Liber thopicorum - Cod. Ettenheim-Münster 460

Johannes <Magistri>

[S. l.], [15. Jahrh.]

Questiones veteris artis perutiles magistri Johannis de magistris

urn:nbn:de:bsz:31-138466

Sum Monij D. Otonis in Brisgoia.

Questiones veteris artis peritiles magistri Johānis de magistris.

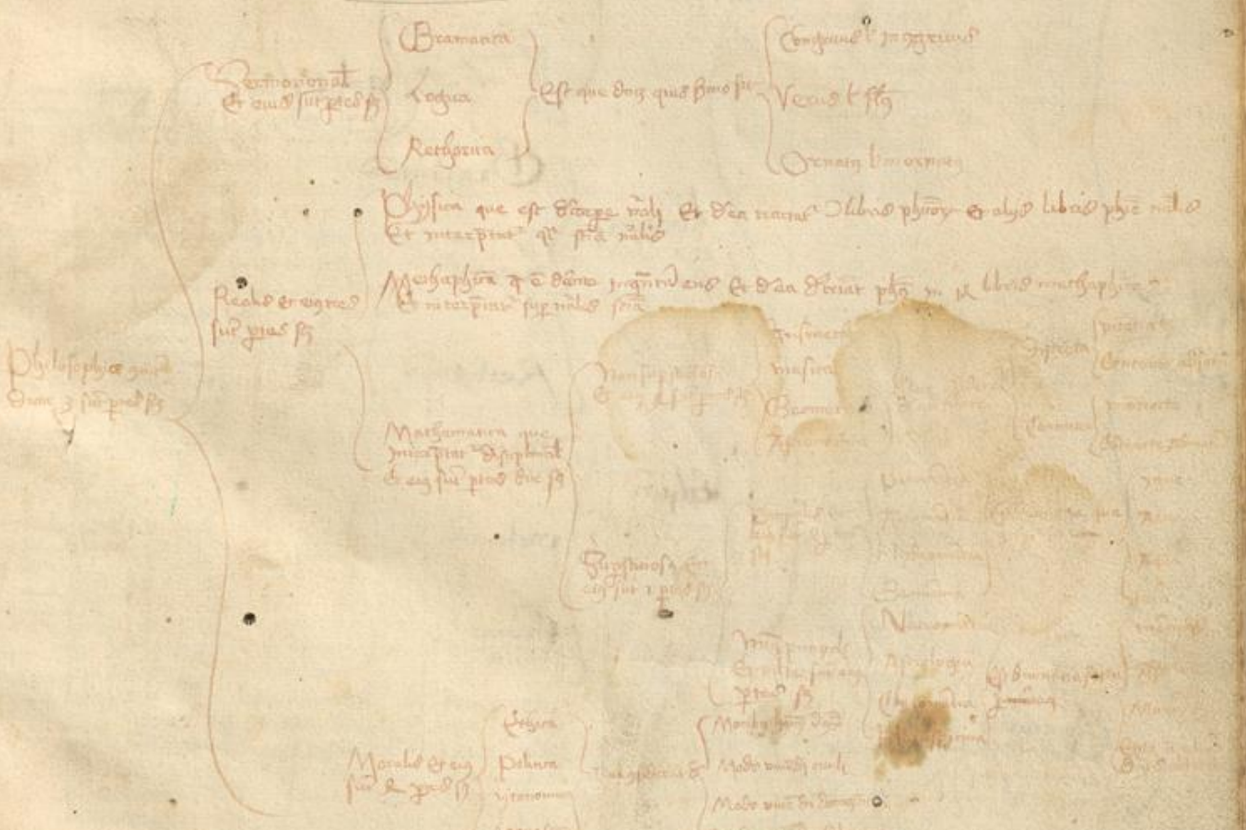

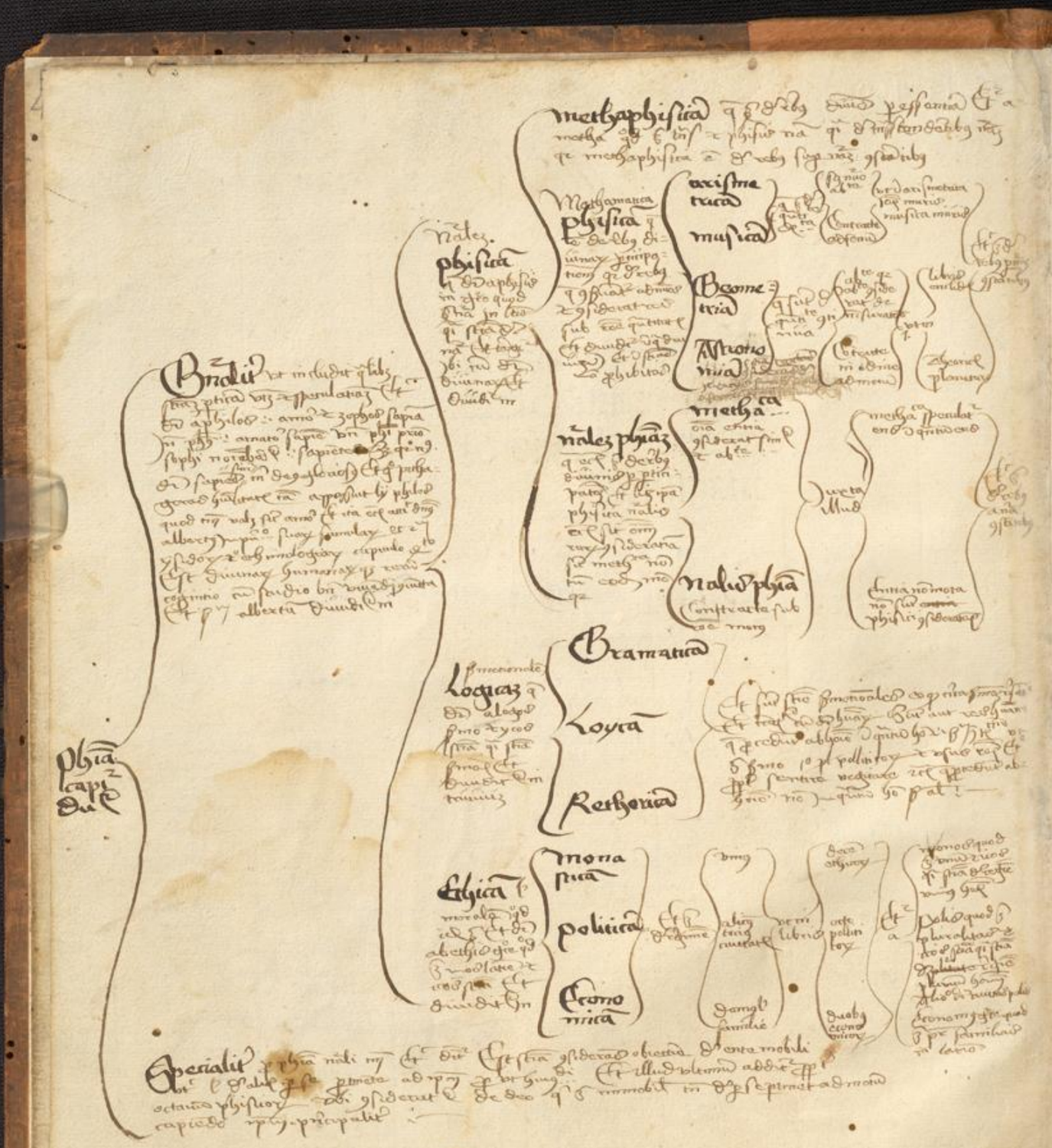
Philosophia
Moralis
Naturalis
Rationalis
Specialis
Metaphysica
Mathematica
Physica
Arithmetica
Musica
Geometria
Astronomia
Naturalis Philosophia
Metha
Naturalis
Logica
Grammatica
Logica
Rethorica
Ethica
Monastica
Politica
Oeconomica

Admodū resoluti magistri Johānis de magistris doctoris parisiensis eximij questōes supueteriarte cū explanatōne textus eusdē ꝑm mentem doctoris subtilis foeliciter Incipiunt.

Jrca initium ysagogarūm porphirij queritur primo.

Utrū oim ꝓclusionū logicaliū sit habit⁹ scientific⁹. vnus ꝓ̄m nūerū. ratōnalis. ab alijs distinctus. Arguit primo ꝗ primā ꝑtem ꝙ scz illaꝝ ꝓclusionū logicaliū bit⁹ sit nō scientific⁹ qa mod⁹ sciēdi nō est scia. sed logica est mod⁹ sciēdi. g̃ nō est bitus scientific⁹. maior et minor sil' ꝓbant p arestotilē z⁹ metha. ca. ultio q dicit absurdū est sil' querere sciaz z modū sciēdi vbi p modū sciēdi intelligit logicā ut vult ꝓmētator. Scōo ar⁹ ꝗ scōam ꝑtē qz vel tal' habit⁹ esset vn⁹ ꝓ̄m nūeꝝ vel pluzes ꝓ̄m nūeꝝ vn⁹ tamē vnitate minori q̃z sit vnitas nūeralis. nō est dicēdū primuz qa obiectoꝝ scibilium alterius z alterius rationis sunt habitus alteri⁹ et alteri⁹ rōnis Sed in logica sic z in q̃libz alia scia sunt plura obiecta scibilia seu pl'es ꝓclusiōes alteri⁹ z alteri⁹ rōnis g̃ illaꝝ ꝓclusionū bit⁹ erūt pluzes et nō vn⁹ numero Nō est dicēdū scōm qa nō maioris vnitatis est bit⁹ corporalis vel habit⁹ moralis quā bitus intellectualis Sed tā bitus corporalis vt albedo. nigredo. q̃z moralis vt Tpantia vel iusticia est vn⁹ vnitate nūerali g̃ bit⁹ logicalis sic z quilibz ali⁹ itellectualis erit vn⁹ vnitate nūerali. Et cōfirmat qa nisi sic seqrēt q bit⁹ logice nō essz vn⁹ nisi vnitate cuiusdam aggregatōis Sed B est falsum. falsitas ꝓsequētis patet qz dato ꝓsequēte logica nō essz in se magis vna quā cū metha⁹ vel medicina qó est absurdū Tercio sic ar⁹ ꝗ terciā ꝑtē qz logica est ens reale ꝑdicamentale de pria spē q̃litatis g̃ est realis. Jtē ar⁹ ꝗ vltiaz ꝑtē essentialis distinctio notitiaꝝ est ab obiectis Sz noticie siue bit⁹ metha⁹ z logice est idē obiectū g̃ nō sunt inter se distincte. a⁰ videt nō ex z⁹ de aia. maior p ex 4⁰ metha⁹ vbi dr ꝙ circa idē laborāt metha⁹ z aletic⁹ z sophista Jn oppositū ē arestotiles z oēs ꝓpatetici.

Sciendū primo ꝙ pro declaratōe p̄mi termi in titulo q̃stois positi mouēt tres parue difficultates Pria est cui⁹ potenc logica est bitus: Rūdet p vnā distinctōez vnā supōz z vnū dictū. distinctio est h⁹ in q̃libz sba incorporea duplex potē⁹ repit scz intellect⁹ et volūtas Uñ intellect⁹ est potē⁹ aie q̃ potē⁹ aia ꝑt intelligere z act⁹ intelligēdi ꝓducere Sed volūtas est potē⁹ aie q̃ potē⁹ aia ꝑt velle z actū volendi elicere Suppositō est h⁹ Bitus in ꝓmuni est aliqd supadditū potenc naturali inclinans eā ad ꝓmpte facilit delectabilit z expedite opandū Dictū est istud logica est bitus itellect⁹. patz qz regulat potētiā itellectiam ad bene diffiniendū diuidēdū z discernēdū Scōa difficultas p quē actū itellect⁹ generat in nob logica: Rñ' p vnā distinctōem z vnū dictuz. Distinctio est hec Actuū intellect⁹ ali⁹ est adeqt⁹ vt intelligere Ali⁹ est inadeqt⁹ qui sbdiuidit in sex Quoꝝ prim⁹ est simpliciū appbēsio p quē formant diuisiōes Scōus est appbensoꝝ ꝓpositio z diuisio p quē fiūt enūtiatōes Terci⁹ est cōpositoꝝ z diuisoꝝ discursus p quē fiūt silogismi Quart⁹ est decipi p quē fiūt silogismi ignoranc siue falsigraphi. Quit⁹ est opiari p quē fiūt sylo⁰ dya⁰ Sext⁹ ē certissime ꝓgnoscere p quē fiūt sylo⁰ demōstratiui. Et illoꝝ solū ponunt tres ab arestotile a quoꝝ 5⁰ scz a discursu vocat itellect⁹ ratio. Que sic ab ysaac diffinit. Ratō est bt⁹ intellectiua facies currere cām icausatū. Dictū est illud etsi oēs act⁹ itellectuales (4to excepto) ꝓferāt ad generandū sciam: a texto tamē ꝓcipalit dr scia generari. Sylo⁰ enī demōstratiuus ꝓcipaliter est ordiat⁹ ad scie generatōnem

Tercia difficultas quot sunt bitus intellectuales qb⁹ nō ꝓting it falsū dicere. Rūdetur p 4⁰ distinctōes z vnū dictū. Pria distinctio est h⁹ Habituū intellect⁹ Ali⁹ est infusus Alius est acquisit⁹ Unde habit⁹ infusus est qui sine actu potenc ipsi potenc imprimit. et talē bitū habuerūt apostoli Sed bit⁹ acqsit⁹ est q mediāte actu potenc ab ipa potenā acqritur cuiusmodi sunt bitus quos p studiū z exercitiū acquirim⁹ Scōa distinctio habituū acq-

Isagoge

sitor quidā est corporalis qui est in corpore subiectie sicut albedo nigredo Ali° ē spūalis qui est in anima sbiectiue : vel in aliqua alia sbstantia incorporea cuiusmodi sunt virtutes et scientie Tertia distinctio habituum spiritualium quidā est intellectualis cuius sbiectū est intellectus ut scientia. Alius est moralis vl' affectiu° qui est in volūtate ut in sbiecto cuiusmodi sunt virtutes morales Quarta distinctio habituum intellectualium. Alius est quo impossibile est verum dicere ut erroꝛ ꝛ ignorātia dispositionis. Alius est quo impossibile est falsum dicere ut scientia. alius ē quo possumus ne dū verū dicere imo et etiam falsum ut opinio. Dictū ē illō secundū philosophū sexto ethicorum capitulo .4. quinq; sunt habitus intellectus qbus nō ꝓtingit falsū dicere hoc est falso assentire scz ars. sciēcia. sapientia intellect°. ꝛ prudentia. vnde. Ars ē recta ratio rerum a nobis factibilium .i. est habit° intellectualis p rectā rationem docēs nos operari circa factibilia B est opabilia a nobis operatione trāseunte in materiā exterioꝛē vt ars domificatiua et frenifactiua. Sed prudentia est habit° verus cum ratione actiu° .i. est habitus intellectus f^m rectam rationē docēs nos operari circa agibilia .i. elegibilia cuiusmodi sūt habitus morales. Intellect° est habitus principioꝛ. Sapientia vero est intellect° ꝛ scientia honorabilissimoꝛ in natura. Sed scientia est habitus ꝓclusionis p demōstrationem acqsit°.

Sciendum secūdo q° pro declaratōe secūdi termī mouet talis difficultas

Utrum logica sil' sit scientia ꝛ modus sciēdi Pro solutione h° difficultatis sūt duo termi declarandi scz scientia et modus sciēdi Pro declaratione primi ponitur talis distinctio q° Scientia ca' dupliciter. Uno mō ,p collectōne multorū habituum diuersaꝛ ꝓclusionum pti nentium ad vnam totalem scientiam que est vna vnitate sbiecti in quo tales habitus vtualiter ꝓtinēt :vel ,p collectione multoꝛ pertinētium ad noticiam vnius vel plurium habituum. Et sciētia isto mō dicta ꝓtinet tā noticiā in ꝓplexoꝛ q̄ꝫ notitiam ꝓplexorum et sic principioꝛ et conclusionum: ꝓtinet etiā improbationes erroꝛum et solutiones falsoꝛ argumētorum. cōtinet etiam diuisiones ꝛ diffinitōes Et isto modo accipit scientia ,p ꝓpilationibus et tractatib° autoꝛ et philosophoꝛ sicut acci' scientia p̄mo phificoꝛ cum dicit q° ad nullā scientiam ꝓtinet arguere cont negantem sua principia. sic etiam accipitur scientia cum de liber methaphisice est vna scientia liber phisicorum est vna scientia. et scientia isto modo non est vna numero ſz continet mltos habit° non tū numero differentes imo etiam specie et genere differentes. hūt tamē b° modi hit° aliquem ordinem inter se: et ad obiectum in quo vtualiter ꝓtinent. ,ppter quē ordinē specialem possunt dici scientia vna. Et isto modo accipiendo scientiam nō ē incōueniēs eandē veritatem ꝓtinere ad distinctas sciētias. Alio° capitur scientia ,p habitu vni° determiate cōclusionis distincte contra alios habit° intellectuales scz intellectū et sapientiaz. Et sic accipiēdo sciaz diffinit a doctoꝛe sbtili q° ē notitia euidēs alicu° veri necessarij nata cā^ri ex euidēti notitia p̄missaꝛ necessariaꝛ applicataꝛ p discursum sillogisticum ad tale verum ꝓgnitū In qua diffinitione tangunt tres cōditiones regsite ad scientiam isto mō dictā. Prima est q° sit noticia euidens sū formidine de oppositio et p hanc excludit opinio fides ꝛ suspitio q̄ nō sunt notitie euidētes. Unde notitia euidens. Est congnitio alicui° veri complexi nata sufficiēter causari mediate vl' ime^te ex notitia terminoꝛ incomplexoꝛ. Et non regritur q° notitia euidens sit alic° necessarij ,ppositio enim ꝓtingens potest euidēter ꝓgnosci ꝛ ita notitia euidens est in plus q̄ꝫ scientia intellectus vel sapientia. Secunda ꝓdicio est q° sit veri necessarij ꝛ p hoc excludit notitia ꝓtingentium q̄ non est scientia ,pprie dicta qa non est ueri necessarij. Tercia cōditio q° sit nata causari ex euidēti notitia p̄missarum applicatarum p discursum sillogisticum ad illud uerum ꝓgnitum. Et per istā excludit notitia euidens primorum p̄ncipioꝛ q̄ nō p̄t haberi p discursum sillogisticū. Notant dicebat nata causari quia nō est necesse q° de facto causetur p discursum silogisticum p̄t etiam talis notitia causari p solam expientiā sine omni sillogismo sicut aliquis p solā expientiam potest euidēt scire q° luna est eclipsabilis. Pro declaratōe secūdi termini ponunt tres distinctōes. Pria distinctio duplex est modus sciendi scz obiectiuus et directiuus. Modus sciēdi obiectiu° est ille qui est natus terminare obiectiue actū intellectus nostri circa quē modum sciēdi dirigit modus sciendi directiuus. Sed modus sciendi directiuus est quidam habitus natus dirigere intellectū nostrum circa modum sciendi obiectiuū. verbi gratia. Iste modus sciendi qui est argumentatio potest considerari p comperationem ad scientias ad quas ē applicabilis: potest etiam considerari secundum

Porphirij.

se .i. sb ppria ratione formali et quittitatiua z sic ē obiectū aptū natū terminare actū itellect⁹ nostri et sic vocat mod⁹ sciendi obiectiu⁹. Qsiderato autē vl' habit⁹ de tali obiecto ꝯ mod⁹ sciendi directiu⁹. Secūda distictio mod⁹ sciēdi obiectiu⁹ potest duplicit qsiderari. Uno mō in vl'i et sic tantum sūt tres modi sciēdi scz argumētatio diffinitō z diuisio. Qd patz qa cuilibet ignoto debet correspōdere ppri⁹ mod⁹ notificādi illud. modo ignotū est tantū triplex g̃ et mod⁹ sciēdi est tantū triplex b⁰². patet qa vel ignotū est complexū et sic illi correspōdet mod⁹ sciendi qui est argumētatio vel sillogismus. Aliud est ignotū inqplexū quod iterum est duplex quia vel ipsum est ignotū quantū ad suam quittitatē z essentiā z sic ei correspōdet diffinitio tāquā ppriūs mod⁹ p quē notificat. Uel tale inqplexū ē ignotū q̃ntū ad sui qfusionem vel potestatē et sic sibi correspōdet diuisio tanquā ppriūs mod⁹ notificandi illō. Alio mō qfideratur mod⁹ sciēdi in pticulari et in executione siue instrumētalit z sic argumētatō diffinitio z diuisio in pticulari dicūt tales modi sciēdi. Tercia distictio mod⁹ sciendi directiu⁹ ē du^x qdā ē mod⁹ sciēdi directiu⁹ circa modō sciēdi obiectū in vl'i. ali⁹ ē mod⁹ sciēdi q dirigit itellectū nrm circa modō sciēdi obiectū in pticulari. Istis suppositis rñ^d ad difficultatem p tres ppositōes. Propositō pma logica docens non est mod⁹ sciēdi obiectiu⁹. patz quia mod⁹ sciēdi obiectiu⁹ est ipsum obiectū de quo est sciētia in logica ergo logica non ē iste mod⁹ sciendi sz est bene de illo mō sciēdi. Scōa ppositio logica docēs est mod⁹ sciēdi directiu⁹ primo mō. patet qa logica docēs est quedā noticia siue quidā hītus qui nat⁹ ē dirigere intellectū nostrū circa modū sciēdi obiectū de q̃ principalit est logica. Tercia ppō. Logica utens ē mod⁹ sciēdi directiu⁹ secūdo modo dict⁹. et ista nō est sciētia sz est dūtaxat mod⁹ sciendi de quo loquit z⁰ methaphisice arestotiles cū dicit. absurdū ē simul q̃rere sciētiam et modum sciēdi. Ex quib⁹ inferunt duo correlaria. Primū logica utens et logica docens sunt hītus realiter distincti quia vnus ē sciētific⁹ ali⁹ vero non. Secundū correlarium logica vtens et logica docēs possunt seperati existere. patet p sil'e quia musica vtēs z musica docēs possunt separati existere. Nā multi sūt habētes hītum musice docētis qui tamē non habent musicam vtentem.

Sciendum tercio qpro declaratione tercij termi mouet talis difficultas qua vnitate est habit⁹ logice vnus. Rñdetur

ab aliquib⁹ p vnā distictionē vnū dictū z vnā suppositionē. Suppositio est hec. Cuiuslibet sciētie vel habit⁹ vnitas essentialis vel intrinseca sumit ab vnitate sbiecti. Distinctio est hec obiectū logice sicut z cuiuslibz alteri⁹ habitus potest dupliciter qsiderari. Uno modo materialiter scz cum pcisione a suis principijs. Alio mō formaliter b̃ est secundū eius ratōnē formalē quā quidē rationē trahit ex suis principijs. Dictū est istud habit⁹ logice ineodē intellectu est vnus numero. patet qa vnitas habitus sumit ex vnitate obiecti formalit qsiderati sz quorūcunqz in logica qsideratoz ē vna ratio formalis obiectia g̃ omniū in logica qsideratoz est vn⁹ habit⁹ sciētific⁹: vnus quidez numero saltim in vno intellectu. Alit rñdet p duas suppositōes z duo dicta. Prima suppositio est hec quilibz habit⁹ sumit suā vnitatem formalē et intrinsecā ab vnitate rationis formalis sbiecti attributōis. Scōa suppositio hītus qsiderās q̃ntumcūqz mlta habētia attributionē ad vnum pmū sbiectū sb ratione formali ipsi⁹ sbiecti erit vn⁹ nūero z ē vna forma simplex sicut quicūqz habit⁹ corpalis vel moralis. vñ geometria extēdēs se ad omēs geometricas qclusiōes est vna res et vna forma numero eā sim^x sicut albedo aut tēperantia. Primū dictum habit⁹ affectiui seu morales z habitus sciētifici in hoc queniunt quia p vnū actū generatiū hītus acquirit tota sba vl' essentia habit⁹ q̃uis in gradu valde ipfecto. p alios vero act⁹ intendit et pficit ipse habitus. Unde sicut ex vno actu tēperātie generat tō realitas tēperātie quāuis in gradu impfectoz p alios act⁹ sequētes nō acqrit noua realitas. Sed tantū pficit z intendit habit⁹ tpantie p̃ totus acquisit⁹ secundū totā suā essentiam p pmum actū tempantie. Sicut etiam cū aqua calefit tota essentia et realitas caliditatis acqritur in primo actu calefactōis quāuis in gradu imperfecto valde. sed per alios sequentes non acquiritur noua caliditas sed solum perficitur illa caliditas q̃ pus erat acqsita secūdū esse ipfectū. Ita qsimiliter dicendū est de habitibus intellectualib⁹ vt si quis acqrat notitiā vnius qclusionis logice p vnicā demōstratiōz etiam p illā demōstratōez generat in eo tota essentia et realitas logice licet secundum esse imperfectum. Et cum acquirit notitiam alteri⁹ conclusionis non acquirit aliquam realitatem nouam logice sed solum perficit logica pus acquisita et iterum per aliam conclusionē pficiturz sic deinceps. Secundū dictum habitus morales vel affectiui z hītus qgnitiui quo ad

Vlagoge

suā generationē tantū in hoc differunt qz habitus affectiui generātur et augētur ex ꝓsimilib⁹ actibus et eiusdē speciei. Sz hitus ꝓgnitē generan² z augētur p actus diffōmes z spē distictos qz habit⁹ acqsitus p vnū actū intelligendi circa principiū augetur p alium actum intelligēdi habitū de conclusiōe z acquirit respectum ad illū et p alium actū circa aliā conclusione intēditur z pficitur ille habit⁹ principiorum et ꝗnto ad plures conclusiones habz respectū tāto plurium ꝓclusionū ē ille habitus et etiā ad plures actus inclinat. Aliter rñdetur opinionem doctoris subtilis per duas distinctōes et tria dicta. Pria distinctio habit⁹ scientifici du ˣ ē vnitas scz vnitas formalis et intrinseca. alia est vnitas obiectiaz extrinseca. Secūda distinctio notitie diuersaz cōclusiōm demōstrataz in termio vl'in termis differētiū pñt du ʳ ꝓsiderari. Uno ᵒ in pticularizz sb proprijs rōib⁹ suis nō habēdo respectū ad aliqd pimum sbiectū in quo huiusmodi conclusiōes vtualiter ꝗtinentur. Alio ᵒ pñt considerari huiusmodi cōclusiōes non in se sed inq̃ntū vtualiter ꝗtinētur in pmo obiecto habit⁹ scientifici. Primū dictū cuiuslibz habit⁹ scientifici vnitas formalisz intrinseca sumit a proprio gdu vltime pfectōis essentialis illi⁹ habitus. patet quia a quo capit res entitatē ppriā z vltimatā ab eodē capit vnitatē formalēz intrinsecā sed a nullo extriseco capit res formalit entitatē g̃ neqz vnitatē relinqtur g̃ q ab vltimo gradu pfectōis essentialis rei habz res q sit formaliter tale ens et vnū ens. Secūdū dictū Luiuslibet hit⁹ intellectualis creati vnitas sūitur ex vnitatē pmi obiecti in quo ille habitus ꝗtinet vtualiter sic incausa ptializ B loquēdo de vnitate extrinseca z obiectia. Tertiū dictū etsi in logica tot sint habitus scientifici ptiales quot sunt cōclusiōes demōstrate specie distincte: tñ omniū cōclusionū logicaliū est vnus habitus genere vnitate obiectiaz extrinseca. prima ps patet quia quelibet demonstratio adgenerat scientiam de sua conclusiōe g̃ tot erūt scientie ptiales quot erūt conclusiōes per diuersas demōstratōes demōstrate. Secunda pars patet quia vnitas totalis logice obiectiaz extrinseca sūitur ab vnitate pmi obiecti vtualiter ꝗtinentis mediati⁹ vl'immediatius omnes veritates scibiles de illo sbiecto. Sed obiectū pmū scientie logice est vnū genere ergo omnium cōclusionū logicaliū est vn⁹ habit⁹ genere. Item conclusinoes logicales interse minus drīt q̃ habitus diuersaz conclusionū q̃rum vna ē logica et alia moralis sz ille due cōclusiōes tāū genere differūt ergo habit⁹ omniū ꝓclusionū logicaliū dicentur minus q̃ genere differre z per cōsequēs omniū eaz erit vn⁹ habit⁹ genere. Et ista ratō potest probare minorem ratōis immediate pcedentis.

Conclusio responsalis omnium cōclusionum logicalium est vn⁹ habitus scientific⁹ rationalis ab alijs distinct⁹. Ista cōclusio relinqtur nota ex dictis in notabilib⁹ et dicendis indubijs sequentibus

Dubitatur primo vtrū vnitas extrinseca habit⁹ imediati⁹ sumat ab actu q̃ ab obiecto. Rñdet ab aliquib⁹ p q̃tuor dicta. Primū dictū est illud. habitus acqsitus exactibus circa pricipiū tantū ē ali⁹ ab habitu conclusiōis. Patet qz causa siue sit pse siue sit causa fine qua nō semp distinguitur a suo causato sz habitus principij est causa altero istoz duoz modoz habitū ꝓclusionis: cui conclusio depēdeat incognosci ex suis principijs ergo ē alius habitus principij et conclusiōis. Secundum dictum act⁹ et habit⁹ vnformiter se habent penes idemptitatē z diuersitatē ita q habitus est vnus ab vnitate act⁹ et nō ab vnitate speciuoca formalis obiecti patet. qa habit⁹ non respicit obiectū nec in ratiōe obiecti nec i ratiōe cause nisi mediante actu g̃ idemtitas vl' diuersitas habit⁹ magis debz attēdi ex idēptitate vel diuersitate act⁹ q̃ obiecti. Aficedēs patet qz hitus nō inclinat ad obiectū nisi quia inclīat ad actum ᵉ causat ab obiecto nisi mediante actu g̃ hitus nō respicit obiectū nisi mediante actu. Terciū dictū pncipij z ꝓclusiōis. est vn⁹ hitus q dicit sapiētia et ille hitus equiualēter est scia et intellect⁹: licz nō realit aut formalit qz tūc nō esset hitus distict⁹ ab eis. Pria pars patz qz vnitas hit⁹ attēdit ex vni^te act⁹. Sed respctu pmissaz z ꝓclusiōis pt esse vn⁹ act⁹ intelligēdi sic respctu ppositōis ꝓposite exml'tis termis g̃zē. Secda ps patet qz sapia ē vn⁹ hit⁹ q ē respctu pmissaz z ꝓclusiōis sil' vt patz p a restotile. 6. ethi. ca. 6. certissima inqt vtiqz sciaz erit sapia. oportz igit sapiētē nō solū ea q̃ sūt ex pncipijs scire sz etiā circa pncipia vez dicere q̃re vtiqz erit sapia intel^ctꝰ et scia. Ex qua autoritate patz euidēter q sapia ē respctu pncipioz z ꝓcl'om z q ē intel^ctꝰ z sapia equalēt qz ē respctu illoz quoz ē intel^ctꝰ z scia. Quartum dictuz. Tot sunt habitus scientifici in logica quot sunt cōclusiōes demōstrate differētes in sbiecto vel inpdicato vel in utroqz. patz quia circa quālibet talē cōclusionē est alius et ali⁹ act⁹ intellect⁹ ergo est ali⁹ et ali⁹ habitus

Porphirij.

Et cōfirmat q: impossibile est eūdē intellectū de eodē obiecto ꝓplexo fil' habere habit⁹ op. positos. Sz idē itellect⁹ ꝑt habere notitiā principiorꝫ aliquarꝫ demōstratōm logicalūr scias cōclusionū illarꝫ demōstratōm r fit' ꝑt habere ignorantiā ꝑue dispositōis respectu alterius habit⁹ cōclusiōis respectu c⁹ est error g̃ illarū cōclusionū nō erit idē hit⁹. sz necessario erūt distincti habit⁹. Ex quib⁹ inferūt duo correlaria. Primū est habit⁹ suā vnitatē extrinsecā capit ab actu et non ab obiecto. Secundum correlariū q tota logica nec intrinsece nec extrinsece ꝑt dici vn⁹ habit⁹ in numero licz possit dici vn⁹ habit⁹ vnitate ordinis ad modū q̃ exercit⁹ dicit vn⁹. Et licz ista opinio sit sbtilis: nichil tñ facit conr vltimā opinōem in vltimo nōbili posita vt ptz ꝓsideratī ea q̃ dicta sūt ibi.

Dubitatur secūdo vtrū habitus logice sit realis vel rationalis. Et videt

q sit realis q: habit⁹ logice ē ens reale: et nō est aliud ens q̃z habit⁹ g̃ bitus logice ē realis et non rationalis. Rñdet p vnā distictionem Aliqs habit⁹ dr ꝑt denomiari realis. Uno denomiatōe intrinseca r formali r tūc ille habitus est realis qui est verū ens reponibile in ꝑn to q̃litatis. Illud aūt dicit rationale qō ꝓcise habz esse in apꝓhēsione ratōis sic chimera Alio mō ꝑt habit⁹ denomiari realis denominatione extrinseca r ab obiecto et tūc ille habitus dicit realis c⁹ obiectū est ens reale. Et metha ca-mathē ca-r phisica dicūtur hit⁹ reales q: sua sbiecta sūt entia realia. Sz ille habit⁹ dicit rationalis cui⁹ obiectū est ens rōis. Ex q̃ patet q habit⁹ logice formalit r intrinsece est ens reale de ꝑdicamēto q̃litatis: licet obiectie denomietur rationalis q: ei⁹ obiectū est ens rōnis. Ad rationem in oppositū factā dicit q iste determiatōes reale et rationale si addātur huic termio ens vel q̃litas tūc ex cōmuni modo vtēdi et concipiēdi dicūt realitatē vel rōnalitatē formalē et intrinsecā: Si ꝯo addātur sciētie vel habitui dicunt realitatem vel rationalitatē extrinsecam et obiectuā. Ex quo patz q licz logica sit ens reale vt' qualitas realis: tamē est adhuc scientia rationalis.

Dubitatur tercio vtrum logica sit sciētia specialis vel cōmunis. Rñdet

p vnā distictōem et vnum dictū. Distinctio est hec: q̃tuor decausis ꝑt aliq̃ sciētia dici cōmuis Primo q: talis sciētia ꝑdicat de omib⁹ alijs: et sic nulla scia est ꝓmunis. Secūdo aliq̃ scia ꝑt dici ꝓmunis q: sbiectū ei⁹ est ꝑdicabile de sbiectis aliarꝫ sciētiarꝫ et sic metha ca est sciētia ꝓis: q: sbiectū eius est ens qō est ꝑdicabile de sbiectis aliarꝫ sciētiarꝫ. Tercio scia dicitur ꝓis vsualiter r applicatie q: scz sbiectū ei⁹ est applicabile omnib⁹ sciētijs. Quarto p ꝓsideratione q: scz ꝓsiderat de omnib⁹ alijs q̃ in alijs sciētijs cōsiderant. Dictū est istud: logica nō est ꝓmunis ꝑmo et scōo mōis sz est cōmunis 3° r etiam 4° modis. ad istū sensū q in logica ꝓsiderat de omnib⁹ circa q̃ contingit alias sciētias laborare. prima ps ē nota p se. secūda ps patet ꝑmo q̃ntū ad ei⁹ ꝑmā ptē: qa sbiectū logice est applicabile cuilibet sciētie g̃ zc Secunda ps patet p philosophū .4. metha ubi vult q logica circa omnia entia laborat.

Ad rationes principales ante oppositū factas. Ad primā patuit solutio ex

ꝑmo notabili: Ad secūdam dicit q talis habitus nō est vnus numero: sz q̃t sunt conclusiones specie differētes: tot sunt habit⁹-ne dū numeraliter distincti -imo etiā specie: sicut bñ ꝓbabat prima ps illi⁹ rationis: cū hoc tamen stat q talis bitus sit vnus extrinsece ab vni⁰ ꝑmi sbiecti in q̃ omnes veritates habit⁹ vtualiter ꝓtinētur. Et sic patet solutio ad ꝑmā ptē rationis. Quo ad secūdam ptē ꝓcedo maiorē: et sit': minorē: et cū infertur g̃ qlibet bitus intellect⁹ erit vn⁹ numero concedo nec ex B se q omniū ꝓclusionū logicaliū sit habit⁹ vnus numero. Unde sic habit⁹ corpalis vnius spēi specialissime est vna forma numero: saltē qui est in vno sbiecto nō tamē omnes habit⁹ corporales eiusdē generis existētes in eodē sbiecto sunt vnus bitus numero nisi p accidēs ratione sbiecti in quo sūt: vt albedo dulcedo nō sunt vnus bitus numero. Sl' sic habit⁹ affectiuus siue mozalis vnus spē existens in eodē sbiecto est vn⁹ numero nō tamē omnes bitus morales eiusdē generis existētes in eoō sbiecto sūt p se vn⁹ habit⁹ nūero: sic liberalitas et iusticia existentes in eadē aīa nō sunt vn⁹ habitus numero: sic etiam est de habitib⁹ intellect⁹. nā qulibz habit⁹ vni⁹ speciei spēalissime in vno intellectu est vn⁹ numero nō minus q̃z aliqs habit⁹ corpalis vel mozalis. Sz habit⁹ diuersarꝫ speciez q̃les sunt habit⁹ diuersarū ꝓclusionū et etiam bitus p̃cipiorꝫ cōclusiōis non sunt p se vnus habitus numero. Ad ꝓfirmationē dicēdum q si q̃cūqz forme q̃ non sūt vna forma numero dicātur vna p aggregationē tñ: tūc habit⁹ logice cōpbendēs multos bitus priales est vnus vnitate aggregatōnis. Et ° hz veritatē cōpando illos habit⁹ inter se. cū B tamē stat q h⁹ modi habit⁹ bñt vnitatem generis sbiecti: ad qō bñt attributōez: et in q̃

Porphirij.

tualiter continetur. Ad probationem falsitatis consequentis dicit q̃ nec logica nec metha^ca sunt vna forma numero: n^c etiam partiales logice aut geometrie sunt p se vna geometria vel vn^o habit^o numero. veritatem ptiales geometrie vel logice ptiales pl^o ꝓueniunt inter se q̃ logica cũ geometria vel econtra. Sic etiam vna tpantia magis ꝓuenit cu tẽperantia alteri^o speciei q̃ cũ liberalitate. Ad terciam patuit quomodo logica licet sit q̃litas realis tm̃ ē scia rationalis. Ad ultimam patuit q̃ logica ⁊ methaphisica nõ ideo dicuntur laborare circa idem quia sint de eodem obiecto saltem formaliter sed quia q̃libet illarum sciẽtiarum ꝓsiderat de omnib^o circa q̃ ꝓtingit alias sciẽtias laborare.

Queritur secundo utrũ logica sit pars philosophie-vtilis-et necessaria ad acqsitionem omniũ sciẽtiarum.

Arguit primo ꝓtra primam ptem. Tot sunt ptes philosophie quot modis ꝓtingit diffinitões variari sz ꝓtingit trib^o modis vũtaxat diffinitões variari qz vel diffinitio ꝓcernit motũ et materiam sensibilem ⁊ sic est phisica. vl' ꝓcernit materiam intelligibilem abstrahendo a motu et materia sensibili et sic est mathematica. vel abstrahit ab omni motu ⁊ materia tam sensibili q̃ intelligibili ⁊ sic ē metha-phisica sz nulla illarum est logica q̃ ipsa nõ ē ps philosophie. Secũdo sic. Nulla sciẽtia inest nob a natura qz aia nostra in principio sue creationis est tãquam tabula rasa in qua nichil depictũ est depingibilis ē tamen vtutib^o ⁊ sciẽtijs sz logica inest nobis a natura q̃ nõ est sciẽtia nec p ꝓsequens ps philosophie. b^o 2 patet de multis ydeotis qui discurrũt et ratõcinationes faciunt sine m̃ acqsitõe logice. Sil'z bruta discursus faciũt sic ptz de cane circuiẽte aquam vl' foueam. ⁊ de lupo se repleẽte terra vt grauior sit in aggressu. de catto similiter extrahẽte clepsedraz ab aq̃ vt liberi^o pisces capiat q̃ logica i. est nobis a natura. Tercio sic cõtra vltimaz ptem ar^2 Multe sciẽtie acqrunt ⁊ fuerũt acqsite sine logica vt patet de ypocrate qui sũma medicina habuit sine logica. patz etiam de iuristis qui iura sua ⁊ canones studẽt nõ habẽtes logicam q̃ logica nõ est necessaria ad acqsitõem omniũ sciẽtiarum. In oppositũ sunt oẽs logici.

Sciendum primo q̃ pro declaratõe primi termi mouetur talis difficultas sub q̃ pte philosophie enumerata in primo argumẽto ꝓtinetur logica. Rfidetur p duas distinctões et vnũ dictũ. Prima distictio est hec philosophia potest dupliciter accipi vno modo generaliter. ⁊ sic solet a quibusdam diffiniri phia

Est appẽtio veritatis c^a cũq̃z entis siue a nob siue a natura causati. Sz ab alberto sic diffinitur q̃ est ꝓpẽtio c^a libz admirabilis principia eius quod admirat. Et ab eod̃ sic diffinit admiratõ. est agonia mẽtis suspẽtioq̃z cordis ex stupore magni pdigij i sensu apparẽtis cũ desiderio inueniẽdi causam. Sed admirabile est cui^o causa est occulta inuẽtio q̃z rara. Alio mõ capit philosphia specialiter vt est appẽtio veritatis cui^o cũq̃z entis a natura causati. Secunda distictio philosophia generaliter dicta diuidit in rationalem siue emotionalem-realem-⁊ moralem. Philosophia emotionalis siue rationalis ꝓtinet sb̃ se grammaticam-logicam ⁊-rethoricam Sed philosophia realis ꝓtinet sb̃ se phisicam q̃ est de entib^o naturalib^o et mobilib^o: ⁊ mathematicam que est de abstractis secundũ rationem a motu et materia sensibili. continet etiam metha^cam que ꝓsiderat de abstractis a motu et materia sensibili et f^m rẽ ⁊ f^m rationem: cui^o modi sunt sbstãtie separate. Philosophia moralis ꝓtinet 4^or ptes. Prima dicitur ethica q̃ tradit a phõ in libris ethicorum. ⁊ illa tractat de modo viuẽdi in ꝓmũi. hoc ē de his q̃ sunt cõmunia ad omnem modũ viuẽdi. secũda ps ꝓz politica q̃ traditur ab eodem in politicis q̃ cõsiderat de modo viuẽdi politice et ciuiliter siue de regimine vni^o toci^o ciuitatis l'regni. Tertia dicit yconomica q̃ traditur ab eodem in yconomicis et ꝓsiderat de modo viuẽdi domestice siue ꝓ regimine vni^o dom^o vel familie. Quarta dicitur monastica q̃ ꝓsiderat de mõ viuẽdi solitarie siue de regimine vni^o soli^o homis pticularis. ⁊ illa ps non inuenit tradita a philosophis. Dictũ ē istud logica sb̃ nullo mõ philosophie specialiter dicte cõtinetur. patet quia philosophia specialiter dicta solũ se extẽdit ad sciẽtias reales speculatias. sz logica nõ ē scia realis q̃ sb̃ ea nõ ꝓtinetur: sz ꝓtinet sb̃ philosophia generaliter dicta tanq̃z pars eius.

Sciendum secũdo q̃ pro declaratõe secũdi termi mouet talis difficultas vtrũ logica sit vtilis et necessaria. Rfidetur p duas distictões et duo dicta. Prima distictio vtile capit q̃druplicit. Primo mõ aliquid dicit vtile qõ ppter se non est appetibile sz nõ ppt aliud qõ tamen sine eo haberi potest vt potio amara: ⁊ sic distinguitur ꝓtra bonũ delectabile et bonũ necessariũ. secũdo mõ aliquid dicitur vtile qõ de se nõ est appetibile appetit tamen ppter alterũ qõ sine illo haberi nõ potest et distinguitur cõtra bonũ honestũ et bonũ delectabile. Tercio mõ aliquid dicitur vtile qõ ē appetibile ppter se ⁊ etiam ppter aliud qõ sine

illo haberi pt̃ et sic distinguitur cõtra necessarium. Quarto mõ aliquid dicitur vtile qõ est appetibile ppter se z etiã ppter aliud qo sine illo haberi nõ potest: z sic vtile coincidit cum bono honesto delectabili et necessario. Secunda distinctõ duplex est necessitas: q̃dã est absoluta q̃ scilicz res habz esse sic q̃ nullo mõ pt̃ habere nõ esse: z sic est tñ vnũ necessariũ in vniuerso scilicz deꝰ. Alia est necessitas cõditionata q̃ euenit rei nõ absolute sz ex aliq̃ suppositõe et conditõe. Primũ dictũ logica est vtilis 4ꝰ. patet q: ipa est appetibilis ppter se et ppter aliud. Eius eni sunt multe vtilitates ppter qs est appetibilis. ꝑma ẽ facilitas discernẽdi verũ a falso. nã p ipam faciliter iudicatur quid verum z quid falsum in omni materia. Secũda vtilitas est ꝓmptitudo arguẽdi et respondẽdi ad qõlibz ꝓpositũ. p logicã eni docetur quid est antecedẽs et quid ꝓsequens quid repugnãs et imptinẽs z sic de alijs: qbꝰ ꝓgnitis ꝓmpte et faciliter cõtingit arguere et ad argumẽtatões rñdere. Tercia est facilis solutio omniũ palgismoꝝ peccãtiũ in forma. q: in logica docetur omnis modꝰ silogisandi et arguẽdi in formali cõsequẽtia. valet etiam ad soluẽdum palagismos q: in hac scia traditur certe regule qbus ꝓmpte et faciliter dissolui possunt argumẽtatões sophistice ꝓcedentes ex falsis sic etiã cõcludẽtes ex veris falsum qõ tamẽ facile nõ fieret. imo q̃si impossibile essz sine logica. ppter qõ sepe dicit arestoiles q̃ potissima causa erroꝝ antiq̃ fuit ignorantia logice. Quarta vtilitas est ꝓmptitudo diffinẽdi: diuidẽdi: z discurẽdi: et generaliter oẽs argumẽtatões ꝓponẽdi. Secundũ dictum logica ẽ necessaria secũdo mõ accipiẽdo necessarium vt videlicet alie scientie per ipsam acquirantur. Nulla enim scientia potest acqri sine logica.

Sciendũ tercio q̃ pro declaratione tertij termini mouetur talis difficultas

Utrum aliquis habitus scientificꝰ possit acquiri sine logica. Respondetur per duas distinctiones et tria dicta. Prĩa distictio duplex est logica. q̃dam est logica naturalis q̃ est naturalis potestas intellectꝰ nostri q̃ naturaliter intellectꝰ magis assentit vero q̃ falso: ex quo assensu ꝓcedit de notiria noti ad notitiam ignoti. Alia est logica artificialis q̃ ẽ quidam habitꝰ intellectꝰ acquisitꝰ quo iudicamus de rectitudine cuiuslibz ratiocinatõis. Et sic diffinitur a boetio. Logica est ratio discernẽdi verũ a falso. Ab alberto sic diffinitur. Logica ẽ scia q̃ a fãtasijs q̃ vidẽtur et non sunt aios liberat erroꝝ damnat. falsitates estẽdit. et in omni opere cõtemplatõis lumẽ rectum ꝓbet. A doctore sancto sic diffinitur. logica est sciẽtia rationalis actuũ rationis directiua. Secũda distinctio logica artificialis ẽ duplex: quedã est iudicatiua siue resolutoria q̃ scilicz docet resoluere rẽ in sua ꝑncipia z causas sic bitꝰ demõstratiuꝰ. Alia est logica inuẽtiua q̃ docet inuenire multa media ad ꝓbandũ aliquã ꝓclusiõez sic est habitꝰ arguẽdi dialetice. Primũ dictũ logica naturalis siue vsualis nõ fuit ꝑmo inuenta p logicã. patz q: logica naturalis nõ est scia sz est qdam modꝰ sciẽdi qõamodo nobis innatꝰ. et a gbusdã vocat naturalis industria vel q̃dam ingeniositas q̃ qs facilit potest assenare vero: ex quo potest aliud verũ inferri. Secundũ dictũ logica artifitialis ꝑmo fuit inuenta et acqsita p logicã naturalẽ. patz q: p logicã naturalẽ formamꝰ vnã ꝓticularẽ demonstratõem q̃ vocat demõstratõ naturalis: z illa non scit nec ꝓgnoscit nisi impfecte: et ex tali notitia impfecta frequẽt iterata generat bitꝰ logice artificialis. Nec est itelligẽdũ q̃ naturalis et artificiale sint differẽtie essentiales demõstrationis vel logice sz solũ sunt differẽtie accidẽtales. cũ possint euenire eidẽ demonstratõi. Tertiũ dictũ etsi possit acqri qdã bitus fidei vel oppinionis sine logica: nõ potest tñ acqri habitꝰ scientificꝰ. patet q: logica ẽ bitꝰ discernẽs et iudicans de rectitudine argumẽtationis. et cũ omnis scia p argumẽtationem acqrat sequtur q̃ nõ habẽtes logicã nõ habẽt rectũ iuditũ de rectitudie sue argumẽtatõis. et p cõsequẽs nõ acqrit sciẽtiã licz sibi adgenerẽt quandã credulitatẽ vel habitũ oppinatiuũ. ppter qõ dicit albertꝰ q̃ habentes alias sciẽtias sine logica sic se habẽt ad suũ scire sicꝰ ignis ad ꝓburere. Nã sicꝰ ignis ꝓburit et nescit causam ꝓbustionis sic et illi dicunt se scire et tamen rationẽ sui sciti ignorant.

Conclusio responsalis logica artificialis est ps philosophie generaliter dicte vtilis z necessaria ad acqsitõez oũm sciaꝝ. ꝓclusio satis patet ex notabilibus.

Dubitatur primo vtrum logica insit nobis a natura.

Rñ 2 ꝑm albertũ q̃ ponit icboatõz formaꝝ q̃ q̃libz scia inest nob a natura icboatie. sicꝰ q̃rcꝰ ꝑ habuit ẽe in glãde sz i ꝰ esse erat ipfectũ: erat tñ aliqd arboris in glãde: q: alias nõ plꝰ creuissz q̃rcꝰ ex glãde q̃ pomꝰ. Sil'z oẽs scie z vtutes sunt ĩ boatie in aia nr̃a a ꝑn ꝰ sue creatõis: alias cũ aia nr̃a nõ plꝰ possz acqrere scias q̃ aia asini vel bouis

Cum B tamē stat q̄ studio et exercitio indigeamus. per studium enī et exercitiū ꝓficitur z acqritur in nobis scientia f^m esse ꝓfectū: z B p demōstrationē vel p aliquē aliū modū notificādi aliqō ignotū. qz (vt dicit victorin^o) nata facit abilē: ars facilē: vsus vero potētē. Alit respōdetur p vna distictōem z duo dicta. Distinctio est hec: du^x est logica scz naturalis et artificialis vt p̄us dictū est. Primū dictū logica artificialis non inest nobis a natura: sed inest nobis per logicā naturalē siue usualem scz exercitādo nos infrequenter demōstrationes varias eliciēdo. Logica vero natural' inest nobis a natura ita q̄ a natura inest anime q̄dam potentia naturalis per quā naturaliter possum^o faciliter magis assentire vero q̄ falso: z ex hoc ꝓsequēt discurrere de notitia noti ad notitiam ignoti. Secundū dictū brutis nullo mō inest logica neqz artificialis neqz naturalis: licz eis insit quedaz potētia sensitiua per quā pnt obiectū eis debite presentatū leuiter ꝓgnoscere: z ex vna sensitiua ꝓgnitōne aliam quodamodo inferre vel elicere: z ita videntur aliquo^o discurrere de vno in aliud. ꝓpter qō dicit arestotiles in ꝓhemio metaphisice q̄ bruta paz experimenti particip̄ant.

Dubitatur secundo vtrū logica sit de genere honesti.

Et arguit q̄ nō qz bonū honestū videt quietare et simplicit satiare appetitū eius cui^o est scz logica nō est b^o modi ḡ zc. Respōdetur per duas distictiones et vnum dictū. Prima distinctio ē hec tripler est bonus: quoddā est bonū vtile qō de se nō appetitur sz ꝓpter aliquē finē ꝓsequēdū sicut diuitie sunt bone ad subueniēdum necessitati humane. Aliud est bonū honestū: qō sic a tulio offinitur. Bonum honestū ē qō sua vi nos trabit z sua dignitate nos allicit: sic beatitudo eterna. Aliud est bonū delectabile qō causat delectationē in potētia et ipam quietat. Secūda distictio: du^x ē bonū honestū quoddā est quod ꝓpter se solū ē appetibile et nō ꝓpt aliud bonum cōsequēdū: z sic sola beatitudo ē bonū honestū: qz solū ꝓpter se ipsā appetit nō ordinādo ipsā ad aliqō aliud bonū. Aliud est bonum honestū quod est appetibile ꝓpter se et etiam ꝓpter aliud bonū consequēdū. de quo dicit tulius q̄ bonū honestū secum affert multas vtilitates. Dictum est istud logica est de genere boni honesti secūdo mō accipiēdo honestum. patet qz ex quo est quoddā bonū et q̄dam ꝓfectio anime ideo ē ꝓpter se appetibilis. et multas hz vtilitates vt visum ē in z^o nota l^t ḡ logica ē bonū honestū z^o acceptū

Dubitatur tertio quot sunt ptes philosophie rationalis siue f̄motionalis.

Rñdet p vnū dictū: qō est tale: sic in philosophia reali sumitur diuersitas ptium phie realis penes diuersum modū diffiniēdi: vt visū ē: sic penes diuersum modū notificādi ignotū sumit distictio ptium philosophie rationalis. Nā quandoqz notificatur ignotum ex signis generātib^o p suasionē et sic est rethorica. aut ex aliqbus fictis causātib^o delectationē vl' abhominationē: et sic est poetria. vel ꝓcedit ex ꝓprietatib^o cuilibz scientie applicabilib^o z sic ē dyaletica. vel procedit ex ꝓprijs principijs vel causis alicui^o effectus et sic est scientia demonstratiua. aut ex his que apparēt et non sunt: z sic est sophistica. vel ꝓcedit ex aliquib^o q̄ respondentem prouocāt vt dicat id quod sentit de re et sic est temptatiua. Ex quo patet q̄ secundū variationē ratiocinatōis z diuersum modū notificādi ignotū variant scie ratōales.

Ad rationes ante oppositū:

Ad primam dicitur q̄ maior est uera capiendo philosophiā specialiter: non autem capiendo philosophiā generaliter: cui^o logica ē pars. Ad secūdā dicit q̄ (sicut patuit in p̄mo dubio) logica artificialis nō inest nob a natura. licet bñ nobis insit logica naturalis. Et ideo rustici et ideote non regulant discursus suos p logicā artificialē sz solumodo p logicā naturalem. dicitur insup q̄ tales experientie brutoz non fiunt per discursum logicum sed potius p quēdam instictum naturalē. Ad tertiam dicit q̄ licet ipocras et alij philosophi non habuerint logicā artificialē. habuerunt tamen logicam naturalē p quā faciliter potuerūt discurrere de notitia noti ad notitiaz ignoti. dicitur ulterius q̄ iuriste z canoniste sine logica non acgrunt sciētiam licet bene acgrāt q̄ndā credulitatē q̄ potest vocari fides l'opio.

Queritur tercio vtrū sillogism^o sb eius ratione vniuersali non p̄cisa sit sbiectum logice adequatum.

Et arguitur p̄mo q̄ non quia nichil idem est sbiectum alicui^o totius scientie et partis eius: sed sillogismus est subiectum in libris priorum ergo non est subiectum tocius logice. Secundo sic logica est habitus realis cum sit quedaz qualitas intellectus ergo sillogism^o (cum sit ens ratōis) non erit eius obiectum. consequentia patz qz effectus non est maioris entitatis sua causa. modo obiectuz est causa habitus de ipso geniti ergo zc. Tercio sic obiectum cuuslibet hit^o sciētifici debz cōtinere vtua^r oēs veri^ces

Porphirij.

Alius habitus cuius est subiectū sed syllo^{mo} nō est hmōi q̄ nō est subiectū logice A^{or}. videtur esse nota ex dicendis. sed b^{or}. p^{2} qz impfectius nō ꝓtinet virtualiter magis pfectū sed syllo^{mo} (cū sit ens ratōis) est impfectior quibusdā ꝓprietatib^{9} realib^{9} in logica demōstrabilib^{9} cuiusmodi sūt iste-esse in subiecto-hīre ꝓtariū-suscipe magis z minus z sic de alijs q̄ syllo^{mo} nō ꝓtinet virtualiter tales veritates:

Jn oppositū ar^{i} qz de syllo^{mo} pluppo^{z} quid et qz est: z de ipso demōstrant passiōes p sua princi^{a}: determinat etiā de suis ptib^{9} subiecti uis z integralib^{9} z general: oīa ꝓsiderata hīnt reductōes z attributōes ad ipm q̄ est subiectū

Sciendum primo q̄ pro declaratōe quesiti solēt ꝓmuniter poni tres distinctōes. Pria est b^{c}. Obiectū capit octo modis vt patz in ill' ꝓlib^{9}. Obiectū ꝓna zc. et solū de octauo est hmo in ꝓposito. Scda distinctio tripler est subiectū scz ꝓprie z est illud qd verificat de omib^{9} pn^{r} ꝓsideratis in scia cui^{9} est sbiectū. vt ens ratōnis. Aliud est sbiectū spēale z illud vocat sbiectum attributōis cuiusmodi est argumētatio in logica. Aliud est sbiectū specialissimū z illud est prin^{cīs} ps sbiecti attributōis sicut syllo^{mo} in logica. Tercia distinctio du^{r} est sbiectum ꝓprie: quoddā est ꝓprie cōmunitate ꝑdicatōis z est illud qd in recto verificat de omib^{9} ꝓsideratis in scia z sic ens ratōis est sbiectum logice. Aliud est subiectum ꝓmune ꝓmunitate adequatōis z sic argumētatio est sbiectum. Et ad ipsum tres ꝓditōnes requirunt q̄ ꝓtinent in ista diffinitōe: sbiectuz attributōis est quid ꝓmunissimū in scia princi palit cōsideratū nō trāscēdens metas illi^{9} scientie verifica^{lē} in recto vel in obliq̄ de oib^{9} in illa scia pn^{r} ꝓsideratis z ad qd oia min^{9} pn^{r} ꝓsiderata hīnt ordinē et attributōez. Sed preter has tres distinctōes ponit vna alia distinctio: syllo^{mo} pt du^{r} cōsiderari. Uno^{o} quātum ad ratōem suā generalē pcisam q̄ est vis illatiua z sic est sbiectum libri prior. Alio mō cōsiderat syllo^{mo} quātum ad ratōez suā generalē nō pcisam sed vt ambit oēs rōes speciales de quib^{9} special: tractat in libris ptialib^{9} logice z sic est subiectum toti^{9} logice.

Sciendū secundo q̄ pro maiori declaratōe hui^{9} termini subiectū ponunt tres difficul^{tēs} quaz ꝑma est b^{c}. Utrum obiectum adequatum habit^{9} scientifici necessario cōtineat oēs veri^{tēs} illi^{9} hitus cui^{9} est subiectum. Et videt q̄ nō qz distincte quitti^{tēs} hīnt distinctas rōes cognoscēdi ꝗ subiectū z passio sunt distincte quitti^{tēs} for^{tēs} q̄ ad eas cognoscēdas nō sufficit vna ratio cognoscendi et p cōsequēs subiectum non cōtinet virtualit passiōes de eo demōstra^{tēs}. tenet cōsequētia qz cōtineri ꝓtualiter in aliq̄ est contineri in illo tanq̄ in eo qd est ratio cognoscēdi illud A^{or}. patet quia quelibz realitas de se nata est causare suā spēm in intellectu q̄ quelibet realitas hz ꝓpriā rōnem cognoscēdi. Ad hanc difficultatē respondet per tale dictum de rōe primi subiecti alicui^{9} habitus scientifici est virtualiter cōtinere totā notitiā illius scientie cuius est subiectum. patz exēplo z rōne. Exēplo p^{2} sic si quis habeat plenum z pfectum ꝓceptum qtitatis linee in se ex tali cognitōne cognoscet virtualiter ꝑpetates z passiones demōstra^{tēs} de linea z habebit totā scientiā linee virtualit ad istum sensum q̄ habebit notitiam p quam faciliter poterit elicere z concludere ꝓprietates z passiones de linea demonstrabiles. Ratione probatur sic. quia si subiectum primum non contineret virtualiter totam notitiā illius habitus cuius est subiectum tunc ipsum non erit adequatum scientie z per consequēs scientia excederet subiectum z ita ipsum nō erit primum. quia primum z adequatum idē sunt. Ueruntamē nō omia continent equaliter cōtinentia virtuali in notitia primi subiecti quia passiones z ꝓprietates verificabiles de subiecto per ꝓpriam ratōem formalem continētur virtualiter actualiter in eo. Sed passiones et ꝓprietates partium subiectiuaz illius subiecti que scz non conueniunt subiecto per rationem illius subiecti sed per ratōnem partium subiectiuaz illi^{9}: continent virtualiter potentialiter in notia illi^{9} subiecti. Et ad rationē ad oppositū factā rūdet p vna distictōez · duplices sunt q̄tti^{tēs} distincte q̄dā sunt penit^{9} distincte z de ill' intelligit a^{or}. alie sunt qtti^{tēs} q̄ etsi forma^{r} sint distincte vna tū ꝓtualiter ꝓtinetur in alia z de illis a^{or}. ē fl'a qz ad cognoscendū tales qtitates distictas sufficit vna rō cognoscēdi ita q̄ p rōez cognoscēdi ipi^{9} subiecti facilit z expedite deuenim^{9} in ꝓgnitōez oīm veritatū ꝓtaz in illa rōe ꝓgnoscēdi. Sz qz ista solutio videt peré ꝓin^{m} qz idē videt esse virtualit ꝓtineri in aliq̄ z ipm ēe rōez ꝓgnoscēdi illō Jdeo alit rūdet z ꝑbabili^{9} q̄ a^{or} est intelligēda de qtitta^{b9} ab^{tēs} ad invicē formal: distinctis nō āt de duab^{9} distictis qtitta^{b9} q̄z vna ē ab^{ta} z alia respectia: Cui^{9} rō ē qz null^{9} respect^{9} de se nat^{9} ē gignē ꝓpriā spēz ei^{9} in ītellectu ergo neq̄ ꝓpriam ꝓgnoscibilitatem. ānēcedēs ptz qz null^{9} respect^{9} ē de genere actioz

Dicit ultra q intellect a spetie fūdamēti vel ambor extremor mouet ad ꝓgnitōez respetus causati inter illa duo extrema . mō omis passio cū sit quedā aptitudo est qdā respect aptitudialis formalis vel fūdamētalis ideo nō habet ꝓpriam rationē congnoscēdi aliam a sbiecto .Et si obijciat quia sic seqret pari rōne q sbiectū ꝓtineret ȳtualit oēs relatōnes p accidens verificabiles de ipso et p ꝓsequēs essent scibiles de eodem quod est fl'm.Rndet q du x ē relatio quedā est q̄ imediate fūdat in ratione formali z quittitatia sbiecti zſic oīs talis ȳtualit ꝓtinet in illo sbiecto z necessario verificabilis ē de eodē z etiam scibilis cuiusmodi sunt passiōes sbiecti. Alie sunt relatōes q̄ non fūdāt immediate in primo fūdamēto neq: in rōe formali z quittitatia sbiecti neq: in ratione formali z quittitatia suor p se inferior z tl'es nō ꝓtinent ȳtualit in sbiecto n^c sūt scibiles ō eo ſz tm̄ p accidēs sūt ō eo verifi^les

Sciendum tercio q secūda

difficultas est hec.Utrū sbiectū sciētie sit omino indepēdēs.Et videt q nō qa passionib^ variatis:sbiecto manēte eodē diuersificant sciētie ergo nō min^ dependet sciētia a passione q̄ a subiecto z p ꝓsequēs sbiectū non est omino indepēdēs .Respōdet p tale dictū obiectum habit^ scientifici est omnino independens .a quo tamē dependēt omnes veritates illi^ habitus.ad istū sensum q in tali habitu scientifico nichil ꝓtinet p̄us notū quod sit causa notitie subiecti .Sed ipsa notitia subiecti ē p̄us nota et causa notificatōis cuiuscūq: veritatis illius habit^.pbat sic.quia tale obiectū est p̄^m ergo est omnino independēs.tenz ꝓsequētia qa p̄mū semp est independēs respectu posterior:z .Ad rationē factā inoppositū rndet q peccat p fallatiā equocatōis .nō enim h accipitur sbiectum ꝓ subiecto materiali·ſz ꝓ subiecto formali qd ē q̄dā ratō formalis sub qua ꝓsideratur in sciētia tale subiectū·siue talis ratō sit passio siue aliquid h^modi Et ideo licet respectu diuersar passionū non subordinatarū maneat idem subiectū materialit tm̄ respectu cuiuslibz talis passiōis diuersificat ratio formalis talis subiecti Tertia difficultas Utrū obiectū hit^ sciētifici sit cā oīm veritatū illius habit^ .Et videt q nō .qa impfectū nō habet ratōnē cause respectu pfectioris sed forma q̄ importat p passiōes est pfectior materia que importat p subiectū q̄ subiectū non est causa passionū verificabiliū de illo subiecto.Rnde^ p vnā distictionē et duo dicta .Distictio ē hec dupler est causa.quedā est ꝓductia ipsius effectus q̄ntum ad esse verum quod est esse realis existētie .Alia est causa q̄ est ꝓductia sui effect^ q̄ntū ad esse ꝓgnitū quod ē esse diminutum. Primū dictū nullū subiectū est causa p̄mo mō suar p se passionum.patet qa nichil idē realit tribuit sibiipi esse reale p̄ subiectū est idē realit cum sua per se passione q̄ ipsum subiectū nō tribuit effectie esse reale sue passioni. Secundū dictum obiectum habit^ scientifici est causa z^o mō oīm veritatū ꝓtētarū in illo habitu .patet quia obiectum est sufficiens motiuum intellectus ad gingnēdū notitiam de suis passionibus inesse intellecto q̄ subiectum est causa notitie suar passionum ō ipso verificabilium.Antecedēs patz exēplo qz linea est sufficiēs motiuū itellect^ ad causandū notitiam suarum passionum inesse intellecto Ad rationem in oppositum factam respōdet p̄mittēdo vnam suppositionē scz q in artificialibus materia habet duplicem ꝓditōnē.vna est esse obiectū circa quod fertur factio agētis Alia ꝓditio ē esse susceptiuū factionis agētis per quam factionē educit forma de materia Hoc supposito ad formam rationis dicit negādo mior̄ scz q subiectū sit materia et passio forma eius .sed pro tanto dicitur obiectū scie materia circa quā ꝓpter similitudinē quā habet cum materia artificiali quo ad p̄mam conditionem .Nam actus ꝓprius scientis nō videtur terminari ad spetiem intelligibilem nec ad aliquid qd sit formaliter in itellectu p̄ potius terminatur ad obiectum extra:qd tm̄ obiectiue est in intellectu.licet tamē actus scientis nō recipiatur in tali obiecto extra ſz maneat in intellectu .

Conclusio responsalis.Syl:

logismus cōsideratus sub ratione vniuersali et^ nō precisa ē sbiectū attribu^nte logice.patz quia sibi conueniunt tres conditiones subiecti attributionis posite in secūdo et tercio notabilibus quarum prima est q subiectum cōtineat virtualiter omnes veritates illius habitus cuius est subiectum. Secunda est q subiectum sit omnino independens. Tercia est q sit causa omnium veritatum illi^ habitus cuius est subiectum.et ille tres conditiones conueniūt syllogismo ergo syllogismus est subiectum in hac scientia.

Dubitatur primo vtrū logica per se consideret de scōis intētōnibus.

Respōdet p vnā distinctōez q̄ est b^c q intētio est du^x scz intent^ ꝓria et intentior^a. Un̄ ꝓria intent^ ē obiectū ꝓgnitū vel ꝓgnosci^te sup quo nata ē fūdari z^a intent^ vt bō aīal.zſic de aliis

Porphirij.

2ª intentio est quidã respectus ratõis affectie causat⁹ ab actu ꝓpriuo intellectus in obiecto congnito ſbiectiue existens ut cum intellectus noster ꝓmo apꝑhendit humanitatem ꝑm eius ꝓpriam naturam et eam videt tamq̃ cõmunicabilem multis tunc ipam sic congnitam ꝑ suum actum comparatiuum comperat ad ml'ta differentia numero quib⁹ illa natura nata est ꝓmunicari .et ex illa comperatione consurgit et relinquit vna relatio rationis q̃ vocat spẽs Abstractie autem vocat intentio speciei specialitas .Et talis relatio ꝓfundatur in ꝓrio habet humanitatem ꝑm eius esse congnitum .et ꝓ termino habet multa differentia numero etiam cognita . Sed pro causa efficiente hz intellectum et eius actum comperatiuũ .Ex q̃ sequuntur tria correlaria. Primũ secunde intẽtiones quantũ ad esse et conseruari dependẽt ab intellectu . Secundũ correlariũ intentioz² non est in aliquo ſbiectiue sz solum habz esse obiectie in ĩtellectu.potest tamẽ im,pprie dici esse in obiecto cognito eo modo quo dicimus modos significãdi esse in voce ſbiectie .Tertium correlarium licet quandoqz extrema 2ᵉ intentionis sint realia z realiter distincta:ml'ta tamẽ secunda intentio est relatio realis exquo q̃libet talis relatio cõsurgit inter illa extrema non ut realia sunt ꝑ ut sunt entia rationis:habentia tamẽ esse congnitum .Ex his patet responsio ad dubium scilicz ꝙ logica est ꝑ se de secundis intentionib⁹ .patet ꝑ auicennam qui dicit ꝙ logica ẽ de 2ᵗᵉ ĩtẽtõib⁹ adiunctis ꝓmis.

Dubitatur secundo vtrum

ratio formalis ſbiectiua logice sit rõ deueniẽdi de notia noti ad notitiã ignoti. Respondet ꝑ vnam suppositionẽ et vnum dictum .Suppositio est hec secũde intentiones possunt tũ tripliciter distingui ex pte suaꝝ causarũ ꝓbaz quia omnis intentio secunda causat ab intellectu mediãte actu eius ꝑ tantũ tres sunt actus intellectus q̃ tantum tripliciter possunt intentiones 2ᵉ distinguũ ex parte suarum causarũ bᵒ².ꝓbat qz ꝓmᵒ actus ẽ simplicium apꝑhẽsio per quem causatur intentio secunda fundata super quittitate rerum incomplexarũ . cuiusmodi est hec intentio genus species differẽtia et huiusmodi de quibus determinat in libris ꝓdicamẽtorum cum libris sibi adminiculãtib⁹ Secundus actus intellectus est compositio et diuisio quo scilicet apꝑhendimus complexa ut deum esse deũ :hominẽ esse animal . asinũ non esse bouem .et per illum actum causat intellectus illas intentiones secundas complexorũ scilicet oratio. enuntiatio .propositio.et sic de alijs de quibus determinat in libris ꝓiermeniarum .Tercius actus intellectus est ratio vel discursus quo scilicet apꝑhendimus ratõcinatões et argumentationes et per istũ actũ intellectus causantur iste intentiones secunde inuentiuum .iudicatiuum .sillogismus consequentia . argumẽtatio et similes de quib⁹ determinatur in tota noua logica .Dictum ẽ istõ ratio formalis ſbiectiua logice est ratio deueniendi de notitia noti ad notitiã ignoti:ꝓbaz quia illud ẽ ratio formalis ſbiectiua alicuius scientie ad quod omnia in illa scientia principaliter considerata habent attributionem.sed ratio deueniendi de notitia noti ad noticiam ignoti est huiusmodi q̃ ẽ ratio formalis ſbiectiua logice bᵒ². patet qa in tota logica principaliter et adequate determinatur de his q̃ causantur per tres actus intellect⁹ prius enumeratos ꝑ omnia ista habent attributionẽ ad istam rationem formalem q̃ est ratio deueniendi 2ᵉ. Potest enĩ intellect⁹ noster venire de noticia noti ad noticiã ignoti ꝑ quẽlibet illoꝝ actuũ.Et ꝓfirmatur quia logica dicit principaliter rationalis quia est directiua actuum ratõnis sz ꝑ quemlibet talẽ actum potest ratio siue intellect⁹ deuenire de notitia noti ad notitiaꝝ ignoti q̃ logica erit quidã hit⁹ docẽs oẽz modũ deueniẽdi de notitia noti ad notitiã ignoti. Et cũ cuilibz hitui correspondeat ꝓpum ſbiectũ sequit ꝙ ſbiectũ adeq̃tũ logice erit aliqd cui tamq̃ instru^to ꝓuenit i^ta ratõ for^lis q̃ est esse rõem ꝓcedẽdi de noti^a noti ad noticiã ignoti Et q̃ patz ꝙ neqz ens reale neqz 2ª intẽ⁰ neqz argumẽtatio nec sylo^mus est ꝓpriũ et adeq̃tũ ſbiectũ toti⁹ logice.qz nulli illoꝝ cõuenit adeq̃te ratõ for^lis ſbiectiua logice.

Dubitatur tercio vtrum cũ

ꝑn^ti ꝓl'ẽ ꝑus posita possit stare sylo^m nõ ẽe ſbiectũ logice. Rñ² ꝑ vnã distictõez z duo dẽa

Distictõ est bᵒ logica ꝑt capi duꝑ.Uno⁰ ꝑ ut ẽ tradita a ꝓbo in libris logice z sic tũ ꝓsiderat de vno⁰ sciẽdi causato ꝑ zᵐ actũ intellect⁹. Nõ eĩ det are^tem ĩ logica sua spẽalẽ tractatũ aut librũ de arte diffini^di aut diui^di ꝑ tũ docet modũ arguẽdi. Alio⁰ ꝑt capi logica vt pfcẽ et ꝓplete tradita ẽ z tal' ꝓsiderat ꝑn^r de oi mõ sciẽdi q tũ ẽ zᵗ vt patuit in.zᵒ.nota^lt ꝓme q̃lti onis. Pri^m dictũ sylo^mus ẽ ſbiectũ logice.ꝓ⁰ dicte patz qz iᵒ ẽ ſbie^m logice de q̃ ꝑn^r determiat in logica z de q̃ z eiꝰ ꝑtib⁹ demõstrant ꝓpe^tes ꝑ sua ꝑnci^a z ad qõ omia min⁹ ꝑtin^r ꝓside^ta hñt attributõez.sz sylo^mus ẽ huiusmõi. Non enim cõsideratur in logica de alijs ꝓbus argumẽtationis nisi min⁹ ꝑncipaliter et

pro quãto habẽt attributões ad sillogismũ. Si enim ꝑncipalit̃ de hijs determiaret̃ in logica non videtur in quo libro logice nisi in libris ꝓorum et thopicorum ſz hoc non qꝛ ſi in illis libris determinaret̃ ꝑncipaliter de illis speciebus que ſũt inductio entbimeuma et exẽplũ sequeret̃ q̃ sillogismꝰ simplicit̃ dicꝰ nõ esset ſbiectum libri priorũ ſz argumẽtatio simplicit̃ Seq̃retur etiam q̃ sillogismꝰ dialeticus non esset ſbiectum libri topicorũ ſz argumentatio dialetica Secundũ dictũ modus sciendi est ſbiectum logice secũdo mõ dicte patz quia iꝰ ẽ primum et adequatũ ſbiectũ logice cui priõ et adequate conuenit ratio formalis ſbiectiua logice ſz modꝰ sciẽdi est huiusmodi g̃ ꝛc̃ mioꝛ patet qꝛ ratio fomalis ſbiecti logice est ratio deueniendi ꝛc̃ mõ talis ratio cõpetit cuilibet modo sciendi et soli modo sciẽdi ergo modꝰ sciendi est primũ et adeq̃tum ſbiectu logice.

Ad rationes ante oppositum

Ad ꝑmã patuit quomodo sillogismꝰ simpliciter ꝓfideratus ſm eius rationẽ generalẽ ꝑcisam est ſbiectũ libri priorũ. ſz sillogismus simꝯ consideratus secundũ eius rationem formalẽ generalem nõ ꝑcisam est ſbiectũ totiꝰ logice

Ad secundã ꝺꝛ q̃ obiectum ẽ causa equiuocaꝛ ꝑtialis habitus ideo nõ est inꝓueniens obiectũ esse minoris entitatis quã sciencia genitam de ipso Ad terciam ꝺꝛ q̃ logicus nõ cõsiderat entia realia neqz demonstrat passiones reales ut reales ſũt ſz vt habent esse ꝓgnitum z ꝑ ut sunt fũdamẽta secũdaꝛ intẽtõm

Queritur quarto vtrum logica sit speculatiua vel ꝑctica

.Et arguitur ꝑmo q̃ sit ꝑctica qꝛ omnis sciẽtia q̃ dirigit in praxi est practica ſz logica dirigit in praxim seu est directiua praxis g̃ est practica .maioꝛ est nota quia ex eo dicitur aliq̃ sciẽtia practica quia est directiua praxis . bꝰ patet quia logica est directiua opationis hominis ſm electionẽ ergo est directiua praxis tenet ꝓsia qꝛ ſm eustractũ praxis est hominis secundũ electionẽ opatio

Secundo sic logica docz ꝓponere suũ ſbiectũ g̃ est practica .tenet ꝓseq̃ntia qꝛ ꝑ B distinguitur sciẽtia speculatiua a practica q̃ speculatiua nõ docet ꝓponere suũ ſbiectũ : practica vero docet ꝓponere suum ſbiectum Tercio sic omis notitia directia ꝓclusionis sillogismi practici est practica .logica est huiusmodi g̃ ꝛc̃ .Aꝰ videtur esse de intẽtõe philosophi tercio ethicorum . Bꝰ ꝓbatur quia logica docet q̃ sic est diffiniendum . et sic diuidendum .et sic est argumentãdum .mõ iste cõclusiones sunt cõclusiones sillogismi practici g̃ ꝛc̃ . Jn oppositum arꝰ obiectum logice nec est praxis neqz ꝑctica[lc] vt patuit in corpe questionis g̃ logica non est practica.

Sciendum primo q̃ pro declaratione illius termini ꝑris a quo denoiat̃ scientia ꝑctica ponũtur due distinctões.

Pria distinctio est ꝓmitatoris ꝑmo ethicorũ .volẽtis q̃ praxis et energia sunt idem . Jdeo praxis sicut energia potest capi q̃drupliciter . Prioꝰ capitur largez sic praxis siue energia est operatio cuiuscunqz virtutis siue libere siue naturalis Secundo mõ capitur strictecet sic dicitur praxis esse omnis operatio ꝓsequens ꝓgnoscẽtem inquantũ ꝓgnoscens est.et istoꝰ omis ꝓgnitio z generalit̃ ois actꝰ cuiuscũqz potenc ꝓgnitie z appetitie et etiã oẽs passiões appetitꝰ vt delectatões z tristicie dicũt̃ energie siue praxes . Tertio mõ capit̃ energia siue praxis strictius ut est opatio existens in nra potestate quia omnis opatio q̃ potest esse virtuosa vl' vitiosa isto mõ dicitur esse praxis ſz omnis actꝰ existẽs in nostra potestate potest esse ꝟtuosus vel vitiosus g̃ omnis talis est praxis . Quarto capitur praxis vel energia strictissime ut ẽ operatio elicita ꝓformit̃ dictami rationis ꝛelectõi voluntatis et semper sequit̃ ꝓsilium intellectꝰ practici . Secunda distinctio ad ueram praxi quinqz requirũtur . Primo requirit̃ intellectꝰ ostendens finem voluntati et ea que sunt ad finem . Secũdo post istam ostẽtionẽ finis seꝯ volitio et consilium de his que sunt ad finem Tertio post consilium vel inquisitionem seqꝯ vel potest sequi sentẽtia dictatiua de his que sunt ad finem . Quarto post sententiam qua intellectus dictat vnum esse eligendum z aliõ fugiendum sequitur vel potest sequi electõ q̃ intellectus ꝑponit vel ꝑcepta illud quod ẽ dictatum esse ꝑ eligendum ei quod est sentẽtiatum non esse eligendum . Quinto post istã electõnem sequitur immediate illud quod sic est dictatũ et sententiatum nisi alioꝛsum ꝓueniat impedimẽtum. Exẽplũ vt in infirmo ꝑsentatur sanitas voluntati ꝑ intellectum ex qua ꝑsentatione capit intellectus ꝑticus vnũ principũ respectu finis quo dictat z sentẽtiat q̃ sanitas est acquirenda. Secũdo post illud dictatum sequitur volitio in voluntate de ꝓsiderante sanitatẽ .licet forte non necessario sequatur talis volitio. Tercio post hanc volitionem sequitur consilium intellectus practici vl' inquisitio qua inquirit per quid potest facilꝰ et melꝰ attigere istã sanitatẽ. vtrũ ſcz ꝑ ãbulatões. l' ꝑ potõs: l' ꝑ exercitiũ aut ꝑõmcũz aliã vtã

Quarto post illud ꝓfiliū sequtur sententia q̄ determinate sentēciat intellect⁹ pcticus q̄ sanitas melius acgrit p B medium determiate puta p potionē q̄ p aliud medium z p⁹ illud dictamē intellectus sequtur electio illius medij determinati q̄ scilicz volūtas vult determiate cape potionē. Quīto post illā electōnē sequt immediate sūpīō potōis nisi fiat ipedimentū

Sciendum secūdo q̄ de hac

materia sūt diuerse opiniones oib⁹ tñ alijs dimissis recitabūt due opiniōes famosiores q̄rū pma videt stare in q̄tuor difficultatib⁹ due p̄ se tenēt ex pte p̄ris. Ad in ipa p̄ri duo sūt ꝓsiderauda scilicz ipa vox f^tio z res fcata p vocē Ratōne pmi oritur talis difficultas quid f^t B nomē praxis. Rndet p duas suppositiones et duo dicta. Pria supositō ē hec omnis actus liber existēs in nra ptate pt recte et non recte fieri. Secūda supositō omnis potē^a q̄ potest recte z non recte agere indigz aliq̄ regulante ipam in opando si act⁹ eius sp debeat esse rēt⁹. Primū dictū ē illud p̄ris realit nichil aliud est q̄ gdā act⁹ liber sequens naturalit aliquē actū intellectus cui tāq̄ regule nat⁹ est ꝓformari talis actus liber ut sit rectus. Secūdū dictum quod sequtur ex pmo est istud B nomē praxis de sua materiali significatōe importat pcise actū liberū f de significatōe formali impt pcise duplicē respectū aptitudinalē ipius actus liberi ad actū intellect⁹ q̄ est ei⁹ regula. Iste aūt duplex respectus aptitudialis ē posterioritas naīalis siue essentialis et ꝓformitas ipsi⁹ actus liberi ad pdictum actū intellectus. Secunda difficultas q̄ sūt ex pte rei f^tc p hanc vocē praxis est hec. Utrū aliquis actus intellectus possit vere dici praxis. Respondet p q̄tuor dicta. Primū dictū est illud praxis ē opatio alteri⁹ potētie q̄ intellectus patet du^r. Primo qa nullus act⁹ alicui⁹ potentie dicit extendi ad alium actum eiusdē potētie f solū ad actū alterius potentie f omnis praxis est actus ad quē directiue extendit aliqs actus intellectus q̄ omnis p̄ris est alterius potentie q̄ intellectus. A^or patet p quid nominis huius vocabuli extensio nam extensio dicitur quasi extra se tensio b^or patet p pcedētē difficultatē. Secundo sic patet qa regule ad suū regulatū necessario est ordo essentialis poritatis f omis praxis necessario regulatur p aliquē actum intellectus q̄ ois praxis habet essentialē ordinē posterioritatis ad aliquem actum intellectus modo nullus actus intellectus ad aliū habet essentialem ordinem quia quocumqz dato pt ali⁹ eiusdem rationis pcedere q̄ nullus actus intellect⁹ erit praxis f erit necessario actus alterius potētie ab intellectu. Secundū dictū praxis est actus naturaliter posterior ipa intellectione pba^t sic qa actus pure naturales cuiusmodi sunt actus potentie vegetatie appetie z sensitiue pro q̄nto pcedunt intellectū z volūtatem nō dicunt praxes. Ipsi vero sequentes intellectionē z volitōz p quas moderant z regulantur pfit aliquo mō dici praxes q̄ nullus actus p̄or intellectu z volūtate est praxis et p ꝓsequēs praxis erit actus naturalit posterior intellectōne. Ex ists duob⁹ dictis sequit corrolarie q̄ omnis praxis est actus elicitus vel imperatus a volūtate tū pmo qa sol⁹ tal act⁹ hz essentialem ordinē ad intellectū tū secūdo qa omnis praxis est actus siue opatio libera existens in nostra potestate f tñ actus eliciti vel impati a voluntate sunt in nostra volūtate seu potestate q̄ solum actus elicitus vel impat⁹ a voluntate est praxis. A^or patet p philosophū sexto ethicoz dicentem q̄ artifex indiget virtute regulatiua vel moderatiua ad recte agendō sed non indiget regula nisi respectu operationis que est in sua potestate cum q̄ praxis sit operatio a nobis regulabilis sequit q̄ erit in nostra potestate. Tercium dictum praxis est actus natus elici conformiter dictami seu scientie vel iuditio recte rationis. pbat sic omnis electio vel opatio necessario requirit rationē rectam cui cōformetur p philosophum sexto ethicorum f praxis est electio siue opatio nīi intellectus q̄ si debeat esse recta necesse est ut cōformetur rationi recte. Ex quo sequtur q̄ actus elicitus voluntatis est primo praxis actus vero impatus est praxis solum attributiue et de p accidens patet dupliciter pmo sic qa ois praxis est nata ꝓformari rationi recte f actus impatus a voluntate non est conformis ratiōi recte nisi quia est conformis actui elicito qui actus elicitus immediate et pmo natus est cōformari rōni recte q̄ actus elicitus erit p̄ p̄ris. Secundo patet quia actus impatus non est bonus vel malus moraliter nisi p attributōez ad actum elicitum qui immediate dicitur bon⁹ vel malus moraliter. Quartum dictum quod sequitur ex pcedentibus est istud nullus actus intellectus est vere praxis probatur quia sibi non conuenit diffinitio praxis que potest ex tribus dictis prius declaratis elici. Est enim praxis operatio alterius potētie hz intellectus naturalit posterior ipsa intellectōe. na ꝓformiter elici rationi recte ad hoc q̄ sit recta

Sciendum tertio q̄ alie duc

difficultates se tenēt ex pte ipsi⁹ notitie pctice

et est pria talis. Utrũ eaõ scia possit dici speculatia z pctica Respõdet p vnã suppositõez vnã distinctõez Supositõ ẽ hec nulla pclusio pctica pt resolui in principia speculatia patet qa alias ỏ eodẽ obiecto formali haberet scia speculatia z pctica Distinctio ẽ hec duꝛ pt aliq̃ scia dici pctica vnoᵒ immediate et pmo quia scz immediate nata ẽ extẽdi ad praxim z sic nulla eaõ noticia fit'est pctica z speculatia Alio mõ pt aliq̃ scia dici pctica mediate q̃ licz nõ sit immediate nata extẽdi ad praxim in se tamẽ vtu alit ꝓtiet aliq̃z veritatẽ q̃ immediate nata ẽ se extẽdere ad pxim z talis licz sit pctica simpꝛ trĩ fm quid pt dici speculatia sic noticia istiᵒ ,ppo sitõis deᵒ ẽ triᵒ licz immediate nõ inclinet ad praxim: trĩ in se vtuaꝛ includit vnã veritatẽ q̃ inclinat immediate ad diligendũ deũ sb ratõe trinitatis. z ideo hᵉ noticia simpꝛ est pctica licz secũdũ aliquid sit speculatia Quarta difficultas Utrũ speculatiuũ z pcticũ sint differẽᵉ p se scie in ꝓmuni. Rndet p vnã supositõez z vnũ dictũ Suppositio est hᵉ sic dictũ ẽ de ista voce praxis ita ꝓformit dicẽdũ ẽ ỏ ista voce noticia pctica scz q̃ de significatõe materiali importat pcise ipsũ bitũ vel actũ intellectᵒ z de significatõe formali importat duᶜᶜᵐ respcũ aptitu dialẽ scilicz respectũ pxitatis et directiuitatis seu ꝓformitatis actie ipsiᵒ bitus vel actᵒ intellectᵒ ad praxim Ex q̃ patz q̃ si domificator haberet manᵒ trũcatas sic q̃ nũq̃z oparet adhuc trĩ possz hꝛe notitiã practicã de domo. Slz iᵗᵃ vox scia speculatia de significatõe materiali importat pcise bitũ vel actũ intellectus z de significatõe formali importat negtõez illiᵒ duplicis respectᵒ ad praxim Dictũ est istud speculatiũ z pcticũ sũt dre accñᵗᵉᵒ scie patz qꝛ rõ formal pctici ꝓsistit in duᶜᶜ respcũ aptitudinali z rõ formalis speculati ꝓsistit in negatõe illiᵒ duplicis respectᵒ mõ nᵉ ille duꝛ respectᵒ nec eiᵒ negaᵒ sũt de essenᵃ notiᵉ cᵒ sũt respcũ q̃ speculatiũ z pcticũ sũt dre accñᵗᵉᵒ scie. Ueritũ qdã posteriores dixerũt q̃ pcticũ et speculatiũ possũt vnoᵒ capi p duᶜᶜ respectu vel eiᵒ negatõe z sic sunt dre accñtales. Alioᵒ possũt capi p rõibᵒ fũdamẽtalibᵒ intrĩsecis ipsaꝛ noticiaꝛ q̃ fũdãt tales respctᵒ z sic sũt dre essentiales scie z illoᵒ dicũt arestotilẽ cepisse cũ diuisit sciam p speculatiaz et pcticã. Sz alij sequẽtes dixerũt q̃ speculatiũ z pcticũ sũt respectᵒ fũdamẽtales l'aptitudiales ꝓueniẽtes notiᵉ tãq̃ pncipio distictiuo et illoᵒ sũt dre p se notiᵉ in ꝓmuni licz nõ essentiales

Conclusio responsalis logica

est simpꝛ speculatia patz qa illa noticia est simplicit speculatiã q̃ caret duᶜᶜ respectu aptitudiali ad praxi ꝗ logica est hmõi q̃ mioꝛ patz qꝛ logica solũ ẽ directia actuũ itellectᵒ ꝗ nullᵒ actᵒ intellectᵒ est praxis vt patuit q̃ logica nõ hz respectum ꝓformitatis z pxitatis ad praxim et per cõsequens est scientia speculatiua.

Dubitatur primo vtrum

ois praxis sit sbiectie in itellectu vl'in volũtate Pro solutõe dubij supponit q̃ per pcedentẽ opiõz est vna opinio cᵒ tõ intẽtio stat in q̃tuor difficultatibᵒ q̃ꝫ due pme se tenẽt ex pte ipsiᵒ praxis z est pᵃ talis vtꝫ omnis actᵒ liberꝛ sit pctic⁹ respõdet p duas suppositõez z vnũ dictũ Pria suppositõ ẽ hᵉ intellectᵒ pctic⁹ differt ab intellectu ꝓsiliatio eo q̃ intellectᵒ pctic⁹ est respcũ pncipioꝫ pcticoꝫ z pclusionũ pcticaꝫ. Sz intellectᵒ ꝓsiliatiᵒ ẽ trĩ respectu pcl'om pcticaꝫ pria ps patet z pmo q̃ intellectᵒ pctic⁹ est respcũ pncipioꝫ qa intellectᵒ pctic⁹ dictat et iudicat q̃ finis ẽ appetẽdᵒ z tale iudiciũ siue dictamẽ est iudiciũ pcticũ vt vult arestotiles. 6ᵗᵒ. ethicoꝫ dicẽs q̃ sic se habz finis in agibilibus sic pncipiũ inspeculabilibᵒ q̃ intellectᵒ pcticus est respcũ principioꝫ pcticoꝫ. Qᵒ autem sit respectu pclusiõm patet qꝛ omis notitia pclusiõis pctice ꝓformit se habz appetitui recto q̃ talis noticia est pctica Scõa ps patet scilicz q̃ intellectᵒ ꝓsiliatiᵒ fit trĩ pclusionũ pcticaꝫ qa ,ppt solã ostẽsionẽ finis p intellectũ voluntas vult et aperit illũ finẽ ꝗ qꝛ talis finis pt acqri per diuersa media ideo ꝓsiliat intellectᵒ p qõ mediũ pt facilᵒ z melᵒ acqri pᵒ vo mltã inuestigatõnẽ intellectᵒ pctic⁹ pcludit q̃ p aliq̃ medũ determiatũ z sic respcũ pclusiois ỏz intellectᵒ ꝓsiliatiuus Secunda suppositõ duplex ẽ praxis quedã ẽ vtuosa et illa est opatio existẽs in nra potestate nata conformit elici rationi recte ad hoc q̃ sit recta Alia est praxis viciosa existens in potestate voluntatis nata difformiter elici rationi recte vel ꝓformit rationi erronie Dictũ est illud omnis actus liber est vere praxis patz duplicit. pmo sic qꝛ omnis opatio q̃ est in nra potestate est praxis sz omnis actus liber est in nostra potestate q̃ maioꝛ patz p diffinitõez pxis Secundo sic omis opatõ virtuosa vel vitiosa est praxis ꝗ omnis actᵒ liber est vtuosus vel vitiosus q̃ ois actᵒ liber est praxis aᵒᶻ patz ex secũda suppositõe mioꝛ declarat qa ois actus liber vel est cõformiter elicitus recte rationi et sic est vtuosus vel nõ z sic est vitiosus Ex q̃ patet q̃ actus volitiui et actᵒ sensitiui pro q̃nto sequunt actus voluntatis possunt dici vere praxes qa vt sic sũt in nostra potestate. Et si arguat qꝛ omis

habitus qui non solum habz p̄o fine actum quē elicit imo etiam actum quem dirigit est pure p̄ctic⁹. Sz omis habit⁹ itellectualis potest directie extēdi ad actū qui ē in nostra potestate g̃ ois habit⁹ itellectualis erit p̄ctic⁹ qō est inꝑueniēs. Rñdet distinguēdo maiorē qz vel talis bit⁹ hz hmōi actū nedū p fine sz etiā p obiecto:et sic ꝑceditur maior .vel habz h⁹modi actū tanq̃z elicitū vel directū :nō aūt vt obiectum :et sic negat maior.nō enī qlibz habit⁹ intellectualis natus ē inclinare ad act⁹ nostros vl ad opus nostrū tanq̃z ad obiectuz.

Secūda difficultas est illa q̄ mouebat in dubio. Ad quā rñdet p distictionē q̄ duplex est praxis .quedā ē elicita et illa ē sbiectie in volūtate : cū fit act⁹ elicit⁹ ipsi⁹ volūtatis·alia est praxis impata : et illa est duplex . Quedā est q̄ est actus potentiaꝝ inferiorꝝ ad intellectū et voluntatē impatus tñ a volūtate. et talis praxis est sbiectie in ipsis potētijs inferiorib⁹.alia est praxis impata que est qdam act⁹ itellect⁹ impat⁹ etiam a volūtate.et illa est sbiectiue in intellectu.Et q̄ sit aliqua talis praxis patz tripliciter. Primo sic qz aliqs actus speculādi vel intelligēdi est in nostra potestate g̃ ē p̄ris. Secūdo sic. Omnis act⁹ sequēs intellectionē et consiliū est praxis. sz aliqs act⁹ intelligēdi est h⁹modi. potest enī aliquis considerare an debeat studere-zquid-q̄liter-quomodo-z qñ ergo studiū sequēs h⁹modi ꝓfiliū erit praxis. Tertio sic.Omis act⁹ direct⁹ per actū intellectus mediāte actu volūtatis est praxis.sz aliqs act⁹ intellect⁹ dirigit p aliū mediāte actu volūtatis g̃ ille act⁹ directus est vere p̄ris et act⁹ dirigens erit practic⁹.Ad istas tres ratōes sil' potest respōderi sustinēdo p̄mā opinionē q̄ non qlibet act⁹ impat⁹ a volūtate est praxis.sz solū ille qui ē alteri⁹ potētie ab intellectu.nec etiā q̄libet extēsio act⁹ intellect⁹ p̄ctici ē p̄ctic⁹ sz solū illa q̄ est ad actū alteri⁹ potētie.Sz cōt hāc solutionē replicat qz omnis actus qui est termin⁹ extensionis dicitur praxis f m p̄mam opinionē.sz vna intellectio est termin⁹ extensionis alteri⁹ intellectōis g̃ illa intellectio erit praxis . Alio⁹ patz quia act⁹ denomiat bon⁹ vel mal⁹ moraliter ꝓpter ꝓformitatē eius ad actū signatū terminātē extēsionē illi⁹ act⁹. Sz vna intellectio respectu alteri⁹ est hmōi g̃ ꝛc. Rñdetur q̄ extēsionis intellect⁹ duplex ē terminus quidā est immediat⁹ et intrinsecus et sic vn⁹ actus intellect⁹ poest esse termi⁹ alteri⁹.nec ꝓpterea dicitur praxis sz magis obiectū praxis vel practic⁹ eo q̄ sibi potest ꝓformiter elici alius act⁹ alteri⁹ potentie q vere ōr praxis. Alius est termin⁹ extrinsec⁹ et vltianus qui semp ē extra potētiam cuius ē extēdi: et talis termin⁹ est vere praxis. Dicitur tamē a qbusdā seq̄cibus p̄me opinionis q̄ aliquis actus intellect⁹ cū tamē sit impatus a volūtate potest eq̄ dici praxis sic etiā cuiuscūq̄z potētie qz ad vnū actū intellect⁹ p̄t ali⁹ directie extēdi z hoc sufficit ad praxim. Nō enī extēdere ē extra se tēdere :sed est actū cuiuscūq̄z potētie directie attigere. Et iō f m illos logica diceretur esse practica quia dirigit et regulat act⁹ discursiuos intellect⁹. ideo dicunt illi q̄ prima opinio est solū ꝓbabilis.

Dubitatur secūdo vtrum alique conclusio simpliciter p̄ctica possit deduci ex p̄ncipijs pure speculatis. Pro solutōe supponit q̄ alie due difficultates se tenēt ex pte notitie p̄ctice .quaꝝ prīa talis est :p qd distinguitur scia practica a speculatia. Rñdetur p tale dictū sciētia speculatia et practica se ipsis intrinsece et formaliter distinguunt.Extrinsece vero z causaliter distinguunt per finē aut efficientem:sed p conclusiōes scitas distinguunt tanq̃z p ꝓpria sibi.Istud dictū ꝓbatur primo q̄ ad p̄mam ptem qz scia speculatia et p̄ctica sūt forme simplices g̃ seipsis formaliter z intrinsice distinguūt.Consequētia tenz quia forme simplices se ipsis intrinsece z formaliter distinguūtur. Secūda ps patet qz vnūquodq̄z capit esse causaliter et esse distinctū ab alio. Tertia pars patz qz necessario ē alia cōclusio scita per notitiā p̄ticam et alia scita per notitiam speculatiuā g̃ scia speculatia z practica distinguūtur p ꝓclusiōes scitas tanq̃z p ꝓpria sibi. antecedēs patz quia in cōclusione scita per notitiā speculatiuā nichil comp̄hendit opabile a nobis .cū notitia speculatia nō sit de operibus nostris. In illa autē conclusiōe que scit p notitiam practicā ponitur aliqd operabile a nobis.cū scia p̄ctica sit de opib⁹ nr̄is. Secūda difficultas fuit mota in dubio. Ad quā rñdet per tale dictū ꝓclusiōes simpliciter p̄ctice saltē mediate vel partiales deduci possunt ex p̄ncipijs vere speculatis· ꝓbat ratione-signo-et duob⁹ exēplis. Ratio est ista quia circa entia pure speculabilia possum⁹ exercere aliquas opationes a ratione recta dictatas . nam f m variationē entiū pure speculabiliū et suarum conditōnū diuersimode eliciūtur operatōnes nr̄e g̃ ex p̄ncipijs pure speculabilib⁹ possunt inferri cōclusiōes simpliciter practice .Signo sic p² qz aliq̄ ē sciētia practica q̄ ē sbalternata scientie speculatiue g̃ signū est q̄ ꝓclusio simplicit p̄ctica potest deduci ex p̄ncipijs simpli-

eiter speculabilib⁹. ancedens patet q: musica q̃ est practica sbalternat arismetrice q̃ ē pure speculatiā. ꝓsequētia tenꝫ q: ꝑncipia scientie sbalternate deducūtur ex ꝑncipijs scie sbalternātis. Exemplo ꝑ ² sic. Quia ista ꝓpositio terra est dura est pure speculatiā: et tamē ex ea deducūtur plres cōclusiōes ꝑctice. Nam ex eo q̃ ipsa est dura oportet q̃ frāgatur aliquo duro ad hoc q̃ fit apta ad actiones q̃s agricola circa eam habꝫ exercere. Secūdū exemplum. quia ista ꝓpositio homo est colericus vel talis aut talis ꝓplexiōis est pure speculatiua: ⁊ tamē ad eā segtur ista ꝓclusio ꝑctica q̃ ex eo q̃ homo ē tlis vl tlis cōplexiōis oportꝫ ad sui ꝓseruationē talē vel talē ad bibere medicinā g̃ ⁊c. Tamē potest dici q̃ ꝑncipia pure speculabilia sunt ꝟtualiter ꝑctica q: nullū est ꝑncipiū adeo speculabile qui aliquo mō habeat se ad praxim. Verūtamen sustinētes istā opinionē possunt respōdere ad ꝓfirmationes triū dictoꝝ in secūdo nōbili ꝑ prima opiniōe adductoꝝ. ¶ Ad rationē ꝓfirmātem ꝑmū dictum ꝑt negari maior quia ad extēsionē actus practici sufficit q̃ se extendat ad voluntatē et ad quēcnmqꝫ aliū actū tanq̃ ad obiectū mediāte actu volūtatis. mō vn⁹ actus intellectus potest esse obiectū alteri⁹ act⁹ itellect⁹ mediante volūtate ideo vn⁹ act⁹ intellect⁹ ad aliū sufficiēter extēdi potest. ¶ Ad secūdā cōcedit ꝓcessus ad illū sensū q̃ omnē praxim ꝑcedit aliq̃ intellectio sic omnē actū volūtatis ꝑcedit aliq̃ intellectō. Et sit ⁊ diceret ad ꝓfirmatōem secūdi dicti. ¶ Ad ratiōem ꝓfirmātē tertiū dictū ōr q̃ ꝓformari dictami recto est ꝓditio praxis bone quā vocat arestotiles z ° ethi. ⁊ suus cōmētator eupraxim ſz nō ē ꝓditio ꝑxis in cōi.

Dubitatur tertio vtrum actus exteriores potētiaꝝ inferioꝝ ad intellectū et volūtatem sint vere et ꝑmo praxes.

Rñdet vna opinio affirmatie. qō declarat dupliciter. Primo ratione ꝑ qua duo supponūtur. Prīo q̃ intellect⁹ ꝑctic⁹ respicit cōtingētia opabilia a nobis. Secūdo q̃ ratio praxis ꝑmo sumit a fine nō autē ab obiecto. tūc sic formatur ratio op⁹ qō intellect⁹ habꝫ ꝑ fine necessario ē circa cōtingētia opabilia a nobis. ſz tale opus est act⁹ exterior potētie inferioris g̃ talis act⁹ vere et ꝑmo ōr praxis. Secūdo ꝑ ² idē autoritate gregorij sup ezechielē dicētis q̃ virtus operis est sb volūtate ꝓtemplatōis g̃ praxis ē sb actu intellect⁹ et volūtatis. mō talis act⁹ est ꝑcise act⁹ potētie inferioris g̃ talis ē vere ⁊ ꝑ ° praxis. ymaginatur enim ista opinio q̃ intellectus practicus qui versatur circa contingētia inquirit quid sit prosequendum. et quid fugiendum. quid eligendum. ⁊ quid respuendū: Et quo inquisito sequit electio voluntatis qua elegit bonum propositum ⁊ contrarium respuit. Post autē huiusmodi electionē imperat voluntas alijs virib⁹ inferioribus vt obediant ⁊ consequantur illud quod est prelectum a voluntate. tale vero imperium voluntatis est actio transiens in vires inferiores: et talis actio virium inferiorum est formalit̄ et primo praxis. ¶ Alia est opinio q̃ respondꝫ per talem distinctionem notitia practica ē duplex. Quedam est practica dictatiā: et est illa que determinate dictat et iudicat aliquid esse faciendū vel non faciendum. Et in isto sensu forsan processit prima opinio adducta in primo notabili. Et isto mō rethorica logica grammatica non sunt practice neqꝫ etiam quecūqꝫ ars mechanica. quia nulla istarum dictat aliquid esse faciendū vl fugiendū. Alia est notitia practica ostensiua que scilicet non dictat aliquid esse faciēdum prosequēdum vel fugiendum. sed tantū ostendit opus quomodo potest fieri. virtute cui⁹ notitie si intellect⁹ dictat illud faciendum esse et voluntas venit statim perfecte potest operari. Sicut ars edificatiua dictat q̃ domus componitur ex lignis et lapidibus. et ex tali fundamento. ex parietibus talibus et tali tecto: Sed non dictat in q̃ tpe ipsa sit fatiēda nec quādo. ēmo ad prudentiā spectat dictare q̃ tali tempore vel tali est fatiēda. Et sic logica ⁊ cetere artes mechanice sunt tantum ostensiue et nō dictatiue. licꝫ tamen sint directiue: frequenter habentes nō praxim sed obiectum praxis pro obiecto. Sic ars domificatiua habet domum pro obiecto non ipsam operationē q̃ ē praxis. Et isto mō solū prudentia esset practica. eo q̃ solū prudentia habet dictare. Et si arguatur. Si sola prudentia sit practica sequitur q̃ scientia libri ethicorum erit prudentia. consequens est falsum. quia scientia libri ethicorum est de vltibus. modo prudentia est de particularibus. Respondetur q̃ prudentia duplicem actum respicit. Unum qui est cogitare q̃ sic ē faciēdum: et istum actum non regulat prudēta ſz magis elicit. Sicut premisse applicate ad cōclusionem non regulant ipsam ſz magis eliciunt. Et generaliter quicunqꝫ habitus comperatus ad suum proprium actum magis est eliciuius q̃ regulatiuus. quando vero habitus comperatur ad alium actum q̃ ad suum: est regulatiuus et respectu illius dicitur practic⁹. Sed in proposito prudentia respicit

alium actum scilicet exteriorem: et istum actū non elicit sed regulat. Et similiter dicitur de arte. quia ars actum interiorem elicit et non regulat. sed actum exteriorē puta domificare regulat et non elicit. Causa autē quare prudentia et ars actum interiorem non regulant est hec. qz voluntas circa quittitates z ydeas nunquam potest errare. cum circa eas nō habeat actum liberum. Sed solum actum simplicis complacētie. ideo nulla est notitia practica directiua voluntatis circa huiusmodi quittitates et ideas.

Ad rationes ad primam dicitur concedendo maiorem z negando minorē

Ad probatōnē dicitur q̄ ad hoc q̄ aliqua scientia sit practica nō sufficit q̄ sit directiua operationis hominis cuiuscunqz. sed cum hoc requiritur q̄ talis operatio sit alterius potētie ab intellectu vt patuit in secundo notabili. Ad secundam distinguitur antecedens quia vel docet constituere suum sbiectum per operationem intellectus practici et sic negatur antecedens: vel per operationem intellectus speculatiui et sic conceditur antecedēs: Ad tertiam dicitur q̄ non omnis scientia q̄ docet q̄ sic est agendum ē p̄ctica sz solū illa scia q̄ docet q̄ sic ē agendum operatōne alterius potētie q̄z intellect⁹. modo diffinire: diuidere: discurrere sunt operationes intellectus ergo nō sunt praxes: nec huiusmodi cōclusiones sunt conclusiones sillogismi practici.

Queritur quinto vtrum scientie libri predicabilium subiectum attributionis sit vniuersale:

quod ē genus ad quinqz predicabilia. Et arguitur q̄ nō. quia vel capit vniuersale pro prima intentione vel secunda. non pro prima quia prima intentio ē res ipsa cui accidētaliter inest vniuersalitas. Sed nichil est vnum in re fm quamcunqz vnitatem quod fm illam precisam vnitatem sit in potentia proxima ad plura: et ad predicari de pluribus: predicatione dicente hoc est hoc: ergo nulla prima intentio potest esse genus respectu quinqz vniuersalium. nec etiam potest capi vniuersale pro secunda intentione quia secunda intentio videtur esse z ᵃrius cōceptus rei: vel est quidam respectus rationis causatus ab obiecto cognito. Sed vtroqz mō secunda intentio est vnum ens in numero q̄ non potest esse genᵒ respectu quinqz vniuersalium. Secūdo arguitur. vniuersale ē genus ad quinqz predicabilia ergo erit sex predicabilia. patet consequētia quia sunt quinqz predicabilia: z preter hec est vniuersale commune quod est predicabile de illis quinqz q̄ erunt sex p̄dicabilia. Tertio sic omne subiectū alicuius sciētie debet habere passiones adequatas demonstrabiles de ipso sbiecto. Sed vniuersale nullā habz passionē adequatam q̄ nō est sbiectum attributōis huⁱᵘˢ libri. Maior est nota p̄ aristotilem p̄mo posterioꝝ. Minor declaratur qz nullū inferius est passio adeq̄ta respectu sui superioris. Sz omnis passio cōtinetur sb proprio qd̄ est species ipsius vl'is q̄ no ē assignāda aliq̄ passio adeq̄ta vl'i. In oppositū arᵗ autoritate oīm logicoꝝ famosoꝝ.

Sciendum primoq̄ pro declaratōne terminoꝝ ponunt sex distinctōnes.

Pria distictio istud notū vl'e sicz qōlibz aliud cōcretū pt capi dupliciter vno modo pro suo significato materiali qd̄ est ipsa p̄ma intentō sbstrata secūde intentōi: et ab eadē denoiata. Et talis prima intentio siue res sbiecta secūde intentioni (qd̄ idem est) quandoqz inuenitur in anima. sicut sunt p̄uationes: negatōes: figmenta: et generaliter oīa entia rationis. qñqz inuenitur in rebus extra animam cuiusmodi sunt decem predicamenta. Alio modo potest capi vniuersale pro suo p se significato z formali: et illud est secunda intentio: a qua ipsa natura denominatur formaliter vniuersalis. Secunda distinctio. Ad completam et perfectam rationem vniuersalis logici requiritur duplex respectus aptitudinalis: Primus est cōmunicabilitas siue aptitudo ad cōmunicari multis. et talis respectus est per se passio ipsius nature: de ipsa predicabilis in secundo modo dicendi per se ex natura rei preter quēcunqz actum intellectus: Alius actus ē predicabilitas siue aptitudo ad predicari de pluribus. et talis aptitudo per accidens cōuenit nature: cum sibi conueniat per actum intellectus comperantis ipsam naturā ad ea de quibus nata est predicari. Et quia talis predicabilitas conuenit vniuersali logico per actum intellectus: Inde est q̄ vniuersale logicum ñ habet ex natura rei esse completum: sed tātū habet esse fundamentale ex natura rei: et esse completum ab intellectu. Tertia distinctio. Predicabile potest capi dupliciter. Uno mō cōmuniter vt sz est secūda intētio ꝓis omī illi qd̄ est natum p̄dicari: siue illud sit vl'e siue singulare: siue vniuocū: siue equocū: siue limitatum: siue illimitatū. z sic p̄di ᵗᵉ nō ē passio vl'is cū sit in plus q̄z vl'e. Alio ᵒ ca ᵃ spēa ʳ et ꝓprie sz ꝓz ᵃ itētōe fūdata sup natura limitata nata p̄ ʳᵗ de plib⁹ vni ᶜᵉ. z ᶜ ꝓuertit cū vl'i tanq̄

Porphirij

propria passio eius: Quarta distinctō. Predicatū ꝑt capi dupliciter. Uno mō generalit vt scilicz est secūda intētio cōis omni illi qd ē extremū ꝓpositōis positū post copulaz. Alio capit spēalit ꝑ secūda intentōe fundata solū sup eo qd natū ē ꝑdicari i ꝓpositōe termiabili ꝑ artē dialeticaz. Et iterū ꝑdicatū vltio mō sūptum et ꝑdicabile possunt capi duplicit. vno mō ꝑme intētionaliter et sic non distinguūtur nisi ꝑm actum et potentiam. Alio mō capiūtur secūde intētionaliter et sic sunt due intētiones dispate: habētes diuersa fūdamēta ꝓpinq et diuersos termios. Quīta distictio. hec dictio tātum qñz capit ꝓprie vt scilicet facit ꝓpositionem exclusiuā exponibilē gratia alietatis. Quādoqz vero capit in ꝓprie vt scilicet facit ꝓpositionē de excluso extremo: vel ꝓpositōez exclusiuā ex ponibilē gratia ꝑalitatis. vt patz lat in exponibilib. Sexta distictio. vl'e esse gen ad quīqz vniuersalia potest triplicit intelligi. Uno mō q ꝑma intentio sit genus ad alias ꝑmas intētiones. Secūdo q secūda intentio sit genus ad primas. Et tertio q intētio vniuersalitatis sit genus ad omnes secundas intētiones vniuersaliū. Ul'e ꝑmo mō non est genus sz est trāscendēs circuiens omne gen. Uniuersale secūdo mō ē accidēs et nō genus Sz vniuersale tertio mō ē gen vl'saltē habet modū generis: cū ꝑdicet in quid et vniuoce de quinqz intentionib vniuersalium tanqz de plurib specie distinctis. Et potest addi q est gen sbalternū: in nullo tamē ꝑdicamēto ꝑ se et ꝑmo reponibile: cū nō sit verū gen: sz tātū habz modum generis: eo q est ens rationis.

Sciendum secūdo q iste est

liber ꝑdicabiliū porphirij inquo determiat de quinqz vl'ib. Et ꝓtinet tres tractat. qz primo cōtinet vnicū capitulū ꝓhemiale. Et bz qtuor ꝑtes. Quaz ꝑma tāgit intētionē h scie ad instructōez grisaroij sui discipuli: Et ē hec: in B libro determinādū ē de quinqz vniuersalib. ꝑ sic qz de illis est determinādū in hoc libro quoz ꝓgnitio est vtilis et necessaria ad sciētiā ꝑdicamētoz: ad diffinitōnū assignationez: et ad diuisiones: et demōstrationes: cum de his ꝑncipaliter ad logicum spectet considerare. sz cognitio quinqz ꝑdicablium ē vtilis et necessaria ad ista quatuor predicta ergo ad hūc librum spectat determinare de ipsis. Secūda pars tangit modum procedēdi facilem ī hac scientia. et ē h. Intentio presens ē ꝑo declaratione istorum quinqz vniuersaliū componere vnum tractatum breuem et vtilem per modum instructionis: abstinendo a questōnibus difficilibus: questoines vero faciles leui mō declarando. Tertia pars ponit questiones a quibus vult porbirius abstinere: z est hec. In opere presenti abstinendum est a tribus questionibus difficilibus: que formari possūt de vniuersali. Quarum prima est. Utrū vniuersalia sint sbsistentia extra intellectum: aut sint posita in solis: nudis: purisqz intellectib. Secunda questio est hec. posito q vniuersalia sint extra animam subsistentia. vtrum sint corporalia vel incorporalia. Tertia questio ē hec. Si vniuersalia sint corporalia. Utrū sint in singularib sensilibus: vel extra singularia et a sensilibus separata. Has tres qstiones non soluit porbirius: sed dicit q altissimum ē h modi negotium: et maiozis egens inquisitionis: quia videlicet predictas questiones terminare pertinet ad methaphisicum. Quarta pars simul tangit intentionem suam et modū procedendi in hoc libro. et ē hec. In hac scia determināda est de quinqz ꝑdicabilib: insequendo dicta antiquoz: et maxime peripathetbicorum. i. arestotilis et sequatium eius. Arestotiles enim ꝓgnoscat est per ypathetic: et inde sequaces eius ꝑ ypathetici vocati sūt.

Sciendum secundo q circa

hunc textū incidunt qtuor difficultates. Prīa est hec. quis sit titulus huius libri. Rñdetur q ē talis. Incipiūt ysagoge porphirij ad cathegorias arestotilis. Dicūtur enim ysagoge ab ysos qd est intro et gogos qd est ductio quasi introductōes: ad cathegorias. i. ad ꝑdicamēta arestotilis. Et inhoc titulo tangūtur quatuor cause hui libri. Per hoc ei q dicit introductōes tangit cā materiat z etiaz formalis: scz modus procedēdi: qui est introductorius. ꝑ hoc q dicitur porphirij tangitur causa efficiens. Et per hoc q dicitur ad predicamēta tāgitur causa finalis. Et subditur arestotiles ad differentiam predicamentorum dionisij ariopagite z alioz qui de ꝑdicamētis tractauerūt. Secūda difficultas ad q z quot est hec sciētia vtilis: Rñdetur cum porphirio q est vtilis ad quatuor. Prio est vtilis ad ꝑdicamēta. quia in libro ꝑdicamentorum determiatur de cordinationib generum et spetierū: Silz etiā de passionibus et ꝓprietatib predicamētorū: q omnia faciliter ꝓgnosci non ꝑnt nisi cognitis istis vniuersalibus. Secūdo est vtilis ad diffinitiones. quia qd diffinitur est species: q debz diffiniri per gen et differētias: et aliquando diffinitur ꝑ accidēta: quandoqz proprīa: qñz cōmunia: de quibus omnib tractat ista scia Tertio est vtilis ad diuisiones. quia qdam est

Porphirij

diuisio generis in spēs vel differētias: q̄dam autē sbiecti in accidēcia vel ꝓpria vel cōia: de quib⁹ tractat ista scia. Quarto ē vtilis ad demōstratōes. q: est vtilis ad diffinitōes. Sz dīo potissimū locū obtinet in demōstratōe vt patz ꝑmo p⁹terioꝝ g̃ etiā valet ad demōstratōnes.

Tertia difficultas. Utrū q̄stiones quas mouet porphiri⁹ possint termiari p facultatē logice. Rñdet p̄ duas suppositōes: duas distictōes: et duo dicta. Prima suppositio ē hec. Porphiri⁹ magis mouet illas q̄stiōes de generib⁹ et spēbus q̄z de alijs vl'ibus. q: gen⁹ z species habēt pfectiorē modū p̄dicādi: cū p̄dicent inquid: Sz p̄dicari inquid ē pfectior modus p̄dicandi q̄z p̄dicari in q̄le: qui conuenit alijs p̄dicabilib⁹ g̃ zc. Secūda suppositio facultas est facilis potestas q̄ aliqs pt aliqd facere ad nutum z bnplacitū. Sz difficultas est ptas difficilis aliqd agēdi vl' aggrēdi cū studio z labore magno. Prima distinctio est hec. Iste q̄stōnes possunt dupliciter intelligi moueri de vniuersali. Uno modo de vniuersali sumpto secūde intentionaliter. Alio mō de vniuersali sūpto p̄me in tētionaliter. Secunda distinctio p̄dictas questiones posse termiari p facultatem logice dupliciter potest intelligi. Uno modo analetice .i. resolutorie siue de mōstratiue et a priori p propria principia logice. Alio modo thopice et probabiliter per thopicam vrētem Tunc ponuntur duo dicta. Primū est illud. Predicte q̄stiones intellecte de vl'i secunde intentionaliter sumpto sunt analetice termiabiles per facultatē logice. patet q: vt sic bnt attributionē ad sbiectum logice: cum vniuersale sit pars sbiecti logice. Secundū dictum Predicte questiones intellecte de vniuersali p̄me intentionaliter sumpto nō possunt p facultatem logice analetice termiari: licet bene thopice et ꝓba². Prima ps patz q: determinatō eaꝝ depēdet ex ratōe entis: q̄ ad metaphisicum ptinet. Secūda pars patet q: logica habet viam ad p̄ncipia omniū methadorū Quarta difficultas, qu id ē sbsistere: et qō intellexit porphirius per intellectū solū: purū: z nudum. Rñdetur per vnam distinctionem et vnum dictum. Distinctio est hec. Subsistere capitur dupliciter. Uno modo vt idem est qō in se et per se esse: et sic tātū idiuiduis de p̄dicamento sbstantie competit sbsistere. Alio mō capitur generalit vt idē ē qō esse: et sic ꝓueit omnib⁹ de qbus vere enūtiatur hoc verbū est secūdo adiacens: z hoc mō cepit porphirius. Dictum est illud. Intellect⁹ nud⁹ est intellect⁹ carens spēbus intellectualib⁹: sicut intellectus noster qui in p̄ncipio sue creatōis est tanq̄z tabula nūda in qua nihil depictū est. Sz intellectus pur⁹ est ille q nō ē ꝓmixt⁹ alicui fantasie: sic intellect⁹ angelic⁹. Intellect⁹ autē solus ē intellect⁹ diuin⁹ qui vnic⁹ est et solus.

Conclusio responsalis. Vniuersale qō ē gen⁹ ad quinq̄z p̄dicabilia: sumtum secundeintentionalit est sbiectū attributōis h⁹ scie.

Pria ps patet q: vniuersale p̄dicatur in quid de istis quinq̄z vl'ibus tanq̄z de pluribus spē distinctis g̃ zc. Aficedēs patz q: vl'e sumptū f m eius rationē ꝓmunē p̄dicatur noie et ratōe de istis vniuersalib⁹: cui⁹ per se dre sunt p̄dicari de plurib⁹ in quid aut in q̄le per quas ꝓtrahit ratō vniuersalis ad ista quinq̄z predicabilia g̃ est gen⁹ vniuoce et in quid p̄dicabile de istis quinq̄z vniuersalib⁹. Sz q: sint tantū quinq̄z vniuersalia ꝑ² q: omne vl'e aut p̄dicatur in quid aut in q̄le. Si ꝑmū hoc ē dupliciter q: vel p̄dicat totā essentiā et sic est spēs: vel ptem essentie et sic ē gen⁹. Si in q̄le hoc est dupliciter vel p̄dicat aliquid ptinens ad essentiā sbiecti p modū denomiantis et sic est dra: vel p̄dicat aliqd ꝓsequēs essentiā subiecti: et hoc dupliciter: vel p̄dicatur ꝓuertibiliter et sic est ꝓprium: vl' nō ꝓuertibiliter et sic est accidens. Tertia ps patet q: sibi ꝓpetunt tres ꝓditōes p̄us enumerate in 5ª q̄oe plogi.

Dubitatur primo vtrum secunde intentōes nate sint denoiare p̄mas. Et videtur q: nō q: secūde intētōes sunt in intellectu sbiectie: nō autē in p̄mis intētionib⁹ g̃ ñ sunt nate denoiare p̄mas intentōes. Rñdetur per quatuo: distinctōes et tria dicta. Prima distinctio est hec. In q̄libet re duo sunt ꝓsideranda. Primū est ipsa quiditas siue essentia rei. Scōm ē mod⁹ essendi siue apperētia ipsi⁹ rei. Secunda distinctio. rei duplex ē ꝓcept⁹ quidā est essentialis: quo scilicz itellect⁹ quittatem rei p̄mo intelligit. Alius est concept⁹ accidētalis quo scilicz itellect⁹ intelligit aliqd supadditum essentie rei. verbi gratia in ista re q̄ est homo p̄mo ꝓsiderāda ē quittitas siue essentia hominis absolute: cui⁹ essentie ꝓcept⁹ rep̄sentatiu⁹ dicitur ꝓcept⁹ essentialis. Secū⁹ sunt considerādi modi essendi siue apparētie illius quittitatis: sicut sunt isti modi: non esse in alio: esse sbiectū trine diměionis: esse aiatum: esse sensibile: esse rationale: et esse sb h: et nunc: et in materia signata: et esse in plib⁹ vel in vno solo. Lōcept⁹ autē quo itellect⁹ intelligit essentiā hois stz humanitatē nō ab ꝛc: ꝗ vt est in plurib⁹ numero distictis aut vt est sb

aliquo alio mō essendi vocatur ꝓceptus accidentalis. Tertia distinctio tā ꝑma intētio q̄ ꝑ secūda possunt ꝑ ꝓsiderari. Uno mō in abstracto: alio modo in ꝓcreto. Prima intentio in abstracto est ꝑmus concepꝰ et essentialis rei quo intellectꝰ intelligit ꝑmo essentiā rei abtc. Sz ꝑ ª intētio in cōcreto ē ipsa res ꝓcepta illo conceptu ꝑmo. Sz secūda intētio in abstracto est secundꝰ concepꝰ et accidētalis rei: q̄ scilicz intellectꝰ intelligit aliqd supadditum essentie rei: scz eē in plibꝰ: vt esse in vno solo: z sic de alijs. Secūda ꝯo intētio in concreto est ipsa res sic cōcepta illo cōceptu accidētali. Quarta distinctio. z ᶜ intentōes ꝑsit ꝑ ꝰ considerari. Uno mō ꝑ respectū ad intellectū a quo effectiue causantur et in quo ſbiectiue existunt: et sic sunt vera entia realia: de qbus ē vera scia realis: puta phia naturalis. Alio mō possunt considerari ꝑ respectū ad obiecta cognita denominata ꝑ ipsas: et sic habēt modū entium rationis: cū sint entia diminuta: z sic de ipsis ē scientia ratōalis scz logica. Primū dictū est illud. tā ꝑmaintētio q̄ secūda in abstracto dependent in esse et ꝓseruari ab intellectu: in q̄ existūt ſbiectie: tanq̄ vera entia realia realiē in ꝑdicamēto reponibilia. patz qz sunt qdam actus intelligēdi ab intellectu causati. mō oīs actus intelligēdi ē realis de ꝑma ſpē q̄litatis: in intellectu ſbiectiue existēs. Secūdū dictū. Nec ꝑma intentio nec scōa in ꝓcreto de pēdēt ab intellectu: sz ꝑter quēcunqz actū intellectus ꝑsit verū esse in re: ꝑ ª qz intentōes in ꝓcreto sunt essentie vel modi rerum circuiētes omne ꝓdicamentū: et habentes suum esse ꝑter quēcunqz actū intellectꝰ. Tertiū dictū. Nec ꝑmaintentio nec secūda in abstracto ꝑdicātur vere et affirmatie de se ipis: licet z ª intentio in concreto de ꝑignata ꝑdicetur denominatie de ꝑmaintentione ſignificata ꝑ nomē concretū. Patet qz ista ē vera ꝑdicatio denoiatia homo est ſpecies. Ad rationē dubij ꝛndetur q̄ duplex est denominatio: q̄dam est intrinseca q̄ sumitur a forma: ſbiectie inexistēte ei quod denominat vt albedo existēs ipiete denominat intrinsece pietem album. Alia ē denominatio extrinseca q̄ sumitur a forma ſbiectata in alio ab eo qō denoiat sic locꝰ denoiat locatum in quo tamen nō est ſubiectiue: sz in locante. Et tali denominatione extrinseca ꝑdicaª denominatiue secūda intentio de ꝑma.

Dubitatur secundo vtrum

quittitas ſub aliquo esse diminuto dicatur ꝑ ª intentio. Respondetur ab aliqbꝰ ꝑ duas suppositiones et q̄tuor dicta. Prima suppositio ē hec. Iste conditiones q̄ sunt existētia: duratio: necessitas: cōtingentia: esse in anima: et esse extra animam: et cōsimiles: nō sunt quittitates: sz sunt modi necessario ꝓsites quittitatē: a qbus ſtz modis quittitas in esse quittitatiuo dicitur abstrahere. ideo dicunt q̄ quittitas in esse quittitatiuo est quittitas in illo esse inquo abstrahit ab omnibus conditionibꝰ ꝑ ꝰ enumeratis. Secūda suppositio. Intētio in ꝓposito est illud per qō fit vel exercetur ꝑdicatio qō sic declaratur qz vna ꝑma intentio de alia ꝑdicatur: sz cum hoc stat q̄ vnus actus intelligendi aut volendi de alio non ꝑdicatur. sicut animal de homie ꝑdicatur: licz actꝰ intelligēdi animal nō ꝑdicetur de actu intelligēdi hominem. Primum dictū est illud. Nec actus intelligēdi nec ſpēs intelligibilis est ꝑma intentio. Patet quia omnis actus intelligēdi vl' ſpecies itelligibilis est q̄litas. Sz aliqe ꝑme intentiones non sunt q̄litates ergo nō omnis actus intelligendi vel ſpecies intelligibilis est ꝑma intentio. A ᵒ² est nota. B ᵒ² declaratur qz homo et animal sunt ꝑme intētentiones: et tā non sunt q̄litates: ymo ſubstātie q̄. Et confirmatur. quia vnus actus intelligēdi de alio nō ꝑdicat: cū sint duo ídiuidua diuersaꝝ ſpeciez vl' eiusdem ſpetiei Sed vna ꝑma intentio de alia ꝑdicatur: vt hec est vera homo ē animal ergo actus intelligendi non est ꝑma intentio Secundū dictum. Primaintentio nō ē quittitas obiecti ꝓducti in esse cognito. Patz qz vel talis quittitas ē ꝓducta in tali esse cognito ab intellectu nostro: vel ab itellectu diuino: Nō ab intellectu nr̄o qz tale esse cognitū habuerunt quittitates ab intellectu nōstro ex tempore et nō ab eterno. mō ſtando in ꝑmis intentionibus hec fuit vera ab eterno: homo est animal. ergo esse primam intētionē quittitati non conuenit ab intellectu nr̄o. Nec etiā ab intellectu diuino. quia homo vere fuit aīal anteq̄ in eo ꝓducceretur esse cognitū ergo esse ꝓductum in esse cognito non est causa quare quittitas sit ꝑma intentio. Tertiū dictum. Prima intentio non est quittitas in esse intelligibili: patet qz illud qō conuenit quittitati ex se: non competit sibi per respectum ad aliud: sed homī sumpto vt est prima intentio cōpetit ex se et quittitatiue q̄ sit animal ergo sibi non conpetit in quantum intelligibilis. qz esse intelligibile dicit respectum ad aliud scz ad intellectum. Quartum dictum quittitas in esse quittitatiuo veraciter est prima intentio. Patet quia omnes demonstratōes procedūt ex quittitatibus in esse quittitatiuo sz omnes

Porphirij

de monstrationes procedunt ex primis intentionibus (saltē in scientijs realibus) g̃ pma intentio est quittitas in esse quittitatiuo. Et ꝓfirmatur p viā diffinitōis. qz omnes diffinitōes dantur de quittitatib⁹ in esse quittitatiuo: z tñ dant de pmis intētionib⁹ (et hoc in scientijs realib⁹) g̃ p̃ ᶜ intētōes sūt qtt ᶜᵉᵒ ī esse qtt ᵗᵒ.

Dubitatur tertio vtrum secunde intētiones nate sint p se p̃dicari de p̃ᵗᵃ.

Rñdetur per duas distinctōnes et duo dicta. Pria distinctō est hec. obiectū ꝓgnitū siue illō qō ꝓgnoscitur habz duplex esse scilicz esse intentionale et esse reale. Esse intētionale ē spēs intelligibilis: vel id quo ꝓgnitū fōrlit et obiectiue est in ꝓgnoscēte. et tale esse intētionale attribuit obiecto p actū intellect⁹ ꝓgnoscētis. Sz esse reale est illud quo formalit z realiter res existit in se p̃ter quēcunqz actū intellectus Et illud esse reale habet obiectū p actū realis agentis. Secūda distinctio intellect⁹ duᵃ ē actus. quidā est simplex quo scilicz intellectus appēdit obiectum simpliciter et absolute et fᵐ eius ꝓpriam naturā. Alij⁹ est act⁹ ꝓpatiu⁹ quo scilicz intellectus cognoscit obiectū nō in se sz p ꝓpationem ad aliud. Primū dictum Pria intētio est obiectū cōgnitū vel ꝓgnoscibile sup quo nata est fūdari intētio secūda. sz intentio secunda est relatio rationis effectiue causata ab actū ꝓparatio intellect⁹: de relicta in obiecto cōgnito et ꝓpato ad aliud: in tali obiecto ꝓgnito sbiectiue existens. Et quo sequit secundum dictū scilicz q intentio secūda nata est p̃dicari nō per se sz tantū p accidens de pᵃ intentione. patet qz secūda intētio est respect⁹ rationis p accidēs causat⁹ ab intellectu in obiecto cognito qō est pma intentio g̃ zc Et hec oppinio satis fuit declarata in 3ª q̃stiōe plogi. Aliter respōdet oppinio recitata in secūdo dubio p duo dicta. Primū est. Intentiones secūde nō sunt respect⁹ rationis ab intellectu nostro circa pmas intētiones fabricati. patz qz p̃ter quēcunqz actuꝫ intellect⁹ in rebus reptūt intentōes secūde. g̃ non sunt respect⁹ ratōnis ab intellectu fabricati. Antecedēs patz qz vl'e est secūda intētio sz p̃ter quēcunqz actū intellect⁹ reperit in re tota rō vniuersalis. Nā natura speciuoca habet de se naturalē bitudiez ad cōmunicari plurib⁹ indiuiduis. modo non videtur aliud esse de ratione vniuersalis nisi q sit pluribus cōmunicabile g̃ zc. Secūdum dictū. secūde intentōes sunt aptitudines siue respect⁹ fūdamētales: ꝓueniētes ex natura rei quittitatib⁹ vel p̃mis intentionib⁹ in esse quittitatiuo. patet qz aptitudo ad ꝓmunicari pluribus indiuiduis adveniēs humanitati ē vera ratio speciei. sz hᵒ modi aptitudo ꝓuenit quittitati solum habēti esse quittitatiuum ergo eē spiem ꝓuenit quittitati hominis in esse quittitatiuo. modo esse speciem ē secūda intentio ergo zc. Et sic dictū est de spē ita ꝓportionabiliter dicendū esset de genere scz q aptitudo cōmunicabilitatis pluribus speciebus adveniēs animalitati est ratio generis. Sic etā vis constitutiua siue distinctiua ad veniēs vniversali dat sibi esse differentiā et sic de singulis. Et istis duobus dictis vna cum alijs in precedenti dubio declaratis in ferūtria correlaria Primū est istud. nec pmaintentio nec secūda dependet ab intellectu inesse et ꝓseruari: nec habent esse in intellectu sbiectiue sz tantū hbīt esse obiectiuū in intellectu. Prima pars patz quia tam pmaintentio q̃z secūda pcedunt fm esse intellectum g̃ nullo modo habēt abintellectu q sint pmaintentio vel secūda. Secūda pars patet quia sunt obiecta nata terminare actum intellectus ergo habent esse in intellectu obiectiue. Nec est intelligendū q homo postq̃z est intellectus nō fit vere pma intentio imo et ante intellectōez et post intellectōez sp est pmaintētio. sz illud esse itellectū nō dat sibi esse pmā intentionem: sicut homo albus ē alᵗ et tam ē albedo non dat homini esse animal. Secundū correlariū. Intētōes secūde sūt respectus fūdamētales p̃dicabiles p se necessario et intrinsece de quittitatib⁹ q̃rū sunt: Nō tamen ingrediuntur essentialit quittitatem sz sunt pᵒteriores ipa quittitate. Ideo nō p̃dicāt accidētaliter: nec in pmo mō vicēdi p se: sz tñ in secūdo mō de quittitatibus vel p̃mis intētionibus. Tertiū correlariū. Intentōes secūde sunt quedam entitates transcēdētes: in nullo genere p̃dicamētali p se reponibiles. patz qz secūde intentiōes ꝓueniūt quittitati eᵗ libz generis g̃ circuiūt omne genus: et p cōsequens sunt transcēdentes. Potest tamē dici q licet realiter in nullo sint genere determiato: tamē quittitatiue possunt dici de genere relatōnis: eo q in suo conceptu sunt ad aliquid.

Ad rationes ante oppositū

Ad pmam ō: q vniuersale capit p secūda intentione: et vltra ō: q licet secūdaintētio derelicta in obiecto cognito p actū intellectus sit vna in numero: tamē ab ea potest intellectus abstrahere vnū conceptum ꝓmunē: puta cōceptū vl'is. Ad secūdā ō: q licet vl'e quantū ad ei⁹ ꝓceptū ꝓmunē p̃scindat a quinqz vl'ib⁹ tra q formaliter nō fit aliqō illoꝝ: tñ realit est aliqō illoꝝ quinqz. Ideo nō ponit in numeꝝ

Ysagoge.

contra illa quiqz. sic animal de se nec ē homo nec est bruti formaliter: et tamē ꝓpterea nō sequitur ꝙ sit aliqd̄ aīal qd̄ neqz sit homo neqz bruti. Ad tertiam dr ꝙ ꝑdicabile ꝑt vno mō capi vt quid et ꝓprium vt mod⁹: et sic ꝑdicabile connuerat sb ꝓprio. Alio mō potest capi ꝑdicabile vt modus: et sic nō ꝓtinetur sub ꝓpri o. sz est passio quertibilis cū vl'i. Et hec de qstōne.

Queritur sexto vtrū genus

dicatur equoce de suis trib⁹ acceptiōibus. Et primo ar² contra suppositū. q: arestotiles 5 ¹ᵒ methaphisice enumerat ꝗtuor modos gēneris ergo nō sunt tātū tres. Secūdo ar² q: dicit aliqui trahere gen⁹ ab arte vel scia alicui⁹: vt aliqui dicūtur platōici a platōe: z aliqui arestotilici a scia vel a doctrina arestotiles: z tamē ille modus nō ē aliqs illoꝝ triū g̃ zc. Tertio ar² contra q̃situm. due negatōes equipollent vni affirmatōi. mō dicit text⁹ videt autē neqz genus neqz species simplicit dici: vbi in hoc verbo videtur includitur negatio g genus et species dicūtur sim ʳ. i. vniuoce. In oppositum ar² q: quādocunqz aliqd conuenit vni ꝑ impositionez et alteri ꝑ trāsumptiōez illud dr equoce de illis ꝑ secundū modū equocatōis: sz genus ꝓuenit duob⁹ ꝑmis modis ꝑ impositionem: et tertio mō ꝑ trāsumptionez. g equoce ꝑdicatur de illis.

Sciendum primo q⁹ pro de

claratione terminoꝝ ponit ꝗtuor distinctōes. Prima distinctio est hec. Acceptio capit du ʳ Uno mō ꝑ primoꝝ adeqto significato termi: et sic omnis termin⁹ habēs plures acceptōes seu modos est equoc⁹. Alio mō capit acceptō seu modus ꝑ supposito significati ꝑmi: et sic nō omne habens plures modos et acceptōes est equocū: sz potest esse vniuocū. sic dicit arestotiles q⁹ qualitas est denumero eoꝝ q̃ multiplicit dicūtur. Secūda distinctio ꝑ ᵐ arestotilem quīto mē ᶜᶜ generis ꝗtuor sunt acceptiones siue modi. Primo mō dr genus ꝓtinua generatio aliquorū eandē speciem habentiū: et iste coincidit cū ꝑmo mō porphirij. Secūdo dr gn⁹ superfites figurarū supficialiū. sic corp⁹ respectu solidoꝝ. q: est sbiectū differēs eorū. et adhuc ꝑt ꝓtineri ille modus sb secūdo mō porphirij. Quarto dr gen⁹ qd̄ in diffinitiōib⁹ est primū: et ꝑdicat in eo q⁹ quid est: cum⁹ orntie q̃litates dicūt. Et iste mod⁹ coincidit cū tertio mō porphirij. Tertia distictio. hoc vbū vi² tripliciter potest capi. Uno mō vt est expssiuū veritatis apparētis tm: z sic icludit negatōez: z sic capit in ꝑmo elēcoꝝ cū dr q⁹ elenc⁹ sophisticus ex hijs q̃ videtur et nō sunt ē apparens. Secūdo ca² vt ē expssiuū veritatis ꝓbabilis. et sic ca² in ꝑmo thopicoꝝ cū dr ꝓbabilia sut q̃ videtur oib⁹ aut pl'ibus zc. Tertio capit vt est pssiuū veritatis necessarie: z sic ca² ī ꝓposito. Et istis duob⁹ vltimis mōis non includit negatōez. Quarta distictio. hec dictio sim ʳ quiqz mōis ꝑt capi. Uno mō vt idē est qd̄ sine addito. z ᵒ vt idem est qd̄ vl'z. 3 ᵒ vt idē est qd̄ in actu. 4 ᵗᵒ vt idem est qd̄ incōtracte. 5 ᵗᵒ vt idem est qd̄ vniuoce et sic capitur in ꝓposito.

Sciendum secundo q⁹ secun

dus tractat⁹ in quo determiat porphirius de quinqz vniuersalib⁹ in spēali ꝓtinet quiqz capitula. In ꝑmo determinat de ꝑmo ꝑdicabili qd̄ est gen⁹. Et continet duas ꝑtes in q̃ru p² ponit acceptōes generis. Et continet vnā conclusionē q̃ est hec. vi² autē neqz genus neqz species sim ʳ dici: hoc est gen⁹ et spēs dicūtur equoce z nō vniuoce. Secūdā ꝑtem ꝓclusiois sez q⁹ spēs dicat equoce ꝓsequit porphirius ꝓbandā in ca ¹ᵒ sequēti. Sz ꝑmā ꝑtem scilicz q⁹ genus dicat equoce nunc ꝓbat porphir⁹ Et intendit talem rationē. Illud qd̄ habz plā litatē significatoꝝ dr equoce. sz gen⁹ est huiusmōi g̃ zc. Hᵒʳᵉᵐ probat enumerādo tres acceptiones eius. Quaꝝ ꝑma est hec. Genus in ꝑma ei⁹ significatōe dr collectio multoꝝ ad vnum ꝑn ᵐ et ad se invicē. vt collectio romanorum ꝓpter habitudiez affinitatis et ꝓsanguinitatis ad se invicem: et ad vnum ꝑmū: per qd̄ talis collectio differt ab omni alio genere: cuius quid ē ꝑn ᵐ ē romul⁹: dr vnum genus. Secunda acceptio generis est ꝑ ᵐ quam gn⁹ dr principium alicuius generatōis. et hoc du ʳ quavel huiusmodi ꝑncipium sumitur a patre q genuit: vel a loco in quo quis genit⁹ ē. ō vtroqz mēbro ponit porphir⁹ duo exēpla. vt horestes habet gen⁹ a tantalo q fuit pater horestis. Sil'z ylus habuit gen⁹ ab bercl'e qui fuit pater ei⁹: Alia duo exēpla sunt de patria. sic plato fuit genere athenieēsis: quia de athenis nat⁹ est. et pyndar⁹ fuit thebanus genere: eo q⁹ fuit ō thebis. Qꝝ autē patria vel loc⁹ sit gen⁹ ꝓbat porphirius. q: pria est ꝑncipiū gnātōis quē admodū z pr̄. Et sbdit q⁹ secūda acceptio generis est ꝓmptissima et pfectior et magis vsitata. ꝑ ¹ du ʳ. Prio sic quecunqz ꝓprietas conuenit cause et causato pfecti⁹ ꝓuenit cause q̃ causato. sz esse gen⁹ ꝓuenit ꝑme acceptōni gnēris et ctia secūde q̃ ē causa ꝑme g̃. Mior̄ declarat duob⁹ exēplis q: romai denomiant a romulo a quo descēderūt. et cithropide dicūtur q ex gnere cithropis descēderūt: Secū ª

Porphiry

ratio. qó est prius tale: est magis tale: sz esse genus pus attributū est generi secūdo mō q̄z pmo mō: cº signū est qz genº secundo mō est causa distictōis generis pmo mō. Nāqz diuidētes et ab alijs separātes dicebamº ullam collectōez esse romanorū genº. Tertia acceptio generis est ista. Genº ē cui supponit spēs. Et sbdit ꝓuenientiā et sititudinē gneris vltioº sumpti qó est genº logicū cum duabº porib̄º acceptionibus. qz genº logicū ē pncipiū mltarum spēz: sic genº secūdo mō dictū est pnm multoz ab eo descēdentiū. Sil'z sic genº pmo mō dictū ꝓtinet multitudiez collectoz: sic gñº tertio mō dictū ꝓtinet multitudiez speciērum.

Sciendū tertio qº circa hunc

textū incidunt due difficultates. Pria est hec Que et q̄t requrunt ad hoc q aliquid sit genº pmo mō dictū. Rñdetur q tria: Primū q ibi sit collectio multoz bñtiū habitudinez ad vnū pmum pn m. vt romani ad romulū. Secūdū q ad inuicē habeāt bitudiez ꝓsaguinitatis z m q p illō pn m differat ab alijs gnerib̄º. Secūda difficultas quō differt genº logicū ab alijs duabº acceptionib̄º. Rñdet q (supposita cōuenientia declarata in pcedente notabili) sic ad inuicē differūt. quia genº secundo modo dictum est pncipium extrinsecum et effectiuū: Genº vo logicū est pncipiū intrinsecū et formale suaz spēciērum. Et genus pmo modo dictum habet modum totius integralis. ideo non pdicatur in recto de illis quoz ē genº: Sz genus logicū ē totū vniuersale respectu suarū speciez de q̄bus in recto pdicat. Ulterius est supponēdū q ad B q aliquid sit genus z °° dictū non sufficit q sit q̄lecunqz pncipiū gñis sed requiritur q sit pncipiū effectiuū Et qbº inferūtur tria correlaria. Prim est q materia et forma non sunt genus secūdo mō dictū. qz licet sint pncipiū materiale vel formale: tamē non sunt pncipiū effectiuū: Secundū correlarium mater non est genus z °° dictum. qz mr solum est pncipium passiuum mīstrans materiam ex q̄ generāt ples. Si vero dicatur mr effectiē ꝓcurere ad gñatōez ples tunc mater est genº secundo mō dictū: et ꝓtinetur sb pre Nam pater potest accipi vno modo ppie vt includit sexum. Alio modo potest capi gñalit vt pscindit et ab soluitur a sexu: et valet tantū sicut parens: et sic debet capi in pposito. Tertium correlarium tempus non ē genus secūº modo dictum. quia ipsū est magis causa corruptionis q̄z generationis q̄ ꝛc.

Conclusio responsalis genº

equiuoce dicitur de tribus pdictis acceptionibus. Prima pars patet videlicz q dicat equuoce de illis per porphirium dicentem q gñº non dicitur simpliciter: modo simpliciter tāū valet sicut vniuoce. Dicitur ergo genº nō vniuoce sed equiuoce: Secunda pars patz quia omne genus vel est dictum ad similitudinez alterius vel non. Si pmū sic est genus z º mō dictum. Si secundum hoc est dupliciter: vel tale genus est aliquid vnum et sic est genº z º mō: vel nō est aliquid vnū: z sic ē gñº pmo mō

Dabitatur primo vtrū dif/

finitio generis data in ratione predicabilis sit sufficiēs. Pro respōsione supponit q porphirius insecunda parte huius capituli intendit duas particulas. In pma particula eligit vltimam significationem generis et de ea psequitur. dicens licet genus dicatur tripliciter: solum tamen de tertio est sermo apud philosophos. Secunda particula tāgit diffinitionē generis in ratione pdicabilis. et est hec. Gñº est qó de pluribus et differentib̄º specie in eo q quid sit pdicatur. Pro cuius pbatione intēdit talem rationem. Ista diffinitio nihil superfluum continet neqz diminutum ergo ē bōa. Antecedens patet. qz pdicari de pluribus facit differre genº ab indiuiduis q̄ de vno solo pdicantur: Et pdicari de differēnib̄º specie facit differre genus a specie et ppzio. quia licet species pdicetur de pluribus: nō tamē pdicat de differentibus specie. vt homo cum sit spēs pdicatur de sorte et platone: qui differūt numero solo. aīal vo cū sit genº pdicatur de boue et homine: qui ad inuicē differūt spē et nō numero solo. Sil'z ppziū solū pdicat de vna spē z ō idiuiduis q̄ sūt sb illa spē vt risi lc pdicatur solū de boīe et de pticularib̄º homib̄º. genº vero pdicatur de plurib̄º et differētibus spē: Sz pdicari i eo q quid facit differre gñº a differentia et ab accidēte: q̄ non pdicātur in eo q quid: sz in eo q q̄le. Nā per differētiam et accidens ꝓuenīēter respōdetur ad interrogationē factā p q̄le vt si q̄ratur q̄lis est hō cōuenīēter respōdet rationalis. Etsi q̄ratur q̄lis est corpus: conuenienter respōdetur est niger. modo rationale est differentia: nigrum vero est accidens. ergo differentia et accidens pdicantur in quale. Qº autem genus predicetur in quid: pbat. quia per genus conuenienter respondemus ad interrogationem factā per quid. vt si queratur quid est homo: conuenient respōdet aīal. mō aīal ē gñº boīs q genº pdicat i quid. Et qbº ꝓcludit porphiriº: nihil igit sr̄fluū neqz mr ꝓtiet gñis dēa descriptō.

Vsagoge

Dubitatur secundo vtrũ dicta diffinitio generis sit data de secũda intentione vel de p̃ma. Et videtur q̃ nõ de secũda quia secũda intentio generis solũ p̃dicatur in quid de hac intentõe et illa: q̃ solũ differunt numero. g̃ diffinitõ nõ datur de secũda intẽtione. ꝓsequẽtia tenz q̃ q̃libz pars diffinitõis semp p̃dicari debz de diffinito. Secũdo sic q̃ non detur de p̃ma intẽtõe. q̃ ens p̃dicatur de plurib⁹ spẽtie differẽtib⁹ in eo q̃ quid: et tam̃ non est gen⁹ g̃ ꝛc. Rndetur p tres distinctões et vnum dictũ. Pria distinctio. Gen⁹ pt capi dupl̃r. Uno mõ p̃meintẽtionaliter, p natura cõmunicabili plurib⁹ spẽbus. Alio mõ capitur genus secũdeintẽtionalit̃ scz p respectu p̃dicabilitatis ipi⁹ nature cõmunis de multis spẽ differẽtibus. qui quidẽ respect⁹ in ab stracto vocatur generitas: In cõcreto vo vocat̃ gn̄⁹: Secunda distinctio. duplr̃ est actus. Quidã est actus exercitus. ali⁹ est act⁹ significatus. Act⁹ dicitur exercit⁹ quando fit vel est: sicut actus mouendi exercetur quãdo sortes mouet̃. Bz actus ꝛ significatus quando p ꝓpositionem significat̃ exerceri. vt hec ꝓpõ sortes mouet̃ significat sortẽ exercere actũ mouendi. Sil'z iste actus qui est p̃dicati de differentibus spẽ exercetur in p̃mis intentionibus mediãte hoc verbo est: vt dicẽdo homo est animal: equus est aial. sz ille idem act⁹ ꝛ significari quãdo exp̃nit̃ p secũdas intẽtões mediãte hoc vbo predicat̃. sic dicẽdo gen⁹ p̃dicatur de differẽtibus spẽ. Ex quo elicitur regula q̃ oĩs p̃dicatio de actu significato ꝓstituta ex secundis intentionibus debet exerceri in p̃mis intẽtõib⁹ Ideo non sequtur gen⁹ p̃dicat̃ de plurib⁹ differẽtibus spẽtie g̃ species est gen⁹: sz debz exerceri in p̃mis intẽtionib⁹: dicẽdo g̃ hõ ẽ aial: et equ⁹ est aial. Tertia distinctio diffinitum capit̃ dupl̃r. Uno mõ p illo q̃ diffinitur: siue pro illo q̃ p diffinitõez explicat̃: z sic secũdaintẽtio generis est diffinitũ ni p̃dicta diffinitõne. Alio mõ capitur diffiniti p illo cui act⁹ diois attribuit̃: siue p illo p q̃ possunt exerceri act⁹ significati in tali diffinitione: z sic diffinitũ est p̃ma intẽtio. Dictũ est istud in p̃dicta acceptõe generis logici: ꝓsiderati in ratione p̃dicabilis diffinitur secũda intẽtio. patz dupliciter. Prio sic q̃ illud diffinit logic⁹ q̃ per se ꝓsiderat. sz logicus per se cõsiderat intẽtionẽ secũdam et non rem sbiectã vel aggregatũ ex re et intentione g̃ diffinitur intẽtio secũda. Secundo sic quia talis diffinitio nõ datur de p̃ma intẽtõe nec de aggregato ex p̃ma intentõe et secũda ergo solum intentio secũda diffinitur. Prima pars antecedentis patet dupliciter. Prio q̃ p̃ma intentio generis ẽ res realis quã p se nõ considerat logic⁹ ergo neqz diffinit. Secũdo sic quia p̃me intentioni accidit predicari de pluribus differentib⁹ spẽtie ergo ꝛc. Secũda pars antecedẽtis patet quia aggregatum ex prima intentione et secunda est vnum ens p accidens ergo non potest diffiniri. quia entis per accidens non est diffinitio. Ad ratiões dubij dicitur q̃ licet intentio secunda generis predicatõne exercita solum predicetur de hac intentione vel illa: que solũ numero differunt. tamen in actu significato predicatur de pluribus differentibus spẽtie. Et vltra dicitur q̃ q̃ aliud est quod diffinitur et cui diffinitio attribuitur non oportet q̃ quelibet pars diffinitionis predicetur de eo q̃ diffinitur. Ad secũdam dicitur q̃ ens primo predicat̃ de differentibus genere et non spẽtie. Secũdo dicit̃ q̃ ens nõ propẽie predicatur i quid. quia ad interrogatõnem factam per quid non conuenientẽ respondetur ens: eo q̃ questio quid est presupponit questionem si est. modo respõsio de ente est responsio ad questionem si est. Tertio dicitur q̃ illa de quibus p̃dicatur ens inquid possunt dupliciter considerari. Uno ⁰ per comperationem ad suum genus sub quo continentur et sic differunt spẽtie. Alio modo per ꝓpatõez ad ens z sic nõ differũt spẽ. eo q̃ entis nõ sunt dr̃e per q̃s ratio entis possit spẽ diuersificari in illis q̃ participant ens.

Dubitatur tertio vtrũ gen⁹ possit saluari in vnica eius spẽtie. Rndetur p vnam distinctionem et tria dicta. Distinctio est hec. In genere duo sunt considerãda. p⁰ cõsideranda est ipsa quittitas vl' essentia ipsi⁹ generis vt aiali⁹. Secundo ꝓsiderãda est potestas gñeris q̃ ẽ q̃dã relatõ fũdamẽtalis vl' aptitudialis q̃ ꝛ ꝓmuicabi tãꝰ: bñs p fũdamẽto essentiã ipi⁹ gñis z p termio ad eq̃to hz spẽs oppositas. Et talis ptas non distinguit̃ realit̃ ab ipa essentia. eo q̃ oĩs respect⁹ fũdamẽtalis formalis vel aptitudialis realit̃ idẽptificat̃ cũ suo fũdamẽto. Primũ dictum est istud: tota eẽntia gñis pt saluari in vnica spẽ. patz q̃ essentia gñis ẽ sum̃ z indiuisi luꝰ g̃ vbi ẽ ibi tõ ẽ sz ẽ in vna spẽ g̃ tõ pt saluari in vnica spẽ. Secũdũ dicũ tõ ptas gñris fũdamẽtalit̃ z sbiectie pt saluari in vnica spẽ. patz q̃ tõ eẽntia gñris q̃ ẽ fũdamẽtũ ptatis ei⁹ pt saluari i vnica spẽ g̃ etiaz tõ ptas. tz ª q̃ vbicũqz ẽ fũdamẽtũ alicui⁹ relatõis ibi pt repiri i ª relatõ. Tertiũ dicũ tõ ptas gñis ꝓpletie z ẽmiatie ñ pt saluari i vnica

Porphirij

speciē .patet quia potestas generis est quedā relatō fūdamētal' vl' aptitudial' ipi⁹ ēentie terminata, ad spēs oppositas g̃ termiatiue et cōpletiue non potest saluari nisi in speciebⁿ oppositis. verum tamen si quis vellet capere potestatē ꝑ proprietatib⁹ potestatis: cᵒ modi sūt due differentie opposite. tunc cuidēs ē q̃ potestas generis necēcio regrit diuersas species.

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̃mam patet solutio ex p̃mo notabili .Ad secūdā ōr: q̃ illi plures denomiati ab arte vel scia alicuⁿ nō dicūtur vnum genⁿ: eo q̃ non habēt ad inuicē cognatōes. Ad tertiā patuit in pⁿ nōbili q̃ B vbū viᵃ ñ caᵃ ꝑuatie ꝑ positie

Queritur sexto vtrum due

diffinitōes date de spē tam in ratione subicibilis q̃z in ratione ꝑdicabilis sint a porphirio sufficienter assignate. ⁊ Arᵃ p̃mo contra p̃mā q̃: genⁿ ꝑ⁹ diffinitū est ꝑ speciē g̃ nūc male diffinitur species per genⁿ. cōsequentia tenz q̃: impossibile est circulo diffinire. sic impossibile est circulo demōstrare: vt habet p̃mo posteriorum. Secūdo arᵃ ō secūdā diffinitōnez quia ꝓuenit cuilibz ꝑdicabili. nā qōlibz ꝑdicabile ē spēs vniuersalis g̃ cuilibz ꝓpetit ꝑdicari de plurib⁹ differētib⁹ numero i quid. Tertio Arᵃ sic hic diffinitur secūda intētio sic ꝑ⁹ dictū ē de genere sz nulla intētio secūda ꝑdicat inquid de re: cū sit accidens rei g̃ spēs nō ꝑdicat inquid. In oppositū est porphiri⁹ in textu.

Sciendum primo q̃ pro de

claratione terminoz ponitur quīqz distictōes. Prima est hec: Species capitur duᵃ vno mō p̃mcintētōaliter ꝑ natura cōmunicabili plurib⁹ numero differētib⁹. Alio mō capit secūdeintentionaliter ꝑ respectu predicabⁱ ⁱᵗᵒ de plurib⁹ differētib⁹ numero: ꝓcretie sig̃ficato: a quo qdē respectu talis natura ōr formaliter spēs. Secūda distictio duᵃ ē spēs: Quedā est species sub alterna et talis facit ꝑdicabile generis. Alia ē spēs ᵐᵃ q̃ facit ꝑ̃ˡᶜ speciē. Tertia distinctio: Hec intentō genus ꝑt dupᵗ ꝓsideraī. Uno mō vt est quid .i. vt est obiectū ꝑ se terminatū actⁿ intellectⁿ. ⁊ sic genⁿ nō dicit respectū ad p̃mā itētōez: sz solū dicit habitudiez eⁿ ad secūdas intētōes ifeiozes ad hāc scōaz intētōez genⁿ: de qbus hec intētō gñⁿ ꝑdicat tanq̃z de differētib⁹ numero inquid: cū ipa sit spēs vlis. Alio mō ꝑt capi hec intētio genⁿ vt est modⁿ siue ratio intelligēdi p̃mā intētionez et sic ipsa est accidēs: ꝑdicatōe exercita ꝑdicabilis de nomiatē de p̃ma intentōe. licz tamen eadē intentō ꝑdicatōe significata sit ꝑdicabil' inquid de plurib⁹ differētib⁹ speciē. Quarta distinctio intentō secūda cᵒ libet ꝑdicabilis ꝑt Uno mō ꝓperaī ad actū itellectⁿ quē ꝑ se terminat. ⁊ isto mō est quid: nec sibi vt sic proprie competit (vt voluit qdā) ꝑdicatō significata: ꝑ tm̃ ꝑdicatō exercita de intētōib⁹ secūdis inferioribus ad ipsaz. Alio mō ꝑt ꝓperari ad rem subiectā siue ad p̃mā intētōez quā denomiat: et sic vocat modⁿ. Et etiā sibi vt sic ꝓuenit predicatōne exercita ꝑdicari ꝑ accidens et de nominatie de p̃ma intentōne: licz ꝑdicatione significata possit ꝑdicari ꝑ se in quid. Quinta distinctio. Subicibile et ꝑdicabile capiuntur dupliciter. Uno modo secūdeintentionaliter et sic sunt opposita relatiue: et p̃ñt eidē in eē respectu diuersoz. Alio modo capiunt p̃me intentionaliter: ⁊ sic non sunt opposita ⁊ bene predicantur de se inuicem.

Sciendum secundo q̃ secun.

dum capitulum in quo determiat porphirius de ꝑdicabili speī diuidit in q̃tuoz ꝑtes. p̃ma pars ꝓtinet quinqz ꝑticulas: p̃ma ꝑticula tangit duas acceptiones speī. Prīa est hec. Spēs est vniuscuiusqz rei forma .i. pulchritudo vel formositas. et ꝑ ᵐ hāc acceptōez dicebatur q̃ species p̃ami. i. pulchritudo digna ē imperio. Secunda acceptio speciei est hec: Species est quē ponitur sub assignato genere. ꝓbat per tria exempla. Nam homo est species aīalis ⁊ album .i. albedo est spēs coloris: Et similiter triangulus est species figure. Secūda ꝑticula probat secūdam acceptionē speciei esse sufficientem. Et intendit talem rationem. quia in diffinitione generis prius ꝓposita ponebatur species ergo genus debet poni in diffinitōne speī. Patet consequētia q̃: in diffinitōe cᵒ libz relatiui debet poni suum correlatiuum: saltez vbi terminus depēdentie relatiui est ignotⁿ. sz genus et species dicuntur relatiue ergo sic genus ꝑ⁹ diffiniebatur ꝑ speciē: ita nunc bñ diffinitur ꝑ genus. Tertia ꝑticula tāgit cōplemētum diffinitionis speiei que prius dabatur in secunda acceptione speiei et est hec. Species est que ponitur sub assignato genere: et de q̃ genⁿ in eo q̃ quid sit ꝑdicat: Uerū tamen dicunt aliqui q̃ in hoc tanguntur due diffinitōes speiei. Alij vero dicūt q̃ illa clausula et de qua genus et cetera non est diffinitio speiei sed est quedam declaratio prioris diffinitionis. et dicunt q̃ hec coniūctio copulatiua et non tenetur copulatiue. sed magis expositiue: vt tātum valet sic id est vt sit sensⁿ. Spēs est qō ponit sb assignato genere ⁊ pro idest de qua genus in eo qō quid sit predicat

Vlagoge

Quarta pticula tãgit dioes spēi in rōe pdicabilis q̃ est hec. Spēs ē qd̄ de plurib⁹ z de differtib⁹ numero in eo q̃ qd sit pdicat. Quita pticula ꝓpat tertiã dioes spēi ad duas pcedēt⁹ Et est hec. tertia dio spēi solũ ꝓuenit spēi ᵐᵉ. q̃ solũ est spēs z nõ gen⁹: sz alie due dioes cõueniũt et spēi sbalterne et spēi spēalissime.

Sciendũ tertio q̃ in hac secũda pte intēdit porphirius declarare p̃mam dioes spēi superi⁹ datã in q̃ dicebat. Spēs ē q̃ ponit sb assignato genere. Et cõtinet duas pticulas in q̃z p̃ma tãgit q̃tuor ꝓclones. Pria ꝓclusio. (que est pn ᵗᵒ isti⁹ scōe ptis) est hᵉ Predicta dio spēi videlicz p̃ma est ꝓueniēter assignata. p q̃ intēdit talē rōes q̃z pdicta dio dat ad exp̃mēdũ bitudiez spēi ad gn̄⁹ sz bi⁰⁰ spēi ad gen⁹ ē ipaz esse sb genere. mõ ita est q̃ spēs est sb genere q̃ dicta dio q̃ dicit spetiē esse sb genere ꝓueniēt ex plicat biⁿᵉᵐ ipsius spēi ad gen⁹: z p ꝓsequens est bona. Q̃ autē spēs sit sb genere p ᵗ sic porphiri⁹: q̃z in vnoquoqz pdicanto est vnũ sup̃mũ qd̄ sic est gn̄⁹ q̃ non spēs: z sũt aliq̃ inferiora q̃ sic sũt spēs q̃ non genera: z illa inferiora vocãt spēs ᵐᵉ. inf spēalissima autē z gnãlissima sũt aliq̃ intermedia q̃ p bitudiez ad inferiora sũt gn̄ã: z p bitudiez ad superiora sũt spēs. q̃ gen⁹ eo dr gen⁹ q̃z sb se bz spēs: et spēs eo dr spēs quia gen⁹ bz sup̃ se. z p ꝓsequēs ita ē q̃ spēs est sb genere. Afis b⁹ p fil'i declarat porphiri⁹ per exēplũ: Nã in pn ᵗᵒ sb ᵉ in sup̃mo situ ponit sbstãtia sub q̃ po² corp⁹: sub corpe po² corp⁹ aiatũ: sub q̃ po² aial: sub aiali po² aial rõ ᵗᵉ. sub q̃ po² bõ: sub homie poñ² indiuidua: sic sortes et plato et biũ sunt pticulares homies. Secũda ꝓclusio est hec. Predictũ exemplum tãgit ꝓueniēter cordinatõem p̃icanitales. patz q̃z in vno quoqz pdicanto seu cordiatõ: pdicanitali sunt gnãlissima: spēalissima: et intermedia. Ista autē tãgunt in pdicto exemplo q̃ ipsum ꝓueniēter explicat cordiatões pdicanitalem. Bᵒᶻ patz q̃z sbstãtia est gn̄⁹ gnãlissimũ cũ solũ sit gen⁹ et non species. homo vero est spēalissimũ : cũ solũ sit species et nõ gen⁹. Bz corp⁹ respectu sbstãtie est spēs: respectu vero corpis aiati est gen⁹. Corp⁹ bo aiatum ē spēs corporis z gen⁹ aialis. Animal bo est species corporis animati et gen⁹ aial' rationalis. z al' rõnale est species aialis z gen⁹ homis. Põ bo est species aialis rationalis: non autē genus pticulariũ hominũ ideo solũ ē species. Tertia conclusio in predicta cordinatione homo est spēs ᵐᵃ. patet quia sbstãtia eo q̃ sup̃ se nullũ babeat gen⁹ ideo vocat gen⁹ gnãlissimũ. bõ vero post se nõ bz aliã species inferiores: nec aliqd̄ aliud cõe qd̄ vlteri⁹ possit indras diuidi sz solũ bz idiuidua q̃ bõ erit spēs spēalissima. tenz ᵃ p locũ a fil'i: q̃z sic sba dr gn̄⁹ gnãlissimũ ꝓpter negatões superioris: ita etiã bõ debet dici spēs spēalissima ꝓpter negatões iferior. Intermedia bo cũ babeãt supiora et iferiora ideo dicũtur gnã et spēs. Ex qbus infert duo correlaria. Primũ est cuiuscunqz pdicamenti intermedia bñt duas bitudies. sz bitudinē q̃ est ad superiora ꝑ ᵐ quã babitudinem dicũt esse spēs illoz supior. bñt etiã bitudiez ad inferiora fm quã dicũtur esse genera ipsorũ inferior. Secũdũ correlariũ extrema bñt tãtũ vnã bitudiez. patz q̃z gnãlissimũ bz bitudinez ad sua inferiora: cũ ipm sit gen⁹ oim. nõ autē bz babitudiez ad supiora: cũ sit sup̃mũ et p̃ncipiũ oim. Sil' spēalissimũ bz bitudiez ad supiora respctu q̃z ē spēa ᵐ ꝑ ñ bz bitudiez ad inferiora. sz dr spēs indiuiduoz velut ea ptinens: Dicitur etiã spēs supior q̃z ab eis ptiet Quarta ꝓ ᵒ tãgit tria correlaria. q̃z. primũ cõtinet duas descriptões gnãlissimi· Prima est Gnãlissimũ est qd̄ cũ sit gn̄⁹ nõ est spēs. Secũda descriptio: Gnãlissimũ est sup̃ qd̄ nõ est aliud sup̃ veniens gn̄⁹. Secũdũ correlarium tãgit tres descriptões spēalissimi. Prima est spetialissimũ est qd̄ cũ sit spēs nõ est gn̄⁹. Secũda. spetialissimũ est qd̄ cũ sit spēs nunq̃z diuidit in species. Tertia spetialissimũ est qd̄ de plurib⁹ et dñtib⁹ numero in eo q̃ qd sit p̃t ². Et sic pz q̃ de spetie quiqz sũt diones: Quarũ due p ᵉ date vlus p̃ncipiũ b⁹ ca ᵗᵉ ꝓueniũt tã spetiei spēalissime q̃z sub alterne: tres bo vltime nup date tantũ ꝓueniunt spēi spālissime. Tertiũ correlariũ tãgit vnã descriptionē intermedior: Intermedia sũt gnera z spēs ad a ᵇ z ad a ᵇ supta. Gnã dico subalternaz ñ spēa ᵐᵃ

Conclusio responsalis diffinitões spēi date de spē tã in ratõe subicibilis q̃z in rōe p̃ᵗᵒ sunt a porphirio sufficiēter assignate. Hec ꝓclusio satis patz ex dictis. Et licet subijci ᵗᵉ et p̃ ᵗᵉ supta z ᵉᵗᶜ sint intētões relatie opposite ad in vicē: nõ potentes verificari de eodē respectu eiusdē: possunt tamē verificari de eodem respectu diuersorum.

Dubitatur primo vtruz respcu decē cordiatõᵐ pdicanitaliũ sit aliqd̄ cõe gn̄⁹: ō ipis i qd dici ᵗᵉ. pro dubio supo² q̃ porphiri⁹ in hac zᵃ pticula declarat cordiatões p̃dicanitalē p fil'e ad ordinē natalē. Et itēdit q̃tuor ꝓclones. q̃z pria ē hᵉ. Predicta cordiatõ p̃nᵗᵒ i q̃ dicebat q̃ i vno q̃z p̃ᵗᵒ sũt aliq̃ gene

Cyslagoge

ralissima: specialissima: et intermedia ē cōuenienter posita. p² quia sic est incordinatōib⁹ ciuilibus ita est in logicalib⁹ sz in ciuilibus vt in linea cōsanguinitatis est aliquis qui tātum est pater ita ꝙ non filⁿ sicut iupiter: et est aliquis qui tantum est filius et tamē nō pater vt agamenō: Alij autē sunt qui respectu diuersorum sunt patres z filij sicut atrides: pelopides. et thantalides. ergo a filⁿ in cordinatōe pnⁱ aliqd ita erit genⁿ ꝙ nō spēs: et aliqd ita spēs ꝙ nō genⁿ: zaliq erūt genera et species respectu diuersorum. Secūda ꝛclusio. Cordinatio in logica differt a cordinatōne ciuili. patet qz in familijs. i. in coordinatōib⁹ ciuilibus plures cordinatōes reducūtur ad vnū p̄m principium: verbi gratia ad iouē. sz in generibus. i. in coordinatōibus p̄dicamentalib⁹ plures cordinatōnes non pōsit reduci ad vnū p̄mū genⁿ q̄ adinuicē differūt. Secūda ps aficedētis p² tribus rationib⁹. Quarū p̄ma est hec. Si decē p̄dicamēta reducerent ad aliqd cōmune genⁿ illud maxīe essz ens: sz B nō. neqz enī ens est cōe genⁿ omniū: neqz omnia sunt eⁿdē generis fm vnū supmū gnⁿ quēadmodū dicit arestotiles. Secūda ratio nihil ē pūs pⁿ sz decē p̄dicamēta sunt posita q̄ admodū in p̄dicamētis decē p̄ma genera q̄ nihil est pūs cōe gnⁿ. Tertia rō omne genⁿ dr vniuoce de his respectu quor est genⁿ sz ens nō dr vniuoce sz equoce de decē p̄dicamētis q̄. B ⁰² patz qa p̄dicari vni ⁿᵉ ē p̄dicari noīe. z ratōne sed ens p̄dicat ō decē p̄dicamētis fm nomē et non fm rōez. Nā cū decē sint p ª pnª cōia cōe fm noīn est solūz nō fm rōez diffinitōis q̄ fm nomē est. Secūda ps miorīs patz scz ꝙ ens p̄dicet equoce. qz si omnia qs entia vocz equoce inquit nūcupabit et nō vniuoce. Et ex B satis patet ꝙ de intētōe porphirij fuit ponere ens equiuocum ad decē p̄dicamēta. Tertia cōclusio tangit numerū generalissimor: specialissimorū: et indiuiduor. z est hec. Decē sūt generalissima sz specialissima sunt in numero quodaz scilicet certo fm naturā: Pō tamē finito. i. certo quo ad nos. Indiuidua autē q̄ sunt post specialissima sūt infinita. Quarta cōclusio tangit duo correlaria. Pri^m est ascēdētē a gnē gnalissimo ad spēz specialissimam iubz platogescere i specialissimis. patz duab⁹ ratōib⁹. Pria ē hec descēs fit diuidēdo cōe p dras speciuocas sz spēs ⁿᵃ nō hz dras speciuocas i q̄s possit diuidi q̄ in ea ē stat⁹. Secūda rō pcess⁹ diuisiu⁹ est scientific⁹ sz idiuidua reliquēda sūt ab arte nz ei hor pt fieri disci^nz q̄ cū sint ifinita nō cadūt sb pcessu diuisiuo: z p ꝛnīs diuidētē stanō est in spē ⁿᵃ. Secūdū correlariū. descēdētib⁹ a genra ⁿᵗᵉ necesse est p multitudiez ire: ascēdētib⁹ vo a spēa ⁿᵗᵉ ad gene ⁿᵃ nēce ē colligere multitudiez. Istō correlariū tn̄ valet ac si diceret ꝙ ascēs⁹ dr fieri p collectōez multor in vnū: z descēs⁹ debz fieri p diuisiōnez vnius in multa. Pria ps patz qz ascens⁹ fit a singularib⁹ ad cōe. sz omne cōe ē collectū q̄ ascens⁹ fit p collectōez multor in vnū. B ⁰² patz qz collectiuum multor est spēs in vna naturā: z genus magis. i. pluriū est collectiuū q̄ spēs. Pria ps patz qz pticipatōne spēi plres homies sunt vnⁿ homo. Secūda ps correlarij patz qz descens⁹ fit a cōi ad singularia et inferiora. nō singularia semp sunt diuisiua illius qd est cōe ergo descēs⁹ fit p diuisiōez. Mior patz qz vnⁿ homo sz cōis. i. bō ꝛsideratⁿ in vnitate speciuoca ē plures. i. plurificatⁿ in pticularib⁹. vñ ex ista pte textⁿ cōmuniter elicitur sex ꝓpositiones. Pria est ꝙ species est collectia multor in vna naturā. Secūda ꝙ genⁿ est magis collectiuum q̄ species. Tertia pticularia et indiuidua sp in multitudiez diuidūt illud qd est vnum. Quarta pticipatōne speciei plres homies sunt vnⁿ homo. Quīta plrificatōe autē vnⁿ et cōmunis homo est plures. Sexta pticulare et singulare sp est diuisiuū: cōmune autē semp ē collectiuum et adynatiuum.

Dubitatur secūdo vtrū species tātū sit nata p̄dicari de indiuiduis.

Pro solutōe suppoīt ꝙ in z ª pte hⁿ ca ⁱᶜ intendit porphiriⁿ ōclarare z ª^m et z ª^m diōes spēi. Et intēdit tres ꝛclusiōes. Pria ē epilogatiua p̄dictor z est hec. Assignato. i. ōnīso qd sit genⁿ z qd spēs: z ꝙ vnū est generalissimū: spēs autē spēa ⁿᵉ multe: eo ꝙ diuisio generis sp ē iplres spēs. nūc videdū est q̄lit se hz gnⁿ ad spēz. et spēs ad indiuidua. Secūda con ª. z ª diffinitō spēi in q̄ dicebat. Spēs est de q̄ genⁿ in eo ꝙ qd p̄dicat ē rōnalit pōita. patz qz gnēri ꝛpetit p̄dicari de spē: nō autē eⁿ spēs hz p̄dicari ō genere q̄ zc. aficedēs patz qz oē qd p̄dicat de aliq̄ aut ē eq̄le aut superiⁿ respctu iⁿ de q̄ p̄dicat sz gnⁿ ē superiⁿ ad spēz q̄ p̄dicabit ō spē. Spēs autē nᶜ ē eq̄lis nᶜ superior ad gnⁿ ideo nō p̄dicat de gnere. A ⁰² hⁿ p fill'i patz quia oportz eq̄ de eqs p̄dicari. i. quer ⁱᶜ de quer ⁱᶜ vt bini ⁱᶜ de eq̄. aut maiora de miorib⁹. i. superiora de inferiorib⁹ vt aīal de homie. miora vo de maioribus minime. hoc est ꝙ inferiora nō predicantur de superioribus. non enim aīal dicit hoiem esse: quē admodū dicit hō al' eē. Tertia cōclusio: tertia diffinitio speciei in qua

Ordinatio vbi pnīr sup pariq; quidunerā de sup inferiori mīsta linea pntali

Ordinatio qn nō pnīr mīsta linea pntali

dicebatur: Species est qō de plurib⁹ et differētib⁹ numero in eo q̄ quid p̄dicat ē suffitiēs. patet q: omnia superiora p̄dicātur in quid de suis inferiorib⁹ ſz species nō habz ſb se inferiora nisi indiuidua q̄ differūt nūero g̃ bñ dictū ē q̄ spēs p̄dicat de plurib⁹ differētib⁹ numero in quid. A⁰ ² patet q: de quib⁹ p̄dicat species de his necessario p̄dicat genus illius speciei: et etiā genus illi⁹ generis: et sic ascēdendo vsqz ad generalissima. vt si ista ē vera sortes est homo: et ista homo est aīal: et etiā ista aīal est ſbstātia: Segtur etiā q̄ iste erunt vere sortes est aīal: et sortes est ſbstātia. Et q̄ patet q̄ generalissimū p̄dicat in quid de oibus generibus ſbalternis: spēbus: z indiuiduis ſb se positis. Sz gen⁹ qō ē ante spēalissimum .i. gen⁹ ſbalternū p̄dicatur de omnib⁹ spēalissimis et de indiuiduis. Spēs vero solū p̄dicat de indiuiduis. Tūc ōr: ad dubium q̄ licz species nata sit p̄dicari p̄dicātōe indirecta de suo genere: vel etiā p̄dicātōe ꝓuertibili de proprio: aut de sua differētia ꝓstitutia. tamen p̄dicātōe directa fūdata sup ordine ꝓticipātis ad ꝓticipatū nata ē solū p̄dicari de idiuiduis.

Dubitatur tertio vtrum ea: dē spēs possit esse totū et ps. Pro dubio supponit q̄ porphiri⁹ in q̄rta ꝑte huius capituli determinat de indiuiduo. Et intēdit q̄tuor cōclusiones. Pria tāgit p̄mā diffinitōez idiuidui. q̄ est hec. Indiuiduū est qō de vno solo ꝓticulari p̄dicat. patz q̄tuor exēplis. q: sortes est indiuiduū et p̄dicat solū de se ipso: Et sil'z hoc albū: hoc veniens: et sophronici filius si solus sit ei filiⁿ. Secūda cōclusio tāgit secūdam diffinitōez indiuidui q̄ est hec. Indiuiduum est qō ꝓstituit ex qbusdā ꝓprietatibus quarū collectio nūq̄z eadē reperitur in alio ꝓticulari. vt ꝓprietates sortis nūq̄z erūt eedē in quolibz aliorū ꝓticulariū. Tertia cōclusio tāgit differētiam inter ꝓprietates indiuiduz spēi. quia ꝓprietates bois in cōmuni erūt eedē in plurib⁹ scz in oibus ꝓticularib⁹. Sz ꝓprietates indiuidui nūq̄z sūt eedē in plib⁹. Quarta conclusio tāgit differētiā inter genus: spētiē: et indiuiduū. Et est hec. Genus est quoddam totū. Sz indiuiduū est ps spētiei. Spēs vero ē pars respectu generis z totū respectu indiuiduorū. Et hoc intelligit de toto vl'i et ꝑte ſbiectiua. Et q̄ ꝛcludit q̄ indiuiduū ꝓtinet ſb spē: et spēs ſb genere. Cōsequēter recapitulat q̄cūq̄z dicta sunt de genere de spē z de idiuiduo.

Ad rationes ad primam dicitur q̄ genus et species sunt relatie opposita ideo mutuo p se diffiniri pñt. sic lati⁹ patebit in p̄dicamētis capitulo de ad aliquid. Ad secūdā ōr. q̄ licz qōlibz p̄dicabile sumptum vt quid. tū spēs capiēdo spētiē vt modū: tamē si capiat qōlibz p̄dicabile vt mod⁹ zētiā species vt mod⁹ tūc alia q̄tuor p̄dicabilia nō sūt spēs Ad tertiā ōr q̄ licz secūda intentō sumpta vt quid sosum p̄dicet p̄dicātōe exercita de suis per se inferiorib⁹: tamē p̄dicātōe significata potest p̄dicari in quid de p̄ma intentione.

Queritur octauo vtrū dif: ferētia sit vnū p̄dicabile ab alijs q̄tuor distinctum. Et videtur q̄ nō: q: omne qō p̄dicatur debz dicere totū esse illi⁹ ō quo p̄dicat ſz differētia nō dicit totū esse spēi de q̄ p̄dicat. sed solū ꝑte essēte spēi g̃. Secūdo ar². Forma nō p̄dicat in quid p̄dicātōe dicēte hoc est hoc de suo toto ſz differētia est forma spēi vt ōr: in textu. g̃ nō p̄dicat de spē p̄dicātōe dicēte hoc est hoc: z p ꝓsequēs nō erit p̄dicabile. Tertio sic Q: nō sit distinctū ab alijs. quia vel se ipsa distinguit ab alijs vel nō: Nō p̄mū q: nihil habēs ꝓceptuz resolubilē distinguitur se ipso ab alijs a qb⁹ differt. ſz differētia (cū sit spēs vniuersalis) hz ꝓceptū resolubilē ergo seipa nō potest ab alijs p̄dicabilib⁹ distigui. Nec ē dandū secundū q: si differētia nō distinguit se ipsa ab alijs p̄dicabilib⁹ tūc segtur q̄ distiguetur p aliā differētiā ſz hoc nō: q: differētie nō est dā: alias esset ꝓcess⁹ in infinitū. q̄re religtur q̄ dā nō erit p̄dicabile ab alijs distictum. In oppositū est porphirius.

Sciendū primo q̄ pro intel: lectu q̄sti ponūtur quinq̄z distinctōes. Pria. differentia capitur dupliciter. Uno modo pl'z et adiectiue et tunc differētia sunt illa q̄cunq̄z in aliquo cōmuni cōueniūt et in aliquo spēali differūt. Alio modo capitur singl'ariter et ſbstantiue et sic capit hic. Secunda distinctio. Dā ſbstantiue sumpta pt capi duplicit. Uno mō p̄me intētionalit videlicz p natura ꝓtractiua quittitatis generice, et ꝓstitutia spēi sub genere. Alio mō capit z^c intētōalit videlicz p respectū cāto in ipa natura p actū intellect⁹ ꝓpantis eā ad naturā gēricā quā diuidit z ad naturā specificā quā ꝓstituit: z sic capit in ꝓposito. Tertia distictio dā sumpta p̄me intētionalit pt duplicit ꝓsiderari. Uno mō in abstracto et sic non p̄dicatur de spētie in recto: p̄dicātōe dicēte hoc ē hoc: cū sit pars ei⁹. Alio mō pt considerari in cōcreto: et sic p̄dicatur de spē p̄dicātōe dicēte hoc ē B: vt h^c ē vera hō est rationalis. Quarta distictio forma pt capi z

Porphirij

Uno mō ꝑ quadā entitate actuali educibili de potentia materie totius ꝓpositi cuius talis forma est pars . et sic differētia nō est forma speciei. Secundo mō capitur forma methaphilicaliter ꝑ omni quittitate cōmunicabili: ⁊ sic tam genꝰ q̄ꝫ species et etiam differētia sūt forme. Tertio capit forma ꝑ quittitate communicabili de se ꝓtractia alteriꝰ quittitatis ex cuius ꝓtractōe resultat tertia entitas ex natura rei distincta ab vtraq; illaꝝ quittitatū :et sic genꝰ dicitur materia speciei: ⁊ differētia dicit eius forma. Quinta distinctio. Differentia sumpta secūde intētionaliter potest capi duᵗ Uno mō vt qō et sic est species vniuersalis: ⁊ habꝫ differētiam ꝑ quā distinguitur ab alijs :et illa differētia ꝯ ꝑdicari in q̄le vt inferiꝰ patebit. Alio mō ꝑt ꝓsiderari vt modᵒ: ⁊ sic differentia nō est species sꝫ est ꝑdicabile distinctū a specie et sic nō habꝫ differētiam: nec ꝑ ꝓsequens diffinitōes quittitatiuā.

Sciendum secundo q̄ tertiū

capitulū inquo determinat de tertio ꝑdicabili qō ē differētia ꝓtinet duas ꝑtes in ꝑma ponit diuersas acceptiōes differētie. Et intēdit decē ꝓclusiones. quaꝝ ꝑria tangit ꝑmam diuisionem differentie trimēbrem. Et est hec. differētiarum alia est cōmuniter dicta : alia ꝓprie dicta: et tertia ē magis ꝓprie dicta. Secuda cōclusio. Differētia cōmunis est qua alterum differt ab altero alteritate q̄dam quocūq; mō vl' a se vl' ab ab alio. Patꝫ tribꝰ exēplis. Primum exemplū . sortes differt a platōe alteritate quadā .i.aliq̄ differētia. Secundū exemplum sortes puer differt a se ipso iā viro . Tertium exēplum sortes ꝓfecens differt a se ipso faciente aliq̄ō. Tertia cōclusio. Differentia ꝓpria est qua alterū differt ab altero inseparabili accidēte. Patet tribus exēplis vt nasi curuitas : cecitas oculoꝝ : et cicatrix cum ex vulnere occaluerit.i.idurauerit. Quarta cōclusio. Differētia magis ꝓpria ē qua alterū differt ab altero speciuoca differētia .quē admō homo differt ab eq̄ differentia speciuoca pura rationali q̄litate. Ex his infert vnū correlariū scilicꝫ q̄ omnis differētia vl' cuilibꝫ adueniens facit alieratū. Cuius ratio potest esse talis extra textū q̄ omnis differentia facit differe sed illud qō differt est alterū ab eo a quo differt ergo omnis differētia facit alteratū. licet diuersimode q: differētia cōmunis et ꝓpria faciunt alteratū solū. Sed differentia magis ꝓpria cū hoc q̄ facit alteratū facit etiā aliud Quita cōclusio tāgit secūdā diuisionē differētie q̄ est hec. Differētiaꝝ q̄dam faciunt alteratū.i.differe accidētaliter : alie vo faciūt aliud :i.differe essentialiter. Sexta ꝓclusio tangit duas differētias inter mēbra ꝑdicte diuisiōis. Quarū ꝑma est hec .differētie faciētes aliud vocāt speciuoce differētie vt rationale adueniēs aīali facit aliud scilicet speciē aīalis. Sꝫ differētie faciētes alteratū vocant dre simpᵗ sic moueri ⁊ ꝓfecere faciūt alteratū solū. Secūda differētia q̄ ꝑ ᵐ dras faciētes aliud fiūt diuisiōes generꝫ in species ⁊ ꝓponūt diffinitiones speciꝫ. Nā dio ꝓponitur ex genere et hᵒmōi differētijs. sꝫ ꝑ ᵐ differētias facientes altratū solū sola alteratio ꝓsistit.i. distictio accidētalis ⁊ aliquo mō se habēdi permutatio. Septia ꝓclusio tāgit tertiā diuisiōez differētie q̄ ē secūda ꝑticipalis. Et ē hᵒ. Differētiaꝝ q̄dā sūt separabiles vt sanū esse: egrū esse : moueri. et ꝓfecere. alie sūt inseparabiles vt aquilū esse simū esse. rōnale esse et irrationāle. Octaua cōclusio tāgit q̄rtā diuisionē q̄ est hec. Differētiarū inseparaliū alie sunt ꝑ se vt rationale: mortale: ⁊ esse ꝓceptibile disciplie sunt dre inseparabiles q̄ ꝑ se insunt homini. alie sunt dre inseparabiles ꝑ accidēs vt aqlū esse: simū esse sūt dre iseparabiles: q̄ tantū insunt ꝑ accidēs et nō ꝑ se. Nona cōclusio tāgit duas dr̄ntias inē differētias ꝑ se ⁊ ꝑ accidēs. Quaꝝ ꝑma ē hec. quia dre ꝑ se ponūt in diffinitōe essētiali rei et faciūt differe essentialiter. Sꝫ dre ꝑ accidēs nō accipiūt in rōe sbe :nᶜ faciūt aliud sꝫ alteratū solū. Secūda dra quia dre per se nō suscipiunt magis neq; minꝰ. Dre vero ꝑ accidēs siue sint sepa ᵗᵉ siue insepa ᵗᵉ intensiōez et remissiōez suscipiūt. Ꝑria ꝑs patꝫ q̄ genꝰ et dre non ꝑdicant ꝑ ᵐ magis et minꝰ de his de qbus ꝑdicātur g̅ nō suscipiūt magis neq; minꝰ .aīcedens patꝫ quia dre ꝑ se sunt ille q̄ ꝓplēt rōez vniᵒ cuiusq; speciei . mō esse vniuscuiusq; speciei est vnū ⁊ idem neq; intensiōez neq; remissionē suscipiēs . Q̄ autē dre ꝑ accidēs suscipiāt magis ⁊ minꝰ ꝑ ² q̄ aqlum esse vel simum vel colorātū aliquo mō intēdit vel remittitur. Decima cōclusio tāgit quitam diuisionem dre. Et est hec. Draꝝ ꝑ se. alie sūt secundū quas diuidimꝰ genera ispecies. alie sunt secundum quas ea que diuisa sunt speciuocantur .i.differentiarum. alie sunt diuisiue generum : alie autem constitutiue speciꝫ sicut ille differentie q̄ sunt animatum et sensibile sunt diuisiue et ꝓstitutie sbstantie .i.diōis animalis. Est enim animal sbstantia aīata sēsibilis: sꝫ iste dre q̄ sunt mortale ⁊ īmortale rationale et irrationale sunt differentie diuisiue aīalis cū per eas diuidatur aīal in suas spēs.

Ysagoge

Ex quo patet q̃ eedem differentie sunt diuisiue et ꝓstitutiue nã respectu generũ q̃ diuidũt vocãtur diuisiue :ꝛ ille eedẽ respectu specieꝝ quas ꝓstituũt vocãtur constitutiue. Ex qbus cõcludit porphirius q̃ in isto capitulo maxime intẽdit̃ de differẽtijs speciuocis q: (vt patuit in ꝓhemio huius) iste liber ordinat̃ maxime ad diuisiones et ad diffinitões. Sz differẽtijs speciuocis maxime opus ẽ ad diuisiones generum et ad diffinitões specieꝝ: nõ autẽ op̃ est differẽtijs p̃ accidẽs ergo in isto libro potissime intenditur de differẽtijs speciuocis.

Sciendũ tercio q̃ circa hunc

tertũ incidũt trẽs difficultates. Pria vtrum idem possit dici differẽtia et accidẽs: cũ tamẽ sint p̃dicabilia distincta. Rñdetur q̃ idẽ ꝑ diuersis habitudib̃ potest dici accidẽs ⁊ differentia. Nã idem ꝓsideratũ ꝑ habitudie inhesionis ad ꝑiectũ absolute dr accidẽs: ipsũ vẽ ꝓsideratũ ꝑ habitudie p̃ncipij distinctiui ꝑiecti inquo est ab alio dr differẽtia: Similit̃ differẽtia magis ꝓpria si ꝓsideretur vt est determinatiua et informatiua generis sic vocatur forma. Si vero ꝓsideret̃ vt p̃ talem determinationem ꝓstituitur aliquid in certo gradu sic vocat̃ species: Ipsa autẽ cõsiderata vt ẽ p̃ncipium distictiuũ talis ꝓstituti ab alijs sic vocat̃ differẽtia. Secunda difficultas quomõ p̃t stare q̃ omis differẽtia faciat alteratũ ⁊ tamẽ q̃ aliq̃ faciũt aliud et nõ alteratũ sicut videtur dicere text̃. Rñdet̃ p̃ vnã distictõez alteratũ potest capi tripliciter. Uno mõ cõmuniter vt scilicz dicit quãcumqz diuersitatẽ siue ꝑstãtialem siue accidẽtalẽ et sic oꝫ differentia facit alteratũ. Alio mõ capit̃ alteratũ vt dicit diuersitatẽ accidẽtalẽ ⁊ sic est relatiuũ diuersitatis accidẽtis distinctũ conſ̃ hoc relatiuũ aliud q̃ est relatiuũ diuersitatis ꝑstãtie et sic capit̃ in secũda diuisiõe in qua dr. Differẽtiaꝝ q̃dã faciũt alteratũ. alie vero faciũt aliud. Tertio capitur magis ꝓprie ꝑ alteratione phisica et naturali q̃ fit p̃ trãsmutationẽ phisicã sic albefactio et frigefactio faciũt alteratũ. Et isto mõ sola differẽtia ꝓmunis sumpta ab aliq̃ q̃litate de tertia specie q̃litatis facit alteratũ. Tertia difficultas: Utrũ omnes dre p̃ accidẽs suscipiãt magis et minus. Rñdetur fm albertum per duas distinctões et duo dicta. Pria distinctio est hec. Duplex ẽ forma q̃dam ẽ forma ꝑstãtialis de genere ꝑstãtie. et differẽtia sumpta a tali forma nõ suscipit magis neqz miñ quia esse ꝑstãtiale in indiuisibili ꝓsistit. eo q̃ immediate causat̃ ab inuariabili et vniformi influxu dei creantis. Alie sunt forme accidẽtales et illaꝝ esse non ꝓsistit in indiuisibili. eo q̃ (cum non sint ex se ipsis cõplete et pfecte) terminari termio ꝓprio et intrinseco nõ p̃nt: sed terminantur ad aliqd̃ extrinsecũ puta ad ꝑiectũ :quo variato cõtingit in ipsis variatio Et iõ ĩ termio sue essẽtie itẽdunt̃ tales forme et remittũt̃. eo q̃ immediate causãtur a ꝑstãtia creata q̃ mutabilis est: et nõ simul atqz indiuisibiliter ꝓducit suos effect̃. Secũda distinctio duplex est forma accidẽtalis q̃dam ẽ q̃ habz contrariũ cũ quo est p̃ miscibilis. Alie sunt q̃ nõ habẽt contrariũ. Primũ dictũ est istud: Forme accidẽtales habẽtes contrarium intẽduntur p̃ separatõnẽ a contrario ⁊ remittũt̃. eo q̃ immediate causãtur a ꝑstãtia creata q̃ mutabilis est. Remittũtur etiam ex p̃mixtõe cũ suo cõtrario. vt patz p̃ philosophũ in tertio .tho. dicẽtem q̃ albi̇ ẽ qd̃ ẽ nigro impmixt̃. Secundũ dictũ q̃ in formis accidẽtalib̃ non habẽtib̃ contrariũ causa intẽsiõis vel remissionis ꝓuenit ex pte habitudis vel dispositõis ꝑiecti recepti illi̇ forme. vt ille homo est risibilior qui abilior est ad admirandũ: et q̃ mi̇ est abilis ad admirãdum miñ est abilis ad ridẽdũ. Aliter tñ rñdebit̃ in p̃dicamẽtis.

Conclusio responsalis diffe-

rẽtia est p̃dicabile ab alijs distinctũ. patet qa habz ꝓpria subijcibilia sic species quas cõstituitz inferiora ꝓtenta ꝑ illis specieb̃ de qb̃ ipsa differẽtia nata est p̃dicari: habz etiã vnũ modũ p̃dicãdi distictũ ab alijs p̃dicabilib̃: q est p̃dicari inquale essentiale.

Dubitatur primo quot sunt

diffinitões dre. Pro solutõne supponit̃ q̃ porphiri̇ in hac secũda pte prosequtur de acceptione differẽtie de qua p̃ncipaliter intẽdit in hoc capitulo et intẽdit quiqz ꝓclusiões q̃z. Pria tãgit p̃mã diffinitõez differẽtie q̃ est hẽc. Differẽtia est q̃ abundat species a genere vt homo abũdat ab aiali p̃ illas duas differẽtias que sunt rationale et mortale. Animal cũ ipsum nichil hoz est: hoc est aial' siue genus in suo conceptu formali et quidditatio neutram differẽtiaꝝ includit. Species vero semp in suo conceptu formali includit differẽtiaz. Cõtra hãc diffinitõez obijcit porphiri̇. nã exquo species abundat a genere p̃ differẽtiã: ⁊ nichil abũdat illo qd̃ nõ habz ideo ex p̃cedẽti diffinitõe videtur seq̃ q̃ species habeat differentiã. vel ergo habet illam a genere vel a nullo. non a nullo quia iam aliquid fieret de nichilo: Nec a genere quia si species habeat

Porphirij

differentiā a genere: sequtur q̃ genꝰ p̃ius habuit eam: et qua ratione vna speties habet differentiā a genere: pari ratione et spēs opposita habet oppositā differentiā a genere. et sic opposita erūt simul in eodem. Rñdet porphirius q̃ speties habz differentiā a genere: qō quidem genꝰ habz vtrāqz differentiā potestate solum: et nullā in actu. z hoc non ē inconueniens. Secūda cōclusio tangit secūdā dioez: et est hec: Dra est q̃ deplurib⁹ et differentibus specie in eo q̃ quale p̃dicat. vltimā particulam ꝓbat triplicit sclicz exēplo: signo et a simili. exemplo sic: Rationale et mortale sunt differentie z m̄ p̃dicantur de boie in q̃le et non in quid ergo zc. Signo sic ꝓbat: Illō p̃dicatur in quale qō conueniente respōdet ad interrogatōez factā per quale. sz differētia est hꝰ modi. Nā si q̃ratur q̃lis est homo cōueniente respōdebuꝰ est rationalis g̃ zc. A sil'i ꝓbat sic: sic est in naturalibꝰ ex materia z forma ꝓstitutis ita est in logicalibꝰ. sz in rebꝰ naturalibꝰ illud qō habz modū forme p̃dicatur in quale g̃ etiaz in logicalibꝰ dra q̃ est forma vel habz modū forme p̃dicatur in quale. Q̃ aūt differētia sit forma vl' habeat moō forme ꝓbat porphirius. quia sic statua ꝓponitur ex ere tanq̃z ex materia: et ex figura tanq̃z ex forma: ita et homo cōis et specialis. i. spēs hois componit ex genere tanq̃z ex materia: z dra tanq̃z ex forma. Nā hoc totū animal rationale mortale est homo: quēadmō illic statua est. s. cōpositū ex ere et figura. Tertia cōclusio tāgit tertiam diffinitionē dre q̃ est hec. Dra est qō est aptum natum diuidere genꝰ z ea q̃ sūt sub genere. vt rationale et irrationale diuidūt boiez et equū. i. faciūt differre boiez z equum qui sunt sb̄ hoc genere qō est aial. Quarta cōclusio tangit quartā dioez differētie q̃ ē hec Dra ē qua differit a se singula. i. singule spēs sb̄ eodem genere ꝓtente. patz q: speties non differūt per genꝰ: imo ꝓueniunt in genere g̃ speties adinuicē differunt p ꝓprias differentias ꝓstitutiuas eaz. Et ꝓfirmatur quia sumꝰ animalia nos z irrationalia sed rationale additum nobis separat nos ab illis. Similit sūꝰ enim rātōales nos et dij. sz mortale additum nobis separat nos ab illis. Quita conclusio tangit complemētum p̃cedētis dīois. terte z est hec. Non omne qō est aptū natū diuidere genus et ea q̃ sunt sb̄ genere ē differētia speciuoca: sz vltra hoc regritur q̃ ꝓtrahat genus ad essentiam speciei: cuius essentie sit ps. patz quia illa passio q̃ ē esse aptum natum ad nauigandum diuidit animal. Dicimꝰ eni aīaliū aliqua sunt apta nata ad nauigandū: alia vo non. Etiam distinguit speties aialis inter se z non est differētia speciuoca. Cuiꝰ causa p̃cisa est: eo q̃ non ponitur in dione alicuius spēi animalis g̃ ista secūda ptícula ꝓuenienter additur p̃dicte diffinitioni. Ponit tamē a quibusdam quita dio differētie q̃ sb̄ hac forma assignatur. Dra est qō ꝓducit genus ad esse spēi et eius qō est esse rei pars ē. Et sic in toto erūt quinqz diffinitōes differētie. Ex q̃bus infert vnū corrélarium scilicet q̃ dre speciuoce sunt ille q̃cunqz faciunt alteraz speciem z q̃cunqz accipiuntur in eo q̃ q̃le. Postremo epilogat dicens de differētiis quidem istis sufficiant.

Dubitatur secūdo vtrū diffinitio differētie in qua dr Dra est qō p̃dicat de plurib⁹ differēcibus specie in eo q̃ quale: sit ꝓpria diffinitio differētie in ratione p̃dicabilis sumpte. Rñdetur p duas distinctōes et q̃tuor dicta. Pria distinctio est hec. duplex est differētia. q̃dam est generalis siue generica: et est illa q̃ est ꝓstitutia generis sb̄alterni sic sensibile. Alia est speciuoca q̃ est ꝓstitutia speciei sicut rationale. Secūda distinctio dra du⁹ potest dici speciuoca. Uno mō quia est constitutiua speciei: z sic omnis differentia essentialis ē speciuoca. et hoc mō cepit porphirius cū dixit differētia magis ꝓpria est q̃ vnū differt ab altero speciuoca differētia. Alio mō dicitur aliq̃ differētia speciuoca q: ē ꝓstitutia spēi ᵐᵉ tantū. cū eaō ꝓuertibilis. Primū dicū Dis dra tam generica q̃z speciuoca facit p̃dicabile ꝓprie dictū. patet quia q̃libz talis p̃dicatur vniuoce de plurib⁹. Secundū dictum differentia generica nō facit p̃dicabile distinctum a differentia speciuoca: nec ecōtra. patz quia p̃dicabilia distinguunt p diuersos mōs predicandi sz differētia generica et speciuoca habēt eundem modū predicādi: qui est p̃dicari inquale essentiale g̃. Tertiū dictū p̃dicta diffinitio nō datur de dra in ratōne p̃dicabilis sumpta. patz quia talis diffinitio non ꝓuertit cum differentia vt est predicabile distinctum ab alijs g̃ zc. Antecedēs patet q: ex quo differentia generica z speciuoca non ꝓstituunt diuersa p̃dicabilia sz sub eodem p̃dicabili cōtinentur sequtur q̃ continebūtur sb̄ differētia vt est predicabile ab alijs distinctum. mō p̃dicta dio nō ꝓuenit differētie spēi ᵐᵉ g̃ zc. Quartū dictū ꝓpria et ꝓuertibilis diffinitio differētie in ratione predicabilis sumpte est hec. Dra est qō p̃dicatur de pluribus in eo q̃ quale. patet quia ista diffinitio conuenit cuilibz concēto sb̄ predicabili qō est differētia: et cōplectit pro-

prium modum pdicandi: qui est predicari in eo q̃ quale: per quē distinguitur ab omnib⁹ alijs predicabilib⁹ g̃ ꝛē. Et confirmatur. qui a sicut porphiri⁹ dedit aliquas diffinitōes spēi conuenientes tantū spēi ᵐᵉ: et aliquas ꝛuenientes tam spēi ᵐᵉ q̃ ſbalterne: ita in pcedēti capitulo videtur porphirius posuisse vnā diffinitionē solum conueniētē dre generice: cⁿ modi est illa diffinitio. Differentia est qō pdicatur de pluribus differētibus spetie in eo q̃ quale: et alias diffinitones ꝛuenientes tā dre generice q̃ speciuoce: non explicātes tamen proprium modū pdicādi illius pdicabilis qō est differētia. Ideo in fine capituli posuit vnā diffinitionem q̃ posset dici sexta p quā voluit explicare ꝓprium modū pdicandi differentie vt est pdicabile ab alijs distinctum. Et illa dio est hec. Differentia est qō pdicatur de plurib⁹ in eo q̃ quale. sicut patuit in corrolario posito in fine dubij precedentis.

Dubitatur tertio quot sunt

act⁹ differētie. Respōdetur q̃ sūt tres: Quoꝝ primus est diuidere gen⁹: a quo differētia dr formaliter diuisiua generis. Secūdus est cōstituere speciem: a quo differētia dr formalit constitutiua spetiei: Tertⁿ est facere differre: a quo dra formaliter dr differentia. Et isti tres actus sunt ꝓprietates ex natura rei ꝛueniētes differentie pmeintentionaliter sūpte: sup qua mediantib⁹ illis actib⁹ fundatur intentio scda differentie. Cui⁹ ꝓprius mod⁹ pdicādi ē pdicari de pluribus in eo q̃ quale sicut pus dictū est. Et si obiciatur: ꝓprium et accidens pdicat de plurib⁹ in quale g̃ ab eis non distinguitur differentia. Secūdo sic si dra generica et speciuoca faciūt vnum pdicabile ꝓpter ꝛueniētiā earum in vno mō pdicandi: qui est pdicari in quale: ergo etiam genus et species fatiūt vnū predicabile: qꝛ cōueniunt in illo mō pdicandi cōmuni qui est predicari inquid: et solū drnt in hoc q̃ genus predicat de plurib⁹ differētibus spetie: et spēs pdicatur de plurib⁹ differentib⁹ numero. Ad primā dr q̃ pdicari in quale equoce conuenit dre: ꝓprio: et accidēti. quia dra pdicat in quale p modū denominātis essentialiter. Sꝫ proprū pdicatur in quale per modum de nominātis accidētaliter ꝛuertibiliter. Sꝫ accidēs pdicatur in quale p mod⁹ denominātis accidentalirer non ꝛuertibiliter. Et ideo ꝓpter cōueniētiā illorū predicabiliū in vno modo pdicādi equoco nō oportꝫ cōcludere ipa facere pdicabile vnum. Ad scdꝫ dicitur q̃ genus et species conueniunt in mō predicandi in quid q̃si in quodā equoco. sed differētia generica ꝛ speciuoca ꝛueniūt in mō predicandi in quale tanq̃ꝫ in modo predicādi vniuoco. Ideo differentia generica et speciuoca non fatiunt nisi vnum predicabile: licet gen⁹ et species fatiāt diuersa pdicabilia. Nā genus predicatur in quid p modū de terminabilis. et species predicatur in quid p modum determinātis. Ideo mod⁹ predicandi in quid conuenit eis equiuoce. Sꝫ dra tā generica q̃ꝫ speciuoca pdicāt in q̃le p mod⁹ determinantis essentialit. ideo ille mod⁹ predicādi conuenit eis vni ᶜᵉ: et sic fatiunt vnū predicabile.

Ad rationes ante oppositū

Ad pmam dr q̃ licet differētia in abstracto ñ dicat totum esse spetiei de qua predicatur: tū differentia sumpta in concreto ratōne mōi ᵒᶜ concreti significat totū esse spēi. Ad secūdā dicitur. q̃ licet differentia non predicetur in abstracto de spē pdicatōe dicēte hoc est hoc: tamen in cōcreto: vt hec est vera: homo ē rationalis: licet ista non sit vera. homo est rationalitas. Ad tertiā patꝫ solutio ex pmo nō ᵗᵉ.

Queritur nono vtrū proprium ꝛ accidēs sint pdicabilia distincta inter se.

Et videtur q̃ nō. quia nulla secūdaintētio pdicat de primaintentione in abstracto sꝫ ꝓprium in abstracto predicatur de primaintentōe vt dicēdo risibile est ꝓprietas g̃ ꝓprū no est intētio secunda. et per consequēs neqꝫ pdicabile. Secūdo sic. Nulla intētio secūda pdicatur essentialiter de pma sꝫ accidēs pdicat essentia de pmaintentione. vt hec est predicatio essentialis qualitas est accidens: quantitas est accidens. g̃ accidēs nō est predicabile. tenet cōsequētia qꝛ omne pdicabile ē secūdaintentio. Tertio sic in dīoe ꝓprū pomt accidēs g̃ ꝓprū et accidēs nō sunt predicabilia distincta. ans patet qꝛ ꝓprū a porphirio sic describitur. Est qō accidit oi solꝫ sp. Inoppositū ē porphiri⁹.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃siti ponūtur quiqꝫ distictōes.

Quaꝝ prīa est hec. ꝓprū potest capi dupⁿ. vno mō pmeintētionaliter: ꝛ tūc ē quoddā ꝛcretū denomiatiue dictū ab isto abstracto qō ē ꝓprietas. et in hoc sensu cōcedit ista ba. risibile ē ꝓprietas. Alio mō potest capi ꝓprū secūdeintētionaliter: ꝛ tūc est quoddā ꝛcretū denomiatū a quadam intentione secūda: q̃ ē quidā respectus ratōnis causatus in ipa ꝓprietate p intellectum ꝓparātem ipsam ꝓprietatē ad speciem suā: et talis respect⁹ ratōis significat abstractē p B totū intētio ꝓprij. Secūda distinctio Accidēs potest capi dupⁿ. Uno mō pmeintē-

Porphirij

tonaliter z sic est quoddã ꝓcretũ dictũ ab illo abstracto qõ ẽ accidẽtalitas: z B° capit arestotiles qnto mẽ cc: cũ diuidit ens in substantiã z accñs. Alio ° capit accñs z intẽtõal': z sic est quoddã ꝓcretũ dictũ dentie ab vna z intentione q̃ circũloquit abstractiue p hoc totũ intentio accñtis. Tertia distinctio. Accidens suptũ z er (cũ sit q̃ddã ꝓcretũ) pot dr capi: Uno ° pro re subiecta siue p denoiato. Alio ° p per se fr°: qõ est quidã respect° rõis derelict° in natura accñtis p actũ intellectus compantis talẽ naturã ad suũ subiectũ: de quo talis natura nata ẽ dentie predicari. Quarta distinctio ẽ. Res subiecta intentioni accñtis pot dr ꝓsiderari. Uno° in abstracto: z sic sup ea nõ pot fundari z intentio accñtis: lz super ea possit fundari intentio generis vel speciei. Prima ps ptz: q: nulli nature debet intentio accñtis nisi vt compat ad subiectum respectu cui° z de q predicat in quale. mõ abstracta de nullo pdicant in q̃le: q̃ sup ipsis nõ pot fundari intentio accñtis. Scõa ps patz: q: huiusmodi abstracta pñt compari vel ad suũ superius vel ad suũ inferi° in eadẽ linea pdicamẽtali. mõ tales compatiões causant intentiões generis vel spẽi: sicut intellect° compans illõ abstractũ color ad albedinẽ z nigredinẽ tãq̃ ad sua p se inferiora spetie oñia causat in tali abstracto intẽtionẽ generis. Sil' intellect° compans illud abstractũ albedo ad colorem tãq̃ ad suũ superi° dicibile de ipsa albedine in quid causat in tali abstracto intentionẽ spetiei. Alio° pot capi talis res subiecta in ꝓcreto: put scz ꝓcernit subiectũ: z sic sup tali compata ad subiectũ p intellectũ fundet intentio z accñtis. Et ex hoc pot elici tale documentũ ois natura fundãs aliquã z intentionẽ debet sp ꝓcretiue significari et nũq̃ abstractiẽ.

Quinta distinctio: Accñs zer sumptũ potest dr capi. Uno° vt idẽ est qõ predicatum non essentiale: z sic est idẽ qõ esse in fm q esse in distiguit ꝗ dici de. Nã dici de ꝓuenit pdicato essentiali. et sic capit accñs in diffinitõe ppriij. Alio° capit acciñs vt est intentio sumpta a ppriietate rei: sub qua scz ppriietate z ei° opposita pot itelligi res cui° ẽ ppriietas sine repugnãtia ꝓceptuũ: z sic accñs facit pdicabile distinctũ a ppio. Et q̃ ptz: q accñs non dicit insepabile: eo q cũ difficultate possit separi: sed q: nullo° pot separi a subiecto cui inest: Nã ad hoc q aliqd sit accñs sufficit q subiecto de natura sua nõ repugnet esse sub opposito accñtis sibi actualiter inherentis.

Sciendum secundo q quartũ capitulũ in q̃ porphiri° determinat de pdicabili ppriij continet duas ꝓclusiones. Quarũ prima est hec: proprũ dicit q̃dru r. Hãc conclusionem pbat porphiri° enumerando 4° modos ppriij. Primo modo dicit ppriium qõ accidit. i. ꝓuenit soli. s. spẽi z nõ oi. s. idiuiduo illi° spẽiei: vt hominẽ cẽ medicũ vel geometrẽ. Scõo dicit ppriũ qõ accidit oi indiuiduo alicui° spẽi sed non soli vt hoi esse bipedem. Tertio dicit ppriũ qõ accidit omni soli z nõ semp vt hoi conuenit canescere in senectute. Quarto dicit ppriũ qõ inest oi soli z semper patet duob° exemplis. Primũ ex m: risibile est ppriũ hois. Et lz homo nõ semp rideat: tñ est risibilis: cũ sit semp aptus nat° ad ridẽdũ: eo q talis aptitudo est sibi naturalis. Scõm ex m: vt binibile est ppriũ equo. Nz a ° tãgit mo m ppriij de q̃ est ad ppo m: z ẽ ista: hc ppria. s. 4 ° soltũ noiant ppe ppa. q: cõueniunt cum illis quorum sunt propria. qcquid enim est equus est binibile z ecõtra. Consequenter in 5° capitulo in quo determiat de pdicabili accidẽtis ponit quinq̃ cõclusiões. Quarũ prima tangit diffinitiões accidentis q̃ est hec. Accidens est qõ adest z abest preter subiecti corruptionẽ. Scõa conclusio tangit vnã diuisionẽ accidentis: que ẽ hec: Accidentiũ. aliud separabile. Aliud insepabile. vt dormire est accidens separabile: Sed nigrũ est accidẽs insepabile respectu cozui z ethiopis. Tertia conclusio remouet quoddã dubiũ. Posset enim aliqs dicere q ista diuisio repugnat diffinitioi nuper date: eo q accidẽs insepabile non adest z abest pter subiecti corruptionẽ. Respondet porphiri° q lz accñs insepabile (pura nigredo) nõ possit p realem separationẽ a cozuo separi: pot tñ cozu° subintelligi albus: z ethiops nitens candore: ad istũ sensum q cozu° pot intelligi sub opposito nigredinis sine repugnantia conceptuũ. eo q cozu° de natura sua nõ habet repugnantiã ad standũ sub albedine. Quarta cõclusio recitat duas diffinitõnes accidẽtis datas ab arestotile pmo topicoꝝ. Prima accidẽs est qõ cõtingit eidẽ inesse z nõ inesse. Scõa accñs est qõ neq̃ ẽ genus: neq̃ spẽs: neq̃ oñia: neq̃ proprũ: semp autẽ est in subiecto exñs. Consequent epilogat sil' tangendo ea de quib° intẽdit determinare in sequẽti capitulo. Et dicit determinato de genere: z spẽ: oñia: ppio: z accidente: dicendũ est q̃ eis propria sũt z cõia. i. dicẽdũ est de ꝓuenientijs z differentijs ipsoꝝ.

Sciendũ tertio q̃ circa hunc
textũ incidũt tres difficultates. Prima est
hec. vtr propriij z accidentis sit aliq̃ diffinitio
quittitatiua a porphirio assignata. Respõdet
per vnã distinctionẽ z duo dicta. Distinctio
est hc. Adesse z abesse pñt dupr̃ ꝓsiderari. Uno
modo pme intentionaliter: z sic adesse tantũ vz
sicut alicui sbiecto realiter inherere: et abesse
valet tantũ sicut alicui subiecto realiter nõ in-
herere. Alio mõ pñt capi zcr: z tũc tantũ va-
lent sicut affirmatiue vel negatiue de aliquo
sbiecto predicari: extra cuius essentiã ponunt
vel sunt altert generis a subiecto. z sic capi-
unt i pma diffinitiõe accñtis. Primũ dictũ
Diffinitio ppriij 4° sumpti ẽ qtitatiua. Patz
q̃ daf per propriũ gen z per ppias drias
ergo zc. Ans patet q̃ per illud relatiuũ quod
intelligit proprium gen quod ẽ pdic. z per
istã particulã accidit intelligit cõis modus p-
dicãdi essentialis q̃ est predicari in quale ac-
cidentale. z p istas particulas oi: soli: z semp:
exprimit proprius modus pdicandi ipsi proprij
q̃ est predicari ouertibiliter. Et per illas duas
differẽtias ꝓbatur illud gen quod est vl'e vel
pdic ad ppriu. ita q̃ sit sens diffinitõis: Pro-
priũ est vl'e quod predicat in q̃le accidentale
ouertibiliter. Scõm dictũ. Prima diffinitio
accñtis a porphirio data ẽ quittitatiua. Patet
sicut pcedens. Nã per illud relatiuũ qõ intel-
ligit gen quod ẽ vl'e vel pdicabile: z p istam
particulã adest intelligitur modus pdicandi
cõis. s. pr̃t in quale accidentale: z per istã pti-
culã abest intelligit modus pdicandi nõ cõ-
uertibiliter. Et per illas duas differẽtias p se
ꝓrahit vl'e ad accñs vt sit sensus diffinitiõis
accidentis: Accñs est vl'e qõ pdicat de pluri-
bus in q̃le accidẽtale nõ ouertibiliter. Secõa
difficultas: Utr inherentia sit de essentia cu-
iuslibet accidẽtis tã abt q̃ respectiui. Respõ-
det per tres distinctiões z tria dicta. Pria
distinctio est hc. Dupr̃ est inherẽtia: quedã est
actualis q̃ est actualis vnio accñtis ad subiec-
tũ. Alia est aptitudinalis q̃ est aptitudinalis
vnio accñtis ad sbiectũ. Secũda distinctio
Aliquid põt dici respectiuũ trib modis. Uno
mõ effectiue tñ: q̃ depẽdet ab alio tãq̃ a cã
efficiẽte: z sic omne ens creatũ est respectiuũ.
Alio mõ subiectiue: q̃ dependet ab alio in q̃
est subiectie: z sic omne accñs est respectiuũ.
Tertio mõ terminatiue: q̃ hz terminũ ad quẽ
refert fm mutuã dependẽtiã: z sic ad aliquid
z sex vltima pdicamenta sunt entia respectia
Tertia distinctio: Aliquid põt dici absolutum
trib modis. Uno° a cã efficiente q̃: s. a nul-
lo effectiue hz esse per se sed a se. sicut deus.
Alio mõ dicit aliq̃ absolutũ a subiecto licet
nõ a cã. sicut substãtia que hz esse per se licet
nõ a se. Tertio dicit aliqd absolutũ a termio
lz nõ a subiecto. sicut q̃litas z q̃ntitas q̃ nec a
se nec per se pñt esse sed in alio. Accidẽs vo
respectiuũ tertio mõ nec hz esse a se nec p se
sed in alio z ad aliud. Primũ dictũ: Nulla
inherẽtia est de essentia accñtis. Patz q̃ nul-
lus respect est de essentia sui fundamẽti sed
ois inherẽtia est respect fundatus in accidẽ-
te q̃ zc. Scõm dictum: Inherentia actua-
lis per accidẽs verificat de eo cui est. Patet
q̃ inherentia actualis ẽ sepabilis ab accñte:
cũ accñs nõ vniat semper suo subiecto. Et iñ
est q̃ talis inherẽtia realiter distinguit ab ac-
cidẽte: cũ possit ab eodẽ separi. Tertiũ dic-
tũ: Inherẽtia aptitudinalis est ppria passio
accñtis. ideo accñs nõ põt esse sine inherẽtia
aptitudinali sicut sbiectũ nõ põt esse sine sua
passione.

Conclusio responsalis pro-
priuz z accñs sunt duo pla abinuicem spetie
distincta. Conclusio satis patet ex dictis.

Dubitatur primo vtrũ de-
structis oibus spẽbus z differẽtijs alicui gen
possit manere gen. Pro dubio suppo-
nitur q̃ tertij tractatus in q̃ determinat por-
phiri de ꝓueniẽtijs z differentijs pdicabiliũ
inter se ꝓtinet duodeci cala. In quorum pmo
determinat de ꝓueniẽtijs omniũ pdicabilium
adinuicẽ Ponẽdo talẽ ꝓclusionẽ: Lõe est oib
pdicabilib predicari de plurib. i. de multis.
Patet inductiue q̃ gen pdicat de spẽbus z
indiuiduis. vt aial pdicat de equis bobus et
canibus q̃ sunt spẽs: z etiã de hoc equo z de
hoc boue q̃ sunt indiuidua. Sed drãa predi-
cat de spẽbus z indiuiduis. vt irrõle pdicatur
de equis z bob que differũt spẽ: z de parti-
cularib equis z bob que dñt nũero. Spẽs
vo predicat de his indiuiduis q̃ sunt sub ea.
vt hõ solum pdicatur de particularib homi-
nib. Proprũ autẽ predicat de vna sola spẽ
z de indiuiduis illi spẽi. vt risibile de hõe et
de particularib hoib. Sed accñs predicat
de spẽb z de indiuiduis. vt nigrũ predicatur
de spẽ corui z de particularib corui. Sil'r
accñs sepabile sicut moueri pdicat de homie
z de equo z de indiuiduis. lz prin predicetur
de indiuiduis z zo de specieb. Consequẽ-
ter in zo capitulo tãgit duas partes: In pma
ponit tres ꝓueniẽtias generis z dñe. Pria
est hec. q̃ tã gen q̃ differentia cõtinet sub se

Porphirij

plures spēs:lz differētia nō tot ꝓtineat q̄t genus.vt rōnale:lz nō ꝓtineat sub se aialia irrationalia sicut aial:tm̄ ꝓtinet deū z hoīem que sunt spēs aialis. Et ibi capit differētiā ꝑ differētia generica. Loquit etiā ꝑm opinionem stoycoꝝ q̄ pōebāt plures deos z illos eē aialia rōnalia. Scōa ꝓueniētia ē hec:Sicut quicquid prediceat de genere vt genus est.ꝑdicatur de spēbus illi⁹ generis: sic etiā quicqd ꝑdicat de differētia vt differētia ē:etiaz predicatur de spēb⁹.vt sicut de aiali ꝑm q̄ aial predicant ista duo predicata que sunt sb̄stātia z aiatū:ita etiā ꝑdicant de oibus spēbus aialis z de oib⁹ indiuiduis ei⁹. Sil'r sic de rōnali ꝑm q̄ est differētia.ꝑdicatur ꝗ predicatū qd ē vt rōne:ita etiā predicatur de spēb⁹ ꝓtentis sub rōnali. Tertia ꝓueniētia sicut destructo genere destruuntur oia q̄ sunt sb̄ ipso: sic destructa differētia destruunt oia q̄ sunt sb̄ ipsa. vt si destruat aial:ampli⁹ non est equ⁹ neq; bō: ita si nō ē rōnale nullū erit aial qd vtat rōne. In z^a particula tangit sex differentias generis z differētie. Quaꝝ pma est hec: Genus predicatur de plurib⁹ q̄ aliā 4^or ꝑdicabilia. ꝓz q: aial ꝑdicatur de boīe.eq̄.cane.z serpēte. ſz bō qui ē spēs ei⁹ ꝑdicatur de suis īdiuiduis: q̄drupes vo cū sit differētia ꝑdicatur de solis habētibus q̄tuor pedes: z bipedibile qd ē proprīū solū ꝑdicatur de eq̄ z de indiuiduis ei⁹: z sil'r accidēs ꝑdicat de pauriorib⁹ q̄ genus: Et addit q̄ in ꝓposito loquit de differētia diuisiua generis: nō autē de differētia ꝓstitutiua generis sb̄alterni. Scōa differētia q: genus ꝓtinet ptāte suas differētias: sed nō ecōtra.sicut aial ꝓtinet ptāte rōnale z irrōnale ſz nō econtra. Tertia differētia genera sūt priora differētijs q̄ sunt sb̄ eo: iō destructo genere destruunt oēs ore ei⁹ z nō ecōtra.vt sb̄ lato aiali aufert rōnale z irrōnale z nō ecōtra. Nā si oēs ore aialis iterimerent adhuc pōt tm̄ intelligi sb̄stātia aiata sensibilis q̄ est aial. Quarta ōra: q: gen⁹ predicat in qd sed ōra ꝑdicatur in q̄le.vt patuit pri⁹ ca^lo de genere. Quinta ōra.q: uni⁹ spēi tm̄ vnū est gen⁹:sed vnius spēi multe sunt ore.vt illi⁹ spēi que est hō.vnicū ē gen⁹ qd ē aial:sed ipsi⁹ hois sunt plures ore quibus ab alijs differt. vt rōnale: mortale.z etiā discipline susceptibile. Sexta ōra gen⁹ hz modū materie: ōra vo hz modū forme. Et subdit q̄ generis z ore multa sunt alia ꝓpria z cōia: Ista tm̄ pronunc suffitiunt. Hic respōdetur ad dubium q̄ gen⁹ manere destructis suis speciebus z differētijs potest dupliciter itelligi. Uno mō sic q̄ maneat q̄tas generis:habens vez esse quittatiuū vt essentie.z sic nō manet:q: nulla quittitas habet aliquod verū esse nisi vt est ꝑducta extra suam causam:z vt habet esse in suis singularibus. Alio mō potest intelligi sic q̄ illis speciebus z differentijs destructis:maneat quittitas generis:habēs esse diminutū:sub q̄ esse ista quittitas nata est terminare actū intellectus nostri. z sic pōt manere.sicut videt dicere textus.

Dubitatur secundo vtrū genus sit naturaliter prius suis spēbus.

Et videt q̄ nō:q: omne prius naturaliter pōt absolui a suo posteriori: sed gen⁹ est prius naturaliter suis speciib⁹: q̄ potest absolui a suis speciebus.z per ꝓsequēs pōt genus habere vez esse reale z existentie ꝑter suas species. cōsequens est inconueniens:q̄ z illud ex quo segtur. In oppositū est porphirius. Pro solutōe supponitur q̄ tertiū capitulum continet duas partes. In pma ponit tres cōitates siue cōueniētias inter gen⁹ z speciem. Quaꝝ pma est hec: Genus z spēs ꝓueniunt in hoc q̄ ꝑdicātur de pluribus. Scōo cōueniūt in hoc q̄ genus z spēs sunt prioꝛa hijs de quib⁹ predicatur. Tertio ꝓueniunt in ꝗ q̄ genus z spēs sūt quodda totū respectu suoꝝ subicibiliū. In z^a parte ponit septē proprietates siue differentias inter genus z speciē. Quaꝝ pma est hec: Genus z spēs differūt abinuicē:eo q̄ genus continet sub se spēs:sed spēs cōtinent z non continent genera. Cuius rō est:q: illud qd est in plus z magis cōe continet minus cōe. sed genus ē in plus q̄ spēs q̄ zc. Scōo differunt: q: genus naturaliter est pri⁹ suis spēbus. q: illud ex q̄ aliud cōpletur est pri⁹ illo alio. Sz genus cū ōra complet diffinitionē speciei:ergo genus ē prius spēbus. Tertio differūt:q: genere interempto interimuntur spēs sed nō econtra. Quarto differūt:q: spē posita necessario ponitur gen⁹ sed genere posito nō necessario ponitur species. Hoc est dictū. A specie ad genus bene valet loc⁹ affirmatiue:sed econtra a genere ad speciē non valet loc⁹ affirmatiue. Quinto differūt:q: genera predicantur vniuoce de speciib⁹: Species vo minime predicantur de generibus. Sexto differunt:q: genera abundāt a speciebus p ꝓtinentiā omniū illarū speciērū que sub se sunt: Species vo abundant a generibus proprijs differentijs.i. per continentiā actualē proprie differentie constitutiue ipsius speciei. Septimo differunt:q: genus potest esse generalissimū:nō aūt species. Similiter spēs potest eē

spetialissima: nō autem genus. Tunc respondetur ad dubiū q genus pri° est naturaliter qualibet suarum spetierū. Patet: q: illud est naturaliter prius a quo nō conuertitur subsistendi cōsequentia. sed a spetie ad genus nō conuertitur cōsequentia subsistendi g ꝛc. A°r est phi in postpredicamentis capl'o de priori. B°r est porphirij in textu presenti dicentis et species quidē cū sit est gen°. Genus vo cū sit non omnino erit species. Ad rationem factā i oppositū (de cui° efficacia maiori lati° patebit in questione sequenti) pro nūc dicitur q generi repugnare esse sine suis spetiebus pōt dupliciter intelligi. Uno modo sic q illa repugnantia fundetur in cōceptu formali z quittitatio generis: z sic nō est verū q generi repugnet eē sine suis spetieb°. Alio modo pōt intelligi sic: q talis repugnantia fundetur in aliquo modo intrinseco ipsi° quittitatis generice: qui quidē modus intrinsecus ē realitas siue ydēptitas rea is quittitatis generice cū natura specifica. z sic generi repugnat esse sine suis spetiebus.

Dubitatur tertio vtrū spetiebus interemptis simul interimentur sua propria z econtra.

Et videtur q non. q: posteriore interempto: nō oportet prius interimi. sed propriū est posterius sua spetie. ergo ppio interempto nō est necesse spetiem interimi. Ad oppositū est porphiri°. Pro solutiōe supponitur q 4^{m} capitulū continet duas partes. In prima ponit tres cōmunitates inter gen° z propriū. Quarū prima ē hec: Gen° z propriū in hoc cōueniunt q semper sequunt ad ea de quibus predicātur. vt bñ sequitur si hō est aial est: z etiā si hō est g risibile est. Secūdo cōueniūt: q: sicut gen° predicatur equaliter de suis spetieb°: ita propriū predicat eq̄liter de indiuiduis contentis sub spē cui° est propriū. vt hō z bos dicunt equaliter aialia: sic etiā plato z cicero dicunt equaliter risibiles. Tertio cōueniūt: q predicant vniuoce de suis subicibilib°. In z^{a} parte ponit quq propriētates. Quar prima est hec. Quia gen° est prius ppio. oportet enim a ial prius esse: de hinc diuidi differētijs z propriis. Secōo differūt: q genus predicatur de plurib° spēbus: propriū vo predicat de sola spē cui° est propriū. Tertio differūt: q: ppriū predicat ꝓuersim de eo cui° est propriū. Genus vo de nullo predicatur cōuersim. vt non sequtur: Si aial est hō est: nec etiam si aial est risibile est. Sed bñ sequitur Si hō est risibile est. z econtra. si risibile est homo est. Quarto differunt: q: ppriū conuenit vni soli spetiei z omni indiuiduo illius z semper: Genus vo inest omnibus indiuiduis: z semper: nō autem soli spetiei. Quinto differūt: q: spetieb° interemptis nō simul interimuntur sua genera s; propriō interempto simul interimuntur species quar sunt propria. z bijs spetiebus interemptis simul interimuntur propria. Consequenter in quinto capitulo tāgit duas partes. In prima ponit vnam cōmunitatem inter genus z accidens. Et est hec: Cōmune est generi z accidēti tam separabili q̄ inseparabili predicari de pluribus. sicut moueri quod est accidēs separabile predicatur de pluribus: et nigrum qō est accidens inseparabile predicatur de corūis z omnibus ethiopibus: z quibusdam inanimatis. In secunda parte ponit q̄tuor differentias inter genus z accidens. Quar prima est hec: q: gen° est ante species: accidentia vo sunt posteriora spetiebus. Et subdit: q licet sit aliquod accidens inseparabile: tū pri° est illud cui accidit. Secundo differunt: quia genus participatur equaliter, sed nō accidēs: q: intensionem z remissionez suscipit accidētium participatio: generum vo minime. Tertio differunt: q: genera sunt poza indiuiduis: accidentia autem sunt eis posteriora. Uel sic potest poni ista differentia: q: accidentia per prius dicuntur de indiuiduis q̄ de generib° vel spetiebus: genera autem per prius dicūtur de spetieb° q̄ de idiuiduis. Et vterq; modus videtur esse cōsonus textui. Per hoc enī q dicit q accidentia in indiuiduis principaliter subsistunt: Intendit q per prius di. ūtur de indiuiduis q̄ de spetiebus. cuz autem dicit genera vo z species naturaliter prioza sūt indiuiduis: intendit q in hoc differūt ab accidentibus: quia illa accidētia sunt posteriora ipsis indiuiduis. Et f^{ma} hoc possz ibi signari duplex proprietas seu differentia. Quarto differunt: q: genus predicatur in quid: Accidens vo in quale. Quod patet: q: si quis interroget qualis est ethiops: conueniente respōdetur q est niger. Similiter si quis interroget quo modo se habet sortes: conueniente respondetur q sedet vel ambulat. Tūc respondetur ad dubium q spetiebus interēptis interimūtur sua propria. Patet: q: species

z proprium sunt adinuicem conuertibilia et adequata: ergo vno destructo destruitur reliquū z econtra. Et ad rationem factā in oppositum dicitur vt prius q licz speciei ex suo cōceptu formali nō repugnet esse sine sua passione: sibi tñ repugnat propter realez ydemptitatem eorum adinuicem. Rationes ante oppositum soluuntur ex primo notabili.

Queritur decimo vtrū omne naturaliter prius possit realiter existere sine suo posteriori.

Et videtur q sic: quia nihil quod omnino ab aliquo est independens habet repugnantiaz ad esse sine illo. Sed omne naturaliter prius vt sic est omnino independens a suo posteriori: ergo nō habet repugnantiam ad esse sine suo posteriori: z per cōsequēs potest realiter existere sine suo posteriori. Secundo sic: Omnis respectus fundat⁹ in rationibus formalibus qnittitatum semper inuenitur in quibuscunqz reperiuntur iste qtitates. Sed ordo prioritatis naturalis est respectus fundatus in rōnibus formalibus qtitatum: ergo in quocunqz inuenitur ille qtitates: ibi inuenit z iste ordo. Modo qnitates fundantes ordinez prioritatis z posterioritatis naturalis inueniunt in actuali existentia: ergo z ille ordo inuenitur in existentia illarum quittitatum: et per consequens vna illarum quittitatum naturaliter prius existit: in quo priori nondum existit quittitas posterior. Tertio sic: Si naturaliter priori repugnet existere sine suo posteriori: maxime ß essz propter ydemptitatem realem prioris z posterioris: sicut interdum genus z species sunt idem realiter: similiter subiectum z sua passio. sed talis ydemptitas realis non prohibet talē ordinem ergo zc. Minor patet: qnia nihil quod inest per se alicui quittitati tollitur p aliud qd̄ sibi ꝓuenit per accidens. Sed naturalitas ꝑoris aut posterioris per se conuenit quittitatibus: cum fundetur talis ordo in rōnibus formalibus quittitatum: ydemptitas autem realis conuenit quittitatibus per accidens: quia per aliquid quod est extra rationem formalē quittitatis: ergo stante ydemptitate reali adhuc manebit ordo prioris z posterioris inter illas quittitates. z sic (vt prius) vna poterit existere prius q̄ alia. Et cōfirmatur per porphirium in tertio tractatu capitulo z° dicentem. Differentie autem non auferunt genus. Et in eodem capitulo z° dicit: Genus ꝯo cum sit nō omnino erit species. Et capitulo 4° dicit sic: Naz neqz si animal est homo est. Et capitulo decimo: et species quidez ante subsistit q̄ p prium: proprium ꝯo postea in specie fit: Et declarat: oportet autem hominem esse vt sit risibile. Ex quibus omnibus videtur esse de intentione porphirij q genus potest esse prius q̄ sua species: z species potest esse priusq̄ sua passio.

In oppositū arguitur: quecunqz sic se habēt q vnū pōt sine altero realiter existere: illa distinguuntur realiter: ergo si omne prius naturaliter posset sine suo posteriori realiter existere: tunc omne naturaliter prius realiter distingueretur a suo posteriori: quod est falsum. Non enim semper genus z differentia distinguitur realiter a specie: nec species a proprio z a suis induuiduis.

Sciendum primo q pro declaratione terminoz quesiti ponitur vna suppositio z sex distinctiones: cuz duobus dictis.

Suppositio est hec: In proposito nō capitur prius aut posterius pro ipso respectu prioritatis aut posteriozitatis sed pro denominatis ab huiusmodi respectibus. Prima distinctio est hec: Duplex est prius naturaliter: qōdam est quod realiter distinguitur a suo posteriori: sicut substantia est prior accidente. et de illo patebit infra in quodam dubio. Aliud est prius qō realiter ydemptificatur cum suo posteriori: sicut subiectum quod naturaliter ē prius passione: ydemptificatur realiter cū sua passione. z de illo principaliter ē questio mota. Ideo de tali solum dicetur in presenti notabili. Secunda distinctio: Aliquod prius naturaliter esse sine suo posteriori potest dupliciter itelligi. Uno modo sine suo posteriori particulariter sumpto. et sic in proposito nō itelligitur. Alio modo sine suo posteriori vniuersaliter sumpto. z de illo ꝑncipaliter hic intenditur: quia primo modo intelligendo non est difficultas. Animal enim realiter potest existere sine equo: quia nullo equo existente poterit animal realiter existere in homine. Sed vtrum nulla specie animalis existente possit animal realiter existere: de hoc est difficultas ꝑsens. Tertia distinctio: Duplex est ordo:

Magoge

Quidaz est essentialis: qui fundat imediate in rōne formali quittitatis absolute sūpte: sic ordo generis ad speciē. Ali⁹ est ordo accidētalis qui fundatur imediate nō in rōe formali quittitatis: sed in aliquo modo sequēte rationē formalē quittitatis: cuiusmodi est ordo qui ē inter indiuidua eiusdez speciei. Exq̄ elicitur tale documentū. Ois ordo vel respectus fundatus in rōib⁹ formalib⁹ qttitatū ē essentialis: Ordo vo vel respectus fundat⁹ in aliq̄ mō ꝓsequente rōnē formalem quittitatis dicitur esse accētalis. Quarta distinctio: Inter aliq̄ du^r potest attendi ordo nature. Uno mō f^m naturalē intelligentiā: qñ scz vnū ē de se natū ꝓcipi pri⁹: alterz vo posteri⁹. Alio mō pōt intelligi f^m existentiā rei: qñ scz in re ipsa ponitur talis ordo sine quacunq̄ habitudine ad intellectū. Quinta distinctio: Dra est inter aptitudinē z potentiā: q: aptitudo est naturalis inclinatio siue nō repugnantia alicui⁹ f^m se in aliquid: ita q̄ aptitudo fundat imediate in rōne formali quittitatis. Sed potentia est quidā ordo ad actum. iō nihil dr esse ī potentia ad aliquez actū nisi talis actus sit sibi compossibilis. sicut cec⁹ lz sit aptus nat⁹ videre: nō habet tñ potentiā ad videndum. eo q̄ act⁹ visionis nō est cōpossibilis ceco. Sexta distinctio: quittitas pōt dupliciter considerari Uno mō q̄tū ad ei⁹ rōnez formalē absolute. Alio mō vt est ꝓducta cū oibus suis modis ꝓsequentib⁹ ipsam rōnē formalē in effectu.

Primū dictū est istud: Et si oē naturaliter pri⁹ sit aptū natū realiter existere sine suo posteriori: non pot tñ realiter existere sine suo posteriori. Prima ps ptz: q: vnūquodq̄ est aptū natū habere illud qd̄ sibi non repugnat ex sua rōne formali sed nulli priori naturaliter ex sua rōne formali repugt priorias existentie realis: ḡ vnū quodq̄ naturaliter pri⁹ ē aptū natū existere sine suo posteriori vlr sumpto. B^o ptz: q: priorias existentie non repugt priori nisi p accēs: videlz propter ydēptitatez realē prioris cū suo posteriori. Scda ps patz: q: act⁹ existendi nō est cōpossibilis quittitati prescindēti a suo posteriori. ḡ nullū pri⁹ naturaliter pōt realiter existere sine suo posteriori Ātis patet: q: realitas siue ydemptitas realis prioris cū suo posteriori vel preuenit existentiā vel simul ē cū existentia ḡ rē. Scōm dictū est: Etsi nulli naturaliter priori repugnet essentialiter existere sine posteriori vlr supto: sibi tñ accētaliter z realiter repugt esse posteriori. Prima ps ptz: q: nullus respect⁹ dicitur essentialis nisi q fundat imediate in rōe formali qttitatis: sz talis repugnā^a priorias in existēdo nō fundat in rōne formali qttitatis: sz tñ in aliq̄ mō ꝓsite rōnē formalē: q modus ē ydēptitas realis ꝓris z posterioris g nulli naturaliter ꝓori repugt eēn^r eē sine suo p^o ori. Secā ps patz: q: illa repugnātia ē accētalis q̄ fundat in aliq̄ mō ꝓsite rōez formalē qttitatis. z illa repugnātia ē realis que fundat ime^te in reali^te ipsi⁹ qttitatis. Sed repugn^a priorias existēdo fundat in reali^te siue ydēp^tate reali q̄ ē qdā mod⁹ ꝓsis rōnē formalē qttitatis: ḡ natura^l priori repugnat accēs^l realiter esse sine suo posteriori. Exq̄ inferunt duo correlaria. Primū ē q̄ ordo nature est ordo eēntialis. cū fundet in rōne formali q̄ttitatis: cui⁹ ē talis ordo: z ꝓsurgit ime^te potius extremis. Secm corre^m q̄ illud dr prius na^r cui de se z eēn^l nō repugnat esse sine suo posteriori.

Sciendū secundo q̄ sextum

capl'm in q̄ porphirius enūerat cōbinationes compationū p̄dicabi^m adinuicē cōtinet duas ꝓclōes. Prima ē h^c Quinqz p̄dicabi^l cōpant viginti compationib⁹ seu differentiis. Patet: q: vnūqtqz p̄^le debz comparī penes dram ad alia 4^or p̄^la: z sic illi⁹ p̄^lis erunt 4^or compationes: z cū sint qnqz p̄^la. z q̄libet eorz seorsū habeat 4^or compatiōes. quibus penes dram compat ad alia quatuor. sequit q̄ vniuersaliter erūt qnquies qtuor. i. viginti compatōes seu dre oium predicabiliū adinuicē. Scda ꝓ⁹ Predicte viginti compatiōes qnqz p̄dicabi^m reducunt ad decē. Patet: q: due compatiōes adinuicē reciproce nō fatiut nisi vnā: g cuz illarū viginti compationū decē sint cū aliis decē reciproce. sequit q̄ erūt tñ decē compationes. Nā eo q̄ differt gen⁹ a dra. illo eodē differt dra a genere: Et q̄ gen⁹ differt a spē. illo eodē spēs differt a genere: Et q̄ gen⁹ differt a pprio. eodē differt pprium a genere: z sic de aliis p̄dicabilib⁹ Exq̄ patz q̄ generis q̄tuor sūt compationes seu dre quib⁹ ipsum compatur ad q̄tuor sequēta. Sed dre tñ tres sūt comparatiōes quib⁹ compat ad tria predicabilia sequēta. nō enī dra compat ad genus: q: (vt dictū ē) illo q̄ genus compat ad drāz. eodem compat dra ad genus. Spēs etiā tñ duas hz compatiōes quib⁹ compat ad pprium z ad accidēs. Proprium vo vnicā hz compationē. qua compat ad accēs. Accēs vo nullā hz ꝓpatoez ad alia 4^or p̄^la nisi recipro cā. Haz p quē distinguebant alia 4^or p̄^la ab accēte: p eadez distinguit accēs ab aliis q̄tuor. Iō in toto sūt tñ decē cōpatiōes. s. q̄tuor. tres. due. z vna.

Porphirij

Consequenter in 7mo capitulo tãgit duas ꝑtes. In ꝑma ponit duas ꝓueniẽtias iter differentiã z spẽm. Quaꝝ prima est hec. q: dñia z spẽs equaliter ꝑticipãt a suis subicibilibus. vt ꝑticulares hoies equaliter ꝑticipãt hoiem: z etiã illã dñiam q̃ est rõnale: Scõa ꝓuenientia. q: differẽtia z spẽs semp ꝑdicant de suis ꝑ se subicibilib⁹. semper enĩ socrates est rõnalis: z semper socrates ẽ hõ. Qualiter aũt sit intelligendũ q̃ iste ꝓpositiones socrates ẽ hõ: socrates ẽ rõnalis z ꝓ̃illes semper sint ve patebit in predicamẽtis. z signanter in capl'o de oppositione ꝓdictoria. In z^a parte ponit quatuor dñias. Prima est b^c: Proprũ ẽ differentie ꝑdicari in eo q̃ quale. Spẽs vo ꝑdicatur in quid. Et lꝭ differẽtia ꝑdicet in quale: nõ ẽ tũ simpliciter z essentialiter q̃litas sic albedo: sed pro tãto dicit q̃litas: q: differentia aduenies generi ꝓbit ipsum ꝓstituẽdo spẽm. Scõo differunt q: dñia (saltẽ generica) ꝑdicatur de plurib⁹ spẽbus: Spẽs vo de solis in diuiduis ꝑdicat. sicut q̃drupes ꝑdicat de pluribus aĩalib⁹ spẽ differentib⁹: sed homo cũ sit spẽs solũ ꝑdicat de indiuiduis que sunt sub vna spẽ. Tertio differũt q: dñia est ꝓio: spẽ. Nã ablato rõnali sit' interimit hõ: sed hõ interempt⁹ nõ aufert rõnale: cuꝝ maneat deus. Quarto differũt: q: vna dñia cõponit cũ alia ad ꝓstitutionẽ spẽi: sicut rõnale z mortale cõponit diffinitionẽ hois. Spẽs vo cuꝝ alia spẽ ñ cõpõit vt generet aliquã aliã spẽꝭ. Licꝭ enĩ quedã equa ꝑmisceat cuidaꝝ asino ad generationẽ cuiusdã muli: tũ equa simpliciter. i. ꝑ̃ spẽm iũcta cũ asino nũqꝫ perficiet mulum.

Sciendum tertio: q: octauũ capitulũ ꝓtinet duas partes. In ꝑma ponit duas cõuenientias inter differentiã z ꝓpriuꝫ Quaꝝ prima est hec. Differentia z proprium ꝑdicant de suis subicibilib⁹ equaliter. q: quecunqꝫ sunt rõ^lia equaliter sunt rõ^lia: z q̃cũqꝫ sunt risibilia equaliter sunt risibilia. Scõo cõueniũt q: differẽtia z proprũ semper ꝑdicãt de oibus suis subicibilib⁹. Et subdit q: ridere actu nõ est ꝓpriũ hoi: sed esse aptũ natũ ad ridendũ. Silr nec esse bipedẽ est dñia essentialis hois: sed aptitudo ad esse bipedẽ ẽ differentia hois. q: si curtẽt pes: adhuc manet substantia siue naturalis aptitudo adesse bipedẽ. In z^a parte ponit duas dñias Quarũ prima est b^c: q: differẽtia sepe ꝑdicat de pluribus spẽbus. vt ratio^le de hoie z de deo: sꝭ proprũ ꝑdicat de vna sola spẽ cui⁹ est proprũ. Scõo differũt. q: differẽtia non semper ꝑdicat ꝓuersim de spẽbus de quib⁹ ꝑdicatur: proprũ vo semper ꝑdicat cõuersim. Consequẽter in nono ca^lo tãgit duas partes. Prima ꝓtinet duas ꝓueniẽtias inter differẽtia z accꝫ. Quaꝝ prima est b^c: Loe est dñie z accidẽti ꝑdicari de plurib⁹. Scõo ꝓueniũt i hoc q: dñia z accidens inseparabile ꝑdicant semper de oibus suis subicibilib⁹. sicut bipes ꝑdicat de oibus hoibus: z esse nigrũ semper ꝑdicat de oibus cornis. In z^a parte ponit tres differẽtias. Quaꝝ prima est hec. q: dñia cõtinet plures spẽs z non ꝓtinet ad eis: lꝭ accidentia quodãmodo continent sua subiecta: eo q̃ sunt in plurib⁹ q̃ꝫ sua sbiecta: z quodãmodo ꝓtinent a suis sbiectis: cũ sbstantia nõ sit susceptibilis vni⁹ accidentis tũ sed plurimoꝝ. Scõo dñt q: dñia non suscipit magis neqꝫ minus: Accidẽtia vo suscipiunt magis z minus. Tertio dñt q: due differẽtie ꝓxie sunt ꝑmixte z nõ permiscent vni tertio: sed accidentia ꝓxia sunt permixta. sicut forꝑan caliditas z frigiditas in tepido. vel dicunt permisceri eo q̃ successiue pũt esse in eodẽ sbiecto: qõ nõ contingit in differẽtijs ꝓxijs. Consequenter recapitulat dicẽs q̃ dicte sunt cõitates z proprietates dñie ad alia predicabilia: z etiã spẽi ad gen⁹ vel ad differẽtiã: In q̃ntũ dictũ est quio differũt gen⁹ z dñia a spẽ. ideo nũc restat dicere de dñia spẽi ad ꝓpriũ z ad accidens ꝛc.

Conclusio responsalis: licet

cẽ ꝓius naturaliter: ydẽptificatũ realiter cuꝝ suo posteriori: q̃ntũ ẽ ꝑ se aptũ natũ sit eẽ sine suo posteriori: tũ repugꝫt sibi accꝫ^r realiter eẽ sine suo posteriori. q: nisi sic sequeret q̃ idem perfecta ydẽptitate sit realiter existeret z non existeret: qõ implicat ꝓdictionẽ. ꝑma patz suppositis duob⁹. Primo q̃ spẽs q̃ naturaliter ẽ ꝓio: sua passione fit eadẽ realiter sibi. Scõo q̃ spẽs existat realiter sua passione nõ existe. Tũc enim signet illud idem quod naturaliter est species z sua passio sibi realiter eadem et arguat sic expositorie B demonstrato illud idẽ existit realiter: z B eodẽ semp demonstrato nõ existit realiter q̃ qõ existit realiter nõ existit realiter. Prima pars aſſitis patet q: p casum spẽs existit realiter: z illud demonstratũ est spẽs: q̃ illud demõstratum realiter existit. Scõa pars patz q: passio nõ existit. sed illud demõstratũ est ipsa passio q̃ illud demõstratũ non existit.

Dubitatur primo vtrum sit

necesse proprũ semp actu predicari de spẽ

Isagoge

tie cuius est proprium. Pro solutione supponitur q decimũ capitulũ continet duas ptes. In prima ponit duas cõitates inter spetiẽ z proprium. Quaꝝ prima est. q species z proprium conueniunt in eo q conuertibiliter predicantur de seinuicẽ. vt sicut oĩs hõ est risibilis ita omne risibile est homo. Secundo cõueniunt eo q species z proprium equaliter predicantur de suis subicibilib⁹. In z^a parte ponit 4^or proprietates siue differentias inter speciez et proprium. Quaꝝ prima est hec. Species. s. subalterna potest esse gen⁹ respectu aliarũ spetierũ: sed proprium vnius spetiei non potest esse proprium respectu alterius spetiei. Secũdo differunt qꝛ spẽs subsistit anteq̃ proprium: sed proprium postea suscipit in spetie. Nam oportet prius hominẽ esse vt sit risibile. Tertio differũt qꝛ quoꝝ termini. i. diffinitões sunt differentes z ipsa sũt dñia: sed spetiei z proprij diffinitões sunt differentes q̃ ꝛc. B^or ptz qꝛ diffinitio spetiei est semp esse sub genere z predicari de pluribus z differenti⁹ numero in eo q quid. ſz diffinitio proprij est adesse soli: oĩ: z semper. Quarto differũt qꝛ spẽs semp actu adest ſbiecto. i. species semper predicat in actu de suis subicibilib⁹. sed proprium non semper adest in actu subiecto sed solũ aliqñ: licz semp insit ꝶm potestatẽ. vt sortes semper est actu homo: tñ nõ semper actu ridet: q̃ suis semper apt⁹ natus sit esse risibilis. Consequenter in vndecio capitulo tãgit duas partes. In prima ostendit vna conuenientiaꝝ inter spetiem z accidẽs: quc est hec. Spetiei et accidentis cõmune est predicari de pluribus Et subdit q raro sunt alie cõmunitates: propterea quoniam plurimũ distant ad se accidens z subiectũ cui accidit. In z^a parte ponit quattuor proprietates. Quaꝝ prima ẽ. Spẽs predicat in quid: z accidẽs in quale. Secũdo differũt: qꝛ vna substantia indiuidualis non participat nisi vnam speciem: sed vnũ indiuiduũ participat plura accidẽtia: siue sint separabilia siue inseparabilia. Tertio differunt quia species preintelligit accidenti: etiã si sit inseparabile. Nã oportet prius esse subiectũ vt illi aliquid accidat: Accidentia vo sunt de genere posteriori z aduẽtitie nature. Quarto differunt qꝛ species equaliter participat a suis subicibilib⁹. Sed accidẽs siue separabile siue inseparabile ptcipat inequaliter a suis subiectis: licut vn⁹ ethiops habet colorẽ nigrũ magis intensum vel remissum q̃ alĩ⁹ ethiops. Et subdit epilogando q nũc restat determinare de proprio z accidente. qꝛ quo ꝓprium differt a specie: a differentia: z a genere dictũ est in illoꝝ differẽtijs ad proprium. Hũc respondetur ad dubiũ q proprium potest capi dupliciter. Uno modo p respectu fũdamẽtali aptitudinali ipsi⁹ nature ad actũ terminatẽ huiusmodi aptitudinẽ: z sic proprium semper natum est actu ꝑdicari de eo cui⁹ est proprium: cũ ab eodem sit inseparabile propter ydemptitatẽ realẽ eius ad suũ subiectum. Alio modo capit proprium p actu ad quez terminatur aptitudo illi⁹ nature: z sic ꝓprium nõ semper natũ est ꝑdicari actu de eo cui⁹ est proprium: eo q talis act⁹ nõ semp ꝗuenit suo subiecto. z de proprio sic sumpto loquebat porphiri⁹ in 4ª dñia ipsi⁹ ad spetiẽ.

Dubitatur secundo vtrum

accidens inseparabile insit semp z vl'r cuilibet indiuiduo spẽi respectu cuius est accñs. Pro dubio supponit q in duodecio ca^lo (qõ cõtinet duas ptes) compat porphiri⁹ ꝓprium ad accidens. In ꝑma pte ponit duas cõuenientias. Quaꝝ prima est hec: q preter proprium et accidens inseparabile nũq̃ subsistit sua subiecta. vt quẽadmodũ hõ nõ subsistit preter risibile: ita ethiops nõ subsistit ꝑter nigredinez. Scõo ꝗueniũt qꝛ sicut ꝓprium adest sp z oĩ indiuiduo illi⁹ spẽi cui⁹ ẽ ꝓprium: sic z accñs inseparabile adest sp z oĩ. In scõa pte ponit tres dñias. Quaꝝ prima ẽ hec. Q̃ ꝓprium adest vni soli spẽi: sicut risibile inest soli hoĩ: ſz accidẽs inseparabile nõ inest soli spẽi: sicut nigruz nõ inest soli ethiopi: sed inest corvo carbon: z hebeno: qõ est lignũ nigrũ siue quercus nig̃. Scõo differũt qꝛ ꝓprium ꝑdicat ꝗuersum: non aũt accñs inseparabile. Tertio differũt qꝛ proprium ꝑticipat eqliter a suis subicibilib⁹: Accñs vo ꝑticipat ꝶm magis z min⁹. Et ſbdit q ꝑter cõitates z ꝓprietates iã dictas sũt alie ipsorũ vniuersaliũ: sed hee q̃ dicte sunt sufficiũt ad discretionẽ. i. distinctionẽ eoꝝ ꝑdicabiliũ. i. ad traditionẽ cõi ^lo. i. ꝗueniẽtie ipoꝝ. Hũc rñdet ad dubiũ q du^x est accñs inseparabile. quod dã ẽ qõ ꝗsequit ſbiectũ nõ p rõnẽ indiuidui: sed rõne spẽi vel generis. sicut colorati z figurati vident cẽ accñ^a inseparabilia respectu bois z aĩalis. z tale iest sp z oĩ. Aliud ẽ accñs inseparabile qõ inest ſbiecto per pñ^a cõplexionãtia ipsi⁹ indiuidui. z tale inest sp: ſz non oĩ. Et põt addi 3° mod⁹. Nã quodã ẽ accñs inseparabile qõ inest subiecto ex aliq̃ cã extrin^ca in eodẽ ſbiecto diu ꝗualescẽte: sic cicatrix proueniens ex vulnere. z tale accñs nec inest oĩ nec sp: ſz postq̃ semel infuit semper ifit eidẽ: posita ꝗstantia ſbiecti.

Dubitatur tertio vtrũ omne naturaliter pri⁹ realiꝗ distinctum a suo posteriori possit fieri sine suo p^ost^ z non econuerso. Videꝗ q̃ nõ: q̃ oẽs ptes sit' sumpte sũt naturaliter pores toto a q̃ realiter distinguitꝗ z tñ absurdũ videreꝗ dicere: oẽs ptes sit' esse vnitas: toto nõ exsite. Scõ arguitꝗ ꝗ scõ: ꝗ ptem: q̃ accñs est naturaliter posteri⁹ substãtia: a q̃ realiter distinguitꝗ: z tñ potest esse sine substãtia: vt ptz in sacramento altaris: q̃ naturaliter posteri⁹ põt esse sine priori ab eo ꝗ realiter distincto. Tertio sic: Si oẽ naturaliter pri⁹ posset esse sine suo posteriori a q̃ realiter distinguitur: sequereꝗ q̃ sortes essꝫ pr̃ platonis: z tñ sortes nõ haberet paternitatẽ. ꝗ ꝗ ꝗ baꝗ: q̃ si sic tũc de⁹ possꝫ influere ad ꝓductõem sortis z platonis sine hoc q̃ influeret ad ꝓductionem paternitatis: ex q̃ ipsa est essentialiter posterior illis duob⁹ extremis: q̃ dato sortes erit pr̃ platonis: ex q̃ ipsum genuit: z tñ in eo nõ erit paternitas. Ad oppositum arguitꝗ: ꝑ regulã generalẽ scoti: q̃ q̃ficunq̃ aliq̃ sunt essentialiter ordinata z realiter distincta: põt de⁹ facere prius sine posteriori: sed ordo nature est ordo essentialis vt patuit in p̃mo nõbili: q̃ oẽ naturaliter pri⁹ realiter distinctum a suo posteriori potest fieri sine suo posteriori. Ad dubiũ respõdeꝗ per vnã distinctionem z vnũ dictũ. Distinctio est hec: Duplex est ordo essentialis. Quidã est necessarius necessitate finꝫ dicta: z iste ꝑ nullã potẽtiã ꝓmutari põt. sicut ordo relatõis ad fundamentũ. nõ enim posset de⁹ relationẽ producere sine suo fundamento: lꝫ bene ecõtra. Alij⁹ est ordo essentialis: qui est necessari⁹ necessitate nõ simpliciter: sed f^m^ qd: z talis ordo lꝫ a natura ꝓmutari nõ possit: tñ posset de⁹ talem ordinem cõmutare: z talis est ordo substantie ad accñs. Nã lꝫ natura nõ posset accñs producere sine subiecto. hoc tñ posset de⁹. Et de vtroq̃ posset assignari tale ex m^m^: Nam ordo qui est act⁹ fantasiandi ad actũ intelligendi est essentialis z necessari⁹ solũ f^m^ qd: q̃ solũ est necessarius ꝑ isto statu. Posset enim deus facere sortẽ intelligere sine quocũq̃ actu preuio fantasie. Sed act⁹ intelligendi ad actũ volendi est ordo essentialis z finꝫ necessarius. Nam impossibile est actũ diligendi vel volendi esse sine actu intelligẽdi ꝓuo. Dictũ ẽ istud: Omne naturaliter pri⁹: realiter distinctũ a suo posteriori: põt ꝑ diuinã potentiã fieri sine posteriori. Patet: q̃ oẽ agens q̃ ꝗ̃tũ est ex se contingenter agit: nec in agendo põt ab aliquo necessitari: si habeat virtutẽ ꝓductiuã duoꝫ realiter distinctorum vno illoꝫ producto põt cessare a productione scõi: quo dato erit pri⁹ posteriori nondum producto: sed de⁹ est huiusmodi q̃ z̃c. Ad rões factas in oppositũ. Ad ꝑmã dr: q̃ nõ est icõueniẽs oẽs ptes simul vniri: q̃ tñ ꝓpositũ nõ resultabit. Nã sicut angel⁹ potest vniri corpori sic motor mobili: z tñ ex corpore z angelo nõ resultat vnũ totũ cõpositũ. Sic z posset aia coniũgi corpori: nõ quidẽ ꝑ modũ informãtis corp⁹: sed solũ sicut motor mobili: et tũc ex corpore z aia non resultabit vnũ totũ. Ad scõam dicit q̃ accidentis ad subiectũ nõ ẽ essentialis ordo necessari⁹ simpliciter: ideo põt de⁹ conseruare accidentia in sacramento altaris sine subiecto. Vel posset dici q̃ ordo essentialis inter accñs z subiectũ debet attendi ex parte inherentie aptitudinalis: nõ autẽ ex pte iherentie actualis: q̃ accidentis ꝓsiderati q̃ ꝗ̃tũ: ad actualẽ inherentiã ad subiectũ est ordo f^m^ qd: ideo põt talis ordo cõmutari. Ad 2^m^ dicit: q̃ nõ est inconueniens deũ influere in fundamentũ relatõis: nõ influendo in ipsam relatõnẽ: si fundamẽtũ sit realiter distinctũ a relatione: z sic poterit de⁹ facere q̃ sortes z plato sint: z tñ in sorte nõ erit paternitas: nec in platone filiatio: saltẽ actualis z formalis: sꝫ tñ fundamentalis: que nõ realiter distinguitꝗ a suo fundamẽto.

Rationes ante oppositũ soluuntur ex primo notabili. Et hec de questione z ꝑ consequens de toto libro predicabiliũ porphirij z̃c.

Liber

Circa initiū libri predicamentorum arestotilis queritur primo Utrum decē pdicamētis sit aliqō cōmune vniuocū intētionale: qō sit sbiectum in libro pdicamentorum. Et videtur q non. quia nihil est prius primo sed decem pdicamēta dicūtur decē prima pncipia ergo ipsis nihil est cōmune vniuocū p. Secūdo arguitur contra secundā ptem. quia sbiectū debet virtualiter pūtinere oēs veritates seu passiones demōstrabiles in illa scientia. sz in libro predicamentorum ostendūtur multe passiones reales de predicamētis: q passiones nō possunt contineri virtualiter in aliqua secūda intentione q nulla intentio secūda potest esse sbiectum in libro predicamētorum. B 02 patz q: nullū pfectius continetur virtualiter in imperfectiore: cū continētia virtualis sit continentia causalitatis. modo ens reale ē perfectior ente rationis ergo nulla pprietas realis continet virtualiter in aliqua secunda intentione q est ens rationis. Tertio arguitur q aliqua vox sit sbiectum. quia scientia capit de nomiatōe a suo sbiecto sed ista sciētia de nomiatur sermotionalis ergo cōsiderat de sermone siue de voce significatiua: et non nisi tanq̄ de sbiecto ergo aliqua vox significatiua erit sbiectū. In oppositum arguit q: scientia capit denomiationem obiectiuam a suo sbiecto sz ista sciētia denomiatur obiectiue rationalis ergo eius obiectum est aliquod ens rationis.

Sciendum primo q pro declaratione terminorū premittūtur due distinctiones. Prima q predicamētum seu genus generalissimū potest capi duplicit. Uno mō pro supmo genere alicuius cordinatōis. Secundo modo potest capi pro ipsa tota cordinatione. vnde porphirius capitulo de spetie in illa parte planū est autem ꝛc dicit q in aliq genere predicamentali extrema habent vna habitudinem tantū: vt puta supremū genus habz tantum habitudinem ad inferiora. et infima species habet tantum habitudinem ad superiora. Inter media vero habent vtrasqz habitudines. huiusmodi autem habitudines simul sumpte dicūtur facere vnam cordinationem: ita q in pposito per cordinationē debemus intelligere istas habitudines simul sūptas. Secunda distinctio q decē pdicamēta possunt triplicitez considerari. Uno modo fm suas precisas quittates ꝛ tunc per se cōsiderantur a methaphisico ꝛ per accidens vero a logico tanq̄ existentia fundamenta remota intentionū secundarū. Secundo considerāt inquantū habent esse obiectīm in intellectu: et sic considerantur a logico tanq̄ existentia fundamenta ppinqua ꝛ p se secundarum intentionū. Tertio possunt capi prout ipsis cognitis attribuuntur q̄dam proprietates intentionales ab intellectu: et sic cadunt sub pn̄ consideratione logice.

Sciendum secundo q istius scientie quidam dicunt ens dicibile icōplexū ordiabile in gne f m sb et sup esse sbiectū. Sz hec oppinio videtur minus suffitiens. quare sic potest ūnprobari. quia tunc sequeretur q ista scientia esset alicuius entis p accidens. vl q illud sbiectum esset nugatorium. ꝛsequētia pro prima parte patet: quia f m sic oppinātes dicibile capitur in proposito put tantum valz sicut per vocem significabile: sz accidit sbiecto huius sciētie significari p vocem ergo de sbiecto huius scientie habebitur sciētia sub ratione accidentali eius. B 02 patet quia (vt latius patebit) ista scientia est rationalis cuius pmum subiectum formale erit aliqō ens rationis pmune vniuocum decē pdicaments: cui accidit significari per vocem ergo ꝛc. Secūdo probatur consequētia pro secūda pte. quia si capitur dicibile pro predicabili tunc ē nugatio sibi addendo illud totū scilicz incomplexū ordinabile in genere fm sub ꝛ supra. quia oē predicabile fm q hic intendit arestotiles de predicabili est quid incomplexum habēs de sua ratione ordinē supiorīs et inferiorīs q̄ ꝛc.

Sciendū tertio q aliter potest assignari sbiectum huius scientie ponēdo q aliqō intentionale cōmune vniuocū decem predicamentis: ab intellectu operāte causatū: qō potest nominari hoc nomie generalissimū vel pdicamētū sit sbiectū. Nec obstat q quidā dicit vniuersale sub ratione ordinabilis esse subiectū. q: vel tale accipitur pro aggregato

Primo opmo

Secunda opmo est

et vniuersali ⁊ ordinabilitate: ⁊ tūc est ens p accñs: ⁊ per ꝓñs non pōt esse subiectū alicui⁹ scie. Vel capit pro ipso vl'r contracto per rationē ordinabilitatis: ⁊ sic habet propositū: q̄ ipsa ordinabilitas nō est aliud q̄z quedā ordinatio que expressi⁹ ſignificat per ꝑ nomē generalissimū vel predicamētū q̄z per ꝑ aggregatū vl'e ordinabile vel sub rōne ordinabilitatis. Et si obiciat q̄ nullū accidētale denoiatiuū dicit vniuoce de his respectu quoꝝ ē accidentale: sed oīs intentio ⁊ⁿ concretiue designata est accidētalis denoiatiua respectu prime intentionis: g̃ nulla intētio ⁊ⁿ est cōis vniuoca respectu primarū intentionū. ⁊ per ꝓñs decē predicamētis nō est aliquod intētionale cōe vniuocū. Respondet q̄ licet illud intentionale cōe nō sit vniuocū sed denoiatiuū respectu decē pdicamētoꝝ ꝓmo mō aut ⁊⁰⁰ cōsideratoꝝ: capiendo tñ ⁊⁰⁰ (puta ⁊ᶜʳ ⁊ formaliter) eis est aliquod cōe vniuocuz ⁊ vniuoce dictū. Quod patz: q̄ substātia est generalissimū: ⁊ quātitas est generalissimū ⁊ sic de alijs pdicamentis. ⁊ q̄dlibet hz spēs sub se: et non aliud gen⁹ superueniēs g̃ genus generalissimū dicitur de decē pdicamētis ſ̄ᵐ idē nomen ⁊ eandem rōnez g̃ vniuoce. Aliter pōt dici q̄ aliud ē dicere aliqd̄ vniuocū pdicari de multis: ⁊ esse vniuocū predicatū. i. vniuoce pdicari de multis. q̄ denoiatiuū vtputa albū qd̄ in se est vniuocū pdicat de multis: nō tñ vniuoce sed denoiatiē. Ita in ꝓposito aliqd̄ est intentionale qd̄ in se est vniuocū decē predicamentis: ⁊ pdicat de ipsis: non quidē vniuoce: sed denoiatiue.

Conclusio responsalis: de decē pdicamentis est aliqd̄ cōe intētionale vniuocū: qd̄ est subiectuz hui⁹ libri. Et pōt vocari hoc noīe pdicamentū vel generalissimū: Hec conclusio pbat: q̄ p rōnem formalē generalissimi vel pdicamenti demonstrantur passiones cōes p se de pdicamentis g̃ ipsum est sbiectū. Ꝓñs patet: q̄ illa passio que est pdicari vniuoce de suis inferiorib⁹: ⁊ similiter iste passiones q̄ sunt diuidi in spēs vlterius diuisibiles in alias: ⁊ etiam nihil habere supra se qd̄ ad ipsum descēdat p diuisionē: demonstrant de decē pdicamentis p rōnē generalissimi vl'r pdicamēti g̃ ⁊c.

Dubitatur primo vtrum scientia libri predicamentorū sit sermotionalis. Et videtur q̄ sic: q̄ illa scia est sermotionalis que considerat de vocibus ⁊ terminis. scia libri predicamentoꝝ ē huiusmodi g̃ ⁊c. Sed p

batur autoritatib⁹ ⁊ rōne. Prima autoritas ē damasceni in sua logica cap⁰ vicesimosecūdo Oportet inquit cog̃scere q̄ decē sunt oia predicamēta. i. generalissima sub quib⁹ refertur ois vox simpliciter dicta. est autē sbstantia. vt lapis hō ⁊c. Secda est boetij sic dicētis: Liber pdicamentoꝝ est de decē vocibus decē reruz genera significantibus. Tertia est arestotilis: In ꝓncipio scdi tractatus huius libri q̄ sic inquit. Eoꝝ que ſ̄ᵐ nullā complexionē dicuntur singl'm ant ſ̄ᵗ substantiā aut qualitatē aut q̄ntitatem ⁊c. Sed significare est passio vocis vt volunt g̃maᵗ. relinquitur g̃ q̄ ista scia est de vocib⁹ ⁊ terminis. Secdo pbatur dicta minor rōe sic: q̄ liber pdicamentoꝝ cū libris sibi adminiculantib⁹ considerat de mō sciendi diffinitiuo ⁊ diuisiuo. nō q̄ doceat formā diffiniendi aut diuidendi: sed q̄ docz materialia diffinitionis ⁊ diuisionis: q̄ sunt termini simplices: vtputa gen⁹. spēs. ⁊ differētia ⁊ huiusmodi: et quib⁹ cōstituunt diffinitiōes ⁊ diuisiones g̃ ista scia est de terminis simplicib⁹. In oppositum ē auicēna volens logicaz ē de secundis intētionib⁹ adiunctis primis. Itez rōne lic. subiectū hui⁹ scientie est per se ps integralis subiecti libri pyar⁹: sicut subiectū libri pyar⁹ est p se pars subiecti libri poꝝ: qd̄ est syllogism⁹. sed passiōes per se syllogismi cōueniunt syl^mo nulla voce existēte: ꝓsimiliter ⁊ passiones per se enūtiatiōis cōueniūt enūtiationi in illa prioritate q̄ enūtiatio prior ē voce g̃ etiā passiones p se subiecti huius scie vere poterūt demōstrari d̄ illo sbiecto in illa prioritate q̄ pscindit a voce: ⁊ per ꝓñs subiectū hui⁹ libri erit pri⁹ natura voce significatiua. Pro solutōe tñ autoritatū pmittit due distictiōes. Prima est q̄ duᵏ ē significatio. Quedā est q̄ attribuitur signo ſ̄ᵗᵗ ab institutōne volūtaria ⁊ talis significatio ꝓmo ꝓuenit vocib⁹: ⁊ p voces ꝓuenit scripturis: cōceptibus d̄o minime. Alia est significatio attributa signo repesentatiuo nō per quācunq̄z impositiōez factā circa illud signū: sed q̄ ipsum est naturaliter repesentatiuū ⁊ sig^m naturale sui ſ̄ᵗ: ⁊ huiusmodi significatio ꝓmo ꝓuenit cōceptib⁹ ⁊ passionib⁹ aie: naturaliter res ipsas repesentantibus: in habitudine ad q̄s cōceptus voces ⁊ scripture imponunt ad significandū. Secunda distinctio est boetij in cōmento sup libū predicamentorū: q̄ voces significatie pñt dupliciter cōsi^rᵗ. Uno modo vt sunt imposite ad significandū. ⁊ sic cōsiderantur a logico: q̄ p rebus vocib⁹ vtitur: vt vult arestotiles ꝓmo elencoꝝ: qui dicit. Nam qm̄ nō est p ipas res

Tertia opmo est

Con⁰

disputare ferentes eas ad disputationes: ſz no minib⁹ pro rebus vtimur nomis. z qd accidit i noib⁹: in reb⁹ quoqz arbitramur accidere: vel ud in cōpositis rōcinantibus. Alio mō ꝓsiderant voces significatie vt ipsis significantib⁹ insūt ꝓpietates causate ab intellectu: cuiusmodi sunt modi ſ^mod^: z de hijs vt sic considerat ḡmatic⁹. Et p hoc ptz quid sit dicenduz ad rōnes aſi oppositū factas. Nā logicus ꝓsiderat vocē significatiū ā solū vt est repꝛesentatiua rei. Vel pōt dici q autoritates date p verbū actiuū debēt exponi per verbū passiuū. Et si dicat q inter voces nō ē ordo prioris z posterioris essentialiter. Dicit q licet ipsarū vocū absolute sumptarū nō sit ordo poris z posterioris: ipsarū tm ꝓsideratarū p habitudinez ad res q̄s repꝛesentant: est ꝓsit'is ordo sicut in reb⁹ repsentatis: ita q ordo in vocibus: si quē ponerem⁹: debet poni rōne rerū significatarū in quib⁹ veraciter talis ordo reperit.

Dubitatur secundo vtrū scientia libri pdicamentorū sit realis vel rōnalis.

Et videt q sit realis. qꝛ in B libro demonstrātur passiones de pdicamentis ſ^m^ suū esse reale ergo ista scia erit de rebus. In oppositū arguit. qꝛ sicut est aliq̄ scia que cōsiderat p se de reb⁹: cuiusmodi ē metha^ca^: z alie scie reales: z est aliq̄ scia que per se ꝓsiderat de vocibus sicut ḡmatica z retborica. Ita oportz esse aliquā sciam que per se cōsiderat de cōceptu medio inter rē z vocē z illa est logica ḡ logica nō considerat de rebus. Etsi queritur quid dz hic intelligi p cōceptuz. Respondet q hic nō capit cōceptus p spē intellectuali vel actu intelligēdi: sed capit p eo qd formaliter terminat actū compatiuū intellect⁹: p quē actum causat ille cōceptus in obiecto cognito. Et p intellectu rōnis adducte i oppositū: est aduertendū q exā logic⁹ ꝓsiderat p se intentiones scōas: nō abstractie: sed ꝓcretiue B est in habitudine ad res subiectas: ō ex cōsequenti et per accīs logic⁹ considerat res ipsas. Qd ptz p per arestotilē in pmo phicorū vbi vult q quiqz habet ꝓsiderare sanitatē in vrina habet etiā ꝓsiderare vrinā vt est subiectuz sanitatis. Itē idem arestotiles z⁰ phicorū dicit q quicūqz bz ꝓsiderare formaz habet cōsiderare materiā vsqz ad quid est. li ḡ logic⁹ cōsiderat intentiones scōas in concreto significatas: z vt denotant res: sequit etiā q considerat res. Et ſ^m^ hoc pōt responderi ad rōnē factā in oppositū. q licet in B libro enumerent alique passiones reales: nō tm enumerant vt per se pertinentes ad hāc sciam: sed tm per accīs. vt scilz fundamēta valentia ad notificationez quarūdā passionū intentionaliū: de quib⁹ pncipaliter cōsiderat in hac scia.

Dubitatur tertio vtrū scientia libri predicamentorū sit ſbalterna respectu scie libri predicabiliū.

Et videt q sic. qꝛ subiectū hui⁹ libri cōtrahit subiectū libri pdicabi^m^ ḡ ista scia subalterna scie libri pdicabiliū. Antecedēs ptz. qꝛ subiectū pdicabi^m^ ē vniuersale: z subiectū hui⁹ libri est vl'e ordinabile siue pdicamentū qd idē est ḡ zc. Ad dubiū respondetur negatiue. Et ad rōnē dicitur q ad subalternatiōez nō sufficit subiectū ꝗbi ad subiectū alteri⁹: sed regritur q subiectum subalternantis ꝗbatur per dram accītalem: Hoc autē nō ē B. Etsi dicat ordiabilitas est passio vniuersalis: z extra conceptū formalē ei⁹: ḡ ordinabilitas est dra accidentalis respectu ipsius vl'is: z p ꝓsis ista scia ē subalterna scie pdicabiliū. Respōdetur q ordinabilitas est quidaz respect⁹ fundamentalis. mō respect⁹ fundamentales nō dicūt aliquā rōnē formalem extra rōnē sui fundamēti.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primā dicitur q pdicamēta prime^cr^ sūpta bū habent aliqd prius. ideo nō dicunt simpliciter prima sed pma genera. de q̄ alias. In pſenti aūt dicitur q ſz pdicamenta z^cr^ sūpta ſ^m^ se nō habēt aliquid pri⁹ eis: tm si ꝓsiderātur p habitudines ad passiones intentionales demōstrabiles de ipsis habēt aliquid intentiōale p⁹ eis: vt p⁹ ^a^ ptēbit. Ad z^am^ patuit qd sit dicendū in z⁰ dubio. vel pōt dici q huiusmodi passiones seu ꝓpietates reales debēt exponi z^er^. Ad tertiā patz solutio ex pmo dubio. vltra tm dicit q etsi logica aliq̄ mō sit scientia sermo^lis^: vt videtur ex interpratōe tiois: qꝛ dicit logica a logos qd ē sermo. hoc tm solū est ꝓpter ꝓuenientiā quaz habet cōceptus de q̄ est logica cū sermone. Nā conceptus est imediatū significatū p vocē. Similiter passiones cōceptus cuiusmodi sunt cōplexio: incōplexio: significare verū: significare falsum: conueniūt etiam voci significatiue.

Queritur secūdo vtrum decē predicamentorū sint tm tres modi predicādi simplices. Et arguitur q sint pautiores. qꝛ inter cōtradictoria nō est dare mediuz. ſz vniuocū z equiuocū stant sub extremis ꝗdictiōis ḡ inter ea nō est mediuz: z p ꝓsis tm crūt duo modi pdicandi simplices. ſ. modus pdicandi equiuoc⁹: z modus pdicandi vniuoc⁹. A^qz^ relinquit nota ex arestotile in isto libro capl'o

de oppositis. Et in ꝑmo posteriorꝫ vbi dicit q̃ contradictio est oppositio cuius ꝑ ᵐ se non est dare mediū. Bᵒ² declarat q̃ ratio equoci est non habere eandē rationē: ratio vero vniuoci est habere eandem rationē. mō habere ieādē rationē et nō habere eandē rationē ꝓdicunt g̃ etc. Secūdo ꝓbat q̃ sint plures. quia q̃libꝫ ꝑdicamētum hꝫ vnum ꝓprium modū ꝑdicandi simplicē ab alijs distinctū. sꝫ decē sunt ꝑdicamenta g̃ decē erunt modi ꝑdicandi simplices. In oppositū arguit autoritate arestotilis qui tantū ponit tres modos ꝑdicādi.

Sciendū primo q̃ pro declaratione termiorū ꝑmittunt due suppositōnes

Prima q̃ in q̃libet ꝑdicamēto tria sunt ꝑncipaliter ꝓsiderāda scilicꝫ modus predicandi: ꝛᵒ conditio et substantia eius: tertio ordo ipsius ꝑdicamēti. Ideo grata ist iᵒ in ꝑncipio istius libri determiat arestotiles de qbusdā valētibᵒ ad cognitionē istorꝫ triū in ꝑdicamēto reptorꝫ: et talia vulgo .i. ꝛmuni nomie solēt vocari aīi predicamēta. q̃ sunt tria in genere. Primū est diffinitio: q̃ cōfert ad cōgnitionē modi ꝑdicādi cuiuslibet predicamēti. Secūdum ē diuisio q̃ valet ad ꝓgnitōez cōditōnis et sbstantie sbiciibiliū et ꝑdicabiliū in predicamētis reptorū. et tertiū est regula q̃ valet ad ꝓgnitionē ordis ponibiliū in predicamētis. Secūda suppositio q̃ ꝑmū antepredicamētū (q̃ō est dio) ē tripler ꝑ ᵐ q̃ tres sunt diffinitōes scilicꝫ equocorꝫ: vniuocorꝫ: et denoiatiuorꝫ. q̃ sic abinuicē distinguunt. q̃ dio vniuocorꝫ valet ad ꝓgnoscendū modū ꝑdicandi supiorꝫ alicuᵒ gēris predicamentalis de suis inferioribus. Et quia vniuocū et equocū opponūtur: ꝛ vnū oppositū confert ad notitiam alteriᵒ: ideo ꝓponit diffinitio equocorꝫ ꝓpter maiorē notificationē diffinitōis vniuocorꝫ Tertia diffinitio ē denotiorꝫ q̃ valet ad cognoscendū modū predicandi accidentiū de substātia: qui ē denoiatiuᵒ. Preterea supponit q̃ differētia est inter ꝑdicatū vniuocū ꝛ modū predicandi vniuocū. q̃ ad B q̃ aliq̃ ꝑdicatū sit vniuocum sufficit q̃ habeat vnū nomē cōe: ꝛ vnā rōnē eandez fm illud nomē: siue illa rō fuerit essentialis subiecto siue accītalis. sed ad modū ꝑdicandi vniuocum requirit q̃ ꝑdicatū habeat vnū nomē cōe: ꝛ vnā rōnē eēntialem respectu subiecti.

Sciendū secundo: q̃ iste est liber predicamentorꝫ in q̃ arestotiles intendit principaliter determinare de ꝑdicamentis.

Et continet tres tractatᵒ Jn ꝑᵒ determiat de quibusdā aficedētibᵒ cognitionē predicamētorꝫ: q̃ cōi noie afip̃ predicamēta dicūtur. Et iste tractatus cōtinet tria caᵗᵃ. Jn quorꝫ primo determinat de quibusdā aīibus cognitionē ꝑdicamentorꝫ q̃tū ad modū ꝑdicādi. Et illud capitulū ꝓtinet tres ꝑtes. Jn quarū prima ꝑmittit dionē equiuocorꝫ dicens: Equiuoca dicunt quorꝫ solū nomē est cōe ꝛ fm illud nomen rō substantie est diuersa. vt aial est equiuocum ad aial viuū ꝛ aial quod ōpīgit. q̃ illorꝫ solus nomē est cōe sed rō illiᵒ nois fm qēlibet illorū est diuersa. Hāc vltimā particulā ꝓbat. q̃ si qs intendat diffinire aial viuū ꝛ aial pictū inq̃tū sunt aialia: ipse cuilibet illorꝫ attribuet aliā ꝛ aliam dionē. Jn scōa parte huius capituli ponit dionez vniuocorꝫ que talis est. Vniuoca dicunt quorꝫ nomē est cōe: ꝛ fm illud nomē rō substātie est eadez. vt aial ē vniuocū ad boiem ꝛ bouē. q̃ō ꝓbat. q̃ boi et boui B nomen aial est cōe: ꝛ rō eius est eadē. Et hāc vltimā particulam ꝓbat. q̃ si qs velit diffinire boiez ꝛ bouē inq̃tū sunt aialia: assignabit eandē rōnē. Jn tertia particula ponit dionē dentiorꝫ dicens: dentia dicunt quecū q̃ ab aliquo solo casu differūt: ꝛ fm illud nomen habēt appellationē. vt a gramatica dicitur gramaticᵒ: ꝛ fortis denoiat a fortitudie.

Sciendū tertio q̃ iuxta hūc textū incidūt tres difficultates.

Prima est. quid est equocatio. Ad quā respōdet premittendo vnā distinctionē que est hec. Significatio est duplex. quedā est significatio actiua: ꝛ est relatio vocis ad significatū. Alia ē significatio passiua: que ē relatio significati ad vocē. Et fm hoc dicitur q̃ cū equiuocatio sit q̃dā significatio ipsa ē etiā duplex. Nā quedā est equocatio actiua. ꝛ ista est quedam relatio supapositionis vocis tāq̃ signi ad plura significata. Alia est equocatio passiua. ꝛ illa est q̃dā relatio suppositiōis equocatorū ad vocem equiuocantē. Et preter Illas duas est vna alia equocatio ueutralis: q̃ est quedā relatio equipantie vniᵒ equiuocati ad reliquū. vt canis latrabilis nō solū dicit esse equiuocū equocatū respectu huiᵒ vocis equiuoce canis: sed etiaz respectu huius equiuocati piscis marinᵒ: aut sydus celeste. Et ex illo ꝑt cā quare arestotiles diffiniuit equoca equiuocata ī plurali numero. Nā fm arestotilē qnto metha ᶜᶜ. relatiua equipantie: sicut sunt filia. dissilia: ꝛ huiᵒ modi: debēt diffiniri in plurali numero. Sed equoca equiuocata sūt relatiua equipantie vt patuit g̃ ꝛc. Et sicut dictū est de equiuocatiōe: ita pōt distingui de vniuocatiōe. Scōa difficultas. vtꝫ diffinitio equocorꝫ sit quittatiua

ad quā rñdet q̃ sic : Data tñ p additamentū. Quod ptz. qz diffinitio respectiui data p fundamētum et terminū est qtitatiua p additamentum. ista ē hoc modi ꝛc. Bo. ptz qz in dioe equocoꝝ ponit ista dictio dicūtur vt tantū vaz sic ꝛcipiunt vel sūt ꝛcepta : p qd daf intelligi fundamētum equocatois passiue : q̃ fundatur in ipsis equocatis cōceptis. Scdo ponitur in dioe solū nomē est cōmune : p qd daf intelligi termin' illi' relatiōis. Ex quo patet q̃ dio equocoꝝ sic debet intelligi. Equoca dicunt. i. sunt ꝛcepta: ōrum cōceptoꝝ sola vox est cōis : et cōcept' essentialis illoꝝ cōceptoꝝ acceptus f m illam voce est diuers'. Et cōsimiliter possz exponi dio vniuocoꝝ. Tertia difficultas. quid est pdicatio dentia. Ad q̃ respōdet pmittēdo duas distinctiōes. Prima est. Qz duplex est pdicatio scz essentialis: c' pdicatū ē tota eēna subiecti: vel ps essentie. Alia est pdicatio accidentalis: c' pdicatū est extra cōceptū essentialez subiecti. Secūda distinctio. Predicatio essentialis est duplex. q̃dam est c' extrema sūt abstracta vltimata abstractōe: cuiusmodi est abstractō nature a supoitis. vt est ista egnitas est equinitas. et ilta tenet pmū gradū pdicationis qtitatie. Alia est predicatio essentialis cuius extrema sūt aliq̃liter concreta : cōcretōe scilz ad suppositū: cuiusmōi est ista: hō est al'. Tūc dr q̃ pdicatō dentia est predictō accidētalis alicuius cōcreti vel adiecti deco respectu cuius adiacēter significat. vt est ista hō ē alb'. Et fm hoc potest sic intelligi dio dentioꝝ. Denomiatiua dicūtur esse noia concreta q̃ a suis abstractis differūt in solo mō significādi : qui est significare p modū adiacentis: et fm illud nomē adiectiuū hñt virtutē denomiandi seu dentie pdicādi de subiecto.

Conclusio respōsalis : etsi/

cē predicatum sit equocū vl' vniuocū : tres sūt tamē mōi pdicādi essentialiē abinuicē distincti Prima ps patuit in pmo argumēto ante oppositū. z ps pbaf. qz omne pdicatū vel haz candē rōnem respectu eoꝝ de qbus pdicaf vl' nō: Si secūdū sic est mod' pdicādi equocus : Si pmū hoc est du r: qz vel illa rō est essentialis subiecto: et sic est mod' pdicādi vniuoc': vel est extranea et accidētalis subiecto: et sic ē modus predicādi denomiatiuus.

Dubitatur primo vtrum in

aliquo sensu possit ista ꝛcedi equocū est vniuocū vel econtra. Pro solutōe pmittūtur due distinctōes. Prima est q̃ duplex est equocū quoddā est equocū equocās. aliud est equocū equocatū. Secunda distinctio. tam equocū equocans q̃ equocū equocatū pñt du r capi. Uno mō pmeintētiōalit. Alio mō z cr. et hoc mō aduc du r. qz vel pñt capi vtqd vl' vt mō. B suppōsito rñdet p tres ꝓpositiōes. Pria est Equoca equocata pmeintētiōnalit sumpta sūt vni ca vni ta p cr sumpta. patet qz piscis marinus: sidus celeste: et canis latrabilis sunt e ca equocata respectu hō nois canis. et sunt etiā vniuoca vniuocata respectu hō gñis corp' vel substantia. z ꝓpositio equocata scōeintētionalit sumpta: sunt vni ca vni ta scōeintētiōaliter sumpta: et hoc capiēdo equoca vt quid et vni ca vt mod'. patet qz equoca equocata vniuocātur in hoc noie cōi equoca equocata. Tertia ꝓpositio capiēdo vni ca et e ca scōcintentionalit z vtrūq̃z vt quid vel vtrūq̃z vt mō hec est falsa: equoca e ta sūt vni ca vniuocata ptz qz equoca z vni ca sunt due intentōes speciuoce distincte q̃ neutra pt verificari de alia. Et ꝓformit pñt formari tres ꝓpositiōnes de equocis equocātib' sic formate sunt de equiuocis equocatis.

Dubitatur secundo vtrū ali/

qua pdicatio dentia sit vni ca. Rñdet p vnam distictioz et quiqz ꝓpositōes. Distinctio ē hoc q̃ pdicatio dentia est tri z. vna est q̃ sumitur a posteriozi essentialiter: vtputa ab accñte: et B mō ista est dentia hō est iust'. Alia ē pdicatio dentia q̃ sumit ab aliquo pozi eēna r: qd tamē nō est de cōceptu formali p'teriozis. et hoc gen' pdicaf dentie de ōra. Et hl' scōm franciscū de maronis ens pdicaf dentie de decez gñibus et de per se cōtentis in illis. z a ē pdicatō dentia q̃ accipit ab aliq̃ pozi eēnalit qd tamē est ps ꝛcept' formalis sui in ferioris. et B mō gen' z ōra pdicātur dentie de spē quā ꝛstituūt. Prima ꝓpositio sit hec. Nulla pdicatio eēnalis c' extrema sunt abstracta vltimata abstractōe est aliq̃ mō dentia. pr z qz ad oez pdicatōez dentiam regrit pdicatū significare cū q̃dā ꝛcretōe ad subiectu: sicut daf intelligi per ista pticula appellatōez. mō in tali predicatōe nulla est ꝛcretio q̃ ꝛc. a ꝓpositio. nulla talis predicatō vltiate abstractoꝝ i creatis est ba p ydēptitatē : z omnis talis ē formalis. ptz quia in omni tali pdicatione denotant extrēa esse ōimode eadem: et nullo mō distincta. In diuinis vero tales predicatōes pñt esse vere p ydēptitatē: licz nō sint formales: et hoc ē ꝓpt infinitatē per quā oia attributa in deo realiter ydēptificātur cū deo. Ex quo elicitur talis regula scōistica. oīs ꝓpositio vltiate abstractoꝝ

ctuius ambo extrema sunt infinita: vel alterū tantū est infinitū: licet non sit formalis: est tm̄ vera p ydēptitatē. vez tamē quidā dicūt q̄ liz in p̄dicamētis nulla talis p̄dicatio repiat vera nisi formalīt: tamē in transcēdētib⁹ ꝓpter ambitū sue ꝓmunitatis tales p̄dicatōes de vltiate abstractis facte possunt esse vere per ydēptitatem. patet qꝫ ratio entis vltiata abstractiōe abstracta: vtiet posse dici de oibus rōnibus quittitatiuis: eo q̄ omnes rōnes qtitatīe sunt q̄dam entitates: nisi fiat abstractio p scōasintentōes. vt cū dicitur quittitas boīs est qtitas entis: vel ratio formalis huāitatis ē ratio formalis entitatis. tales enī ꝓpositōes sunt false Tertia propositio oīs p̄dicatō essentialis in q̄ scilicz p̄dicatū est ps eēntie subiecti est dentia 5 ⁰⁰. patet qꝫ omnis pars cū non sit oīode eadē cū suo toto p̄dicat dentie et ꝓcretie de illo. iō generaliter qōcunqz supi⁹ essantiale et quittitatiuū: cum sit pars cōcepti⁹ formalis sui inferiōris p̄dicat de illo dentie 4 ⁱ propositio. ꝓpositōes dentie z ⁰ et tertio mōis sunt vniuoce. Prima ps patet qꝫ in talib⁹ p̄dicatuz est essentialiē pus z vniuocū respectu subiecti. za pars ptz qꝫ in talibus ratio p̄dicati includitur in rōe sbiecti. et ideo p̄dicatōes dentie tertio ⁰ cū hoc q̄ sūt vniuoce et essentiales: sunt etiā quittitatīe: sz p̄dicatiōes dentie z ⁰⁰: licet sint eēnales: non tamē qtitatīe: cū qtitas p̄dicati nō ptineat in qtitate subiecti. Quīta propositio nulla p̄dicatō dentia p̄mo mō ē vniuoca patet qꝫ in tali p̄dicatōe predicatū ē quod ⁱ accēs posteri⁹ subiecto. ideo nulla talis ē eēntialis: et per ꝓsequēs nec vniuoca.

Dubitatur tertio. vtrū terminus equoc⁹ significet sua significata copulatiue vl' disiuctiue. Ad q̄ rndetur fm egidiū de roma in ꝓmento sup p̄mo elencorū q̄ termin⁹ equoc⁹ potest dupliciter ꝓparari ad sua significata: vno mō vt per impositiōez ea importat. et sic significat ea copulatīe. Nō q̄ in sua significatōe copulatōez importet. sz ꝓpt sititudinē quā habet ad copulatōez. Alio mō potest ꝓparari ad sua significata vt per intellectū ad ipsa referr. z sic significat ea disiuctīe. nō etiā q̄ in sua significatōe disiuctōez importet: sz propter similitudiez quā hz cū disiuctōe

Ad rationes ante oppositū.

Ad p̄mā dicitur q̄ bene cōcludit pro p̄ma pte ꝓclusionis respōsalis: scilicz q̄ omne p̄dicatū est vel equocū vel vniuocū: cū hoc tamen stat q̄ tres sunt modi p̄dicādi eēnaliter distincti vt patuit. Ad scōaz concedit q̄ in spēali plures sunt modi p̄dicādi trib⁹: Isti tamē omnes cōtinēt sub predictis tribus.

Queritur tertio vtrum due diuisiōes: et due regule ante predicamētales fint in textu sufficiēt assignate. Et arguit p̄mo contra p̄mā diuisionē. qꝫ corp⁹ aiatū nec dicit cū ꝓplexiōe nec sine ꝓplexiōe. ḡ diuisio est insufficiēs. Ad̄is patz pro p̄ma pte qꝫ corp⁹ aiatum ponit in recta linea p̄dicamētali. mō nullū ꝓplexū ponit in predicamēto vt inferi⁹ patebit ḡ zc. za pars patet qꝫ ꝓtinet plures voces significatiuas ḡ nō est vox inꝓplexa. Secūdo arguit cōtra secūdā diuisionē qꝫ dici de subiecto est predicari noīe et ratōe: et esse in sbiecto ē p̄dicari noīe: vt postea patebit. sz impossibile est aliqō idē p̄dicari noīe et ratōe: et tm̄ nō predicari noīe. ḡ male dꝫ alia quidē de sbiecto dicūtur: in sbiecto vero nullo sūt. Tertio arguit cōtra p̄mā regulā qꝫ nō se ² ysocheles est triāgul⁹: et triāgul⁹ prio hz tres ḡ ysocheles p̄mo habet tres. qꝫ due prie sunt vere: et ꝓclusio est falsa: et tamē arguit ꝓprimā regulā ḡ zc. Quarto ar ² ō scōaz regulaz. qꝫ fi ⁱ est spēs q̄ntitatis: et etiā est spēs q̄li ⁱⁱⁱ. ḡ regula est in sufficiēs. Jn oppositū est arestotiles in textu.

Sciendū primo qꝫ prima diuisio valz ad ꝓgnoscēdū ꝓditōnē eoꝫ q̄ per se reponūtur in predicamēto: q̄ quidem cōditio est incōplexio. oportet enīz qōlibet per se reponibile in p̄dicamēto esse inꝓplexū. z⁰ dicit q̄ secūda diuisio valet ad ꝓgnoscēdus sbstantiam seu ꝓpriam entitatē: vel quittitatez reponibilium in predicamēto. oportet enim qōcūqz in predicamēto reponibile: entitatīe ē sbstantiam vel accēs: vniuersale vel particulare q̄ qtuor circūloquntur per suas passiones in secunda diuisione q̄drimēbri. Nam per esse ī q̄ est proprietas accētis circūloquit accidens. et per non esse in circunloquit sbstantia: per dici de vniuersale: z per nō dici de singulare. Tertio dicitur q̄ prima regula valz ad cognoscēdū ordinē eoꝫ q̄ ponūtur in recta linea eiⁿ dem kathegorie. Est enim talis ordo q̄ quid est pri⁹ prioze: est pri⁹ posterioze: zquicquid est superius superioze: est superi⁹ inferioze. et talis ordo pcise significat per primā regulā. Quarto dicit q̄ secūda regula vz ad cognoscendus ordinem eoꝫ q̄ ponūtur in diuersis kathegorijs. Est enim talis habitudo q̄ nihil vnius kathegorie est superius essentiale ad alia alterius kathegorie.

Liber.

Sciendũ secũdo q̃ in hoc se:

cundo capitulo determiat arestotiles de qbus dam aĩtibus ad ꝓgnitionẽ ꝑdicamẽtoꝝ q̃ntũ ad ꝓdirionem et ſbſtantiã eoꝝ. Et ꝓtinet duas ꝑtes. In ꝑma ponit talem diuiſionez dicẽs q̃ eoꝝ q̃ dr̃ q̃dã dr̃ ꝑ ꝓplexionẽ vt hõ curzit. Alia vero ſine ꝓplexiõe vt hõ: curzit: vincit: et ſic de ſimilib⁹ terminis ſimplicib⁹. In ſcõa ꝑte ponit ſecũdam diuiſionẽ dicẽs: Eoꝝ vero q̃ ſunt alia quidẽ dicũtur de ſubiecto: in ſubiecto vero nullo ſunt. vt homo quidez dicitur de ſubiecto: puta de aliq̃ hoie: in ſubiecto vo nullo eſt. Alia autẽ in ſubiecto quidẽ ſunt: de ſubiecto vero nullo dicuntur. Et addit q̃ eſſe in ſubiecto dicitur illud qõ ẽ in aliq̃ non ſicut q̃dam pars eius: ſz impoſſibile eſt ipſum eſſe ſine eo in quo eſt. vt q̃dam ḡmatica eſt in aliq̃ ſbiecto puta in anima: ſz de ſubiecto nullo dr̃. et quoddã album ẽ in ſubiecto puta in corpe quia omnis color eſt in corpe: de ſubiecto vo nullo dicitur. Alia vero et de ſubiecto dicũtur et ſunt in ſubiecto: vt ſcia eſt in quodã ſbiecto puta in anima: et tamẽ dicit de ſubiecto puta de gramatica. Alia vero neqz ſunt in ſubiecto neqz de ſubiecto dicũtur. vt aliqs homo: aliqs bos. nihil enim boꝝ ẽ in ſubiecto: neqz dicit de ſubiecto. Et addit q̃ vniuerſaliter q̃cunqz ſunt indiuidua et numero ſingl'aria de nullo ſubiecto dicũtur: ſz tamẽ nihil ꝓhibet q̃dam coꝝ eſſe in ſubiecto. vt indiuidua de genere accũtis nõ dicũtur de ſubiecto: ſz tñ ſunt in ſbiecto. Lõſequẽter in 3⁹. ca. determinat de qbuſdã aĩcedẽtib⁹ ad ꝓgnitõez ꝑdicamẽtoꝝ q̃ ad ordinẽ ipſoꝝ. Et ꝓtinet duas ꝑtes. In q̃rum ꝑma ponit talẽ regulã. Qñ alterũ ꝑdicatur de altero vt de ſubiecto: q̃cunqz dicitur de eo qõ ꝑdicatur et omnia dicũt de ſbiecto vt homo ꝑdicat de quodã hoie: z aial ꝑdicat de homie. q̃ et aial ꝑdicabit de q̃dã homie. quia q̃dam hõ eſt hõ et aial. In ſecunda ꝑte ponit ſecũdã regulã. q̃ diuerſoꝝ generꝝ z nõ ſubalternatũ poſitoꝝ diuerſe ſpẽs ſunt et dr̃e. vt animalis et ſcie q̃ ſunt duo diuerſa genera ſunt diuerſe ſpecies z differẽtie. q̃ greſſibile: et volatile: bipes ſũt dr̃e aial'. ſz nulla baꝝ eſt dr̃a ſcie. q̃ vna ſciẽa nõ differt ab alia in eo q̃ ẽ bipes vel volatilis. Et addit q̃ notãter dicũ ẽ diuerſoꝝ generꝝ z nõ ſbalternatũ poſitoꝝ q̃ diuerſoꝝ q̃ñerꝝ ſbalternatũ poſitoꝝ nihil ꝓhibz eaſdẽ eẽ dr̃as. q̃ ſupioza ꝑdicãt de ſuis inferiorib⁹. q̃re q̃cũqz dr̃e ſũt ꝑ ꝓ: eeõ ert z ſbcti.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc

textum incidũt q̃ruoꝝ difficultates. Prima ẽ ꝑ⁹ dictũ ẽ in ꝑncipio: hanc ſciam nõ eẽ de vocib⁹ nec ỏ termis: et tñ dici ẽ paſſio termi. ſil'r cõplexio et mꝑplexio eſt paſſio vocis. quare videt q̃ ꝑ ª diuiſio nõ ſit vtilis ad cognitõnẽ ꝑdicamẽtoꝝ. Ad hoc rñdet q̃ in ꝑdicta diuiſione dicũtur debz capi pro ꝓcipiũt. Ulterius ỏ: q̃ ꝓplexio et inꝑplexio licz ſint paſſiões vocũ: ꝓueniũt tamẽ ꝑ ª ꝓceptib⁹. Secũda difficultas q̃ dici de ꝑſupponit eſſe in: q̃ videt q̃ quitgd dr̃ de ſubiecto habeat eſſe in ſubiecto qõ eſt contra ſcõaz diuiſiõez. Ad hãc dubitatõem rñdet ꝑ vnã ſuppoſitõez et vnã diſtictõz Suppoſitio eſt hec. q̃ in ſecũda diuiſione iſte ablatiuus ſubiecto ca² equoce. Nã quando ꝓſtruit cum iſta ꝑpoſitõe in: tũc ꝑ ꝓ ſubiectum accidentis. Sz quando ꝓſtruitur cũ iſta ꝑpõe de: tunc ſignificat in feri⁹ ꝑ ſe alic⁹ ſupioris. Diſtincio eſt hec. eſſe in ſbiecto capit duplicit Uno mõ ꝑmeintẽtõalit: et tũc tãtũ vz ſicut inherere alicui tanq̃z ſubiecto vl' tãq̃z ſuppõito. ſicut dici⁹ naturã hr̃e eſſe in ſuppoſito. Alio mõ capit ſecũde intentiõalit. et tũc ſignificat ꝑdicatõez dentiaz alicuius accũtis ỏ ſubiecto Tunc dicit q̃ capiẽdo eſſe in ſubiecto ꝑ ꝓ: dici de ꝑſupponit eſſe in: Nõ ãt capiẽdo z ꝓ ſic ca² in diuiſiõe. Tertia difficl'tas vtrũ ꝑ ª regl'a teneat vl'. Rñ ¹ bzcuit q̃ affirmatiez negatiez in oib⁹ termis. duab⁹ ꝓdirõib⁹ obſuatis. ꝑ ª q̃ ꝑ ª ſit affirmatiua. ſcõa q̃ z ª propoſitio ſit vl'is ſiue affirmatiã ſiue negatiã. Quarta difficultas q̃ dicũt gña ſ' alt'nati põita: vl' nõ ſb alternati põita. Rñdet q̃ illa dñz ſbalternati põita q̃z vnũ ꝑticipat q̃tritatiẽ aliud: et non econtra: et ſunt e⁹dem kathegorie. ſicut ſbſtãtia z corp⁹. Et ꝑ oppoſitũ gña nõ ſbalternatiz põita ſunt illa q̃ ꝓtinẽt i diuerſis kathegorys nec vnũ q̃tritatiẽ ꝑticipat reliq̃ ſic al' et color.

Concluſio reſponſalis duc:

diuiſiões et due regule aĩ ꝑdicamẽtales ſu n in textu ſufficiẽter aſſignate. Lõcluſio ſatis pz ꝑ declaratiõez eoꝝ q̃ dicta ſũt in notabilibus.

Dubitatur primo. Vtrũ ſo/

la inꝑplexa ſint in ꝑdicamẽto. ꝑ c⁹ ſolutõne eſt ſupponẽdũ q̃ arestotiles in ſcõo tractatu de termiat de ꝑ ⁿᵗᵒ. et ꝓtiet ſex ca ¹ª. In q̃z ꝑmo detiat de ipis ꝑ ⁿᵗᵒ poſido vnã gñalẽ enumeratõez eoꝝ. et ꝓtiet duas ꝑticulas. In ꝑma intẽdit talẽ diuiſiõez. Eoꝝ q̃ fm nullã ꝓplexionẽ dr̃ ſingulũ aut ꝑ ꝓ ſbſtãtia: aut q̃li ⁿᵉᵐ: aut q̃ntitatẽ: aut ad aliqd: aut vbi: aut q̃: ant ſitũ eẽ: aut hr̃e: aut facere: aut pati: de q̃libz boꝝ dat exũ dicñs. Eſt autẽ ſubſtãtia vt dicat figuralit. i. exẽplarit vt hõ: equ⁹: q̃n ¹ª⁰ vt bicubicũ

Predicamētorū.

tricubicū :q̄litas vt albū: ad aliqd vt maiꝰ duplū:Ubi ꝟo vt i loꝰ:qñ ꝟo vt heri:situ cēvt sedꝰ iacꝫ:hr̄e vt calciatꝰ armatꝰ:facē ꝟo vt secar̄ vrere:pati vt secari vri. Cōsequēter in zª pticula intendit talē cōclusionē .ſ. q̄ nullū predicamētoꝝ ꝑt affirmatiue vel negatiue.quam cōclusionē ꝓbat duabus rōnibus.Quaꝝ prima est hec: Nullū dicibile ex cuiꝰ cōplexione cū aliq̄ resultat affirmatio vel negatio significat affirmatiue vel negatiue.sed singl'm predicamentoꝝ est tale ḡ nullū eoꝝ significat affirmatiue vel negatiue. Nec per ꝓñs aliquod eoꝝ est cōplexū. qz solū complexuꝫ significat affirmatiue vel negatiue. Scēa ratio est ista: Oīs affirmatio vel negatio ꝑt vez vel falsum sed nullū predicamentoꝝ ꝑt vez vel falsum ḡ nullū p̄dicamētoꝝ ꝑt affirmatiue vel negatie.

Dubitatur secūdo vtrū predicamenta p̄ distinguantur cōuenienter per suos modos p̄dicandi.

Et videt q̄ sic.qz illud quod diuidit imediate in decē predicamenta est ens:cuiꝰ nō sunt differētie:ḡ decē predicamenta nō possunt distingui p differentias : relinquit ergo q̄ distinguant p modos predicandi.Antecedēs p ꝑma parte est de se notū.sed pro secūda declarat.qz differētia semper est extra rōnē eius qō diuidit·ergo si ens haberet differentias ille essent non ens.Modo nullum nō ens est cōstitutiū alicuius positiui entis.ergo predicamenta nō possunt cōstitui sub ente per differentias eius . In oppositum arguitur.qz modus predicandi insequitur modum essendi ergo distinctio p modos predicandi posterior est distinctione modorum essendi : z per consequens non ē prima.Ad dubium respondetur q̄ predicamenta possunt dupliciter considerari.Uno modo primeintēctionaliter z methaphisicaliter . z sic dicuntur duo . Primum q̄ sicut ens prima sui diuisione diuiditur per finitum z infinitum creatum vel increatum:ita ens creatum z finitum imediate diuiditur in decem predicamēta:ita q̄ nulla sit prima diuisio bimembris. Secundum dictum.ens finitum prima z imediata sui diuisione descendit in decem predicamenta: non quidez per modos predicandi distinctos:sed per quosdā modos essendi ꝓprios: distinctos ex natura rei:quoꝝ quilibet habet rationē contracti respectu entis: z constituti alicuius predicamenti.Alio modo capiuntur predicamēta secundeintentionaliter et logice.z sic etiā dicunt duo. Primū dictuꝫ Decē predicamēta sumpta scēdintēctionaliter sunt decē intentiones scōe adinuicē numeraliter distinctē:ita q̄ hec intentio cōmunis generaᵐ vel predicamētum variatur in istis decē predicamentis tñ numeraliter.cum hoc tñ stat q̄ quelibet baꝝ intentionū singulariū est p̄dicabil' de plurib'ꝰ differētiꝰ ſpē predicatiōe significata:lꝫ non exercita. Scōm dictū :Ex quo intēctiones scōe causant per actū compatiuū intellectus:iō decem predicamēta q̄ sunt decē intentiōes scōe causant ꝑ actū compatiuū intellectꝰ:compantis quittitates principales cognitas ad primam substantiam quam diuersimode hñt denoiare . Et q̄ videt sequi q̄ prima distinctio predicamentoꝝ logice cōsideratoꝝ sumitur p diuersos mōs p̄dicādi:sic dīstīctꝰ respectuū sumit ex distinctōe termioꝝ.

Dubitatur tertio. vtrū deꝰ sit in p̄dicamēto.

Ad quod breuiter respōdet per tria dicta. Primū dictū est:Oē reponibile per se z directe in predicamēto necesse ē habere ordinē in se superiorīs vel inferiorīs. qz hoc videt significari p hoc nomē p̄dicamētū:quod in sua significatiōe quandā cordinationē ꝓportat. Scōm dictū superꝰ essentiale z quittitatū est ps sui inferiorīs.qz in ꝓceptu formali inferiorīs includit superius. z cuiꝫ hoc aliqd aliud qō est cōtractiuū et denoiatiuū superiorīs q̄ superius ē eius ps . Tertiū dictū deo repugnat habere partē . Probatur qz deo repugnat q̄cunqz impfectio sed ps videt de se importare quādā impfectionē : ex q̄ pars semp caret perfectione totiꝰ. Et quibꝰ videt sequi q̄ deꝰ nō est in p̄dicamēto.

Ad rationes ante oppositū

Ad pᵃᵐ ōr q̄ lꝫ corpꝰ aīatū ꝑᵐ vocē sit ꝓplexū: sibi tñ correspōdet i mente cōceptꝰ incōplexꝰ: z apte rei sibi corrīdet qtitas simꝫ. iō talis cōplexio vocalis nō ꝓhibet simplicitatē reqsitaꝫ ad B q̄ aliqd sit in p̄dicamēto. Ad zᵃᵐ ōr q̄ pᵗ vno noie pōt capi duᵗ.Unoꝰ pcise:vt tātū vꝫ sic pᵗ fm noᵐ z non fm rōnē:z pᵗ noie z rōe nō inclu pᵗ noie:lꝫ ex opꝰ distinguūt. Alioꝰ caꝰ pmissiue vt.ſ.secuꝫ pmit rōnē pᵗ pᵗ ō sbctō.z cē id qō pᵗ noie z rōe:pᵗ etiā noie. Ad 3ᵃᵐ ōr q̄ nō debite arꝰ.eo q̄ bꝰ nō ē vl'is.si aūt bꝰ fuerit vl'is tūc bñ sequꝰ ē fl'a ita etiā bꝰ.Diꝰ pterea fm frā ᵐq̄ ista reᵃ tꝫ vl'r i termis pᵉᵗᵒ:lꝫ qñ fit variaꝰ p trōs z ᵉᵗᵒ ꝓñia nō tꝫ.sic aūt arguebat i ꝓpoꝰ ex pte bꝰ. Ad 4ᵘᵐ ōr q̄ figª pōt duᵗ ꝓsiderari.Unoꝰ mālr:vt.ſ.ē q̄n trāta trō vel tris:z ē in gñe q̄n ᵗᵗᵒ. Alio mō capitur formaliter.ſ. p clausione seu terminatione linearum insuꝑfitie.z sic ē de gñe q̄litatis.Mō nō ē incōᵐᵒ

idem inueniri in diuersis ꝑdicamentis.

Queritur quarto: vtrũ substantia prima sit magis substantia q̃ ſcda.

Et arguitur q̃ non autoritatibus ⁊ rõne. Prima autoritas est arestotilis in B libro: volentis q̃ substantia nõ suscipit magis neq̃ min⁹. Secunda ē porphirij in capl'o de differentia: vbi vult q̃ esse substãtiale vniuscuiusq̃ est vnũ ⁊ idẽ: neq̃ intensionẽ neq̃ remissiones suscipiens. Preterea arguit rõne. Nulla forma que non est ꝓtibiliter acq̃sibilis per motũ suscipit magis ⁊ minus. sed substãtia nõ est forma ꝓtibiliter acq̃sibilis per motũ: vt videtur sentire arestotiles qnto ⁊ septimo phicor: q̃ vna substantia nõ est magis substãtia q̃ alia: Nec valet dicere q̃ hic capitur substãtia z^cr. qꝛ talis z^a intentio nõ acquiritur per motũ: cuꝛ nulli⁹ motus sit termin⁹ formalis q̃ capiẽdo substãtiam z^cr vna nõ est magis substantia q̃ alia. In oppositum est arestotiles in pñti capitulo.

Sciendum primo q̃ pro declaratione terminoꝛ premittuntur due distinctiones.

Prima est. Substãtia põt capi dupliciter. Uno mõ fundamẽtaliter ⁊ pro denominato. ſ. pro ipsa entitate substãtie denoiata ab actu substandi. Alio mõ põt capi substantia formaliter. ſcꝛ pro ipso actu substandi. Secũda distinctio est hec. Actus substãdi potest capi dupliciter. Uno mõ ꝑmeinẽtionaliter. ⁊ ° modo itez capitur dupliciter. Uno mõ ꝑ ipso actu substandi in actu: ⁊ sic ē accñs cõtingenter aduenies substantie. Scdo mõ capit ꝑ ipso actu substandi in aptitudine: ⁊ tũc est quidã respect⁹ aptitudinalis fundatus in substãtia. ⁊ terminat⁹ ad actũ substãdi in actu ⁊ illo mõ ꝓuenit substantie in ⁊ ° mõ dicendi ꝑ se tãq̃ passio: ꝓporionabiliter sicut aptitudinalis inherẽtia ꝓuenit accñti. Sed alio mõ põt capi act⁹ substãdi z^cr: ⁊ tũc est quidã respect⁹ rõnis aptitudinalis. q̃ est ad posse ſbici in ꝑdicatione essentiali vel denoiatiua.

Sciendum secũdo: q̃ in hoc ⁊ ° capitulo determinat arestotiles de ꝑdicamento substãtie. Et ꝓtinet duas ꝓtes principales.

In quaꝛ ꝑma determiat de substãtia diffinitie ⁊ diuisiue. Et ista ꝑs adhuc ꝓtinet duo ꝑcta. In ꝑ ponit diones ꝑme substãtie ⁊ z^e. Et presupponẽdo q̃ndã diuisionem substãtie in primã ⁊ scdam dicit q̃ ꝑma substantia est que ꝑprie ⁊ principaliter ⁊ maxime substare dicit. ⁊ q̃ neq̃ de subiecto dicit neq̃ in subiecto est. vt aliqꝛ hõ: aliqꝛ bos. Sed scde substantie sunt spẽs in quib⁹ sunt prime q̃ dicuntur ꝓncipales substãtie: ⁊ harũ spẽrũ genera. vt aliquis hõ est in boie. i. sub boie tanq̃ sub spẽ: ⁊ aial est gen⁹ illius spẽi. Consequenter in scdo ꝑcto declarat dictas descriptões. ⁊ cõtinet duas particulas. In quaꝛ ꝑma declarat descriptionẽ prime substãtie. ⁊ intendit 4^or ꝓclusiões. Prima. q̃ eoꝛ q̃ de subiecto dicunt necesse est nomẽ ⁊ rõnem de subiecto ꝑdicari. Quã cõclusiões relinquit notã ex pri⁹ dictis: videlz ex dione vniuocoꝛ: ⁊ ex ꝑma regula añ predicamẽtali. Declarat tñ eã per exemplũ. qꝛ hõ dicit de subiecto ⁊ tñ ꝑdicat nomine ⁊ rõne de eo. vt quidam hõ est hõ: ⁊ est aial rõnale mortale. Posset etiã extra textum assigri talis rõ. qꝛ (vt pri⁹ patuit in scda diuisione antepdicamẽtali) esse in subiecto ⁊ dici de subiecto capiunt ibi scdẽ intẽtionaliter: videlz esse in subiecto ꝓpredicari accñtaliter ⁊ dentie: ⁊ dici de subiecto capit ꝓpredicatiõe essentiali. mõ cõstat q̃ in ꝑdicatione essentiali nõ solũ nomẽ sed etiã rõ ꝑdicati predicat de subiecto. etiã quecũq̃ dicunt de subiecto ꝑdicantur noie ⁊ rõne de eo. Secũda cõclusio Eoꝛ q̃ sunt in subiecto. i. que dentie predicantur de subiecto vel fm se vel fm concreta: in plurib⁹ neq̃ nomẽ neq̃ rõ ꝑdicat de subiecto. vt accñia in abstracto defigta: Sed in aliqꝛbus nihil quidẽ ꝓhibet nomen ꝑdicari aliqñ de subiecto: rõnem vo impossibile ē ꝑdicari. vt albũ cũ sit in corpore vt i subiecto predicat de eo fm nomẽ ⁊ dentie: vt h^c est denoiatiua: corp⁹ est albũ. sed rõ albi nõ predicat de corpore. Tertia cõclusio. Omnia alia a primis substantijs aut dicuntur de substantijs principalibus vt de subiectis. i. predicantur de primis substantijs tãq̃ de suis inferioribus: aut sunt in eis vt in subiectis. i. predicant de ipsis denominatiue. Hanc cõclusionem pro vtraq̃ parte declarat arestotiles per duas cõsequẽtias. Quaꝛ prima est hec. qꝛ bene segtur: aial predicatur de homine q̃ animal predicat de aliquo homine. Cõsequẽtia tenet qꝛ ex opposito consequẽtis inferꝛ oppositus añtis. qꝛ si animal de nullo homine predicatur: nec oino de homie predicabitur. Secũda consequẽtia est hec. qꝛ bene sequitur: color est ĩ corpore q̃ color ē in aliq̃ corpe. tenet ꝓsia sicut pri⁹. qꝛ ex opposito consequentis inferꝛ oppositus antecedentis. qꝛ si color non est in aliquo singulariũ corporũ: nec oino erit in corpore. Et sic ex duab⁹ consequẽtijs iã dictis ꝓcludit are^tes q̃ oia alia a ꝑmis sbstãtijs aut dicũt de sbstãtijs principalib⁹ vt de subiecto: aut sunt in ipsis vt

in sbiectis. Ex qb⁹ trib⁹ cōclusiōib⁹ vult are-
ies habere ostensū q p⁹ sbstantie dicūt maxie ⁊
pncipalissime sbstātie: eo q oib⁹ sbiciūt siue
in predicationib⁹ essentialibus siue dentis.
Consequēter p modū correlarij infert 4ᵃᵐ cō-
clusionē. q̄ est hec. q nō existētibus pmis sb-
stantijs impossibile est aliquod aliorū esse. qz
vt patuit ex cōclusione 3ª oia alia a pmis sb-
stantijs aut dicunt de pmis vt de subiectis:
aut sunt in eis vt in subiectis g̃ ⁊c.

Sciendū tertio q circa hūc

textū oriuntur tres difficultates. Prima est
vtr aliqs hō ⁊ aliquis hos dicant prime sb-
stātie. Ad quā respōdet p duas distinctiōes.
Prima est. Indiuiduū capitur dupliciter (vt
in proposito sufficit) Uno mō p aggregato
ex qtitate ⁊ ōra indiuiduali precise. Alio mō
capitur p aggregato ex quitatate: ōra indiui
duali: ⁊ exña cū oibus accidentib⁹ circūstan-
tionantib⁹. que quidē accña circūstantionātia
sunt septē contēta in hoc versu. Forma: figu-
ra: loc⁹: stirps: nomē: patria tempus. Indiui-
duū pmo mō vocat indiuiduū vagū. Sed in-
diuiduū scdo mō vocatur indiuiduū circūstā
tionatū. Scda distinctio. aliqs hō potest ca
pi dupliciter. Uno mō materialiter p aggre-
gato ex termio cōi ⁊ signo cōi: ⁊ sic nō est pri
ma substantia: sed poti⁹ diceretur ens p acci-
dens: Alio mō potest capi personaliter p illo
qd representat id qd ē indiuiduū primo mo-
do sumptū. s. indiuiduū vagū: ⁊ sic est prima
substātia. Secūda difficultas. q̄re a pbo pme
substantie vocant in textu pncipales substan
tie. Dicitur q ideo fit. qz pncipalius substant.
vt patet p suā dionē: In q̄ ponitur proprie ad
excludendū accidētia: que proprie nō dicunt
substare. qz in primo posterior dicitur q ista
est per se: ligni est albū: sed ista ē per accñs:
albū est ligni. eo q subiectū nō subicitur fm
se: sed rōne sui materialis: quod est subiectuz
albedinis. Scdo ponit pncipaliter ad exclu-
dendū scdas substantias: q̄ etsi substēt in pro-
positionibus: adhuc tñ pncipali⁹ substāt prie.
sicut deducebat arestotiles i duab⁹ predictis
qstijs. Ponitur tertio maxime ad excludēdū
tā accña q̄ substantias scdas: vel ad excludē-
dū spēs: q etsi magis substāt q̄ genus: nō tñ
maxie. Tertia difficultas. vtr sit possibile ali-
quod pdicatū predicari de sbiecto fm nomē:
⁊ tñ nō predicari fm rōnē: cum tñ de quocū-
qz predicat diffinitū ⁊ etiā sua diffinitio. Re-
spondetur q pdicatū predicari fm rōnem de
subiecto pōt intelligi dupliciter. Uno mō tā-
q̄ rō subiecti. ⁊ sic in predicationib⁹ per acci-
dens predicat nomē predicati ⁊ non rō. Alio
mō pōt intelligi rōnē pdicari de subiecto: nō
quidē vt rō subiecti: sed vt qcūqz pdicatum.
⁊ sic in propositionib⁹ dentis sicut nomē pre-
dicati predicat dentie de subiecto: ita etiā ra-
tio illi⁹ predicati predicatur denominatie de
illo subiecto.

Conclusio responsalis: pri-

ma substātia est magis substātia q̄ scda. Pa
tet. qz illa substantia est magis substātia que
pluribus substat tā in predicatione essentiali
q̄ accidentali. sed pma substātia ē huiusmo-
di. vt patuit in 2⁹ notabili g̃ ⁊c.

Dubitatur primo. vtrum cu

iusliber predicamēti indiuidua sint pme sub-
stantie: ⁊ genera ⁊ species sint scde substātie.
Pro cui⁹ solutione ē aduertendū q in hoc 2⁹
puncto declarat arestotiles descriptionez se-
cundarū substantiarū. Et intendit tres conclu-
siones. Prima est hec. De numero scdarū sb-
stantiarū species ē magis substantia q̄ gen⁹.
Quā conclusionē probat arestotiles duabus
rōnibus. Prima rō est ista. qz illud qd ē pro-
pinqui⁹ pme substantie est magis substantia.
sed spēs est ppinquior pme substantie q̄ ge-
nus g̃ ⁊c. B⁹ probat sic. qz illud est ppinqui⁹
pme substātie per qd ꝛuenienti⁹ ⁊ manifesti⁹
assignat quid de prima substātia. sed p spe-
tiē conuenienti⁹ assignatur qd de prima sub-
stantia q̄ per gen⁹ g̃ ⁊c. Minorē p syllogis-
mi declarat p exemplū. qz si qs diffiniat quē-
dā hoiem manifesti⁹ assignabit hoiez q̄ aial.
qz illud ꝛuenientius assignat in diffinitione
alicui⁹ qd est magis propinquū. sz hō est ma-
gis propinquū respectu alicui⁹ hois: q̄ aial
qd est cōc. g̃ diffiniendo quendā hoiem cōue
nienti⁹ quis diffinit p hominem q̄ per aial.
Similiter si qs velit diffinire quandā arborē
cōuenienti⁹ in sua dione assignabit arborem
q̄ plantā. Secūda rō qz sicut se hbt prime sb-
stantie ad oia alia: ita se habēt species ad ge
nera. sed prime substantie ex eo dicūtur ma-
xime ⁊ principales substantie. quia omnibus
alijs substant ⁊ non econtra. ergo cuz species
substat ipsi generi ⁊ non econtra: sequitur q
species erit magis snbstantia q̄ genus. Ex
quo concludit arestotiles q de numero secū-
darum substantiarum species est magis sub-
stantia q̄ genus. Secunda ꝛclusio est ista.
De numero spetierū spetialissimarū qne sunt
secunde substantie vna nō est magis q̄ alia.
pbat qz assignādo qd de aliq̄ pma substātia
nō cōuenienti⁹ nec manifesti⁹ assigē vna spēs

q̃z alia.vt si quis q̃rat quid est sortes:nō familiariᵒ rñdetur q̃ est bō:q̃z si queratur quid est mozellus:z rñdetur q̃ ē equᵒ: Et subiūgit incidentaliter q̃ de nūero p̃mazꝝ sb̃stãtiarū vna nō ē magis sb̃stãtia q̃z alia.vt aliqs homo nō est magis substantia q̃z aliqs bos. Tertia cōclusio. Nihil est zª sb̃stãtia nisi genera z spēs de genere substãtie ,pbat. duabᵒ rōnibᵒ quaꝝ p̃ma est hec: Ille dicunt scōe substãtie q̃ indicãt quid de p̃ma substãtia.sed tñ genera z spēs de p̃dicamēto substãtie sunt hmōi , g̃ zc. Bᵒʳ ptz:qꝛ illa solū indicãt quid de p̃ma substantia q̃ p̃dicant in qd de p̃ma substãtia. sed soluz genera z spēs de p̃dicamento substãtie predicant in quid.vt si qs querat de aliq̃ hoie puta de sorte qd est sortes : ꝓuenięter respōdet q̃ est hō:z q̃ est aial:z(vt patuit) familiariᵒ assignat q̃ est hō q̃z q̃ est aial.Si qs vo respōderit q̃ sortes sit albᵒ:vel q̃ currit:vel quodlibet taliū accidentiū:nō assignabit qd:sed assīgbit extranea q̃ sunt extra qtitatē . Scōa rō sicut se bñt prime substantie ad oia alia:ita se habēt secunde substãtie ad accidentia.sed p̃me substãtie se habēt ad oia alia sic q̃ dicūt p̃ncipales substãtie: eo q̃ oĩbus alijs subiciunt:vel fm p̃dicationez essentialē:vel fm predicationē denoiatiuā.g̃ genera z spēs de p̃dicamēto sb̃stantie:cū post illas subiciunt accidentibᵒ:merito debēt dici scōe substãtie.Bᵒʳ declarat.qꝛ cū aliquem hoiem dicis eē g̃maticū:z hoiem z aial dicis eē grammaticū.sit'iter autē z in alijs.

Dubitatur secundo. vtrum

due ꝓñe q̃s adducit arestotiles ad ,pbandu zᵃᵐ conclusionē sint suffitiētes.Et videt q̃ nō qꝛ in ipsis cōmittit fallatia ꝓñtis:arguēdo affirmatie a supiori nō distributo ad iferiᵒ. Dic dicit q̃ predicte ꝓñe sunt suffitiētes. Propterea qꝛ locᵒ a supiori ad inferiᵒ affirmatiue bñ valet in p̃dicationibᵒ cēntialibᵒ:lz nō in predicationibᵒ accñtalibᵒ.Quod patet p̃mo p porphiriū in de cōitatibᵒ generis z dre: vbi vult q̃ quicqd verificat de genere inq̃tū genᵒ ē : zō dra iq̃tū dra est: etiā verificatur de q̃libet cōtento sub ipsis.Scōo patet idē per arestotilem zᵒ thopicoꝝ vbi docēs determinare propleumata de spē dicit q̃ p̃ assipitiendū est vtꝝ insit generi:z si sic: ,ppleuma est construēdū . Ex q̃ clare pz q̃ locᵒ ad supiori a inferiᵒ q̃ñqꝝ tenet affirmatiue: z B in predicationibᵒ essentialibus.Et q̃z uis istud sit vez:videt tñ insufficienter dictū.qꝛ in p̃dictis ꝓsequētijs arguit i p̃dicatis accidentalibᵒ z denōiatis: sicut etiā in predicatis essentialibus vt patet in zª consequētia:cū dicit si color est in corpore g̃ z in aliq̃ corpore. Ideo aliter respōdēdū est ad dubiū p̃mittendo vnā distinctionē.s.q̃ tripliciter ꝓtingit arguere a supiori ad inferiᵒ affirmatiue z sine distributione.Uno mō disiūctiue sicut q̃ñ terminus cōis supponit determinate tūc sub ipso lz descēdere ad sua inferiora disiūctiue.Scōo mō cōtingit arguere a superiori ad inferiᵒ disiūctim:sicut q̃ñ terminus cōis supponit ꝓfuse tñ. Tertio mō copulatie z a q̃libet suoꝝ inferioꝝ seorsū.z isto mō non cōtingit descēdere sub supiore nisi ipsū sit distributū. Tūc dicit ad dubiū. q̃ lz a supiori ad inferiᵒ nō semper teneat ꝓñia tertio mō. tñ formaliter tenet ꝓñia a superiori ad sua inferiora p̃ vel scōo mō : in q̃ sensu fecit arestotiles p̃dictas ꝓñias:ad cuiᵒ denotationem arguebat arestotiles a supiori ad inferius.

Dubitatur tertio . vtrū hoc

sit vez q̃ nō existentibᵒ primis substãtijs impossibile est aliqd alioꝝ eē.Et videt q̃ non. p porphiriū in de cōitatibus generis z dre:vbi vult q̃ sublato genere auferunt differētie lz nō econtra.qꝛ si oēs differētie aialis interimerentur:adhuc subintelligi pōt substãtia aiata sensibilis. Ex quo videt inferre q̃ ex destructione posteriozis nō sequit destructio supioris.Itē arestotiles zª thopicoꝝ vult q̃ locᵒ ad inferiori ad supius nō tenet negatiue. Ad dubiū respondet dupliciter. Uno mō metha phiʳ.z tūc dicuntur duo. Primum q̃ primis substãtijs nō existentibᵒ:impossibile est aliqd alioꝝ manere in actuali existētia.De scōis sb̃tantijs pz.qꝛ actualis existentia ē quidā modus qtitatis:qui sequit becceitatē.modo destructo prioꝛi destruit posteriᵒ g̃ destructis p̃mis substãtijs:cū destruit becceitas quittitatis vel zᵉ substantie:destruit etiā actualis existentia q̃ sequit becceitatē. Scōo pz de accidentibᵒ.qꝛ accidentia accipiūt suā existentiaz in suis subiectis:lz inter oia accñia esse actualis existētie est prᵒ g̃ remoto vel destructo eē existētie a subiecto:remouet etiā ab accidentibus:q̃ nō existūt preter subiectū: saltē naturaliter . Scōm dictū primis sb̃stantijs nō existentibᵒ in actuali exñia:possibile ē zᵃᵐ manere in esse obiectiuo vel quittitatiuo.Qd pz.qꝛ nullo singulari exñte:adhuc pōt qtitas intelligi:z terminare actū intellectᵒ. sicut pz de rosa in hyeme.Aliter pōt solui logice . p̃o quo premittitur vnū dictum.s.q̃ a logico considerātur prima substantia:secunda:z accñs vt super eis fundat relatio rōis que dicitur zª intentio.sicut p̃ma substantia considerat sb̃ rōe

subicibilitatis: ⁊ z^a substātia cōsideraf sb rōe pdicabi^tis essentialis: ⁊ accfis sb rōe p^litatis accfitalis. Et B dictū paruit pri^o in z^a diuisiōe afi pdicamētali: ⁊ in z^o dubio pcedētis qōis. Tūc dicif ad dubiū. q destructis primis substantijs ipossibile est aliqd alioq esse. Patz qz relatiua posita se ponūt ⁊ perēpta se pimunt. sed pma substātia dicitur relatie ad z^am ⁊ ad accfis vt paruit g zc. Si vo itelligatur de destructione logica q exercef p predicationē negatiuā: tūc erit sensus q qficūq; aliquod pdicatū vere negaf de oibus pmis sbstātijs: impossibile ē idē predicatū affirmari de scōis. Ad autozitatē porphirij dicif q porphiri^o intellexit q destructo postertozi vel iferiozi pōt manere p^o i eē qtitatio. Et ad autozitatē arestotilis respōdef q voluit q ab vno inferiozi ad superi^o nō valet loc^o negatiue: bñ tñ valet arguendo ab inferiozib^o fil' sumptis.

Ad rationem ante oppositū

Ad primā autozitatē pceditur de substantia p mō: sed negatur de substātia scōo mō. Similiter dicif ad z^am autozitatē. Ad rōnē dicitur sicut pri^o q hic capitur substātia z^er. Et ad replicā dicitur q suscipe magis ⁊ min^o pōt dupliciter pziderari. Uno mō pmeintētionaliter vt tñ valz sicut formā aliquā habere latitudinē graduū: ⁊ sic nō pueniit substātie z^er sūpte Alio mō pōt capi scōeintentionaliter vt tantū valet sicut subici vl' pdicari de aliq cū hoc aduerbio magis vel min^o: ⁊ sic substātia scōeintentionaliter sumpta bñ suscipit magis ⁊ minus. Et si vlteri^o dicatur q mod^o pdicādi supponit modū essendi. Respōdetur (vt sepi^o dictū est) q sicut mod^o predicandi de actu significato fit in scōis intētionib^o: Ita similiter modus essendi sup quo fundaf mod^o subicibilitatis vel pdicabilitatis debet fieri in pmis intentionib^o: videlicet in substātia scōo modo dicta.

Queritur quinto. vtrū due

due pme ,pprietates substātie sint suffitiētes. Et arguitur p ptra primā. qz vel esse in subiecto capitur pmeintētionaliter vel scōeintētionaliter. nō pmo mō: qz logic^o nō per se cōsiderat res vel pmas intentiones. Nō etiam scōo mō. qz tūc nō cōueniret oi. nec pueniret pmis substantijs: quod ,pbaf. qz nō esse in subiecto scōeintentionaliter tantū valet sicut predicari de aliq ⁊ nō denoiatiue sed a pma substantia nulla erit predicatio g zc. Secūdo sic. qz pueniit kymere ⁊ entibus fictis: cū nō sint in subiecto. Tertio sic arguif ꝗ secundā. Oīs diffinitio pstituitur ex genere ⁊ differētia. sed differentie nō est ōra g differentia essentialis non bz diffinitionē: ⁊ per pfis non predicatur vniuoce. In oppositū est arestotiles.

Sciendum primo q pro de

claratione terminoz ponūtur due distinctiones ⁊ duo dicta. Pria distinc^o est h'. Substantia pōt capi dupliciter. Uno mō pmeintētionaliter. Alio mō z^er. Scōa distinctio. esse in subiecto ca^z dupliciter. Uno mō pme intētionaliter: ⁊ sic diffiniebaf pri^o ab arestotile q est eē in aliq nō sicut queda ps ei^o sed impossibile ē esse sine eo in q est. Alio mō ca^z scōeintentionaliter vt tantū valet sicut pdicari dentie. Ideo f^m B pōt pma pprietas dupliciter exponi. Uno mō p^c intētionaliter: ⁊ tunc ē sensus: cōe est oi sbstantie hre esse: ⁊ illud eē habere p se: ⁊ nō in alio tāq; in subiecto. Secūdo pōt exponi z^c intentionaliter: ⁊ tūc ē sensus: cōe est oi sbstantie pdicari de aliq vere et affirmatiue ⁊ de nullo dentie. Primū dictū fit istud. lz substātia scōeintētionaliter sumpta sit in subiecto de q predicaf dentie pdicatiōe exercita: pdicatione tñ f^ta predicaf essentialiter ⁊ nō dentie. Uez tñ talis pdicatio essentialis bz exerceri in pmis intentionib^o. Scōz dictū. Predicari vni^cc est pdicari noie ⁊ rōne sic q rō p^tt sit essentialis subiecto.

Sciendum secundo. q in se

cūda pte hui^o ca^lt: que bz sex pticulas: determinat are^leo de cōitatib^o ⁊ propetatib^o substātie: q sunt numero sex. quarum pma est. Cōe est oi sbstantie in subiecto nō esse. Probat sic inductiue. qz pma substātia nō ē in sbiecto: et z^a substantia nō est in subiecto: ⁊ nō sunt plures substātie. g cōe est oi sbstantie in subiecto nō esse. A^oz p pria pte patet. qz pma substantia nec ē in subiecto: nec bz de sbiecto vt ptz p dioez ei^o. Scōa ps ptz dupliciē. Prio inductiue sic: hō nō est in subiecto: neqz aial ē in subiecto neqz dicitur de subiecto. ⁊ sic de alijs: g nulla z^a substātia est in subiecto. Secūdo ,pbaf idē rōe. qz nihil eoz q pdicantur noie ⁊ rōne ē in subiecto. sed oīs z^a substantia pdicatur noie ⁊ rōne g zc. B^oz probaf: qz hō pdicatur f^m no^n ⁊ f^m rōnē de aliq boie: et sil'iter aial f^m nomē ⁊ f^m rōnē predicatur de boie: g oīs z^a substantia predicaf noie ⁊ rōe. Uez tñ ista proprietas nō pueniit soli substātie sed etiā cōuenit differentie essentiali. quia nihil quod predicatur nomine ⁊ ratione est i subiecto sed ōra essentialis nō est in sbiecto.

B^ᵒʳ patet:q: bipes ⁊ gressibile sunt dr̃ie huiusmodi ꝓstituentes hoiez: ⁊ tm̃ nō sunt in homine vt in subiecto. eo q̃ predicant̃ de hoie f^m nomē ⁊ rōnē. Nā de quocūq; predicat̃ nomē dr̃e vt de subiecto: de eodem predicatur rō eius. Consequenter remouet q̃ddaz dubiū. Posset enī aliqs dubitare q̃ ptes substātie nō sunt substātie: eo q̃ sunt in toto q̃ est quoddā subiectū. Ad hoc rn̄det arestotiles q̃ partes nō sunt in toto q̃ſi in sbiecto: eo q̃ nō sunt in eo sicut accīs in subiecto vel tanq̃z extrinsecū: sed magis tāq̃z p̄n^m intrinsecū cōstitutiuū. Scōa ꝓpetas (quā ponit in z^a particula) ē ista q̃ oib^ᵒ substātijs ⁊ differētijs earū conuenit vniuoce p̄dicari de primis. Et pbat sic: q: quecūq; p̄dicant̃ de sp̄ecieb^ᵒ ⁊ indiuiduis vt de subiectis p̄dicant̃ vniuoce sed scōe substātie ⁊ dr̃e earū p̄dicant̃ de sp̄ecieb^ᵒ ⁊ indiuiduis q̃ de nullo p̄dicant̃: q: a p̄ncipali sbstantia nulla erit p̄dicatio q̃ ⁊c. A^ᵒʳ declarat̃ q: quecūq; predicant̃ noie ⁊ rōne p̄dicantur vniuoce sed quecūq; p̄dicant̃ de sp̄ēbus ⁊ de indiuiduis p̄dicant̃ noie ⁊ rōe q̃ p̄dicant̃ vniuoce. B^ᵒʳ patz: q: illa que p̄dicant̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis sunt scōe substātie ⁊ differentie earū. Nā sp̄ēs p̄dicat̃ de indiuiduis. Ben^ᵒ ho p̄dicat̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis. ⁊ sil'ter differentia p̄dicat̃ de sp̄ēbus ⁊ indiuiduis. sed p̄^a sbbantia recipit rōez generis ⁊ etiā sp̄ēi. quecunq; enī de p̄dicato dicunt̃ eadem ⁊ de sbiecto dicunt̃. sil'ter sp̄ēs ⁊ indiuidua recipiūt rōnem differētie q̃ differētia p̄dicat̃ de sp̄ēb^ᵒ ⁊ indiuiduis noie ⁊ rōne: ⁊ per ꝓns vniuoce. q: vniuoca dicunt̃ quoz nomē est cōe ⁊ ratio eadē.

Sciendū tertio: q: circa hūc

textū incidunt tres difficultates. Prima est vtz differētia sbstantialis sit sbstātia. Et videt̃ q: nō: q: hic dicit arestotiles p̄mā ꝓpietatez substantie nō ꝓuenire soli substātie eo q̃ conuenit differentie: q̃ differentia nō est substantia. Itē differentia nec ē p̄ma substantia: cum dicat̃ de subiecto. nec est scōa substantia: cuz nō sit gen^ᵒ neqz sp̄ēs. q̃ non ē substantia. Pro responsione ponit̃ vna distinctio q: sbstantia pōt dupliciter ꝓsiderari. Uno mō ꝑ eo q̃ est quittatiue in p̄dicamēto substantie: et habet rōnem pricipantis vel participari. ⁊ sic differētia substātialis non ē sbstantia. Scōo modo capit̃ substātia pro oi eo q̃ essentialiter ē in p̄dicamēto substantie: siue f^m cōceptū formalem substātie siue nō. ⁊ B modo differētia sbstantialis est substantia. ⁊ per B patet rn̄sio ad obiecta. Secūda difficultas. Exq̃ differētia substantialis nō hz diffinitionē. vtz sibi cōueniat predicari vniuoce de primis substantijs. Respondet̃ q: ꝛsi differētia nō habeat rōnez .i. diffinitionē quittatiuā: habet tm̃ rōnem .i. cōceptū formalē quittatiuū ⁊ essentialem f^m quē sibi ꝓuenit p̄dicari vniuoce de p̄mis. Tertia difficultas. vtz prima ꝓpietas conueniat primis sbstantijs. Et videt̃ q: sic. q: vt dicit̃ in textu: cōuenit oi substantie: q̃ cōuenit primis substātijs. In oppositū tm̃ arguit̃: q: a principali substātia nō est predicatio vt habet̃ in textu. Ad difficultatē respondet̃. q: ista ꝓpetas exposita p̄me^ᵗ ꝓuenit generaliter oibus substātijs: Si tm̃ exponat̃ z^ᵗ solū cōuenit secundis substantijs. eo q̃ p̄mis substantijs nō ꝓuenit predicari. Posset tm̃ ꝑbabilius dici q: siue exponat̃ p̄me^ᵗ siue z^ᵗ semper conuenit oibus substantijs. Et ad argumentū in oppositū cū dicit̃ q: a p̄ncipali substantia nulla est p̄dicatio: modo ista ꝓpietas exposita z^ᵗ f^t p̄dicationē de aliq̃ ⁊ respectu illius predicari nō denoiatiue: dicit̃ q: licet p̄ma sbstantia nō p̄dicet̃ de aliquo tāq̃z de subiecto seu de per se inferiori: p̄dicat̃ tm̃ predicatōe essentiali de seipsa: ⁊ de sua dr̃a indiuiduali cuz ipsa conuertibili. ⁊ hoc sufficit ad verificandū dictam ꝓpietatē de ipsa prima substantia.

Conclusio responsalis: Due

prime ꝓpietates substātie sunt suffitientes: vt patet ꝑ declarationē positā in notabilibus.

Dubitatur primo. Vtrū ma/

ior determinatio sit in genere q̃z in sp̄ē. Pro cui^ᵒ declaratione est supponendū q: arestotiles in hac tertia pricula ponit tertiā propetatē q̃ est hec: q: oīs substātia videt̃ B aliq̃ significare. Et B verbū videt̃ nō est expressiuū veritatis sed veri sil'itudinis: q: in quibusdā sbstantijs videlz in p̄mis est indubitabile ⁊ vez qm̃ f^nt hoc aliqd ⁊ vnū numero. de quibusdā autē videt̃ similiter: vt de secundis sbstantijs: que vident̃ significare B aliquid sub appellationis figura: hoc ē propter sil'itudinē appellati q̃ est hoc aliqd: cū significato scōaz substantiarū q̃ est quid cōe ad appellata. sed tm̃ nō est hoc vez: sed magis significant q̃le qd. q: scōe substātie nō significāt aliqd subiectuz vnū numero quādmodū p̄ma sbstantia. sicut hō vel aīal dicit̃ de plurib^ᵒ. Consequenter circa illā ꝓpietatē remouet dubiū. Naz ex B q̃ dictū est. s. q: scōe substantie significāt quale qd videret̃ fortasse qbusdaz q: significarent aliquod quale accidētale sicut albū: q̃ tm̃ nō est ita. Nō enī scōe substantie significāt sim-

pliciter q̃le quid sicut albũ.qꝛ albũ nihil significat nisi qualitatẽ. sed genꝰ ⁊ spẽs circa substantiã q̃litatẽ determinant: hoc ẽ significant aliquã substãtiã q̃lificabilẽ ⁊ determiabilez. ⁊ adhuc in genere plus.i.amplꝰ fit determinatio q̃z in spẽ. qꝛ dicẽs aial plus cõplectitur q̃z dicẽs hõ.ĩõ per plures differẽtias essentiales põt genꝰ determinari q̃z species.

Dubitatur secundo. vtrum

abstractum ⁊ cõcretũ idẽ significent. Pro cuius solutõe pmittende sunt due difficultates. Prima vtꝛ substãtia prima ⁊ scda sint voces vel termini. Et videt q̃ sic. Nã vocis ⁊ termini est significare. sed pma substãtia significat B aliquid: ⁊ scda significat q̃le quid g̃ videtur q̃ pma substantia ⁊ scda sint voces ⁊ termini Ad quã rndet per duo dicta. Primũ dictum q̃ significare B aliqd est significare quittitatẽ vltimate determinatã p differẽtiã indiuidualẽ: Sed significare q̃'le quid est significare qtitatẽ vlteriꝰ qualificabilẽ seu determiuabilez per differentiã formalẽ vel indiuidualem. Scõm dictũ. Ista ꝓpꝛietas debet expõi logicaliter tñ: ⁊ terminis supponẽtibꝰ materialiter: vt sit sensus: Prima substãtia significat B aliquid.i.termini singulares significãtes primã substantiã significant B aliquid. Sed ista ꝓpositio scda substãtia significat q̃le quid sic exponit. termini cões significãtes scdaz substantiã significãt quale quid. Scda difficultas. vtꝛ albũ significet solã qualitatẽ fm q̃ dicitur in textu. Et videt q̃ nõ per arestotilẽ tertio thopicoꝝ vbi vult q̃ albũ ⁊ cetera cõcreta nõ sũt in predicamẽto propter duplex significare. Rspõdet per vnã distinctionẽ q̃ albuz põt dupliciter cõsiderari. Uno mõ vt ẽ nomẽ adiectiuũ adiectiue tentũ: ⁊ sic significat solaz qualitatẽ: ⁊ non differt a suo abstracto nisi in mõ significandi gramaticali. Alio mõ põt capi vt est nomẽ adiectiuũ substãtiuatũ. ⁊ B dupliciter. Uno mõ vt habet suppositiõez simplicẽ: ⁊ sic significat quoddã aggregatũ ex subiecto ⁊ albedine. Alio mõ põt capi vt hz suppositionẽ personalẽ: ⁊ sic põt dici q̃ significat qltatẽ: ⁊ consignificat seu conno.at subiectũ ꝑ quo supponit.

Dubitatur tertio. vtrũ partes

substãtie sint substãtie. Et videt q̃ non. qꝛ vel ps esset spẽs eius cuiꝰ est pars: vel nõ. Nõ primũ qꝛ tunc ps nõ distingueret a toto cuiꝰ ẽ pars. Nec scdz qꝛ tunc totũ ⁊ ps distinguerent essentialiter. Jn oppositũ arguit qꝛ ꝑmo phicoꝝ dicitur. ex nõ substantijs nõ fit substãtia sed ex partibꝰ substãtie fit substãtia g̃ partes substãtie sunt substãtie. Ad dubiũ rspõdetur per duas distinctiões. Prima ẽ auicenne in sua metha^{ca} dicẽtis q̃ substãtia põt capi dupliciter. Uno mõ vt ẽ genus analogũ ⁊ sic diffinit substantia: ẽ ens non in subiecto ⁊ isto mõ deus: materia: forma: ⁊ generaliter partes substãtie sũt substãtie. Alio mõ capit substãtia vt est genꝰ vniuocũ. ⁊ tũc sic diffinit substãtia: est ens per se habẽs qtitatẽ substãtialem ꝑ se existentẽ ⁊ nõ in subiecto. ⁊ sic negat de deo: de materia: ⁊ forma. ⁊ etiã ipa vt sic est genꝰ ⁊ nõ primo mõ. Scda distinctio. partes substãtie sunt in triplici differẽtia quedã sunt partes qtitatiue: cuiusmodi sunt genꝰ ⁊ differẽtia. ⁊ de talibus nõ est incõueniens q̃ sint per se substãtie. Alie sũt partes essentiales cuiusmodi sũt materia ⁊ forma que essentialiter totũ cõpositũ constituũt. Alie sũt ptes q̃ntitatiue q̃.s.non cõueniũt substãtie inquantũ substantia est sed inquantũ ẽ quanta ⁊ extensa. Et istis duobꝰ vltimis modis ptes substantie hz sint reductie in eodẽ predicamẽto cũ suo toto: nõ tñ per se. eo q̃ nõ sunt entia apta nata ꝑ se existere: sed solum in toto cuiꝰ sunt partes. Posset tñ probabiliter dici q̃ sint per se substãtie capiẽdo substantiã pro oi qõ essentialiter est in pdicamẽto substãtie

Ad rationes ante oppositũ.

Ad primã ptz solutio in tertia difficultate tertij notabilis. Ad z^{am} dicitur. q̃ ista ꝓpꝛietas nõ est mere negatiua: sed pꝑsupponit vnaz affirmationẽ.s.esse: vt patuit in prima difficultate tertij notabilis. mõ kymere ⁊ entibꝰ fictis nõ cõuenit esse: iõ neqꝛ ꝓuenit eis illa ꝓpꝛietas. Ad tertiã patet solutio in z^{a} difficultate tertij notabilis.

Queritur sexto vtrum tres

vltime ꝓpꝛietates substãtie sint in textu sufficienter assignate. Et arguit ꝑmo cõtra ꝑm.ã. qꝛ oĩs forma q̃ potest esse terminꝰ motus habet cõtrariũ: cũ oĩs mutatio vel motꝰ fit de cõtrario in ꝓxiũ per pẽm quinto ꝓbicoꝝ: sed forma substãtialis põt esse terminꝰ motus g̃ forma substantialis hz contrariũ: ⁊ per ꝑ̃s substantia habebit ꝓtrariũ. Bꝰ patet. qꝛ oĩs forma habens latitudinẽ graduũ infra eandem spetiẽ potest esse terminus motus. sed forma substãtialis ẽ huiusmodi vt patebit infra. ergo põt esse terminꝰ motus. Scdõ sic cõtra secundã. Omnis forma habẽs gradus eiusdez rationis sil' cõpossibiles in eadem parte sub-

fiecti potest intendi et remitti: ſz forma ſbſtãtialis est huiusmodi· ergo ſbſtantia suscipit magis et minus. B⁰² pbatur q̃ qõ est pfectionis in imperfectioꝶ non debet remoueri a pfectioꝶe. sed accidẽtia q̃ sunt imperfectioꝶa q̃z ſbſtantia habent gradus eiusdẽ ratõis: simul cõpossibiles in eadẽ parte subiecti. g̃ etiã ſbſtantia poterit habere tales gradus. nõ enim videt impossibile quin de⁹ posset facere vnã rẽ perfectioꝶẽ fm substantiã q̃z aliam. Tertio arguitur contra tertiaz: q̃ mutatio substantie vocat generatio et corruptio ab arestotile 5⁰ phisicoꝶ: sed per generationẽ vel corruptiõẽz substantia manens eadem in numero nõ est susceptibilis contrarioꝶ. g̃ substãtia cũ sit vna numero et eadem fm sui mutatõẽz non ẽ susceptibilis contrarioꝶ. Jn oppositũ est arestotiles in textu·

Sciendum primo q̃ pro declaratõe t̃mioꝶ ponũt tres distictões.

Quaꝶ ꝑma est duplex ẽ contrarietas scilicz actiuitatis et denomiationis. Contrarietas actiuitatis est repugnantia duaꝶ formaꝶ actiuaꝶ z passiuarum ad inuicẽ: mutuo se expellentium ab ab eodem subiecto. z sic capitur in ꝓposito cũ dicitur q̃ ſbſtantie nihil est cõtrarium. Sed cõtrarietas denomiatõis est repugnãtia q̃rũcũq̃z formarũ a q̃bus possunt capi incõpossibiles denomiationes respectu eiusdẽ subiecti et sic non capit̃ in ꝓposito. quia tunc due ꝺre substantiales: et generalit̃ q̃cũq̃z diuerse species dicunt cõtrarie. Secunda distinctio q̃ aliq̃d ꝺ: suscipere magis z min⁹ duplicit̃ vno modo formaliter et termiatie. et sic illa forma q̃ est termin⁹ motus intẽsionis vel remissiõis suscipit magis et min⁹. Alio mõ materialiter et subiectie. et sic illud suscipit magis et min⁹ qõ est subiectũ forme suscipiẽtis magis z minus. z sic etiam substãtia suscipit magis z minus. Tertia distinctio. aliquid ꝺ suscipere cõtraria dupliciter. Uno modo logicalit̃: z sic illud ꝺ: suscipere contraria de quo ꝑdicantur dentie termini cõtrarij denomiatione intrinseca et successiua. Alio modo phisicaliter: et sic illud suscipit ꝓtraria cui ꝑ realem inherentiam possunt successiue due fore cõtrarie cõueniere. et vtroq̃z modo ſbſtãtia suscipit ꝓria.

Sciendũ secundo q̃ in hac quarta particula philosophus ponit q̃rtaz ꝑprietatẽ substantie.

q̃ est hec: q̃ substantijs inẽ nihil esse cõtrarium. quã ꝑbat inductie. quia ꝑme substantie q̃d erit cõtrariũ: quasi diceret nihil: vt alicui homi nihil est ꝓriũ. Similiter secunde substãtie nihil est cõtrarium: q̃ hõi nihil est cõtrarium: nec etiam aiali. veritamẽ hec proprietas non ꝓuenit cũ substantia. sed cõuenit plurib⁹ alijs: vtputa q̃ntitati. bicubico enim nihil est cõtrarium: nec etiã decem: nec alicui taliũ q̃ntitatũ est aliq̃d cõtrariũ. Circa hoc tamẽ obicit. quia aliquis forte poterit dicere. multũ et paucũ adinuicẽ cõtrariari: z sil̃z magnũ et paruũ: et tamẽ sunt q̃ntitates ergo q̃ntitati aliquid est cõtrariũ. Hanc obiectionẽ soluit arestotiles ꝑ interẽptõem. dicens q̃ nullum determiatoꝶ. i. ꝑdictoꝶ est altera cõtrariũ. Et rationẽ hui⁹ assigbit in ꝑdicamẽto q̃ntitatis Cõsequent̃ in quita pti 1ª ponit quitã ꝓprietatẽ substantie: scilicz vi² autẽ substãtia nõ suscipe magis et minus. Nec hoc obstat ei qõ dictum est ꝓius: scilicz q̃ ꝑma substãtia est magis substãtia q̃z scõa. q̃ licz substãtia accepta ꝓ actu substãdi suscipiat magis et min⁹: tũ ſbſtãtia accepta ꝓ eo qõ subsisterniẽt tali actui nõ suscipit magis et min⁹. Et hoc declarat per exẽpluz. q̃ vn⁹ hõ in vno tpe nõ est magis et minus hõ q̃z in alio: nec vn⁹ homo est altero homie magis vel min⁹ hõ. sicut idez corp⁹ in vno tẽpore ꝺ: magis vel minus albũ: et etiaz magis vel min⁹ calidũ q̃z in alio tpe. et etiam idez corp⁹ est magis vel min⁹ calidũ q̃z aliud corp⁹. Cõsequẽter i sexta ꝑticula ponit sextã ꝓprietatẽ substãtie et vltimam. q̃ est hec. q̃ maxime ꝓpriũ videt esse substãtie cũ sit vnaz eadẽ numero q̃ sit susceptiua ꝓrioꝶ. Dicũt tamẽ quidã q̃ ista dictio maxie sit nomẽ adiectiuuz et cõstruatur cũ illo genitiuo substantie. vt sit sensus: maxime substãtie. i. ꝑme substãtie vi² esse ꝓprium. Et ista ꝓprietas est ꝓpria q̃rto mõ respectu substãtie. q̃ ꝓuenit omni zsoli: vt patet inductiue. quia cũ substãtia cũ sit vna z eadem numero est capax cõtrarioꝶ. vt quidã hõ cũ sit vnus et idem numero aliq̃ quidẽ fit niger: aliquãdo albus: et calidus: et frigid⁹: et prauus: et studiosus: sed in nullis alijs a ſbſtantia aliquid tale videtur. quia idez color cũ sit vnus et idẽ numero nõ erit albus et niger: nec actio vna et eadẽ numero manẽs erit prauua et studiosa. Sed circa hanc proprietatez mouet arestotiles duas obiectiones. Prima obiectio est de oratione: que manens vna numero quandoq̃z est vera quãdoq̃z falsa. vt hẽc oratio sortes sedet est vera sorte sedẽte: et falsa ipso surgente. g̃ eadẽ oratio numero recipit cõtraria. Secunda obiectio ẽ de visu. i. oppinione: q̃ cum sit vna et eadem numero: quandoq̃z est vera quandoq̃z falsa. vt si quis oppinetur aliquem sedere: ipso sedẽte verus

putat: sed eo surgente falsum oppinat. Has duas abiectiones simul soluit arestotiles dꝰ Primo per distinctões. quia aliquid duplicit potest intelligi recipere contraria. Uno modo fm sui mutationẽ sicut. albũ mutatur fit nigrum: et frigidum p sui mutationẽ fit calidũ: et etiam ex prauo studiosum. et sic oratio et oppinio non recipiunt contraria. Alio modo aliquid dicꝰ recipere contraria per mutationem alterius. et sic oratio et oppinio recipiũt contraria. Nam oratione vel oppiniõe nõ mutata ipsa fit vera vel falsa per mutationes rei. Secundo soluit ꝑdictas obiectiones p interrumptionẽ: dicẽs ꝙ oratio et oppinio nõ recipiunt cõtraria. Et huiꝰ rationẽ assignat. quia illud qõ recipit contraria mutatur et patit ab eis. sed nec oratio nec oppio ex eo ꝙ vera vl falsa est mutatur: nec aliquid patit: sed passio fit circa rem de qua est oratio vel oppinio quia ab ꝙ eo res ẽ vel non est oratio vera vel falsa dicit: ⁊ nõ in eo ꝙ susceptibilis. i. receptibilis est cõtrariorum A ᵒʳᵉᵐ declarat arestotiles. quia substãtia suscipit languorẽ: et sanitatem: et candorem: et nigredinẽ per sui mutationem. ideo proprium erit substantie cũ sit vna ⁊ eadem numero fm sui mutatões susceptibile esse cõtrariorꝝ. Postea in fie recapitulat vt patet in textu.

Sciendũ tertio ꝙ circa hunc

textum incidunt tres difficultates: Prima ẽ. Utrum veritas sit ens absolutus vl respectiuũ Ad quam respõdet p tres distinctões. Quaꝝ prima est. ꝙ duplex est veritas. q̃daꝫ ẽ in rebus: et alia ẽ in intellectu. Secuda distictio Ueritas in rebus duꝰ sumit. Uno modo absolute. Alio mõ cõparatiue: per cõparationẽ scz rei ad itellctũ ꝓgnoscentem. Ueritas in re absolute sumpta ẽ ꝓformitas seu similitudo f ᵐ limitationem vel adequationes rei ꝑducte ad producentem. dicitur fm limitationem ꝓpter veritatem rerum creatarum: q̃ ymitantur exẽplar diuinum vel creatũ: a quo producuntur: et cui aliquo mõ assimilãtur. dicitur scõo vel adequationem: propter veritatem q̃ invenit in filio dei: qui est veritas in qua est sũma et adequata similitudo ad ꝑmum producẽs. Sz veritas in rebus per cõparationes ad intellectum cõgnoscentem est propria rei entitas: ꝑ quanto ẽ de se manifestatiua sui cuicunqꝫ intellectui potenti ipsam cognoscere: ⁊ ꝑ quanto est sibi assimilatiua intellectus: mediante scz actu vel specie intelligibili. mediãte qua assimilatione res est in intellectu sicut ꝓgnitus in cognoscente. Tertia distinctio. Ueritas in intellectu est duplex: fm ꝙ duplex est operatio intellectus. Una est veritas simplex correspondens actui simplici intellectus. Alia est veritas complexa correspondens actui complexo intellectus. Ueritas simplex et icõplexa est conformitas actus simplicis ad obiectum intelligibile simplex. et huic veritati non opponitur falsitas: sed tantum ignorantia. quia simplex actus intellectus numq̃ꝫ est formaliter falsus: fm ꝙ videtur sentire philosophus 5° de anima: dicens ꝙ intellectus circa sui qõquid est semper est verus. Sed veritas complexa ẽ conformitas seu habitudo conformitatis actus compositi intellectus ad obiectum complexum. cui veritati priuatiue opponitur ignorantia: et cotrarie opponitur falsitas. Ex quo patet ꝙ entitatiue veritas ẽ respectꝰ. Et si queratur. Utrum sit realis vel rationis. Respondetur ꝙ veritas q̃ est in rebus ẽ respectus realis: veritas autem q̃ est in intellectu ex pte sui fundamenti est realis: et ex parte termini est respectus rationis. Primum patet. quia veritas fundatur in actu intellectus: qui cit q̃dam qualitas realis absoluta: sed eius terminus est obiectum cognitum: qõ vt sic habet eẽ non reale: sed diminutum. Secunda difficultas: in quo subiectiue est veritas. Ad illã iam patuit solutio. quia veritas fundamẽtalis et realis est in rebus subiectiue. Sed veritas intellectus et formalis ẽ subiectiue in actu simplici vel complexo intellectus. Et si dicatur ꝙ in sola compositione et diuisione est veritas ⁊ falsitas fm arestotlem primo periarmenias Pro nunc respondetur ꝙ in sola compositiõe et diuisione intellectus est veritas vel falsitas non quidem subiectiue: sed obiectiue: Nam intellectus aliquando reflectitur supra suum actum comparãdo ipsum ad obiectũ sui: vtrũ scilicet sit sibi similis et conformis vel non: et in illa comparatione intelligit ipsam conformitatem: q̃ est formaliter ipsa veritas. talis ãt reflexio non est sine compositione et diuisiõe quare in sola compositione et diuisione intellectus est veritas obiectiue. Tertia difficultas. Utrum eadem oratio mentalis in numero fm sui mutationem recipiat contraria. Ad quam respondetur per tria dicta. Primus. Impossibile est duo predicata contraria formaliter et intrinsece successiue denominare idẽ subiectum sine mutatione illius subiecti. Secundũ dictũ. veritas et falsitas contrariãt respectu orationis mentalis. quia (vt patuit) veritas orationis mentalis est conformitas ipsius orationis ad obiectum vel significatum

eius: et falsitas est ipsius difformitas. Tertiū dictum: mutatione facta circa terminum alicuius respectus: variatur et ille respectus. Ideo re mutata corrumpitur conformitas orationis ad rem: et ex consequenti corrumpitur veritas orationis. Quartum dictum. qō sequit exprecedentibus. oratio vna et eadem numero manens est susceptiua contrariorum. patz quia est susceptiua veritatis et falsitatis q̄ cōtrariantur. Et si queritur. Quid ergo dicendum est ad arestotilem q̄ dicit q̄ oratio dicitur vera vel falsa non per mutationem sui: sed per mutationem rei. Secundo dicit q̄ oratio nō suscipit contraria. Ad primum dictum arestotiles ōz per vnaz distinctionē q̄ duplex ē mutatio: quedam est mutatio ad se: quando scz aliquod subiectuz mutatur fm aliquod absolutum: z de tali loquitur arestotiles: quia nulla tali mutatione facta in orationē: sed tantum in re dicitur oratio vera vel falsa. Alia est mutatio q̄ est ad aliud: quando scilicet aliqd mutatur fm aliqō respectū. et sic oratio bene mutatur. Ad secundum patuit quid sit dicenduz ex primo notabili. Oratio eni bñ suscipit. contraria denomiationis: licet non actiuitatis.

Conclusio responsalis. xxcs

vltime proprietaces substantie sunt in textu sufficienter assignate conclusio patet per declarationem factam in z° notabili.

Dubitatur primo vtrū substantia in sua entitate habeat gradus fm ꝗs ipsa suscipiat magis et minus.

Respondetur ab aliquibus negatiue. quorum rationes facte sunt ante oppositum: preter quas adducit alia ratio: quia omnis gradus forme adueniens rei constitute in esse essentiali est accidēs eius: sed si forma substantialis haberet gradus: tunc vltimus gradus ad ueniret substātie constitute in esse suo essentiali. ergo iste gdus erit accidens ipsius substantie: et per cosequens substantia in sua natura non suscipiet magis et minus: sed solum accidentaliter. Alij respondent per vnā distictionē. scz q̄ substantia potest dupliciter considerari. Uno mō fm suam essentiam et rationem quittitatiuam precisam: et sic nō suscipit magis neqz minus. Alio modo consideratur quantum ad suā naturam siue quantum ad suam quittitatem non precisaz: f vt communicabilis est pluribus suis indiuiduis: et sic suscipit magis z minus. Alij ponunt aliam distinctiouem. pro qua premittitur vna alia distinctio trimembris de quoruz quolibet membro ponuntur aliqua dicta. Distinctio est hec. Substantie tripler est modus quorum nullus est essentialis sibi. Primus est modō substādi per se z prio oibus accidētib°. Et de hoc primo membro ponuntur quatuor dicta. Primum est istud. modus substandi est proprius substantie. patet quia ab illo mō substandi imponitur substantie nomen. q̄ scz substantia dicitur a substando: et sic loquitur augustinus cum dicitur q̄ deus proprie non debet dici substantia. Unde dicit in de trinitate capitulo secundo: manifestum est deum abusiue substantiā vocari. Secundum dictū modus substandi est accidentalis substantie. patet quia substare est quidam ordo seu respectus substantie ad aliud. Iste autem ordo non est de intrinseca ratione substantie· q̄ est sibi accidentalis. Tertium dictū: modus substandi in est substantie in ordine ad posteriō patet quia modus substandi est quidam ordo conuenieus substantie ī ordine ad accidentia modo accidens est posterius substantia q̄ zc. Quartum dictum modus substandi est positiuus. quia (vt iam patuit) Iste modō ē qdā respectus: cuius vtrumqz extremū ē positiuuz ergo et ipse respectus est positiuō. antecedēs patet quia ille respectus qui est substare fundatur in substantia substante: et terminat ad accidens cui substantia substat. modo tā substantia q̄z accidens sunt entia positiua q̄ zc. Secundus modus substantie est esse per se: z non esse in alio subiectiue. Et de hoc mō ponuntur tria dicta. Primum est: q̄ esse per se siue non esse in alio subiectiue: qō idem est: conuenit substantie in ordine ad prius. patet quia esse per se ē quidam ordo ipsius substātie ad aliquod prius subiectum in quo noz hz esse subiectiue. Secundum dictum: esse per se est modus formaliter negatiuus. patet qa (vt patuit) esse p se est ordo sb^c terminat° ad extremum formaliter negatiuum ergo iste ordo siue respectus erit formalit negatiuus antecedens patet. quia iste ordo siue respectus qui est esse per se fundatur in substātia: et terminatur ad non ens. quia illud in quo ponit substantia non esse sicut in subiecto. est nihil. Tertium dictum. Esse per se est modus accidētalis respectu substantie: Tum primo quia negatio est extra rationem formalem sui positiui. Tum secundo quia negatio reducitur ad genus sue affirmationis opposite: sz affirmatio sine modus positiuus cui opponit iste modus negatiuus qni est esse per se et non esse in alio est de genere accidentis ergo zc. Tertius modus substantie ē per se stare siue esse

ens per se. Et de isto modo ponuntur tria dicta. Quorum primum est: modus subsistendi in se: conuenit substantie in ordine ad se. Secundum dictum: modus subsistendi in se est accidentalis. Ista duo dicta patebunt in declaratione tertij dicti. Tertium ergo dictum est istud: q modus subsistendi in se vel per se est modus essendi negatiuus ꝗ m rem: licet fm rationem sit positiuus. primum patz quia iste modus essendi resoluitur in duplicē modum essendi priorem: videlicet in modum essendi per se et non in alio subiectiue: et ille est conceptus negatiuus accidentalis. ergo z modus subsistēdi per se vel essendi per se erit modus negatiuus: vel resoluitur in modum essendi qui est esse in se subiectiue. modo eē in se subiectiue nihil aliud est q̄z non habere aliquid pro suo subiecto: sed talis modus est subiectiuus. ergo et precedens. Sed q iste modus sit positiuus fm rationem: patet: quia subsistere per se vel esse per se non e aliud q̄z esse in se: modo esse in se formaliter positiue dicit relatōem rationis eiusdem ad se ipsum et non relationem realem. quia nihil realiter et positiue est subiectum sui ipsius: quia tunc idem esset subiectum et accidens. ergo nihil refertur ad se ipsum tanq̄z ad subiectum realiter et positiue: sed tantum fm rationem: et per consequens modus subsistendi p se: qui tantum valet sicut esse in se ipso subiectiue: erit modus positiuus fm rationem. Secundo sic eadem subsistētia qua substantia sbstat accidentibus subsistit in se. sed substantiā substare accidentibus est terminare dependentiam accidentium ad ipsam. ergo subsistere in se est terminare dependētiā sui ad seipm que dependentia est relatio rationis: ergo modus subsistendi per se licet realiter sit negatiuus: tamen fm rationem erit modus positiuus. Hoc supposito ab eisdem ponitur talis distinctio: q substantia potest capi dupliciter Uno modo quantum ad eius proprium modū essendi: qui est esse per se et non in alio subiectie: zqui ē quidaz modus negatiuus (vt patuit) et sic substantia non suscipit magis neqz minus. nec infra eandem speciem: nec indiuersis habet latitudinem graduum. et sic intelligitur dictum arestotilis in presenti: cuz dicit substantiam non suscipere magis neqz minus. et generaliter omnes autoritates videntes hoc idem sonare: debent intelligi capiēdo substantiam isto modo: quantum scilicet ad modum essendi per se. Alio modo potest capi substantia quantum ad entitatem substratam huic modo essendi. z sic infra eandē speciem habet latitudinem graduū fm quos suscipit magis et minus. Quod probant primo p articulum parisiensem in quo habetur quicunqz dixerit animam cristi non esse perfectiorem et nobiliorem anima iude in puris naturalibus est error. Secundo ratione sic. pro qua suponitur q sint duo corpora naturalia eiusdem speciei z eiusdem dispositionis quātū ad omnia: excepta sola raritate et densitate: q̄rum vnum sit duorum pedum: et aliud sit vnius pedis: et corpus duorum pedum condensetur quantum ad dimensiōes eius: quousqz veniat ad quantitatem vnius pedis: hoc totū est possibile. quo supposito arguitur sic. omne corpus fm substantiam excedens aliud corp manente eius tota substantia vt tota: semper excedit illud. sed corpus duorum pedum fm substantiam excedit corpus vnius pedis: z ipso condensato remanet tota substanna eius ergo postquam erit condensatum et redactuz ad quantitatem vnius pedis excedit aliud corpus vnius pedis et erit maius eo: sed nō maius extensiue. cum sint eiusdem quantitatis: g̃ est necessario maius intensiue: et p cōsequens vna substantia erit magis substantia q̄z alia eiusdem speciei: et hoc intensiue. ergo substātia suscipit magis et minus. Item omne qō mutatur formaliter et terminatiue partim est in termino a quo et ptim in termino ad quem ex sexto phisicorum. et dicit comentator hoc habere veritatem in quatuor generib: scilicet in substantia quantitate qualitate et vbi. ergo substantia in sua entitate et natura habet partem et partem: et non quantitatiuam: g̃ gradualem: Et ad rationem prime oppinionis respōdetur q duplicter intelligitur aliquid eē accidens. Uno modo quia est alterius generis ab eo cui aduenit: non faciens vnum p se numero. et sic secundus gradus forme substantialis adueniens primo gradui vel ipi forme non est accidens: ex eo q facit vnū per se cum primo gradu: et cum prima forma. Alio modo capitur accidens pro omni eo sine quo res potest esse. et sic secundus gradus forme est accidens respectu primi. quia primus potest esse sine secundo.

Dubitatur secundo. quid est

gradus formaliter et entitatiue. Respondet premittendo duas distinctiones. Pria distinō quidā sunt gradus essentiales siue essentiarū et isti gradus dicuntur esse vltime perfectiones essentiarum: fm quas q̄libet essentia est limitata ad certum genus et ad certam speciē

Et ex his gradibus constituitur ordo vniuersi
Alij sunt gradus perfectionū vnitiue contentarum in eadem essentia. et isto modo est sermo hic de gradibus. Secunda distinctio.
Alicuius forme speciuoce q̄druplices possunt assiguari partes. Quedam sunt partes essentiales: sicut materia et forma. Alie sunt partes quittatiue: sicut genus et differentia: alie sunt partes perfectionales: fm quas competit sibi totalitas seu quantitas perfectionalis. Et alie due sunt partes materiales: cuiusmōi sunt partes subiectiue. Tunc respondet ad dubium: q̄ gradus forme est quedam portio perfectionalis forme speciuoce: extra eius conceptum quittatiuum: ipsam tamen formam speciuocam infra suum conceptum includens: coincidens cum ea in idem essentialiter: et inclusa realiter intra conceptum indiuidui vagi vage: et determinati determinate
Et in ista descriptione tanguntur sex conditiones gradus forme: Prima conditio est q̄ gradus est quedam portio perfectionalis forme speciuoce. quia forma speciuoca de se est illimitata: habens quandam totalitatem siue quantitatem: et illius totalitatis gradus ē ps siue portio. Secunda est. q̄ sit extra conceptum quittatiuum et speciuocum forme: quia nisi sic sequeretur q̄ vbicunq; reperiret forma speciuoca ibi essent omnes isti gradus: et sic tāta esset perfectio in vno indiuiduo: quanta esset in omnibus simul sumptis. Tertia cōditio est q̄ gradus includat formam in suo cōceptu quittatiuo. quia in quolibet gradu saluatur ratio forme speciuoce: qō non esset nisi includeretur quittatiue in ipso gradu. Quarta conditio q̄ gradus est idem essentialiter cuz forma speciuoca. quia gradus additus forme sic contrahit formam: q̄ facit vnum essentialiter cum ea. Quinta conditio q̄ gradus includatur realiter in ꝛceptu idiuidui: q̄ licz forma speciuoca quittatiue sumpta abstrahat ꝛ precindat a gradu: tamen vt existens est necessario concernit aliquē istorum graduū. mō forma speciuoca non existit. nisi in suo indiuiduo. Ideo gradus forme realiter includitur in conceptu indiuidui. Sexta cōditio q̄ gradus vage includatur in conceptu indiuidui vagi: et determinate in conceptu indiuidui determinati. Nam sicut est duplex idiuiduū scz vagum et signatum: sic etiam dicēduz ē de ḡdu.

Dubitatur tertio vtruz gradus forme sint realiter distincti. Respondet ab aliquibus q̄ uō: sed omnes cadūt in vnaz realitatem actualem. quia ex distinctis in actu nō potest fieri vnū: nisi alterū sit in potentia ad aliud. ergo si illi gradus essent actu realiter distincti: non possent actu constituere vnam realitatem actualem. Aliter respondetur per sex dicta. Primum est sic partes in linea constituunt vnam lineam totalem et quantam quātitate extensiua: sicut et plures gradus forme constituunt vnam formam totalem et quantā quantitate intensiua. Secundum dictum sicut partes in linea quam constituunt habent in diuisionem et vnitatem: ita gradus forme habent in forma quam constituunt vnitatem et indiuisionem. Tertium dictum. sicut partes vt sunt vnite in linea sunt linee: non totales et simpliciter: sed partiales et fm quid: ita gradus vt sunt vniti in forma sunt forme nō totales et simpliciter: sed partiales et fm qd. Quartum dictuz. sicut partes vt sunt vnite in linea sunt in actu existendi tantum: licet vt actu sunt diuise sint in actu subsistēdi: ita gradus vt sunt vniti in forma habent esse in actu existendi: licet vt sunt actu diuisi habeant esse in actu subsistendi. Quintum dictum sicut partes linee siue vt actu diuise siue vt actu coniuncte distinguuntur realiter: sic et gradus forme siue sint actu diuisi a se inuicem: siue actu vniti ad se inuicem realiter distinguuntur. q̄ distinguuntur realiter quando sunt actu diuisi satis est manifestum. quia q̄cunq; separati existere possunt illa distinguuntur realiter. sz partes linee actu diuise: et etiam gradus fore actu diuisi a se inuicem: existunt separatim. ḡ distinguuntur realiter. Sed q̄ distinguuntur realiter quādo sunt actu vniti in forma probatur. pro cuius probatiōe premittunt due suppositiones. Prima. respectus realis actualis presupponit extrema realia in actu. Secunda suppositio: Respectus realis qui requirit distinctionem extremorum non potest esse realiter i actu nisi extrema sint realiter actu distincta. Tunc formatur sic ratio. Unio partiuz linee in tota linea vel etiam vnio graduū forme in forma est respectus: qui nō potest esse nisi inter extrema distincta. quia idez vniri sibi ipsi includit contradictionez. sed tota linea vl̄ etiam tota forma existente in actu: vnio suaz partium vel graduum ē realiter in actu: ergo ille partes erunt distincte realiter et actualiter et consimiliter illi gradus erunt ad inuicē distincti realiter ꝛactualiter. Sextū dictū. sicut partes linee ante diuisionem non dicuntur multe linee simpliciter: sed mlte linee fm qd et partiales ad inuicē. tamē distictis abinuicē realiē et actualiter existentes: ꝛ post diuisionē partiū

actu factam dicuntur multe linee simpliciter: et plures et subsistentes. ita gradus vt sit vniti in forma: non dicuntur plures forme simpliciter: sed plures forme fm quid et partiales: ab inuicem tamen realiter distincte: et actualiter existentes: et post diuisionē forme in partes graduales illi gradus plures dicunt plures forme simpliciter: et multe ꝛ subsistentes.

Ad rationes ante oppositꝫ

Ad maiorē ōme respondetur per distinctōnē quia contrarium potest capi dupliciter. Uno modo communiter scilicet pro priuatione: vl' p ḡcunqꝫ icōpossibili. et sic conceditur maior Alio° proprie: et sic negatur. quia ad quantitatem et vbi est proprie motus. que tamen nō habent contrarium: proprie capiendo contrarium. Et ad minorem conceditur q̄ forma sb̄stantialis potest esse terminus motus. Contra forma substantialis est terminus generationis ergo si ipsa sit terminus mot°: sequitur q̄ generatio erit motus: qō est contra arestotilem quinto phisicorum: Respondetur negando consequentiam: quia licet forma substantialis sit terminus generationis: tamen grad° sequens illam formam q̄ intenditur nō introducitur per generationem: sed per modum intensionis: Ad secundam patuit solutio in p̄ dubio. Ad tertiam dicitur q̄ alicui° potest eē mutatio du ꝫ. Uno modo formaliter et terminatiue. et sic generatio dicitur esse mutatio substantie. Alio modo subiectiue et materialiter: et sic alteratio et quicunqꝫ alius motus vel mutatio potest esse ipsius substantie tanquā subiecti.)

Queritur septimo vtrum

q̄ntitas sit gen° generalissimum ab alijs distinctum. Et arguitur q̄ non. quia nullum gen° predicatur denomiatiue de suis spetieb°. sed quantitas p̄dicat de suis spetieb° dentie. hec ei conceditur vera: species est quanta: ergo quantitas non est gen°. z°° Omē gen° hꝫ vnā rationem primam equaliter participatam ab omnibus illius generis. sed quantitas nō hꝫ vnā rationem talem. ergo. mio: patet. q: talis ratio vel esset ratio mensure: vel ratio diuisibilitatis. Non primū q: ratio mensure prius conuenit quantitati discrete q̄ continue. Nā vlne non conuenit mensurare nisi fm q̄ in se ipsā replicatur. ergo. Nec secundum. quia rō diuisibilitatis prius conuenit continuo q̄ discreto. Numerus enim causatur ex diuisione continui tertio phisicorum. ergo cum quantitas non habeat vnam rationem equaliter participabilem: sequitur q̄ non erit genus. In oppositum arguitur per arestotilem ponentem quantitatem esse vnum de decē predicamētis

Sciendum primo q̄ pro intellectu questionis mote ponitur vna difficultas. Utrum scilicet ratio mensure sit propria ratio quantitatis.

Ad quam respondēt aliqui affirmatiue. Cuius rationem assignant. quia in isto libro arestotiles probat orationem esse quantitatem: per hoc q̄ cōuenit sibi ratio mēsure. ergo ratio mensure est propria ratio q̄ntitatis. Secundo sic: arestotiles distinguit speties quantitatis per rationem mensure sic superficies et locus ponuntur esse speties distincte quia licet non distinguantur in ratione diuisibilitatis: distinguuntur tamen in ratione mēsure: ex quo concludit ipsas esse speties distinctas. Sed contra hoc obicitur. quia ratio generis eq̄ primo in ē suis spetibus sed ratio mensure prius conuenit quantitati discrete q̄ꝫ continue vt patuit per secundum argumentū ante oppositum ergo. Ideo ad rationes hoc proban° potest faciliter responderi: dicendo q̄ arestotiles probat orationem esse quantitatem per rationem mensure: et similiter distinguit species quantitatis etiam per rationem mensure: non quidem tanq̄ꝫ per rationem essentialem et primam: sed tanq̄ꝫ per vnam eius propriam passionem. ita q̄ mēsurare nō est propria ratio quantitatis: sed ē passio consequens propriam rationem eius.

Sciendū secundo. q̄ in hoc:

tertio capitulo determinat arestotiles de quātitate. Et continet duas partes principales. In quarum prima determinat de quantitate q̄ntum ad eius essentiam. Et ista pars continet duas particulas. In quarum prima determinat de quantitatib° per se. et cōtinꝫ duo puncta. In quorum primo determinat de quantitatibus discretis. et interdit quatuor conclusiones. In quarum prima ponit duas diuisiones quantitatis. quarꝫ prima ē hec. Quantitatis aliud continuum aliud discretum. Et ñ est vis si non dicatur alia. quia adiectiuum sb̄stantiuatū in neutro genere potest vere dici de masculino feminino et neutro. vt vir ē aliquid mulier est aliquid: et vir ē aliud a muliere: et mulier est aliud a viro. vel posset sic exponi quantitatis. i. predicamenti quantitatis aliud genus scꝫ subalternum est continuum

et aliud discretum. Secunda diuisio quantitatis quedam constat ex partibus habentibus positionem ad inuicem. Alie vero constant ex non habentibus positionem. Secunda conclusio tangit declarationem generalem et exemplarem prime diuisionis. dicens q̃ quantitas discreta est vt numerus et oratio. Sed quantitas continua est vt linea superficies corpus: Amplius autem preter hec tempus et locus: Et iste due vltime species scilicet tempus et locus enumerantur cum quadam interruptione ad denotandum forsan q̃ habent alium modum mensurandi quam tres priores. eo q̃ mensurant extrinsece: tres vero prime mensurant intrinsece. Et hoc fit ad denotandum q̃ sunt quantitates per accidens. vt videtur inuere arestotiles in quinto methaphisice: vbi dicit q̃ tempus et motus sunt quantitates per accidens.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc:

tertium mouetur vna difficultas: videlicet q̃ sit propria ratio quantitatis per quam essentialiter distinguuntur eius species. Ad q̃ respondet per duas propositiones: Prima propositio ē diuisibilitas in partes eiusdem rationis non est ratio essentialis quantitatis. patet quia nullus respectus formaliter est propria ratio alicuius absoluti. sed diuisibilitas est respectus formaliter: quia dicit quandam habitudinem ad diuisionem. ergo ratio diuisibilitatis non est propria ratio essentialis quantitatis: Secũdo sic potentia et actus diuidunt omne ens. ꝗ actus diuidendi non in est essentialiter quantitati: quia tunc quantitas esset semper actu diuisa. ergo nec potentia ad diuidi est essentialis quantitati. Ex quo sequitur q̃ talis propositio quantitas est diuisibilis in partes eiusdē rationis: et similiter ista. quantitas est mensuratiua substātie: nō sunt p̃ se in primo modo sed in secundo modo. quia ibi predicat passio de suo subiecto. Secunda propositio habere partes eiusdem rationis est propria ratio quantitatis. quia diuisibilitas in partes eiusdem rationis est propria passio quantitatis consequens per se rationem eius. quia consequitur hoc q̃ ó est habere partes eiusdem rationis: ergo illud est propria ratio quantitatis Quam tamen arestotiles circumloquitur per diuisibilitatem tangẽs per propriam passionem eius. Unde ex diuersis passionibus eliciuntur a philosopho quatuor passiones quantitatis: sic se habens per ordinem. q̃ prima passio ē diuisibilitas in partes eiusdem rationis. Secunda est esse finitum et infinitum. Tertia est equale vel inequale. et quarta est ratio mensure. Nam omnis mensura per se intelligitur esse equalis vel inequalis mensurato. q̃ enim mensuratum est equale vel inequale: ideo ꝛ mensura.

Conclusio responsalis. quantitas est genus generalissimum ab alijs distinctum.

quia habet vnum modum essendi siue vnam rationem essentialem distinctā a ratione cuiuslibet alterius predicamenti: participabiles essentialiter ab omnibus illius predicamēti vt est diuisibilitas in plura vlterius formaliter diuisibilia: vt patuit in tertio notabili: nec hꝫ aliquod genus supra se quod contrahit. ergo est genus generalissimum.

Dubitatur primo. vtrũ numerus et oratio sint species quantitatis discrete.

Pro quo supponendum est q̃ arestotiles in hac parte probat istam conclusionem q̃ est tertia: scilicet q̃ numerus sit quantitas discreta. quia illud ē quantitas discreta cuius partes ad nullum terminum cōmunem copulantur sed partes numeri sunt huiusmodi. ergo. minor patet primo in partibus aliquottis. q̃ quilibet zequiqz sunt ptes aliqtte denarij: et nō coniunguntur ad aliquem terminum communem: ꝗ semper vna pars manet discreta et separata ab alia ergo ꝛc. Secundo probatur idem in partibus non aliquottis. quia tria et septē sunt partes non aliquote denarij: et tamen ad nullum terminum coniunguntur: sed semper vna pars est discreta et separata ab alia: Quarta conclusio est hec. Oratio est quantitas discreta. quia sibi competit mensurare. nam per orationem mensuratur sillaba breuis ꝛ longa Et hoc intelligitur de oratione vocali et non de mentali. quia de oratione vocali dicimus q̃ sillabarum alie sunt longe et debēt proferri tempore longiori. alie autem breues. Sed q̃ sit discreta patet. quia ad nullum terminum communem particule eius copulantur. non enim est aliquis terminus communis ad quē sillabe vocis copulentur: sed vna queqz sillaba est diuisa ab alia.

Dubitatur secundo. vtrũ in oratione sint alique partes aliquotte et non aliquotte.

Responsio patebit ex solutione duarum paruarum difficultatum. Prima difficultas

cultas est. Quid sit pars aliquotta et quid nō aliquotta. Respondetur ꝙ pars aliquotta est que aliquotiens sumpta reddit totum adequate. vt quinqz est pars aliquotta denarij. Nā si quinqz bis accipiantur: reddit numerū denarii adeqte. Sed pars nō aliquotta est q̄ quantūcunqz resumpta nunq̄z potest reddere suum totum adequate: sed plus vel minus vt tria z septem sunt partes non aliquotte denarij. Nam tria non possunt aliquotiens accipi: vt reddant denarium adequate: sed semp plus vel minus. z similiter septem. Secunda difficultas. vtrum oratio sit quantitas: cum non enumeretur ab arestotile in quinto methaphisice inter species quātitatis. Dicitur ꝙ sic: eo ꝙ sibi competit ratio mensure. Et diffinitur sic oratio est quedam forma numeri: adherens discretis partibus vocis: in prolatiōe continua sibiinuicē sbsequentibus. Aliter respondetur ad difficultatez negatiue. qz (sicut dicit cōmētator quinto methaphisice) arestotiles in predicamentis multa locutus est non fm veritatem: sed fm ꝙ consuetum erat loqui cōmuniter. z maxime quantum ad illa quorū spetialis determinatio veritatis spectabat ad alias partes spetiales philosophie: scilz naturalis vel methaphisice. z qz tempore suo consuetum erat dicere ꝙ oratio est quantitas: iō hic posuit orationem tanq̄z spetiem quantitatis. cum tamen hoc non videatur esse verum: ideo nec ipse in quinto methaphisice enumerat orationem inter species quantitatis.

Dubitatur tertio. vtrum numerus sit species quātitatis.

Et videtur ꝙ nō. qz omnis species est vna. sed partes numeri semper sunt separate abinuicem. Nec videt qualiter possint facere vnum. ergo numerus non est species quantitatis. Ad dubiū respondetur ꝙ numerus est species quantitatis discrete. Et dicitur vltra ꝙ numerus est vnus formaliter ab vltima vnitate: nō absolute sumpta: sed ad priores vnitates cōparata: tanq̄z scz terminus aggregationis ordinate. Sed contra hoc obicitur. qz nullus respectus formaliter est forma essentialis alicuius absoluti: nec facit aliquid esse formam substātialem alicuius absoluti. sed compatio vltime vnitatis ad priores est formaliter respectus. ergo non est forma essentialis numeri: nec facit illam vnitatem esse formam essentialem ei⁹: Ideo aliter respondetur ad dubium. ꝙ numerus est vna species quantitatis: z est vnus formaliter a sua forma specifica: que est propria discretio: existens in quinqz vnitatibus vel tribus. si fit numerus quinarius vel ternarius: tanq̄z in vna materia: ita ꝙ quinqz vnitates sint materia quinarij: z propria discretio existens in illis quinqz vnitatibus est forma specifica ipsi⁹ quinarij. Nez tamen huiusmodi forma non ē nobis noiata. Potest tñ dici ꝙ rō per quā cōuenit quinario diuisibilitas ē propria forma quinarij. Et si arguatur: Omne accidēs habet vnum subiectum. sed numerus nō habet vnū subiectum. ergo non est vnuz accidens: z per consequens non est vna species quantitatis. Minor patet. qz numerus est in diuersis subiectis: puta in diuersis vnitatibus materialib⁹ Respondetur ꝙ aliquid esse in diuersis subiectis potest dupliciter intelligi. Uno modo sic ꝙ fm se totum sit in vtroqz subiectorum: z sic est impossibile vnum accidēs numero esse in diuersis subiectis. Alio modo potest intelligi idem accidens numero esse in diuersis subiectis ratione suarum partium: fm ꝙ vna est in vno subiecto: z alia pars in alio: z sic idem accidēs numero potest esse in diuersis subiectis Et si dicatur ꝙ ex illis vnitatibus non fiat aliquid vnum per se: sicut neqz ex subiectis illarum fit vnum per se. Respondetur ꝙ ex illis vnitatibus fit vnum discretum per se: z tamē ex sbiectis illarum non fit vnum per se. Unde nihil prohibet esse maiorem vnitatē in accidentibus q̄z in subiectis. Et si iterum obiciatur. quod accidēs capit vnitatem suam a sbiecto in quo est. Respondetur ꝙ accidens capit vnitatem materialem a subiecto: non autē formalem. iō non est inconueniens accidens habere maiorem vnitatem formalem q̄z suuz subiectum.

Ad rationes ante oppositu z

Ad primam dicitur. ꝙ ista propositio linea ē quanta et consimiles sunt distinguende. quia vel ista dictio quantum valet tantum sicut habens quantitatem tanq̄z formam sibi inherētez: z tunc conceditur ꝙ quantum predicatur denominatiue de eo de quo predicatur: z tūc iste sunt false: Linea est quanta: superfities ē quanta. Alio modo capitur quantum vt tantū valet sicut habens partes eiusdem rationis. z sic hec est vera: Linea est quanta. Nec proprie est denominatiua: licet posset dici denominatiua large. Ad secundam patet.

quid sit dicendum ex dictis: q̃ nec ratio mensure nec ratio diuisibilitatis est propria ratio essentialis quantitatis: sed sunt passiones eiꝰ. sed propria ꝛ essentialis quantitatis est habere partes eiusdem rōnis:

Queritur octauo. Vtrū sunt

tm̃ quatuor speties quantitatis habentes positionem in cōtinuo: scz linea superfities corpus ꝛ locus. Et videtur q̃ nō. q̃ positio est tm̃ habentium locum. sed linea ꝛ superfities nō habent locum. q̃ soli corpori debetur locꝰ ergo ꝛc. Secūdo sic. Loci nō est locus: q̃ alꝰ esset processus in infinitum. ergo locus nō hz positionem in suis partibus. Tertio sic. Numerus habet ordinem ꝛ permanentiā in suis partibus ergo ꝛ positionem. ꝛ per cōsequens non tm̃ quatuor sunt speties in suis partibus positionem habentes. In oppositum ē arelēs.

Sciendum primo q̃ pro de

claratione terminorum ꝛ inferius dicendorū ponuntur quatuor dicta. Primū ē. q̃ linea superfities ꝛ corpus dicuntur mensure intrinsece: eo q̃ subiectiue sunt in eo quod mensurant. sed tempus ꝛ locus dicūtur mensure extrinsece: eo q̃ non sunt subiectiue in suis mēsuratis. Secundū dictum. In linea tria possunt signari puncta: scilz punctum initians: de quo dicitur q̃ fluxu suo ymaginario causat lineam. Aliud est punctum terminans: ꝛ aliud est punctum initians ꝛ terminans simul: Terminans quidem respectu prime partis linee: ꝛ initians respectu partis posterioris. ꝛ ratione huius habz copulare ꝛ vnire partes linee adinuicem. Tertium dictum. Tm̃ tres sunt dimensiones: scilz longitudo latitudo ꝛ profunditas. q̃ tm̃ tres sunt linee possibiles se intersecare ortogonaliter in puncto .i. ad angulos rectos. Quartum dictum. Ad habere positionem in suis partibus tria requiruntur. Primo q̃ ptes sint in suo toto ita ordinate: q̃ possit signari in quo loco sita est quelibet. Secundo q̃ partes sint copulate ad aliquem terminum cōmunem. ꝛ tertio q̃ habeāt pmanētiā.

Sciendum secūdo. q̃ in hoc

secundo puncto determinat arestotiles de pribus quantitatis continue. Et intēdit nouē conclusiones. Quaꝛ prima est. Linea superfities ꝛ corpus sunt speties quantitatis cōtinue. De linea patet. q̃ linea habet vnum terminū cōmunem ad quem parti ꝛ eius copulantur scz ad punctum. ꝛ eadem ratione patet de superfitie q̃ sit quantitas continua: q̃ particule eiꝰ copulantur ad aliquem terminum cōmunem scilz ad lineam. Similiter etiam corpus habz vnum terminum cōmunem scilz superfitiē ad quem eius particule terminantur. ergo linea superfities ꝛ corpus sunt quantitates cōtinue Secunda conclusio. Tempus ꝛ locus sunt q̃ntitates continue. De tempore patet. q̃ particule temporis copulantur ad aliquem terminū cōmunem scilz ad presens. Ideo est dicendū q̃ ista pars textus ī qua dicitur: Presens enī tempus copulatur ad preteritum ꝛ ad futurū est intelligenda cōuertendo passiuū in actiuū ita q̃ sit sensus: presens tempus copulat preteritum ꝛ futurum. Sed q̃ locus sit quātitas continua patet. q̃ partes corporis copulātur ad aliquem terminuz cōmunē: ergo ꝛ partiēs loci. tenet consequentia. Nam partes loci continent singulos ptes corporis. sicut enī totꝰ locus continet totum corpus: ita partes loci continent ptes corporis. ergo partes loci terminabuntur ad eundem terminum cōmunem: ad quem copulabunt̄ particule corporis. Tertia conclusio resumit secundam diuisionē prītactam vt ipsam declaret: et est hec: Quantitatis alia constat ex partibus habentibus positionem in suo toto. Alia autem ex non habētibus positionem. Quarta conclusio. Linea superfities corpus ꝛ locus habent positionez in suis partibus. De linea patet primo q̃ illō cuius partes habēt ordinē in toto: ꝛ de quibꝰ potest ostendi vbi quelibet sita est: ꝛ sunt copulate ad terminum cōmunem: ꝛ habēt permanentiam: habet positionem in suis partibꝰ sed linea ē huiusmōi ergo ꝛc. Similiter probatur de superfitie corpore ꝛ loco. Quinta conclusio. Numerus nō hz positionez in suis partibus. q̃ illud non habet positionē in suis partibus cuius partes non habent situz: neqz copulantur ad aliquem terminum cōmunem sed numerus est huiusmodi. In numero cui non poterit quisq̃z perspicere tanq̃z particule eius positionem aliquam ad seinuicem habeant: vt sint site alicubi: et alique pticule ad seinuicem connectantur. Sexta cōclusio. Tēpus non habet positionem in suis partibus. Probatur. q̃ illud non hz positionem in suis partibus cuius partes non simul permanent. sed partes tēporis sunt huiusmodi ergo ꝛc. Septima cōclusio remouet vnū dubiū. q̃ erā ptes tpis nō hīt positionem: videretur alicui q̃ neqz habeant ordinē. Hoc dubiū remouet

dicens.tu dices tempus magis habere q̃ndã ordinẽ partiũ q̃ positionẽ:eo q̃ tẽporis aliud q̃dẽ est pri⁹: aliud ꝯ posteri⁹. Lõsiliter ꝑtes numeri hãt ordinẽ: eo q̃ pri⁹ numerat vnus q̃ duo:z duo q̃ tres.z ita ꝑtes numeri habebunt quendã ordinẽ: positionẽ ꝯ nõ multuz ꝓcipies. Octaua ꝓclusio. Oratio nõ hz positionẽ in suis ꝑtibus·q: partes ōronis nõ hãt permanẽtiã:q: qõ dictũ ẽ nõ põt amplius resumi.g̃ nulla erit positio ꝑtiũ eius:cum nõ pmaneãt. Nona ꝓclusio ꝓcludit p̃dictã diuisionẽ declaratã:z ẽ hec.itaq̃ q̃ntitatũ.Alie cõstant ex ꝑtib⁹ q̃ in eis sunt ad scinuicem positionẽ habẽtibus:Alie ꝯ ex nõ habẽtibus positionem.

Sciendũ tertio. q̃ circa hũc

tertũ incidũt tres difficultates. Prima vtz linea supfities z corp⁹ possint inueniri in eodẽ subiecto.Et videt q̃ nõ.q: si linea inest alicui subiecto:tũc sibi inerit lõgitudo sine latitudine:z sic sibi nõ inherebit supfities:z si superfities inhereat alicui subiecto tũc eidẽ inherebit longitudo z latitudo sine ꝑfunditate: z p ꝓns nõ poterit sibi inherere corp⁹. Respõdet q̃ ista tria mãꝫ in re inueniunt separata:licz tñ formaliter z q̃ntitatiue sepentur. Ideo ad obiectionẽ respõdet q̃ negatiões ille non sunt negatiões simpliciter:iõ nõ valet obiectio. vt cũ dicit q̃ linea est longitudo sine latitudine g̃ si linea inueniat in aliq̃ ſbiecto:nõ inuenit latitudo in eodẽ:z vez est sic:q̃ in illo ſubiecto nõ inuenit latitudo que sit ipsi⁹ linee. sed põt inueniri latitudo q̃ est supfitiei . sil⁹ si supfities sit in aliq̃ subiecto:in eodẽ nõ inuenit ꝑfunditas q̃ sit ipsi⁹ superfitiei:licz possit inueniri ꝑfũditas q̃ ẽ ipsius corporis . Scõa difficultas vtz linea ꝓõat ex ꝑtis. Rñdet q̃ nõ.q: nullũ continuũ cõponit ex indiuisibilibus:vt hz videri 6° ꝑhicoꝝ . Dicũt tñ quidã q̃ ꝑtes põt dupliciter ꝓsiderari.Uno mõ put ex suo fluxu ymaginario in longũ causat lineam: z isto mo dicitur materia lince . Alio mõ põt considerari vt ẽ termin⁹ vnius ꝑtis p modũ finis.z alterius per modũ ꝑncipij: Ratione cui⁹ sibi ꝓuenit copulare z vnire ꝑtes linee adinuicẽ:z sic ꝑtes hz rõnẽ forme respectu linee.Et sil⁹ diceret de linea q̃ ipsa ꝑtes est in potẽtia ad fluxũ cõtinuũ in latũ dicit eẽ ꝑtin⁹ materiale supfitiei: Ipsa autẽ ꝓsiderata in se z absolute:vt.s.ipsa est mensura rei fm longũ:dicit eẽ spẽs distincta a superfitie. Et ꝓsil⁹ diceret de superfitie ĩ ordine ad corpus. Tertia difficultas.vtz linea hẽat multitudinẽ ꝑtiũ in actu vel in potẽtia tñ. Rñdet per distinctionẽ:q̃ aliq̃d dicitur hr̃c multa in actu dupliciter.Uno mõ in actu subsistendi:z sic in linea nõ est multitudo partiũ actu· Alio mõ in actu cristẽdi:z sic ne duz est multitudo partium in linea actu : ĩmo infinite partes in actu.

Conclusio responsalis. tan

tũ sunt q̃tuor spẽs q̃ntitatis in suis partib⁹ positionẽ hãtes:vt patuit in scõo notabili.

Dubitatur primo. vtrũ pre

ter spẽs enumeratas sint aliq̃ quantitates per accẽs. Pro cui⁹ solutiõe ẽ supponẽdũ q̃ arestotiles in isto scõo pũcto determinat de quãtitatibus per accẽs. z intẽdit duas ꝓclusiões. Prima tãgit intẽtũ.z ẽ hec. Quãtitates quas diximꝰ sunt proꝓie q̃ntitates.s.spẽs quãtitatis continue z spẽs quantitatis discrete:z oia alia ab istis si dicant quantitates B est p accidẽs. Scõa ꝓclusio:Quecũq̃z dicunt q̃ntitates a p̃dictis spẽbus entẽratis sũt q̃ntitates p accẽs. Probat: q: quecũq̃z dicũtur q̃ntitates solũ per habitudinez ad quantitates p̃dictas talia dicuntur q̃ntitates per accẽs:sed quecũq̃z alia a predictis q̃ntitatibus si dicant q̃ntitates dicunt soluz q̃ntitates denoiatiẽ a p̃dictis q̃ntitatib⁹.g̃ quecũq̃z dicunt quantitates preter illas dicuntur q̃ntitates p accẽs.B⁰² patet exẽplariter.q: albũ dicit multũ eo q̃ superfities sit multã:z actio longa:eo q̃ temp⁹ sit lõgũ:z motus multus:q: tẽp⁹ mensurãs ipsum est multũ·g̃ albũ z actio sunt q̃ntitates p accidens. Rõne sic probatur. q: illud cui⁹ q̃ntitas notificat per aliã quantitatẽ est q̃ntitas p accidens:sed q̃ntitas albedinis z actõis z aliorũ similium cognoscuntur per aliã quantitatẽ ergo oia illa sunt quantitates per accidens:z in habitudine solum ad altas q̃ntitates. Minor patet:q: si q̃s assignet quanta sit actio: tẽpore diffiniet:dicendo ipsam esse ãnuã.similiter assignans quantũ sit albũ:diffiniet.i. notificabit eius quantitatem per superfitiem.q: quãta est superfities tũ albi vere dices.ideo concludit q̃ solũ ille quantitates q̃ dicte sunt sunt quantitates per se:nil autẽ alioꝝ erit q̃ntitas per se:Licet forte possz dici quantitas p accidens.

Dubitatur secũdo. vtrũ tem

pus z locus sint mensure extrinsece.Ad dꝰ tñ rñdet per tres distinctiões. Quaꝝ prima est: Mot⁹ est duplex.quidã est motus cõis: cuius modi est motus primi mobilis:in ipso primo

mobili realiter ⁊ subiectiue exſis. Aliꝰ eſt motus ſpālis: cuiꝰ mōi ſuit motꝰ ꝓticularium mobilium generabiliū ⁊ corruptibiliū. Secunda diſtinctio duplex ē tempꝰ. Quoddā ē tempus cōe ⁊ generale: qō per realē inherentiā ꝓuenit motui ꝑmi mobilis: ⁊ nulli alteri motui. Aliud eſt tempꝰ ſpāle: qō ꝑ realē inherētiā ꝓuenit ꝓticularibꝰ motibus mobiliū ꝓticularium. Tertia diſtinctio: Locꝰ pōt capi duꝯ. Uno mō materialiter ſeu fundamētaliter: ⁊ ſic ē ſupfities cōcaua corporis ꝓtinētis. Alio mō capit formaliter: ⁊ ſic ē reſpectꝰ extrinſecꝰ adueniēs: fundatꝰ in ſupfitie ꝓcaua corporis ꝓtinētis: ⁊ terminatus ad ſupfitiē cōuexā corporis contēti: q qdē reſpectꝰ vocat locatio actiua vel locatiuitas. Tūc ponunt 4ᵒʳ dicta. Primum eſt. compando tempꝰ cōe ad motum cōem: ⁊ tempus ſpāle ad motū ſpālē tempꝰ eſt mēſura intrinſeca. Ptz q: (vt patuit) ē realiter ⁊ ſbiectie in motu quē mēſurat g̃. Scōm dictum compando tēpꝰ cōe ad motꝰ ſpāles: tunc tēpus eſt mēſura extrinſeca. Patet: q: nō ē in eo quod mēſurat ſubiectiue. menſurat enī motꝰ ꝓticulares: in quibus nō ē ſubiectiue: ſed in motu cōi. Tertiū dictū. Locꝰ materialiter captꝰ reſpectu corporis ꝓtinētis ē mēſura intrinſeca: ⁊ reſpectu ꝓtēti eſt mēſura extrinſeca. Prima ꝑs patz. q: locꝰ materialiter ſumptꝰ ē ſupfities q̃ ſubiectiue ē in corpore ꝓtinēte. g̃ eſt eius mēſura intrinſeca. Scōa ꝑs ptz. q: ſepatur ſbiectiue a corpore ꝓtēto. g̃ nō eſt eiꝰ mēſura intrinſeca: ſed extrinſeca. Quartū dictū. Locꝰ formaliter ſumptus nulliꝰ eſt mēſura. Ptz. q: ſoli q̃ntitati cōpetit rō mēſure. ſed locꝰ formaliter captus nō ē q̃ntitas: ſed ē reſpectꝰ extrinſecus adueniēs de genere vbi. g̃ ſibi nō cōpetit mēſurare.

Dubitatur tertio. ex quo partes temporis nunq̃ ſunt ſimul: ſed ſemp vna ē p̃terita ⁊ alia futura: quō tempꝰ pōt ēe quantitas continua? Ad dubiū rñdet per duo dicta. Primū. Aliud regrit ad exſitiā entiū permanentium: ⁊ aliud ad exſitiā entiū ſucceſſiuoꝝ. q: ad exſitiā entiū permanentiū regrit q: oēs partes ſimul actu exiſtāt: ſed ad exſitiā entiū ſucceſſiuoꝝ ſufficit q: ꝑtes ſint copulate ad vnuꝫ indiuiſibile qō eſt ꝓtinuatiuū partiū entis ſucceſſiui. Scōm dictū. Licet inſtās nō ſit tempus nec ꝑs tpis: tm̄ ꝓpter ſui exſitiā dicit totum tempꝰ exiſtere: ⁊ generaliter vnūquodq̃ ſucceſſiuū dicit exiſtere ſi indiuiſibile cōtinuatiuū partiū eiꝰ ſubſiſtat. Qō ptz a ſimili. q: licet naſus hoīs nō ſit hō: tm̄ ꝓpter ſimitatē naſi totus hō dicit ſimꝰ: eo q: ſimitas nō eſt nata cōuenire toti hoī niſi per naſū. Similiter q: exiſtētia nō eſt nata ꝓuenire enti ſucceſſiuo: niſi per indiuiſibile cōtinuatiuū partium eiꝰ: iō ꝓpter exſitiā ipſius indiuiſibilis: totū ens ſucceſſiuū dr exiſtere. Et ſi q̃rat exq̃ continuitas cōuenit motui ſicut tempori: q̃re areſtotiles nō poſuit motum inter ſpēs q̃ntitatis ſicut tēpꝰ. Reſpondet per vnā diſtinctionē q: motus pōt tripliciter ꝓſiderari. Uno mō materialiter. ſ. ꝑ ipſa forma fluēte. ⁊ ſic ē in eodē genere cū ſuo termino adquē. Scōo pōt capi ꝑ reſpectu mobilis trāſmutati admouēs tranſmutās: q quidē reſpectus eſt extrinſecꝰ adueniens de genere paſſiōis. Tertio capit motꝰ ꝓ fluxu forme: q nō eſt niſi quedā ſucceſſio partiū eius ſ̃ꝫ priꝰ ⁊ poſterius. ⁊ ſic iſto mō ꝓuenit motui ꝓtinuitas alia formaliter a cōtinuitate magnitudis ⁊ tpis. Quod ptz: q: horū ꝑncipia cōtinuatiua ſunt alia formaliter g̃ ⁊ ipſe cōtinuitates ſunt alie formaliter. Unde ꝑncipiū ꝓtinuatiuū motus: qō eſt momentū vel mutatu eſſe: eſt aliud formaliter a ꝑncipio ꝓtinuatiuo tpis: qō ē inſtans: ⁊ eſt aliud a ꝑncipio cōtinuatiuo magnitudinis: qō eſt punctꝰ. g̃ cōtinuitas motus ē alia formaliter a cōtinuitate tpis et magnitudinis. Ex B ad dubiū dr. q: forte are ⁱᵉˢ motū comp̄hendit ſub tpe. Quod videt inuere ꝑ illud qō dr in textu: Actio enim dicit longa: eo q: tempꝰ ſit longū: ⁊ motꝰ multus. Uel pōt dici q: iō are ⁱᵉˢ nō enumerauit motum: q: forſan q̃ntitas ſua nō diſtinguit a tpe: eo q: illa ſucceſſio ſm priꝰ ⁊ poſterius in motu ē tempꝰ q: priꝰ ⁊ poſteriꝰ in motu eſt tempus ſm areſtotilē 4ᵒ pbicoꝝ. Et hec oīa ꝓbabiliter ⁊ breuiter ſint dicta: q: amplior determinatio magis ſpectat ad pbm realē q̃ ad logicum.

Ad rationes ante oppoſitas

Ad primā dicit q: poſitio pōt capi dupliciter Uno mō ꝑ reſpectu ꝓtiū permanentiū ad totū in q̃ habent vnionē ⁊ copulationē: ⁊ ſic poſitio bīi cōuenit linee ſupfitiei ⁊ loco. Alio modo capit poſitio ꝑ ordine vel reſpectu partiū ad totum ⁊ ad locū: ⁊ ſic tm̄ corpori conuenit. Ad ſcōam reſpondetur per idē. Ad tertiaꝫ dicitur q: hoc nō ſufficit: ſed cū hoc regritur q: partes ſint copulate ad aliquē terminū cōmunem: non autē ſic eſt de numero.

Queritur nono. Vtrū quantitas habeat contrarium. Et arguitur q: ſic. q: omnis motus eſt de contrario in contrarium.

sed ad quantitatē est per se motus.q̄ hz ꝓriū: In oppositum ē arstotiles.

Sciendum primo q̄ pro de

ratione q̄ōnis mote ponit talis distinctio.q̄ntitas pōt capi dupliciter.Uno mō p se z absolute:vt abstrahit ab oi posteriori: puta a q̄lita te sensibili:z a motu:z per ꝓfis a substātia in q̄ntū sensibilis ē.z vt sic ptinet ad methaphisicū:z ad logicū ,put super ea fundat intentio logical'. Hec etiā ipsa vt sic hz ꝓriū. Nā in q̄ntitate ꝓtinua nō est minimū: nec in q̄ntitate discreta ē maximū.Alio mō ꝓsideratur phice:inquantu ꝓcernit substātiā materialē z est terminus corporis naturalis.z sic hz ō m.q: in vno q̄ꝫ ꝓposito materiali ex materia z forma sbstātiali trāsmutabili ē ponere maximū mediū z mīmū bñs latitudinē:fm quā de vno ad alterū pōt fieri motus q est ,ppie ad q̄ntitatez.

Sciendum secūdo . q̄ in ista

scōa pte determinat are 1co de trib' proprietatib' q̄ntitatis.Et ꝓtinet tres ꝓticulas. In q̄ꝫ ꝓma tāgit tres ꝓclōes.quaꝫ prima ē: Ampliū q̄ntitati nihil ē ꝓriū.vt bicubito:tricubito:superficiei vel alicui taliū nihil ē ꝓriū. Scōa ꝓclusio tangit vnā instantiā ꝓtra istā proprietatē . q: magnū z paruū multuꝫ z paucum adinuicē ꝓriātur:z tñ sunt q̄ntitates. q̄ q̄ntitati aliqd est ꝓriū. Tertia ꝓclusio tāgit solutionē instātie facte.et q: in ꝑdicta instantia duo assumebant.s.q̄ magnū z paruū multuꝫ z paucū essent q̄ntitates:z z' q̄ essent ꝓtraria· ió predictā instantiam soluit p duas ꝓclusiones ꝓtiales.Quaꝫ prima ē. q̄ predicta 4.' nō sūt q̄ntitates.probat are 1co duabus rōnibus.Quarū prima est.nihil qō nō dicit p se sed in sola relatiōe ad aliud ē q̄ntitas.sed multuꝫ z paucū magnū z paruū sunt hmōi. q̄ nō sunt q̄ntitates. hz' ptz primo q̄ ad primā partem. q: si magnū z paruū diceren ē p se z non relatiue nūq̄ mons diceret paru': sed semp mons diceret magu'.z miliū paruū. sed B est falsum q: mons dicit paru' respectu alteri' montis: z miliū dicit magnū respectu alteri' milij sui generis.Scōo ,probat minor q̄ ad scōaz partē . q: nisi multū z paucū dicerent in relatiōe ad aliud:nūq̄ dicerem' hoies esse multos in domo z paucos in theatro: vel plures in vico et paucos in ciuitate: cū multoplures sint in ciuitate q̄ in vico.sed B est falsū.q̄ etiā nō dicunt p se:sed in relatiōe ad aliud.Scōa rō bicubicū z tricubicū z vnūq̄q̄z taliū significat q̄ntitatē:magnū vo z paruū nō significāt q̄ntitatē sed magis ad aliqd.q̄ magnū z paruū multū z paucū nō sunt quantitates:sed sūt ad aliqd. Scōa ꝓclusio ꝓtialis magnū z puū multum z paucū nō sunt ꝓria,pbat duab' rōibus. Prima ē ista. Nil qō nō dicit per se:sed i relatōe ad aliud hz ꝓriū.sed multū z paucū magnū z paruū sunt hmōi.q̄ nō habēt contrariū.Scōa rō (que ducit ad duo incōueniēcia) ē hec. q: si magnū z puū sunt contraria ꝓtingit idez sil' recipere ꝓria:z etiā idē sibiipsi ē ꝓrium. Pria ps afītis probat:q: idē est sil' magnum z puū q̄ si magnum z puū sint ꝓria idē ,sil' recipiet cōtraria. Afīs ptz.q: idē comparum ad aliqd est paruū:z illud idē compatum ad aliud ē magnū.q̄ ꝓtingit idē sil' z in eodē tpe esse magnuz z paruū. Falsitas ꝓfitis ptz:q: iz substātia vna z eadē numero videat suscipe ꝓria:hoc tñ nō est sil' z in eodē tēpore. q: nullus hō sil' est sanus z eger nec alb' z niger . q̄ videt q̄ nihil aliud simul suscipiat ꝓria. Afīs q̄ ad scōam pte patet:q: magnū z paruū sunt ꝓria.sed idez simul est magnum z paruū ergo idem erit sibiipsi contrariū.

Sciendū tertio. q̄ circa hūc

tertum mouet arestotiles quandā dubitationē.vtꝫ scilz locus sursum z locus deorsum adinuicem contrariātur.Et probat q̄ sic.q: philosophi ponunt sursum cōtrariari ei quod est deorsum: sed sursum z deorsum sunt differētie loci.ergo locus habet contrarium:loc' autem est quantitas.ergo quantitas habet contrarium. Hanc obiectionem nō soluit arestotiles. Potest tñ ad instantiā responderi per distinctionem.q̄ locus potest dupliciter cōsiderari.Uno mō materialiter pro superfitie corporis continentis:z sic est quātitas nec habet contrarium. Alio modo capitur locus formaliter pro superfitie corporis continētis cui inest virtus conseruatiua locati : z sic locus sursum z locus deorsum ratione diuersarū virtutum in ipsis cōtentarum cōtrariant.

Conclusio responsalis.quan

titati nihil est contrarium. Hec conclusio patz satis per declarationem factā in notabilibus.

Dubitatur primo vtrū quan

titas suscipiat magis z minus.Et videt q̄ sic. q: vna quantitas est maior alia.ergo zc. Pro responsione supponendum est q̄ arestotiles in hac scōa particula ponit secundā proprietatem quantitatis que est hec . q̄ quātitas nō suscipit magis z min'.vt bicubicum nō ē alio magis bicubici:nec etiā ternari' vl' quari' suscip magis z mi':sil'r tria vel qnq̄ ñ dñ: ma

Liber

gis vel min⁹:nec temp⁹ alio tpe magis vel minus.q̃ q̃ntitas nõ suscipit magis z min⁹. Consequẽter in tertia ptícula ponit z^am ꝓprietatẽ dicens. Proprũ autẽ maxie q̃ntitatis ẽ fm eã eq̃le vel ineq̃le dici.qõ patz inductiue. qz corpus equale z ineq̃le ór:z nũer⁹ equalis z ineq̃lis:sit̃r z temp⁹ equale z inequale dicit:z sic de alijs spẽbus q̃ntitatis.z qz i nullo alio iuenit q̃z in q̃ntitate:vt affectio.i. dispositio nõ dicit eq̃lis vel ineq̃lis:sed sit̃r: similiter album nõ dicitur multũ eq̃le vel ineq̃le:sed sit̃r.q̃ ꝓprũ ẽ quantitati equale z inequale dici.Et ad rõnẽ rñdet qz q̃ntitas bñ suscipit maius z minus:sed nõ magis z minus.

Dubitatur secundo.qũo differũt z ꝓueniũt magis z min⁹ z mai⁹ z min⁹.

Rñdet qz dupl̃r cõueniũt. Prio qz vtrobiqz est q̃dã compatio. Scõo qz vtrobiqz ẽ compatio disquipantie:q̃ orit ex disquipantia z diformitate terminoꝝ.Sed differũt gnq̃ modis: primo qz mai⁹ z minus importãt compationẽ vnius ad vnũ precise in se z sine tertio: Sed magis z minus ꝑportãt compationẽ vnius ad vnũ nõ precise sed in compatione alicui⁹ tertij qõ participãt:vtputa alicuius forme:Scõo differũt.qz magis z minus sũt aduerbia: z iõ distinguũt sicut modi.z p^ter nõ formas sz modũ forme.Sed mai⁹ z minus sũt noia. iõ accipiunt nõ modaliter sed noãliter: z significãt formas:nõ autẽ modũ forme. Tertio differũt. qz magis z min⁹ nõ dicunt de forma pticipata:sed de ipsis pticipãtibus.sed mai⁹z minus ecõuerso.Quarto differũt.qz magis z minus sumunt penes intẽsionẽ forme: sed maius et minus penes extẽsionẽ subiecti.Quinto differũt.qz magis semp̃ presupponit in forma maius:z nõ ecõuerso.

Dubitatur tertio. vtrũ magnũ z paruũ multuz z paucum sint q̃ntitates.

Pro cui⁹ solutiõe ponunt tres distinctiones. Pria est:Multitudo z magnitudo pñt dupliciter capi.Uno mõ ꝑ fundamẽtis excessus:et sic sunt q̃ntitates. Alio mõ pro ipsis excessib⁹ z sic sunt relatiões.Scõa distinctio. Magnũ z multũ pñt capi dupliciť. Uno mõ vt sũt dentia magnitudinis z multitudinis p̃ mõ: et sic sunt q̃ntitates.qz magnũ idem est qõ q̃ntitas. magna:z multuz idẽ ẽ qõ q̃ntitas multa.Alio mõ pñt capi vt sunt dentia mag^nis z multitudis scõ mõ:z sic sũt reltia. Tertia distinc⁰. magnũ z puũ pñt adhuc capi du^r.Uno ⁰ pro denoiatis: z sic oia corpora siue substãtie siue accña pñt dici magna vel pua multa vel pauca.Alio mõ pro significatis.s.pro multitudine z magnitudine:z sic pñt dici vel q̃ntitates vel relatiões. Rationes añ oppositum soluuntur ex dictis.

Queritur decimo vtrum esse ad sit proprij⁹ modus cẽndi:ꝓtractiu⁹ essentialiter entis ad tertiũ pdicamẽtũ.qõ dicit ad aliqd:super q̃ fundat modus predicãdi hui⁹ pdicamẽti.Arguitur p̃ q̃ esse ad non sit mod⁹ essendi hui⁹ pdicamẽti.qz esse in nulli⁹ pdicamẽti est ꝓprius mod⁹. sed ẽ aliq̃ alia res cuius eẽ in ẽ modus q̃ a sit̃r.esse ad nulli⁹ pdicamẽti erit modus sz ẽ aliq̃ alia res cui cõuenit talis modus.Scõo sic arguit.q̃ ille mod⁹ nõ ꝑbat ens eẽntialiter.qz ꝓceptus absolut⁹ non põt includi in ꝓceptu respectiuo. sed ꝓceptus entis ẽ absolutus q̃ nõ includit in ꝓceptu relationis:z p ꝓñs nõ ꝓtrahit essentialiter ad ꝑdicamẽtuz.Minor ptz. qz ens põt cõcipi nullo alio intellecto q̃ cõceptus ei⁹ est absolutus Tertio arguit ad idẽ.Rõ formalis relationis est ad aliud: sed rõ formalis entis non est ad aliud·q̃ rõ formalis relatiõis nõ includit ens. Quarto sic.q̃ iste modus esse ad nõ cõstituat ꝑdicamẽtũ adaliqd.qz qua rõne cõcurrit ille modus q̃ est eẽ ad.ad ꝓstitutiouẽ istius pdicamẽti:eadẽ rõne videt cõcurrere ille modus q̃ est esse in:sed ex his duob⁹ modis.s.esse in z eẽ ad nõ videtur posse ꝓstitui vna tertia q̃ntitas pdicãmentalis. Tũ p̃ qz isti duo modi videt eẽ oino diuersaꝝ rõnũ: z nõ respicere se in ratione potẽtie z actus. Tũ scõo.qz tũc tale pdicamentũ nõ eẽt simplex: exq̃ cõponeret ex illis duobus modis:q̃ sunt esse in z esse ad. In oppositũ arguitur.qz esse ad includitur in rõe formali relatiõis z nõ tanq̃z cõius z ꝑbibile: q̃ includetur tanq̃z modus ꝓtiuus cõioris qõ est ens.

Sciendum primo q̃ pro declaratiõe terminoꝝ ponũtur due difficultates

Prima ẽ quid ẽ esse in:z qd est esse ad. Dicitur p̃ q̃ eẽ in tantũ valet sicut inherẽtia aptitudinalis. z est quidaz respect⁹ fundamẽtalis fundatus in natura cuiuslibet nouẽ pdicamẽtoꝝ accñtaliũ:z terminat⁹ ad subiectũ:q̃ quidẽ respectus ydemptificatur realiter cum fundamento:Et inde est q̃ non potest constituere p̃dicamentum distinctum a suo fundamento. Scõo ór q̃ eẽ ad:ẽ quidaz respectus actualis z formalis inter duo extrema:a quib⁹ realiter distinguitur:secluso quocunqz actu intellect⁹. Scõa difficultas. Quid significat ꝑ nomẽ ad

aliqd. Ad quā rīdetur p tria dicta. Quoꝝ primū est quorundā dicentiū q̄ B nomen ad aliqd ꝓueniētissime significat naturā huiꝰ pdicamēti fm q̄ est genꝰ m ab alijs distinctuꝫ. Luiꝰ rōnē assignant. qꝛ totuꝫ esse ꝛ tota natura illiꝰ pdicamēti ē ad aliud: que quidēꝫ habitudo cōueniēter significat per B nomē ad aliqd. Scōm dictū est alioꝝ dicentiū q̄ B nomen relatio ꝓt naturā illius pdicamēti ꝛ non hoc nomē ad aliqd nec hoc nomē relatiuū. Luiꝰ rōnē assignant. qꝛ genus dꝫ predicari per se et essentialiter de spēbus ꝛ oibus per se cōtentis in illo genere. sed B nomē relatio est huiꝰ modi: nō autem hoc nomē relatiuū vel ad aliqd q̄ ꝛc. Bꝰ patꝫ. qꝛ per se cōtenta in isto predicamēto sunt abstracta cuiusmōi sunt prnitas ꝛ filitudo: sed de illis predicat essentialiter ꝛ per se hoc nō relatioꝝ nō B nomē relatiuū vel ad aliquid. Q̄ autem concreta non sint huiusmodi relatiua: vel ea que sūt ad aliquid in cōcreto nō cōtineant per se in isto pdicamēto tanq̄ spēs vel per se inferioꝛa probatur dupliciter. primo rōne ostensiua. qꝛ illō quod ē aggregatū ex rebꝰ diuersoꝝ predicamentoꝝ non est per se in aliq̄ vno genere. sed illud qd significat per terminū concretū accidentalem est aggregatū ex rebꝰ diuersoꝝ generū q̄ nō est per se in aliq̄ vno pdicamēto. ꝛ per ꝓns illud qd significatur p ista noia concreta pater filius ꝛ filitia non est per se in aliq̄ vno genere. Aꝰ patet. qꝛ illud qd ē p se in genere dicitur p se esse ens ꝛ per se vnū 6ꝰ metha ꝛc. Sed aggregatuꝫ ex diuersis generibꝰ nō est per se vnū: nec p se ens. qꝛ 5ꝰ thopicorū dicitur q̄ albū nō est in genere ꝓpter suū duplex significare. Scdo ꝓbatur sic. Dis ꝓpositio negatiua est vera in q̄ spēs vnius generis remouet a spē alteriꝰ generis p̄ posteriorū. q̄ si pr ꝛ filius ꝛ huiusmodi ꝓcreta essent p se in isto pdicamento sequeret q̄ q̄libet talis ꝓpō esset vera: nullus homo est pater: nullus hō est filiꝰ. nullus hō est filius: ꝛ ꝓfiles. tenet ꝓnia. qꝛ in q̄libet tali negat spēs pdicamenti relationis de spē pdicamenti substātie. Tertiū dictū. Hoc nomē ad aliqd pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō vt hec ꝓpō ad denotat habitudinē termini ad terminū ad quē. sicut prnitas ꝓt habitudinē pris ad filiū tanq̄ ad terminū. ꝛ hoc mō ad aliqd ꝛ B nomē relatiuū sunt noia synonima: ꝛ neutꝫ est genꝰ m. Alio mō ꝓsideraꝫ hoc nomen ad aliqd: vt hec ꝓpō ad denotat vel ꝓt habitudinē vie ad terminū. Exēplū sicut prnitas hꝫ habitudinē ad filiū non tāq̄ termi ad terminū: ſꝫ tāq̄ vie ad termi m. ꝛ tūc B nomē ad aliqd est synoⁿ cū B nomine relatio. Iō sicut relatio pdicat p se de spēbꝰ illiꝰ p̄ ntꝰ: ꝛ est genꝰ m: sic etiā B nō ad aliqd.

Sciendum secūdo. q̄ in hoc

4ꝰ capitulo determinat are leꝰ de 3ꝰ predicamento qō est relatio siue ad aliqd. Et continet duas ptes. In pma determinat de relatis fm opinionē platonis ꝛ alioꝝ antiquorum. ꝛ ista cōtinet duas pticulas. In pma determinat de relatione fm suū esse essenciale. ꝛ intēdit tres ꝓclusiones. In quaꝝ pma tangit dionē relatiuoꝝ. ꝛ est hec. Ad aliqd vo talia dicunt q̄cūq; hoc ipsū quod sūt. i. q̄ fm suū esse qō habent: dicunt alioꝝ. i. referunt ad alia sub habitudine gti casus: vel dicūt quolibet aliter ad aliō. i. sub q̄cunq; alia habitudine a habitudine gti. puta sub habitudine acti vel ablti. Secūda ꝓclusio (q̄ ē bimēbris) tāgit declaratōes dionis predicte. p virꝝ mēbꝝ eius. Prima ps cōclusiōis est hec. Relatiua fm suū esse referuntur ad aliud sub habitudine gti casus. Probat inductiue. primo in relatiuis ꝓm esse. qꝛ maiꝰ hoc ipsuꝫ qō est dicit alteriꝰ. i. refert ad aliud sb bitudine gti casus. qꝛ dr maiꝰ alicui maiꝰ: ꝛ duplū B ipsū qō ē dr alteriꝰ: qꝛ dr duplū alicui duplū: ꝛ filr qcūq; alia reltia ꝓm ē sūt hmōi. Scdo declarat idē i reltis fm dici: qꝛ bū: affect: disciplina: ꝛ positō: sūt etiam adaliqd: ꝛ fm suū eē dicūt alioꝝ: nec dr alr ad aliō. i. nō referūt sb alia hi nc q̄ gti. vt bū dr alicui bū: ꝛ positō dr alicui positio: ꝛ c de alijs. Scda ps ꝓcl'ois ē ista. Aliq̄ reltia dr: q̄ mōlibet alr ad aliō. Ptꝫ. qꝛ mag m ē ad aliqd: ꝛ tm refert ad aliud sub hi nc acti ꝛ non gti. vt magnū dr ad puū magnū: ꝛ etiā fil'e dr alicui fil'e ꝛ c ctꝰ. Tertia ꝓ remouet vnā dubitatōeꝫ. qꝛ dixit are leꝰ q̄ ista 4ꝰ acubitꝰ: bitꝰ: statio: ꝛ sessio: sūt positiōes: ꝛ positio est ad aliqd: iō ista 4ꝰ sūt ad aliqd. q̄re possꝫ aliqs dubitare vtꝫ ista ꝓcreta iacē: sedere: vel stare: sint etiaꝫ posi eꝰ: ꝛ p ꝓns ad aliqd. Rīdet are leꝰ q̄ hꝰ i cōcreta nō sūt posi eꝰ: ſꝫ sūt q̄dā dentie dicta a positionibus.

Sciendus tertio q̄ circa hūc

textū ozīt vna dīsti ꝰ. vtꝫ genꝰ m huiꝰ p̄ ntꝰ referat ad aliud sb hi nc alicui obliq̄ casꝰ: vl sit pn mꝰ referēdi tm. Et arꝰ p̄ ꝫ p am ptē. qꝛ si gnꝰ m huiꝰ p̄ ntꝰ referat ad aliud: tūc (cū reltia sint sil' na) q̄ rōe ipsū genꝰ m qō refert erit genꝰ m: eadē rōe ꝛ terminꝰ ad quē refert erit genꝰ m: ꝛ p ꝓns i isto p̄ ntꝰ erunt duo gnia ma. ꝓnia ꝛꝫ. qꝛ exq̄ vnū reltū nō ē pꝰ ne. ꝛꝫ cōiꝰ alio: nō ē maioꝝ rō q̄re vnū relatiuū ē genus m q̄ aliud.

pema gto

Relata fm suū

Nota illa stand

Secda gto

Relata ingēn nō ipsa ad aliud

ad aliqd / ꝛ fund cōcreta

Tertia gto

Secūdo arguit contra secundā partem. quia si genus generalissimū hui⁹ p̄dicamēti fit p̄ncipium referendi: sequtur vt p̄us q̄ erunt duo gnia ma in illo p̄dicamēto. ꝓsequentia tenet. qz si genus gnalissimū sit principiū referēdi aliq extrema sint illa extrema b et c. Tunc arguit sic. Aliqua est relatio ipsius b ad c: et ē alia relatio mutua ipsius c ad b: sed illa extrema sūt eq̄ cōmūia z eq̄ prima q̄ ille due relationes qb⁹ illa extrema referuntur mutuo: erunt eq̄ prie et per ꝓsequens erunt duo genera generalissima. Ad difficultatē respōdetur q̄ gen⁹ gnalissimum huius p̄dicamenti qd est relatio nō refertur: sed ē principiū referēdi nīi. Ad rōez contra factā: dicitur q̄ hoc cōe generalissimū relatio est principium referendi: non diuersa extrema ad inuicē: sed idem ad se ipsū: puta hoc cōmune relatiuum ad se ipsum. nā dicit relatiuum relati relatiuū. et ideo sicut extrema illius relatiōis sunt eadē: ita et ille relationes mutue sunt eedem omnino. Et si arguat. quia relatio in genere gnia mo sumpta debz esse realis: sicut et qlibet p̄dicamētum est reale. sed relatio eiusdē ad se ipsum nō est realis ergo relatio in genere gnia mo sumpta nō est p̄ncipium referēdi idem ad se ipsum. Respōdetur q̄ licet relatio vna in numero q̄ est principiuz referendi eiusdem in numero ad se ipsum sit rationis et non realis: tamen relatio vna i spē vel in genere: q̄ est principiū referendi ei⁹dē in spēe vel in genere ad se ipsum bene ē realis: sicut est in ꝓposito. Et si vlterius dicatur Inter q̄cunqz duo relatia ē habitudo aliqua vna fm numerū: dicit q̄ vnū numero potest duplicit: capi. Uno mō vt distinguitur cōtra vnum spēie vel genere z sic negat ꝓsequētia Alio modo capitur vnū numero pro omni eo qd cum alio potest ꝓstituere binariū. et sic cōceditur antecedentes ꝓsequens.

Conclusio respōsalis: esse.

ad ē mod⁹ eēnalis: contractiu⁹ eēnaliter entis ad relationem: sup quo mō fundatur modus predicandi istius predicamēti. Cōclusio ꝓpria et secūda pte patet p argumentū factuz in oppositum: pro vltima pte patet qz relatio denomiat substantiam in eo qd est ad aliud se habere sed ille mod⁹ denomiandi fundatur super isto modo essendi qui est esse ad. relinquitur q̄ conclusio vera.

Dubitatur primo vtrū relatio sit realiter distincta a suo fundamento.

Et arguitur q̄ non. quia si sic sequetur q̄ qñdoqz erit similitudo: et non erit q̄lis sup qua fūdat. consequentia tenet. quia omnē rē ab alia distinctā realiter: potest deus facere sine illa re: q̄ si similitudo realiter distinguatur a q̄litate: poterit deus facere similitudinē sine q̄litate z⁰ quia si sic sequeretur q̄ ignis existens pisius et ibi calefaciēs aliqd calefactibile: necessario calefaceret aliud calefactibile rome: et in q̄cūz alio loco q̄ntūcūqz distante a pisi⁹. cōsequēta tenet. quia calefacto pisius aliqm calefacti fiet noua similitudo in calido existēte rome: q̄ calefaciens non agit nisi calefaciēdo. q̄ ignis existēs pisius calefaciet aliqd calefactibile rome: et etiam spatiū qd ē a parisius vsqz ad romam: eo q̄ agens naturale prius agit in propinquum q̄z in distans. Terno sic. quia si sic sequeretur q̄ sortes posset esse pater platonis quem nunq̄z genuit. et q̄ sortes non esset pr ciceronis quē tamē genuit. Primum incōueniens probatur. qz q̄cunqz res existit in patre platonis potest deus omnino eādē causare in sorte: sed paternitas est quedā res qua pater platonis dicitur formaliter pater ipsius platonis distincta etiā realiter a patre q̄ illā eandē paternitatē potest deus de nouo creare in sorte: et sic sortes erit pater platonis quē tamen nunquā genuit. Secūdum incōueniēs ꝓbat quia si paternitas sortis sit realiter distincta a sorte z a cicerone filio suo: poterit deus realit destruere illam paternitatē: remanētibus sorte et cicerone: et tunc sortes non erit pater ciceronis quē tamē genuit. In oppositū arguitur. quia impossibile est eandem forma sit z semel intendi z remitti. sed relatio intenditur quando suum fundamētum remittitur: et ē quando fundamētum intēditur relatio remittitur q̄ relatio z suū fundamentū non sūt vna forma realiter. Ad⁰ patet. quia intendi et remitti sunt motus contrarij. modo impossibile est simul idem moueri motibus cōtrarijs: Bo⁰ probatur qz supposito q̄ sortes sit magis alb⁹ q̄z plato: si remittatur albedo sortis sortes fiet magis similis platoi. Si vero albedo sortis intendatur tunc fiet minus similis platoni: eo q̄ continuo albedo sortis recedit a gradu albedinis platonis. Secūdo sic. nulla eadem res limitata potest ꝓtinere formalit opposita: fm perfectam ydemptitatē eadem sibi. sed in eodē fundamēto successiue fundant opposite relationes formaliter. ergo qua ratione cōtineret vnam per ydemptitatē: pari ratiōe cōtineret z aliam relationē. Tertio sic friuolum videtur esse: personas in diuinis ꝓstitui formaliter ex entibus rationis: cum sint realiter distincte: q̄ persone diuine formaliter constituunt ex re-

lationibus ergo relatio erit ens reale. Propter istas rationes et alias consimiles respondetur ad dubiū. Et ad ratōes in oppositū. Ad primam dicitur ꝙ omnē rem potem distinctā realiter ab alia potest deus separe. sz non posteriorē propter essentialē ordinem et dependentiam quā habet posterius ad prioza. modo relatio posterior est essentialiter suo fundamēto Sed diceres ꝙ licet deus non possit facere similitudinem sine qualitate: posset tamē facere duo alba sine similitudine. Ad hoc dicit ꝙ potest facere duo alba sine similitudie actualiter realiter distincta: tū illa alba adhuc essent similia similitudine fundamētali. Uel dicit ꝙ positis fundamēto et tmio de necessitate ꝛsurgit relatio intrinsec⁹ aduenīēs. Ideo positis duobus albis necessario ꝛsurgit similitudo. non necessitate dependētie potis ad posteri⁹: sed necessitate naturalis coexistētie :eo mō q̄ dicemus ꝙ posita causa totali in esse naturaliter agente et in actu ponit effectus. Ad secūdā dz ꝙ calefactio pisi⁹ aliquo calefactibili fit noua relatio in calido existēte pisius.non tamen oportet ꝙ in eo generet noua caliditas.Et cū dicitur ꝙ calefaciēs non agit. nisi calefaciēdo verum est actiōe naturali sed actōe methaphisica potest ꝓducere nouā relationē in quolibz distanti. quia agens methaphisicū abstrahit a situ. Et si ꝓratur vtrū illud distās in q̄ agens remotum causat relationē mutet. dicitur ꝙ ñ quia ꝓm intētionē philosophi quito phisicorū videt esse proprīū relatōi ꝙ acgrat in aliquo per solā mutatōez alterius.vel potest dici sicut dicit simpliti⁹ sup ꝑdicamētis ꝙ aliquid dr mutatur sz in se Alio modo ad aliud. aduenīente autē relatione subiectū mutat ad aliū licet non ad se. Ad tertiā satis patet ꝙ ꝓpter naturalem coexistētiam et etiā coexigētiaz extremoꝝ ad relationem non pōt relatio destrui remanētib⁹ extremis. nc potest aliq̄ relatio super aliquo fundamēto fundata in ordine ad aliquē terminū cōmunem reperiri in alio fundamēto. eadem qdaz numero : licet forsan in spetie vel in genere posset

Dubitatur secundo vtrū omnis relatio sit in ꝑdicamēto relatōis. Pro cui⁹ solutōe ponūtur octo distinctōes et vnū dictū

Prima distinctō. ꝙ duplicia sunt relatia. q̄dā sunt relatiua ꝓm dici. Alia sunt ꝓm esse. Relatiua ꝓm dici sunt illa q̄ de suo ꝓncipali significato non inportāt relatōez: sed de ꝛgnotato Sed relatia ꝓm esse sunt q̄ de suo ꝓncipali significato importāt relatōez. Secūda distinctio. Duplex est relatio. quedā est relatio rationis: q̄ scilicz dependet abintellectu in esse ꝛ cōseruari: et est in aia subiectie: cuiusmōi sūt secūde intētōes. Alia est relatio realis: q̄ scilicet potest existere secluso quocunqz actu intellectus: Tertia distinctio: Relationū realiuz quedam sunt reales in altero extremo tantuz et sunt ille quaꝝ alterū extremū dependet ab altero: sz non econtra. vt relatio scīe ad scibile: vel creature ad creatorē. Alie sunt reales iuxtroqz extemo: quaꝝ sz extrema dependent a se mutuo. vt relatio patris ad filiū. Quar distinctio. Quedā sunt relatōes diseqparātie quaꝝ scilicet extrema sunt alteri⁹ et alteri⁹ rationis. vt paternitas et filiatio. Alie sunt relationes eqparantie : q̄rū extrema sunt eiusdē ratiōis vt similitudo et q̄litas. Quinta distinctio. Quedā sunt relatōes sup̄positōis q̄ sūt ꝑncipaliozes sic dominiū. Alie sunt relatiōes suppositōis q̄ sunt inferiozes vt fuit⁹. Sexta distinctio: duplices sunt relatiōes. Quedam sunt aptitudiales vel fundamētales: q̄ scilicet requirunt terminū soluz in aptitudie: et ꝑdicātur de suis fundamētis per se in secundo mō dicendi per se:nec etiam distinguūt ꝑdicamētaliter aut realiter ab ipsis fundamentis. sicut assimilabilitas· licet enim non esset nisi vnum albū: adhuc esz ipsum assimilabile alicui alteri albo possibile eē. Alie sunt relatiōes actuales. q̄ requirunt fundamētū et terminū actualiter existere. cuiusmōi est similitudo: nā si solum esset album:licet ipsum esset assimilabile non tamen esset simile. et talis relatio ꝑdicat contingenter et per accidēs de suo fundamēto: a quo etiam distinguūt realiter. Septima distinctio. Relatio actualis est duplex. Quedam est intrinsicus ad uenienz: q̄ in mediate cōsurgit necessario positis extremis. Et dicit intrinsecus ad uenire: eo ꝙ consequunt naturam fundamēti et termini. Alie sunt relationes extrinsecus ad uenientes: q̄ sz non consurgunt in mediate positis fundamēto et termino· vt posita potentia actiua ignis:et pōita potentia passiua stuppe: ignis non agit in stupam nisi prius fiat approximatio eorundem ad inuicem. Octaua distinctio. Relationū intrinsecus aduenientium q̄dam distinguūt realiter a suo fundameuto. sicut paternitas similitudo. quedam vero non.sicut creatio et de talibus datur talis regula scotistica. Omnis relatio cuius fundamento repugnat esse sine termino est eadē realiter cum fundamento : licet non formaliter. Dictum est istud. ad ꝙ relatio sit in predicamento relationis quatuor conditiones requiruntur. Primo ꝙ talis

relatio fm esse: Et per hoc excluduntur relatiua fm dici. z° ꝙ sit realis: et per hoc excludunt̃ur scōe intentōes. Tertio ꝙ sit actualis: et per hoc excludūtur relatiōes fundamentales et aptitudinales q̃ sunt eiusdē ꝑdicamenti cū suis fundamētis: Quinto ꝙ sit intrinsecus adueniens: et per hoc excludūtur sex vltima ꝑdicamenta q̃ sunt qdam respectus extrinsecus aduenientes.

Dubitatur tertio. Vtrū omnis relatio contineat̃ formaliter sub aliquo ꝑdamēto. Ad dubiū respondet̃ per duas distinctiōes et vnum dictū. Prima distinctō: Ad relationē realem et actualē intrinsec⁹ aduenie tem q̃tuor cōditiones reqrūtur. Prima cōditio ꝙ extrema sint realia: sic ꝙ in ratione fundandi vel terminādi non dependeāt ab intellectu. Secūda cōditio est ꝙ sint realit̃ distincta Tertia cōditio ē ꝙ ortat̃ ex natura extremoꝝ et non ꝓsurgat in esse per actū cōparatiui intellectus. Quarta ꝓditio ꝙ int̃ extrema sit habitudo mutua: ita ꝙ habeant adinuicē mutuam dependētiam. Secūda distinctio. q̃dā sunt relationes q̃ fundant̃ sup re alicui⁹ ꝑdicamenti: et isti dicūtur ꝑdicamentales. Alie sunt relatiōes q̃ non fundant̃ sup re alicuius ꝑdicamēti. et isti dicunt̃ relatōes trāscendētes Quaꝝ sunt q̃tuor genera. Primū genus est relationum q̃ conueniūt enti in quantum ens vt scilicet abstrahit a ꝑdicamētis et eoꝝ passionibus: et huiusmōi sunt habitudines ordinis et distinctōis q̃ sunt inter ens et passiones ei⁹ q̃ quidem passiones sunt. vnum: verum: bonū: aliqd: et res. Secūdū gen⁹ est relationū ydēptitatis et diuersitatis. idem enim et diuersum diuidunt ens. Tertiū genus sicut superius z inferius: gen⁹ et species. et cōsimiles: q̃ sunt relationes ratōis cuilibet generi ꝓuenientes. ſz si q̃ratur. Utrum relatio superioris et inferioris: generis et spēi sit realis. Respondet̃ ꝙ tales psit̃ duplicit̃ ꝓsiderari. Uno modo formaliter vt scilicet sunt respect⁹ derelicti in obiecto per actum cōparatiuum intellect⁹. et sic sūt respect⁹ rationis. Alio modo psit̃ capi fundamētaliter scilicet pro aptitudibus super q̃bus intellect⁹ fundat istos respectus rationis: et sic sunt respectus reales transcendentes: de q̃bus in ꝓposito est sermo. Quarum genus est relationum q̃ sunt in deo: cuiusmōi sunt relationes originis: et etiā relatiōes cōmunes. et de omnibus his relationibus transcēdentibus datur a quibusdam talis regula. Omnis relatio q̃ non est realiter distincta a suo fundamēto: est ex se transcendens: quia omnis relatio q̃ est directe in genere ralationis vel in aliquo aliorum sex ꝑdicamentorum vltiorum est accidēs realiter distinctum a suo fundamento. Relatio autem q̃ ē eadem cum suo fundamēto nō est accidens sibi. ergo talis relatio nō erit ꝑdicamentalis. quare relinquit̃ ꝙ erit transcēdēs posset tamen forsan dici ꝙ huiusmodi relationes trāscendentes quittatiue sunt de genere relationis: licet denominatiue reperiantur in quolibet genere. Dictum est illud. Omnis relatio realis et actualis non transcendens ē aut in illo predicamento aut in aliquo sex vltimoꝝ ꝑdicamantorum. quia omnis talis vel est intrinsecus adueniens et sic est de genere relationis. vl' est extrinsec⁹ adueniens et reponitur in aliquo vltimorum sex ꝑdicamētoruꝝ.

Ad rationes ante oppositū Ad ꝑmam dicitur ꝙ non est simile de eē in z de eē ad. quia eē in est quidam respectus aptitudinalis vel fundamentalis non distinctus a suo fundamento: Ideo non facit aliqō spetiale genus ꝑdicamēntale vt patuit in vltimo dubio. sed eē ad est qdā respect⁹ formalis actualis: distinctus realiter a suo fundamento. et licet relationi conueniat eē in et eē ad: non tamen eodem modo: quia eē ad est de formali et quittatiua ratione eius. sed eē in consequitur eam per modum cuiusdā ꝓprietatis et ideo relatio qtitatiue nō ponitur ex eē in et eē ad. quia eē in in nullius absoluti aut respectiui conceptu formali ponitur. Ad secūdam dicitur. ꝙ conceptus entis nec est absolutus nec respectiu⁹: sed abstrahit ab vtroq; sicut diuisum a suo conceptu formali abstrahit a suis diuidentibus et cuꝝ ꝓbatur ꝙ ens potest intelligi nullo alio conceptu: Dicit̃ ꝙ illud non solum conuenit absoluto qō ex opposito diuiditur contra respectum. sed etiam competit in differenti siue enti cōmuni diuiso qō fm suam rationem formalem nec est ad se nec ad aliud. Ad tertiaꝝ dicitur ꝙ sicut hō ex sua ratione spetiuoca est homo formaliter et non per alia ꝓpriora contenta in sua quittitate: sic relatio per suam rationē spetiuocam est ad aliud: licet non omnia sua ꝓpria intrinseca sint formalit̃ ad aliud. Et si obiciatur q̃ relatio non dicit ꝑ se vnum cōceptuꝝ: qꝝ cōpositū ex absoluto respectiuo non est ꝑ se vnū. Rñdet̃ ꝙ ex potētia eēnali et actu ꝓprio fit ꝑ se vnuꝝ modo ens qō includit̃ qtitatiue in relatione sicut et in alijs generibus: dicit entitatē potētionalem respectu relatiōis cōtrahentis et determinātis ipsum ens ad certū genus: Ideo ex ente et ꝓpria ratione relatiōis bene fit vn⁹

per se cõceptus relationis. Ad quartam patuit ex prima soluriõe. qz relatio qtitatiue nõ componitur ex cẽ in et eẽ ad. sed eẽ ad est de conceptu formali relatiõis: z esse in ẽ q̃si passio superaddita quittitati.)

Queritur vndecimo vtrũ omnia relatiua dicãtur ad quertẽtiaz.

Et arg. q̃ non. quia dici ad conuertẽtiã est esse simul natura. sed non omnia relatiua sunt simul natura g̃ non omnia dicũtur ad quertentiã. B o2 pr 2 duab9 rationibus arestotilis. Pria quia scibile et scia sunt relatia: z tamẽ non sunt sil natura. g̃ nõ omnia relatia sunt sil natura. minor pbat arestotiles qz scibile est pus scia g̃ scibile et scia nõ sunt simul natura. Afficedens pbat arestotiles trib9 rõibus: prima qz in pl'ibus res pexistunt anteq̃z de ipis accipiam9 scientiã: ymo in paucis videm9 sciaz z scibile sil accipi. Secũda rõ scibili destructo destruit scientia sz scia destructa nõ destruit scibile g̃ scibile est pus scia. Afis p vtraqz pte patet. qz si scibile nõ sit: scia non est: sz si scia nõ sit non oportet scibile nõ eẽ. Nã etsi q̃dratura circuli sit scibilis: nũquã tñ est eius sciẽtia. Tertia rõ aiali sublato nõ est sciẽtia: z tamẽ pting̃it pl'a esse stibilia g̃ scibile pus ẽ q̃z sciẽtia. z 9 pbat dicta minor sez q̃ non omnia relatiua sũt sil natura. quia sensus et sensibile nõ sunt simul natura: et tamẽ sunt relatiua g̃ non omnia relatiua sunt simul natura. A o2 patet quia sensibile pus est sensu g̃ sensibile et sens9 nõ sunt simul natura. Afficedẽs patz duab9 rõib9 pma qz destructo sensibili destruit sens9. sz destructo sensu nõ destruit sensibile g̃ sensibile pus est sensu. Afficedens p prima pte patz. qz destructo sensibili destruit corp9 g̃ destructo sẽsibili destruitur sensus. tenet plequẽtia qz sensus est circa corpus vel in corpore. Afficedẽs patet qz omne corpus est sensibile. Secunda ps patet. qz destructo aiali destruit sensus: z tamẽ non destruit sensibile. g̃ destructo sensu non destruitur sensibile. B o2 patet quia destructo aiali adhuc remanet corpus calidũ: et amarz: et dulce: et sic de alijs. Secũda ratio. sens9 simul fit cũ sensato: ꝗ sensibile prius est sensato g̃ sensibile pus est sensu. Maior patz qz simul fit aial qõ est sensatũ et sensus. B o2 patet qz ignis et aqua et alia ex qbus constat ipsum aial pus sunt q̃z animal. Jn oppositus est arestotiles.

Sciendum primo q̃ pro declaratione termiõrũ q̃stionis ponũtur due difficultates.

Prima est. Quid sit dici ad quertentiã Ad quã dicit q̃ relatia dici ad quertentiam est ipsa sic se habere adinuicem: q̃ sicut vnũ refertur ad aliud: ita aliud refert ad ipsum. Jdeo quertentia est passio terminor habentiũ ad se inuicẽ mutuã depẽdẽtiaz. Secũda difficultas q̃t requrunt ad hoc q̃ aliqua ad inuicẽ referant. Dicit q̃ quinqz requirũtur. scilicet subiectũ relatõis: fũdamẽtuz: termin9 a quo: termin9 ad quem: et ipsa relatio. Unde subiectũ relatõis est illud qõ refert per ipsam relatõez. Sed fũdamentuz est ratio q̃re ipsa relatio est in subiecto. Sz termin9 a quo est relatiuũ. Sz termin9 ad quẽ ẽ correlatiuuz. Relatio vero est habitudo media inter duos terminos. verbi g̃tia pater refert ad filiũ per paternitatẽ q̃ est q̃dam habitudo media inter patrez et filium. sz subiectum paternitatis est animal qõ genuit. fundamẽtuz vero est potẽtia actiã patris: Et terminus a quo est hoc relatiuum pater. et termin9 ad quẽ est hoc correlatiuum filius. Uerũ tamen adhuc est differentia inter terminũ et correlatiuum. quia terminus est illud qõ est fundamẽtuz relationis oppofite: sicut termin9 paternitatis est potẽtia passiua filij sup qua fundatur filiatio.

Sciendum secundo q̃ in hac secũda pticula determinat arestotiles de proprietatibus relatiõrũ.

Et continet q̃tuor pticta Jn quor pmo ponit pma pprietas relatiuor q̃ est hec. q̃ ctrarietas inest in relatõe. i. in relatiuis. vt virt9 cõtrariat vitio: et disciplina cõtrariatur ignorantie: et tamen ipsa sunt ad aliqd Uerũ tamẽ ista pprietas nõ quenit omnibus relatiuis. qz sez nõ quenit omnib9 relatis fm esse vt duplo nihil est priuz: neqz triplo: neqz alicui talitũ. Jn scõo pũcto ponit scõam pprietatem: q̃ est hec. Relatiua vidẽtur suscipe magis zmin9 patet qz simile dicitur magis et minus: sil'e et ieq̃le dicitur magis et min9 ieq̃le: et tamẽ vtrũqz est relatiuũ. quia simile dicitur alicui simile: et inequale alicui inequale. Et sic pcedens proprietas non conuenit omnib9 relatiuis: ita nec ista. quia duplum non dicit magis et minus duplum. Jn tertio pũcto ponit tertiam proprietatem q̃ est hec. Omnia relatiua dicunt ad quertentiã. quam pbat dupl Primo sic in his q̃ referũtur ad inuicẽ sub habitudine eiusdem casus: et hoc tribus exemplis. Primuz est quia seruus dicitur domini seruus: et dominus serui dominus. Secũdũ exemplum. Duplum dicitur dimidij duplum et dimidium dupli dimidium. Tertium exẽ

plum vt maius dicitur minore maius: ⁊ minor maiore minus. Secūdo probat duobus exemplis in his q̄ referuntur ad inuicem sub habitudine duorum casuū. Primum exēplum est vt disciplina dicitur disciplinati disciplina: ⁊ disciplinatū disciplina disciplinatū. Secūdū exemplum vt sensus dicit sensati sensus: ⁊ sēsatum sensu sensatum. Consequenter ponit vnum impedimētum ꝓpter qd nō ꝓtingit relatiua dici ad conuertētiā. et est istud. quando nō fit ꝓueniēs assignatō relatiui ad correlatiuum: tunc relatiua non dicūtur ad ꝓuertētiaꝫ Unde talis inconueniēs assignatio potest cōtingere duobus modis. Uno modo quādo correlatiuo non est nomē impositū. vt si ala assignetur ad auem: tunc nō dicit ad ꝓuertētiam. quia ala nō dicitur auis in eo q̄ auis: ſz in eo q̄ alata· quia multa sunt alata q̄ tamen non sunt aues. Si tamē fieret assignatio conueniens tunc bene diceret ad cōuertētiam. vt ala dicit alati ala: et alatum dicit ala alatum. Ideo cōtra istud impedimētum ponit arestoiles vnū documētum: scz q̄ quādo correlatio alicuius relatiui non est nomē impositū: tunc necesse est fingere nomē correlati a nomine relatiui. et hoc declarat tribus exēplis. Quorꝫ primū est de ala de q̄ iam dictum est. Secundum est si remꝰ assignet relatie ad nauē: non erit ꝓueniens assignatio. quia remꝰ nō refert ad nauem in eo q̄ nauis. quia multe sunt naues quarꝫ remi non sunt. ideo si correlatiuum remi fingat fm denoiatōez a remo: tūc ibi cōueniens est assignatio: et dicent ad ꝓuertētiā quia remꝰ dicitur rei remite. remꝰ: et remitū de remo remitur. Tertiū exēplum est de capite. qd si assignet relatie ad animal tunc non est ꝓueniens assignatio. caput ei nō refert ad animal in eo q̄ animal: Multa enī sūt aialia non habentia capita. ideo oportet correlatiuū fingere fm denomiatiōez factā ab hoc nomie caput: et tunc erit cōueniens assignatio. et dicent ad ꝓuertentiam. vt caput dicit capitati caput: et capitatū capite capitatū. Ex istis concludit suum documētum. Dicens q̄ quotiēs cunqz correlatiuo nō erit nomē impositū: tūc nomē correlati fingat a nomie relati. vt ab ala fingat alatum: et a remo remitum: et tunc si fiat conueniens assignatio: dicent omnia relatiua ad ꝓuertētiā. Secūdo potest contingere inconueniens assignatio quādo relatiuo et correlatiuo est nomē impositū: et tamē relatiuum non assignat ad suum ꝓprium correlatiuum: sed ad aliqd accidēs sui correlati. tūc enim nō erit ꝓueniens assignatio: vt si seruꝰ assignet non ad dominū: sed ad hominē: aut ad bipedem: tunc inconueniēs erit assignatio. et hic capit accidēs pro omni eo qd est extra essentiam alicuius.

Sciendum tertio q̄ circa:

hunc textum. incidit vna difficultas. Ex quo contingit inconuenient assignare relatiuū ad suum correlatiuum: quomodo poterit sciri qñ erit ꝓueniens assignatio et qñ non. Ad quam dubitationē. Rñdet arestotiles p vnā regulā q̄ stat in duabus ꝓueniētijs. Quarꝫ pma est. Si circumscriptis qbuscunqz accidētibus que acciduīt ipsi correlatio: relicto solo illo correlatiuo ad qd relatiuum est assignatuꝫ· si adhuc dicatur illud relatiuū ad correlatiuū assignatum: ꝓueniens erit assignatio: et dicentur ad conuertentiā. Hanc ꝓsequentiā declarat arestotiles per exēplum qz si a domino p intellectum pscindātur q̄cunqz q̄ sibi acciduīt inq̄ntū dominus. vtputa esse bipedem: vel esse ꝓceptibilem scientie: et esse hominē: remanēte sola illa ratōe q̄ est esse dominū: adhuc seruus dicitur ad dominuꝫ: dicit enim seruꝰ domini seruus. ideo est ꝓueniens assignatio serui ad dominū: et ad inuicē dicunt ad conuertētiam vt seruꝰ domini seruꝰ: et dominꝰ serui dominus. Secuuda consequentia est hec. si circuꝫscriptis omnibus alijs q̄ acciduīt correlatio inquantum correlatiuum. relicto solo ipso correlatiuo ad qd tale relatiuuꝫ est assignatuꝫ: et si non dicatur ipsum relatiuū ad correlatiuū: erit inconueniens assignatio. Hanc consequentiam ꝓbat arestotiles p duo exempla. Primū exempluꝫ est. si seruꝰ assignet ad hominē tā q̄ ad correlatiuum: et per intellectū pscindat ab homie q̄cunqz sibi accidunt in eo q̄ homo vlterius refertur seruus ad hominem. ideo non erit inconueniens assignatio: Nec dicēt ad ꝓuertentiam. qz et si seruus dicat seruꝰ: nō tamen econtra dicitur homo serui hō. secūdū exemplum est ala. q̄ si referatur ad auem. inconueniens erit assignatio. quia si ab aue adematur et remoueatur esse alatū: tunc ala non erit amplius ad aliquid. quia cum nō sit alatū non erit ala alicuius.

Conclusio responsalis. si fuerit conueniens assignatio relatiui ad suū correlatiuum: omnia relatiua dicuntur ad cōuertentiā.

Conclusio satis patet ex secundo et tertio notabilibus.

Dubitatur primo vtrū relatiua dicantur simul natura.

Ad qd dubium in quarto puncto respondet arestotiles. Dicens

q̃ in pluribus relatis verum est ipsa esse sil' natura. Patet quia q̃cunq; posita se ponunt et pempta se pimunt sunt simul natura. ſ; relatiua sunt hmõi g̃ ꝛc. Mior patet primo quo ad p̃mam ptem. quia duplũ et dimidiuz sunt relatiua: et tamẽ posita se ponũt g̃ relatiua posita se ponuut. Mior patet. qꝛ cum duplũ est: dimidium est: et ecõtra. Similit cũ sit seruus dominus est: et ecõtra. z° patet mior quo ad scdam partem. quia relatia auferũt sese inuicem g̃ relatiua pempta se perimũt. Añs patz quia si non sit duplũ: nõ erit dimidiũ: nec ecõtra. Et contra hãc ꝓprietatẽ ponit philosophus duas instãtias: q̃rum p̃ma est de sciẽtia et scibili: z ª de sensu et sensibili .vt satis patuit in argumẽto ante oppositum.

Dubitatur secũdo vtrũ esse

simul natura sit ꝓprium q̃rto mõ relatiuis .Et videtur q̃ non· qꝛ pater et filius sunt relatia et tamen nõ sunt simul natura g̃ ꝛc. Mior patet quia pater est p̃us q̃ filius. In oppositũ tamẽ arguit: quia relatiua mutuo referũtur ad inuicem. et dicũtur ad ꝓuertẽtiam g̃ vnum nõ est p̃us alio. Ad dubiũ respõdet q̃ relatiua esse simul natura du ˣ potest intelligi. Uno mõ quãtum ad esse dependẽs: siue esse ad aliud: qõ esse est eis ꝓpriũ in q̃ntũ sunt relatiua. Alio mõ quantuz ad eẽ existentie: qõ quidem eẽ accidit relatis in q̃ntũ relatiua sũt et sic nõ oportet q̃ si pater existit existat et filius. Et hoc ꝓfirmatur p arestotilem cum dicit q̃ si aliqõ relatiuum fuerit ꝓuenient assignatum ad aliqõ correlatiuum: tunc illa dicuntur simul ad conuertentiam et debent esse simul natura. Aliter respondetur q̃ relatiua dicũtur simul natura non solum quantum ad esse dependens: sed etiam quantũ ad esse existentie. Quod tripliciter probatur. Primo quia dicit arestotiles scientiam et scibile non esse simul natura: eo q̃ scibile p̃existat scientie. z° patet cum dicit q̃ sensus et sensibile non sunt sil' natura: eo q̃ sensibile prius sit q̃ sensus. Ex quo videtur sequi q̃ arestotiles per simul natura intelligit simultatem non quidem dependentie tantum: sed existentie. Tertio confirmatur per augustinum in suis predicamẽtis dicentem illa esse simul natura quãtũ ad ortũ et occasum. Nam q̃cunq; simul incipiunt esse et desinunt eẽ. ita q̃ neutrũ est causa alterius. dicũtur eẽ simul naturali existentia: relatia sũt huiusmodi g̃ sunt simul natura .i. naturali existẽtia. Et per hoc patz solutio ad rationẽ dubij. quia licet pater et filius capiendo illa pro denomiatis non simul existant: et p cõsequẽs nõ sunt sil' natura: ipsa tamẽ sũpta. pro p se significatis: simul existunt et non existunt: et sũt simul natura.

Dubitatur tertio vtrũ relatio terminetur ad aliquod absolutum vel respectiuum.

Et videtur q̃ ad respectiuum: quia ad illud terminatur relatio ad qõ ipsum relatiuum refertur: sed ad illiud refertur ad qõ diceretur circum scripto omni alio .Illud autez respectiuum est et non aliquid absolutum ergo respectiuum terminatur ad correlatiuum et nõ ad aliquod aliud absolutuz. Secũdo sic arestotiles ponens regulam de conuertentia correlatiuorum dicit q̃ si ab aliquo correlatio circumscribat eẽ relatiui amplius non refertur ad illud correlatiuũ: z cũ relatiuũ terminet ad illud ad qõ refertur: sequitur q̃ terminat ad aliquod respectiuum et non ad aliquod aliud absolutũ. Ad dubium respondetur. q̃ relatio terminat non ad relationẽ oppositam: sed fundamẽtum opposite relationis. quia circũscripto omni respectu ab albediue q̃ est in sorte: adhuc plato albus diceret similis sorti: licet non econtra: et tamen in sorte nõ videtur eẽ aliqõ respectiuum qõ possit terminare similitudinem platonis ad sortem. quare relinqt q̃ albedo sortis terminabit dependentiã similitudinis platonis ad sortem. Cum hoc tamez stat q̃ q̃dam relatio fundat in absoluto et terminatur ad absolutũ. sicut similitudo q̃ habet pro suo fundamẽto vnam albedinẽ et p ẽmio aliam albedinem. Aliquando autem fundat in respectiuo et terminatur ad respectiuuz: vt distinctio inter duas similitudines. Aliquãdo autem fundatur in absoluto et terminatur ad respectiuum. sicut relatio p̃oritatis qua fundamentum dicitur esse prius ipsa relatione q̃ fũdatur in ipso. Aliquando vero fundatur in respectiuo et terminatur ad absolutum. sicut relatio posteriozitatis qua ralatio posterior est fundamento.

Ad rationes ante opposituz

quas mouet arestotiles contra quartam proprietatem non soluendo potest dici q̃ conueniunt relatiuis ſm dici: de quibus regula nõ intelligitur sed de relatiuis ſm esse. Utrũ autem scientia sit formaliter respectus vel nõ patebit in septimo phificorum.)

Quezitur duodecimo vtruz

relationum distinctio specifica sit sumẽda ex distinctõe fundamentorum et terminorum: et distinctio numeralis ex distinctione numerali

subiectorum: Et arguitur ꝑmo contra primaꝫ partem. quia quorundam relationum fundamenta genere distinguuntur et tamē oēs relationes sunt eiusdem generis q̄ distictio relationum non potest sumi ex distinctione fundamentorum. Antecedēs patet de paternitate q̄ fundat̄ super generatione actiua et filiatō super generatione passiua. Secundo sic cui⁹ libet rei distinctio specifica cum sit essentialis sumitur ab aliquo qd̄ est de essentia illius. sz nec fundamentū nec termin⁹ sunt de essentia relationū q̄ ipsarum distinctio specifica nō sumitur a fūdamento vel termio. Tertio sic cōtra scdāz ptem q̄sti. q: sic seq̄retur q̄ similitudo et dissimilitudo solum nūero different. cōsequēs est falsum. q: spetie distinguūtur q̄ nō solum numero. patet tamē ꝓsequētia q: similitudo ⁊ dissimilitudo possunt esse in eodē sbiecto numero. Jn oppositū arguit̄ autoritate arestotiles et omnium logicorum.

Sciendum primo q⁹ pro declaratione termionū ponunt̄ quatuor distinctiones. Prima. Relationū triplex est ydēptitas scz generica specifica et numeralis. Uñ relationes ille dicūtur eedē genere q̄cūqz sūt eiusdem ꝑdicamēti. et ille dicūtur eiusdē spē quarum fundamēta et termini sunt eiusdem spēi. sicut omnes similitudines fundate supra albedinē: et omnes paternitates fūdate supra potentiā actiuam. Sz ydemptitas numeralis relationū sumitur ex ydēptitate numerali sbiectoꝝ ⁊ fundamētoꝝ. Secūda distinctio. Relationū triplex est distinctio scz generica specifica et numeralis. Unde ille relatōes dicūt̄ distingui genere q̄cunqz sub diuersis generibus ꝓtinet: intelligendo de generibus subalternis. vt q: fundamēta paternitatis et filiationis distinguunt̄ gñe ⁱᵐᵒ. Jō et iste relatōes q̄ sunt paternitas et filiatio distinguunt̄ gñe non qdem gña ⁱᵐᵒ: sz subalterno. Sz ille dicunt̄ spetie distingui quarū fundamētuz vni⁹ speciei distinguit̄ a fundamēto alteri⁹: vel terminus vnius spetie distinguit̄ a termino alterius: Ex quo sequitur q̄ ad distinctionē specificam relationuz sufficit alterum illoꝝ disiunctiue scilicet q̄ fundamēta distinguant̄ spetie vel q̄ termini spetie distinguant̄: Ille vero relationes dicūtur distingui numero quarum fūdamēta distiguunt̄ nūero. Ex ista distictōe inferunt̄ duo corrolaria. Primū q̄ nō omnes similitudines sunt eiusdem speciei: saltē spē ⁱᵐᵒ. Patet de similitudiue fundata sup nigredine et alia similitudie fundata super albedie. Secundum corrolarium. q̄ nō omnes dissimilitudines sunt eisdem spēi ⁱᵐᵒ. patet sicut prius de dissimilitudine fundata sup albedine et alia dissimilitudine fūdata sup nigredine. Tertia distinctio: Relationū distinctio numeralis est duplex: q̄dā est materialis seu subiectiua et sic oia accidētia existētia in eodē sbiecto numero sunt eadē in numero. et gñaliter q̄cunqz accidētia sunt in eadem materia in qua. Alia est distinctio numeralis formalis. et sic illa accidentia dicuntur distingui numero q̄ distinguūt̄ realit̄: cōmōi sunt relatōes fundata sup fundamētis realit̄ distictis. Quarta distictio Relatōm duplex est distinctio. Quedā ē intrinseca et eēnalit̄: et talis fit p differentiaz intrinsecam et essentialem: vtputa distinctio specifica: per propriam differentiam specificam: et distinctio numeralis p ꝓpriā beceitatē seu p oraz numeralē. Alia ē distictio relatōnū ex trinseca q̄ fuit̄ ex pte distictois fūdamētoꝝ vl' termioꝝ et i B sensu ꝓcessert ⁊ ꝑ potes distictōs.

Relationū triplex est ydēptitas

Relationū triplex est distinctio

Primum

Secundum

Sciendum secundo q⁹ in hac secūda pte ꝑncipali remouet arestotiles vnaz dubitatōnē. et ꝓtinet octo ꝓclusiones. Jn ꝑma ꝓclusiōe tāgit illaz dubitatōez. Utrū scilicz ipa sbstātia fit ad aliqd. Secūda ꝓclusio. Nulla ꝑma sbstantia ē ad aliqd. patet quia ꝑme sbstantie nec fm se totas nec fm ptes sūt ad aliquid q̄ nulla ꝑma substātia est ad aliqd. ꝑmā ptē antecedētis ꝓbat duobus exēplis. q: aliqs bō nō ō: alicui⁹ aliqs bō: nec aliqs bos ō: alicui⁹ aliqs bos. Secūdā ptē antecedētis ꝓbat similiter duob⁹ exemplis. quia q̄dam man⁹ nō ō: alicui⁹ q̄dam manus: nec q̄ddam caput alicui⁹ q̄ddam caput· licz dicat̄ alicui⁹ caput: vel alicui⁹ man⁹. Tertia ꝓclusio. Scōe sbstātie fm se totas nō sunt ad aliqd. ꝓbat trib⁹ exēplis q: bō ñ ō: alicui⁹ bō nec bos alicui⁹ bos: nec lignū alicui⁹ lignū: sz alicui⁹ possessio. Quarta ꝓclusio. Scōe sbstātie fm suas ptes videtur eē ad aliud ꝓ duob⁹ exēplis. q: caput ō: alicui⁹ caput: et man⁹ ō: alicui⁹ man⁹: ⁊ tñ caput ⁊ man⁹ sūt ptes scōaz sbstātiaz q̄ scōe sbstātie videt̄ eē ad aliqd. Quita ꝓclusio detiat veritatē q̄stōis ꝑcedētis. ⁊ B ꝑditōalit̄ p duas ꝓditionales. q̄z ꝑma est hec. Si ꝑcedēs dio eozū q̄ sūt ad aliqd sit sufficiēs: tūc nimis difficile aut īpossibile ē saluare qui aliq̄ sbstātia fit ad aliqd. Sexta ꝓclusio tāgit scdaz ꝓditōalē. Et est hec. Si ꝑus assignata dio ad aliqd nō sit sufficiēs: sz det̄ alia dio rl'is: q̄ ad aliqd sūt q̄bus B ipm eē ē ad aliō qōāmō se hre: tūc fortassis nll'a sbstātia erit ad aliqd: Septia ꝓclusio tāgit differentiam inter istas duas diffinitiones quia ꝑma dio ꝓuenit oibus relatiuis: scz tam

Secundum

Secundum corrolarium

Secundum ꝓclusionem

fm esse q̃ fm dici. Sed ista secunda solum conuenit relatiuis fm esse: quoꝝ scilicꝫ totū eē est ad aliud. Octaua cōclusio respōdet kathe^c. ad p̄dictā questionē tactā in 4^a p̄cl'one. ⁊ est hec. Partes scōarum substantiarum nō sunt ad aliquid. Ptz. qꝛ si quis diffinite nouerit vnū relatiuū: diffinite nouit ⁊ aliud: sed aliquis potest diffinite cognoscere partes scōarum substantiarū: nō cognoscēdo illa quoꝝ sunt partes. ergo partes scōarum substantiarū nō sunt ad aliqd. Aꝓ^ꝛem probat duob^9 erēplis. Quoꝝ primū ē. Si qs diffinite nouit duplū: mox diffinite nouit cui^9 est duplum. Secūdū exemplū. Si qs diffinite nouit q̃ aliqd est meli^9: statim diffinite nouit q̃ meli^9 est. sed ista sunt relatia. ergo si qs diffinite nouit vnū relatiuoꝝ: diffinite nouit ⁊ reliquū. B^ꝛ rōnis principalis, pbat. qꝛ si quis diffinite nouit qd est caput: vel quid est man^9: nō est necessariū scire cui^9 est manus: vel cui^9 ē caput. ⁊ tū manus ⁊ caput sunt ptes scōarum substantiarū. ergo ptes scōarū substantiarū nō sunt ad aliquid: neq̃ per p̄ns: aliqua substātia est ad aliquid. Consequenter vltio se excusat de dictis in hoc capitulo: dicēs q̃ fortasse ē difficile cōfidenter declarare aliqd de istis: nisi sepe sint pertractata ⁊ disputata. Ideo dubitare de singulis nō est inutile. Dubitare quidēz p rōnes probabiles ad vtrāq̃ partē. qꝛ tales inducūt ad inquisitionē veritatis demōstratiue.

Sciendum tertio: q̃ iuxta

huc textū mouēt due difficultates. quaꝝ p^a ē. Uidet q̃ ptes substātie sint ad aliqd: qꝛ pars relatiue dicit ad totum g̃ ⁊c. Ad difficultatez respōdet per vnā distinctionem: que talis est Totū ⁊ ps possūt dupliciter capi. Uno modo pro significatis: scz pro ipsa totalitate vel partialitate. ⁊ sic sunt vera relatiua fm esse. Alio mō possunt capi pro denoiatis: scz pro reb^9 q̃ denoiant esse partes vel totum. vtputa p manu vel pede. ⁊ sic sunt relatia fm dici. Nec sūt essentialiter ad aliud: sed tū accidentaliter et denoiatiue. Scōa difficultas. Super quib^9 ⁊ quot predicamentis pōt fundari relatio. Ad quā respondet q̃ super duob^9 predicamētis scz qualitate ⁊ quātitate. Quod ptz. qꝛ oia relatiua cōtinent sub trib^9 modis relatiuorū q̃s enumerat arestotiles qnto metha dbisice. sed oia relatiua illorum triū modoꝝ fundant sup qualitate ⁊ q̃ntitate g̃ ⁊c. B^ꝛ patet. qꝛ relatiua primi modi sunt illa que referunt mō numeri ⁊ vnius. vt duplū dimidium: similē dissimile: equale ⁊ inequale. sed vnitas ⁊ numer^9 sūt de genere quātitatis distincte. ergo relatiua primi modi fundantur super quātitate discreta. Relatiua vo secundi modi sunt illa que referuntur modo potētie: ⁊ fundantur super naturali potentia actiua vel passiua. sed talis potentia naturalis reponitur in scōa specie qualitatis. ergo relatiua secundi modi fundantur super qualitate. Sed relatiua tertij modi sunt illa que referuntur modo mensure. Non quidem intelligendo de mensura quantitatiua: sed de mensura entitatiua. sicut scientia refertur ad scibile tanq̃ mensuratum ad suam mēsuram: similiter etiam sensus ⁊ sensibile. ⁊ ista fundatur super prima specie qualitatis. ergo relatiua tertij modi fundantur super qualitate ⁊ quantitate. Et si dicatur q̃ pater fundatur super generatione actiua: ⁊ filius super generatione passiua. ergo aliqua relatio fundatur super actione ⁊ passione. Respōdetur q̃ quedam sunt relatiua que requirunt duplex fundamentum: vnum scilicꝫ q̃tum ad suum fieri ⁊ aliud q̃tum ad suum esse ⁊ pmanere. Uerbi gratia paternitas q̃tum ad suum fieri fundatur super actione patris: quia dicitur pater ille qui genuit: sz q̃tum ad suum eē ⁊ permanere fundatur super naturali potentia actiua patris. ⁊ similiter filiatio q̃tum ad suum fieri fundatur super passione filij: licet q̃tū ad suū esse ⁊ permanere fundetur super naturali potentia passiua ipsius filij. Exquo patet. q̃ licet aliqua relatiua q̃tum ad suū fieri possint fundari super actione ⁊ passione: Omnia tamen q̃tum ad suum esse ⁊ permanere tū, fundantur super qualitate ⁊ quantitate.

Conclusio responsalis: Di

stinctio specifica relationum sumitur a distinctione specifica fundamentoꝝ vel terminorū: ita q̃ istud disiunctuz distinctio specifica fundamentorum vel terminoꝝ est sufficiens causa ad concludendum distinctionem specificā relationū. Probatur qꝛ distinctio specifica cuiuslibet sumitur a partibus diffinitiōis. sed relatio diffinitur per suum fundamentum ⁊ terminū ergo ꝓgrue potest sumi distinctio specifica ex parte earundē. Sed distinctio numeralis relationum sumitur a distinctiōe numerali fundamentoꝝ ⁊ subiectorum. Patet qꝛ accidens capit vnitatē numeralē ab vnitate subiecti. Cum hoc tū stat q̃ intrinsece ⁊ essentialiter distinguant specie vel numero a proprijs differentijs sui generis: quia tamen propter suam minimam entitatem latēt nos huiusmodi differentie: ⁊ nobis innotescunt per fundamenta terminos tanq̃ p nobis notiora: Ideo specificam distinctiōez vel naturalē relationē

attestamur ex specifica distinctione vel numerali fundamentorꝫ vel terminorꝫ.

Dubitatur primo. vtrum in

substantia vel relatõe possit ĩmediate fundari relatio. Et videt q̃ non. qꝛ accidentia imperfecta inherẽt substãtie mediãtib⁹ accidentib⁹ magis pfectis: vtputa qualitas mediãte quãtitate. sed relatio habet esse debilissimũ inter omnia predicamẽta accidentiũ fm cõmẽtatorem duodecimo methaphisice. ergo inheret mediantibus alijs accidentibus. ⁊ illa accidẽtia quib⁹ mediantibus relatio inest substãtie dicunt fundamẽta relationis. Jn oppositũ tñ arguitur. qꝛ substantia p̃cedit quodcũq; accidens. ergo illa prioritas fũdatur ĩmediate in substantia. Ad dubium respondetur per vnã distinctionem. q̃ duplex est relatio. quedã est transcendens que potest reperiri in pluribus predicamentis. sicut relatio prioritatis: causalitatis: distinctiõis: ydemptitatis: ⁊ sic de alijs. ⁊ tales bene fundant in substantia. qꝛ substãtia prior est accidentib⁹: ⁊ est causa cuiuslibet accidentis. Possunt etiã fundari ĩmediate in relatione. qꝛ vna relatio est distincta ab alia: etiam aliqua relatio est eadẽ sibiipsi. Alie sũt relationes p̃dicamẽtales q̃ ĩmediate fundantur super re alicui⁹ predicamenti: ⁊ tales a toto genere fundantur in substantia mediante qualitate ⁊ quantitate: nec ĩmediate fundant in substantia vel relatione. Probat albertus ponendo duas differentias inter ens absolutum ⁊ respectiuũ. Prima est. qꝛ de rõne accidentis absoluti est tñ vna dependentia: scilꝫ aptitudinalis inherentia ad subiectũ. Sed de ratione accñtis respectiui sũt due dependentie: vna est ad subiectũ: q̃ sibi conuenit inq̃ntũ est accidẽs. Alia est ad terminũ: ⁊ illa sibi conuenit inq̃ntũ tale accidẽs: scꝫ inq̃ntũ est respectiuũ. Scõa differentia est hec. qꝛ accñs absolutũ ĩmediate causat a suo subiecto: non autẽ respectiuũ: ĩmo solũ causat in subiecto mediante accidente absoluto. Ex B ptꝫ qd sit dicendũ ad argumenta pro vtraq; parte.

Dubitatur secundo. vtrum

vnũ relatiuũ fit de conceptu formali ⁊ quittitatiuo alteri⁹. Respondetur ab aliquib⁹ q̃ sic. Quod patet p̃mo per porphiriũ dicẽtẽ q̃ necesse est in vtrorũq; ratiõibus vtriſq; vti. Secundo sic. Esse essentiale relatiui est ad aliud. sed diffinitio debet indicare eẽ essentiale diffiniti. q̃ diffinitio relatiui dꝫ indicare eẽ relatiui in ordine ad aliud: sed B nõ eẽt nisi in diffinitione relati poneret correlatiuũ. Tertio sic: Illud per quod cõuertibiliter ⁊ adequate explicat natura alicui⁹ dꝫ poni in diffinitiõe illius. sed per correlatiuũ conuertibiliter ⁊ adeq̃te explicatur natura relatiui. q̃ relatiuũ dꝫ diffiniri per suũ correlatiuũ. Quarto sic: dicit arestoiles in B capitulo. q̃ si qs diffinite noueritꝫ vnũ relatiuorum diffinite nouit ⁊ reliquũ: qõ non videt esse verꝫ: nisi in ꝓceptu quittitatiuo vnius relatiui poneretur correlatiuũ ergo ⁊c. Aliter respõdetur per vnã distinctionẽ: ⁊ tria dicta. Distinctio est hec. Duplex est diffinitio. Quedã est pure quittitatiua: que explicat p̃ncipia essentialia diffiniti. ⁊ talis vocatur diffinitio explicans conceptum quittitatiuũ: eo q̃ in tali diffinitione nihil ponitur nisi quod est de intrinseca ratione eius. Alia est diffinitio non pure quittitatiua: sed data per additamentum: vtputa que dat per extrinseca: sicut per subiectum vel terminũ. Primũ dictum Vnum relatiuũ non est de conceptu pure qꝛtitatiuo alterius. Patet. qꝛ vnum nõ est de intrinseca constitutione alterius ergo ⁊c. Scõm dictum. Neutrũ relatiuorũ ponitur in diffinitione quittitatiua primo modo alterius. Patꝫ qꝛ neutrum est prius neq; noti⁹. Tertiũ dictum. Diffinitione data per additamentũ: vnũ relatiuũ diffinitur per suum terminꝫ vel per fundamentum sui correlatiui: ⁊ correlatiuum diffinitur per fundamentum sui relatiui. Prima pars patet qꝛ fundamentũ correlatiui terminat dependentiã ipsius relatiui: ⁊ est prius ⁊ notius ipso relatiuo ergo ⁊c. Scõa pars pꝫ qꝛ fundamentũ relatiui terminat dependentiam correlatiui ⁊ est naturaliter pri⁹ ⁊ notius ipso correlatiuo ergo ⁊c.

Dubitatur tertio. vtruꝫ pa-

ter hñs plures filios hẽat tot p̃nitates q̃t hꝫ filios. Rñdet q̃ sic. qꝛ distinctio nũeralis relationũ sumit ex distinctõe nũerali fũdamẽtorꝫ sꝫ p̃ q̃t hꝫ filios tot hꝫ fũdamẽta nũero distincta. s. distinctas generatões actias. q̃ hẽbit tot p̃nitates distictas nũero. Nec ꝓpter B dꝫ dici plures p̃res: qꝛ accñs ei⁹ dẽ spẽi ñ hñt dare vni sbctõ nisi vnã denoiationẽ. Nec etiã ẽ inꝓueniẽs duo accñs saltẽ respectia solũ nũero dr̃a eẽ in eodẽ sbiecto. Aliq tñ aliter rñdent p duas ꝓpõs. Pria ẽ. p̃nitas hꝫ p termio adeq̃to nõ hũc filiũ vel illũ: sꝫ filiũ in cõi: ita q̃ in tẽdit q̃ in p̃ mte relatiõis nõ sunt ꝓpa indiuidua. Scõa ꝓpõ. Distinctio nũeralis relationũ suit ex distinctiõe nũerali sbctorꝫ ⁊ nõ fundamẽtorꝫ. qꝛ ipossi le ẽ idẽ accñs in spẽ p̃ificari nũero nisi p diuisionẽ sbcti. Rõnes aũ oppo solumtur ex his que dicta sunt: et signanter

ex distinctionibus in ꝑmo notabili positis.

Queritur tredecimo. Vtrū

predicamenti qualitatis sint tū quatuor speciēs. Et arguit ꝑmo ꝗ suppositum. q̃ nullum equocum est predicamentū. sed q̃litas est q̃tam equiuocum g̃ non est predicamentū. Hoꝝ patet per textū vbi dicit: Est autē qualitas eorū que multipliciter dicūt. Scdo sic arguit cōtra quesitū. q̃ arestotiles qnto metaphisice enumerās modos qualis nō enumerat naturalē potentiā vel impotentiam: g̃ naturalis potentia vel impotētia nō est speciēs quantitatis. Scdo sic. Eadē q̃litas in numero cōtinetur sub prima spē sub scda. z etiam sub tertia ergo nō sunt diuerse spēs abinuicē distincte. Antecedens patet de calore z frigore. Quarto sic. Cursor z pugilator ponunt in ꝑma speciē qualitatis z etiam in scda. ergo ille speciēs nō sunt adinuicē distincte. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo q̃ pro de

clarcione quesiti ponunt sex distinctiones. Prima distinctio: Triplex est q̃litas: quedam est qualitas pure essentialis: z est illa que q̃licat genus: z constituit speciē essentialiter: cuiusmodi est differentia. Alia est pure accidentalis: que scz consequitur indiuiduū: z vocat qualitas indiuidui. Alia ē partim essentialis z partim accidētalis: z est illa que necessario consequitur ꝑncipia essentialia speciei: cui tū aduenit post suū esse completū: cuiusmodi ē propria passio. Scda distinctio. Habit⁹ capitur dupliciter. Uno mō vt ē respect⁹ extrinsecus aduenies: derelictus in corpore ex adiacētia vestimēti vel ornamēti ad corpus: z sic nō est spēs qualitatis: sed est vnū predicamētum distinctū a qualitate. Alio mō capit habitus pro quadā qualitate inherēte potētie: inclinante ipsam ad operandū: siue talis sit speciēs intelligibilis siue act⁹ intelligēdi: siue habitus causatus ex talib⁹ actibus: z sic capit in proposito. Tertia distinctio. Potētia capit dupliciter. Uno mō sinkathe ᶜᶜ. s. pro quodaz sinka ᶜᶜ ampliante ad presens z ad futurum: ad sensum quo dicim⁹: q̃ possibile ē termin⁹ ampliatiu⁹. Alio mō capit kathe ᶜᶜ: pro q̃dā entitate que dicitur ē principiū quo aliquid agit: sicut dicim⁹ q̃ potētia intellectiua est pn̄ᵐ q̃ alia pōt producere actū intelligendi: z sic capitur h̄. Quarta distictio. Passio capit dupliciter. Uno mō ꝑ ꝑmo z i mediato effectu actiōis: z sic est gen⁹ ᵐ. Alio mō ꝑ q̃litate faciliter mobili. z sic capit h̄. Quinta distinctio. Forma capit dupliciter. Uno modo generaliter: vt scz dicitur ab informando: z sic omne illud quod dat alicui esse aliquale: substātiale siue accidētale dicitur forma. Alio mō specialiter vt dicit a foris manēdo: z sic capit in proposito. Sexta distinctio. Figura capit dupliciter. Uno modo materialiter. s. pro q̃ntitate terminata. Alio modo formaliter: scz ꝑ quadā qualitate ꝓsequente terminationē q̃ntitatis: z talis qualitas si cōpetur ad extra puta ad quantitatē. dicitur figura: si vo compet ad intra: videlicz ad formā substantialem rei dicitur forma.

Sciendum secūdo. q̃ in hoc

qnto capitulo determinat arestotiles de quarto predicamento: quod est qualitas. Et continet tres partes principales. In quarū prima determinat de qualitate abstractiue significata. z continet septē ꝓclusiones. Prima tangit diffinitionē qualitatis. z est hec. Qualitas est fm q̃ quales esse dicimur. Scda conclusio tangit vnū notabile: z est hec. Qualitas est de numero eorū que multipliciter dicūtur. i. habet sub se multas speciēs. Tertia conclusio tangit primā speciem q̃litatis. z est hec. Prima speciēs qualitatis est habitus z dispositio. Quam conclusionem declarat ponendo duas differentias inter habitum z dispositionem. Prima differentia. q̃ habitus est pmanentior z diuturnior dispositione. Quod ptz exemplo z signo. Exēplo sic. q̃ virtutes z scientie que sunt quidam habitus videntur esse pmanentes z difficile mobiles a subiectis. vt si quis sumat perfecte vel mediocriter scientiā: non defacili amittit eam: nec faciliter separatur a subiecto: nisi grandis pmutatio facta sit: Uel ab egritudine vel ab aliquo huiusmodi. sic etiaz virtutes morales vt iustitia et castitas nō vident posse moueri nec facilē pmutari a sbiecto: sed affectiōes h̄ ē dispositiōes sūt faciliter mobiles z cito pmutaᵗᵉᵒ seu auferibiles a sbiecto. vt calor z frigi ᵗᵃᵒ: egritudo z sanitas. Hō enim q̃dāmō circa eas afficit: z cito pmutat ab vna in alterā. vt ex calido fit frigid⁹ z ex sani ᵗᵉ cito transit in egritudinē. nisi forte ꝓpter lōgitudinē tpis trāsferant in naturam sbiecti: sz tūc ampli⁹ nō dicerent dispositōes: ūno hīt⁹. Scdo ptz idē sīg fic. q̃ i disciplis nō mltū retinētes: sz facilē obliti: ossi: hītū ñ bre: q̃ntis ad disciplias sint meli⁹ vt pei⁹ dispositi Jō hīt⁹ ē q̃litas de difficili mobil'. z dispō de facili mobilis. Scda differentia est. q̃ habit⁹

sunt dispositões: sed non est necesse q̃ dispo
sitiones sint habitus. Patet signo sic. q̃ qui re
tinet habitu quodãmodo dispositi sunt pei⁹
vel melius ad ea que habet: sed qui dispositi
sunt nõ oino retinent habitum. Quarta cõ
clusio tangit scõam speciẽ qualitatis. et ẽ hec.
Aliud genus qualitatis ẽ fm qõ pugilatores
z cursores vel salubres vel insalubres dicun
tur: z simpliciter quecũq; dicunt fm naturalẽ
potentiã vel impotentiã. Hanc cõclusionẽ de
clarat per habitudinẽ ad primã speciẽ. q̃ pos
set credere aliqs q̃ cursor z pugilator dicerẽ
tur denominatiue a dispositionib⁹ vel habiti
bus: z ita erũt in ꝑma specie qualitatis: Illud
remouet dicens q̃ hic capiuntur cursor z pu
gilator nõ fm q̃ dispositi sunt ad illos act⁹:
sed fm q̃ habent naturalem potentiam ad ꝗ
faciliter faciendum: vel ad resistẽdũ ne a qui
buslibet patiantur. Et hoc declarat per ãtuor
exempla. Primũ est. Sanatiui dicunt q̃ ha
bent naturalem potẽtiã vt nihil a quibuslibet
accidentib⁹ patiantur. Scõm exemplũ. Egro
tatiui dicunt qui habent naturalẽ impotentiã
nihil patiendi. Tertiũ exemplum. Durũ dici
tur quod habet naturalẽ potentiam ad nõ ci
to secari. Quartũ exemplum. Molle est quod
habet naturalẽ ipotentiam ad cito secari.

Sciendũ tertio q̃ circa hũc
textum incidunt tres difficultates. Prima
vtr̃ cum multiplicitate qualitatis stet ipsaz eẽ
genus generalissimũ. Ad quã respondet per
vnã distinctionem q̃ duplex ẽ multiplicitas.
quedã est multiplicitas significatorũ: z cũ tali
non stat vniuocatio: nec per ꝓsequẽs stat tale
multiplex esse gen⁹. Alia ẽ multiplicitas sup
positorũ: z cum tali stat vnitas rõnis formalis
z p ꝓsequẽs vniuocatio. tali autẽ multiplicita
te dicitur qualitas multipliciter: ideo stat ipsã
esse genus ᵐ. Scõa difficultas: vtrũ habit⁹
z dispositio se habeant sicut superi⁹ z inferi⁹:
sicut dicit in textu. Respondet p duas distin
ctiões. Prima distinctio. Dispositio põt ca
pi dupliciter. Uno mõ cõiter: z tũc se extendit
ad omnẽ qualitatẽ de facili mobilẽ z de diffi
cili mobilẽ. z sic est quoddã superius ad habi
tũ. Alio mõ capitur vt se extendit solũ ad q̃li
tates faciliter mobiles a subiecto: z sic differt
ab habitu sicut perfectũ ab imperfecto in ea
dẽ specie. Nam fm boetiũ z simplicitũ: habit⁹
z dispositio nõ differunt genere nec specie: sz
tũ numero. q̃ differunt tantũ sicut puer z se
nex: eo q̃ habitus ẽ dispotio firma: sed dispo
sitio est habit⁹ infirm⁹. Scõa distinctio. Ha
bitus capit dupliciter. Uno mõ cõmuniter vt
scil: se extendit ad omnẽ qualitatẽ acquisitaz
de difficili mobilem. z tunc se extendit ad cẽz
habitum tã anime q̃z corporis: z sic capitur in
proposito. Alio mõ capitur habitus pro quali
tate acquisita in anima per actũ eius: disponẽ
te z inclinante ipsam ad ꝓsimiles habit⁹: z sic
capitur primo ethicorũ: z est quoddam inferi⁹
ad habitũ primo mõ sumptũ. Tertia difficu
lltas. vtrũ omnes actus potentiarum anime
sint in prima specie qualitatis: z omnes potẽ
tie anime sint in scõa. Respondetur probabi
liter quo ad vtrãq; partem affirmatiue. Primũ
patet. q̃ tales actus nõ sunt in predicamẽ
to actionis: de quo magis videretur: ergo sũt
in predicamento qualitatis. Antecedẽs patet
q̃ nulla actio de predicamẽto actionis potest
esse sũma perfectio agẽtis. sed aliquis actus
anime est sũma perfectio agentis. ergo null⁹
actus anime est in predicamẽto actiõis. Ma
ior patet. q̃ anteq̃z agens agat oportet q̃ nõ
sit sume perfectũ. Minor patet. q̃ intelligere
z speculari est sũma perfectio anime. Verũtã
tales actus quo ad sua connotata possunt di
ci esse de predicamento actionis. q̃ cõnotant
respectum ad agens. Secundum patet. quia
actus z potẽtia sunt eiusdez generis. sed act⁹
anime sunt de genere qualitatis ergo z potẽ
tie eius erunt de genere qualitatis. Nec ẽ ta
men intelligendum q̃ potentia vel impoten
tia significent aliquid quod essentialiter sit in
genere qualitatis: cuz sint nomina respectuũ:
sed tũ significant aliquem modum qualita
tis. vt potẽtia significat modum qualitatis fm
q̃ ipsa est principium operationis: z impotẽ
tia significat vnũ modũ qualitatis fm q̃ ipsa
est principium difficiliter agendi vel faciliter
patiendi. Quia tũ huiusmõi q̃litates sunt no
bis innotiate: z innotescunt nobis per habitu
dinẽ ad operatiões quaz sunt ꝑncipia: Ideo
qualitates hui⁹ speciei cõiter noiamus noib⁹
significantib⁹ illas qualitates: nõ quidẽ abso
lute: sed in habitudine ad suas opationes. vt
calefactiuũ significat q̃litatẽ fm q̃ ipsa ẽ prin
cipiũ illius opationis que est calefacere.

Conclusio responsalis. Pre
dicamẽti q̃litatis tũ sũt 4ᵒʳ spẽs. Pria ps ptz
.s. q̃ sit vnũ ꝑdicamẽtũ. q̃ est gen⁹ ᵐ bñs sub
se spẽs z gña q̃ zẽ. Scõa ps ptz. q̃ ois q̃litas
vel tenet se ex pte materie: z sic ẽ 4ª spẽs q̃li
tatis. Uel tenet se ex pte forme: z ꝗ dupliciter
q̃ vel talis q̃litas est terminus actionis: z sic
est tertia species. Uel ipsa est principiũ actio
nis: z ꝗ dupliciter. q̃ vel ẽ ꝑncipiũ ꝓpinquũ
z sic est prima species: vel principiũ remotum

z sic est scōa speties.

Dubitatur primo vtrū albedo et alij colores illati ex aliqua passione: puta ex tiore vl' verecūdia sint q̄litates de 3ª spē.

Pro rñsione est supponēdū q̄ are lcs in qnta ꝛclusiōe hui⁹ ptis tangit tertiā spēm q̄litatis. Et est hec. Tertia ꝯo spēs qualitatis est. Possibiles qualitates z passiones: hoc est illa ponunt in tertia spē qualitatis que dicunt a passione vel a passibili qualitate. Hāc cōclusionē declarat p duo exēpla. quoꝝ primus ē. Dulcedo amaritudo et austeritas z oia ei⁹ cognata .i. sil'ta sunt passiōes vel passibiles qualitates Scōm exem^m vt calor z frig⁹ albedo z nigredo. Et q̄ ista sint q̄litates patz: qz fm eas dicimur q̄les q̄ sūt q̄litates. Quod ptz: qz mel dicit dulce: eo q̄ dulcedinē suscipit. z corp⁹ dicitur albū. eo q̄ albedinē suscipit z sic de alijs Scōo ꝓbat q̄ sint passibiles q̄litates duab⁹ rōnibus. Prima rō. Passibiles q̄litates dicūt nō: qz subiecta q̄ susceperunt illas qualitates aliqd passa sint ab eis: sed qz inferunt passionē sensib⁹ q̄ sunt passibiles q̄litates. A⁰² patz duobus exēplis. qz mel nō dicit dulce qz aliquid sit passū a dulcedine. Scōm exem^m. Calor z frig⁹ nō dicunt passibiles q̄litates: eo q̄ sua subiecta sint aliqd passa: sed qz singulum horꝝ infert passionē suo sensui. vt dulcedo efficit quandā passionē fm gustū: z calor f^m tactū: sil'r de alijs. Scōa rō: qz q̄litates dicuntur passibiles vel qz inferūt passiōes sensui vel qz inferunt ex passione. sed albedo z nigredo z alij colores lz inferāt passionē sensui z visui: tñ plerūq; inferunt a passionibus ergo colores sunt passibiles qualitates. A⁰² ptz: qz per aliquā passionē fiunt multe mutationes coloris. Erubescens enī aliqs rube⁹ factus est: z timēs pallid⁹. Sed q̄ h⁹mōi colores a passionibus illati sint passibiles q̄litates. Probatur per locum a sil'i. qz colores inati z naturaliter cōueniētes corpori sunt passibiles qualitates sed colores q̄ inferunt ex passionib⁹ sunt similes coloribⁿ qui naturaliter insūt corpori. q̄ similiter debent dici passibiles qualitates. B⁰² declarat vno exēplo. qz affectio. i. q̄litas q̄ nūc facta est circa corpus p verecundiam: eadē fit etiā fm naturalē passiōes: ita vt naturaliter color sit sil'is. Sexta cōclusio tāgit duas differentias inter passiones z passibiles q̄litates. Prima est. Passibiles q̄litates causant a passionibus de difficili mobilib⁹ a subiecto: et iō nō sunt faciliter mobiles a subiecto. sed passiones causant a passionib⁹ cito transeuntib⁹: ideo sūt faciliter mobiles. Scōa differētia. qz passibiles qualitates denoiant nos q̄les simpliciter: nō autem passiones. Istas differētias probat dupliciter. Primo i q̄litatib⁹ corporis. qz pallor z nigredo veniētes ex egritudine lōga vel propter estuꝝ denoiant nos simpliciter quales: z sunt de difficili mobiles: ideo dicuntur passibiles qualitates. Sed pallor z rubedo proueniētes ex tiore z verecūdia sūt passiōes: qz sunt faciliter mobiles: nec fm eas dicimur quales. Nā ille qui propter verecūdiaz rubicundus fact⁹ est nō dicit rubeus: nec ille cui pallor inest propter timorē dicit pallidus: sed magis aliqd passus. Scōo patet idē in q̄litatibus aie: que qualitates aie si sunt de difficili mobiles: sunt passibiles qualitates: z fm eas dicimur q̄les. vt fm iracūdiā dicimur iracūdi: z fm demētiā dicimur demētes. sed ille qualitates que sūt de facili mobiles sunt passiones: nec fm eas dicimur q̄les. qz ille q̄ irascitur propter tristitiā nō dicitur iracund⁹: sed magis aliqd passus. ideo tales sunt passiōes z nō qualitates passibiles. Septima cōclusio tangit quartam spēm qualitatis. z est hec. Quartū ꝯo genus q̄litatis ē forma et circa B aliquid cōstās figura. vt rectitudo z curuitas. Et q̄ ille sint qualitates ptz. qz f^m eas dicimur quales. vt fm triangularitatē aliquid dicit triangulatū: z fm quadrationē quadratū: f^m rectitudinē rectū: z fm curuitatē curuū. Et qz aliqs posset credere q̄ ista q̄tuor. s. rarū densum asperū z lene essent de quarta specie qualitatis: Ideo dicit arestotiles q̄ non sint qualitates sed sūt positiōes. Quod patz. qz significāt quandam positionem partiū. sicut patz p suas diffinitiones. Nā spissum ē cuius partes sibiinuicem propinque sunt. Rarum ꝯo est cuius partes a seinuicem distant. Et lene ē cuius partes in rectum iacent. Sed asperum est cuius vna pars est superior z alia inferior. Concludit finaliter q̄ multi sunt alij modi qualitatis tñ isti qui dicti sunt sunt principales.

Dubitatur secnudo. vtrum passio illata a passione sit qualitas.

Pro cuius solutione ponunt due difficultates. Prima est. vtrum passio inferat passionē. Et videt q̄ nō. qz si sic idem ē causa suiipsius. Ad quā respondet q̄ passio capit dupliciter. Uno modo capitur passio pro actu appetitus sensitiui sequente cognitionē sensitiuam: vtputa pro timore z verecūdia z huiusmodi: z etiam pro delectatione vel tristitia ꝓsitibus hmōi actus appetitus sensitiui. z sic intelligit illud q̄ dicit are lcs. Dulcedinē efficere quādam passionem circa gustum: z calorem circa tactum.

Alio mō capitur passio ꝑ quadaz q̃litate sensibili:ꝑtīe hmōi actus appetit⁹ sensitiui : quequidez q̃litas est de facili mobilis a subiecto. z sic intelligitur illud qd dicit in textu: q̃ passio est inferēs vel illata a passione.z continet sub tertia spē qualitatis.Scda difficultas est. qualiter intelligit hoc qd dicitur in textu: huiusmodi autez dicunt passiones : q̃litates hominē.Et videt q̃ male ponatur:qz gen⁹ semper ꝑdicatur de suis spēbus.ergo cum passio ꝑtineatur in tertia spē q̃litatis:De ea erat vez dicere q̃ sit q̃litas. Ad hoc rndetur per distinctionem qz qualitas pōt capi dupliciter.Uno mō,generaliter:scilz pro oi qualitate afficiēte subiectū:siue diu pmaneat in subiecto siue nō z isto mō diffinit eā in principio hui⁹ capituli z etiā vt sic passio est q̃litas. Alio mō capitur q̃litas stricte:scz ꝑ qualitate diu permanēte:z permanēter denominate subiectū : z sic capit arestotiles vbi assignādo differētiā inter passibilē qualitatē z passionē : dicit passionē non eē qualitatē. Et si vlteri⁹ dicatur q̃ fm passionē non dicunt quales:sed aliquid passi.ergo passio nullo mō est q̃litas . Respondet q̃ fm passionē dicimur q̃les a qualitate ꝑmo mō:lz nō scdo modo. Preterea circa textū adhuc incidit alia difficultas.quō differunt forma z figura.Respondet q̃ differūt sicut superi⁹ et inferius.qz figura conuenit tā aiatis q̃z inaiatis:sed forma cōuenit tm aiatis.Primū patet. qz figura est termin⁹ siue clausio rei quāte:talis autē clausio indifferēter conuenit tā aiatis q̃z inaiatis.g zc.Scdm patet:qz forma est pulcritudo vel turpitudo:fm quā aliquis dicitur formosus aut turpis. mō talis pulcritudo vel turpitudo solū cōuenit aiatis ergo zc.Dicunt tm aliqui q̃ arestotiles ī ꝓposito capit formaz z figurā pro eodē:ita q̃ ista ꝑiunctio z:tenea tur expositorie:ita q̃ sit sensus: quartū genus qualitatis ē forma : z ꝑ id est figura cōstans circa corp⁹.Et hui⁹ rō pōt esse. qz tā forma q̃z figura dicunt eē termini q̃ntitatis. mō ita est q̃ termini quātitatis continētur in quarta spē qualitatis.

Dubitatur tertio vtrum predicte q̃tuor spēs qualitatis sint abinuicē essentialiter distincte.

Ad dubiū respondet dupliciter. Primo negatiue q̃ nō sunt spēs:sed tm sunt q̃tuor modi q̃litatis: explicantes quatuor diuersas habitudines q̃litatis ad subiectum:que quidē habitudines plures possunt inesse eidē subiecto. vt calor compatus ad sbiectū tanq̃z perfitiēs ipsum : dicit esse in ꝑma spē qualitatis.sed inq̃tū est ꝑncipiū actionis realis:est in scda spetie. ꝑut autem est principium opationis spūalis siue imutationis sensus:tunc reponitur in tertia spetie qualitatis. Et isti dicunt differētiā esse inter modum et spetiem . qz spēs addit differētiā essentialez supra illud cuius ē spēs: sed modus addit tm differētiā accidentalem supra illud respectu cui⁹ dicitur modus.vt albuz z nigrum dicunt eē modi respectu bōis:eo q̃ supra hominem nō addit nisi differētiā accidentalē q̃ est albedo vl nigredo. Scdo respondet ad dubiū affirmatiue. Et ad apparētiaz alioz dicitur q̃ loco differentiū eēntialium nobis ignotarum vtit arestotiles illis differentijs accidentalib⁹ que sunt:faciliter eē vel difficulter mobile: eē principiū opandi:inferre passiōez sensui:z exterius disponere substantiā. Et per illas differentias accidētales sic possunt distingui q̃tuor spetes q̃litatis. qz tā forma q̃z figura ē exterior dispositio substantie:z passio z passibilis q̃litas ē per se imutatiua sensus:sed naturalis potētia vel impotētia est q̃litas q̃ est per se principiū naturale operādi vel patiendi:q̃z ꝑma spetes que ē habit⁹z dispositio nō videtur ꝑ se sumi ab aliqua differētia positia : sed a priuatione differentiarū triū predictaz spetierū:ita q̃ illa qualitas que est difficulter vel faciliter mobilis a subiecto :nec est dispositio exterior subiecti:nec per se ꝑncipiuz naturale agendi vēl patiendi: nec est etiā per se imutatiua sensus:talis qualitas dicitur eē ꝑma spetes q̃litatis. Et lz iste differentie sint accidentales:tm forme substrate illis differentijs accidentalibus sunt differētie essentiales: eēntialiter distinguētes spetes qualitatis inter se.

Ad rationes ante oppositū.

Ad primā patuit solutio in tertio notabili.
Ad scdaz dicit q̃ arestotiles qnto methaphisice enumerat q̃tuor modos qualis prim⁹ est fm quē differētia substātialis cōstitutiua speciei est qualitas.Scds est forma z circa ß aliquid constās figura.Terti⁹ est passio z passibilis q̃litas . Quartus ẋo modus est habitus z dispositio.super qd dicit cōmētator.q̃ naturalis potentia z impotētia sunt quedā preparationes z quedā potētie. vt autē sunt potentie continētur sub quarto mō.sed vt sunt quedā preparationes tunc nō sunt nisi quedā priuationes impedimentoz.nec sunt aliquid positiuū.iō non enumerant inter predictos modos.Dicunt tm quidā q̃ naturales potētie vel impotētie sunt quedā abilitates siue respect⁹ fundamētales:nō distincti a suis fundamentis.ideo non ponuntur in alio predicamento.

a suis fundamētis. Dicunt vlteriꝰ q̃ tales naturales potētie vel impotētie sunt q̃dam passiones eoꝝ sup quibus fundantur: ideo nō faciunt p̃dicamētum nec speciem p̃dicamēti distinctam a suis fundamētis. Ad tertiā dicit q̃ si calor capiat cū illa p̃cisione qua est p̃ncipium operādi: tunc est in scḋa specie q̃litatis: et si capiatur vt est qualitas im mutatia per se sensus: p̃scindendo ab alijs differētijs: tunc ē in tertia specie qualitatis. Sz si capiatur vt est qualitas permanēs: perficiēs sbiectū p̃scindēdo a gbuscunqz differētijs aliarum speciezum tunc est in p̃ma specie. Ad quartā ōr q̃ cursor et pugilator vel possunt denomiari a q̃litatibus pmanentibus nō naturalit in natis sz acqsitis: et tunc ponunt in p̃ma specie qulitatis. vel possunt denomiari a q̃litatibus pmanentibus: nō acqsitis: sed naturalit ēxistētibus: sic sunt in tertia specie q̃litatis.)

Quezitur decimo quarto vtrum q̃litati sit ꝓprium habere cōtrariū: ⁊ suscipere magis et minꝰ.

Et arguit p̃mo contra p̃mam ptem. quia q̃litas nō potest esse terminus motus q̃ nō hz contrarium. ꝓsequētia tenet. quia omnis motus est de cōtrario in cōtrarium: et de quocūqz ōrio in suum contrarium contingit motū fieri. Afis patet quia in alteratione q̃ est motus ad q̃litatem primo oportet terminū a quo corrūpi et terminū ad quē acqri. sed impossibile ē q̃litatē in termino a quo corrūpi. q̃ non poterit q̃litas in termio ad quē acqri. et per ꝓsequēs q̃litas nō poterit terminare motū. B ōr patet quia q̃litas in termino a quo corrūpitur p̃ remissionē graduum eius sz cuiuslibet forme intēsibilis vel remissibilis infiniti sunt gradus. q̃ p̃ remissionē nunquā devenitur ad vltimū gradum q̃litatis remissibilis: ⁊cū in quolibet gradu saluetur ratio formalis q̃litatis remissibilis: sequit q̃ non poterit corrūpi per remissionē graduum eius. et per ꝓsequens q̃litas in termino a quo nō poterit corrumpi. Secūdo sic arguit cōtra secundam ptem. quia iustitia et sanitas et gramatica sunt q̃litates: et tamē non suscipiūt magis neqz minus: cum vna iustitia non sit magis iustitia q̃z alia vt dicit intextu. q̃ q̃litas nō suscipit magis neqz minus: In oppositū est arestotiles in textu.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃siti ponit vna distinctio et vnum dictū.

Distictio ē hec. duplices sūt gradꝰ forē q̃dā sūt specifici: Alij sūt gradꝰ idiuiduales. Uī gradus specificus est vltima pfectio essentialis: constitutiua essentialit speciei. sed gradꝰ indiuidualis est q̃dam portio pfectionis ecnalis forme specifice: ꝓstitutiua essentialiter indiuidui. Dictum ē istud aliqua q̃litas necessario habet gradus: eiusdem rationis: ꝓsibiles in eadem pte sbiecti. Prima pars patz quia impossibile est formam aliquā realit pt̄ificari inpluribus: nisi sit diuisibilis in plures partes: sed aliqua q̃litas (vtputaalbedo) est realit plurificabilis in plures albedines. ergo necessario erit diuisibilis inplures partes: fm illas plures albedines. tales autē partes in p̃posito vocantur gradꝰ. q̃ aliqua q̃litas necessario habet gradus: Secūda pars patz: scilicz q̃ sint eiusdem rationis. quia in hoc distinguuntur gradus specifici a gradibus indiuidualibus: q̃ gradus specifici ex eo q̃ sunt alterius et alterius ratiōis ꝓstituunt diuersas species. q̃ a destructōe ꝓsequentis: si gradꝰ indiuiduales non ꝓstituunt diuersas species: sed tantū diuersa indiuidua sb eadē specie: sequitur q̃ erunt eiusdem ratiōis. Tertia pars patz scilicet q̃ sint ꝓsibiles in eadem parte sbiecti. quia eadem albedo numero q̃ pus in eadem parte subiecti est remissa: posterius est intensa in eadem parte et ecōtra q̃ gradus remissionis et gradus intensionis ꝓpatiūtur se in eadem parte subiecti.

Sciendum secundo q̃ in ista secūda parte p̃ncipali determinat arestotiles de ꝓcreto q̃litatis: scilicet de quali.

Et intēdit vnam ꝓclusionem q̃ est hec. Qualia vero dicūtur esse illa ꝓcreta q̃ fm qualitates p̃dictas di dicuntur denomiatiue: vel quomodolibet aliter dicuntur denomiatiue ab ipsis qualitatibꝰ. Hanc ꝓclusionē p̃ vtraqz parte declarat arestotiles: ⁊ prio primā p̃ tria exēpla. q̃ gramaticus dicitur denomiatiue a gramatica: et iustus a iustitia: ⁊ candidus a candore. Secūdo declarat scḋaz particulā scilicet q̃ aliqua dicūtur qualia a p̃dictis qualitatibus aliter q̃z denomiatiue: ostendens q̃ hoc ꝓtingit duplicit. Primo quando abstracto nō est nomē impositum. vt cursor et pugilator fm q̃ dicunt naturales potentias: a nulla qualitate dicūtur denominatiue. q̃ fm q̃ hmōi: abstractis eorum non est nomen impositum. Sz fm q̃ cursor et pugilator dicunt dispositionem vel habitum: tunc abstractis eorum a quibus dicuntur denominatiue est nomē impositū. vt a disciplina pugilatoria dicunt pugilatores: et ab arte palestria dicuntur palestrici: Secundo qualia dicuntur non de nominatiue quando abstracto

est nomē impositū: ſz tamē ꝓcretū non debite formatū ab abſtracto. vt ſtudioſ⁹ ōz nō denominatiue a virtute. Conſequenē in tertia parte p̄ncipali determiat areſtotiles de ꝓprietatib⁹ qualitatis: Et continet tria puncta. In quorūz p̄mo intendit tres ꝓcluſiones· quarū. Prima ē Qualitati in eſt ōrietas. ꝓbatur tam in q̄libus q̄z in qualitatib⁹. In qualitatibus qdem ſic: qz iniuſtitia contrariat iuſtitie: et albedo nigredini. In qualibus vero ſic ꝓbat. qz iniuſtum contrariat iuſto: et album nigro: Secūda concluſio eſt. Non omnis qualitas habz contrarium. qz rubiū pallidū et ceteri colores medij non habēt contrarium. Tertia ꝓcluſio ē hec. Si vnum contrariorū fuerit quale: reliqū erit quale. ꝓbatur exemplo.. qz ſi iniuſtitia cōtrariatur iuſtitie: et iuſtitia ſit qualitas: tunc iniuſtitia etiam erit qualitas. quia nec erit quātitas: nec ad aliquid: nec vbi: nec aliq̄ aliorūz. q̄ non ſunt qualitates. q̄ erit qualitas. In ſcōo puncto tangit areſtotiles ſecūdam ꝓprietatez qualitatis. Et intendit tres ꝓcluſiones. Pria Qualitas ſuſcipit magis et minus. patet tribus exēplis. quia albū eſt magis et minus album: et vnum calidum eſt magis et min⁹ calidum altero: et ſimiliter iuſtum. Secunda cōcluſio. hec p:oprietas non conuenit omnibus qualitatibus. patet quia qlibet poteſt dubitare vtrum iuſtitia ſuſcipiat magis et min⁹ quia iuſtitia non videt magis et minus: iuſtitia: nec ſanitas: nec etiam grāmatica: Et licet eorū qualia indubitanter ſuſcipiant. magis et minus: quia vnus homo eſt iuſtitior. et ſanior et grāmatitior altero. tamē eorū abſtracta non videntur ſuſcipere magis et minus. vt vna ſanitas non eſt magis ſanitas. q̄z alia. Tertia concluſio Qualitates de quarta ſpetie qualitatis non ſuſcipiunt magis et minus. quia triangulus quadrangulus non ſuſcipiunt magis et minus: nec in concreto nec in abſtracto ergo ꝛc. Aſſicedens patet quia omnes qualitates de quarta ſpetie vel recipiunt rationem circuli vel trianguli vel recipiunt rationem alicuius alterius figure. ſed ille figure q̄ recipiunt rationem circuli vel trianguli non ſuſcipiunt magis neqz minus. ergo a ſimili neqz alie q̄ ſuſcipiunt h⁹mōi rationes. Minor patet qz qcūnqz equaliter recipiunt rationem circuli vl trianguli ſunt equaliter circuli vel trianguli. ſ q̄cunqz recipiunt rationem circuli vel trianguli recipiunt eam equaliter. q̄ ſunt equaliter circuli vel trianguli. et per conſequens non ſuſcipiunt magis neqz minus.

Sciendum tertio: q̄ circa textum incidunt due difficultates. Prima ē hec. Utrum quale et qualitas et gſiaraliter abſtractum et concretum faciunt diuerſa p̄dicamenta. Reſpōdetur ꝓbabiliter q̄ non. quia vnum qōqz reponitur in p̄dicamēto ſm ſuam eſſentiam. mō abſtractū et ꝓcretum eandē eſſentiam importāt: et ſolum differunt p̄ ꝓnōta q̄ non faciunt diſtincta p̄dicamēta. Secūda difficultas. Utrū qualitati inabſtracto de ſignata ꝓueniat ſuſcipe magis et minus. reſpōdetur ab aliqbus negatiue. ſz q̄cunqz forma ſuſcipit magis et minus ſuſcipit per habitudinem ad ſbiectum qō informat. Qō ꝓfizmāt ꝓmunit tribus autoritatibus. Pria eſt autoris ſex pricipiorū: qui dicit q̄ forma eſt ſm "z invariabili eſſentia conſiſtens. Secūda eſt areſtotil' octauo methaphiſice vbi vult q̄ forme ſint ſicut numeri: ita q̄ ſic nūerus ſtat in indiuiſibili: ſic q̄ nihil poteſt ſibi addi vel remoueri quin mutetur ſpēs numeri: ſic et forma eſt indiuiſibilis: cui non poteſt aliqnid addi vel remoueri quin remouet forma ſpecifica. Tertia eſt areſtotilis in p̄dicamētis vt argutū eſt ante oppoſitum. Sz ab aliis reſpōdetur p̄ vnam diſtinctionē· q̄ forma abſtracta a ſubiecto poteſt duplicter conſiderari. Uno modo ſm gradū eius ſpecificā p̄cise: vt ſcilicz p̄ſcindit a ſuis ſuppositis. et tunc non ſuſcipit magis neqz min⁹: ſz eſt in differens ad omnem gradū indifferētez: et ſic de ſe nullū habet. Alio modo poteſt ꝓſiderari forma ſm ſuos gradus īdiuiduales: quos habz a ſuis ſuppositis et ſic ſibi ꝓuenit ſuſcipe magis z min⁹. Uerūtā h⁹mōi grad⁹ indiuiduales non ſunt de eſſentia forme: Licz cum ea ſint idem eſſentialiē: ſ ſunt extra ꝓceptū formalē ipſius forme: a qb⁹ forma qtitatie p̄ſcindit et abſtrahit. Et ad duas p̄mas autoritates: Reſpōdet q̄ intelligit de forma ꝓſiderata quātū ad ſuum gradū ſpecificū et eſſe qtitatiuū ei⁹. Et ad areſtotilē in p̄dicamētis dicit q̄ areſtotiles locutus eſt de forma ſm q̄ ſibi ꝓpetit exiſtere: et quia qualitas non exiſtit naturaliē ſine ſbiecto: ideo dicit qualitatē ſuſcipere magis et minus ſm q̄ eſſe habet in ſubiecto et concretiue: Uel poteſt dici q̄ ibidem locutus eſt cum ambiguitate vt clare patet intuenti textum.

Concluſio reſponſalis: proprium eſt qualitati habere contrarium et ſuſcipere magis et min⁹. ꝓbatur quia omnis forma habens gradus ꝓſſibiles in eadem pte ſubiecti ſuſcipit magis et minus. ſed qualitas eſt huiuſmodi vt patuit in p̄mo notabili q̄ ſuſcipit magis et minus. Sed q̄ habeat cōtrari

um patuit in secundo notabili.

Dubitatur primo vtrũ idem vniuoce ꝓtineat in genere relatõis et in genere qualitatis.

Pro solutione huius supponendũ est ꝙ arestotiles in hoc tertio pũcto determinat de tertia ꝓprietate qualitatis. Et continet tres ꝓclusiones quarum. Prima est. Q ꝓpriũ ē q̃litatis fm eã sil'e vel dissil'e dici. Et ꝙ sit maxime ꝓprium patet. quia fm solas qualitates dicit aliquid simile et dissimile. g̃ ꝓprium est qualitati fm eam simile vel dissimile dici. Secunda ꝓclusio tangit quandã dubitationẽ. quia posset aliquis credere ꝙ arestotiles insufficienẽ determiauit de relatiuis: eo ꝙ determinãdo de q̃litate multa interposuit de relatiuis. Nam prius dictũ est ꝙ habitus et dispositões sunt relationes: et hic dicit ꝙ sunt in ꝑma specie qualitatis: Tertia conclusio tangit duas solutiones ꝑdicte dubitationis. Quaꝝ ꝑma est. ꝙ aliquid ꝺ̃ esse in genere lationis duob⁹ mõis. Uno mõ fm suũ genus. et isto modo habit⁹ et dispositio sunt ad aliquid. Alio mõ aliqd dicitur esse in genere fm se: et sic habitus et dispositiões sunt in genere qualitatis. Et ita non est in conueniẽs genera esse ad aliquid: cũ tamẽ singula illorum generum: scilicet species et indiuidua non sũt ad aliqd. vt disciplina est ad aliquid q̃ est alicuius disciplina: sed grãmatica nõ ē ad aliqd quia non est alicuis grãmatica: licet sit alicui⁹ disciplina. Similiter musica non dicitur alicuius musica: ſz alicuius disciplina. Secũdo soluitur ꝑdicta dubitatio ꝑ interemptionẽ. quia non est in conueniẽs idem esse quale ⁊ relatiuum. et iõ non ē inconueniẽs idẽ numerari in vtrisq̃ generibus. Dicitur tamẽ extra textum ꝙ si aliqd implicet in se ratiões diuersoꝝ generum ꝑdicamẽtalium nõ debet poni species alicuius illorũ generũ vt vult arestotiles quarto thopicorum: ſz oportet sibi assignare gen⁹ ꝓpositũ ex rationibus illoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ simplicium. Et ideo ad arestotilẽ posset dici ꝙ hic loquitur dubitatie nihil asserẽdo. Uel ꝙ intendit ꝙ aliqõ idem potest esse ꝓprie de vno genere: et in ꝓprie de alio genere. sicut habitus et dispositiões ꝓprie sunt de genere q̃litatis: licet inꝓprie possint dici de genere relatõis et possent vocari relatiua fm dici.

Dubitatur secundo vtrũ forma remissa est postea intensa maneat vna in numero.

Et videtur ꝙ nõ: q̃ sic sequeretur ꝙ idem numero bis generaret. tenet ꝓsequẽtia quia per omnẽ motũ generat terminꝰ ipsius motus. ſz per motũ remissionis generat forma remissa: ⁊ per motũ intẽsionis gñarat forma intẽsa. g̃ si forma intẽsa et forma remissa sint vna forma numero: sequitur ꝙ idem numero bis gñaret. In oppositũ tamẽ arꝰ. q̃ nisi sic sequeret ꝙ aliquid haberet eẽ de nouo: cꝰ tamẽ nõ possꝝ assignari aliq̃ causa ꝑ se: qõ est incõueniẽs. ꝓsequẽtia tenꝝ q̃ si ab aliq̃ calido remittat frigiduꝝ decẽ graduũ in vno gradu: tũc corrupto decio gradu remanet frigidũ ꝛe remissum nouẽ graduũ: qõ accipit esse de nouo cꝰ mõi prius nõ fuit: exq̃ est aliud numero a frigido decẽ graduũ: et tamẽ illius frigidi nouẽ graduũ nõ est aliqua causa ꝑ se g̃ ꝛc. minor patet q̃ vel causat ꝑ se a calido remittẽte decimũ gradũ: ſz ꝶ non quia nullũ ꝓriũ est cã per se cõtrarij. Uel causat a frigido: ſz hoc ſi quia vel hoc esset a frigido ꝑcedẽte: vel a frigido sequẽte. sed hoc nõ. q̃ existẽte frigido nouẽ graduũ non amplius est frigidum ꝑcedens et nõ dm est frigidũ sequens: Uel causatur ab aliq̃ frigido circũstãte et ꝑsente. ſz ꝶ nõ: quia possibile est ꝙ nullũ sit ibi ꝑsens. q̃re relinquit ꝙ a nullo causabit: cum non videatur aliqõ aliud a quo possit causari: Et ad rationẽ ꝓrem respõdetur ꝙ per motũ intẽsiõis licet acqratur nouꝰ gradus: nõ tamẽ noua forma: quia (vtpatuit in ꝑdicamẽto substantie) licet vnus gradus ab alio sepatus sit forma: tamen vt est coniũctus nõ est forma: sed solũ est portio pfectiõnalis forme. et ideo in motu quo res perficit vel maiorat nõ acqritur simpliciter nouꝰ terminꝰ: licet ratio terminãdi nouiter possit acquiri.

Dubitatur tertio que sit precisa ratio suscipiẽdi magis et minus.

Ad qõ (varijs opinionib⁹ obmissis) ꝓbabilit Respõdetur ꝙ ꝑcisa ratio suscipiẽdi magis et minꝰ est latitudo graduũ in forma specifica ꝓossibiliũ in eadẽ ꝑte ſbiecti. patꝝ q̃ nihil extrinsecũ fore videt eẽ ꝑcisa causa suscipiẽdi magis et minꝰ: g̃ aliqd intrinsecũ erit bꝰ mõi causa: ſ nõ est aliqd qõ sit de eiꝰ ꝓceptu formali: q̃ ex q̃ totꝰ ille cõceptꝰ includit forma ꝛ in q̃libꝝ indiuiduo forme: seq̃ret ꝙ qõlibet indiuiduuꝝ seorsum haberet oẽs pfectiões forme. g̃ sibi cõueniret ꝑ aliqd quod sit intrinsecũ forme: ꝙ non est extraneũ vel accidẽtale respectu illius forme. bꝰ mõi autẽ sunt gradꝰ g̃ ꝛc. Ꝓcedens ꝑncipale patꝝ. quia qõcunq̃ extrinsecum forme denomiat tale a maioritatate vel mioritate ipsi⁹ forme: vtputa ſbiectũ dicit magis vel minꝰ albũ a maiori ꝛe vel miori ꝛe forme albedinis in eo existẽtis. Et ꝓfirmat ꝑ fim

Nota q̃ actio intransmutat ad transmutandum vera actio
Quod intransmutat ad transmutand. vera passio

Liber

ium in p̃dicamẽtis capitulo de q̃litate vbi cõ
mendat archidẽ dicens sic. Mirabilis archi
des breui sermõe causas eius qõ suscipit ma
gis et minus insinuat dicẽs: qualitas autẽ in
finitatẽ quandã pricipat ideo fm rationẽ ei⁹
habet q̃ suscipiat magis et minus nõ exp̃ticipantibus. Ex quibus verbis clare patet q̃ q̃litas suscipit magis et min⁹ ꝓpter suã infinitatem. Hec autẽ infinitas non videt esse nisi q̃dam latitudo graduũ vl' illimitatio forme.

Ad rationes ante oppositũ

Ad p̃mam dr q̃ sicut in linea sunt duplices ꝑtes. q̃dam sunt potẽtionalis: sicunt sunt ꝑtes eiusdem ꝓportiõis: et ille sunt infinite. Alie sunt partes actuales: q̃ dicũtur ꝑtes eiusdem q̃ntitatis: et iste sunt finite. sic etiam in latitudine forme q̃dam sunt grad⁹ potẽtiõales qui sunt infiniti. Alij sunt grad⁹ actuales qi sunt finiti. Ad secũdã patuit solutio in secundo notabili.

Queritur decimo quinto vtrum habere ꝓtrarium et suscipere magis et minus ꝓuenient assignẽtur ꝓprietates p̃dicamentorũ actionis et passionis. Et arguit p̃mo cõtra suppositũ. q: q̃cunqꝫ sunt idem realiter numeralit non sunt p̃dicamẽta distincta. sed actio et passio sunt idem realit numeralit g̃ nõ sunt p̃dicamẽta distincta. A⁰² patz q: p̃dicamẽta distinguunt genere g̃ non sunt idem numero: B⁰² patet q: actio est actus actiui: ꝫ passio est act⁹ passiui: ſz idem numero ẽ act⁹ actiui et passio passiui per arestotilẽ scdo de anima. g̃ actio et passio sunt idem realit numeralit. Secũdo sic q̃ non habeãt cõtrariũ q: actio et passio non possunt esse termini motus g̃ non habent cõtrariũ. tenet ꝓsequẽtia q: de q̃libet cõtrario ꝓtingit moueri in aliud contrariũ. Afis patz p arestotilẽ tertio phisicoꝝ vbi vult q̃ ad actionẽ non est mot⁹: quia si sic motus esset motus. Et p idem ꝓbat q̃ nõ suscipiũt magis neqꝫ min⁹. qa omnis forma intensibilis et remissibilis potest esse terminus motus. sed actio et passio nõ possunt eẽ termini mot⁹. g̃ non suscipiũt magis neqꝫ min⁹. In oppositũ est arestotiles in extu.

Sciendum primo q̃ pro declaratione q̃sti ponũt tres distinctiones. Prima est hec. Duplex est respect⁹. Quidã est respectus intrinsecus aduenienẽs: qui ꝓsurgit immediate positis fundamẽto et termio. Ali⁹ est respect⁹ extrinsec⁹ aduenienẽs: q nõ ꝓsurgit immediate positis fundamẽto et termio. ſz requiritur alia dispositio: vtputa approximatio terminoꝝ vel aliquid huiusmõi. Secunda distinctio. Duplex est actio. Quedã est actio trãsiens: et est illa q̃ de se respicit terminũ. vel ẽ illa q̃ est per se ꝓductia alicuius termi: et tal' actio est in p̃dicamẽto actiõis: Alia ẽ actio immanẽs: q̃ de se non respicit aliquẽ terminũ: et est q̃dam q̃litas se habẽs p modũ actus scdi nullius termini ꝓductia: sed ipsa est finis et termin⁹ ꝓductiõis: et talis actio est de genere q̃litatis: Tertia distinctio. Duplex ẽ actio Quedã est actio q̃ nihil aliud ẽ qua respectus quo agens refert ad patiẽs: et ista est p̃dicamentũ distinctũ a passione. Alia est actio acta q̃ est q̃dam effect⁹ p̃ꝓris actionis. et illa ydẽptificat realiter cũ passione. Et istã distinctionem videtur ponere simplic⁹ sup p̃dicamẽtis q̃rens q̃re facere ponit in p̃dicamẽto et nõ factio. Ad hoc respõdet q̃ ideo est. q: factio dr de actiõe et ꝺ effectu actiõis. Et quo sequit q̃ effect⁹ actionis est factio: et non illa q̃ est p̃dicamẽtum ſz factio facta.

Sciendum secũdo. q̃ in hoc 6⁰ capitulo breuit se expedit arestotiles de sex vltimis p̃dicamẽtis. Et ꝓtinet duas ꝓclusiones. Prima tangit duas ꝓprietates actionis et passionis. Et est hec. Recipit agere autẽ et pati ꝓrietatẽ: et etiã magis et min⁹. Prima ps patz. q: calefacere et frigefacere sunt contraria. similit calefieri et frigefieri: et tamen ista sunt agere et pati. g̃ agere et pati habent contrariũ. Secũda ps patet. q: aliquid dr magis et min⁹ calefacere. et aliqs dr magis ꝫ minus ꝓtristari: ſz ista sunt agere et pati: g̃ agere et pati suscipiũt magis et minus. In secunda ꝓclusione breuit se expedit de q̃tuor vltimis p̃dicamẽtis. Et est hec. de situ dictus est aliqd in p̃dicamẽto ad aliquid. De alijs autẽ nihil dicetur nisi ea q̃ dicta sunt i p̃mo capitulo h⁹ tractatus: scilicet q̃ habere dr vel significat habituatũ esse. et calciatũ esse. et vbi significat esse in loco et sic de alijs et iõ ista q̃ dicta sunt sufficiũt de istis generib⁹ et dicẽdum est consequẽt q̃t sint mõi oppositiõis.

Sciendum tertio. q̃ circa hũc textũ icidũt due difficultates. Prima ẽ qd est actio: et quid est passio. Respõdet ab autore ser p̃ncipiorum q̃ actio est forma accidẽtalis fm quam in id qõ subiicit agere dicimur Et passio est effect⁹ illatoꝝ actõis. Secũda difficultas. Utrũ calefacere et frigefacere ꝓrient. Et videt q̃ non. q: ꝓueniũt simul eidem subiecto. g̃ nõ ꝓtrariãtur. Ans patz de aqua the

Nota ista vel actio est q̃ sint ꝓ primo
Nota ista vel passio ꝓprie et nota totaliter ꝓ
prima sed ꝓprie passio

pida:cui si inponat manus frigidissima: ipaꝫ calefaciet: Si vero sibi imponat manus calidissima:ipsa frigefaciet. Ad dubiũ respõdet ꝙ calefacere et frigefacere possunt dupliciter pside rari. Uno mõ p se significato: qõ est ipsa calefactio actiua: et sic nõ ꝓtrariatur. Alio mõ pñt capi pdenomiato sine p fundamẽto illaꝝ actionũ q̃ sũt frigefactio et calefactio: et sic cõtrariant. Et ratio distinctõis est qꝛ nullum respectiuuꝫ inquãtũ respectus competit habere contrariũ nec suscipere magis et minus. sꝫ tantũ ꝓueniũt sibi p accidẽs: ratione scilicꝫ fũdamẽti vel termini. vt si sint duo alba in alio et in alio gradu: ꝓpter intensiões vel remissiõẽ alicui⁹ illaꝝ albedinũ intendit vel remittitur similitudo q̃ est inter illa duo alba.

Conclusio responsalis actio.

transiens formalit accepta: scilicet pro respectu agentis ad passum et passio sunt pdicamẽta distincta: qbus p accidẽs insunt pdicte pro prietates. Pria pars patꝫ. qꝛ habẽt sub se gẽnera et spẽs: et non habent aliqõ gen⁹ supra se: et habent etiã diuersos modos denomiandi substãtiam agentẽ et patientẽ. q̃ sunt pdicamẽta distincta. Secũda ps patet in secundo notabili. Et ꝙ eis ꝓueniat per accñs patet ex tertio notabili.

Dubitatur primo vtrũ actio

et passio sint entitates formalit absolute vel respectiue. Et videt primo de actõe ꝙ sit entitas absoluta. qꝛ null⁹ respect⁹ est finis et vltima pfectio potẽtie actiue: sed actio ẽ vltima pfectio et vltim⁹ finis potentie actiue. ſm arestotilem nono metaphisice: vbi dicit nõ enim videm⁹ vt visum habeam⁹: sed econuerso iõ habem⁹ visum vt videam⁹. Ad dubiũ respõdet ꝙ sunt respectus extrinsec⁹ aduenientes qõ pbatur.qꝛ illõ ꝙ ẽ essentialit ad aliud est essentialiter respect⁹. sꝫ actio eẽnaliter est ad aliud. Nã impossibile est ꝓcipe actiões quin ꝓcipiatur aliqd qõ fit per ipsam.mõ dicit arestotiles in pdicamento relatõis ꝙ illud qõ nõ potest inse ꝓcipi nullo alio ꝓcepto: essentialit est relatio. q̃ actio est essentialiter respect⁹. Et ꝓfirmat quia omnis forma absoluta q̃ potest ab agente naturalit pduci in subiecto producitur mediãte actiõe de pdicamẽto actiõis. Si q̃ actio sit forma absoluta: pducat ab agente naturali insubiecto: ꝓducet mediãte actiõe et sic actõis erit actõ: qõ est falsum. Sed ꝙ fit respect⁹ extrinsec⁹ aduenientes patꝫ. qꝛ nõ cõsurgit immediate positis fundamẽto et termino. qꝛ posita naturali potẽtia actiua ignis: et posita potẽtia passiua aq̃: non dũ erit actio:nisi ad inuicem approximẽtur. ponũt tam ẽ qdã aliem differẽtiã int respectũ extrinsec⁹ aduenientem et respectũ intrinsec⁹ aduenientẽꝫ.quia respectus extrinsec⁹ aduenientes est ille cui⁹ alterum extremũ est pfectio extrinseca.vt agẽs aliquo mõ extrinsece pficit passum:locus locatũ et habit⁹ fundamẽtũ suũ: et qñ rem temperalem. Sed respect⁹ intrinsec⁹ aduenientes ẽ ille cuius alterũ extremũ nõ pficit extrinsece alterum. sicut patꝫ discurẽdo omnes modos relationis. nõ enim duplum pficit dimidiũ: nec e contra: licet relatõ dupli sit perfectio: relatiõe dimidij. Similiter pat inquantũ pat nõ pficit filium: Et licet perficiat ipsũ p actũ gñationis p quẽ filius accipit esse: nõ tamem pficit ipsum per respectũ paternitatis: Et ad rationem factam in oppositũ respõdet p distinctionem maiorꝫ. qꝛ respectus pt duplicit ꝓsiderari. Uno mõ ſm se et formalit. vt scilicet excludit suum terminuꝫ sicut calefactio excludit calorẽ genitũ: et sic null⁹ respect⁹ est vltima pfectio nec finis alicuius. Alio mõ ꝓsideratur respectus nõ vt excludit sed vt includit aliquo modo terminũ quẽ attingit: et sic actiõ vel etiam respect⁹ potest esse vltima pfectio rei: rationem termini quẽ attingit.

Dubitatur secũdo vtrũ actio

formalit et sbiectiue sit in agẽte: et passio inpatiẽte. Et videt ꝙ non. qꝛ si sic sequeret ꝙ agens inquãtũ agẽs pateret. ꝓñs erit falsuꝫ. q̃ ꝛc. Patꝫ tamẽ ꝓsequẽtia. qꝛ agẽs inquãtum agens reciper actiõeꝫ: et sic pateret ab ea. Et ꝓfirmatur qꝛ si actio esset in agẽte et nõ transiret in passuꝫ tãq̃ insbiectũ: seq̃retur ꝙ omnis actio esset ĩmanẽs. qõ est falsum. Cõfirmat etiã p arestotilez z ° de aĩa vbi dicit ꝙ actio et passio sũt inpatiẽte et nõ in agẽte. Ad dubiũ respõdet affirmatie · p ꝛ qꝛ omnis forma realit et foralit informãs aliqõ sbiectũ pt de illo pdicari et ipm denõtare. q̃ si actio sit realit et formalit in patiẽte: se ꝛ ꝙ patiẽs inq̃tũ patiẽs erit agẽs. Et ꝓfirmat.qꝛ in eo est actio sbiectie in q̃ est potẽtia elicitia act⁹: sꝫ in agente est actitas q̃ est potẽtia ad eliciendũ actũ. q̃ actio est in agẽte sbiectie. Et ad ꝓmã rationẽ factã in oppositũ respõdetur p vnã distinctionẽ quia forma dupliciter pt recipi in aliq̃. Uno modo mediante passione: et tunc illud qõ sic recipit formam patitur. Alio modo potest forma recipi in aliquo non mediãte passiõe: sed tantũ mediãte inherẽtia illius forme recepte insbiecto: q̃ qdem inherẽtia est de genere relationis: et in tali receptiõe recipiẽs nõ patitur

sic autem actio recipitur in agente et non primo modo. Ad secundaz respōdetur q̄ actio dupliciter potest dici imanens. Uno mō formalit̄: eo q̄ formalit̄ mancat in agēte: et sic omnis actio est ĩmanēs. Alio mō potest actio dici imanēs termialit̄: q: sez nihil relinqd extra se: et sic omnis actio est terminās. Et ad auctoritatē arestotiles et ꝓsimilit̄ ad oēs videntes hoc idē sonare ór q̄ intelligūt̄ de actiōe acta et nō de actiōe q̄ est respect⁹. Ex quo patz q̄ actio et passio realit̄ distinguunt̄. q: sūt duo respect⁹ induerſis sbiectis realit̄ sbiectati.

Dubitatur tertio. vtrū quatuor vltima p̄dicamēta sint entitates absolute vel respectiē. Ad qō respōdet p̄ q̄tuor dicta

Primū vbi est circuscriptio corporis locati a circūscriptiōe loci ꝓcedēs. q̄ dio data ab autōre sex p̄ncipiorꝫ sic est intelligēda. Nā exaplicatōe supficiei ꝓcaue corporis locantis ad corp⁹ locatū: derelinquit̄ i ipsa supficie gdā respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs: qui vocat̄ vbi actiuū: vel nomie simplici locatiuitas: c⁹ ꝓcretum est loc⁹: et ex pte corporis locati derelinquit̄ alius respect⁹ mutu⁹ extrinsec⁹ adueniens: qui vocat̄ vbi passiuū. et de illo vbi passiuo dat̄ p̄dicta dio. Secūdum dictū. Qñ est qō ex adiacētia temporis in re tēporali derelinquit̄. p̄ cui⁹ intellectu est aduertēdū q̄ ex applicatōe seu adiacētia tēporis mēsurantis ad rem tēporalē quā mensurat: derelinqtur duplex respect⁹ mutuus: quoꝝ vn⁹ fundat̄ in tēpore et termiatur ad rem tpalē: qui vocat̄ qñ actiuū: et ali⁹ fundatur in re tēporali et terminatur ad tp⁹: qui vocat̄ quādo passiuum. de quo datur dicta dio. Tertiū dictū. Positio est qdam partiū sit⁹ et gñātiōis ordinatio. Ad cui⁹ euidētiam supponit̄ q̄ ex applicatōe p̄tiū loci ad locatū derelinquit̄ duplex respect⁹ mutu⁹: quoꝝ vnus fundat̄ inptibus loci et terminatur ad ptes locati: et vocatur situs actiue dictus. Alius autem fundat̄ inptib⁹ locati et terminatur ad ptes loci. qui vocatur sit⁹ passiue dictus. Quartū dictū. habit⁹ est corporꝫ et eorꝫ que circa corpus sunt adiacētia. Ad cui⁹ intellectū ꝓformiter ad ꝓcedētia supponit̄ q̄ ex applicatōe seu adiacētia vestimēti aut cui⁹cunqz ornamēti ad corp⁹ ꝓsurgit duplex respectus mutuus: Quoꝝ p̄m⁹ fundatur investimēto applicato et terminatur ad corp⁹: et ille vocatur habit⁹ actiue dict⁹. Alius fundatur in corpore ec termiatur ad vestimētū. q̄ vocatur habitus passiue dict⁹. et vterqz est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs sicut et p̄cedens.

Ad rationes ante oppositū

Ad p̄mā ꝓcedit̄ q̄ actio acta ⁊ passio sunt idē realit̄ numeralit̄: sz actio q̄ est respect⁹ distinguit̄ realit̄ a passiōe: et ē p̄dicamētū distinctū a passione: vt patuit in p̄mo notabili. Ad secundā patuit solutio in 5° notabili: quomodo actiōi et passiōi sic negz cuicūqz respectui ꝓuenit p̄ se terminare motū: vel. hre cōtrariū: vel etiam suscipere magis et min⁹: sz tātū per accidens: rationi sez fundamēti vel termini.)

Queritur decimo sexto vtrū

oppositio sit entitas realis: ꝓis vni [a] ad oppositōez relatiuū ōriā p̄uatiaz et ōdictoriā. Et a² p̄mo q̄ sic. q: qñcūqz intellect⁹ noster ē cert⁹ de aliq̄ vno ꝓceptu: ⁊ dubi⁹ de diuersis: nccio est ali⁹ ꝓcept⁹ de quo ē cert⁹ ab illis de qb⁹ ē dubi⁹. sz intellect⁹ noster est cert⁹ q̄ oppositio p̄uatiua est oppositio: et etiā q̄ oppositio ꝓtraria ē oppositō: et tñ p̄t dubitare vtrū oppositio p̄uatia sit oppositō ōdictoria: eo q̄ p̄t dubitare Utrū p̄uatō sit pur ū nihil sic ē negatō q̄ ē extremū ōditōis: q̄ necessario est ali⁹ ꝓcept⁹ oppositōis in se: a ꝓceptib⁹ oppositōis p̄uatie et oppositōis ōdictorie: de qbus tamē verificat̄ eēnal'r. q̄ est ꝓmūe vni [c'm] eis. In oppositum ar². Nihil est ꝓmūe vniuocū enti et nihilo. sz aliq̄ illaꝝ oppositionuz est ens et alia est nihil vel saltē ens ratōis. q̄ oppositō nō ē cōis vniuoca respectu illaꝝ q̄tuor oppositionum:

Sciendum primo q̄ pro declaratōe termioꝝ ponitur vna distictio et q̄tuor dicta.

Distictio est hec. Oppositio ca² dupliciter. Uno mō fundamētaliter sez p̄ eo qō est fundamētū oppositōis: quo mō dicim⁹ albedinē eē fundamētū sit'itudis. Alio mō capitur formaliter p̄ ipa sez ratōe formali oppositionis q̄ aliqō sbiectū denōiatur formalit̄ oppositū. et sic est formalis repugnātia duoꝝ extremoꝝ nō p̄mittentiū se sit' in eodē respectu eiusdem. Primū dictū. Ens reale positū potest esse fundamētuz oppositiōis. patet de oppositione ꝓtraria et relatia: quoꝝ ambo termini sunt positiui. Secūduz dictū. Ens reale p̄uatiuum p̄t esse fundamētuz oppositōis. patz de oppōe p̄uatiua q̄ fundat̄ sup p̄uatōe bfite verū esse reale p̄ter animā. qō ꝓbatur. q: habit⁹ non remouet̄ formaliter ab aliq̄ subiecto nisi ꝓpter aliqō icōpossibile siue positū vel p̄uatū. sz lumē est habit⁹ siue forma positia q̄ re aliter et formaliter remouet̄ ab aere q̄ erit ꝓpter aliqō p̄uatū vl' positiuū existēs formalit̄ in aere et cui lumē habz incōpossibilitatē. sed

tale non potest esse positiuū: eo ꝙ lumen non habet formā positiuuā ꝛtrariā sibi. ḡ illud qō remouet lumē ab aere erit ꝑuatio habēs esse formalīt et extra natura rei in aere. Tertiū dictum. Purum nihil ꝑt esse fundamētuz oppositoinis. patz de oppōe ꝝdictoria cuius fundamentū vel termin⁹ est negatō simpliciter: q̄ ē purū nihil. Q̄z autē talis negatio sit puruz nihil ꝓbatur. qz si negatio essz in re ꝑter animā in aliquo ſbiecto de quo vere ōr: hoc esset potissime quando sua affirmatio nō essz ī tali ſbiecto. ꝑ ſ nō. qō patet. qz si negatōes essent realiter in ſbiectis de qbus vere dicitur qñ in eisdez sue affirmatōes non sunt: seq̄retur ꝙ vbicunqz sue affirmatōes nō essent deberēt pōi ille negatōes: sz hoc nō: qz affirmatio nō invenit in qtitate ſbiecti illi⁹ negatōis q̄ in eoꝝ debet poni illa negatō. verbi gratia illa ne⁰ q̄ est nō lapis vere ōr de homīe: ḡ si ex natura rei inventat in hoīe: se² ꝙ cū ista affirmatio q̄ est lapis nō invenit in qtitate hoīs: ꝙ in eadē debuit poni sua negatio q̄ est nō lapis: qō est falsum: qz de nulli⁹ entis positiui qtitate est negatio aliqua. ḡ illa negatio q̄ est non lapis: nō erit de qtitate hoīs: et ꝑ ꝛsequēs nō habebit esse reale extra animā. Quartū dictū oppositio ꝝdictoria est ens ratōis. patz qz oppositio realis habz vtriqz extremū extra animā ḡ adestructōe ꝛñtis oppositio q̄ nō habz ambo extrema extra animā nō erit realis. sed oppositio ꝝdictoria hz negatōez ꝑ altero extremo q̄ nō est ens reale ḡ oppositō ꝝdictoria nō erit realis sed ratōis.

Sciendum secūdo qz in hoc

tertio tractatu determiat arestotiles de p⁰ꝑdicamētis. z ꝛtinet quiqz capitula. In q̄z primo determiat ōpn ⁺⁰ oppoōis: et ꝛtiet duas ꝑtes ꝑncipales. In q̄ꝰ ꝑma determiat de quatuoꝝ ſpēib⁹ oppositōis. Et ꝛtinet q̄tuoꝝ puncta in ꝑmis duob⁹ determiat de oppōe relatīa et cōtraria inuens sex ꝛclusiōes. Quarꝝ ꝑria ē: ꝙ alterū ōr alteri opponi q̄druplicīt. Prio sic relatiua vt duplū dimidiū. secūdo vt ꝛtraria vt bonū malū. Tertio vt ꝑuatiua vt cecitas visus. q̄rto vt ꝛtradictoria siue vt affirmatio et negatio vt sedz nō sedz. Secūda ꝛclusio est hec. relatīe opposita sunt illa q̄cunqz hoc ipsū qō sūt oppositoꝝ dicūtur: vel qūodolibet alīt ad a ⁰ Hanc ꝛclusiōez declarat ꝑmo in his q̄ referūt ſbhabitudīe eiusdez cas⁹: vt duplus ōr alicui⁹ duplū scz dimidij. Secūdo declarat in his q̄ referūt ſb habitudīe diuersoꝝ casuū: vt disciplina ōr discipliati disciplia: z discipliatū dicit disciplia discipliatū. Tertia ꝛclusio q̄ tāgit z⁰ punctū ponit ōraz ꝝrioꝝz a relatis: et est hec. Cōtraria ōrnt a relatis. qz ꝛtraria nō referunt ad inuicē sicut relatīa. ꝓbat duob⁹ exēplis. qz bonū nō ōr mali bonū: sz malo ꝛtrariū. Similiter albū nō ōr nigri albū: sz albū ōr nigro cōtrarium. Quarta ꝛclusio tāgit vnaz diuisiōem ꝝriozū. Et ē hec. Cōtrarioꝝ q̄dā sunt mediata. Alia vero immediata. Hanc ꝛclusiōez non ponit ꝓarestotiles: sz innuit eā ex duab⁹ ꝛclusiōib⁹ sequētib⁹. Quīta ꝛclusio tāgit dioez ꝝriozū imediatoꝝ. Et est hec. Cōtraria imediata sunt q̄ū necesse est alterū in eē suo ꝑprio susceptibili: ꝓbat duob⁹ exis. qz languoꝝ et sanitas sunt ꝝria imē ⁺ respectu coꝝpis aīal'. qz necesse est aīal semp eē sanū vel languidū. Similīt par et impar sunt cōtraria imediata circa numeꝝ: eo ꝙ necesse ē oēz numeꝝ eē parē vel iparē: qz oīs numer⁹ est abundās vel pfect⁹. Sexta ꝛclusio tāgit dioez ꝝrioꝝ mediatoꝝ et est hec. Cōtraria me ⁺ sunt quoꝝ nō est necesse alterū ineē ꝓprio susceptibili: pr² duobus exis. qz albū et nigruz sunt ꝝria mediata respectu coꝝpis. et nō est necesse omne coꝝp⁹ semp esse albū vel nigrū. qz potest eē coꝝpus fustū vel pallidū. Similīt ꝑuuz et studiosum sunt cōtraria me ⁺. qz nō ē necesse vniūqōqz esse ꝑuum vel studiosuz. Et ſbdit ꝙ ꝝrioꝝ mediatoꝝ q̄dā sunt quoꝝ media hnt noīa ꝑposita sicut inī albū et nigrū sunt ista media q̄ sunt fustum et pallidū. Alia sūt cōtraria quoꝝ media non hnt nomīa ꝑposita: sz nomīant ꝑ negatōez vtriusqz extremi. vt inī ꝑuuz et studiosum est mediū qō nec est ꝑuum nec studiosuz sicut forsan sunt opa pueroꝝ: q̄ nō sunt bona neqz mala: eo ꝙ nō fūt fm debitaz deliberationē rationis.

Sciendū tertio qz circa hūc:

tertum incidūt tres difficultates: quarꝝ prima est. Utrū ꝓuenient assignēt q̄tuoꝝ genera oppositōis. Et videt ꝙ non. qz omnia coincidūt in vnū tertiuz. ḡ nō distinguunt ab inuicē. ānſ patz qz oīa oppōita sunt relatīa: cū fm suū totū eē sint ad aliud. ḡ oīs oppositio ē relatio. cōsequētia tenz ꝑ maximā thopicā sicut se habz ꝛcretū ad ꝛcretū ita abstractū ad abstractū: et ꝑ ꝛñs omnes oppōes coincidūt vel saltez ꝛtinent ſb relatōe. Ad difficultatē respōdet ꝛcedendo ꝙ oīa oppōita sunt relatīa: et ꝙ omis oppositio est relatio. sz cū hoc stat ꝙ nō oīaoppositā sunt relatīe opposita: nec etiā oīs oppositio est oppositio relatīa. qz oppositio relatīa est qdā respect⁹ disegparatīe: fundat⁹ sup re-

Liber

lationib⁹ q̃ adinuicē relatiue opponūtur. mō
non omnis oppositio est talis relatio diseqpa
rātie. ſz forſan magis relatō eqparātie: Jo li-
cet oīs oppositio ſit relatio: nō tm̄ oīs relatio ē
relatīa oppositio. Secūda difficultas. Utrū
in textu ꝓuenicēt distinguauk ꝓria a relatis p
q̃ relatia referūtur ad inuicē: nō autez ꝓria. Et
videk q̃ nō. q: illa q̃ dicūtur inhitudie ad alt
ud adinuicē referūtur. ſz ꝓria ſunt b⁹mōi. g̃.
B ⁰¹ patz. q: nihil ē p ſe ipm ꝓriū ſz tm̄ in ha
bitudine ad aliud g̃ ad inuicē referūtur. Et cō
firmak. q: ꝓequēter ⁰z ꝓriū ꝓrio ꝓriuz g̃ refe-
runk adinuicē. Ad difficultatē rndek p vnam
distinctōez et duo dicta. Distinctio est hec. Cō
traria pñt duplicik ꝓsiderari. Uno mō p p se
significatis: ſcz p ipsa ꝓrarietate q̃ est q̃dā ha
bitudo ink duo ꝓria. Alio mō possunt capi p
den omiato: videlicz p q̃litatib⁹ ſuꝓ qb⁹ fun-
dak tal' hitudo: cuiusmōi sunt albū et nigruz.
Primū dictū est istud. Cōtrarie opposita sunt
relatia et adinuicē referūtur ſb hitudie obliq
casⁿ: z hoc capiē ° ꝓria formalik z p p se signi
ficato. patz q: ꝓria vt sic sūt q̃dā relatōes eq-
parātie: ſup q̃bus potest fundari vna relatio
diseqparātie: q̃ est districtō siue oppositio illaꝝ
relationū ad inuicē. ſz talis relatō diseqparan
tie est relatia oppositō. g̃ ꝓtiaria oppōita sunt
relatiue opposita. Q' autē referātur ad inui-
cez patuit p̄us. q: ꝓtariū ⁰z ꝓtrario ꝓtrariuz:
et ecōtra. Secūdū dictū. Cōtraria fundamē-
taliter nō sunt relatie opposita: nec adinuicez
referūtur. Primū patz. q: ꝓtraria vt sic nō sūt
relatia sed sunt q̃lites absolute. g̃ nō sunt re-
latiue opposita. tenz ꝓnia. q: relatie opposita
fundank sup relatis vt iā patuit. Secundū ꝑs
patz q: albū nō ⁰z nigri albū: vt ⁰z intertu. g̃
nō referunk ad inuicē. Tertia difficultas: Ut-
trum sint aliq̃ ꝓtraria īmediata vt videk dice-
re textus. Et vi ¹ q̃ non q: si essent aliqua talia
tūc ipa fm se nō haberēt mediū. g̃ non essent
ꝓria: ſz ꝓtradictoria. tenz ꝓnia q: ꝑdictio est op
positio e⁹ fm se nō est dare mediū. Rndek q̃
licet ꝓria īmediata nō habeāt mediū formale
hñt tamē mediū ſbiectū q̃ natū est ſbici vtri
q̃z ꝓtrariorꝫ. Sed ꝓtradictoria nō hñt ſbiectū
mediū q̃ ſbiciatur vtriq̃z eorꝫ: cū alterū ſit nō
ens: e⁹ nō est aliq̃ ſbiectum.

Conclusio responsalis: op

positio a toto genere nō ast entitas realis: cō
munis vni ᶜᵃ ad q̃tuor gñia oppositiōm prius
enumerata. Pria ꝑs patet. q: illud q̃ in sua
significatōe includit ens rōis nō est a toto ge
nere ens reale. ſz oppositio in ambitu sue sig-
nificatōis includit oppositōez ꝑdictoriā: q̃ est
ens ratōis: g̃ oppositiō a toto genere non est
ens reale. Secunda ꝑs patet. q: enti reali et
enti ratōis nō est aliq̃ cōe vniuocū. ſz aliqua
oppositio est ens reale et alia est ens rationis
g̃ oppositio nō est cōis vni ᶜᵃ: A⁰² patz. quia
vni ᶜᵃ hñt y dēptitatē in eo in quo vniuocātur
ſz ens est nō idē cum nō ente vt patz p arestō-
tilē 4.ᵗᵒ metaphisice dicētē nec ens nō enti
nec nō ens nō enti est idem vel diuersum.

Dubitatur primo. vtrū eo

dem gñe oppositōis opponāt abstracta et cō
creta. Pro dubio supponēdū est q̃ arestotiles
in tertio pūcto detiat de oppositōe p̄uatia. Et
intēdit tres ꝓclusiōes. Quaꝝ pria tāgit dicem
p̄uatie oppositorꝫ. et est hec. Priuatie opposi
ta sunt illa q̃ hñt fieri circa idē subiectū: ordie
irregressibili: et tpe detiato. Pria es patz q:
cecitas et visⁿ sunt p̄uatie opposita: etm̄ hñt fi
eri circa obiectū tāq̃z circa ſbiectū. z ª ꝑs patz
ſcz q̃ hñt fieri ordie quodā et tpe detiato. q:
edētulⁿ: nō est ille g̃ nō habet dētes: neqz cecⁿ
est ille q̃ nō habet visū: ſz q̃ nō hz q̃m naiⁿ est
hre. Pria ꝑs patz. q: mlte sunt gñatōes. i. ge
nerata q̃ neqz dētes neqz visum hñt: et tamez
neqz dicūk edētata neqz ceca. Tertia cōclusio
tāgit differētiā ink p̄nari et p̄uatōez. et etiā in
ter hitū et hre hitū. et est hec. Priuari nō est
p̄uatō: nec etiā hre hitū est hitⁿ. ꝑbak exō et
rōe. Exēplo sic: q: visⁿ est habitⁿ: et tm̄ hre vi
suz nō est hitⁿ: neqz etiā hitⁿ est hre visū. sed
hre visū ē hre hitū. Sil'z cecitas est p̄uatō: ſz
cecitas nō ē p̄uari: licz cecū eē sit p̄uari. g̃ p̄ua
ri nō ē p̄uatio: neqz hre hitū ē hitⁿ. z ° p ² ra
tōe sic. q: si illa eēnt eadē: tūc p̄dicarēt ⁰ eoꝫ
ꝓnis est fl'm. g̃ z aīs. fl'itas ꝓnitis patz: q: hō
⁰z cecⁿ: z ᵗᵗ hō nō ⁰z cecitas. Tertia ꝓ ° pōit ꝓ
uenicētiā ink ı ª duo abstracta q̃ sunt p̄uatō et
hitⁿ: ad sua ꝓcreta q̃ sūt p̄uari z hre hitū z ē
J ᵗᵃ duo ꝓcreta q̃ sūt p̄uari z hre hitū: codē
mō opponūr sic z sua abstracta: q̃ sunt p̄uatō z
hitⁿ. patz q: sic cecitas oppo ² visui: ita cecuz
ē oppo ² huic q̃ ē hre visuz. Cōsequēt i 4.ᵗᵃ
pūcto detiat ⁰ꝑditōe z itēdit duas ꝓclōes. p ª
ē h ' res q̃ ſbiacēt affirmatōi z negatōi ñ sunt
affirmatō ipa l' negatō ipa. ꝑz 'q: affirmatō ē
ozō affirmatīa. z negatō ē ozō negatīa. ſz i ° q̃
ſbiacz affirmatōi z negatōi (ſcz significatū eo
rū) nō ē ozō affirmatīa vl' negatīa g̃ zc. z ª ꝓ °
pōit ꝓuenicētiā ink affirmatōez z negatōez et
sua f ᵗᵃ q̃ ſbiacēt eis. z ē h ᶜ. Sic ozō a ⁿᵃ z ozō
negatīa oppōit ad inuicē ꝑdictorie ita f ᵗᵃ q̃ ſb
iacēt affirmatōi vt sedz ñ sedz oppōit ꝑdi ᵗᵒ ᶜ.

Dubitatur secūdo vtrū habi

tⁿ z p̄uatō ordie q̃dā ifiit suis ſbicētis. Et vi ² q̃

fic. quia puatō dicit corruptōem habitus. sed corruptio presupponit esse et termiat ad non eē g puatō presupponit habitum in subiecto. In oppo^m ar^t. q: si sic seqrē q̄ null^ dicerē cec^ a natiuitate qō ē falsū. Ad dubiū respondetur per tres distinctiones ⁊ duo dicta. Prima distinctio ē are l^o quinto me ^ce. q̄ tripliciter ꝓingit puationē ⁊ habitum fieri circa idē subiectū. Uno ° circa idē sbiectū nūero: et sic sortes ōr cec^ qñ esset apt^ natus videre et nō videt. Alio ° circa idē sbiectū in genere ꝓximo: ⁊ isto ° talpa ōr ceca. q: fm suū gen^ q̄ est aial ē apta nata videre. Tertio circa idem subiectum in genere remoto: ⁊ sic plāta ōr ceca. q: fm suū gen^ remotū qō ē viuēs vel aiatū pōt videre. Scōa distinctio. Habit^ pōt capi du^r. Uno ° ꝑ ipsa forma positiua inherēte alicui subiecto. Alio ° capit magis cōiter. s. ꝑ ipsa forma positia vel ꝑ ipsis dispositiōib^ cōnaturalib^: imediate disponētib^ ad illā formā. Tertia distinctio. Priuatio pōt capi dupliciter. Uno ° ꝑ corruptione actus seu forme positiue in erūtis subiecto: ⁊ sic opponit bitui ꝑ mō. Alio mō capit puatio ꝑ corruptiōe pnciplor seu dispositionū cōnaturaliū imediatē disponētiū ad formā. Primū dictū. Priuatio ꝑ mō sūpta ꝑsupponit in sbiecto habitū ꝑ mō sumptū. Patet q: corruptio cū fit mutatio deperditiua: sp presuppoit formā q̄ ꝑ ipsaz corruptionem deperdit. Sed puatio ꝑ mō dicit corruptionē bit^ pmo mō g ⁊c. Scōm dictū Priuatio z^o sūpta ꝑsupponit in sbiecto bitū scōo mō: Licet nō ꝑ mō. ptz sicut pri^. q: talis puatio ē corruptio bit^ scōo mō.

Dubitatur tertio. Vtrum sit aliq̄ ꝓpō realis ꝓstituta ex reb^: ⁊ B distinguēdo res ꝑ signū. Ad dubiū ꝓbabiliter rndet ꝑ 4° dicta. Primū dictū. Nulla qtitas in potētia obiectiua hz aliqō eē reale. Patet. q: vel talis qtitas hz illud esse reale a se vel ab alio. nō a se. q: tunc eēt de^: cū sol^ deus hēat esse indepēdēter a se: ⁊ oē aliud hz eē depēdēs a deo. Quod ꝓfirmat ꝑ illud Jobis ꝑ: Oia per ipsuz facta sūt. ⁊ etiā ꝑ are ^lem. xij °. me ^ce: vbi vult q̄ vniuersitate entiū ē vn^ pm^ pnceps: a q̄ oia capiūt eē dependēter. Non etiā ab alio. q: nihil hz esse ab alio nisi ꝑ productionē. g̃ si qtitas in potētia obiectiua hēat aliqō eē reale ab alio: seqrē q̄ erit ꝓducta añq̄z sit ꝓducta. qō ē incōueniēs. Scōm dictū. De qtitatib^ in potētia obiectiā: formari ꝓnt aliq̄ ꝓpositiones. ptz q: de ipsis vez ē dicere. q̄ hñt eē ꝓducibile: ⁊ generaliter cēs ꝓpositiōes de ꝑ mō ⁊ z^o mō dicēdi ꝑ se: ꝓnt formari de qtitatibus in potētia obiectiua. Tertiū dictum ē istud. Propositio ē cōpositio vel nō sine cōpositione extremor. Ptz. q: in oi ꝓpōne nēc est ꝑdicatū vniri subiecto. Per B etiaz distinguit a terminis ⁊ alijs oronib^ q̄ nō sunt ꝓpōnes: eo q̄ in ipsis nō ē debita cōpositio extremorū regsita ad ꝓpositionē. Quartū dictū. Talis cōpositio extremor ꝓpositōis ē ens rōnis. ptz q: ad cōpositionē realē regrit extrema hre eē reale. g̃ cui^ extrema nō hñt eē reale: talis cōpositio nō ē realis. sz extrema cōpōnis ꝓpositionalis nō hñt esse reale: vt ptz ꝑ p^m dictum: g̃ talis ꝓpositio nō ē realis. Et qbus inferunt duo corrclaria. Primū ē. q̄ ad B q̄ aliq̄ extrema vniant in ꝓpōne sufficit q̄ hēant esse cognitum. Ptz corrclariū de ꝓpōnib^ formatis ex qtitatib^ in potētia obiectiua. Scōz corre^m q̄z nulla ꝓpō est realis: ad istū sensū q̄ extrema vt sic sint vere res: hñtes vez eē reale. Ptz q: ꝓpō formata de qtitate hñte eē in potētia obiectiua siue eē ꝓducibile nō ē realis: vt pri^ patuit. g̃ nulla alia. tenet ꝓnia. q: nō videt maior ratio de vna q̄z de alijs.

Ad rationem ante oppositū ōr q̄ intellect^ nō ē cert^ de aliq̄ cōceptu: sed de aliq̄ voce nū cōi: equoce ꝑdicabil' de illis q̄ tuor generib^ oppositionum.

Queritur decimoseptimo. Utz de qtitatibus hñtib^ eē in potētia obiectiua possint formari ꝓpōes affirmatiue ve: in qbus ꝑdicatū ōr de subiecto ꝑdicatiōe dicēte B est B. Et arguit q̄ nō. q: in oi ꝓpōne affirmatiua vera denotat ydēptitas extremor. sed qtitatib^ in potētia obiectiua nihil pōt eē idē. g̃ de ipsis nō pōt formari ꝓpō vera ꝑdicatiōe dicēte B est B. B^o ꝑz ꝑ are ^lem 4° metha ^ce vbi dicit q̄ solū ens ōr idē vel diuersū sed qtitates in potētia obiectiua sunt purum nihil. g̃ nulli dicunt eē eedē. Et ꝓfirmat ꝑ are stotilē in B passu q̄ dicit q̄ sorte exīte: altera illaz ē vera: sortes ē san^ vel lāguet. sed cū sortes oino nō sit: neutra eaz est vera. g̃ de eo qō nō ē nō pōt enūtiari ꝓpō vera dicens B est B. In oppositū ar^t. q: nisi sic seqr̄ q̄ periret oīs scia. q: scia ē nū rez pscindētiū ab oi cōtingētia. cuiusmodi sūt qtitates in potētia obiectiā g̃ de ipsis formari pñt ꝓpōes ve vel scibiles.

Sciendum primo q̄ pro declaratione terminor ponūtur aliq̄ dicta. Primū dictum. Quttitas ē oē illud qō significatur ꝑ terminum positū in rōne formali alicui^ siue talis rō sit dio qtitatiua: siue nō. sicut aial ⁊ rō ^lc sunt qti^tes cū ponātur in dione forali hois. Scōm dictū. Potētia obiectiua ē illa fm quam res dicuntur eē ꝓducibiles anteq̄z

producant ⁊ habeant existētiā. Tertiū dictū: Ueritas ꝓpositionis ē quidā respect⁹ ꝓformitatis act⁹ intellectus siue ꝓpositionis mētalis ad rē de qua formatur talis cōceptus. Quartū dictū. Duplex ē esse. quoddam ē eē potētiale siue producibile ⁊ obiectiū. Aliud est eē actuale. ⁊ illud itez ē duplex. Quottā est esse actuale verū: ⁊ est illud fm qó cōuenit rei terminare actionē agentis realis: producētis rez extra suā cām. ⁊ tale eē tñ ꝓuenit rei exñti in actuali exñia. Aliud est eē actuale diminutū: ⁊ est illud: fm qó cōuenit rei terminare actū intellectus: per quē res dicit ꝓduci in eē cognito. ⁊ tale esse ꝓuenit denoiatiue tā rei exñti q̄z nō exñti. Quintū dictū. Etsi qtitas in potentia obiectiua hēat eē potētiale: vel etiā eē actuale diminutū: non tñ hz aliquod verū esse: nec est sentie nec exñie. Primum patz. qz quittitas in potētia obiectiua tñ habz eē virtuale in suis causis: possibilib⁹ eā producere. g̃ hz esse potētiale. Scēa ps ptz. qz vt sic sibi nō repugnat intelligi: imo ab eterno fuit itellecta ab intellectu diuino. g̃ pōt hr̄e esse cognitum: qó est eē actuale diminutū. Tertia ps patet. qz si qtitas in potētia obiectiua haberet aliqó vez eē reale siue eēntie siue exñie. sequeret. q⁹ de⁹ nō eēt oipotēs: vel q⁹ res sit' haberet aliquā entitatē realē ⁊ nō haberet aliquā entitatē realē. qó probat. qz vnūquodqz aliud a deo capit suū eē reale a deo. g̃ si qtitas ꝓducibilis habeat aliqó esse reale: habebit id a deo: Uel g̃ de⁹ poterit illā realitatē destruere: vel nō: Si nō: g̃ nō est oipotens. qz pōt aliqd facere qó nō pōt destruere. Si sic: g̃ destructa illa realitate ipsi⁹ quittitatis: vel g̃ illa quittitas itez est ꝓducibilis vel nō. Si nō. sequit vt pri⁹ q⁹ de⁹ nō esset oipotēs. qz non posset ꝓducere illud qó potuit ꝓducere. Si sic: g̃ cū eē producibile sit eē reale: sequeret q⁹ illa quittitas habebit eē reale: ⁊ tñ illud eē ponebat destrui a deo. g̃ sit' habebit esse reale: ⁊ nō habebit eē reale

Sciendum secūdo. q⁹ in ista

scēa parte ꝑncipali determinat arestotiles de differētijs inter spēs oppositiōis. ⁊ ꝓtinet qnq̄z cōclusiōes. Prima ē hec. Priuatiue opposita differūt a relatiue oppositis. Probatur duab⁹ rōnibus. Prima. qz relatie opposita referunt adinuicē sub habi^nc alicui⁹ oblig casus: nō autē ꝑuatiue opposita. vt visus nō dicit cecitatis visus nec ecōtra: lz bñ dicat visionis ꝑuatio. Scēa rō. qz relatiua dicunt ad cōuertentiā: nō autē ꝑuatiue opposita. qz lz cecitas dicat visiōis cecitas: tñ visus nō dicit cecitatis visus. Scēa cōclusio est hec. q⁹ ꝑuatie opposita differūt a ꝓprie oppositis. Probatur duab⁹ rōib⁹. Prima ē hec. qz oia ꝓpria vel sūt mediata vel imediata. sed priuatiue opposita differūt tā a ꝓprijs mediatis q̄z a ꝓprijs imediatis. g̃ priuatiue opposita differūt a ꝓprie oppositis. B^02 patet ⁊ ꝑ de ꝓprijs imediatis. qz necesse ē sp aliqó ꝓprioꝝ imediatoꝝ inesse suo susceptibili: sed nō ē necesse altez priuatiue oppositoꝝ ineē suo susceptibili. Nā ille q nōdū hz tps determiatū a natura ad videdū: nō ōz cecus neqz vidēs. Scēo ptz idē i ꝓprijs mediatis qz nūq̄z ē nēe altez ꝓprioꝝ mediatoꝝ sp inesse ꝑpo susceptibili. vt nō ē nēe oē corp⁹ eē calidū vel frigidū: nisi altez insit a natura: qz medīū pōt ineē. lz in ꝑuatie oppositis aliqñ ē nēe altez illoꝝ ꝑpo susceptibili^ne ineē: scz p⁹ tps determiatū. Q⁹ autē in ꝓprijs mediatis q̄rū altez inest a natura sit nēe altez determinate inesse suo susceptibili^ne. Ptz qz in talib⁹ ꝓprijs si vnū insit naturaliter imp⁹ ^tc ē reliquū sibi ineē. vt igni a natura iest eē calidū: ⁊ niui eē candidū. impossi^tc ē eni ignē eē frigidū: ⁊ niuez nigrā. lz in ꝑuatiue oppositis vtrūqz indifferenter pōt ineē. Scēa rō. qz ī oib⁹ ꝓprijs tā mediatis q̄z ī mediatis ꝓtingit sbiectū mutari de vno ī aliō ⁊ ecōtra: nisi altez insit a natura. sic igni a natura inē eē calidū. lz in ꝑuatie opp ^tc lz possit fieri mutatio ab habitu in ꝑuationē: nō tñ ecōtra. Pria ps patz. qz san⁹ pōt fieri languid⁹ ⁊ ecōtra: ⁊ cādid⁹ pōt fieri niger ⁊ ecōtra: ⁊ studiosus pōt fieri pu⁹: ⁊ ecōtra pu⁹ pōt fieri studiosus. Nā si pu⁹ sit deduct⁹ ad meliores exercitatiōes ⁊ ad doctrinas ita q⁹ asuescat ī bonis opatōib⁹: bodie faciēdo vnū bonū: ⁊ cras sit'r. modicū ꝓfitiet vt melior fiat: B ē erit dispositⁿ ad vtutē. lz si sp asuescat ī bois opib⁹: ⁊ sūpserit modicū cremētū in bono: palam ē q⁹ aut pfecte mutabit de ꝑuitate in bonitatē aut sumat satis cremētū in bono. Si eni melior fiat dispo° ad vtutē vl' sūpserit a ꝑn° qócūq̄z cremētū in bono: et B verisim'e ē ⁊ ꝓba^tc eūdē sumere āpli⁹ cremētū ī bono: et si istud cremētū magis ac magis fiat: tūc pu⁹ restituet pfecte incōtra^m bitū. s. in bonū: nisi forte tpe suspēsū fit: B ē nisi tale cremētū ꝑ lapsū tpis fuerit dimissū. Scēa ps b^ozio pz. s. q⁹ non ꝓtingit de ꝑuatiōe fieri regressū in habitū ⁊ B tribus exē ^to. qz cec⁹ ñ itez fiet vidēs. neqz calu⁹ itez fiet comat⁹. nec edētat⁹. i. q ē fine dētib⁹ rursū sūt ei ozi dētes. Tertia ꝓclo. Cōtradictoꝝ opp ^ta ozsit ab oib⁹ alijs opp ^tb. Ptz qz ī ꝓdictoꝝ ꝓprio altez ē vez ⁊ alterum falsum. sed B nullis alijs oppositis cōuenit g̃ cē. Aliis patz

q: aliq̃ sunt cõtraria incomplexa . vt languor ⁊ sanitas.⁊ aliqua relatiua vt duplũ dimidiũ. ⁊ etiã aliqua priuatiue opposita sunt incomplexa:vt visus ⁊ cecitas. mõ nullũ incõplexũ est verꝝ vel falsum.Sunt insuper.alia contraria complexa.vt illa sortes est sanꝰ ꝓtrariatur huic sortes est lãguidus. Similiter aliqua sunt priuatiue opposita cõplexa . vt sortes est cecꝰ:sortes est videns.⁊ in talibꝰ si subiectum sit:necesse ẽ alterꝝ esse verũ:⁊ alterũ falsum.vt sorte existẽte : necesse est q̃ sit languidus vel sanus:sed sorte nõ existente neutꝝ horꝝ est verũ:sed ambe sunt false. sed in contradictorijs siue subiectũ sit siue nõ:semper necesse ẽ alterũ esse verꝝ ⁊ alterꝝ eẽ falsum . vt siue sortes sit siue nõ sit necesse ẽ alterũ esse verꝝ: scilꝫ sortem languere vel sortẽ nõ languere. Quarta cõclusio tãgit quinq; proprietates contrariorꝝ. ⁊ hanc inuit arestotiles enumerãdo illas qnq; proprietates. Prima ẽ.bono semper cõtrariatur malũ:sed aliqñ malũ cõtrariatur malo : et aliquando quidã malo bonũ est cõtrarium . Primũ patet.q: sanitas cõtrariat languori: ⁊ iustitia iniustitie:⁊ fortitudini debilitas.Scõ patet.q: egestari siue defectui ꝓtrariat superabundantia:quorꝝ vtrũq; est malum. In val de tñ paucis reperitur malũ malo cõtrariari : sed in pluribus malũ cõtrariatur bono.Scõa proprietas.Si vnũ cõtrariorum sit in natura : nõ est necesse reliquũ esse in natura.vt omnibus existentibꝰ sanis:sanitas erit:⁊ tñ suũ cõtrariũ quod ẽ languor nõ erit . Similiter oibus existentibꝰ albis:albedo erit:nigredo ho nõ erit.Tertia proprietas.Impossibile ẽ contraria inesse eidem.vt si sortes est sanus :impossibile ẽ ipsum languere. Quarta proprietas. Omnia cõtraria habent fieri naturaliter circa idem subiectum in genere . vt languor ⁊ sanitas circa corꝰ animalis: ⁊ albedo ⁊ nigredo habent fieri circa corpus.aut fiunt circa idem subiectum in spetie.vt iustitia ⁊ iniustitia circa animam. Quinta proprietas.Necesse est contraria esse aut in eodem genere : vt album ⁊ nigrũ in genere colorꝫ.eorꝫ enim genus est color:aut in diuersis generibus. vt iustitia in genere virtutis:⁊ iniustitia in genere nequitie.aut ipsa erunt diuersa genera . vt bonũ ⁊ malum.

Sciendum tertio: q: circa predicta tangumtur due difficultates. Prima est vtꝝ quecunq; predicata indifferenter possint predicari de quittitatibus in potentia obiectiua. Ad quaꝝ suppositis prius dictis in primo notabili . Respondetur per tria dicta . Primum est de quittitate habente esse in potentia precise:nulla propositio dicens hoc est hoc potest enuntiari vera. Patet.q: veritas ẽ quedam conformitas propositionis ad suum significatum.sed quittitas vt precise est in potentia est purum nihil ergo vt sic non videtur propositio sibi posse conformari: cum talis cõformitas videatur esse quidam respectus positiuus:requirans terminum positiuũ. Secundum dictum. Predicata cõtingentia ⁊ per accidens non possunt verificari de quittitate ni si iam existente. Patet.q: inessentialiter ordinatis si prius non inest:neq; posterius. sed in ordine contingentiũ existentia est primũ contingens.ergo si non insit quittitati : nec etiam alia posterioꝛa contingentia sibi inherebunt. Tertium dictum. Per propositionem affirmatiuã veram dicẽtem hoc est hoc: possunt enũtiari predicata per se de quittitatibus habentibus esse actuale diminutum. Licet etiam habeant esse in potentia obiectiua. Patet.q: ad veritatem talium propositionum sufficit extrema habere esse conceptum.sed quittitates habentes esse actuale diminutum habent eẽ cõceptum ergo ⁊c. Maior patet. q: veritas propositionis est circa compositionem ⁊ diuisionem intellectus:qui primo concipit terminos anteq; vniat.ergo videtur q: esse conceptum terminorum sufficiat ad propositionis veritatem ex ipsis constitute.Secũdo sic. Fundamẽtum ⁊ terminus sufficienter disposita videtur esse sufficiens causa respectꝰ fundati inter ea sed veritas propositionis est quidaꝫ respectꝰ rationis fundatus in actu complexiuo intellectus:⁊ terminatus ad obiectũ cognitum.ergo esse conceptum terminorum cum actu cõplexiuo intellectus:videtur sufficere ad veritatem propositionis: Licet nõ habeant aliquod esse reale.Et hoc est quod videtur dicere scotꝰ tricesima sexta distinctione:qui dicit q: intellectꝰ diuinus qui habet esse simpliciter: per suã intellectionem dat quittitatibus eẽ cognitũ : qõ est esse fm quid:virtute cuius ipse quittitates habent virtutem motiuam intellectus nostri : ad cognoscendum veritates sinceras ⁊ immutabiles. Secunda difficultas.vtꝝ possibile sit ignem esse frigidum:⁊ niuem esse nigraꝫ.Et videtur q: sic.q: calidum ⁊ frigidum contrariantur.sed contraria natura sunt fieri circa idẽ subiectum. ergo si igni insit esse calidum:poterit sibi conuenire esse frigidum.Et cõfirmatur p philosophũ ⁊ thopicoꝝ. Ubi dicit q: si alicui subiecto assignetur aliqõ predicatũ ⁊ ⁊

inesse: oportz videre si ꝓtium illius sibi possit inesse: z si non: destruendum ē ꝓpleuma. Ad difficultatē respondet per tria dicta. Primus est. qꝑ nō est possibile (saltē naturaliter) ignē esse frigidū: z niuē esse nigrā. Scōm dictum. Aliqua caliditas ē natura separi a suo subiecto: vtputa ab aq̄ calida: ergo etiam caliditas ignis ē natura separi ab ipso igne tenet ꝓnia. qz ois caliditas est eiusdē rōnis. Tertiū dictū qꝑ caliditas vno mō pōt capi pro quadā qlitate de tertia spē qualitatis: z sic sibi non repugt separi ab igne. Alio mō capit pro q̄dam naturali potentia de scōa spē qualitatis: z sic impossibile est eā separi ab igne. Et ad argumētum respondetur qꝑ nō oportet qꝑ circa qōcū qz subiectū natū est vnum ꝓriorū fieri: qꝑ circa idē reliquū natum sit fieri: sed sufficit qꝑ circa aliquod subiectū circa qō natum ē fieri vnuz: sit natū fieri reliquū. Et sic licet frigiditas non sit nata fieri circa ignē: tm̄ caliditas z frigiditas nata sunt fieri circa idē subiectum: vtputa circa aquam. Et ꝓsiliter. posset dici ad ꝓfirmationē. Vel dicitur qꝑ cōsideratiōes tbo^les sunt vere vt in plurib^9.

Conclusio responsalis: De

quintitatibus hñtib^9 esse in potētia obiectiua: pñt formari ꝓpositiones affirmatiue vere: ad sensum iā declaratum. Cōclusio ptz ex dictis.

Dubitatur primo vtrum in

ter ea que se mutuo cōsequunt sit ordo. Pro responsiōe supponenduz ē. qꝑ arestoriles in B secūdo capitulo determiat de scōo postpdicamento qō dicitur pri^9. Et cōtinet quinq̄ cōclusiones. fm qꝑ sunt gnq̄z modi priorīs. quaruz Prima est qꝑ prim^9 modus priorīs est prioritas tpis. fm quē modum illud qō est antiqui^9 z seni^9 dicitur pri^9. Scōa conclusio est hec. qꝑ scōo mō dicit prius quod nō cōuertit fm ꝓniam subsistendi. Et vocat consequētia subsistendi ꝓnia in qua arguitur respectu hui^9 verbi est de scōo adiacēte in ñite: ad illud verbū est de scōo adiacente in ꝓnite. z fm istū modū vnū est prius duob^9. Duobus eni existētibus mox vnū esse necesse est: vno autē exñte non est necesse duo esse. Tertia cōclusio est hec qꝑ tertio mō aliqd dicit prius fm quendā ordinē. nō quēcunq̄: sed fm ordinē nature z cōpositionis vt in geometria elemēta sunt priora his q̄ describunt: z in grāmatica elementa .i. lre sut priores sillabis: z in ōrone. i. in retorica ꝓbemiū pri^9 est narratiōe. Quarta cōclusio. quarto mō aliqd dicitur pri^9 qō est dignius honorabilius. ō ꝓueuerunt plurimi honorabiliores z a se magis dilectos apō se dicere priores. z ille ē alienissimus mod^9 poris. Quinta conclusio. quinto mō dicit pri^9 natura: qñ scz aliqua duo ꝓuertunt fm essendi consequentiā: z vnū est cā alteri^9: illud qō est causa vocatur pri^9. vt res et oratio vera de ipsa re conuertuntur: z res est causa veritatis orationis: ō res est prius natura veritate orationis. Maior: ē probgt. qz si est hō: tūc vera ē oratio in qua dicitur hō est. Et si ista ꝓpositio hō est sit vera: tūc ita est in re qꝑ hō est. Scōo probatur minor. qz oīo non est cā rei. sed res videtur quodāmodo cā veritatis. Duz eni res est vel nō est: qꝑ oratio vera vel falsa ē: necesse est. Consequēter in B tertio capitulo determinat de tertio postpredicamēto qō est sil' Et intendit tres cōclusiones. quarū prima est. Primo mō dicunt simul quoz generatio est in eodem tēpore. qz illa quorū generatio ē in eodem tpe z vnū nec est prius neqz posteri^9 sunt simul. Scōa conclusio. Quecūqz conuertuntur fm essendi ꝓsequentiā z neutrū est causa alteri^9 dicuntur simul natura. vt duplu z dimidiū inter se conuertunt. qz si duplū est dimidiū est. z si dimidiū est duplum ē. z neutrum ē causa alteri^9. ergo sunt simul natura. Tertia cōclusio: Quecūqz e diuerso diuidunt aliquod genus dicunt esse sil' natura. vt gressibile volatile z aquatile diuidūt B genus qō est aīal: z nulla barū differentiarum est prior aut posterior alia: ideo sunt simul natura.

Dubitatur secūdo. vtrum il

lud a quo non cōuertitur consequentia subsistendi sit prius natura. Et videtur qꝑ non. qz si sic sequerentur tria inconuenientia. primū qꝑ genus posset esse sine suis differētijs. scōm qꝑ genus posset esse sine suis speciebus. tertium qꝑ spēs oibus suis indiuiduis seclusis posset existere. cōsequētia declaratur. qz a specie vel differentijs ad genus nō conuertitur ꝓsequētia subsistendi: nec similiter ab indiuiduis ad spēm. ergo species ē prius suis indiuiduis: et similiter genus est prius suis speciēb^9: z etiaz differentijs diuisuis eius. Modo fm scotum z franciscum z multos alios prius natura dicitur illud quod pōt existere sine altero z nōn econtra. ergo genus poterit existere sine suis speciebus vel differentijs: z species sine suis indiuiduis. Ad dubiū respondet affirmatiue Et ad rationem respondetur qꝑ genus cē sine suis spēbus potest intelligi dupliciter. qz vel intelligitur qꝑ gen^9 pōt esse sine suis speciēb^9 collectiue suptis: z sic non oportet: imo ipossibile est. cum genus nō sit preter suas species.

Alio mō pōt esse sine suis spetiebus diuisue sumptis: ⁊ sic dz intelligi genus posse esse sine suis spetieb⁹. vt aīal pōt esse sine boie: eo q̄ pōt saluari in bruto. Similiter pōt aīal esse sine bruto: eo q̄ pōt saluari in boie. ⁊ consl'iter diceret de spē in ordine ad sua indiuidua Aliter posset rñderi ad dubiū per vnā distinctionē. qz aliqd esse p̄ius natura pōt intelligi dupliciter. Uno mō fm naturalē intelligēiā: qñ scilz vnū fm suum cōceptum formalē ⁊ cōpletū natū est intelligi p̄ius alio: ⁊ sic capitur p̄i⁹ natura in scōo mō p̄dicis. nec de tali oportet posse existere sine suo posteriori. Alio mō pōt intelligi aliqd esse p̄i⁹ natura fm naturalem exiam rei: quando scilz vnū potest existere sine alio qō dependet in esse ab ipso ⁊ non econtra: ⁊ sic forsan intelligit tertius modus p̄iorīs: ⁊ etiā p̄dicta diffinitio data a scoto: huius quidē esse p̄ius natura.

Dubitatur tertio. vtrum id

quod alterat necessario moueat alijs motib⁹: Pro responsione est supponendū q̄ arestotiles in isto quarto capitulo determiat de q̄rto postpdicamēto qō est motus. vt intēdit q̄tuor p̄clusiones. Quaꝝ prima est. q̄ motus sex sūt spēs adinuicē distincte. s. generatio corruptio augmētatio diminutio alteratio. ⁊ fm locū mutatio. Et q̄ distinguant patet. qz generatio nō est corruptio: neqz augmētatio est diminutio: neqz alteratio ē loci mutatio. Scōa conclusio remouet dubiū. est enī trū dubium de alteratione vtrz distinguat ab alijs. qz forte necessariū est oē quod alteratur per aliquā aliaruz mutationū mutari. hoc remouens dicit. Illud quod alterat nō ē necesse moueri per aliquā spetiē motus. Probat duab⁹ rationibus. Prima qz p̄tingit aliquid pluries mutari fm passiones ⁊ passibiles qualitates: vtputa de albedine in nigredinē ⁊ trū illud nō augetur neqz minuet neqz alio motu mouebitur. Scōa ratio ad idē. qz si sit necesse illud qō alterat moueri alijs motib⁹: tunc alteratio erit idez cum alijs mutationib⁹. sed hoc ē falsum. qz si sit idē cum alijs motib⁹: sequeret q̄ illud qō moueret aliq̄ alio motu alteraret: ⁊ ita illud qō augeret alteraret. sed hoc ē falsum. qz quadrāgulus circūposito gnomone creuit: ⁊ trū nulla est facta alteratio circa quadrangulum: cū nō sit mutata spēs quadrāguli. ergo alteratio nō est idē alijs motibus. Tertia cōclusio quies simpliciter p̄trariatur motui: licet aliqsi motus motui cōtrariet. Prima ps patz inductiue. qz generationi corruptio ē cōtraria: ⁊ augmentatio est cōtraria diminutioni ⁊ mutatiōi fm locū. Scōa pars patet. qz mutationi que ē ad locū sursum contrariat mutatōi que est ad locum deorsum. Quarta cōclusio. Nō est facile assignare que cōtrariantur motui alterationis. qz motui alteratiōis nō videtur aliqua quies opponi: Licet posset dici q̄ alteratōi fm vnā qualitatē sit contraria quies fm eandem qualitatē: vel alia mutatio fm aliā alterationē contrariam. vtputa album fieri contrariatur el quod nō est fieri albū: vel etiam alia mutatio fm contrariā qualitatē: que est nigrum fieri. Consequenter in hoc quinto ⁊ vltimo capitulo determinat arestotiles de vltimo postpredicamēto quod est habere. de q̄ intēdit vnam conclusionē. s. q̄ habere dicitur multis modis que conclusio patet inductiue enarrādo octo modos habere. Prim⁹ modus est habere habitum vel affectum. i. dispositionē aut aliquaz aliam qualitatē. vt habere disciplinā ⁊ virtutē Scōus modus est habere quātitatē. vt habere tricubicū. Tertius modus ē habere ea que sunt circa corpus. vt habere vestimentū ⁊ tunicam. Quart⁹ modus est habere aliquid in membro: ⁊ hoc scz per modū ornamenti. sicut habere annulum in digito. Quintus modus est habere membrū sine partē integralem sui vt habere manū vel pedē. Sextus modus est habere contentū. vt modiū habet grana tritici. ⁊ generaliter locus dicitur habere locatū: ⁊ vas id quod est in ipso. Septimus modus ē habere possessionē. vt habere domū vel agrū Octauus modus est habere vxorem. tunc ille est alienissimus. qz nihil aliud ē habere vxorem q̄z cum ea habitare. modo sicut vir cū mulere habitat: ita mulier cum viro. Addit vlterius q̄ forte apparebūt alij modi: sed magis vsitati pene omnes enumerati sunt.

Ad rationem ante oppositū

dicitur q̄ licet quittitates in potentia obiectiua non habeant esse reale: trū habent esse cognitum. tunc fm illud esse habent ydemptitatem adinuicē: suffitientē ad verificandū propositionem de ipsis. Ad cōfirmationē patz solutio. qz arestotiles arguit in p̄dicatis contingentibus ⁊ per accīs: que non conueniunt quittitati in potētia obiectiua: sed trū p̄ueniūt quittitati habēti exiam)

Adest finis predicamētoꝝ are'lis.

Peri Hermenias

Ꝛca initium libri primi queritur primo vtrum scripture

sint ad placitū signa vocum: ⁊ voces passionū aīe: ⁊ passiones rerū naturales filitudines.
Et arguitur primo ꝓtra duas primas particulas. qꝛ illud significat terminus qō predicat. sed termin⁹ scriptus in propositiōe scripta nō predicat voces sed res: nec in propositiōe vocali terminus vocalis predicat passiones anime sed res. ergo scripture nō sunt signa vocū nec voces passionū. Minoꝛ patet. qꝛ termin⁹ in propositiōe sumpt⁹ illud predicat pro quo in propositione sumitur. Sed in propositione scripta termini scripti sumunt pro reb⁹ ⁊ non pro vocibus. Et similiter in propositione vocali vocibus vtimur pro rebus ⁊ pro passionib⁹ aīe ergo termini scripti vel vocales predicant res ⁊ nō voces vel passiones aīe. Et confirmatur qꝛ scripture ⁊ voces sunt eedē apud oēs: ergo nō significant ad placitū sed naturaliter Antecedens ptz. qꝛ ex similibus elemētis constituitur iste termin⁹ scriptus vel vocalis bō: a quocūq; cuiuscūq; ydeomatis scribatur vel proferatur. ergo ē idē apud oēs. Scdo sic. ꝓtra tertiā particulā qꝛ conceptus diuersificatur apud diuersos ergo nō p̄ cant naturaliter. Antecedēs patet. qꝛ de eadē re oīno: formant diuersi diuersos cōceptus. g̅ ⁊c. In oppositū ē arestotiles in textu.

Sciendum primo qꝛ pro declaratione terminorū ponunt aliqua dicta.

Primū. qꝛ in proposito solū fit mētio de voce articulata. que sic a boctio diffinit. Est que copulata cū aliquo: sensu. i. conceptu mētis eius qui loquitur profert. Scōm dictum. Scriptura est quedā protractio litterarū ad placitum inponētis ad aliquid significandū instituta. Tertiū dictuz. Significare naturaliter est intellectui suū significatum nulla impositione voluntaria p̄cedente repꝛesentare: Et significare ad placitū est mediāte impositione voluntaria suū significatum repꝛesentare.
Quartū dictū. Per mo^m cuiusdā suppositōis q̄ ad B qō intellect⁹ intelligat: qtuoꝛ vidēt cōcurrere. Primū est obiectū: qō est res ipsa cognita. Scōm est ipse intellect⁹ cognoscēs ⁊c. Tertiū est species intelligibilis. Et quartū est actus cognoscendi: qni est ipsa intellectio.
Quintū dictum. Passio aīe nō est obiectū cognitum. Patet. qꝛ obiectū ē ipsa res. sed passio anime non est res ipsa: Licz bñ sit naturalis similitudo reiergo passio anime nō est obiectum cognitum. ⁊ eadem rōne nō est etiam intellectus. qꝛ intellectus nō est naturalis similitudo rei: cuiusmodi est ipsa passio Sextuz dictuz. Quātuis spēs intelligibilis sit naturalis similitudo rei sicut ⁊ ipsa passio: Passio nō est spēs intelligibilis: nec ecōtra. Patet. quia passio sequitur actū intellectus quē terminat: spēs vo intelligibilis p̄cedit actū intellectus: cum ab ipso causet. g̅ passio nō est species intelligibilis. Nec propter idē est actus intelligendi. qꝛ ipsa passio terminat actū intelligendi: nihil autē est terminās ⁊ terminatū. Septimū dictū. Nihil reale bñs esse subiectiuuz in aīa vel extra aīam est passio aīe. patet satis ex dictis. Octauū dictū. Passio aīe est ens rōnis: qꝛ est quedaz naturalis filitudo rei ad extra: ficta tāq; ydolum ab actu ipsius aīe: habens esse solum in aīa obiectiue: ita q̄ ei⁹ esse ⁊ eius cognosci: ad modum q̄ domificatoꝛ videns domū adextra: fingit quoddā ydolum: quod est filitudo ipsi⁹ dom⁹ in suo intellectu habēs esse obiectiue nū. ⁊ tale ydolum vocat passio aīe.

Sciendum secundo. qꝛ liber piarmenias. i. de interpretatione seu de enuntiatōe ꝓtinet duos libros ꝓtiales.

In q̄rū p̄ de termiat de enūtiatōe de inesse cui⁹. s. sb̄ctū ⁊ p̄dicatū sūt sim^ca. Et ꝓtiet tres tractat⁹. Quorū p̄m⁹ ē p̄hemialis. in q̄ tāgit intēctionē suā. q ꝓtinet vnū capl'm: ⁊ solū vnā ꝓcl'onē: q̄ est h^c. Oporteꝛ p̄ ꝓstituere. i. diffinitiue ostēdere qd sit no^n ⁊ qd ꝓbū: ⁊ postea qd negatio. i. oꝛo negatiua: ⁊ qd affirmatio. i. oꝛo affirmatiā: ⁊ qd enūtiatio: ⁊ qd oꝛo. Cōsequēter in z⁰ tractatu determiat de ꝓtib⁹ enūtiatiōis. ⁊ ꝓtinet tria capl'a. In quoꝛ p̄ ingrit aliq̄s ꝓticulas ponendas in diffinitione ꝓtiū oꝛonis. ⁊ ꝓtinet sex cōclusiōes. Quaꝛ p̄^a est h^c. Ea q̄ sūt in voce. i. voces sūt note eaꝛ passionū q̄ sunt in aīa: ⁊ ea q̄ scribunt. i. scripture sūt note eoꝛ q̄ sūt i voce.

Scda conclusio tãgit cõueniẽtiã inter voces z scripturas. z est hec. Sicut lre nõ sunt eedẽ apud omnes. sic nec voces sunt eedem apud omnes. Tertia conclusio tangit conueniẽtiam inter passiões aie z res ad extra. qz sicut res sunt eedẽ apud oẽs: ita passiones; aie que sũt naturales sil'itudines rerũ: sunt eedez apud oẽs. Et ex illis tribus cõclusionibus põt cõcludi q signoꝝ. aliqua sunt significatiua ad placitũ: vt voces z scripture. Aliqua vo sũt significatiua naturaliter: vt passiões anime. Quarta cõclusio. Perampliꝰ determinare de huiusmodi reꝰ magis spectat ad librum de aia. Quinta cõclusio quẽadmodũ in aia aliquotiẽs est intellectꝰ. i. cõceptus q est sine vero vel falso: Aliquotiẽs vo est intellectus qui significat veꝝ vel falsuꝝ: sic est etiã in voce: q sez quedã sunt cõplexe veꝝ vel falsum significantes: vt enũtiatiões. quedã incõplexe nõ significãtes veꝝ neqꝝ falsum: vt noia et verba. Primã partẽ cõclusiõis probat. qz circa cõpositionez z diuisionem intellectus ẽ veritas vel falsitas. Scdam partem probat. qz noia z verba sine cõpositione vel diuisione sumpta sunt ꝓsilia intellectui qui est sine vero vel falso. qz bõ vel albũ si sibi nõ addatur aliqd: nõ significat veꝝ vel falsum. Sexta ꝓclusio. Nomẽ per se sumptũ non significat neꝝ vel falsum. Patet p locum a maiori. qz licz b nomen hircoceruus aliquid significet: nondũ tñ significat veꝝ vel falsuꝝ nisi sibi addatur esse vel nõ esse: simpl'r vel fm tẽpꝰ. i. nisi sibi addat vbũ pñtis tpis vel verbũ preteriti aut futuri tpis.

Sciendum tertio. q pro intellectu questiõis incidũt tres difficultates.

Prima est qualiter se habeãt ad enũtiationez priꝰ enumerata in ꝓhemio. s. nomẽ: verbum: oratio affirmatiã: oratio negatiã: z oratio. Respondet q diuersimode. qz nomẽ z verbũ se habẽt ad enunciationẽ tãqꝝ ptes integrales. z affirmatio z negatio sicut ptes sbiectie. Oratio vo z enũtiatio se habẽt sicut partes quitatiue. Oratio enĩ se habet vt genꝰ ad ipsam enũtiationẽ: cuiꝰ differentia circũloquit per b qõ additur z enuntiatio. Scda difficultas. quare nõ proposuit se determinatuꝝ de ꝓpositione ypothetica. Respõdet q ideo fecit. qz nõ differt a kathegorica nisi sicut vnũ z multa: iõ cognita kathegorica faciliter cognoscit ypothetica. Uel dicit q hoc fecit. qz ꝓpositio ypothetica nõ significat veritatẽ absolutã: sed solũ conditionatã: scz ex suppositiõe suaꝝ partium. Nã in demonstratiõe ad quã principaliter ordinat iste liber est veritas absoluta. Et propter eandẽ cãm ptermisit tractatũ de syllogismis ypotheticis. Tertia difficultas. vtrũ cõceptus sicut z res sint idẽ aqud oẽs: Scripture autẽ z voces sint diuerse. Ad quã respondet p vnã distinctionẽ z duo dicta. Distinctio c hec. Aliquid esse idẽ vel diuersuꝝ apud oẽs põt dupliciter intelligi. Uno mõ in significando z repsentado. Alio mõ in essendo. Primũ dictũ ẽ illud. Scripture nõ sunt eedez apud cẽs in significãdo z repsitando: sed bene in essendo. Prima ps patet. qz nec significant nec repsentant idem apud cẽs: nec etiaꝝ representarent idem si essent apud oẽs. Scda pars patet. qz scripture sunt quedã res. quaꝝ esse nõ variat propter diuersitatẽ ydeomatũ. Uerumtamen lz sint eedẽ in essendo fm spẽm: nõ tñ fm numerũ. Sil'iter idẽ patz de vocibꝰ q sunt eedẽ in essendo apud oẽs: nõ tñ in significando: z hoc intelligendo de significato volitario: ad qõ scilz significandũ fuerunt ad placitũ institute. qz significatiõe naturali possunt apud oẽs idẽ representare. scilz seipsas. Scõm dictuꝝ. Passiones anime sunt eedem apud oẽs in significãdo: z etiã in essendo pñt dici eedẽ in spetie: licet nõ fm numeꝝ. Prima pars ptz. qz spẽs lapidis existens obiectiue in intellectu greci vel in intellectu latini: semper idẽ representat: scilz lapidẽ. Scda ps patet. qz per aliã spẽm in numero apprehẽdit vnꝰ lapidẽ z per aliã alius.

Conclusio responsalis. scripture sunt ad placitũ signa vocũ: z voces passionũ: passiones vo sunt rerũ naturales sil'itudines.

Primũ patet. qz latinus nõ scit legere scripturã grecã: z huius non videt causa: nisi qz ignorat voces quibꝰ scripture subordinantur in significando. ergo scripture ad placituꝝ sunt signa vocũ. Et ꝓsimiliter ptz scda pars. qz latinus nõ intelligit voces grecas: eo q ignorat cõceptus quibꝰ ille voces subordinant in significando. ergo cũ tales voces apud grecum repsentẽt aliquẽ conceptum: quẽ tñ non repsentãt apud latinũ: videt q voces ad placitũ sint signa conceptuũ. Tertia pars patz. qz passiones sunt eedẽ apud oẽs: sed hoc nõ eet nisi essent rez naturales sil'itudines: naturaliter res representãtes g ꝛc.

Dubitatur primo. vtrũ enuntiatio sit subiectũ huius libri vel interpretatio

Ad dubiũ respõdet per duas distinctiões et vnũ dictũ. Prima distinctio est hec. Interpretatio capitur dupliciter. Uno mõ vt ẽ vnꝰ lingue per aliam expositio. vel vt est expositio

Peri Hermenias

vnius nois minus noti p aliud magis notū: z sic nō capitur B. Alio mō capitur p voce significatiua. z B dupliciter. Uno mō generaliter. z sic diffinitur a cōmentatore. Interptatio ē explicatio rei p sermonē fm vniuq̄q; modum. Ab alberto sic diffinitur. Interpretatio ē qua de re vt in ybis ē: vtimur ad rei explanationē: vt sunt vel nō sunt vniuersaliter. Et a boetio sic. Interpretatio ē vox per seipsam aliqd ad placitum significās siue sit cōplexa siue incōplexa. Ex qua diffinitiōe inferuntur tria correlaria. Primum q̄ finka 1a non sunt interptationes. q: p se ipsa nihil significāt. Scōm q̄ voces naturaliter significātes nō sunt interptationes. q: magis ordinantur ad exprimēdū cōceptū: q̄ ad eū interpretandum. Tertiū. q̄ interptatio sic accepta ē cōis ad noia z verba z ad oēs orōes. z sic est in plus q̄ enuntiatio. Sed alio mō capit interptatio spetialiter vt ē oratio enūtiatiua in q̄ vel falsū inuenitur. z sic interpretatio enūtiatio z propositio cōuertunt. Ex q̄ diffinitione inferunt duo correlaria. Primū q̄ nomē z verbum nō sunt interpretatiōes sed magis ptes interptatiōis. similiter oro deprecatiua z alie orationes ab indicatiua nō sunt interpretatiōes. q: magis ordinant ad significandū vel exprimendum mentis affectū q̄ ad significandum cōceptū vel falsum. Scda distinctio. Interpretatio siue enūtiatio capit dupliciter. Uno mō p̄meintētionaliter z pro denoiato scilz pro oratiōe complexa ex subiecto predicato z copula: De qua scilz oratiōe denoiatiue predicatur ista scda intētio enuntiatio. Alio mō capit scōeintētionaliter z p significato. s. pro q̄dam relatiōe rōnis: fundata super tali orōne complexa: z terminata ad suū significatū. z sic enūtiatio non ē aliqd complexū: nisi forsan predicatione materiali: eo mō quo diceremus albū esse corp⁹ vel substantiā. Dictū ē istud. enūtiatio scōeintentialiter capta est subiectū ad quationis hui⁹ libri. Patz. q: (vt prius patuit in tertio notabili) enuntiatio hz principia formalia z qntitatiua: ptes integrales: ptes subiectiuas: z etiā passiōes: que sunt significare verū vel falsum. Oppositio: equipollētia: z quersio. z sibi queniunt conditiōes subiecti attributionis. q̄ de ea est scia tā q̄ de subiecto huius libri.

Dubitatur secūdo vtrū vox indifferēter significet cōceptū z rē. Et videtur q̄ nō. q: si sic sequeret q̄ q̄libet vox esset equoca: cum plura significaret. Ad dubiū respōdetur q̄ vox ꝓt cōceptum z rē ad extra: differenter tri. q: ꝓt conceptum vt a q̄ emanat sua significatio. sed significat rē ad extra obiectiue vt ad quā significandū imponitur. Ex q̄ inferunt duo correlaria. Primū est q̄ in significando talis est ordo vel vocis vel scripture ad conceptū: q̄ q̄ficunq; cōceptus correspondēs voci significās rem ad extra: tunc necesse est q̄ vox correspondēs illi conceptui significet illam eandē rē. Scōm correlarium q̄ scripture voces z concept⁹ sic se habent per ordinem. q: scripture significāt mediantibus vocibus: z voces mediātib⁹ conceptib⁹: z cōcept⁹ significant ipsas res seipsis imediate z non p aliquid aliud. Ideo si cōceptus per possibile vel impossibile mutaretur p suā significatōez etiā vox z scriptura mutarent. Et ad rōnē respondetur q̄ vox nō dicitur equoca tri ex eo q̄ significat diuersa: sz q: ꝓt diuersa obiectie. Modo vox significās conceptū z rem non ꝓt obiectiue diuersa. q: significat cōceptum mētis: vt id a q̄ emanat vox in significādo: sed significat rē ad extra vt obiectum.

Dubitatur tertio: vtrum in sola compositione z diuisione intellect⁹ sit veritas vel falsitas. Suppositis quibusdā prius dictis circa sertā ꝓprietatē substātie z vtrimq̄ questionē predicamētorū. Respondet p duas distinctiones z tria dicta. Prima distinctio Duplex ē veritas. q: quedā est in reb⁹. Alia ē in intellectu. Scda distinctio. Ueritatē esse in aliquo pōt intelligi quintupliciter. q: vel ē in aliq̄ subiectiue: vel obiectiue: vel tā q̄ in cognoscēte: vel tā q̄ in signo: vel tanq̄ in causa. Primū dictū. Ueritas rei est in re tā q̄ in sbiecto: cū sit quedā conformitas rei ad suā causā producentē: z est in propositiōe tā q̄ in signo: in intellectu tā q̄ in cognoscēte: z in producēte rē ipsam tā q̄ in causa. Scōm dictū. Ueritas intellect⁹ que ē quedā conformitas act⁹ eius ad obiectū est in intellectu subiectiue: et in actu ei⁹ fundamentaliter: in obiecto cognito terminatiue: in re mouēte intellectū causaliter: z in propositiōe vocali tā q̄ in signo. Et q̄ sequūtur duo correlaria. Primū. q̄ intellect⁹ vel propositio mētalis denoiat a veritate denoiatione intrinseca: sed res vel ꝓpositio denoiatur vera denoiatione extrinseca. Scōm correlarium. Cessante quolibet actu intellect⁹ nulla ꝓpositio ē formaliter vera vel falsa. q: fundamēto destructo destruit relatio fūdata in ipso. sed veritas est respectus fundatus in actu intellect⁹. ergo z ipso destructo destruit z ipsa veritas. Tertiū dictū. fm mentē philosophi in sola cōpositiōe z diuisiōe intellect⁹

est veritas vel falsitas obiectie. patz qz veritas est q̃dam ꝓformitas: et falsitas est q̃dam diffoꝛmitas. ſz talis ꝓformitas vel diffoꝛmi⁹ nõ ꝓgnoſcitur niſi ab intellectu reflectẽte ſe ſup ſuum actu. ꝓparando ipſum ſcz ad obiectum penes ꝓformitatẽ vel diffoꝛmitatẽ. talis autẽ reflexio et ꝓparatõ nõ eſt ſine ꝓpoſitõne et diuiſione. q̃ in ſola ꝓpoſitione et diuiſiõe intellectus eſt veritas vel falſitas obiectie.

Ad rationes ante oppoſitum

Ad ꝑmam ꝛ̃ qꝛ terminꝰ ſemp ꝑdicat id qꝰ ſt obiectie: ideo vox ſemp ꝑdicat rẽ quã ſt obiectiue: nõ autẽ ꝓceptum quẽ ſt tanq̃ id a quo emanat vox in ſignificãdo. Ad ꝓfirmatõẽz ꝛ̃ qꝛ apud oẽs voces z ſcripture ſunt eedẽ in eſſendo: non autẽ in ſignificãdo vel repſentãdo Ad ſcõdz ꝛ̃ qꝛ licz de eadẽ re ſub aliaz alia formalitate poſſint ab eodem vel a diuerſis formari diuerſi ꝓceptus in ſpẽ: tamẽ de eadez re oino et ſub eadẽ formalitate: licet poſſint formari diuerſi ꝓceptus in numero nõ tñ in ſpẽ.

Queritur ſecũdo vtrũ diffinitio nomis in qua ꝛ̃.

Nomẽ eſt vox ſignificatiua ſm placitũ ſine tẽpore cuiꝰ nulla ꝑs eſt ſignificatia ſepata ſit ſufficiẽs. Et arguit ꝑ qꝛ non. qꝛ aliquis ꝓceptus mẽtalis eſt nomẽ: et tamẽ nõ eſt vox: nec etiã ſt ad placitũ. q̃ male ꝛ̃ qꝛ nomẽ eſt vox ſignificatia ad placitũ. Secũdo ſic Omne ens naturale tpe mẽſurat: ſed vox eſt ens naturale. q̃ omnis vox tpe mẽſuratur. ſz nomẽ eſt vox. q̃ mẽſurabit tpe: z per ꝓſequẽs ſignificabit cũ tpe: Tertio ſic. quit gd eſt vel poteſt eẽ extremũ ꝓpoſitõis eſt per ſe ſiguificatũ. ſz aliq̃ ꝑs nomis ꝓpoſiti ſepata poteſt eẽ extremũ ꝓpoſitõis. q̃ ꝑtes nõis ꝓpoſiti ſepate ſunt per ſe ſignificatie. Aſis pater de iſta dictõe paterfamilias: cꝰ ꝑtes ſeparate ſumpte ꝑſit eſſe extrema ꝓpoſitõis: vt dicẽdo bõ eſt pater: et bõ regit familiã ſuaz. In oppoſitum eſt areſtotiles.

Sciendum primo qꝛ pro intellectu terminoꝝ ponit tres diſtinctões.

Prima eſt. Nomẽ poteſt capi duplicit: Uno mõ ſcõeintẽtõnalit ꝑ ſe ſt⁰. et tunc ſt quãdam intẽtionẽ ſecũdam que eſt relatio ratõnis derelicta in ſigno ſignificatiuo per actum intellectus comparãtis ſignũ ad ſuum ſignificatũ Alio mõ capit nomẽ ꝑ denomiato ſcz pro ipo ſigno de quo denomiatie ꝑdicat illa relatio rationis. Secũda diſtinctio: Nomẽ captũ pro denomiato eſt triplex ſcz mẽtale vocale et ſcriptum. Nomẽ mẽtale eſt ꝓceptus mẽtis naturaliter repſentatiuus rei: q̃ per ſe ſumptus natus ẽ eſſe ſubiectũ enũtiatõis mẽtalis. Nomẽ vocale eſt vox kathegorica ad placitũ repſentatiua ſui ſignificati: q̃ per ſe et ſignificatiue ſumpta poteſt eſſe ſubiectũ enũtiatõis vocalis. Et ꝓſimiliter diffiniri poteſt nomẽ ſcriptũ ſic videlicz: Nomẽ ſcriptũ eſt terminꝰ kathegoricus ad placitũ repſentatiuus ſui ſt⁰ati: q̃ per ſe et ſignificatiue ſumptꝰ poteſt eſſe ſubiectũ enunctiatõis ſcripte. Tertia diſtinctio vox poteſt capi dupliciter. Uno mõ ꝑmeintẽtionaliter: et tũc eſt q̃dam q̃litas realis de tertia ſperie qualitatis: ſe habens ad nomen ſic ſubiectum ad accidẽs. et iſta eſt ꝑdicatio materialis ſubiecti de accidente nomen eſt vox. Alio modo capitur vox ſcõeintẽtionaliter: et tunc ſignificat ynam relationẽ ratõis: quã intellectus cauſat in voce ꝓpando ipſam ad ſuũ ſignificatum imponendo eam ad ſignificãdũ et tunc poſſet dici genus nomis: et erit ibi ꝑdicatio formalis generis de ſpetie: dicendo nomen eſt vox.

Sciendum ſecũdo qꝛ in hoc.

ſecundo capitulo determinat areſtotiles de ꝑtibus integralibus enunctiationis. et continet duas partes. In quarũ ꝑia intẽdit quiq̃z conclusiones. Prima Conclusio tangit diffinitionem nominis. Et eſt hec: Nomẽ ẽ vox ſignificatiua ad placitum ſine tempore cuius nulla pars eſt ſignificatiua ſeparata. Hanc vltimam particulam ꝓbat areſtotiles: quia partes nominis compoſiti q̃ magis videntur ſignificare nihil ſignificant. Nam in hoc nomẽ equiferus ferꝰ nihil ſignificat per ſe: quãdmodum eſt in oratione q̃ eſt equꝰ ferus. Secunda. Concluſio non ſimiliter ſe habent partes nominis compoſiti ſicut partes nomis ſimplicis. patet quia partes nomis ſimplicis nullo modo ſunt ſignificatiue ſeparate: ſz partes nois compoſiti volunt ideſt apparent aliquid ſignificare: et qꝛ habẽt potentiam ad ſignificandum: nõ tamen actu aliquid ſignificãt. qꝛ nõ bñt ſignificationẽ actualẽ ſepatã a toto: vt ab alia parte cui per compoſitionem vniũtur. Tertia concluſio. Nomẽ ſignificat ad placitũ patet quia non ſignificat naturaliter. ergo ſignificat ad placitum. Antecedens patet. quia nomen ſolum ſignificat quando fit nota: quãdo ſcilicet ab inſtitutione voluntaria imponitur ad ſignificandũ. Et confirmatur quia illiterati ſoni ferãm non ſunt nomina: eo qꝛ ſignificant naturaliter. ergo nullum ſignificãs naturaliter eſt nomen et per conſequens nomẽ ſignificat ad placitum. Quarta cõcluſio no

men infinitum non est nomem fm logicum
Patet quia non homo non est nomen: neqz
est ei nomen impositum quo possit nominari
vel appellari. quia nec est oratio affirmatiua:
neqz oratio negatiua: sed potest vocari no-
men infinitum. g̃ nomen infinitum non est no
men fm logicum. Quinta cõclusio. Nomi-
na obliqua non sunt nomina fm logicum. pa
tet inductie. quia kathonis kathoni et ceteri
obliqui non sunt nomina: sed casus nominis
Conueniunt tamen et differunt nomina aliq̃
cum nominib⁹ rectis: conueniunt quidem in
ratione id est insignificato. quia nomẽ rectuz
et nomen obliquum habẽt idem significatum
Sed differunt. qz si nomi recto addatur hoc
verbum est fuit vel erit: significat verũ vel fal
sum. sed si illud idem addatur nomini obliq̃
vt dicendo kathonis est: vel kathonis fuit: vl
erit: non dum significat verum vel falsum. Et
ex ista parte textus solet elici hec communis
propositio q̃ verũ et falsũ p̃supponũt ꝓgruuz.

Sciendũ tertio q̃ circa hunc

textum incidũt tres difficultates. Prima est.
vtrũ p̃dicta diffinitio nomis ꝓueniat omni no
mini mentali vocali et scripto. Rñdetur dupli
citer. Primo ponẽdo duo dicta. Primũ. q̃
nomẽ dicitur annalogice de nomine mentali
vocali et scripto: ita q̃ nomẽ võli sit p̃ncipali⁹
analogatũ. Secundũ dictũ quando diffini-
tum est analogũ: tunc totalis diffinitio debet
ꝓuenire principali analogato: z sufficit q̃ fm
aliquas partes diffinitionis ꝓueniat ceteris a
nalogatis. Et quibus inferunt duo corrlaria
Primũ q̃ hic diffinit nomen in sua tota com
munitate: vt scz p̃dicatur de nomie mẽtali vo
cali et scripto. Secũdũ corrlariũ q̃ hec dif-
finitio cõuenit istis tribus analogatis: differẽ
tez. qz tota diffinitio fm omnes suas partes ꝓ
uenit nomini vocali: sed alijs tantũ ꝓueniunt
aliq̃ partes diffinitionis. Aliter respõdetur q̃
p̃dicta dio datur solũ de nomie vocali. Luius
ratio potest esse qz liber iste ordinat ad scien
tiam de sillogismo: in qua principali⁹ agitur
de sillogismis vocalib⁹. p quas promptius et
magis expedite possum⁹ disputare. Et si dica
tur logic⁹ non habet ꝓsiderare voces vt sepi⁹
patuit. ꝓceditur capiẽdo vocẽ p̃meintẽtionali
ter: hic autẽ diffinit nomẽ vocale scẽintẽtio-
nalit sumptũ. Secũda difficultas. Utrũ va
cuũ: kimera. bircoceru⁹: et ꝓsimilia sint noia
Et videtur q̃ non. quia nihil significãt. Re-
spondet q̃ terminus cõis supponẽs mediãte
verbo significãte actũ animi interiozẽ amplia
tur ad supponẽdũ p̃ his q̃ sunt vel fuerũt vel
erunt vel possunt esse vel possunt ymaginari
esse sub forma termini supponẽtis: Ideo ista
nomia licz nõ significẽt aliquid q̃ est: signifi
cant tamẽ aliquid qõ p̃t ymaginari esse. Uel
potest dici q̃ nihil imponit ad significãdum
p vocẽ nisi vt cõceptum est et ꝓgnitũ. Ideo li-
cet significata illaz duaz dictionũ nõ habeãt
esse vñ reale: habẽt tamẽ esse ꝓgnitũ. qõ su-
ficit ad hoc q̃ p vocẽ significẽt. Tertia di-
ficultas. Utrũ ptes nomis ꝓpositi sepate aliq̃
significẽt. Rñdetur p vna distinctioez et duo
dicta. Distinctio est hec. ptes nomis ꝓposit
possunt duplicit ꝓsiderari. Uno modo vt sũt
ptes nominis: siue vt vniũtur ad ꝓstitutionem
vnius nominis compositi. Secundo mõ pos-
sunt considerari vt sunt extra nomẽ: et hoc du
pliciter. Uno modo vt sunt in oratõe tanquaz
ptes eius. Alio modo extra orationem. et his
duobus mois nõ sunt ꝓprie partes nominis
compositi qz nihil ỏz pars ꝓprie loquendo
nisi vt actu vnit alteri ad ꝓstitutõez ton⁹. Pri-
mũ dictũ ẽ istõ. c⁹ lib⁹ nomis ꝓpositi pars aliq̃
alteri nomi vnita dictionalit vel alteri vnita o
rationalit ẽ significatiua. patet de hac dictiõe
ferus: q̃ si p se sumat vel sit actu vnita in hac
oratione equs ferus est significatiua. Secu
dum dictũ nulli⁹ nomis ꝓpositi pars alteri d
ctioni vnita vel ab alia separatim intellecta c
significatiua. et in hoc sensu ꝓbat arestotiles
partes nominis ꝓposite separatas nihil ꝓcare

Conclusio reponsalis diffi

nitio nominis est intextu sufficienter assigna-
ta. patet satis ex secundo notabili.

Dubitatur primo. vtrũ iste.

voces buff et baff sint significatiue ad placitũ
sine tempore. Rñdetur p tres distinctiones.
Prima ẽ. Significatiuũ potest capi duplicit
Uno modo vt dicit potẽtiam ad significãduz
et sic tantuz valet sicut potẽs significare. et ꝶ
modo buff et baff et generaliter omnis vox ẽ
significatiua: eo q̃ potest imponi ad significã
dum. Alio modo potest capi significatiuum
vt dicit aptitudinem ad significandum: et tũ
valet sicut aptum natum significare. et ꝶ mõ
sola vox actu imposita ad significãdum dicit
significatiua. Secunda distinctio. aliq̃ vo-
cem significare ad placitum potest dupliciter
intelligi. Uno modo sic q̃ significet ad placi-
tum primi imponentis vel alicuius totius cõ-
munitatis. Secundo modo dicitur significare
ad placitum: quia significat ad placitum cu-

iuslibet volentis eam instituere .et sic nomen non dicitur significare ad placitum: sz pmo ª Tertia distinctio. Nomē ꝓ ꝛe sine tpe pt tripliciter intelligi. vel ꝑ ut hec dictio sine significat exclusiōez circa significatū vocis:et sic illa vox dr ꝓ ꝛe sine tpe cº significatū vel ps ꝓ ꝛe nō est tempº aut ps tpis: et sic multa noia (cºmodi sunt tpº annº dies mensis ꝛc) non dicunt significare sine tpe: vel vt illa dictio sine dicit exclusiōez circa significatōnez vocis: et sic illa vox dr significare sine tpe q̄ nō ꝓ ꝛe snū significatū in tēpore vel quando tpº est: et sic adhuc multa noia ymmo forte oia nō dicūtur significare sine tpe: Tertio pt intelligi ꝑ vt hec dictō sine significat exclusiōez certi mōi ꝑ ipsius vocis: et sic illa vox dr ꝓ ꝛe sine tpe q̄ pter suū pncipale significatum de suo mō ꝑ non repsentat tpº nec aliquā differētiā tēporis. et sic nomen dr significare sine tempore. Ex hoc patet responsio ad dubium.

Dubitatur secundo vtrum.

nomē infinitū sit vox incōplexa : aliquid ponens: Rsidetur ꝑ duas distinctōes. Prima distinctio est hec. Duplex est vox scz ꝛplexa et incōplexa. Vox cōplexa est cuius significatū dependet a significato suarum partiuz: sic q̄ significatū ptis sit pars significati totius: et totum significatū sit significatū totiº. Sz vox inꝛplexa ē cuius totū significatū adequat voci: ita q̄ pars significati non correspōdet parti vocis nec econtra. Secūda distictio. In nomine duplex ꝛpositio inueniri potest. q̄dam ē intrinseca. q̄ est ꝛpositio qualitatis a quā nomen imponit cū sbstantia cui nomē imponit Alia est ꝛpositio extrinseca q̄ ꝛuenit nomi vt ē ps oratiōis. Ex quo sequunt nia correlaria. Primū est. q̄ negatio addita nomini negans ꝛpositionez extrinsecā reddit ꝓpositōez negatiuam. Secundū correlariū. Negatio addita nomini negās ꝛpositōez intrinsecā tantū facit nomen infiniti. q̄ tantū negat ꝛpositionē q̄litatis de sbstantia. Tertiū correlariū. Nomen infinitum est cuius priuata est qualitas determiata remanēte sbstantia eius infinita. Primum dictū. Nomē infinitū nō est vox inceꝛplexa · q̄ ꝛponit ex noie finito et negatōe. Secundū: dictū. Nomē infinitū nihil poit. q̄ id dr aliquid ponere q̄ō est verificabile de aliquo positiuo determiato: sz nomē infinitū indifferēt pdicat de ente et nō ente q̄ nihil poit

Dubitatur tertio vtrum no

men obliquū sit nomen apud logicū. Et videt q̄ sic. q̄ pt esse sbiectū enuntiatōnis: sicut pz inꝛpopositione modali. Ad dubium respōdetur ꝑ distinctionē. q̄ nomen potest capi dupliciter. Uno mō ꝛmuniter ꝑ omni eo q̄ō potest subici respectu verbi inpsonalis vel psonalis siue finiti modi siue infiniti. et sic nomē obliquū posset dici. nomē. Alio modo potest capi nomen pro eo q̄ō potest subici in propositione respectu verbi personalis psentis tēporis indicatiui modi tantuz : et sic obliquº non est nomem frm logicum.

Ad rationes ante oppositum

Ad primam dr q̄ ꝛceptus mentis non est nomen vocale de quo principaliter dat diffinitio vt patuit in tertio notabili. Ad secundaz dicitur q̄ hic capitur vox secūdeintēctionaliter vt patuit in primo notabili. Ad tertiam dr: q̄ pars nominis ꝛpositi vt non ē alteri vnita dictionaliter: vel etiam vt est vnita alteri orationalit est significatiua: non autem vt pars est nominis compositi et alteri dictiōaliter vnita vt patuit in tertio notabili.

Queritur tertio: vtrū diffinitio verbi sit intertu sufficēt assignata. Et arª

pmo q̄ non q̄ in ista diffinitiōe non ponitur genº diffiniti q̄ non est suffitiens: Accedens patet q̄ vox significatia ad placitū est genus respectu nomis et verbi q̄ sicut ponit in dioe nois ita debuit poni in dioe verbi. Secūdo sic q̄ in hac ꝓpositōe deº est trinº istud verbū ē non ꝛsignificat tpº. Tum pmo q̄ ipsa fuit vera aliquam tpº esset videlicet ante creationem mūdi. Tū secdo q̄ esse diuinū non mēsuratur tpe q̄ male dicat q̄ verbū ē q̄ō ꝛsignificat tēpus. Tertio sic: In hac ꝓpositione hō currit h pdicatū currit est verbū et nī nō est nota cortū q̄ de altero pdicāt q̄ ꝝ dioez. Ju opppositum est arestotiles.

Sciendum primo q̄ pro intellectu q̄stionis ponūtur due distinctōnes et vnū dictū.

Prima distinctio est hec q̄ aliud est ꝓ ꝛe tēpº et aliud ꝓ ꝛe cū tpe q̄ ꝓ ꝛe tempus ē de pn ꝛe significato ꝑportare tēpus sicut ista nomia annus dies mensis. Sz significare cū tempore est pter pncipale significatum ex suo mō ꝑ ꝑportare aliq̄z differētiā tpis et ꝛo verba et pricipia dicit ꝓ ꝛe cū tpe. Secūda distinctio aliqd dr duª ꝓ ꝛe cū tpe q̄ vel dr ꝓ ꝛe cū tpe determiate l' indetermiate. Significare cū tpe determiate est significatuz pn ꝛe importare pcise sub vna dra tpis sic q̄ nō sb alia et illo mō verba dicunt significare cum tempore nā illud verbū amo ꝓ ꝛe actū amādi esse l'

fieri in tpe pſenti. Sz ſignificare cum tpe inde terminate eſt ſuū ſignificatū pncipale importare ſub vna ora tēporis: nō tamē pcise ſz qñz ſub alia ratione alicui⁹ additi. et illomō pticipia dicunt ſignificare cū tēpore ideterminate. ſicut hoc pticipiū amās qñ additur verbo pſētis tēporis ſignificat actū amādi eſſe vel fieri p tēpore pſēti ſz quādo additur vbo pteriti tpis tūc ſ̄t actum amādi fuiſſe in pterito. Si vero addatur verbo futuri temporis ſignificat actū amādi fore in futuro. vez tamē reſpectu c⁹cū qz verbi c⁹cunqz tēporis ſumat hoc pticipium amās ſemp eſt pſentis tpis qz licet aliqñ ſignificet actū amādi fuiſſe in pterito vel fore in futuro: tñ B non eſt niſi p quanto tale tēp⁹ fuit l' erit pſens. Dictū eſt iſtud. Petr⁹ biſpan⁹ cōſiderans verbum pcise vt diſtinguitur contra nomen z oationem nō habuit ponere in diffinitione verbi iſtam particulam et eſt eorum q̄ de altero dicuntur nota. ſed philoſoph⁹ cōſiderans verbum vt diſtinguitur cōtra qlibz extremum ppoſitionis vel contra q̄lzbet partem extremi habuit ponere illam particulam Et ita verbuz qō eſt pars ſubiecti vel predicati non meretur dici verbum apud logicum: eo qꝰ non copulat pdicatum cum ſubiecto: nec talem copulam includit. ideo ponit iſtra pticula in diffinitione verbi quam dat philoſophus vt patebit in notabili ſequenti.

Sciendū ſecūdo qꝰ in hac ſecūda parte areſtotiles determinat de verbo.

et continet quatuor concluſiones. Prima tāgit diffinitionem verbi. et eſt hec. Uerbū autem eſt qō ſignificat tempus cuius nulla ps extra aliquid ſignificat et eſt ſemp eoz q̄ pdicantur de altero nota. Prima pars patz quia curſus ē nomē: curzit vero eſt verbū: et huius differētia videt eſſe qꝰ curzit ſignificat tempus: nō autē curſ⁹. vltimā ptem pbat quia verbum ſemper eſt nota .i. ſignum vnionis et cōpoſitōis eoz q̄ pdicātur ſiue eſſentialit ſiue accidētalit de ſubiecto. Secūda ꝛcluſio eſt b^c Uerbū infinitum nō eſt verbū. patz qꝰ nō curzit: nō laborat: ſunt verba infinita: et tamē nō ſunt verba q̄ zē. A^o2 patet quia tali differētie verbi cuiuſmōi ſunt nō curzit: nō laborat: non eſt nomē impoſitū: ſed tamē poſſunt dici verba infinita. B^o2 patet qꝰ non curzit non laborat nō verbum dico. ſignificāt tñ tēp⁹ et ſunt note eoz q̄ pdicant de alio. nō tñ ſūt vba. ſed ſunt infinita verba: qꝰ ſimilit pdicant de quo libet qō eſt z qō non eſt. Tertia cōcluſio verba obliqua nō ſunt vba qꝰ cucurzit curzebat z curzet ſunt vba obliqua et tamē nō ſunt vba ſz ſunt caſus verbi. Differt enim verbū a verbis obliquis qꝰ verbū ꝛſignificat tēpus pſens. ſz verbum obliquum ꝛſignificat pteritū et futurum q̄ complectunt et copulant ad preſens. Quarta concluſio remouet q̄ddam dubium Exquo enim dictū eſt qꝰ verbū eſt nota eoz q̄ de altero pdicantur poſſz aliqs credere qꝰ verbum fm ſe .i. p ſe dictū et extra propoſitionez non eſſet nota nec vox ſignificatiua. hoc remouet dicens qꝰ verba fm ſe dicta ſunt nomina: et ſignificant aliquid qꝰ ille qui dicit verbū ſolutarie ſumptū ꝛſtituit intellectū ſimplicē: z qui audit geſcit: Et licz ipſuz verbū ſic ſoluatarie ſūptum ſignificet aliquid: tamē nō duz ſignificat aliquid verum aut falſum: nec affirmatiuū nec negatiū Qō patz exēplo qꝰ ſi hoc verbū ē purū diceris .i. acceperis ſolutarie ſine ꝛpoſitione vel diuiſiōe ipſuz quidē nihil ē: hoc ē nō ſignificat aliquid affirmatie vel negatie vere vel falſe. quia conſignificat quandā compoſitionem quam ſine compoſitis .i. ſine extremis non eſt intelligere.

Sciendū tertio qꝰ circa hunc

textum incidūt tres difficultates. Prima ē Utrū verbum ſit ſemper nota eoz q̄ de altero dicūtur: Ad quā reſpōdetur p tres diſtinctōes et tria dicta. Prima diſtinctō eſt hec. Du^z eſt verbum quoddā eſt verbū ſbſtantiuum c⁹mōi eſt hoc verbum ſum es eſt. qō ſignificat quendā actū ꝛplexiuū extremorū ppoſitonis Aliud eſt verbuz adiectiū. qō ideo ōz adiectiū qꝰ in ſua ſignificatōe aliqd aliud addit vltra B verbuz ſum es eſt. Secūda diſtinctio. qōlibet verbum adiectiū includit duo ſcz actū generalē q̄ importatur p hoc verbū eſt: et actum ſpetialem qui ōz res verbi importata p participium deſcēdēs a tali verbo. Tertia diſtinctō Du^z eſt pdicatū quoddā eſt pdicatū formale qō ſic ab alberto diffinit eſt qō intra ſe ꝛcipit formā p quā retorquet id qō inē ad id cui inest et de quo ōz vt de ſubiecto. talis autez forma eſt ipſa ꝛpoſitio quā verbū intra ſe ꝛcipit p hoc qꝰ ſ̄t actū alteri inherētē: iō vl'z hoc vbū eſt: eſt pdicatū formale qō ē copulatiū pdicati materialis cū ſubiecto. Aliud eſt pdicatum materiale qō vel eſt res verbi ſignificata p pticipiū vel eſt aliquid ſignificatū p nomē. Primū dictū eſt iſtud. hoc verbū ē ſp eſt nota eorum q̄ de altero pdicat. patz qꝰ hoc verbū eſt ex eo qꝰ intra ſe ꝛcipit ꝛpoſitōez eſt nota ſiue ſignū ꝛpoſitōis pdicati cū ſbiecto. Secūduz dictū. Nullū verbū adiectiū ē de ſe nota eorū q̄ de altero pdicant. patz qꝰ nota ꝛpoſitōis diſtinguit a q̄libet extremo ꝛpoſitōis. ſz verbū

adiectiuum inpropositione sumptum semp ē extremū vel pars extremi propositōis q̄ de se sibi non conuenit esse notam eorum q̄ de altero pdicātur. Tertiū dictū qlibet verbū fm se l' fm aliquid sui est nota eorū. q̄ de altero dicūt. Prima ps patet de hoc verbo est: qd̄ ex eo q̄ est copula et nō est extremū nec ps extremi ē nota eorū q̄ de altero pdicātur. secūda ps patz quia verba adiectia ratōe actī generalis quē includūt habēt virtutē copulādi pdicatū cum sbiecto. q̄ verba adiectia p aliquid sui habent q̄ sint note eorū q̄ de altero pdicātur. Secunda difficultas: Utrum verba fm se dicta sint nomia. Rndetur primo p distinctōes. qr nomē capitur dupl'. Uno mō spetialiē vt sz est pars oratōis ab alijs distincta: et sic verba nō sunt noia. Alio mō capit nomē generaliē vt idem est qd̄ notamē: id est nota mentis seu signum preceptus: et sic verba sunt noia. Aliē respōdetur p duo dicta. Primus est q̄ verba fm se .i. solutarie et extra oratōes sumpta absoluuntur a propositōe exercita siue ab actuali vniōe pdicati cū subiecto: nunquā tamē absoluunt a propositōe aptitudiali seu pcepta. qr adhuc sūt nata poi in ppositōe p mod' c'dā vnitiui extremorū. Secūd dictū vba dicta fm se .i. solutarie et extra oratōes accepta sunt nomia .i. similia noibus. patz qr sicut noia accepta fm se aliqd significant: nō tamē repsentāt verū vel falsū sed tantū repsentāt pceptū simplicē. sic etiam verba extra oratōes posita: cū absoluunt a propositōe exercita nō significāt aliqd verū vel falsum: sz repsentāt pceptū simplicēs. Tertia difficultas: Utrū vba obliqua et infinita sint verba fm logicum. Respōdetur per vnaz distinctionē et vnum dictū. Distinctio est hec Enūtiatio capitur dupliciter. Uno modo communiter pro omni oratione significante verū vel falsum: siue hoc significet primo et per se finite et determinate siue nō. Alio modo ca² spetialiter pro oratiōe q̄ pmo et per se finite z determinate significat verum vel falsum. Dictum est istud. Uerba obliqua et infinita sit' nomina infinita et obliqua sunt partes enuntiationis primo modo sumpte: nō tamen secundo modo. Et quia logicus principaliter capit enuntiationem secundo modo. ideo verba obliqua aut infinita vel etiam nomina obliqua non sunt noia nec verba apud logicum

Conclusio responsalis. diffinitio verbi est in textu sufficienter assignata. Conclusio satis petet ex dictis.

Dubitatur primo vtrū verbū ifinitū aliqd ponat.

Respōdetur per duo dicta. Primum dictum. Ad hoc q̄ aliqd verbum possit infinitari due conditiones requiruntur. Prima q̄ tale verbum significet actū spetialē: ratione c' hoc verbum est qd̄ tantū significat actū generalē nō potest infinitari: secunda pditio q̄ talis actus spetialis sit finit' et non infinitat'. defectu cuius verba iam infinitata nō psit infinitari. Ex quib' inferē dio verbi infiniti q̄ est hec: Uerbū infinitū est cuius puatus est actus spetialis remanente actu generali infinito et indeterminato. Secundū dictum. Uerbū infinitū nihil ponit. patet qr per negatiōes infinitātē additā verbo ne² qd̄ quid positiuum erat in illo verbo. Cum enim act' generalis in vbo sit ydēptificat' cū actu spetiali: Ideo negato actu spetiali negatur et actus generalis. Et pfirmat ratiōe textus. qr nihil positiuū pdicat indifferēter de ente et nō ente. sz verbum infinitū equaliter pdicat de ente et non ente. q̄ vbum infinitū nihil ponit

Dubitatur primo vtrū verbū infinitū in oratōe positū maneat infinitū

Rndet q̄ nō. qr negatio de sua virtute semp habz ferri ad propositiōes pncipaliores. sz propositio p̄ ⁱᵗ cuz sbiecto q̄ pcipit in actu generali ipsius verbi pncipalior est in ppositōe q̄ propositio act' spēalis cū actu generali. q̄ negato ad dita verbo in ppositiōe negabit propositionem pdicati de sbiecto: et p psequēs vbū erit negatū z nō infinitatū. Et pfirmat qr arestotiles scdo h' nō docz multiplicare ppōes q̄ sūt de alijs verbis ab B vbo est alia q̄ illas q̄ sūt de B vbo ē scdo adiacēte. sz ppōes de B vbo est z' adiacēte nō multiplicāt pēs pdicatū finitū vel infinitū. q̄ nec ppōes de alijs vbis: z p pnis vba nūq̄ infinitātur i enūtiatōe. Aliē rndet q̄ vbū if. nūū in orōe positū manet infinitū. qd̄ p baf z ⁱᵗ autoi ⁱᵗ. Pria ē arestotiles i textu dicētis q̄ vbū infinitū ē nō eorū q̄ de altero predicant. sz nō pt esse nota eorū q̄ pdicant de aliq̄ nisi vt actu sumit in ppōe q̄ vbū in ppōe manet infinitū. z ª autoritas est arestotiles in textu immediate sbiungētis q̄ vbū ifinitum sit' est inq̄libet qd̄ est. et qd̄ nō ē. qd̄ sic pmu nit exponit: Uerbū ifinitū pdicat taz de ente q̄ de nō ente. Nō enim pdicat nisi vt est in enuntiatōe. q̄ ipsū positū in enūtiatōe manz infinitū. Tertia autoritas est arestotiles p ° p°terior faciētis talē demōstratōes. qtqd ñ scinillat est ppe. sed planete non scinillant. q̄ planete sunt prope. In hac enim demonstratione B verbum non scintillat est infinitum et non negetur. ergo verbum positum in oratione ma-

net infinitū. Minor pt̃: si hoc verbū nō scintillat fuerit verbum negatum: tunc argueret minore negatiua in ꝑma figura ex qua nihil sequitur. Itē etiā argueretur ex duabus negatiuis ex quibus etiā nihil sequitur. Et ad primā probationem precedentis dicitur: ꝙ negatio infinitans additur verbo per cōpositiouem ⁊ facit vnam dictionē cum eo: ideo talis negatio solum negat compositionē intrinsecā verbi: que est compositio actus spetialis cuʒ actu generali: ⁊ relinquit compositionē extrinsecā que est compositio actus spetialis cum subiecto affirmatam: ⁊ nō negat eam. Et ad autoritatem respondetur ꝙ locus ab autoritate nō tenet negatiue. Ratio tñ quare philosoph⁹ nō docuit multiplicationem taliū propositionum hec est: qꝛ non est facile cognoscere differentiam inter propositionem de predicato infinito ⁊ aliam propositionem negatiuā de predicato finito.

Dubitatur tertio: vtrū verbum possit absolui a ꝙnotatione tēporis.

Respondetur per vnam distinctionē ⁊ duo dicta. Distinctio est hec. Uerbum absolui a ꝙnotatiōe temporis potest dupliciter intelligi. Uno modo sic: ꝙ nullum tempus nec determinate nec indeterminate significet. Alio modo potest intelligi ipsum absolui a ꝙnotatione temporis sic: ꝙ nullum temp⁹ determinate significet: sed omne indeterminate. Primū dictū est istud. Hoc verbum est vtroq; modo potest absolui a ꝙnotatione temporis. De primo patet: qꝛ quecūq; vniuersalia potest intellect⁹ separatum conceptu simplici intelligere: potest et illa vniuersalia per vnū actum simplicē vnire ⁊ copulare. sed intellectus potest cōcipere hominem: ⁊ animal duobus conceptibus simplicibus precisis a ꝙnotatione temporis. ergo ꝑ vnum actum simplicem prescindentem a cōnotatione temporis poterit illos duos conceptus copulare: sed talis actus copulatiuus est verbum. ergo verbū potest absolui a quacunqʒ ꝙnotatione tēporis. De scō patet: qꝛ multe sunt propositioes necessarie formate de aliquibus quititatibus mediante hoc verbo est sed in talibus hoc verbū est: nō consignificat aliquod tempus determinate. ergo omne indeterminate ergo ⁊c. Minor patet: qꝛ in ꝓpositionibus demonstratiuis de omni posteriori sticum. Ad quod requiritur vniuersalitas tēporis. Scōm dictū. Uerbū preteriti vel futuri temporis non pōt absolui a ꝙnotatōe tēporis. Patet: qꝛ nihil dicitur preteritum fuisse qꝛ nisi extitit in tepore preterito: nec etiam fore nisi qꝛ existet in futuro.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur: ꝙ iste particule vox significatiua ad placitū: satis intelligunt ex diffinitione nois. Ad scōam cōcedit ꝙ in ista ꝓpositione: de⁹ est trinus: ex q̄ est necessaria: nō hoc verbū est pscindit a ꝙnotatiōe tēporis. Et si qs dicat ipsum nō absolui a tpe: nūc erit sensus ꝙ de⁹ in tpe presenti est trin⁹. Et ideo distinguit illa propositio: qꝛ deum esse trinū in tpe presenti pōt dupliciter intelligi. Uno mō qꝛ mensurat tpe presenti: ⁊ sic ē falsa. Uel qꝛ coexistit tpi presenti: ⁊ sic est vera: nec sequit incōueniens. Ad tertiā dicit ꝙ licet ꝑ verbū adiectiuū currit: de se nō sit nota ꝛeorū que de altero dicunt: tñ rōe actus generalis in eo inclusi dicit esse nota eorū que de altero predicantur.

Queritur quarto. vtrum diffinitio orationis indifferēter conueniat tā orationi pfecte q̄ꝫ imperfecte.

Et si arguit ꝑmo ꝗ suppositū: qꝛ si oro esset vox significatiua: vel ergo esset significatiua naturaliter: vel ad placitum. Nō naturaliter: qꝛ non idē repꝛesentat apud oēs. Nec etiam ad placitū: qꝛ impositio est passio dictionis ⁊ vocis incomplexe. ergo oratio non est vox significatiua ad placitum. Scō sic. Legitur est oratio: qꝛ subordinatur conceptui complexo ⁊ propositiōali: ⁊ tñ partes eiⁿ nihil significant. ergo male dicit: cuius partium aliquid est significatiuū separatim. Tertio sic. Propositio ypothetica est oratio: ⁊ tñ partes eius separate aliqd significāt vt affirmatio ⁊ negatio. ergo male dicit vt dictio: nō vt affiimatio ⁊ negatio. Quarto sic contra quesitum. Equiferus est oratio imperfecta qꝛ subordinat conceptui cōplexo impfecto: ⁊ tñ partes separate nō significāt aliquid vt dictio. q̄ diffinitio orōnis non ꝓuenit orōni impfecte. Bꝰ patet: qꝛ ꝓtes dictiōis cōposite separate nihil ꝑ ⁊c. In oppositū arguit: qꝛ nihil ponitur in diffinitiōe orōnis per quod excludat oratio impfecta. q̄ indifferēter cōuenit tā orationi pfecte q̄ꝫ imperfecte.

Sciendum primo qꝛ pro declaratione terminoꝝ ponit vna suppo ° cū tribus distinctionib⁹. Suppositio ē bc: ꝙ ꝑ diffinit oratio vocalis ⁊ non mentalis aut scripta

sicut pri⁹ dictum est de noie ⁊ verbo: qꝛ oratio mentalis vel scripta nō ē vox significatiua ad placitum. Prima distinctio est hec. Duplex est vox. q̄dā ē vox simplex ⁊ incōplexa: q̄ scilʒ

non cōponit ex plurib⁹ vocib⁹ significatis q̄z quelibet est p se vna dictio: vel quarū cuilibet correspōdet in mēte vn⁹ concept⁹. Alia ē vox cōplexa q̄ componit ex plurib⁹ vocibus: quarū q̄libet ē vna dictio: vl' q̄rū cuilibet correndet in mente vnus conceptus. Scōa distinctio. Oratio pōt capi dupliciter. Uno mō z ᵉᵗ z p significato: z sic ē quedā relatio rōnis fundata in voce cōplexa z terminata ad significatū eius: z B modo B diffinit. Alio mō potest capi pmeintēctionaliter z p denoiato: z tūc est qdā vox cōplexa: que iō dicitur vna: q̄z ptes ei⁹ habent adinuicē debitā cōnexionem vel per modū determinatiōis et determinabilis: vel rōne verbi: aduerbij: aut cōiūctiōis vniētis partes orōnis. Tertia distinctio: Duplices sunt ptes orationis: quedaz sūt ppinque sicut dictiones. alie sunt partes remote vt lre et syllabe. De partib⁹ autē ppinquis intelligitur pdicta diffinitio.

Sciendum secūdo. q⁹ in hoc

tertio capitulo determinat are ᵗᵉᵒ de partibus essentialib⁹ enuntiatiōis: z cōtinet duas ptes pncipales. In quarū prima tāgit duas cōclusiones. Prima ē hec: Oratio est vox significatiua cui⁹ aliquid ptiū est significatiuū separatim vt dictio nō vt affirmatio vl' negatio. Hāc vltimā pticulā ppbat are ᵗᵉᵒ: q: hō ē pl̄orationis z tm̄ significat aliquid: vt dictio z nō vt affirmatio vel negatio. sed si addat sibi verbuz tūc erit affirmatio vel negatio. Non tm̄ q̄libet pl̄orōnis idifferēter fᵗ vt dictio: q: vnica nois sillaba nō fᵗ vt dictio. qō ppbat p locū a maiori: q: in B nomie sorex: ista sillaba rex nihil significat sed est vox sola. Uerztamen in duplicibus. i. noib⁹ ꝓposite figure ps aliquid significat sed nō fm se. i. actu: sicut pri⁹ dictū est in capitulo de noie. Scōa cōclusio. Oratio significat ad placitū. ptz q: non fᵗ sicut instrumentū naturaliter ad aliqd deputatū: q̄ significat ad placitum. Consequēter in zᵃ parte pncipali determinat de ipsa enūtiatione: z cōtinet duodecim conclusiones. In quaz prima inuendo primā diuisionē orationis in indicatiuā impatiuam z̄c. ponit diffinitionē enūtiationis: z est hec. Oratio enūtiatiua ē oratio nōis: sed illa in qua vez vel falsum ē. patet: q: oratio deprcatiua est oratio z tm̄ nō est enuntiatiua: q: nō est vera neq; falsa. Scōa cōclusio elicit orationē q̄ pertinet ad logicū: z ē hec Alie orōnes ab enūtiatiua magis sunt rethorice vel poetice cōsiderationis: sed sola oratio enūtiatiua est pnitis speculatiōis. Tertia cōclusio tāgit primā diuisionē enūtiationis: z est hec. Enūtiationū alia ē vna alia ē plures. Quarta cōclusio tangit scōam diuisionē: z est hec. Enūtiationū alia ē affirmatiua alia negatiua. Quinta cōclusio tāgit tertiā diuisionē z ē hec. Enūtiationū vnarum: alie sunt simpliciter vne z alie sunt ꝓiūctione vne. Et hee tres diuisiones mixtim tangunt in textu cū dicit Est autē vna prima enūtiatiua oratio affirmatio: deinde negatio: alie vo ꝓiūctione vne. Sexta conclusio remouet quoddam dubiuz: q: exquo dictum ē q⁹ aliqua ē enuntiatio vna simpliciter. posset aliquis credere q⁹ esset ita simpliciter vna q⁹ nulla haberet cōpositionē. Hoc remouet dicēs: q⁹ nulla ē talis que ita sit simpliciter vna q⁹ careat cōpositiōe: sed necesse est omnē enuntiationē esse ex verbo vel casu verbi: quoz quodlibet cōpositionē importat. Et hoc cōfirmatur p locū a maiori: q: si aliqua oratio eēt enuntiatiua sine verbo vel casu verbi: maxime esset B vez de diffinitiōe sed B nō: q: diffinitio hois nō est oratio enūtiatiua: nisi ibi addat hoc verbū est fuit vl' erit: q̄ nulla est oratio enūtiatiua: nisi sit cōposita ex verbo vel casu vbi. Septima cōclusio. Ista diffinitio aial gressibile bipes est qd vnū: non tm̄ ex eo q⁹ partes sibiinuicē siut ppinque. i. cōtinue prolate: q: talis cōtinuitas etiā reperit in his que sunt vnū p accidens: ostēdere tm̄ vnitatē quā habet diffinitio est alteri⁹ negotij. s. metaphisice cōsiderationis. Octaua cōclusio. Innuēdo diuisionē enūtiationis in vnā et plures ponit diffinitionē vtriusq; membri: z ē hec. Enūtiatio vna est q̄ vnū de vno significat vel cōiunctione vna. Sed enūtiatio plures est que plura z non vnum significat vel incōiuncte. Nona cōclusio: q: dictum ē q⁹ enuntiatio vna significat vnū de vno: Possz aliqs credere q⁹ cōsignificaret vnū sicut nomē vel verbum. B remouet tāgens nonā cōclusionē: que est hec. Nomen vel verbū est dictio sola: ideo nō significat sicut enūtiatio. Patet. q: dupliciter cotingit pferre nomē vel verbū. Uno modo respondēdo ad interrogationem factam. Alio modo nō respondēdo: sed sponte pferēdo nomen vel verbuz p se: z vtroq; mō nomē vel verbum non significat sicut enuntiatio. Decima cōclusio. Innuēdo vnā diuisionē enūtiationis in enuntiationē simplicem z cōpositam tāgit diffinitiones mēbroz: z ē hec. Enuntiatio simplex est que enūtiat aliqd de aliō vl' aliquid ab aliquo. Sed enuntiatio composita est que componitur ex his scilz enuntiationibus simplicibus. Undecima conclusio. Innuendo vnam diuisiōez enuntiationis simpli-

cis per enuntiationem de presenti de preteri to ⁊ futuro tangit diffinitionez enuntiationis simpliciter vnius ⁊ est hec. Enũtiatio simplex .i.simpliciter vna ē vox significatiua de eo qõ est aliquid vel non est quemadmodũ tempora diuisa sunt. Duodecima cõclusio tangit diffinitionem affirmationis ⁊ negationis:⁊ ē hec.Affirmatio est enuntiatio alicuius de aliquo. Sed negatio ē enũtiatio alicui⁹ ab aliq.

Sciendũ tertio q⁹ circa hũc tertium incidunt tres difficultates.Prima est: vtrum oratio sit vox significatiua ad placitũ vel naturaliter.Et videtur q⁹ naturaliter argumẽto platonis: q⁹ virtutis naturalis instrumẽtum debet esse naturale:sed oratio est instrumentum virtutis interpretatiue que est naturalis: est enĩ instrumentum quo aia suas conceptiones interpretatur ergo erit naturalis.et per ꝓsequens significabit naturaliter. Ad difficultatem respõdetur: q⁹ oratio significat ad placitum.Et ad rationem platonis respondetur distinguẽdo maiorem: q⁹ virtutis naturalis duplex est instrumentum.quoddam ē immediatũ ⁊ illud ē virtuti naturali vnitũ ⁊ sic maior est vera. Aliud est instrumentum remotũ ⁊ a virtute naturali separatum ⁊ de illo maior est falsa. Tunc ad propositum dicitur q⁹ oratio non est instrumentum propinquũ:sed nouem instrumenta que sunt guttur lingua palatum ⁊c. sunt instrumenta propinqua quib⁹ anima vtitur in interpretatione conceptuum. Oratio autem est instrumentum remotũ ⁊ artifitiale:ideo significat ad placitum ⁊ non naturaliter. Secunda difficultas:quare in diffinitione orationis reperitur ista particula: vox significatiua.⁊ tñ non reperiuntur iste particule sine tempore vel cum tẽpore finita ⁊ recta. Respondetur per tria dicta. Primũ est: ⁊ si ista particula vox significatiua fuerit cõmunis nomini ⁊ verbo ⁊ etiaz ipsi orationi debuit tñ in diffinitione orationis reperiri: q⁹ ex eo q⁹ oratio cõplectitur plures voces potuisset aliquis dubitare:Vtrum oratio sit vna vox vel plures voces ⁊ etiam videtur oratio non esse significatiua saltem significatione distincta a significatione nominis ⁊ verbi: ideo ad denotandũ q⁹ oratio habet vnum significatum neutrũ resultans a significatione suaz partium debuit in sua diffinitione poni ista particula: vox significatiua. Scõm dictum: Nõ fuit necesse ponere in diffinitione orationis istaz particulam ad placitum:q⁹ oratio non fuit ꝓposita ad significandum primo et per se sed solũ ratione suarum partium ⁊ ex consequẽti:q⁹ nõnulli crediderunt orationez significare naturaliter:ideo ad excludendum errorem illorũ probat arestotiles q⁹ oratio significat ad placitũ. Tertium dictum. In diffinitiõe orationis non debuerũt poni iste particule:sine tempore vel cum tempore finita ⁊ recta. Tum primo:q⁹ si ponerentur tunc non ꝓuenirent omni orationi. Tum scõo:quia iste non conueniũt orationi fm se totam sed ratione suarum partium ⁊ adhuc non conueniunt partibus ratione quas sunt partes:sed ratione suorum modoz significandi. Tertia difficultas:Vtrum diffinitio orationis competat propositiõi ypothetice.Et videtur q⁹ non : q⁹ partes eius non f^nt vt dictio : sed vt affirmatio vel negatio. Ad difficultatem rñdetur affirmatiue.Et ad rõnẽ dicitur q⁹ ista ꝑticula:cuius partiũ ⁊c.ponit ad distinguendũ orõnẽ ꝑ nomen ⁊ verbũ quorum nulla ꝑs est separata significatiua vt dictio: iõ ab eisdẽ suffitiẽter distinguitur oro si alique eiꝰ ꝑtes ncrio significent vt dictio. Nã ꝑtes remote orõnis cuiusmodi sunt lre ⁊ sillabe non significẽt vt dictio ⁊ ꝑtes ꝓpinque orõis ypothetice significẽt vt affirmatio: tñ q⁹ aliq ꝑtes vel propinque vel remote f^nt vt dictio: iõ eis cõpetit dio orõnis.Ad qõ denotandum vsus ē are^tes ista cõstructione p̃titiua cui⁹ partium aliqd ⁊ nõ dicit cui⁹ partes.

Conclusio responsalis. diffinitio orõnis indifferẽter ꝓuenit tã orõni perfecte q̃ imperfecte. Cõclusio patz tã ex rõne facta post oppositũ q̃ ex declaratõe habita in notabilib⁹.

Dubitatur primo vtrũ diuisio orõnis in affirmationẽ ⁊ negatiõez sit diuisio generis in spẽs. Ad quã rñdetur ꝑ duo dicta Primũ q⁹ affirmatio ⁊ negatio tripliciter accipiũt.Uno mõ ꝑ actu intellect⁹ q̃ intellect⁹ affirmat vel negat. Scõo capit negatõ ꝑ instrumẽto negãdi.s.ꝑ b aduerbio negandi nõ:⁊ his duob⁹ modis nõ capit b. Tertio capit affirmatio ꝑ orõe affirmatia:⁊ negatio ꝑ orõe negatia:⁊ sic capiũt in p̃dicta diuisiõe Scõz dictũ. Predicta diuisio ē generis i suas spẽs:q⁹ enũtiatio p̃dicat in qd de affirmatiõe ⁊ negatiõe:⁊ affirma⁹ ⁊ nega⁹ dicit pl⁹ q̃z numero cũ differũt pl⁹ q̃z due affirmationes aut due negatiões:q̃ affirma⁹ ⁊ negatio sũt spẽs ipsi⁹ enũ^tis. Et si obiceret.q⁹ circulus aũ tabernã est oro ⁊ tñ non est affirmatiua vel negatiua.erga diuisio est insuffitiẽs.Maior patz q⁹ significat verum vel falsum. Nã equipollere videtur propositioni vere vel false. signifi

cat enim tñ sicut hec propositio: hic venditur vinum. Respondetur negando maiorē: Et ad probationem dicitur. q̃ ad hoc q̃ aliquod signum ad placitū significans sit propositio vl' oratio non sufficit q̃ significet verum vel falsum: sed vltra requirit q̃ in tali signo ad placitum significāte sint partes que separate ⁊ diuerse subordinent partialibus conceptib⁹ cōponentibus orationem mentalem cui subordinatur tale signum ad placitum significatiuū. Modo in circulo nō sunt alique partes q̃ subordinētur partibus illius orationis mentalis in isto domo venditur vinum. Item si sit oratio. queritur vtrum sit oratio mentalis vocalis vel scripta: ⁊ clarum est q̃ nullum horū est dicendum. queritur etiam quomodo conuertitur talis oratio ⁊ que sit sua contradictoria ⁊ sua equipollens: ⁊ qualiter ex ea cū alia poterit fieri propositio ypothetica ⁊ etiam syllogismus. ⁊ q: ista non videntur faciliter posse attribui circulo pendenti ante thabernam. Ideo non videtur esse oratio.

Dubitatur secūdo. Vtrum

sola oratio indicatiua sit enūtiatio. Et videtur q̃ non. q: ista oratio: si nullus peccaret nullus puniretur est propositio: ⁊ tamen in ea nullus ponitur verbū indicatiui modi. ergo ⁊c. Maior patet. q: potest esse premissa sylogismi sic arguendo: si nullus homo peccaret null⁹ homo puniretur: sed null⁹ homo peccauit. ergo nullus homo punietur. Ad dubium respōdetur negatiue. Ad arestotilem respondetur. q̃ intellexit de orationibus perfectis que sunt propositiones kathegorice ⁊ non de illis que sūt ypothetice. Et si arguatur. q: hec oro: ego vellem esse bonus clericus est propositio kathegorica: ⁊ tamen non est cōposita ex verbo indicatiui modi. Maior patet: q: significat verū vel falsum: q: aliter dicendū: vellem esse mortuus vel malus aliquis nō mentiretur: ex quo non diceret falsum. Respondet q̃ illa oratio vellem esse bonus clericus potest dupliciter capi. Uno modo in sensu proprio sibi correspondente ex significatione suorum terminorum ⁊ sic non est propositio: q: equipollet isti: ego essem volens esse bonus cleric⁹. Alio modo potest capi vt equipollet isti: voluntas mea est vt sim bonus clericus ⁊ sic est enūtiatio. Aliter potest responderi ad dubium affirmatiue: ⁊ tunc dicitur q̃ tales orationes conditionales si nullus homo peccaret null⁹ homo puniret: vel si omnis homo curreret nullus homo quiesceret: ⁊ consil'es non sunt enūtiationes nisi in ꝓtum resoluuntur in orationes indicatias vt ista: si omnis homo curreret resoluitur in istam: si omnis homo currit null⁹ homo quiescit. Dicitur vlterius q̃ ista: ego vellē esse bonus clericus ⁊ consimiles non sunt vere neq; false de virtute sermonis nisi ꝓquanto reducuntur ad vnam de presenti: vt prius patuit.

Dubitatur secūdo. Vtrū que

libet propositio mentalis sit essentialiter composita ex pluribus partialibus notitijs: scilz ex subiecto ⁊ predicato mentalibus sicut propositio vocalis ex pluribus partialibus vocibus Et videtur q̃ non: q: si propositio mentalis taliter componeretur sequitur q̃ essent due propositiones synonome: quarum vna esset vera ⁊ possibilis ⁊ alia esset falsa ⁊ impossibilis: q̃ est inconueniens. Patet consequentia: q: iste due propositiones: omnis homo est animal: omne animal est homo essent due propositiones synonome: q: essent constitute ex eisdem terminis precise: componuntur enim ex eisdē subiectis p̄dicatis ⁊ copulis. sunt etiam similes in forma: q: nisi sic hoc maxime esset propter situm ⁊ orationem terminorum: q: scilicz in vna terminus minus cōmunis precedit copulam: ⁊ termin⁹ magis cōmunis sequitur in alia propositione ⁊ econuerso ordine ordinātur sed hoc est falsum: q: in mente non est situs neq; ordo ex eo q̃ sunt in subiecto indiuisibili. Secundo sic: q: si propositio mētalis eēt composita sequeret q̃ esset possibile duo accidentia solū numero differentia esse in codē subiecto adequate non patientia vnum tertiū consequens est falsum. Consequentia ptz. q: in illa mentali homo est. homo est subiectum ⁊ est est predicatum: que nīi numero differūt ergo ⁊c. Ad dubium respōdetur: q̃ propositio mentalis est vnus simplex actus non cōpositus ex pluribus partialibus notitijs: sicut propositio mentalis repreſentans hominē eē aial est simplex notitia nō composita ex cōceptu hois ⁊ conceptu animalis propter rōnes nuper factas: q: tñ dicit arestotiles in isto primo: q̃ hoc verbū est significat quandam compositionem: que compositio non est sine extremis ió videtur esse dicēdū q̃ q̄libet ꝓpō siue mētalis siue vocalis ē essentialiter cōposita ex suis extremis: que sunt subiectum ⁊ predicatum. Item dicit arestotiles q̃ veritas vel falsitas est circa compositionem ⁊ diuisionē intellectus: ⁊ ē aliqs intellect⁹ simplex sine cōpōne et diuisione siue veritate ⁊ falsitate. Et alius

est complexus in quo est veritas vel falsitas. Et ad rationes oppositū concludentes respōdetur primo ad primam negando q̄ ille propositiones sunt synonome. Cum primo. quia extrema aliter ⁊ aliter capiuntur: eo q̄ terminus distributus in vna: non distribuitur in alia ⁊ ecōtra. Cū etiā. q̄ nō ē eadē copula sed ē alia ⁊ alia ꝓpē distincta. q̄ fm variationem extremoꝝ variant copule eo q̄ co[le] depēdēt ab extremis sic vniuersaliter ordinatis. ⁊ ls in mente nullus sit situs realis tm est situs enuntiatiuus vnius de alio ⁊ situs concipiendi. q̄ per pri⁹ cōcipitur naturaliter ordine subiectū q̄ predicatū. Ad scōam cōceditur antecedēs ⁊ consequēs. Et dicitur vltra q̄ dictum philosophi quinto methaphisice intelligitur de q̄litatibus ⁊ accidentib⁹ intensibilibus ⁊ remissibilibus cuiusmodi nō sunt concept⁹ mentales

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur q̄ oratio est vox significatiua ad placitum nō q̄ ipsa tota sit imposita ad significandū sed q̄ suam significationem trahit ex significatione suarum partium que seorsum significant ad placitum ex impositiōe voluntaria. Ad ⁊[am] dicitur q̄ istud verbuꝫ legitur potest dupliciter considerari. Uno mō pure verbaliter: scꝫ pro eo q̄ ex sua propria significatiōe significat ⁊ sic est verbū ⁊ nō oratio. Alio modo potest capi pro eo quod verbaliter significat ⁊ etiā pro eo quod significat suū suppositum q̄ de bonitate intelligentis ⁊ consuetudine grāmaticoruꝫ subintelligitur: ⁊ sic sibi correspondet in mente conceptus complexus propositionalis: ideo potest dici ꝓpositio. Ad tertiam patuit solutio in tertio notabili. Ad quartā negat antecedens. Nec sufficit ad hoc q̄ aliqua vox sit oratio q̄ sibi correspondeat conceptus complexus: sed cum B requiritur q̄ ptes vocis seorsum sumpte correspondeant in significando partibus conceptus vt patuit in primo dubio.

Queritur quinto vtꝫ tantū

sint tres species oppositionis. s. contradictoria contraria ⁊ subcōtraria. Et arguitur primo q̄ non. q̄ est aliqua oppositio subalterna ⁊ relatiua ⁊ priuatiua. ergo nō sunt tres species oppositionis. Scōo sic. Iste contradicūt: sortes currit ⁊ sortes nō currit: ⁊ tñ retinent legē contrariorum. ergo oppositio subcontraria ⁊ contradictoria non distinguunt. consequētia tenet. q̄ leges oppositarum propositionū diuersificantur fm diuersitatem oppositionū. Maior relinquitur nota sed minor declarat. q̄ repugnant in pluralitate ⁊ non in veritate. Prima pars supponitur vera sed scōa pars probatur. s. q̄ non repugnant in veritate. q̄ pro quocūq̄ tpe sortes potest currere: ista potest esse vera sortes currit. ⁊ etiā ꝓ quocunq̄ tpe sortes potest non currere. ista potest esse vera sortes nō currit: sed pro vno ⁊ eodem tempore sortes potest currere ⁊ potest etiā non currere. Potest eni cras currere ⁊ pōt etiam cras non currere. ergo in vno ⁊ eodem tēpore iste due possunt esse vere: sortes currit sortes non currit. ⁊ per consequēs tenent legem subcontrariarū. Tertio sic. Cōtradictoria nec repugnant in veritate nec in falsitate ergo in contradictoriis nulla est oppositio. ⁊ p̄ consequēs oppositio contradictoria nō est species oppositionis. Antecedens patet. primo q̄ nō repugnēt in veritate. q̄ iste due cōtradicunt: iste tribulus est sapidus iste tribulus nō est sapidus: ⁊ tamen sunt simul vere. ergo minor pt⁹. q̄ quod iudicatur ab aliqua tota specie illud est verum: sed azinus fm suam totam speciem iudicat. hūc tribulum esse sapidū ergo iudiciū eius est verum. q̄ natura in tota vna specie nō deficit. ⁊ per consequens ista est vera: iste tribulus est sapidus: sed q̄ sua negatiua sit vera: Patet: quia homo a tota specie sua iudicat hunc tribulum non esse sapidum. ergo iuditium est verum. ⁊ per consequens ista est vera: iste tribulus non est sapidus. Sed antecedens pro scōa pte patet. s. q̄ non repugnāt in falsitate. q̄ iste due contradicunt: ego dico falsum ego non dico falsum cuꝫ sint singulares diuerse qualitatis: ⁊ tamen sunt simul false. ergo contradictorie possunt simul esse false. Minor pt⁹ ⁊ primo q̄ ista affirmatiua. ego dico falsum sit falsa casu posito q̄ sortes nullam aliam propositioneꝫ dicat nisi istam: ego dico falsum: tunc sic arguitur. q̄ vel sortes dicit verum vel falsum. si dicit verum ergo verū est sortem dicere falsum: ⁊ tamen nullā aliaꝫ propositionem dicit nisi istam ego dico falsū. ergo ista propositio prolata a sorte. s. ego dico falsum est falsa. Probatur etiam q̄ sua negatiua. s. ista ego non dico falsum sit falsa. q̄ sortes nihil dicit nisi istam propositionē: ⁊ tamen ipsa est falsa vt probatum est. ergo falsū est sortem non dicere falsum. ⁊ per cōsequēs hec propositio: ego non dico falsum erit falsa. ⁊ sic habetur intentū: scilꝫ q̄ iste due contradictorie: ego dico falsum ego non dico falsum sunt false. In oppositum est are[lcō].

Sciendum primo q̃ pro declaratione termiorꝝ ponũtur q̃tuor dicta. Primũ est q̃ oppositio vt hic sumit̃ est repugnãtia duarũ ꝓpositionũ in q̃litate tñ vel in q̃litate et in q̃ntitate simul in veritate tantũ in falsitate tantũ vel in veritate et falsitate simul. Primã priculam excludit̃ oppositio relatiã et puatiua. Secũdã excludit̃ oppositio sbalterna q̃ non est repugnãtia ꝓpositionũ in q̃li ꝛc sz q̃n ꝛc tantũ. Secũdũ dictum ad hoc q̃ aliq̃ ꝓpositiones kathegorice sint ꝓrie tres ꝓditiones regrũtur. Prima q̃ vna sit vniuersalis affirmatiã et alia vl'is negatiã eiusdez sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda ꝓditõ est q̃ terminꝰ distribuibilis nõ distribuꝰ in vna distribuat̃ in alia defectu cꝰ iste non sunt cõtrarie cꝰ libet hõis oculus est dexter et cꝰ libet homis oculꝰ nõ est dexter q̃ in neutra distribuit̃ iste ẽ miꝰ cõis oculus. Et q̃ nõ sint ꝓtrarie patet q̃ sunt simul vere q̃ repugnat legi ꝓtrariaꝝ. sz contraria ꝑme est ista cꝰ libet hõis nullꝰ oculs est dexter. Tertia ꝓditõ. est q̃ termi nõ teneãt magis vel minꝰ ample in vna q̃z in alia defectu cuiuꝰ iste non ꝓtrariantur. Dis hõ est ml'r nullus homo est mulier q̃ in ꝑma hõ tenetur pro femellis et in secũda ꝑ maribus. Tertium dictũ Ad oppositiõez subcõtrariã tres cõditiones regrunt. Prima cõditio q̃ vna sit pticularis vel indefinita affirmatiã et alia pticularis vel indefinita negatiã eiusdem sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda ꝓditio q̃ ꝑdicatuz in vna teneatur pticularit ꝛ i alia vl'r defectu cuius iste nõ sunt subcõtrarie homo est aial ꝛ hõ animal nõ est. Tertia ꝓditio est q̃ termini teneant̃ in vtraqz eq̃ ample ꝛ eq̃ restricte et eodem mõ appellate defectu cuiꝰ iste nõ subcõtrariant̃ qdam hõ fuit pridie albus et quidam homo non fuit heri albus q̃ possunt sil' esse false. Quartũ dictũ q̃ q̃dam sunt ꝓtradictorie de lege tantũ sz q̃ retinent legem cõtradictoriꝝ cui ꝓmõi sũt due singl'ares diuerse q̃litatis. Alie sunt cõdictorie de forma et de lege simul ꝛ ad illas quiqz ꝓdictiones reqrunt. Prima est q̃ sint opposite qualitates ꝛ q̃ntitates eiusdem sbiecti et eiusdẽ ꝑdicati. Secũda cõditio q̃ qlibet terminꝰ distribuibilis nõ distribuꝰ in vna distribuat̃ in alia et ecõtra nisi forte talis terminꝰ cõmuis fuerit determiãto termini singularis q̃ iste due cõtradicunt sortes videns azinum curzit ꝛ sortes videẽs azinũ nõ curzit et tamẽ in neutra iste terminꝰ videẽs azinum distribuit̃. Tertia conditio q̃ termini teneantur vniuoce et non equoce ꝛ nõ magis aut minꝰ ample vel restricte vel magis appellate. Quarta conditio q̃ si in ꝓpositione vniuersali terminus distribuat̃ in ordine ad aliũ terminũ stãtẽ cõfuse tñ tũc iste terminꝰ distribuꝰ in vniuersali debuit in pticulari sibi contradicente supponere determiate et nõ cõfuse tñ ideo iste nõ cõtradicũt omnis homo est animal: oẽ animal hõ non est. Sz ꝓdictoria ꝑme est ista quidaz homo nõ ẽ aiimal. Quinta cõditio q̃ in ꝓpositõe vniuersali terminꝰ distributus in ordine ad aliũ terminũ supponẽtem determiate debet in pticulari sibi ꝓdicente stere cõfuse tñ et nõ determiate defectu cꝰ iste non cõtradicunt caput habet omnis hõ et aliquis homo nõ habet caput. sz ꝓtradictoria ꝑme est ista. Omne caput homo non habz in qua ly hõ supponit cõfuse tãtũ. Et si dicat q̃ iste due non ꝓcipant eodem ordine q̃ in prima ly hõ postponitur copule et in secũda ꝓponitur respondetur q̃ ad hoc q̃ ꝓpositiones dicãtur participare in vtroqz termio fm eundem ordinem sufficit q̃ illud q̃ sbicit̃ in vna subiciat̃ in alia et illud q̃ ꝑdicat̃ in vna ꝑdicet̃ in alia siue obfuerit idẽ ordo situal' siue nõ.

Sciendũ secundo q̃ in hoc ꝛ° tractatu determiat arestotiles ꝟ q̃dã passione intrinseca enũciatõis q̃ ẽ oppositio. et ꝓtiet q̃tuor capitula. In q̃z ꝑmo determinat de oppositõe in se suis ꝓpꝰ. et ꝓtinz duas ꝓtes ꝓcipalas in quarũ prima intendit duas ꝓclusiones. Prima ꝓclusio est. Oppositio est ꝑtz quia in omni affirmatione qua cõtingit negare et in omni negatione qua cõtingit. affirmare est oppositio sed omnẽ affirmationẽ cõtingit negare et omnem negationẽ contingit affirmare q̃ oppositio ẽ B ꝛem declarat arestotiles tangẽdo quatuor modos enũctiandi quorum duo sunt veri et duo falsi. Primus modꝰ enunctiandi affirmãdo hoc verbũ est de ente siue de aliquo sbiecto supponẽte ꝑ aliquo vt dicendo homo est et iste modꝰ enunctiãdi est verꝰ. Secundꝰ modꝰ enunctiãdi qui ẽ falsus fit enunctiando hoc verbũ est negatie de ente dicẽdo homo non est. Tertius modus q̃ etiam est falsus fit affirmãdo B verbũ est de nõ ente vt kimera est. Quartus fit negando hoc verbum est de eo q̃ nõ est siue de non ente vt kimera non est et iste modus est verus. Et addit arestotiles q̃ sicut ex ꝑte huiꝰ verbi est ꝑsentis tẽporis possunt formari q̃tuor mõi enunctiandi ita contingit eodem modo in aliis temporibus q̃ sunt extra tempꝰ ꝑsẽs sicut sũt ꝑteritum et futurũ nec etiam contingit solum variare hos quatuor modos enuntiãdi respectu huius verbi est de secundo adiacente sed

Peri Hermenias

eriam cõtingit cõformiter variari in ppositõibus de est tertio adiacente vt homo ē albus: homo non est allbus: kimera est alba: kimera non est alba. Secũda ꝛclusio tangit diffiniti onez oppositiõis sub nomie cõtradictõis et ē hec Cõtradictio ē affirmatio et negatio oppo site. Et debēt intelligi iste pticule eiusdem de eodem nõ equiuoce et cetere ꝛditiões posite in diffinitõe elenci pmo elencoꝝ vbi determinat de sillogismis sophisticis. In secũda pte pncipali determinat arestotiles de ꝗtuor spetiebus oppositõis et intendit ꝗtuor ꝛclusiões. quaꝝ. prima tãgit vnaz diuisionē enuntiationum ex parte subiecti. et qz tale subiectum est nomē vel aliquid positũ loco nomis et significatũ rei ideo ponit vnã diuisiõez rerũ q̃ ē hec. Rerum aliq̃ sunt vniuersales et alie sunt pticulares. Ul'e quidē est qõ natum ē de pluribꝰ pdicari. Is singulare ē qõ nõ ē aptũ natuz pdicari de pluribus: sed de vno solo. Et vlterius istam diuisionē applicãdo ad ppositum addit qꝛ necesse est qũz enuntiare aliqd in eē vel non in esse alicui eoruz q̃ sunt vniuersalia aut alicui eorũ q̃ sũt singularia. Et sic patet qꝛ vniuersale et singulare valent ad oppositiõez tanq̃z subiecta ppositionũ oppositarũ. Secũda conclusio tangit diffinitõez cõtrariaꝝ. et est hec. Contrarie sunt ille inquibus enuntiatur aliqõ pdicatum affirmatie de aliquo sbiecto z negatiue de eodem subiecto vl'i vl'r sumpto. Et declarat quid est terminuz teneri vl'r. et est ipsum teneri cũ signo vniuersali. vt omnis hõ albus est: nullus homo albus est. Tertia cõclusio tangit diffinitõez subcontrariaruz et est hec. Subcõtrarie sunt ille inqbus enuntiatur pdicatum affirmatie vel negatiue de eodē sbiecto vniuersali nõ vl'r sumpto. Et quãuis ille nõ sint ꝛrie tamen ꝛtingit illa q̃ significant p eas esse contraria. et inuit qꝛ vl'e teneri nõ vniuersalie est terminũ ꝛmunem sumi sine signo vniuersali. quia istud signum omne nõ est vniuersale sed significat vl'r. i. denotat qꝛ terminus cui additur tenet vniuersalie p omnibꝰ suis suppositis p quibus distribuit p tale signum. Circa hoc tamen remouet vnũ dubiũ qꝛ dictum est qꝛ in aliqua ppositione enuntiatur vniuersaliter per additõez huius signi omnis ideo posset aliquis dubitare. Utrum debeat addi subiecto vel pdicato: vel etiam ex hoc qꝛ dictũ est: subiectum aliquãdo teneri vniuersaliter potest aliquis dubitare an pdicatũ possit teneri vl'r. hoc remouet dicens qꝛ non. quia nulla affirmatio erit vera in qua de aliquo vniuersali predicatur vniuersale vniuersaliter sumptuz. vt ista est falsa omnis homo est omne animal. Quarta conclusio tangit diffinitionem ꝗdictoriaruz. Contradictorie sũt ille in quarum vna affirmat pdicatum vniuersalie de subiecto: z in alia idem pdicatũ negatur ñ vniuersalie sed pticularie de eodē subiecto vl' econtra. vt omnis homo albus ē: non omnis homo albus ē: quidaz homo albus est: nullus homo albus est:

Quarta g° Contradictoria

Sciendũ tertio qꝛ circa hunc

textum incidunt tres difficultates. Prima ē Qualiter intelligit istud verbũ textus qꝛ contradictio est affirmatio et negatio opposite: cũ tamen contradictio sit q̃dam relatio media inter affirmationē et negationez et relatio semp distinguatur a suis extremis. Rsidet qꝛ ibi ē pdicatio materialis in qua pdicatur fundamẽtum vel subiectum de relatõe fũdata in ipso: ad modum quo dicerem qꝛ pater est homo: Aliter posset dici qꝛ ista propositio intelligit exponẽdo concretum pro abstracto vt sit sensus. Contradictio est affirmatio et negatio opposite. i. est oppositio siue repugnantia q̃ est inter affirmationem et negationem. Secũda difficultas. qualiter intelligitur illud dictuz textus. Quando autē in vniuersalibꝰ nõ vniuersaliter non sunt contrarie q̃ autem significantur ꝛtigit esse ꝗria. Respondetur qꝛ sic debet intelligi quamuis enim propositiones inquibus enuntiatur particulariter pdicatum de subiecto affirmatiue et negatiue non sint contrarie fm modum enuntiandi. tamen contingit eas fm rem significatam esse contrarias z hoc est verum quando sunt in materia naturali vel remota. q uia subcontrarie in materia naturali vel remota equipollent contrarijs Tertia difficultas. Quomodo est intelligendum illud dictum textus: illud qõ est vniuersale predicari vniuersaliter non est verum. Respondetur per quatuor dicta. Primum dictum vniuersale vniuersaliter sumptum non est aliquid aggregatum ex termino communi et signo vniuersali: sed est terminus cõmunis distributus: ita qꝛ omnis terminus communis distributꝰ dicitur esse vniuersale vniuersaliter sumptum Primum patet quia aggregatũ ex termino cõmuni et signo vniuersali non ē vl'e ergo non est vniuersale vniuersaliter sumptũ Secundum patet quia terminus cõmunis distributus est quoddam vniuersale: vel ergo tenetur vniuersaliter et sic habetur propositum: vel tenetur non vniuersaliter et hoc est falsuz quia tunc non esset distributus. Secunduz

dictum. In qualibet propositione negatiua cui⁹ pdicatum est terminus cōmunis pdicatur vniuersale vniuersalitē sumptū. patet quia cuiuslibet propositōis negatie pdicatū si sit distribuibile distribuitur. sed termin⁹ cōis distribut⁹ est vniuersale vniuersalitē sumptū vt patuit ex pcedenti dicto g̃. Tertiū dictū in propositione affirmatiua vera quandoqz pdicat vniuersale vniuersaliter sumptuz patet. qz istius ppositionis tantū animal est hō pdicatum distributur: qz infert istam vniuersalē: omnis hō est animal: in qua subiectū distribuit: qd̄ quidem subiectum erat pdicatū potis exclusiue. g̃ in ista exclusiua tantū animal est homo: istud pdicatum hō distribuit: Item in ista ppositione omnis hō est ipsemet pdicatū distribuit saltē distributōe sigillata. g̃ in propositōe affirmatiua vera pdicat aliquando vniuersale vniuersalitē sumptū. Quartū dictū. Ad hoc qz aliqd̄ pdicatum pdicet vniuersalitē de subiecto nō oportet illū pdicato addere signū vniuersale: sed subiecto. et hoc est qd̄ inēdebat arestotiles in passu palegato.

Conclusio responsalis tantū

tres sunt species oppositiōis formales ppositionū· patet satis ex dictis in secundo nōbili.

Dubitatur primo vtrū con

trarie repugnēt in veritate tantū: et subcōtrarie in falsitate tantū: contradictorie formaliter repugnent in veritate et in falsitate simul'. Pro dubio est supponendū qz arestotiles in hoc secūdo capitulo determinat de quadā pprietate ppositionū oppositaz q̄ vocat lex oppositionuz. et ptinet quinqz conclusiōes. Pria Conclusio tāgit legem ptrariaz. et est hec. Cōtrarie sunt vl'is affirmatia et vniuersalis negatia. vt ois hō est iustus. null⁹ homō est iustus. ideo impossibile est eas ēē veras simul. Secūda conclusio tangit legē scōtrariaz. et est hec. Subcōtrarie pnt simul esse vere. vt qdaz homo est albus: qdam hō non est albus: vez tamē arestotiles nō nomiat illam oppositionē subcōtrariā: sz a boetio vocat oppositio subcōtraria. Tertia cōclusio tangit legē ōdictoriarum. et est hec. In ōdictoriis tā vniuersaliū q̄z singulariū necesse est alterā esse verā. et alterā esse falsam. vt sortes est albus: sortes nō est alb⁹: Et ex hoc textu pnt elici duo correlaria· Primū est qz q̄dam sunt ōdictorie de subiecto cōi: et q̄dam sūt ōdictorie de subiecto singulari. Secūdū correlariū qz singularis affirmatia z singularis negatia eorūdē extremorū ōdicāt. et ideo nō est idem iudicium de ipsis quantū ad oppositōes sicē de ptib⁹ et indefinitis: quibus conuenit oppositō scōtraria. Quarta conclusio repetit legē subcōtrariaz vt illā probet. et est hec. Subcōtrarie sunt simul vere: q̄ repūgnant in falsitate. Primā partē arestotiles pbat quatuor exēplis. Primū exēplum ē istud. Iste sunt subcōtrarie hō est alb⁹: homo non est albus: et tamez sunt simul vere. ergo due subcōtrarie possunt simul esse vere. Secundum exemplum. Iste sunt subcōtrarie hō est probus: homo non est probus: et tamen sunt simul vere. qd̄ patet. quia iste sunt simul vere homo est pbus: homo est turpis. sed ad istam homo est turpis sequitur ista homo nō est probus. g̃ iste due subcōtrarie hō est probus hō nō est pbus stabunt simul in veritate. Tertium exēplum est istud: Iste sunt subcontrarie homo est pulcer: homo non est pulcer: et tamen sunt simul vere. quia iste simul stant homo est pulcer: et homo ē fedus. sz ad istaz homo est fedus sequit ista hō non est pulcer. ergo iste simul stabunt hō est pulcer. hō non est pulcer. Quartum exēplum est istud· Iste subcontrariantur homo est: hō nō est: et tamē sunt simul vere. quia iste due simul stant hō est: homo fit: sed ad istam homo fit. sequitur ista hō non est. quia qd̄ fit non est. g̃ iste due simul stabunt homo est: homo non est· Ucz tamen posset dici qz istud exemplum non ponitur pquarto exemplo: sed ponitur tāq̄ pbatio pseni exempli: in quo dicebatur qz iste due sunt simul vere homo est albus: homo nō est albus. patet. quia iste simul stant homo ē albus: homo fit albus · sed ad istam homo fit albus: sequitur ista homo non est albus. qz qd̄ fit non est. ergo iste due homo est albus homo non est albus erunt simul vere. Quinta Conclusio remouet vnum dubium. dictuz est enim qz iste sunt simul vere: est homo albus: et non est homo albus. ideo possz aliquis credere qz etiā iste essent simul vere: ē hō albus: et nēo est alb⁹. quia ista ppositō nō ē hō alb⁹ videt ēē eadē et idē p̄ re cū ista nēo est albus. Hoc dubiū remouet arestotiles dicēs qz iste ppositōes nō ē hō alb⁹: et nēo ē alb⁹: nec sūt eēdē: nec idē significāt: nec ex necessitate sūt sil' vere. Ueruntamē extra textū pt dici qz ista ppositio nō ē hō alb⁹ ē distinguēda. qz vel i negatio cadit supra copulā et sup illō qz segē eaz: et sic ipa egualet de vi fmōis isti nemo ē albus. Alio mō potest intelligi qz vtus negationis cadat supra illud ēbum est: nō autē supra illū terminū hō. et in hoc sensu dicit arestotiles qz ipa nō egualet huic nēo est albus:

quia ista nemo ē alb⁹ est vniuersalis negatiua. ſz illa nō est homo alb⁹ est indefinita negatia. Et huius confirmatō ꝓt esse: qz antiqui ymaginabāt duas indefinitas diuerse q̄litatis et eorūdē extremoꝝ esse ꝯdictorias: qbus volēs arestotiles ꝯdicere dicit ista indefinita negatia ſcz nō est hō alb⁹: nō equalet isti vl'i negatiue: nemo est albus. et ideo indefinita negatia nō ꝯdicit indefinite affirmatiue ſibi opposite.

Dubitatur secūdo vtrū contradictio sit maxia oppositio. Et vi² q̄ nō. qz maxia oppositio nō includit in minori. ſz oppositio ꝯria infert et includit ꝯdictoria· q̄ oppositio ꝯtraria est ſūma oppō ⁊ nō ꝯdictio. Ad dubium respōdet ꝑ quiqz dicta. Primū dictuz Lōtradictoria cōplexa maxie repūgnāt. patet quia repūgnāt in veritate et falsitate: in q̄litate et q̄ntitate ſimul: qō nulli alioꝝ oppositorum ꝓuenit. Lōtraria enī solū repūgnāt in veritate: qz possunt simul eē falsa. ⁊ subcōtraria repūgnant in falsitate tantū: qz possunt ſimul eē vera. Secundū dictū. Lōtradictoria incōplexa maxie repūgnant extēsiue. patz qz illa maxie repūgnant extensiue q̄ ſub diſiūctione ſumpta verificāt de quocunqz ꝓceptibili: ſiue ſit ens ſiue nō ens. sed ipsa copulatiue ſūpta de vno conceptibili verificari possunt. ſz contradictoria sunt hᵒmōi. nulla enim ratio conceptibilis potest alteꝝ ꝯdictorioꝝ ſubterfugere 4ᵗᵒ metha. q̄ ꝯdictoria maxime repūgnāt extensiue. Tertiū dictū. Lōtradictoria maxime repūgnant intēſiue. patet qz illa dicuntur maxime repugnant intēſiue q̄ bſit maxmā inꝑpossibilitatem ad esse ſimul in eodem. ſz contradictoria sunt huiusmōi: quia per nullā potentiam possunt de eodē verificari aut esse in eodem. Quartū dictū. Lōtradictoria maxime repūgnāt excluſiue. patet quia excludūt qōcunqz cōmune in quo conueniunt. in nullo enim cōmuni ꝓueniunt ꝯdictoria. Quartum dictum. Contradictoria possunt maxime ⁊ minime repugnare pmiſſiue et fundamentalit quia possunt fundari in maxime diſtantibus et etiam in hijs q̄ minime differūt. ſicut in hiſ q̄ differunt ſolum ex natura rei: vt ſunt diffinitio et diffinitum. Et ad rationē in oppositum factam. rñdetur ꝑ diſtinctionē. quia contraria possunt duplicit ꝓſiderari. Uno modo ꝑſcise i ſua ratione formali ꝑſcindente a quacunqz oppōe. et ſic nec inferunt nec includūt contradictoria. Alio modo possunt capi nō ꝑſcise: ſed permiſſiue: vt ſcilicet ſecum permittunt contradictoria: et ſic inferunt et includūt contradictoria:

Dubitatur tertio vtrū vniᵒ affirmationis ſit tantum vna negatio oppoſita. Pro ſolutione est ſupponendū q̄ arestotiles in tertio capitulo determinat de vnitate et pluralitate propoſitionum oppoſitaꝝ. Et intēdit quatuor ꝓcluſiones. Pria ꝓcluſio est hec Uniᵒ affirmatōis ē vna negatō ſibi oppoſita. patet qz negatō debz illud idē negare qō affirmatō affirmauit. et etiā de eodem: ſiue illō idem ſit vl'e ſumptū vl'r: vel nō vl'r: ſiue ſit ſingulare. q̄ vnius affirmatōis est vna negatio. Aſſicedēs patz. qz ſi negatio negat aliud de eodē: vel idem de alio: tunc talis negatō non erit oppoſita tali affirmatōi: ſz erit ab ea diuerſa. Secūdo ꝓbat idē exēplarit in duabᵒ ſpetiebus oppoſitionis. Primo in oppoſitōe ꝓtradictoria per tria exēpla. Primuz exēplum est quando ſbiectum tenet ſingularit. qz huic affirmatōi ſortes albus est: opponit ꝯdictorie illa negatio q̄ est. ſortes non est albus· Secūdum exemplum: huic affirmatōi: omnis hō albus est: ꝯdictorie opponit illa negatio: nō omnis homo albus est. Tertiū exēplum. Iſti affirmatōi aliquis hō albus est: opponit illa negatio: nullus hō est albus. De ſubcōtrarijs dat vnum exēplum. qz illi affirmatōi q̄ est hō est albus: opponit illa negatio q̄ est: hō nō ē albus. q̄ vni affirmatōi vna est negatio oppoſita. Poſtea epilogat ea q̄ dicta ſūt dicens q̄ exꝑdictis patz q̄ oppoſitaꝝ ꝓpoſitōnum. Alie ſunt cōtrarie ⁊ alie ꝯdictorie. ꝓpter dēdo ſbcōtraria incōtradictorijs. patz etiā q̄ non in oibᵒ oppoſitis ſi vna ē vera alia ē fl'a: ſz in aliqbus tm. Secūda ꝓcluſio tāgit diocz affirmationis vniᵒ et negatōis vniᵒ. et est hec. Affirmatō ⁊ negatio vna est illa q̄ vnuz de vno ꝑt ſiue vl'e ſumat vl'r ſiue nō vl'r. vt omis hō albᵒ est: non omis hō albᵒ est: n ᵒ hō albᵒ ē: qdam hō albus est: ſuppoſito q̄ albū ꝑ ccᵗ vnū. qz ſi nō ſcaret vnū: ſz plura nō ēēt ꝓpoſitō vna. Tertia ꝓcluſio. Oñ ᵗ qd ſit enuntiatō pl'es et ē hec. Enuntiatō in q̄ ponit terminᵒ equocᵒ ipoitᵒ ad ſignificādū diuerſa ex qbᵒ nō fit vnū ē ꝓpoſitio pl'es et nō vna. patz qz ſi hoc nomē tunica imponat ad ſignificādū hoiez ⁊ equū: tūc iſta ꝓpoſitio tunica est alba nō ē vna ſz pl'es: qō pz qz caſu ſtāte nihil refert dicere q̄ tunica est alba vel q̄ hō est albᵒ ⁊ equᵒ est albᵒ. ſed iſte multa ꝑ ᵐᵗ et nō ſūt vna ꝓpoſitō. ſz plures: eo q̄ equᵒ et hō nō ſunt aliqd vnū. q̄ iſta ꝓpoſitio tunica est alba: nō erit ꝓpō vna. ſz plures Quarta ꝓcluſio (q̄ est correlaria) est hec. In hiſ affirmatōibus et negatōibus in qbus po-

nitur terminus equocus nō est necesse alterā
ptem esse verā et alterā ptē esse falsaz. qō pos
set sic ꝓbari quia negatō poterit aliō negare
qō affirmatō nō affirmauit. Extra tertū potest
ad dubiuz respōderi ꝑ vnā distinctōez. qz vel
intelligit de oppositōe ꝗdictoria: vt sit sensus
q̄ vni affirmatōis est vna negatō sibi ꝗdicto
rie opposita. et iste sensus est ver: sz nō ē de
mēte arestotilis qui dictā ꝓpositōez probat in
subcōtrarijs vt patuit. Alio mō potest intelli-
gi in eodē genere oppositiōis vt sit sensus q̄
vniuersali affirmatie tātū ꝛtrariat vltis nega-
tiua: ⁊ pticulari affirmatie tantū ſbcōtrariatur
pricularis negatiua: vniuersali vero negatiue
tantū ꝗdicit pticularis affirmatia: et iste sens
est verus et de mēte arestotilis.

Ad rationes ante oppositum

Ad p̄mam patz solutio in p̄mo notabili. Ad
secūdā. Et ad ꝓbatōez mioris rndet dilling-
ucēdo antecedēs et ꝛsequēs. qz hec determina-
tio ꝑ eodem tpe vel simul pt determiare hoc
ꝗbuz pñt: et sic ꝛce ² añs et ꝛñs: sicut bene ꝓ
bat argumētuz. Alio mō potest determiare ꝗ
verbum esse: et sic añs q̄z ꝛñs sūt false. Ad
tertiam negat minoz. Et ad ꝓbatiōez ꝑ p̄ma
pte ōz q̄ tā azin q̄z hō recte iudicāt: sz tamez
nō segt q̄ iste due ꝗdictorie sint simul vere: ꝗ
tribul est sapid: et hic tribul nō est sapidus
qz azinus nō iudicat q̄ hic tribul sit sapidus.
simpliciter: sz q̄ sit sapid sibi: et illud iuditiū
est verz. sz etiam canis iudicat q̄ ꝗ tribul nō
est sapid sibi: iō fugit illū. sz hō ꝑ apparen-
tiā iudicat q̄ iste tribul est sapid azio et per
expientiā iudicat q̄ nō est sapid sibi: et hoc
totū est verū. nec ex istis rectis iuditijs pt hī:
nisi q̄ ille due sunt simul vere: iste tribul est
sapid azino: et iste tribul nō est sapid hōi
q̄ nō ꝗdicūt vt clare patz. Ad ꝓbatōez scōe p-
tis mioris qñ ꝑ ⁊ q̄ iste due sint simul false: e
go dico falsuz: ego nō dico falsū: ōz q̄ affir-
matia est falsa casu stante: qz eqpollet isti: e-
go dico aliqd ft'm aliud ab isto ego dico fal-
sum q̄ est falsa. sz sua negatia: scz ista: ego nō
dico falsuz. est vera. qz eqpollet isti vere ego
nō dico aliud falsū ab hoc falso. Et hoc totuz
ꝛfirmat ꝑ talē regulā q̄ termin nūq̄z pt sup-
ponere ꝑ toto cui est ꝑs. ideo hec dictio falsū
nō potest supponere ꝑ ista tota ꝓpositōe ego
dico falsū: sz supponit ꝑ vna alia ꝓpositione
falsa. Alit respōdet ꝑ quinqz dicta. Primuz
dictū. Omnis propositio falsificās seipam est
falsa. patet qz ad veritatē copulatie regrit ve
ritas omniū suaz partiū. sz impossibile ē ista
duo p̄dicata verum et falsum copulatie sūpta
verificari de eadē propositōe. q̄ ꝓpositio sig-
nificans se esse verā et falsam est falsa ex quo
nō potest eē ita sic ꝑ ipsā significat. sz sola ꝓ
positio significās se eē veraz et se eē falsaz de
seipaz falsificare. q̄ omnis ꝓpositō falsificās
seipaz eē falsa. Secūdū dictū. Ista ꝓpositio
ego dico falsū habz duplex significatū. vnuz
materiale. et aliud ꝛsecutū. Significatū ma-
teriale est illud q̄ habz ꝓpositio ex hītudine
suoz terminoz. Sz ꝛtum ꝛsecutū est illud sig
nificatū qō in bona ꝛsequētia infert sequi ex
materiali ꝗ to ꝓpositōis. Tertiū dictū. hec ꝓ
positio ego dico falsū ꝗ se esse verā et se esse
falsaz: p̄mū patz qz cū sit affirmatia ex sua sig
nificatōe materiali siue gñali significat ita eē
sic ꝑ eam significat. sed ita eē sic ꝑ ꝓpositōez
significat est ipaz ꝓpositoez esse verā. q̄ illa ꝓ
positio ego dico falsum ꝗ se esse verā. Sed
q̄ significet se esse falsā patz. qz de significa
to ꝛsecutiuo significat seipaz esse falsaz. nam
bene sequit hec ꝓpositio ego dico falsuz ē ve
ra. q̄ ita est sicut ꝑ ipaz significat: et vltra ita ē
sic ꝑ ipaz significat: ⁊ significat ꝑ ipaz me di-
cere falsum. q̄ verū est me dicere falsum. mō
nihil dico nisi istam ꝓpositōez ego dico falsū
q̄ ista est falsa: et ꝑ ꝛsequens sequit ad ipsaz
esse verā: ⁊ ipsaz eē falsaz. Ex quo infert q̄ hc
ꝓpositio ego dico falsum est vna ꝓpositio in
solubilis falsificans seipam. et ideo est falsa.
Quartū dictū. Ista ꝓpositio negatia ego nō
dico falsum: non est ꝗdictoria istius affirma-
tiue: ego dico falsum. patz p̄mo. qz est simul
falsa cū sua affirmatiua: vt facilit posset pro
bari sicut de ꝓcedēti. patet scōo. supposito q̄
ista ꝓpositio affirmatia: ego dico falsum sig-
nificet ꝑ illaz litteram a: et ista negatiua ego
nō dico falsū significet ꝑ b: tunc sic ar ² A sig
nificat seipsū esse falsum: vt p̄us ꝓbatū est: ⁊
b. significat b nō esse falsum: vt similit ꝓba-
retur. q̄ nō ꝗdicunt. tenez ꝛnia qz ꝗditio est af-
firmatio et negatio eōdez de eodē. sz in affir-
matiua affirmat hec p̄dicatum eē falsū de a:
et in negatia neget illud idē p̄dicatū de b. q̄
non affirmet et neget idez de eodē. Quintū
dictū. Cōtradictoria istī affirmatie ego dico
falsū: est ista: nō ego dico falsū: put illa nega
tio nō fert sup̄ totā ꝓpositōez. patet ista affir-
matia ego dico falsum eqpollet isti ꝓpositiōi
mētali copulatie: scz verū est me dicere falsuz
et falsū est me dicere verū. mō copulatie ꝗdi-
cit vna disiūctia de ptib ꝗdicētib. sz ista: nō
ego dico falsū: equalet vni disiūctiue mentali
de ptibus ꝗdicentibus: scz isti: falsum est me
dicere falsuz: vel verz est me dicere falsuz: ⁊ ꝑ

consequēs ipa cōtradicit pōni affirmatie. Et cō firmat qz affirmatia est falsa: sz ista negatia est vera: et possunt simul esse vere vel false. g contradicunt.)

Queritur sexto. vtrū aliqua

ꝓpositio singularis de futuro ꝓtingēti sit determiate vera vel falsa. Et ar² pmo q sic. qz hec est determinate vera dies iudicij erit: solorietur cras. et tamē sunt de futuro ꝓtingēti g. Secūdo ar² hec est necessaria. Omne futurū ꝓtingens est futurū: cū idē pdicet de se ipso. g pt modificari mō necessitatis: et sic ista erit vera. omne futurū ꝓtingēs necessario est futurum. sz illud qd necessario est futurū eueniet de necessitate. g omne futurū ꝓtingens de necessitate euenier: et p ofīs ꝓpositio q est de futuro ꝓtingēti ē determiate vera. Tertio sic. Deus eq determiate ꝓgnoscit futuꝝ ꝓtingēs sic psens et futurū. g futurum ꝓtingens est eq determiatū ad esse verū sic psens vel pteritū: et p ꝓsequēs aliq ꝓpositio de futuro ꝓtingēti ē determiate vera. Afīs patz qz fm augustinū sup genisi: deus nō nouit alic facta q̄z fienda. sz certū est q de⁹ facta ꝓgnoscit determinate sic sunt vel fuerūt. g et determiate ꝓgnoscit fienda. Pria ꝓsequētia declarat. qz illud qd nō est determiate verū nec falsuz nō est ab ali quo intellectu determiate sci ¹ᵉ vel ꝓgnoscibile. g si futuꝝ ꝓtingēs sit a deo determiate scitum sequtur q erit determiate vezꝝ vel falsum. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo qꝰ pro de-

clarātōe termiorꝝ ponūt quinq; distinctiōes. Prima est. ꝓpositōnū alia est de sbiecto vl'i: et alia est de subiecto singulari: Secūda distinctio. ꝓpositōnū q̄dam sūt de psenti: q̄rum copula est psentis tpis nō ampliata. Alie sūt de pterito qꝝ copl'a ē pteriti tpis. z alie de futuro q̄rū copula est futuri tpis. Tertia distinctio ꝓpositōnū q̄dā sūt necessarie: q̄dā impossibiles: et q̄dā ꝓtingētes. Unde illa ꝓpositio ꝑ necessaria cᵒ significatū nō potest nō esse: siue que nō pt esse falsa. Et illa ꝑ impossibilis cᵒ significatuz nō pt esse: seu que nō pt eē vera. Illa vero ꝑ ꝓtingēs cuⁿ⁹ significatū pt esse et nō esse. Ex quo sequt q illa ꝓpositō est singl'aris de futuro ꝓtigenti cuⁿ⁹ sbiectum est terminⁿ⁹ singularis z copula est futuri tpis: et cuⁿ⁹ significatū pt fore et nō fore. Quarta distintio. Aliq ꝓpositio pt dici determiate vera triplicit. Uno mō ꝓut illa dictō determinate excludit falsitatē et possibilitatē ad ipsaz ꝓ q̄libet tpe: et sic illa est determiate vera q sic erit vera q ꝓ nullo tpe pt eē fl'a: sic ē ꝓpositio necessaria. Secūdo mō pt dici determiate vera ꝓut determiate excludit falsi ᵗᵉ ᵐ z possibilitatem ad ipsaz falsitatē: nō simplicit ꝓ oi tpe: sz ꝓ illo instāti ꝓ quo est vera. et sic illa ꝓpositō est determiate vera q̄ sic est vera q ꝓ illo tpe ꝓ quo est vera nō potest esse fl'a: cuⁿ⁹ mōi est ꝓpositō ꝓtingēs de pfiti. Tertio mō ꝓ ꝓpositio determiate vera ꝓut determiate excludit falsitatē: sz nō potētiā ad falsitatē: etiā in istāti ꝓ quo ipa est vera. et sic illa ꝓpositō est determiate vera q̄ sic est vera q nō est fl'a: licz possit eē fl'a ꝓ eo tpe ꝓ q̄ est vera. sz illa ē determiate fl'a q̄ sic ē fl'a q nō ē vera licz possit eē vera pro illo tpe pro q̄ ē falsa. Ex q̄ inferūtur tria corelaria: Primū q oīs ꝓpō ē determiate vera vel falsa B vltio mō. patz qz nisi sic seq̄ret q esset aliq ꝓpositio q̄ non esset vera nec falsa qd est falsuz. Secundū corelariuz. non omnis propositio est determiate vera vel falsa pmo vel secūdo modo. qz alic nulla propositio esset simplicit ꝓtingēs ad vtrūlibet. Tertiū corelariū. Omnis propositō singularis de futuro ꝓtingēti ē determiate vera vltio mō: z nō pmo mō aut secūdo. Quīta distictio: Ista propositio: nō est necesse infuturis ꝓtingētibⁿ⁹ alterā determiate esse verā vel falsam pt bre triplicē sensuz. Unus est sensⁿ⁹ qñ aq̄libet pte disiuncti remouet necessitas: et tūc est sensⁿ⁹ q infuturis ꝓtingentibus vna ps nō est necessario vera nec necessario falsa: et sic est vera. qz q̄libet pars est ꝓtingent vera vel falsa. Secūdus sensus attendit fm q necessitas negat a tota disiuctia: vt sit sensⁿ⁹: hec disiuctiua non est necessaria: infuturis ꝓtingētibⁿ⁹ altera ps ē vera vel ipsa est falsa. Tertius sensus est pro vt negat necessitas a propositōe kathegorica de disiuncto extremo: et tunc est sensus: hec kathegorica non est necessaria: altera pars est vera vel falsa: et sic iste sensus est falsus.

Sciendum secūdo. qꝰ in hoc

quarto capitulo ingrit philosophⁿ⁹ in quibus propōsitōibus est determiate veritas vel falsitas. et ꝓtinet duas ptes principales. In q̄rum pma ingrit disputatie intentū. et intendit tres cōclusiones. Prima cōclusio est hec. In omnibus ꝑdictoriis de psenti et preterito necesse est vna ptem determiate esse verā et alteram esse falsam: siue sit de subiecto singulari siue de subiecto vniuersali. tamē insudcōtrariis B tioni est necesse. sicut probatum est pus. Secunda cōclusio in cōtradictoriis singularibus de futuro ꝓtingēti non est necesse alteraz ptē

prima pte

secūda pte

esse determinate verax et alterax falsax. pbat duabus rōibus. Prima ratio est ista. qz si omis affirmatio vel negatio de futuro pringenti sit determiate vera vel falsa: seqrek q oia de necessitate euenirēt. pñs est falsuz. g̃ et añs. pñia patet casu posito q aliquis bō dicat aliqd futurū: puta q sortes currat: et alius dicat B nō esse futurū: puta q sortes nō currat: tūc sic a² qz si omis affirmatio vel negatō de futuro cōtingēti sit determiate vera vel falsa: necesse ē alterū illoz determiate dicere verū et nō vtrūqz: qz accipiūt duo ꝑdictoria q̃ non pringit sit esse vera : et si alē illoz dicat veruz determiate: tūc necesse est sic esse vel nō sic eē sicut ꝓ̃ ille qui dicit determiate verz: et p ꝓsequēs illō de necessitate eueniet. Hanc ꝓsequētiā pbat arestotiles p simile in illis de pseni. qz si verz est dicere albū est: tunc necesse est albū esse : et si verū est dicere q album nō est: tunc necesse est albū nō eē: et ecōtra. vt si est album verū est affirmare albū eē: et si nō est albū etiam verū est negare albū non esse: et si nō est album tunc ille qui affirmat albuz esse mēti et si affirmās album esse mentitur g̃ a simili si alter illozum determinate verux dicit: tunc alterum illoz dictozum necessario erit verum·et sic omnia de necessitate euenient. et si omnia de necessitate euenient sequitur q nihil fiet a casu aut ad vtrumlibet. Illud enim fit ad vtrū libet qō non magis est determinatum ad esse q̃z ad non eē: puta quod non magis se habet vt fiat quam vt non fiat·sed cum necesse sit illum qui affirmat vel illum qui negat dicere verum : sequitur q res erit determiate ad eē vel non esse. Secūda ratio si omnis affirmatio vel negatio essz determinate vera vel falsa sequerek q de illo qō nunc ē album semper fuit verum dicere determinate q B erit albuz et si sic non potuit non fieri albū: et si non potuit nō fieri album tunc impossibile fuit ipsuz non fieri album : et si impossibile fuit ipsum nō fieri album: sequitur q necesse fuit ipsum fieri album : et per consequens si omnis affirmatio vel negatio sit determinate vera vel falsa sequerek q omnia q̃ sunt futura necē ē fieri: et de necessitate eueniet : et sic nihil fiet ad vtrumlibet neqz a casu .quia illud qō fit a casu non fit ex necessitate. Tertia conclusio. In propositionib⁹ cōtradictozijs necē est alteram partē eē veram. nec potest dici q neutra sit vera. pbatur duabus rationib⁹. Prima est hec. quia si affirmatio sit falsa: negatio eius ō erit vera. et si negatio sit falsa: tunc sua affirmatio erit vera g̃. Secunda ratio· quia si neutra eēt vera tolleretur contingens ad vtrumlibet. Nam si verum est dicere determinate q aliquid est album: oportet ipsum eē album: et si verum est dicere q aliquid fit magnum: oportet ipsum eē magnum: et si erit cras veruz dicere q est album etiam cras erit albuz: et si cras erit verum dicere q sit magnū tunc ipm erit cras magnum . ergo si verum est q neqz erit neqz non erit oportebit ipsum neqz eē neqz non eē: qō est contra rationem cōtingētis ad vtrumlibet qō est indifferēs ad hoc q possit fieri vel non fieri · vt nauale bellum nō oportet fieri nec non fieri. Ex quibus concludit arestotiles q si incontradictozijs de futuro contingenti siue sint de subiecto vniuersali siue singulare necesse sit alteram ptem determinate eē veram et alteram determinate falsam: sequik q nihil erit ad vtrumlibet : sz oia fiunt vel erunt ex necessitate: et p consequēs non oportebit nos neqz cōsiliari neqz negotiari: eo q consilia fiunt de his q̃ possunt aliter se habere: siue etiam laboremus ad hoc q eueniat aliquid:siue non laboremus: cū nunqz propter nostrum laborare fiat aliquid: cū oia sint ex se determinate ad sic fieri vel non fieri

Sciendū tertio q circa hūc:

rertum incidūt tres difficultates. Prima ē Utrum consequentia quaz facit arestotiles in secunda ratione probante primam cōclusionē sit bona: q̃ est hec: si omnis affirmatio vel negatio eēt determinate vera vel falsa sequerek q de illo qō nec est album semper fuit veruz dicere hoc erit album. Et videtur q non.quia licet de eo qō nunc est albuz fuerit prius intēpore preterito propinquo presenti nunc verz dicere hoc erit album : non tamen oportet q in toto tempore preterito semper fuerit veruz dicere hoc erit album. Ad difficultatez respōdetur q ꝑdicta consequentia est bona . Et ad cauillationez contra factam respondet arestotiles q siue ante millesimum annum dictum fuerit q hoc erit album siue in tempore preterito propinquo presenti nunc hoc idē fuerit dictum nihil refert: qz propter tempus non mutatur veritas propositōis:sed est eadem semp quocunqz vel inquocunqz tempore proferat Secunda difficultas . Utrum bene sequatur omnis affirmatio vel negatio est determinate vera vel falsa q̃ illaz duarum contradictoriarum sortes curzet sortes non curzet altera ē determinate vera necario. Et vi² q sic.qz hāc consequentiam facit arestotiles in prima ratione probante primaz conclusionem. Et videt

etiam ꝙ non quia licet postquam iste due cō tradictorie sunt formate fit necesse alteram de terminate eē veram et altetam falsam: tamen antequam fuissent prolate non erat necesse al teram determinate esse veram et alteram fal sam. Ad difficultatem respondetur affirmatie Et ad cauillationes in oppositum factā respō det arestotiles ꝙ ad veritatem vel falsitatem illarꝝ ꝓpositionū nihil refert si aliquis affir mauerit vel negauerit eas. qꝛ res eodē modo se habent siue iste affirmauerit siue iste ꝓnega uerit. non enim ꝓpter nostrum affirmare vel negare erit res vel non erit: nec etiam refert si aliquis affirmauerit siue negauerit in mi lesimum magis q̄ꝫ in quantolibꝫ tpe. Tertia difficultas. Utrum incōuentia ad q̄ deducūt due rationes ꝓbantes p̄mam ꝛclusionem sint falsa et impossibilia: scilꝫ ꝙ omnia futura de necessitate eueniret: et ꝙ nihil fieret ad vtrū libet neqꝫ a casu. Rūdet arestotiles ꝙ sic con firmando per ꝑuas ratiōes. Prima ratio. qꝛ nos sumus p̄ncipium multoꝝ effectuꝫ p̄ no strum consilium et p̄ nostram negotiatiōes. ḡ non omnia de necessitate eueniunt. consequē tia tenet. qꝛ consiliū non est de eo q̄ ꝙ necessa rio. ē sꝫ q̄ ꝓtingenē euenit. ad̄cedens capit a restotiles ꝓ p̄ncipio: quo sublato tollitur tot ordo conuersatiōis humane. Secunda ratō quia multa sunt q̄ non semp actu sunt: ymmo possunt esse et nō esse: fieri et nō fieri. vt pos sibile est hanc vestem exscidi et non exscidi: quia licet sit impossibile ipam inscidi: non tñ inscidit̄ sed prius exterīē .i. vetustate cōtri pitur. similiter possibile est eam inscidi. quia non esset possibile eam prius exteri non esset possibile eam inscidi. ḡ non omnia de necessi tate eueniunt: sed q̄dam sunt ad vtrumlibꝫ q̄ sunt magis determinata ad esse q̄ꝫ ad non eē et q̄dam sunt vt implurib: sicut cōtingentia nata. Alia ꝙ ꝓtingunt vt impautiorib: sicut cōtingētia rara. Ex quo potest elici ꝙ tri ē ꝓ tingens scꝫ ꝓtingens natū: ꝓtingens rarū: et conting ēs ad vtrumlibet.

Conclusio responsalis ꝙ li cet aliqua ꝓpositio de futuro ꝓtingēti sub dis iunctiōe ad suā oppositā sit vera vel falsa: nul la tamē est determinate vera vel falsa. prima ps patebit in secūdo dubio sequēti: et secūda ps patet ex declaratione habita in secūdo no tabili:

Dubitatur primo vtruꝫ ali qua ꝓpositio de futuro ꝓtingenti sit aliqualiē determinata antequā ponat in eē. Ad dubiū

respondet ꝓ tres distinctōes et quatuor dicta Prima distinctio est hec. Duplex est indeterminatō. q̄dam est se tenēs ex ꝑte cause. et alia ē se tenens ex ꝑte effectus. Secūda distinctio Duplex ē ideterminatio se tenens ex ꝑte cau se. quedam est de in esse: et illa est quedam indeterminatio q̄ causa est indeterminata ad agere et ad non agere. Et ista indeterminatio de in esse: quia respicit extrema de inesse Sed alia est indeterminatio de possibili: qua sꝫ causa est indeterminata ad posse agere et ad non agere: et vocatur hec indeterminatio de possibili. quia respicit extrema de possibili: siue vt sunt possibilia. Tertia distinctio. Indeterminatio se tenens ex parte effectus ē duplex q̄dam est indeterminatio de inesse: q̄ effectus est indeterminatus ad ꝓduci. Alia ē ideterminatio de possibili: q̄ effectus est in determinatus ad posse ꝓduci et ad posse ñ produci. Et consimiliter possꝫ distingui de de terminatione sicut de indeterminatione: ꝙ q̄ dam est determinatio se tenens ex parte cau se: et q̄dam est se tenens exparte effectus: et exparte vtriusqꝫ scilicꝫ tam ex parte cause q̄ꝫ ex parte effectus. potest etiam distingui ꝙ q̄ dam est de in esse: et alia de possibili. Et hee distinctiones sunt satis note ex ꝓcedentib Et est aduertendum ꝙ determinatio de in eē posterior est illa de possibili. sicut agere ē p̄ terius ad posse agere. Primum dictum. q̄ libet effectus contingens anteqnam ponatur inesse est determiat determinatione de inesse sic ꝙ ista est vera: antecristus erit antequam in esse ꝓducatur antecristus. patet qꝛ nihil est scitum nisi fm ꝙ est verum. ergo nihil est determinate scitum nisi sit determinate verꝫ sed deus scit determiuate antecristum fore. ḡ ista est determinate vera antecristus erit. Mi nor patet quia si deus non congnosceret det minate sed tantum indeterminate et subdisiū tione futura contingentia sequeret ꝙ ita certaꝫ notitiam de futuris contingentibus posse mus habere sicut deus hꝫ. consequens est fal sum. patet tamen consequentia quia de quocunqꝫ futuro contingenti nos scimus sub ꝓdis iunctione ꝙ erit vel non erit. Et confirmatur quia homo agens per electionem prius de terminat illud q̄ꝫ ponat in esse. sed tale est fu turum contingens. ergo de futuro contingen ti non repugnat esse determinatum anteq̄ꝫ ponatur in esse. [illegible] dictum. Nullus effectus contingens est determinatus determinatione de possibili: sed est indeterminat patet quia illud q̄ potest fieri et non fieri: eē

et non esse est indeterminatum indeterminatione de possibili. sed quilibet effectus ꝓ ingens est huiusmodi. dicitur enim contingēs qō potest esse et nō esse. sicut voluntas quando vult tunc est ibi determinatio de inesse. qz ita vult et elicit actum volendi q̄ non elicit actum nolendi sibi oppositū: et non stante illa determinatione voluntas potest velle et non velle: cum sit libera. ergo est indeterminata de possibili: licz fuerit determinata de inesse Et si obiciatur ꝑ arestotilem in textu vbi vult q̄ in propositionibus de futuro ꝓtingenti ñ ē determinata veritas: Respondet q̄ licet determinate non possimus ꝓgnoscere q̄ sit illa pars q̄ debet euenire: tunc ab aliquo intellectu est illa pars determinate ꝓgnoscibilis. Iō licet tale futurum contingens quo ad nos sit indeterminatum: tamen in se est equaliter determinatum. Secundum dictum. Causa ꝓtingēs distinguitur a causa necessaria in hoc q̄ causa contingens est indeterminata ad effectum indeterminatione de possibili: puta ad posse agere et ad posse non agere: tamen ꝑt esse determinata determiatione de inesse · qz vel talis causa agit: et tūc est determinata ad agendum: vel ipsa non agit et tunc ipsa ē determinata ad non agendum. Sed causa ō necessaria est determinata determinatōe de inesse et de possibili. quia necessario agit et nō potest non agere. Quartum dictum. q̄ in determinatione de possibili stant p̄scise contingentia · quia in illo stta p̄scise contingentia q̄ prescise posito ponitur tota ratio contingētie sed posita in determinatione de possibili ponitur tota ratio contingentie ergo ꝛc. Maior patet quia contingens est qō potest esse et ñ esse · ista autem pertinent ad determinatiōez de possibili.

Dubitatur secundo vtrum.

sicut res se habet ad esse vel non eē. sic se habeat oratio formata de re ad veritatē vel falsitatē. ꝑ cuius solutione est supponēdum q̄ in hac secunda ꝑte p̄ncipali huius capituli determiat arestotiles veritatē q̄stiōis p̄us mote. et intendit tres ꝓclusiones. Prima cōclusio est hec. q̄ res p̄m se et absolute non sunt necessarie simplicit: sed ex suppositōe. patet qz omne qō est quando est necesse est esse: z oē qō non est quando non est necesse est nō eē: non tamen omne qō ē necesse est esse: nec oē qō non est necesse est non esse. quia nō est ió aliquid necessario eē quando est: et aliquid esse necessario simplicit. Similit non ē idez aliquid necessario non eē quando non est: et simpliciter necessario non eē: et illius propositionis posset extra textum assignari talis ratio. quia impossibile est idem simul eē et nō eē. et ideo quando aliquid est. impossibile ē idē sil' eē z non eē. ergo quam diu est necēe est ipsum eē. Similiter si aliquid non sit: tunc quam diu non est impossibile est ipsum eē: z per consequens nēce est ipsum non eē quam diu non est. quia impossibile non et nēce equalent. Secunda conclusio. Res comparata ad suum oppositum non habet nēcitatem eēntialit simpliciter: sed sub disiunctione ad suum oppositum: patet quia de quolibet nēce est q̄ sit vel non sit: vel q̄ sit futurum vel non futurum: licet neutrum seorsum sumptum sit necessarium determinate. vt non est necessarium nauale belluz fore cras: vel nō fore cras capiendo vtrumqz eorum. diuisim. quia talis veritas pertinet ad necessitatem absolutam: tamen sub disiunctione vnius ad alterum necesse est nauale bellum fore cras: vel non fore cras. quia hoc pertinet ad necessitatem disiunctam. Tertia conclusio. Sicut res se habet ad eē: ita se habent orationes de rebꝰ ad veritatem patet quia sicut sunt quedam res q̄ non sunt determinate ad eē. cuiusmodi sunt ille res q̄ sunt ad vtrumlibet: sic et sunt q̄dam orationes q̄ non sunt determinate ad veritatē et falsitatem: cuiusmodi sunt propositiones ō futuro contingenti · similiter sicut sunt quedaz res que non semper sunt nec semper non sunt sed vna est sub disiunctione ad aliam: ita sūt alique contradictiones in quibus necesse est alteram partem esse veram vel falsam: scilicz hanc vel illam: non tamen necesse est hanc ꝑtem determinate esse veram et alteram falsaz Ex predictis infert duo correlaria. Primum est q̄ non est necesse in omnibus contradictorijs vnam partem determinatam esse veram et aliam partem determinatam esse falsam. Secūdum correlarium q̄ non est simile de ō dictorijs q̄ sunt de futuro ꝓtingenti sicut de ill' q̄ sunt de presenti. Ex quibus omnibus patet detiatō veritatis q̄stiōis mote i p̄n ° hui ca ⁱⁿ.

Dubitatur tertio: vtum ista:

propō sit vera: oē qō est qñ ē nēce ē eē. rñdet ꝑ vnā distinctōez q̄ hec dictō qñ ꝑt duᵗ accipi Uno mō aduerbialit: Alio mō ꝓiūctōalit: vt scz equalet huic ꝓiūctōi si: sic pz ꝑ boetiū p̄mo libro de sillo ᵐᵃᵒ ꝓpo ᶜᵗᵒ: vbi dicit q̄ ita ꝑt fieri ꝓpō ꝓditōal' cū hac ditōe cū: sic cū ꝗ dictōe si. nā z ista ꝓpō cū hō ē aīal ē: ē cōditiōalis: sicut ista si homo est: animal est: et sunt eiusdem potestatis. Patet consequentia quia idem

est iudiciū de hac dictione qñ: sicut de hac dictione cum. Et de ꝗ scōo membro distinctiōis predicte ponunt tres distinctiōes. Prima distinctio. Si hec dictio qñ teneatur conditionaliter tunc ꝓpositio est duplex: qz potest esse ꝓpositio ypothetica ꝓditionalis: vel kathegorica de cōditiōali extremo. Scōa distinctio Si dicta ꝓpositio sit cōditionalis adhuc est duplex: eo q̄ necesse pōt determinare consequentiā z dicere necessitatē ꝓñe: z sic est vera. qz sensus est hec ꝓpositio ē necessaria. Omne qd̄ est est: si ipsum ē. Uel pōt denotare necessitatē ꝓñtis: z sic est falsa: qz sensus ē: Omne quod ē: si est de necessitate ē. Tertia distinctio. Si dicta ꝓpositio fuerit de cōditionato extremo est duplex: qz vel pōt esse de cōditionato predicato. z sic est vera: qz sensus ē: De quocūqz vez est dicere qd̄ est: De illo vez est dicere q̄ necessario ē si est. Uel potest esse de cōditionali subiecto: z sic ē falsa: z est sensus. De quocūqz vez est dicere q̄ est si est: de illo vez est dicere q̄ ipsum necessario ē. Sed si hec dictio qñ teneat aduerbialiter. Tunc respondetur ad dubiū per tres distinctiones. Prima est hec. Predicta ꝓpositio pōt dupliciter capi. Uno mō in sensu cōposito: z sic ē vera: z est sensus: hec ē necessaria. Omne quod est qñ est. Alio mō potest capi in sensu diuiso Pro quo ponitur z^a distinctio z est hec: Hec ꝓpositio capta in sensu diuiso est duplex: qz vel est tēporalis equipollens huic copulatiue omne qd̄ est. Aliquando ē: z oē tale cū est necesse ē esse: z sic ipsa ē falsa. qz scōa pars eius est falsa. Uel pōt eē kathegorica de tēporalī extremo: z tunc ponitur tertia distinctio: z est hec. Si dicta ꝓpositio fuerit kathegorica de temporali extremo adhuc ē duplex. qz vel potest eē de temporali subiecto z sic hoc totū oē quod est qñ est: se tenet a parte subiecti: et de eo denotatur verificari istud verbuz esse cum mō necessitatis: z sic est falsa. Uel pōt esse de temporali p̄ ^tē^: z tunc hoc totum qd̄ est: dicit esse subiectum: z totum residuū se tenet a pte predicati. z sic itez est falsa. qz bene sequitur: oē quod est de necessitate est qñ est. sed sortes est. g̃ sortes de necessitate est qñ est. cōclusio est falsa: g̃ aliqua premissarū: Non minor g̃ maior est propositum. Q̄ autē cōclusio sit falsa patet: qz hec ē falsa: Hec propositio ē necessaria sortes qñ est: est. g̃ z hec sortes de necessitate est qñ est. Consequētia tenet: qz si ꝓpositio modalis cui^ subiectum ē precise terminus singularis sit falsa in sensu composito erit etiā falsa in sensu diuiso. g̃ si ista propositio in sensu composito sit falsa. s. hec propositio est necessaria: sortes est qñ est: sil'r sua correspondēs de sensu diuiso erit falsa. s. ista sortes de necessitate ē qñ est. Uez tñ a quibusdā cōceditur vera ista propositio: Omne quod ē de necessitate est qñ est.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicitur q̄ ista propositio: Dies iudicij erit: ē determinate vera z necessaria: nō simpliciter z absolute: sed supposita reuelatione prescietis. sed ista propositio: sol orietur cras fm mentē phoz ponentiū mundum esse eternum est vera z necessaria: tñ simpliciter ē contingens z nō est vera determinate nisi penes tertium modū. Potest enī sol oriri cras z non oriri. Ad scōam dicit q̄ ista propositio: Oē futurum cōtingens necessario ē futurū potest capi in sensu composito: vt sit sensus: Hec ꝓpositio est necessaria: Omne futuz est futuz: z sic est vera. Uel potest capi in sensu diuiso: vt sit sensus: De quocūqz vez est dicere q̄ est futurū. de illo verū est dicere q̄ ipsum de necessitate est futurū: z sic est falsa. Ad terciaz dicitur q̄ aliquod futuz contingens lz sit determinatum determinatione de inesse: non tñ est determinatū determinatione de cōpossibili: vt patuit in p̄mo dubio.

Finis primi.

Liber

Ira secundus peri hermeni as Queritur primo vtrus a

negatia ad affirmatiuā predicato variato penes finitū ⁊ infinitum sit bona ꝓnia. Et arguit primo ꝗ primā partē: qꝛ negatiua nō ē causa illatiōis affirmatiue g̃ ex negatiua nō sequit affirmatiua. Antecedēs ptz per are lem p̃ prio rū: vbi vult q̃ ex puris negatiuis nihil sequitur. sed si ex negatiua debeat sequi ꝓclusio oz sibi addi vna p̃missa affirmatiua: g̃ negatiua nō pōt esse cā totalis inferendi aliquā conclusionē. Et ꝓfirmatur: qꝛ propositio negatia nihil ponit sed affirmatiua aliq̃ ponit. Mō ex nihilo nō sequit aliqd. g̃ ex negatiua nō sequitur affirmatiua. Scō sic ꝗ zam partē: qꝛ nō sequitur hō fuit nō albus g̃ homo nō fuit albus: qꝛ añs pōt esse vera ꝓnite existēte falso. Ponatur enī q̃ sortes heri fuerit niger ⁊ pridie albus: tūc hec est vera hō fuit nō albus: ⁊ hec est falsa hō nō fuit albus. In oppositū ē are leo.

Sciendum primo qꝛ pro declaratione terminoꝛ ponunt due distinctōes

⁊ duo dicta. Prima distinctio ē hc. Duplex est propositio. Quedā ē de subiecto finito: ⁊ ē illa cuius subiectū ē termin finit. Alia est de subiecto infinito: ⁊ ē illa cui subiectū est termin infinit. Scōa distinctio. Propositionum quedā sunt de p̃dicato finito: ⁊ sunt ille quarū predicata sunt termini finiti. Alie sunt de predicato infinito: ⁊ sunt ille quaꝛ totale p̃dicatum ē termin infinit. Ex q̃ sequit q̃ ille nō sunt de predicato infinito: sortes videt nō equū: in secana sunt nō pisces: sortes pōt non currere: ⁊ lapis est lignū nō albū. qꝛ in oibus istis totale predicatū non ē infinitatū. Primū dictum: q̃ propositio affirmatiua ⁊ ꝓpositio negatiua de eisdē extremis ⁊ eadē copula differunt abinuicē ex pte dispositiōis copule: qꝛ in ꝓpositione affirmatiua tem importatū p̃ copam nō distribuit: ſz in negam idē tps ĩmportatū p̃ copam distribuit rōe negationis: qꝛ ista ꝓpō: sortes fuit alb eqpollet isti. sortes i aliq̃ pte tpis p̃teriti fuit alb. ſz ista: sortes non fuit alb eq lcet isti: sortes in nulla pte tpis p̃teriti fuit alb. Exq̃ se ꝛ q̃ arguen ° ab affir ꝛ ad negam cauēdū ē q̃ nō arguat a nō distributo ad distributū ex pte tpis iportat p̃ copam. Scōm dictū. Ad veritatē tituli qōis regrit veritas 4oꝛ aliaꝛ ꝓpo m. Pria ab affirmatiā de p̃to finito ad negatiuaꝛ de p̃to infinito ē bōa ꝓnia. Scōa ꝓpō: ab affir a de p̃to infinito ad negam de p̃to finito est bōa ꝓnia. Tertia ꝓpō a negatiua de p̃to finito ad affir am de p̃to infinito ē bona ꝓnia. Quarta ꝓpō: a negatiā de p̃to infinito ad affir am de p̃dicato finito ē bona ꝓnia. Et hee oēs ꝓnie tenēt p lom a ꝗdictoriis de q̃cūqꝛ enī vere affirma ꝛ aliqō p̃dicatū: de eodē ve nega ꝗdicto hui p̃te ⁊ econtra.

Sciendum secūdo. qꝛ in hoc

zo libro determiat are leo de qbusdā passiōibus extrinsecis enūtiatiōis. s. de ꝓnitiis ⁊ equipollētiis. q̃ p tāto dñꝛ passiōes extri ec: qꝛ adueniūt enūtiatiōi nō frm se: ſz rōne alicui extrin ec: puta negatiōis infinitantis: aut p̃ tozum ꝓiūctoꝛ ⁊ diuisoꝛ: aut mōi determiantis enūtiationē. Et ꝓtinet zo tractat. In q̃ꝛ p determinat de ꝓnitiis ꝓpōm de ineē: ⁊ ꝓtiet duo cala. In q̃ꝛ p determiat de ꝓnitiis q̃ aduenīūt enūtiatiōib de in eē rōe negatiōis infinitātis. et ꝓtinet duas ptes p̃ncipales. In q̃rū pa intēdit 4oꝛ ꝓclōes. In q̃ꝛ pa oñdit ex qb ꝓstituitur enūtiatio: ⁊ ē hc. Ois enūtiatio affir a ꝓstituit ex noie ⁊ vbo vel ex infinito noie ⁊ vbo. Ptz qꝛ ois affirmatio ft aliqd de aliq̃: sed illud de q̃ aliqd ft ē non vel inoia le. i. non infinitū: ⁊ illud qō de alio ft ē vbū. g̃ ois affir ° est ex noie ⁊ vbo vel ex infinito noie ⁊ vbo. A oꝛ pz: qꝛ i ōi affirmatiōe ft vnū de vno g̃ ois affir ° ft aliqd de aliq̃. B oꝛ pn ꝛ declarat: qꝛ sic vbū infinitū nō ē vbū: ſz ē vbū infinitū: sic etiā non infinitū nō ē non: ſz inoia lc. Et qꝛ possz aliqs credere q̃ non infinitū significaret plura: iō dic q̃ nō ft plura ſz ft q̃dāmō vnū: qꝛ non ft vnū simꝛ sic non finitū qō ft vnā formā determiatā: ſz ft negationē alicꝛ forme. Et qꝛ possz aliqs du rc ulteriꝛ: vtꝛ non infinitū p se sūptū fanat enū cm negatiuā: ⁊ non finitū fariat enū cm affirmatiuā. Iō illud remouēdo dicit: q̃ pter vbū nulla ē affir ° vel negatio. Et in B ptz declaratio ꝓpleta miozis p̃us dicte. Addit insup q̃ per vbuꝛ itelligit vbū p̃nitis p̃teriti ⁊ futuri temporis: qꝛ quodlibet eoꝛ cōsignificat tēp Scōa conclusio docet multiplicationē propo-

sitionum de est scóo adiacẽte. ⁊ est hec. Propositiones de est scóo adiacẽte multiplicant per duas oppositiones: In quarũ prima affirmatur ⁊ negatur hoc verbũ est de subiecto finito: vt homo nõ est: homo nõ est. ⁊ in scóa affirmatur ⁊ negatur hoc verbum est de subiecto infinito: vt nõhomo est: nonhomo non est. Et addit q̃ similiter possũt multiplicari in terminis vniuersalibus vniuersaliter sũptis: vt oĩs homo est: omnis homo nõ est: oĩs nonhomo ẽ: omnis nonhomo non est. Et sicut multiplicantur propositiones fm illud verbũ presentis temporis est: ita conformiter possunt multiplicari penes verba preteriti vel futuri tẽporis: que sunt fuit vel erit. Tertia ꝛclusio docet multiplicationẽ propositionum de est tertio adiacente. ⁊ est hec. Propositiones de est tertio adiacente in duplo pluribus modis variantur q̃ꝫ propositiones de est scóo adiacente. Patet qꝫ propositiones de est scóo adiacẽte solum variãtur penes subiectũ finitum vel infinitum. sed preter hoc propositiões de est tertio adiacente variantur penes predicatum finitum vel infinitum. Et in propositionib⁹ de est tertio adiacẽte erunt quatuor oppositiões Quarũ prima erit inter affirmationem ⁊ negationem eiusdem predicati de subiecto finito. vt homo est albus: homo nõ est albus. vel homo ẽ iustus: homo nõ est iustus. Scóa oppositio est inter affirmationẽ ⁊ negationẽ predicati infiniti de subiecto finito. vt hõ est non iustus: homo nõ est nõ iustus. Tertia oppositio est inter propositiones in quibus affirmat ⁊ negatur idem predicatum finitus de subiecto infinito. vt nonhomo est iustus: nonhomo nõ est iustus. Quarta oppositio est inter propositiões in quibus affirmatur ⁊ negatur idẽ predicatum infinitum de subiecto infinito. vt nonhõ est noniustus: nonhomo nõ est nõ iustus. Et similiter possunt sumi quatuor oppositiones in terminis vniuersalib⁹ vniuersaliter sumptis. vt oĩs homo est iustus: oĩs homo nõ est iustus: omnis homo ẽ non iustus: oĩs hõ non est nõ iustus: oĩs nonhõ ẽ iustus: oĩs nonhomo nõ est iustus: oĩs nonhomo est nõ iustus: ⁊ oĩs nonhomo nõ est non iustus. ⁊ non ꝛtingit pluribus modis variare propositiones de est tertio adiacente. Et huic cõclusioni annectunt duo dicta. Primũ dictum: Qꝫ quatuor propositiões prime inter q̃s sunt due prime oppositiões sic se habent adinuicẽ fm ꝛtiam: qꝫ negatiue sequunt ad affirmatiuas: vt clare patet ordinãdo illas propositões q̃tuor ad modum cuiusdã figure sicut dictũ est in li⁹ prior: vt fiat figura q̃drata: in cui⁹ ꝑ angulo q vocet a: ponat affirmatiua de p̃ᵗᵒ finito: ⁊ in 2⁹ sibi opposito ꝯriè q vocet b: ponat negatiua de p̃dicato finito: ⁊ in 3⁹ angulo q vocet c: posito sub b: ponat affirmatiũ de p̃ᵗᵒ infinito: ⁊ in 4⁹ angulo posito sub a: q vocet d: ponat negatiũ de p̃ᵗᵒ infinito. Ex hac figura patet qꝫ affirmatiua nõ sequtur ad affirmatiuã vl negatiũ ad negatiuã. sꝫ negᵃ ad affirᵃᵐ vl ecõtra. vt ad istã hõ est iust⁹ q̃ est in ꝑ angulo se² ista negatiua hõ nõ ẽ iust⁹: q̃ est in 4⁹ angulo sibi subalterne opposito. Sil'r ad istã negatiuã hõ nõ ẽ iust⁹ sequit ista affirmatiũ hõ ẽ nõ iust⁹: q̃ ꝑ modũ sbalterne oppo² ꝯri negatiue. Et sic disposite sũt iste 4⁰² ppões inde finite: ita pñt disponi sumi vl'es sibi cõfites. Scõm dictũ: qꝫ nõ ꝛtingit in vlib⁹ angulares sil' esse veras sicut i indefinitis. ⁊ vocat ppõs angulares ppõs oppositas ad modũ sbalternarũ vel ꝯdictoriarũ. Quarta cõclu⁹ docet multiplicare ppõs in qb⁹ponit aliud ẏbũ ad iectiuũ ab B ẏbo est. ⁊ dicit qꝫ ppões q̃ sũt de alio ẏbo ab B ẏbo ẽ eodẽ mõ multiplicant sic ppões de ẽ 2⁹ adiacẽte. s. variãdo sbiectũ penes finitũ ⁊ infinitũ: ⁊ p̃ᵗᵒ sp̃ manente finito. Ex B textu trahũt aliq qꝫ ẏbũ positus in enũᵐᵉ nõ põt infinitari. Et addit qꝫ in ppõnib⁹ vlibus de sbiectis infinitis negatio dꝫ addi termino cõi posito a pte sbiecti: ⁊ nõ dꝫ addi signo vniuersali.

Sciendũ tertio. qꝫ circa hũc

textũ incidũt tres difficultates. Prima ẽ q̃ modis pñt multiplicari ppõs de ẽ 2⁹ adiacẽte. Respõdet p duo dicta. Primũ dictum: Propositiões de ẽ 2⁹ adiacẽte: nõ pñt multiplicari variãdo p̃dicatũ penes finitũ ⁊ infinitũ. Patet qꝫ in illis nõ po² aliud p̃dicatũ materiale ab B ẏbo ẽ: sed tale non põt infinitari q̃ ⁊c. Scõm dictũ: Propositiões de ẽ 2⁹ adiacẽte variãdo sbiectũ penes finitũ ⁊ infinitũ pñt multiplicari vsqꝫ ad q̃dragintaocto ppositiones ⁊ viginti q̃tuor oppositiões. Nec pñt vltra multiplicari. Patet qꝫ vel sbiectũ manet finitũ de q̃ affirmatiue ⁊ negatiue enuntiat B ẏbũ ẽ. ⁊ sic sumunt due propositiões diuerse q̃litatis: ⁊ vna oppositio. Vel subiecto manente infinito de ipso enuntiat affirmatie ⁊ negatiue B ẏbũ ẽ: ⁊ sic sumũt alie due propositões diuerse q̃li ᵗᵃᵗᵉ ⁊ vna oppo⁹: ⁊ sic erũt due oppoᵒᵉˢ ⁊ 4⁰² ppões. sꝫ si ml'tiplicẽt penes vl'e pticulare indefinitũ vel singulare erũt sedecim propositiões ⁊ octo oppositiões. ⁊ si iterꝫ multiplicẽt penes pñs pteritũ ⁊ futurũ erũt q̃dragintaocto ppões ⁊ viginti q̃tuor oppositiões.

Scda difficultas. Quot modis possūt multiplicari propositiones de est tertio adiacente. Respōdetur per vnā distinctionem ⁊ duo dicta. Distinctio est hec. Propositionū de est tertio adiacēte quedam sunt in quibus explicite ponitur nomen vel participium pro predicato materiali ⁊ alie sunt in quibus nō ponitur verbum adiectiuum. Primū dictum. Propositiones de est tertio adiacente primo mō pōt multiplicari vsq; ad nonagintasex ꝓpositiones ⁊ quadragintaocto oppositiones. Patet: qꝛ ex parte subiecti variādo ipsum penes finitum ⁊ infinitū possunt sumi q̄dragintaocto propositiones ⁊ viginti quatuor oppositiones: sicut dictum est in propositionib⁹ de est scdo adiacente: ⁊ qꝛ in talibus predicatum potest infinitari: ideo variando predicatū penes finitum ⁊ infinitum possunt tantundē sumi. ſ. quadragintaocto propositiones ⁊ viginti quatuor oppositiones. ⁊ sic in toto erunt nonagintasex propositiōes ⁊ quadragintaocto oppositiones. Scōm dictum. Propositiōes de est tertio adiacente scdo modo dicte eodē modo multiplicantur sicut propositiones de ē scdo adiacente: supposito q̄ verbum non possit infinitari in oratione. sed si dicatur q̄ verbum in oratione positum maneat infinitū: tūc tales multiplicātur ad tm̄ numerum sicut alie propositiones de ē tertio adiacēte: in quibus ponitur explicite nomē vel participium ꝓ predicato materiali. Tertia difficultas. Quid est hoc verbū est predicari scōm vl' tertiū adiacens. Respondet arestotiles q̄ illud verbū est dicitur predicare tertium adiacens quādo post ipsum ponitur explicite nomen vel participium pro predicato materiali. vt in hac oratione homo est iustus. Et ꝓ hoc verbum ē fm situm sit scōm: tamen est tertium fm naturam vnientis ⁊ vnibilis: qꝛ vniens semper pereqrit vnibilia. Et ex opposito dicitur: q̄ B verbū est predicat scōm adiacens quādo ipsum est predicatū materiale vel ipsum includens: ita q̄ preter hoc verbum ē non ponitur explicite aliud predicatū materiale. Quarta difficultas. Quomodo intelligitur illud dictū textus: q̄ in propositionibus vniuersalibus nō similiter ꝓtingit angulares esse veras sicut in propositionibus indefinitis cōtingit aliquando. Respondetur per duo dicta. Primū dictum. Stante dispositiōe ꝓpositionū in q̄tuor angulis facta in scōo notabili: ille propositiones dicuntur angulares que adinuicē opponuntur mō contrario vel subcontrario cōtradictorio vel subalterno. Scōm dictū. In ꝓpositionibus vniuersalib⁹ ille que opponunt mō contradictorio nō sunt simul vere: sed ille q̄ opponunt mō sbalterno stāt sil' in veritate. sed in ꝓpositionib⁹ indefinitis tā ille q̄ opponunt mō subalterno q̄ ille q̄ opponunt modo contradictorio stant simul in veritate.

Conclusio responsalis. A negatiua ad affirmatiuā p̄dicato variato penes finitū ⁊ infi ᵐ ē bona ꝓnia. vt patuit in p̄ nō ᵗᵃ.

Dubitatur primo vtrū semper valeat ꝓnia ab affirmatiua ad negatiuam predicato variato penes finitū ⁊ infinitū. Respondet a gbusdā q̄ semp vꝛ ꝓnia quinq; casibus obseruatis. Primꝰ est q̄ nō arguat in ꝓpositionibus de preterito vel futuro. qꝛ nō seqt̄ sortes fuit nō albus g̃ sortes nō fuit albus: qꝛ ānis potest esse vera sine ꝓnite. Scdꝰ casus ē q̄ nō arguat in p̄dicatis cōpo ᵗᵃ. iō non sequit̄ sortes videt nō azinū g̃ sortes nō videt azinū. Tertiꝰ casus q̄ nō arguatur in ꝓpositionib⁹ modalilib⁹. iō nō sequitur sortes pōt nō esse albꝰ g̃ sortes non pōt esse albꝰ. Quartꝰ est q̄ nō arguat in terminis relatiuis. vt nō sequit̄ sortes ē non pr̄ g̃ sortes nō est pr̄: qꝛ potest sil' eē pater ⁊ nō pr̄. Pōt enī sil' eē pater ⁊ filiꝰ: et per ꝓnis pater ⁊ nō pater. Quintꝰ est q̄ nō arguat in terminis obliqs. ideo nō sequit̄ bois ē nō azinus g̃ bois nō est azinꝰ. Aliter tm̄ respōdet q̄ semp vꝛ ꝓnia tm̄ duabꝰ cōditionib⁹ cōseruatis. Prīa q̄ nō arguat a non distributo ad distributū ex ptē tpis cōnotati p copulā. et ideo ꝓ nō sequat̄ sortes fuit nō albꝰ g̃ sortes nō fuit albꝰ: tm̄ bene sequit̄ sortes in oī tpe p̄terito fuit nō albꝰ g̃ sortes nō fuit albꝰ. Scda cōditio q̄ totale predicatū sit infinitū. defectu cuiꝰ ꝓnie facte in vltimis 4ᵒʳ casibus nō tenēt vt ptꝛ in terminis relatiuis in quibꝰ minus videt tenere ꝓnia: qꝛ ꝓ nō sequat̄: sortes ē non pater g̃ sortes nō est pater arguēdo respectu diuersoꝝ tm̄ bm̄ seqt̄ arguēdo respectu eiusdē qꝛ impossibile est siue in absolutis siue in respectiuis ꝗdictōria ycrificari de eodem.

Dubitatur secundo. vtrū sicut a negatia ad affir ᵃᵐ sbiecto manēte eodē ⁊ p̄ᵗᵒ variato penes finitū ⁊ infinitū valꝛ ꝓnia forma ʳ: ita etiā teneat a negatia ad affirmatiua p̄ ᵗᵒ manēte eodē ⁊ sbiecto variato penes finitū ⁊ infi ᵐ. Rūdet q̄ ex negatia nūq; seqtur forma ʳ affirmatia: nisi posita ꝓstan ᵃ sbcti qꝛ ꝓpō negatia nihil ponit: affirmatia vo aliqd poit. Alit rūdet p duo dctā. Primū dictū q̄ a nega ᵃ ad affir ᵃᵐ: solo p̄ ᵗᵒ variato penes finitū ⁊ infi ᵐ: forma ʳ tꝛ ᵃ: obseruatis duabꝰ

conditionibus prius dictis:siue ponatur constantia subietti siue non : qz non oportet ad ꝗ ꝓpositio affirmatiua de inesse z de presenti sit vera ponerere constantiam realem sbiecti.ideo bene sequitur homo non est alb⁹ ergo hō est non albus. tenet ꝓnia per locū a ōdictorijs:z etiā per primū prin^m in q̄ ēt de q̄libz affirma ° vel nega°:z de nullo ambo simul. Scōm dictū.A negatiua ad affirmatiuā subiecto variato penes finitum z infinitū z predicato manēte eodem z econtra valet ꝓsequentia tribus conditionib⁹ retentis. Prima est:ꝗ nō arguatur a nō distributo ad distributū ex parte tēporis cōnotati per copulā. Scōa cōditio ꝗ totū subiectum sit infinitum. Tertia conditio ꝗ predicatū sit termin⁹ singularis. Vnz bene sequit:nō homo ē sortes ergo sortes nō est homo. Similiter sequitur:nō album ē sortes ergo album non est sortes.z etiā econtra. Et dicitur notāter si predicatū fuerit terminus singularis:qz si fuerit terminus cōis non valz consequētia.sicut nō sequitur:nonhō est iust⁹ ergo hō non est iustus. Nec etiam sequit ecōtra.z hoc est quod intēdebat arestotiles cū dicit infra : ꝗ ille que sunt de subiecto infinito sunt extra illas que sūt de predicato infinito quo ad consequētiā . Loquitur enī de illis in quibus predicatum ē terminus cōis.

Dubitatur tertio: vtz nomina z verba transposita idē significēt.

Pro dubio supponendū est ꝗ are^{tes} in hac scōa parte principali declarat quedā prius minus bene declarata.et intendit quinqz conclusiones. Prima declarat vnū prius dictū.z est hec. In vniuersalib⁹ terminis vniuersaliter sūptis nō contingit angulares simul esse veras sicut cōtingit in terminis nō vniuersaliter sūptis. Patet:qz iste due:omne aial ē iustum:nullus aial est iustū sunt contrarie.sed cōtrarie nūq̄z erūt simul vere.ergo iste nō sunt simul vere. q̄uis eis opposite.i.cōtradictorie earū: que adinuicē sunt subcōtrarie sunt aliquando simul vere.sicut iste nō omne aial est iustuz: aliqō aial est iustum.z vltra iste due:nullum aial est iustum:omne aial ē non iustum conuertunt ad inuicē:eo ꝗ vna sequitur ad alterā z econtra q̄ si ista vniuersalis affirmatiua:oē animal est iustum nō stet in veritate cū ista sua contrarie nullum aial ē iustum:nec etiā stabit in veritate cum ista omne aial est nō iustū:que conuertitur cum priori vt negatiua. z per cōsequēs in vniuersalibus terminis vniuersaliter sumptis nō contingit angulares.i. propositiōes q̄ modo cōtradictorio opponunt simul stare in veritate.Sed ꝗ ad istā:nullum aial est iustuz sequatur ista:omne aial est nō iustū . Probat are^{tes}:qz bene sequit: nullus hō est iustus q̄ ois homo ē non iustus:qz nisi sic: oppositū cōsequentis stabit cū antecedente. sed oppositū consequētis ē istud:nō omnis hō est nō iust⁹: ad quā sequitur aliquis hō est iustus.sed ista particularis affirmatiua repugnat antecedenti: scz isti nullus hō est iustus. ergo ꝑma ꝓsequētia fuit bona.s.ista nullus homo est iustus ergo omnis homo ē non iustus.Qz autē sequatur: nō omnis homo est nō iustus ergo aliqs homo est iustus. Probat arestotiles cū dicit: Oportet enī aliquem esse hoc si nō omnis homo est nō iustus.i. oportz ꝗ aliquis homo sit iustus. Scōa conclusio remouet quoddam dubium.Dictum est enī ꝗ negatia de predicato finito infert affirmatiuā de predicato infinito. Ideo posset aliquis dubitare:vtz ex aliqua responsione data ad aliquam questionez affirmatiuam liceat semper inferre affirmatiuam de predicato infinito eiusdem quantitatis cum ea que interrogatur. Respondet arestotiles ꝗ in terminis singularibus ex respōsione negatiua de predicato finito licet inferre affirmatiuam de ꝑdicato infinito eiusdem quantitatis : sed non in terminis vniuersalibus.vt si queratur est ne sortes sapiens: z respondeatur ꝗ non.ꝓuenienter infertur: ergo sortes est nō sapiens.sed in vniuersalib⁹ non sic.vt si queratur est ne omnis homo sapiens: z respondeatur non:tunc non licz inferre: ergo omnis homo est nō sapiens:licet bene inferatur non omnis hō est sapiens. qz ista contradicit prime. modo contradictorie non possunt simul esse false.sed ista omnis homo est non sapiens contrariatur prime.modo cōtrarie possunt simul esse false. Tertia cōclusio remouet aliud dubiū. Posset enī aliquis credere vtrū nomina infinita p se sumpta essent enuntiationes negatiue sine verbo. Respondet arestotiles ꝗ non:qz omnis enūtiatio negatiua est vera vel falsa sed nomina infinita non significant verū vel falsum si non addat eis aliquid:qz dicēdo sic:nonhomo nihil magis dicit verum q̄z falsum q̄z si diceret hō . Quarta conclusio declarat illud quod prius dixit.s.ꝗ propositiōes de subiecto finito z infinito sunt extra illas que sunt de predicato finito z infinito.i. sunt impertinentes illis q̄ ad consequentiam:nec seinuicem consequuntur z huius dat rationē:qz hec propositio de subiecto infinito omnis nonhomo est iust⁹ nulli ꝓpositiōi de subiecto finito ē eadē nec f^t idē,

Similiter nec sua opposita nō omnis nonbō est iustus. Quis tñ ista omnis nōbomo est nō iust⁹ significet idē sicut ista negatia de sbcto infinito ois nōbomo nō est iustus. Quita conclusio remouet quoddā dubium. Nā sepe ꝓposuit predicatum subiecto: ideo posset aliquis dubitare q⁹ hoc esset inconueniens: vel q⁹ esset noua propositio. Hoc remouet dicēs: q⁹ noia z verba transposita idē ꝓnt. vt iste due est alb⁹ homo: z est bō albus: significant idē. Patet. q: nisi sic tunc vni⁹ affirmatiōis essent plures negationes. consequēs est falsum. q: dictum ē in ꝑ huius q⁹ vni⁹ affirmationis tñ ē vna negatio. Patet tñ ꝓnia. q: negatiua isti⁹ est albus bō: est ista non est albus homo. g̃ si iste due ē bō albus: z est albus bō non significet idem tunc negatio isti⁹: est bō albus: erit ista: non ē homo albus: vel ista non est albus bō. Non ꝑma. q: ipa ē negatio isti⁹ ē nonbō albus. ergo scda. s. ista nō est albus bō. Sed ipsa eadē opponit huic est albus bō: z est diuersa ab ista negatiua. nō est albus bō. ergo vnius affirmatiōis erūt due negationes: scz istius affirmatiōis est albus bō: erunt iste due negationes non ē homo albus: z non ē alb⁹ homo. z per ꝓnis trāsposito noie z verbo: ea dē fit affirmatio z negatio. Et si dicat: q⁹ arestotiles petit ꝑncipiū accipiendo illud qd debet probare. accipit eni istā negatiuā: non est homo alb⁹ eē negationē istius affirmationis ē alb⁹ homo: qd est ꝓbādum. Respōdet boetius q⁹ B accepit arestotiles ꝑ ꝑn ⁹ manifesto eo q⁹ idē z de eodē negat illa negatio nō: de quo affirmat affirmatio.

Ad rationes ante oppositū

Ad primā dicit q⁹ duplex ē ꝓpositio affirmatiua. quedā ē affirmatiua formaliter: equiualenter tñ negatiua. z talis bñ sequit ad negatiuā. nec etiam oportet talē de necessitate aliquid ponere in re. Alia ē affirmatia simpliciter: nulli negatiue equipollens. z talis nō sequitur ad negatiuā. Et per idē respondet ad confirmationē. Ad scdam patuit solutio in primo dubio.

Queritur secundo. Vtrum a diuisis ad cōiuncta sit formalis ꝓnia.

Et videt ꝑmo q⁹ nō. q: nō sequit sortes ē alb⁹ z ē aial: g̃ sortes ē albus aial. Nec sil iter sequitur sortes ē homo z ē aial g̃ sortes ē homo aial: z tñ arguitur a diuisis ad coniuncta g̃ zc. Scdo sic. Quinq; sunt duo z tria g̃ quinq; sunt duo z quinq; sunt tria nō sequit. Nec etiā sequit asinus ē volās si hz alas ergo asinus ē volās z habet alas: z tñ arguitur a diuisis ad ꝓiuncta g̃ zc. Tertio sic. Non sequitur sortes est magn⁹ z est clericus ergo sortes ē magn⁹ clericus. Nec etiā sequitur iste canis est pater et est tuus ergo est pater tu⁹: z tñ arguitur a diuisis ad coniuncta ergo zc. In oppositum est arestotiles.

Sciendum primo q⁹ pro declaratione terminorū ponūtur due distinctiones z tria dicta.

Pria distinctio ē hec. Predicata possunt dici cōiuncta siue vnita dupliciter. Primo q: coniungunt per aliquā ꝓiunctionē: vt sortes est albus z musicus. Alio mō possunt dici coniuncta per negatiōes medij: z sic illa dicūt ꝓiūcta quorū vnū imediate z sine medio additur alteri: vt dicendo homo albus. Scda distinctio. Predicata possunt dici diuisa dupliciter. Uno modo per positionē alicuius medij vnientis vel copulātis illa predicata aut etiam disiungētis: vt sortes est homo z albus. Alio modo possunt dici diuisa p negationem medij copulantis vel disiungentis: vt sortes est homo ambulans. Primus dictum. Predicata dicūtur in proposito sumi diuisim quando sumuntur cum coniunctione media vniente illa predicata. Et dicuntur sumi coniunctim quando sumuntur sine cōiunctione: sed tñ habent vnionē determinatiōis z determinabilis. Scdm dictum. Arguere a diuisis ad coniuncta est arguere a pluribus predicatis sumptis diuisim per coniunctionē mediam ad easdem predicata sumpta cōiunctim. Sed arguere a ꝓiunctis ad diuisa est arguere a pluribus predicatis sumptis coniunctim sine coniunctione ad ipsa eadē predicata sumpta diuisim per coniunctionē mediam. Tertium dictum. consequentia qua arguitur a diuisis ad coniuncta aut econtra non est formalis sed materialis tñ. Primum patet q: non tenet in omnib⁹ terminis vt patebit in notabili sequenti. Scdm patet: q: in multis talibus consequentijs oppositū consequentis nō potest stare cum antecedēte: imo sibi repugt.

Sciendum secūdo. q⁹ in hoc secdo capitulo determinat arestotiles de cōuenientijs propositionum de inesse prouenientibus ratione pluralitatis predicatorum coniunctorum vel diuisorum. z continet tres partes principales.

In quarū pma ostendit quid sit enūtiatio plures. z ꝓtinet 4⁹ ꝓclusiōes. Pria cōclu⁹ ē hec. Enūtiatio plures est: in qua affirmant vel negantur plura de vno vel vnum

Peri Hermenias.

de plurib⁹: dum tñ ex illis pluribus non fiat
vnū tertium. Scōa cōclusio declarat quali-
ter ex illis pluribus debeat fieri vnū ad B q̄
enūtiatio in q̄ ponunt illa plura sit enūtiatio
vna. ⁊ est hec. Ad B q̄ enūtiatio cōstituta ex il
lis plurib⁹ sit vna oportet ex illis plurib⁹ fieri
vnū: nō vocaliter tñ. sed essentialiter: vel vni-
tate determinatiōis ⁊ determinabilis. vt b' ē
enūtiatio vna bō est aīal māsuetū bipes. sed
ista nō ē vna bō est alb⁹ ambulans: dato etiā
q̄ illis plurib⁹ esset vnū nomē impositum: qō
patet: q̄ ex boīe ⁊ ambulāte nō fit vnum. iō si
aliqs affirmet aliqd̄ predicatū de illis vl' illa
de aliquo subiecto nō erit affirmatio vna: sed
solū erit vox vna: affirmatiōes vo multe ⁊ sim
pliciter plures. Tertia cōclusio. Nec ꝓpoſi-
tio bō ē alb⁹ ambulās ē sim' plures ⁊ nō vna
Patz: q̄ illa enūtiatio est plures ⁊ nō vna ad
quā dyaletice interrogatā nō debet dari vni-
ca respōsio. sed ad illā dyaletice interrogatā
nō debet dari vnica respōsio ḡ tē. Maior pz:
q̄ dyaletica interrogatio ē propositionis peti
tio. propositio autē est vni⁹ partis cōtradictio-
nis. Quarta ꝛclusio. Interrogatio q̄ querit
quid ē: nō est dyaletica. Patz: q̄ interrogatio
dyaletica interrogat vtrāq; partē ꝑdictionis: ⁊
petit alterā determinate sibi dari. sed questio
qd est solū proponit vnā partem ꝑdictiōis. vt
si querat: quid ē aīal: ibi est questio qd ē. si ve
ro querat vtz bō sit aīal vel non: tūc ibi est in
terrogatio dyaletica. Consequenter in scōa
pte ostendit q̄liter valeat ꝓñia a diuisis ad cō-
iuncta. ⁊ intendit duas cōclusiōes. Prima
ē hec. Eorz que predicant quedā predicantur
diuisim: quedā cōiunctim: quedā vo nō. Et in
hac diuisiōe inuit arestotiles q̄ndā questionē
Nā cum ita sit q̄ a diuisis ad coniuncta q̄ñq;
valeat ꝓñia q̄ñq; nō: que est ratio differētie. et
ꝓbando dictaz cōclusionem arguit ad vtrāq;
partē. Primo ad partē affirmatiuā duob⁹ ex-
emplis. Nā bñ sequitur: sortes est aīal ⁊ sor-
tes est bipes. ḡ sortes ē aīal bipes. Similiter
etiā sequitur: sortes est bō ⁊ ē albus. ḡ est bō
alb⁹. Deinde probat partē negatiuā exēplo ⁊
rōne. Exemplo sic. q̄ nō sequit: sortes ē citha-
redus ⁊ ē bonus ergo ē citharedus bon⁹. Ra-
tione ducēte ad incōueniēntia probat sic. q̄ si
semp valeret ꝓñia a diuisis ad coniuncta duo
sequerent incōueniētia: scz processus in infi-
nitum ⁊ nugatio. Primū patet duob⁹ exēplis
Nā cum bō est bō ⁊ albus: ⁊ itez homo ē bō
⁊ albus: ideo homo esset homo homo: albus
albus: ⁊ sic in infinitum sepe repetēdo. Sil'-
ter cum sortes sit alb⁹ ⁊ musicus ⁊ ambulans
sequit q̄ sortes ē albus musicus ambulās: et
sic in infinitum. Sed q̄ sic nugatio patz vno
exemplo sic arguēdo: sortes est bipes ⁊ bō: ḡ
sortes ē bipes homo. Secunda ꝛclusio re-
spondet ad questionē p̄ri⁹ motam. ⁊ est hec.
A diuisis ad cōiuncta semper valet ꝓñia dua-
bus conditionib⁹ obseruatis. Prima q̄ q̄ñcū-
q; predicata diuisa predicant de seinuicē vel
de tertio fm accidēs: tūc ex diuisis nunq̄z con
tingit inferre ꝓiunctū. Patet duobus exēplis
q̄ nō sequitur sortes est alb⁹ ⁊ musicus ḡ sor
tes est alb⁹ musicus. q̄ licet sit vez dicere al-
bum esse musicū: hoc tñ nō est per se: sed fm
accidēs. Similiter nō sequit: iste ē bonus ⁊ ē
citharedus ḡ est bon⁹ citharedus. Sed q̄ñ p̄-
dicata diuisa nō predicant de seinuicem aut
de tertio per accñs: tunc ex ipsis lz inferre con
iunctū. q̄ bñ segtur sortes est aīal ⁊ bipes er-
go sortes est aīal bipes. q̄ aīal ⁊ bipes nō p̄-
dicant de seinuicē fm accñs. Scōa cōditio q̄
q̄ñcūq; vnū predicatorū. f. scēm includit in p̄
nō valet ꝓñia. q̄ nō sequitur sortes ē bō ⁊ est
aīal ergo sortes ē bō animal. Sciendū ter-
tio q̄ circa hūc textum incidūt tres difficulta-
tes. Prima est vtz enūtiatio plures sit enū-
tiatio. Et videt q̄ nō. q̄ fm arestotilem p̄ elen
coz idem ē ꝓpositio ⁊ propositio vna ḡ quod
nō est ꝓpositio vna nō est ꝓpositio ⁊ per ꝓñs
nec enūtiatio. Ad dubiū rñdet q̄ sicut aīal di
cit analogice vl' equēce de aīali pīcto ⁊ vero:
⁊ propter B ista est falsa de vi sermonis. Aīal
pictū ē aīal propter istā regulā. Analogū p se
positū stat ꝓ suo famosiori f^to: tñ ista pōt esse
vera. Aīal ē pictum: propter istā regulaz talia
sunt subiecta q̄lia ꝓmittit ab eoz predicatis:
B est subiectum equoci in ꝓpositiōe sumit ꝓ
illo f^to cui natū est cōuenire ꝑdicatū: sic etiam
dicē^m ē de enūtiatiōe q̄ equoce vl' analogice
dicit de enuntiatione vna ⁊ plures. q̄ enun-
tiatio ē vere ⁊ simpliciter enūtiatio: sed enun-
tiatio plures est enūtiatio fm quid ⁊ fm sil'itu
dinē: co. f. q̄ in ipsa ē aggregatio plurium vo
cum sicut in vera enuntiatiōe. iō de vi sermo-
nis ista est falsa enūtiatio plures ē enuntiatio
Scōa difficultas. Qualiter intelligitur illud
dictū text⁹ quandoq; nec Bipsum quid ē dya-
letica interrogatio ē: cum tñ in octauo thopi-
coz doceat terminare propleuma de diffini-
tione. Respondet q̄ dupliciter potest forma-
ri questio de diffinitiōe. Uno mō p illud sig^m
interrogatiuū quid. vt querēdo quid ē bō vel
quid est animal: ⁊ talis non est dyaletica. eo
q̄ non conuenienter potest respōderi p vtrā-
q; partē ꝑdictiōis: lz ptinet ad demōstrato. ē.

Alio mō potest formari questio de diffinitiōe p ista signa ne vel an: vt querendo est ne aial rōnale diffinitio hominis vel nō: ⁊ talis nō ē questio qd est: sed est interrogatio dyaletica: ad quā potest cōueniēter responderi p vtrāq; partē cōtradictionis. Tertia difficultas vtr hec propositio bō est albus sit fm se: ⁊ hec fm accidēs albū est logicum: cum tū in vtraq; sit predicatio per accidēs. Respondet q propositio pōt dici fm se dupliciter. Uno mō vt fm se tantū valet sicut p se ⁊ essentialiter: ⁊ sic ponitur ei qd est per accidēs. ⁊ B modo nulla illarū ē fm se. Alio mō capitur fm se vt opponitur ei qd est p aliud: siue ei qd est grātia alteri⁹: ⁊ sic ista est fm se bō est albus. qr albus nō inest boi ratione alicui⁹ tertij cui vtrūq; accidit: sed ista est fm accidens albū est musicū. qr musicū inest albo rōne alicui⁹ tertij: vtputa sorti vel platoni cui accidit esse albū vel musicum.

Conclusio responsalis. Ad

uisis ad cōiuncta est cōsequētia formalis: supposita grāmaticali congruitate locutiōis: nec variata significatione determinatiōis ⁊ determinabilis aut suppositōe vl' appellatione. probatur: qr nō est dabilis instātia.

Dubitatur primo vtrū om

nis illa oratio in qua enūtiatur vnū de vno sit enuntiatio vna: ⁊ ois alia sit enūtiatio plures. Respondet per quinq; distinctiōes. Prima est. Duplex est enūtiatio. quedā est vna: et alia est plures. Scōa distinctio. Enuntiatio plures ē duplex. quedā est in qua explicite p̄dicantur plura de vno: vel vnū de plurib⁹: vel plura de plurib⁹: ⁊ inconiuncte. Alia est enuntiatio plures cui⁹. ſ. alterū extremoꝝ est terminus equiuoc⁹. Tertia distinctio: Enuntiatio vna est duplex. quedā ē enuntiatio vna simpliciter. Alia est enūtia⁹ vna cōiunctōe. Quarta distinctio. Enuntiatio vna cōiunctione ē duplex. quedā est enūtiatio vna cōiunctione propositionū: in qua ſcz explicite vel implicite cōiungunt due propositiones kathegorice vel plures per aliquā coniunctionē. sicut in ista p̄positione ypothetica vel cōſil'i: sortes currit et plato disputat. Implicite ꝺo sicut in propositione exponibili. vt tū homo currit ⁊ consil'i. Alia est enuntiatio vna cōiunctione terminorū: in qua ſcz alterū extremoꝝ complectit plures terminos cōiunctos per aliquā cōiunctionē vel aliquod aduerbiū equipollens coniunctioni. vt dicendo sortes est alb⁹ ⁊ musicus.

Quinta distinctio. Enuntiatio simpliciter vna est duplex. quedā est cui⁹ ambo extrema sunt termini simplices ⁊ vniuoci. vt dicendo bō est aial: homo ē albus. Alia est enuntiatio simpliciter vna cui⁹ alterū extremoꝝ vel ambo extrema complectunt plura se hītia p modū determinatiōis ⁊ determinabilis. sicut dicendo aial est substātia aiata sensibilis: vel sortes ē bō albus. Sed obicitur dupliciter. Primo autoritate boetij dicētis. q̄ si ex his que subicis aut predicas nō fiat vnū nō est ꝓpositio vna. ⁊ paulo post addit q̄ si ex his que subicis aut predicas nō fiat vnū sicut ex substantia aiata sensibili nō est propositio vna. Scōo obicitur autoritate arestotilis volētis q̄ si predicentur plura de vno aut plura de pluribus ex quib⁹ nō fit vnū nō ē enūtiatio vna sed plures. Postea dicit quecūq; fm accidens dicunt de eodē vel alterū de altero hec non erūt vnum. vt albū ⁊ homo dicunt de seinuicē fm accidēs. ergo ex ipsis nō potest fieri vnū vnitate sufficiente ad vnitatē enuntiatiōis. Ad oia simul respondet q̄ nō opo tet ex illis plurib⁹ subiectis vel predicatis fieri vnuz essentialiter et quittitatiue: sed sufficit q̄ vnū fit vt potētia et aliud vt actus ei⁹: ⁊ ex ipsis fiat vnum sicut ex determinatione ⁊ determinabili.

Dubitatur secūdo. vtrum ex

cōiūctis predicatis semper liceat inferre ipsa predicata diuisa. Ad dubiū respondet arestotiles in tertia parte huius capituli ponēs talē conclusionē: scilz q̄ ex cōiunctis licet inferre diuisa: duobus casibus dēptis. sicut bñ sequitur quidā bō est bō albus. ergo quidā homo est bō ⁊ est ablus. Unde prim⁹ casus impediens huiusmodi ꝓnam est qñ est repugnātia in adiecto: qr non sequitur: adam est bō mortuus ergo adā est bō ⁊ est mortuus. Et ad cognoscendū qñ est repugnātia in adiecto dantur tria documenta. Primū qñ contradictoriū determiabilis predicat de opposita determinatione. sicut dicendo: bō mortu⁹ est nonbō: Scōm documētū qñ propo⁹ fit falsa ꝓpter B q̄ determinatio additur determinabili: ita q̄ ipsum determinabile nō potest predicari de seipso cum additione talis determinationis. Tertiū documentū qñ loco determinationis vel determinabilis ponit sua diffini⁹: ita q̄ si diffinitio determinationis repugnet determinabili: vel diffinitio determinabilis repugnet determinatiōi tunc est repugnātia in adiecto Secundus casus impediēs huiusmodi ꝓnaz est qñ alterū predicatoꝝ coniūctoꝝ inest alteri fm accidens: nūq; ex coniūctis licet inferre diuisum. vt non sequit homer⁹ viuit vt poeta

ergo homer⁹ viuit ⁊ ē poeta. Nec etiā se² kimera ē ens oppina ¹ᵉ ḡ kimera ē ens. qz ens nō denō² kimere ineē sim ʳ: sz fm accñs siue fm qd: iq̃tū. s. ipsū ens ē oppina ¹ᵉ: qz oppio nō solū ē eiʹ qō ē: sz eiʹ qō non ē. Dicit insup vltra textū q̃ illa p̄ ᵗᵃ oñz sese hre p accñs ad aliqō ʒᵐ q̃ ex eq̃ respitiūt illud ʒᵐ: z nō vnū p alterz. ⁊ et oppositio illa p̄ ᵗᵃ oñz se hre per se ad aliqō ʒᵐ q̃ nō ex eq̃ respitiūt illud ʒᵐ: sed vnū inē illi ʒ ° p alterz: sic q̃ ʒᵐ se hz ad p̄ᵐ sicut determinatio ad suū determinabile.

Dubitatur tertio vtrum bene sequat sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes est bō.

Respōdet p duas distinctiōes ⁊ duo dicta. 'Pria distinc ° ē. Mortuū pōt capi du ʳ. Unoʹ puatiue vt. s. iportat puatōez vite in sbcto siue in corpore qō pʹ habuit vitā. sic ꝓportiōabi ʳ dz cecū iportare puationē visus in oculo q̃ pʹ habuit visū. ⁊ sic ē determia ° diminuēs ō rōe bois: nᶜ pōt vificari de boie aut aliq̃ toto animali. sz solū de corpore puato aia. sic est cadauer mortuū. Alio ° ca² mortuū vt ē pti ᵐ preriti tpis descēdēs ab B vbo mozior: et sic ap̄liat ter ᵐ cōem pcedētē ad suppōnē ᵐ p pñtibus vel preteritis: nec ē determia ° diminuēs plʹ q̃z alia pti ᵃ pti tpis. ⁊ vt sic captū nō ē veri ¹ᵉ de corpore puato vita: sz de toto aiali cōᵗᵒ ex corpore ⁊ aia. Sz q̃ sic possit accipi pz duʳ. 'Prio qz hec ꝓpō cōter pcedit: Aliqs bō ē mortuʹ. q̃ si i ° p̄ ᵐ mortuʹ diminueret de rōne bois tē intereret ōdictoᵐ bois cui addit: ⁊ sic seqret q̃ aliqs bō ēt nōbō. qō includit ōdictionem ꝓña posset ꝓfirmari a fili p istā vidēs ē cecus: Ad quā seqt vidēs ē nō vidēs. Scōo ptz idē. qz hec ꝓce²: Cesar ē mortuʹ: aut q̃ acci² cesar p aggregato ex aia ⁊ corpore ⁊ sic hēt intētū aut p corpore tñ: ⁊ B nō cum eiʹ corpʹ non sit nūc. Scōa distictio ē bᶜ. Bō mortuʹ pōt capi duʳ. Unoʹ ° p buma ¹ᵉ resultāte ex vnione aie cū corpore: q̃ de se abstrahit ab eē exñe ⁊ ab oibʹ accñtibʹ q̃ ꝓtingēter se bñt ad viuere ⁊ mori. Alio ° capit bō mortuʹ eq ᶜᶜ. s. p altera pte cō ᵗᵗ: vtputa p corpore in q̃ pʹ fuit vita. 'Primū dictū caᵇᵒ mortuū pʹ ° ⁊ boiez mortuū ʒᵒᵒ bᶜ ꝓña nō vz: sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes ē bō. Patet qz ibi ē repugᵃ i adiecto. Et ꝓfir² qz sic dolabra ablata eiʹ forma nō ē dolabra nisi eq ᶜᵉ: sic bō mortuus captʹ p corpore separato ab aia eiʹ nō ē bō nisi eq ᶜᵉ. Scōm dictū caᵇᵒ mortuū ʒᵒᵒ ⁊ boiem mortuū p̄ mō p̄dicta ꝓña ē bōa. Patz qz bñ se² sortes est bō mortuʹ ḡ sortes fuit bō. qz nihil ē bō mortuʹ nisi ꝑus fuerit bō: ⁊ vltra bñ seqtur sortes fuit bō ḡ sortes ē bō. ḡ de p ad vltimū bñ se² sortes ē bō mortuʹ ḡ sortes ē bō. Scōa ꝓña patz qz in ꝓpōibʹ q̃ sūt ꝓpetue veritatis a ꝓpōne de pterito ad ꝓpōnē de pñti ⁊ ecōtra: Uel a ꝓpōne de pñenti ad ꝓpōnē de futuro ⁊ econtra sp ē bona ꝓña. sicut bñ se² deʹ fuit ḡ deus est ⁊ deʹ erit. Rōnes añ oppoſituz soluunt ex p̄ notabili.

Queritur tertio. vtrum ad habēdā ōdictōz in moda ᵇʹ necē sit ⁊ sufficiat ponere negationē ad modū. Et arg² p̄ ō suppositiz. s. q̃ nulla ꝓpō sit modalis. qz vel ipsa erit ka ᶜᵃ vel ypoᶜᵃ a sufficienti diuisione. sed nō ē ypoᶜᵃ: cū nō cōplectat plures kathe ᶜᵃᵒ tāq̃ ptes sui: nec etiā ē ka ᶜᵃ: cū in ea sint plures co ¹ᵉ ḡ nulla erit modalis. Scōo sic. qz iste nō sunt ōdictorie aial ē boiem ē pʹ ¹ᵉ: et aial ē boiez nō ē pʹ ¹ᵉ: cū possint sil'ē vere: ⁊ tñ in altera earz modʹ negat. ḡ ad vandū ōdictionē in moda ᵇʹ nō sufficit modū negare. Et ꝓfir² qz iste ōdicūt: sortē necesse ē currere: ⁊ sortē pʹ ¹ᵉ ē nō currere: ⁊ tñ i neutra negat modus. ḡ ad ōdicenduz in moda ᵇʹ nō reqrit modū negare. Tertio sic. Si sufficēt negationē poni ad modū tūc iste eēnt ōdictoᶜ: sortē currere ē neē ⁊ sortē currere non ē neē. sz B est flʹm ḡ tē. B ᵒʳ patet. qz si sic tūc vna ōdictoria seqrēt ad aliā. Nā bene se² sortē currere ē neē ḡ sortē currere est pʹ ¹ᵉ vt phat in textu: ⁊ vltra bñ se² sortē currere ē pʹ ¹ᵉ ḡ sortē currere ē ꝓtingēs: qz possibile ⁊ ꝓtingēs cōuertit: ⁊ vltra bñ se² sortē currere ē ꝓtingēs ḡ sortē nō currere ē ꝓtingēs: per querstionē in oppositā q̃ ᵗᵉᵐ: ⁊ vltra bñ se² sortē nō currere ē ꝓtingēs ḡ sortē nō currere nō ē neē. ḡ de p ad vltimū bene se² sortē currere ē necesse ergo sortē currere nō ē neē: ⁊ p ꝓñs ille nō sūt adiuicē ōdictorie. In oppoᵐ ē arc ¹ᵉᵒ i textu.

Sciendum primo qz pro declaratiōe terminoz ponunt due distinctiōes ⁊ tria dicta. 'Pria distinctio ē bᶜ. Propositio modalis ē duʳ. Quedā est modalis cōposita: In q̃ modʹ determiat totū dictū: videlicz totū aggregatū ex sbcto ⁊ p̄ ᵗᵒ dicti. vt sortē currere ē possibile: q̃ eqpollet huic: talis ꝓpō sortes currit ē possibilis. Alia ē propoʹ modalis diuisa cuiʹ modʹ determinat non totā cōpositionē dicti: sz determiat copulaz dicti ⁊ res significatas p subiectū ⁊ pdicatū dicti. Scōa distinctio ē bᶜ. Propositiōes modales diuise sunt duᶜᵉᵒ. Quedā sūt in quibʹ ponit idē modus. Alie sūt in quibʹ ponit aliʹ ⁊ aliʹ modʹ. 'Primū dictū. Sicut in propositionibʹ de inē

se hñt signa vltia vel pti^ria q̃ ad oppões ⁊ eq
pollẽtias sumẽdas: ita ꝓportiõabiliter se hñt
modi in moda^bꝰ.q: sic in illis de ineẽ sig̃ vni
uersalia vel pti^ria p^ut diuersas acceptiões sb
iecti ꝓ oibꝰ suis suppositis copulatie vel dis
iũctiue:sic etiã in modalibꝰ modi p^ut diuersã
acceptionẽ extremoꝝ ꝓ cĩ pte copulatiue vel
disiunctiue.g̃ sic in illis de ineẽ sumit oppõ ⁊
eqpollẽtia nõ solũ ex pte dispõis co^lc penes
affirmatiões ⁊ negationẽ:ſ; etiã ex pte dispo
sitiõis sbiecti:q̃ võẽ q̃ntitas suppositorũ: sic in
modalibꝰ oppõ vel eqpollẽtia nõ solũ ẽ sumẽ
da ex pte affirmatiõis ⁊ negatõis co^lc:ſ; etiã
ex pte q̃ntitatis tñ iportate ꝓ modũ. Scõm
dictũ.Sicut ad hñdũ ꝑdictionẽ ĩ illis de ineẽ
q̃ sũt de diuersis signis sufficit negationẽ fer
ri ad copulã pcise:sic ad hñdũ ꝑdictionẽ ĩ mo
dalibꝰ de diuersis modis sufficit negationes
ferri ad copulã dicti pcise. Pria ps ptz. q: iste
ꝑdicũt oĩs hõ ẽ albꝰ:qdã hõ nõ ẽ albꝰ: ⁊ tñ in
neutra signũ nega^t:ſ; tñ copula ybalis. Se
cũda ps patet ꝓ p^m dictũ. Patz etiã altiide.q:
iste ꝑdicũt oẽm hoiez neẽe ẽ eẽ albũ : quendã
hoiem possibile ẽ nõ eẽ albũ : cũ sint in lineis
ꝑdicẽtibꝰ:⁊ tñ ĩ neutra negat modꝰ: sed solũ
copula dicti g̃ ⁊c. Tertiũ dictũ. Sicut ĩ illis
de ineẽ de eodẽ sig̃ nõ hẽt ꝑdictio nisi simul
negek signũ ⁊ copula: sic in modalibꝰ de eoõ
mõ nõ hẽt ꝑdictio nisi simul negek modꝰ cũ
copula dicti. Pria ps patet ꝓ pmã regulã eq
pollentiarũ in q̃ di^t q̃ negatio ꝓposita signo
eqpollet ꝑdictoꝰ.g̃ ad hñdũ ꝑdictoriã de eoõ
signo:oportet q̃ nege^t signũ. Et ꝓfirma^t per
arestotilẽ in p̃ hꝰ vbi vult q̃ iste due indefini
te diuerse q̃litatis hõ ẽ albꝰ hõ nõ ẽ albꝰ non
ꝑdicũt:eo q̃ simul stãt in ỳitate.g̃ videk q̃ ad
dandũ ꝑdictoriã affirmatie neẽe sit q̃ntitatem
sbcti negari sibi ꝓponẽdo negationẽ:vt dicẽ ꝰ
nõhõ ẽ albꝰ. Scõa ps patz.q: isti ꝓpõi omnẽ
hoiez neẽe ẽ eẽ albũ: ꝑdicit isti quẽdã hoiem
nõ neẽe ẽ eẽ albũ:⁊ nulla alia videk sibi oppo
ni ꝑdictorie g̃ ⁊c. Et ꝓfirmat ꝓ arestotilẽ in te
xtu vbi vult q̃ hꝰ possibile ẽ ãbulare negatio
nõ ẽ ista possibile ẽ nõ ãbulare:ſ; ista nõ pos
sibile ẽ ãbulare:in q̃ modꝰ negat.g̃ ad ꝑdicẽ
dũ in talibꝰ necesse ẽ modũ negari.

Sciendum secũdo. q̃ in hoc

scõo tractatu determiat arestotiles de oppõi
bus ⁊ eqpollẽtijs ꝓpõm modaliũ.⁊ ꝓnet tria
capitula. Jn q̃ꝝ p̃ determiat de oppõe ꝓpõm
modaliũ.⁊ ꝓtinet tres ꝓclusiões. Pria tan
git intẽtũ.⁊ ẽ hꝰ.Determinatis his.ſ.oppõibꝰ
⁊ ꝓfinijs ꝓpõm de ineẽ:nũc pspitiẽdũ est quõ
se hñt affirmatiões ⁊ negationes adinuicẽ in
ꝓpõbꝰ modalibꝰ. Cuius rõ ẽ q: tales ꝓpões
hñt aliqñ duplices affirmatiuas alias ab his
q̃ sũt in ꝓpõnibꝰ de ineẽ in qbꝰ nõ ponit ali
qs modꝰ. Scõa ꝓclusio tãgit vnã qõez. vtp
.ſ.ad dandũ ꝑdictoriã ĩ modalibꝰ suffitiat ne
gationẽ ferri ad ybũ.i.ad copulã:sic q̃ modꝰ
nõ negek.Et ꝓ pbat q̃ sic.q: ꝑdictio est oppõ
formalis g̃ videk q̃ similiter fit sumẽda in oĩ
bus enũtiatiõibꝰ.ſ; in ꝓpõnibꝰ de ineẽ ꝑdicit
ferẽdo negationẽ ad ybũ.g̃ similiter ĩ modali
bus sumit ꝑdictio ꝓ negationẽ latã ad ybum
Minoꝛẽ pbat ꝓ in ꝓpõnibꝰ in qbꝰ ponit hoc
ybũ ẽ:vt istiꝰ affirmatiõis hõ ẽ:negatio ẽ ista
nõ ẽ hõ:nõ aũt ea q̃ ẽ:nõ hõ ẽ. Similiter istiꝰ
affirmatiõis ẽ hõ albꝰ:negatio ẽ ista: nõ ẽ hõ
albꝰ:⁊ nõ ista ẽ nõ albꝰ hõ.q: si ista ẽ nõ albꝰ
hõ:sit negatio istiꝰ affirmatiõis ẽ albꝰ hõ. tũc
seqrek q̃ si ista sit falsa:lignũ ẽ hõ albus:ista
erit ꝑa lignũ ẽ hõ nõ albꝰ.ꝓnia tenet q: de q̃li
bet affirmatio vel negatio ꝑa ⁊ de nullo ãbo
simul.ſ; ꝓnis ẽ falsũ:imo sũt simul false:g̃ iste
nõ ꝓtradicũt:lignũ ẽ hõ albus: lignũ ẽ hõ nõ
albꝰ.Cõsequẽter declarat dictã mioꝛẽ ĩ ꝓpõ
nibꝰ in qbus ponit aliud ybũ ab B ybo est.q:
istiꝰ affirmatiõis ãbulat hõ:negatio ẽ ista:no
ambulat hõ:⁊ nõ ista:ambulat nõhõ.q: nihil
differt dicere hoiem ambulare ⁊ hoiez ambu
lãrẽ eẽ: Nec etiã dicere ambulat hõ:⁊ est ãbu
lãs hõ.ideo videk q̃ similiter sumat negatio
vniꝰ sic ⁊ alteriꝰ.ſ.ferẽdo negationẽ ad ybũ.
Cõsequẽter rñdet arestotiles ad ptẽ negatiõez
q̃ois mote.q: si ꝓtradictio sit in modalibus su
mẽda ferẽdo negationẽ ad ybũ seqrek q̃ cõ
tradictorie erũt simul ye.ꝓnis ẽ ipossibile.g̃ il
lud ex q̃ segtur.ꝓnia tñ patz: q: si sufficeret ne
gatiõez ferri ad ybũ:tũc iste erũt ꝓtradictorie
possibile ẽ eẽ:possibile ẽ nõ eẽ. Similiter pos
sibile ẽ ambulare:possibile ẽ nõ ambulare· et
similiter iste possibile ẽ diuidi:possibile ẽ non
diuidi:⁊ tñ sunt simul ye.q: illud q̃ ẽ est poss
bile cũ sit ad vtꝛlibet nõ sp actu ẽ:⁊ iõ tũc sibi
põt cõpetere negatio actꝰ.⁊ sic qcqd ẽ ambu
labile põt nõ ambulare: ⁊ q̃ ẽ diuisibile põt
nõ diuidi.ergo iste erũt simul ye:possibile est
eẽ:possibile ẽ nõ eẽ. ⁊ per ꝓsequẽs sufficit ad
ꝓtradicendũ in modalibus negatõez ferri ad
modũ. Tertia ꝓclusio determinate respon
det ad q̃oem ꝓus motã.⁊ ẽ hec.Ad sumendũ
ꝓtradictoriã in modalibꝰ necesse ẽ modũ ne
gari. Patet duabus rõnibꝰ.Pria rõ ẽ ista:q:
ad ꝓtradicendũ in modalibus oportet dicere
negationẽ debere ferri ad modũ : vel dicere

ꝓtradictoria sit stare in veri te. ſz ista ſcꝰa ps est impossibilis.q̃ prima ps est eligenda:in q̃ dicitur ꝙ oportet modū negari:ita ꝙ isti⁹ affirmatiōis possibile est esse:negatio ē hec:nō possibile ē esse. Et consimiliter dicendū est de contingēti necessario ⁊ impossibili. Scꝰa ratio ē hec. Sicut se habēt esse ⁊ nō esse in illis de inesse:ita se habet modus ī modalib⁹. sed in illis de inesse esse ⁊ nō esse sunt appositiones.i.copule:⁊ subiectum vel p̄dicatū dicunt res subiecte.ergo similiter in modalibus modi erunt oppositiōes.i.copule. tales eni modi nō sunt determinationes p̄dicati vel subiecti sed sunt oppositiōes determinantes veritatē ⁊ falsitatem propositionis : sicut esse ⁊ nō esse sunt oppositiōes determinātes veritatē ⁊ falsitatē oppositionum de ineē. Modo ad cōtradicendū in illis de inesse oportz ista ꝟba esse ⁊ nō esse negari.q̃ similiter in modalib⁹ ad sumendum ꝓtradictionē oportet modū negari. vt patet p singulos modos. qz illi⁹ possibile ē nō esse:negatio ē ista:nō possibile ē non esse. hui⁹ ꝟo quc ē possibile ē esse:negatio non est hec:possibile ē non eē.qz(vt patuit) possūt simul stare in veritate ⁊ seinuicem ꝓsequunt.i. inferūt se mutuo p ꝓuersionē in oppositā q̃litatē:⁊ B capiēdo possibile ꝓ ꝓtingēti ad vtrūlibet.sed iste possibile ē esse:non possibile est esse ꝓtradicunt:nec simul stant:⁊ similiter iste possibile ē nō esse:⁊ nō possibile ē nō esse. qz nūq̃z sunt simul vere vel false . Similiter isti⁹ affirmatiōis que est:necessariū ē esse:negatio nō est ista:necessariū est nō esse: sed ista non necessariū ē esse.Similiter isti⁹ necessariū est nō esse negatio est ista.nō necessarium ē non esse.⁊ similiter iste due impossibile ē esse :nō impossibile ē esse cōtradicunt. et similiter iste due impossibile ē non eē:⁊ non impossibile ē non eē. Ex q̃ concludit are lco ꝙ vniuersaliter oportet dicere ꝙ in ꝓpositionib⁹ modalibus eē ⁊ non eē:se habēt sicut res subiecte : ad q̃s nō est ferenda negatio ad habendū cōtradictionē.sed ē ferenda ad vnū trīi.videlz ad modum:ita ꝙ modales in quarū altera negatio fertur ad modū putande sunt ꝓtradictorie. vt possibile nō possibile:ꝓtingēs nō contingēs : impossibile nō ipossibile: necessariū nō necessariū:⁊ vez nō vez.Et in B īnuit phs ꝙ vez ⁊ falsum faciunt ꝓpositiōes modales.

Sciendū tertio. ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima vtz ad ꝓtradictionē ꝓpōm de inesse : sufficit addere negationē co te.Et videt ꝙ sic.qz dicit are lco in textu ꝙ isti⁹ affirmatiōis q̃ est eē albū hominē:negatio ꝓtradictoria ē ista:nō esse albū hoiem.⁊ similiter istius affirmatiōis ambulat hō:negatio ē ista:nō ambulat hō. Jn oppo mtū arguit p are lcm p̄ hui⁹ in fine p̄ñti ca lt tertij tractat⁹ vbi dicit. Opponi autē affirmationē negatiōi dico ꝓtradictorie q̃ vniuersaliter ꝟ et qō non ē vniuersaliter . vt omis hō albus ē:non omis hō alb⁹ est.q̃ negatio lata ad copulā nō sufficit ad ꝓtradictionē. Respōdet p distinctionē ꝙ du ceo sunt ꝓpositiones de ineē. quedam sunt de ſbiecto singulari:cuiusmodi sunt singulares.⁊ ad ꝓtradicendū in talib⁹ requirit ⁊ sufficit negationē ferri ad copulaz.vt iste ꝓtradicunt sortes currit : sortes nō currit. Alie sunt ꝓpositiones de ſbiecto cōi ⁊ ꝓtradicendum in talib⁹ duo regrunt. Primo disparitas q̃ntitatis subiecti: ita ꝙ in vna subiectuz teneat vniuersaliter ⁊ in alia ꝓcularitet.Secundo regritur disparitas copule penes affirmationē ⁊ negationem.Et ad arestotilē in textu respondetur:ꝙ non vult tales opponi cōtradictorie:sed trīi intendit ꝙ negatio non facit ꝓtradictionē nisi addat copule:non autem qñ addit alicui extremo ꝓpositionis. Scꝰa difficultas:Utz ꝓpositiones modales in quibus negatio postponitur modo sint aliq̃ modo repugnātes ⁊ adinuicē opposite. Et videt ꝙ non.qz tales p̄ñt simul eē vere: vt probauit are lco de istis ꝓpositionib⁹:possibile est ambulare:possibile ē non ambulare:possibile est diuidi:possibile ē non diuidi. Respondetur p tria dicta. Primū: Propositiones modales de diuers modis:puta de necessario ⁊ de possibili:vel de possibili ⁊ impossibili in qbus negatio postponit modo ꝓtradicunt: nec p̄ñt simul stare in veritate. Scōm dictū. Propositiones modales de eodē modo.ſ. de necessario vel impossibili in quaz altera postponitur negatio modo repugnāt in veritate: p̄ñt autē simul esse false. Patet: qz sunt ꝓtrarie.vt neēe esse:necesse non eē:impossibile eē impossibile non eē. Tertiū dictum. Propositiōes modales de possibili vel ꝓtingenti in qbus negatio solum ponitur ad ꝟbum non repugnāt in veritate:sed bene in falsitate. Patz qz sunt ſbcontrarie:vt possibile eē:possibile non eē:contingēs esse:contingens non esse. ⁊ de illis trīi locutus ē arestotiles:cuz dicit: Propositiones modales in quib⁹ negatio ponitur ad ꝟbum non contradicere: sed simul stare in veritate . Tertia difficultas:Utz istud ꝟbum infinitiui modi esse se teneat in modalibus ex pte subiecti vel ex pte copule.Et videtur ꝙ ex pte ſb-

lecti p arestotilē in textu qui dicit. Uniuersaliter ergo quēadmodum dictum ē esse quidē ⁊ nō esse oportet ponere quēadmodū ſbiecta Respondet per duo dicta. Primū dictum q̄ ad similitudinem materie que subicit forme subiectum ⁊ predicatum que sunt materiale in propositione dicuntur res subiecte: et ad similitudinem forme que apponitur. i. aduenit materie: copule propositionū dicunt eē appositiones. Ex quo patz q̄ per rem subiectā non intelligit arestotiles subiectum solū: sed etiam predicatum materiale. quod patet cum dicit subiecte ꝯo res: hoc quidem album: per quod intelligitur p̄dicatū materiale: illud ꝯo homo: per quod intelligitur subiectū. vt satis haberi potest ex suis exemplis prius datis.

Scd̄m dictum. In modalibus esse ⁊ non esse nō sunt subiecta: nec se tenent ex parte subiecti: sed ex parte copule. Patet q̄ nihil qd̄ est vnitiuū extremorum propositionis est subiectum vel tenēs se ex parte subiecti. sed B verbū infinitiui modi esse est vnitiuū extremorū propositionis modalis: vt inferius patebit. ergo non est subiectū: nec se tenet ex parte ſbiecti. Et ad arestotetilem respondet: q̄ soluz voluit q̄ in modalibus esse ⁊ nō esse habent similitudinē cum rebus subiectis. q̄ sicut negatio addita rei subiecte. i. subiecto vel predicato materiali in illis de inesse nō facit cōtradictionem: nisi simul feratur ad copulā: sic etiā in modalibus negatio lata ad verbū precise: sic q̄ non ad modum nō facit contradictionē. ⁊ illa similitudo patet in textu cū dicitur: esse quidem ⁊ non esse oportet ponere quēadmodum subiecta. i. ad similitudinez rei subiecte: Negationē ꝯo ⁊ affirmationē hoc fatientem. s. contradictionē oportet apponere ad vnum. i. tantūmodo ad modum. quasi dicat: q̄ exq̄ ex pte li esse vel nō esse non sumitur affirmatio vel negatio in modalibus: ideo esse ⁊ non eē se habent tanq̄z res subiecte. ⁊ q̄ ex parte modi sumit affirmatio vel negatio: ideo modus dicitur esse copula.

Conclusio responsalis. ad habendum contradictionem in modalibus que sunt de eodem modo: non sufficit negationē ferri ad verbum: sed requiritur modus negari. Conclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo. Vtrū propositiones de impossibili ⁊ necessario sequātur contradictorie ad propositiones de possibili ⁊ contingenti. Pro declaratione terminorū primo premittitur vnum dictum. scz q̄ illa propositio dicitur sequi contradictorie ad aliā que fit sibi equipollens per negationem prepositam modo. i. modo dissimiliter se habente. Sed illa propositio dicitur sequi contrarie ad aliam que fit sibi equipollēs per negationem latam ad verbum nū. Illa ꝯo dicitur ad aliam sequi contrarie ⁊ contradictorie que fit sibi equipollens per negationem prepositam ⁊ postpositam modo. Hoc supposito respondet arestotiles negatiue ad dubium in scdo capitulo huius tractatus in quo determiat de equipollentijs ⁊ consequentijs modalium. et continet quatuor conclusiones. Quarum prima tangit ordinem propositionum modaliuz fm antiq̄s. ⁊ est hec. Antiqui posuerunt istas propositiones seinuicē consequi ⁊ equipollere per primam lineam. s. possibile est esse: icōtingens est esse: non impossibile est esse: ⁊ nō necesse est eē. Sed in secūda linea posuerunt istas equipollere: scilz possibile est non esse: contingens est non esse: non ipossibile est nō esse: non necesse est non eē. In tertia ꝯo linea posuerunt istas: non possibile eē: non contingens eē: impossibile eē: ⁊ necesse non esse. In quarta autem dixerunt istas equipollere: scz non possibile non eē: non contingens non eē impossibile non eē: ⁊ necesse eē. Et addit arestotiles q̄ iste ordo potest clare patere describendo quandam figuram quadrangularem fm q̄ dictum est. Secunda conclusio ostendit in quo bene dixerunt antiq. ⁊ est hec. Impossibile ⁊ non ipossibile sequūt ad seinuicē ꝯdictorie. i. modo dissimiliter se habente ad possibile ⁊ contingens: ⁊ ad non possibile et non contingens. sicut bene dixerunt antiqui. Et hoc est intelligendū referendo singula singulis: ita q̄ ad impossibile sequitur non possibile: non contingens. ⁊ ad non impossibile sequitur possibile ⁊ cōtingens. ita q̄ ad affirmatiuam de impossibili sequitur negatiua de possibili et econuerso. Tertia conclusio ostendit in quo defecerunt antiqui. ⁊ est hec. Antiqui male ordinauerunt propositiōes de necessario in p̄ma ⁊ secunda lineis. Patet q̄tuor rationibus. Prima ratio est. q̄ nō necesse esse ⁊ possibile eē non equipollent: ⁊ tamē eas ordinauerunt in prima linea. Antecedēs patet. q̄ necesse non eē ⁊ possibile esse opponuntur contradictorie. ergo iste non equipollent: possibile esse ⁊ non necesse eē. Secunda ratio propositōnes primi ⁊ tercij ordinis cōtradicunt. sed iste nō ꝯdicunt necesse nō esse: ⁊ nō neēe eē. g̃ in p̄ ordine nō dz poni ista nō

necesse esse: cum in tertio ordine ponatur ista necesse non eē: Aliter due ꝓtradictorie erunt simul vere. quia iste due necesse non eē et non necesse eē iunt simul vere. Tertia ratō ncē et impossibile opponuntur contrarie. g̃ adinuicem egpollent contrarie id est per negationem latam ad verbum dicti: et p̃ cōsequēs si in p̃ima linea negetur impossibile et affirmetur dictum tunc etiam negabiḡ et eius dictum. Prima ꝗsequētia patet. quia iste egpollent ncē eē: impossibile non eē: et iste impossibile non eē: ncē non eē: Quarta ratio. Si equipollerent possibile eē et non ncē eē tunc contradictorie sequerenḡ adinuicem. cōsequens est impossibile ergo et antecedens. consequentia patet quia bene seq̃reḡ ncē eē ergo possibile eē. tnuc si seqnaḡ possibile eē: ergo non ncē eē: ergo de primo ad vltimum sequitur ncē eē: ergo non ncē eē q̃ sunt contradictorie. q̃ autem necesse eē sequatur possibile esse patet. quia nisi sic tunc eius contradictorium sequitur .i. simul stat: scz non possibile esse. sed ad non. possibile esse sequitur impossibile esse: qō non potest stare cum necesse esse. Quarta cōclusio ordinat predictas propositiones fm opinionem propriam. Et est hec. Ad istā pⁿ lc est eē: sequiḡ ista nō necesse est nō eē: ⁊ sic debēt poi in eodē ordie ꝗ ct'io pz duabⁿ rōibⁿ. Pria est. q̃ ad possibile eē non se ² ncē esse: nec necesse non eē. nec etiam non necesse esse: et tamen ad possibile esse oportet sequi aliquid de necesse. ergo ad possibile eē sequitur ista non necesse est non eē. Antecedens pro prima parte patet. quia cum possibile eē stat possibile non eē. sed qō est necesse eē non est possibile non esse. ergo ad possibile esse non sequitur necesse eē. Secunda pars antecedentis ptz. q̃ qō ē possibile eē non est ncē nō eē. ergo ad possibile eē non est necse non esse. Sed tertia pars antecedentis pz: scilicet q̃ sequitur possibile esse ergo non necesse esse: probata est in conclusione precedenti. Secnnda ratio est ista q̃ ad non possibile esse sequitur impossibile esse et necesse non esse: ergo ad possibile esse qō est contradictorium antecedentis sequitur nō impossibile esse et non necesse non esse q̃ sunt ꝗdictoria consequentis. Hanc consequentiam non probat are lcō. ſz posset probari. eo q̃ in terminis conuertibilibus si ad antecedens sequatur aliquod consequens: tunc ad oppositum ꝗsequentis sequitur oppositū aficedētis.

Dubitatur secūdo vtrū ista.

propositio sit particularis negatiua sortez possibile est non esse. Et videtur q̃ non. quia sua contradictoria ē negatiua. ergo ipsa affirmatiua. tenet consequentia quia propositiones ꝗdictorie debent esse diuerse qualitatis. Antecedens patet p philosophum in textu capitulo precedenti sic dicentem. Eius vero q̃ ē possibile est non esse: negatio est: non possibile ē non esse. Ex qua autoritate patet istam esse negatiuam non possibile est non esse: et per cōsequens sua opposita erit affirmatiua. Secūdo sic sicut se habet copula in illis de in eē: ita modus in modalibus. Sed in illis de ineē ȳbo non negato semper manet propositio affirmatiua. ergo similiter in modalibus si modus non negetur propositio semper erit affirmatiua. Et confirmatur. quia istius propositionis sortem possibile est non eē. nec tota copula nec principalior pars negatur: igitur est affirmatiua. consequentia tenet quia propositio denominatur affirmatiua vel negatiua ex parte copule. Antecedens patet p̃ prima parte. quia illius propositionis copula est hoc totum possibile est non eē: modo illud totum non negatur. ergo copula non negatur. Secunda pars patet. quia modus est principalior pars copule: cū a modo denominetur ppositio modalis: et tamen modus non negatur. ergo propositō non est negatiua. In oppositū tamen arguitur. quia contradictoria est affirmatiua ergo ipsa est negatiua. tenet cōsequētia quia due kathegorice ꝗtradictorie repūgnant in qualitate. antecedens patet quia sibi contradicit ista affirmatiua sortem necesse est esse. Et confirmatur. quia ipsa equipollet vni negatiue: scilicet isti sortem non necesse ē nō eē. Ad dubium respondetur ponendo vnam distinctionem et duo dicta. Distinctio est hec. Quantitas propositionum modalium potest attendi ex parte trium. Primo ex parte dicti ipsius: ⁊ sic omnis propositio modalis potest dici singularis. Alio modo ex parte subiecti: et sic propositio modalis. est eiusdem quantitatis cum sua preiacente. vocatur enim preiacens propositio correspondens dicto. Tertio potest attendi quantitas ex parte modi: et sic omnes propositiones modales dicuntur vniuersales vel particulares. quia omnes de cōtingenti vel de possibili sunt particulares ex parte modi: sed omnes de necessario et ipossibili sunt vniuersales ex parte modi. Ex qua distinctione elicitur tale documentum: q̃ ad oppositionem vel egpollentiam modalium oportet attendere nō solum ad quantitatē mōi

sed ad quantitatem modi et subiecti dicti sil'. quia iste non contradicũt simpliciter quoddã animal necesse est esse hominem: et quoddã animal possibile est non esse hominem. sed si varietur quantitas subiecti dicti erũt simpliciter contradictorie. Primum dictum sortẽ possibile est non esse: est singularis ex parte subiecti dicti: et particularis ex parte mõi. Secundum dictum q̃ ipsa est simpliciter negatiua. patet quia principalior pars copule negat puta hoc verbũ esse. ergo ipsa est negatiua. Q̃ autez iste infinitiuus esse sit p̃ncipalior pars copule patet. quia illud est p̃ncipalior pars copule fm cuius exigentiam grammaticaliter ordinantur extrema propositionis. ꝗ extrema istius propositionis ordinant fm exigentiam huius infiniti eẽ. Nam. subiectum ponitur in accusatiuo vt possit sibi reddere suppositum: et p̃dicatum inclusum in ipso infinitiuo similiter ponit in accusatiuo vt possit construi cum hoc infinitiuo esse g̃ ꝛc. Aliq tamez respondent per distinctionem. quia ista propositio potest ꝯpliciter ꝛsiderari. Uno modo in quantum est propositio kathegorica: ꝛ sic est negatiua. Alio modo potest cõsiderari inquantum modalis. et sic est affirmatiua: eo q̃ modus non negatur. p̃ma tamen responsio videtur melior: eo q̃ affirmatio et negatõ magis ꝛueniunt propositioni in quantũ ꝓpõ est. q̃ inquantum modalis. Et ad illas rationes factas ad oppositum. Ad p̃mam dicitur q̃ arestotiles per negationem intellexit p̃dictoriam. Ad secundam patuit q̃ non est omnimode simile. Ad tertiam conceditur q̃ tota copula non negatur. sed pars principalior: ꝛ hoc sufficit: Et licet propositio denominetur modalis a modo: non tamen sequitur q̃ modus sit principalior pars copule: quia non sp̃ fit denominatio a principaliori.

Dubitatur tertio vtrũz propositio modalis et propositio de inesse differant specie. Respõdetur per duo dicta. Primum q̃ sunt species subalterne. quia sunt ꝓpositiones kathegorice. Secũdũz dictũ q̃ differunt spẽ ma. patet quia habent compositiones et formas specie differentes. Item habent diuersas passiones proprias. Differunt etiam essentialiter plus q̃z due propositiones de inesse vel due modales: sed due propositiones de inesse vel etiã due propositiones modales differunt numero. g̃ propositio modal' et de inesse differũt plus q̃z numero: et per ꝛsequens differunt specie. Et si q̃ratur. Utrum ista sit de inesse vel modalis sortes potest currere. Respondetur per distinctionem. quia vl' potest resolui in istam sortem possibile est currere: et sic ẽ modalis. Uel potest resolui i istã sortes est potens currere: et sic est simpliciter de inesse. q̃: copula eius non est modificata Nam hoc verbum est ꝛ esse precise copula: et ꝗ totũ potens currere ẽ p̃dicatũ materiale.

Ad rationes ante oppositũ.

Ad p̃mam ꝛ q̃ ꝓpositio modalis est ka ca: q̃ licet ꝛplectatur plures copulas ꝓtiales: habet tamẽ vnã copulã totalẽ trã aggregatã ex verbo et mõ mõificante. Ad tertiã ꝛ. q̃ ille cõtradicunt de modo et sub ꝗriant de dicto: legem ꝗ ꝗriazum retinẽtes. Et ad ꝛfirmationẽ patuit q̃uo in ꝓpositionib9 modalib9 de dr̃sz mõis ad dã dum ꝗdictoriã nõ oportet modus negari: sz bene qñ sunt de eodẽ mõ. Ad tertiam ꝛcedit p̃ma ꝛsia. Et cũ infert: si sic seq̃retur vnũ ꝗdictoriũ seq ad reliquũ: Rñdetur q̃ ad ncẽe esse sequit possibile eẽ: capiẽdo possibile ꝓ possibili alto: et non ꝓ possibili q̃ ꝛueritur cũ contingenti ad vtrumlibet.)

Queritur quarto. vtrum ad necesse esse seq̃tur poss.bile eẽ. Et vi 2 q̃ non q̃: qdqd seq̃tur ad ꝛsis bone ꝛsie se 2 ad eius ais. sz ad p9 1c eẽ seq̃tur p9 1c non eẽ: g̃ de p9 ad vltimũ bene se 2 ncẽe eẽ g̃ possibile nõ esse q̃ ẽ fl'm: ex q̃ ꝛsis ꝗdicit aiti. B 92 ꝓ 2 ꝓ arestotilem qui dicit in textu q̃ idẽ vi 2 p9 1c inscidi ꝛ p9 1c nõ inscidi. possibile eẽ ꝛ possibile ñ eẽ. g̃ ad possibile eẽ se 2 possibile nõ eẽ. Jn oppositum est arestotiles in textu.

Sciendum primo q̃ pro intellectu q̃stiponit due distictões. Pria distictio est b c. Du T ẽ vl'e qddaz ẽ vl'e in p̃dicãdo q̃ p̃dicat ꝗ altero cẽna T ꝛ nõ ꝛuertibilit et c p9 1c ẽ vl'e res pẽtu ncẽaij. q̃: oẽ ncẽe eẽ est possibile eẽ: sz nõ oẽ p9 1c eẽ ẽ ncẽe eẽ intelligẽdo ꝗ p9 1c alto. et c ista ꝛsia tenz ab inferiori ad supi9 ncẽe eẽ g̃ p9 1c eẽ. Aliꝗ ẽ vl'e in distribuẽdo. q̃ iterꝓ ẽ du x. q̃ q̃ddã distribuit. q̃ ad sp 1a: sic signũ vl'e vl'aliq̃ sibi equales q̃ distribuit terñ ꝛez cui addit ꝓ suis sp 1b copl'atie. A b ẽ vl'e idistribuẽ b q̃ distribuit q̃ ad rpa. et ẽ i b q̃ facit copl'az teneri copl'atie ꝓ oĩb9 dr̃ntijs tpm. et ꝗ mõ tz ista ꝛsia a toto i q̃n 1c ad suã ptẽ: ꝗ ẽ ncẽe eẽ: g̃ ꝗ ẽ p9 1c eẽ q̃: lij ncẽe distribuit copl'az ꝓpl'ib9 dr̃ntijs tpm copl'atie ꝛ lij p9 1c facit copl'az accipi ꝓ pl'ib9 dr̃ntijs tpm disũctie. Adhuc ẽ a b vl'e in ãpliãdo: q̃ scz ãpliat terñ ad stãdũ ꝓ dr̃ntijs tpm copl'atie: c9 9t ẽ ncẽe. et c ista ꝛsia ncẽe eẽ g̃ p9 c eẽ tenz ꝓ locũ a tota copl'atiã ad disiũctiã ꝛsti

tutaz ex eisdē ꝓpoīb⁹. Et sic pz q̃ trib⁹ modis
pōt ista ꝓna neĉe eē ḡ possibile esse probari.
Secunda distinctio: p⁹ˡᵉ potest capi duᵗ: si-
cut contingens cum quo conuertitur. Primo
capitur pro possibili alto quod est cōmune tā
ad illud quod est necessarium q̃ ad illud qō
non est necessarium: dum tamen nō fit impos
sibile. z sic ista cōsequentia necesse esse ergo
possibile esse: tenet per locum ab inferiori ad
superius vt patuit prius. Alio modo capitur
possibile pro possibili determinato. z hoc du
pliciter fm q̃ eius sunt due species. q: vel ca-
pitur pro possibili quod est necessarium. z sic
predicta consequentia tenet per locum a con
uertibilibus. q: tunc necesse z possibile cōuer
tuntur: vel capitur possibile pro illo qō nec ē
necessariuz nec impossibile. z istud diuiditur
in tres modos: scilicz possibile natum: rarū:
z ad vtrūlibet. z sic non sequitur necesse esse
ḡ possibile eē: vt deducit rō facta añ oppoᵐ.

Sciendum secūdo: q̃ in hoc

tertio capitulo docet ordinare debite proposi
tiones modales. z continet quatuor conclusio
nes. Prima ponitur sub forma dubitatōis
que est hec. Utz ad necesse esse sequat possi
bile esse. Et arguit ad vtrāq; partē dubitatio-
nis. Primo ad partē affirmatiuā. q: si non se-
quatur necesse esse ergo possibile esse: tūc cō-
tradictorium consequentis sequit ad antece-
dens. sed contradictoriū consequentis. s. non
possibile esse non stat cum antecedente ḡ zĉ.
Et si aliquis dixerit q̃ contradictoria illi⁹: pos
sibile esse non est ista non possibile esse: tunc
erit ista possibile non esse. sed vtreq; sunt fal
se: illa de necessario existente vera. ergo que-
cūq; illarum fuerit dicta contradicere isti: pos
sibile esse: nō stabit cum ista necesse esse. Ad
partem negatiuam arguit sicut argutū est an
te oppositum. Secunda conclusio continet
duas diuisiones quas arestotiles premittit ꝓ
solutione dubitationis. Prima diuisio est hec
Potentiarū quedā sunt rationales: z iste ma
nentes eedem sunt plurium contradictorioz.
.i. potētie rationales valent ad opposita. Alie
sunt irrationales: quarum quedam valent ad
oppoᵃ. Alie vo non. sicut vis calefactiā ignis
est potentia irrationalis: z nō valet ad oppo-
sita. q: non pōt nō calefacere. Et ex hac distin
ctione soluitur argumentum factum ad partē
affirmatiuam per interēptionem anteceden-
tis. nō enim quod possibile est esse: possibile
est non esse. Secunda diuisio est hec. Possibi
le dicitur equiuoce. q: aliquid dicitur possibi-
le quod iam actu est: sicut ē illud possibile qō
coniunctum est actui. vt possibile est aliquem
ambulare qñ actu ambulat. Aliud ē possibile
qō potest eē vel agere: z tale vocatur possibi
le distās ab actu. vel possibile añ actum. z sic
iste pōt ambulare q̃ nondum ambulat sed in
futuro ambulabit. Et est differentia inter ista
duo possibilia. q: possibile scōo mō dictū so-
lum reperit in rebⁿ mobilibus. i. transmutaᵇⁿ
generaᵇⁿ z corruptibilib⁹: sz possibile p̄ mō di
ctū reperit tā in rebⁿ mobilib⁹ q̃z in rebⁿ imo
bilibus. Tertia cōclusio tāgit solutionē du-
bitationis mote. z est hec. Possibile qō valet
ad opposita nō sequtur ad neĉe: sed p⁹ˡᵉqō nō
vz ad oppo ᵗᵃ bñ se ² ad neĉe. Sil'r p⁹ˡᵉ ante
actū nō se² ad neĉe: sz si accipiat p⁹ˡᵉcōiter. s.
ꝓ illo qō nō ē impo⁹ˡᵉ tūc se ² ad neĉe. Qō ꝓ-
bat are ˡᵉᵒ. q: p⁹ˡᵉ sic sumptū ē cōi⁹ ad neĉiū:
z se hz sicut totū vl'e respectu neĉrij. modo ad
pti ᵗᵉ se ² vl'e. ḡ ad neĉe eē se ² p⁹ˡᵉ eē: sed nō
oē. i. nō vl'r ꝓ totali specie p⁹ ˡᵗᵒ: vt patuit.
Quarta ꝛcl'o ē collectiua q̃ se² ex p̄dictis. z ē
hec. Fortasse neĉiū ē prim⁹ mod⁹ iter oēs mo
dos. Probat are ˡᵉᵒ duᵗ. Prio ponēdo figurā
modaliū in q̃ pponit ꝓpōs de neĉio. scōo il-
las de p⁹ˡᵗ: z⁹ illas de cōtingēti: z vltio illas ō
imp⁹ˡᵗ. Scōo ꝓbat rōne. q: sempiterna z illa
q̃ sp sūt actu sunt prioza. sed neĉiū sp est actu
ḡ zĉ. Ex B insert vnā diuisionē entiū dicens q̃
q̃dā semp sūt in actu. sicut sunt pme substātie
vt de⁹ z intelligētie. Alia sunt actu z ptāte: in
quib⁹ act⁹ naturaliter pōz ē: sed tpe posterioz
Alia vo nūq̃z sunt actu sed solū ptāte. sicut cō
tinuū est in potentia ad diuidi in infinitū: sed
nūq̃z erit actu diuisum.

Sciendū tertio. q̃ circa hūc

tertū incidūt tres difficultates. Prima dif-
ficultas. Utz ꝓna quā facit arestotiles i tertu
si ad neĉe eē nō sequat possibile eē. ḡ oppoᵐ
bñ se ² sit bona. Rñdet q̃ non. Et ad are ˡᵉᵐ
pōt dici q̃ lr'a fuit corrupta vel ex translatore:
vel ex vitio scriptoris. Uel pōt dici q̃ loco hᵒ
ꝓbi se ² vz intellligi B ꝓbū stat. q: qōlibet cuz
q̃libet stat vel eiᵒ oppoᵐ: vt ptz ex p̄ prioz.
Scōa diffi ᵗᵃ. Utz potē ᵃ irrōalis valeat ad op
posita. Respōdet distinguēdo de duplici po-
tētia. q: q̃dā ē potētia actiua: z talis potētia ir
rōnalis nō vz ad oppo ᵗᵃ. q: (vt iā patuit) licz
ignis possit cōburere: nō tñ pōt nō cōburere.
Alia ē potētia passiua que se tenet ex pte ma
terie: z illa potētia irrōnalis valz ad opp ᵗᵃ. vt
materia ignis pt calefieri z frigefieri. Sz pos
set obici. q: potē ᵃ bruti ē irrōnalis: z tñ brutū
pōt ābulare z nō ābulare: comedere z nō co-
medere: vt de se satis ptz. ergo potētia actiua

irrationalis valet ad opposita. Propter ß aliter respondetur per vnã distinctionem ⁊ vnũ dictũ. Distinctio est hec. Potentiã rationalẽ vocat arestoriles illam que fm dictamen ⁊ directionem rationis pōt agere: cuiusmodi ē intellectus ⁊ voluntas. Sed potẽtia irrationalis: est illa. que non fm dictamen rationis potest agere: sed solum naturali distinctu. sicut sunt bruta ⁊ cetera inanimata. Alia distinctio est hec. Potentiã valere ad opposita potest dupliciter itelligi. Uno modo ꝙ possit ad opposita contradictorie: ita ꝙ posse ad opposita sit idem quod posse agere ⁊ posse non agere: ⁊ sic non tñ potentia rationalis: sed etiam irrationalis potest ad opposita. vt brutum pōt ambulare ⁊ non ambulare. Alio modo potest intelligi ꝙ possit ad opposita contrarie: sic videlꝫ ꝙ possit effectus ꝓtrarios ꝓducere: ⁊ sic sola potentia rationalis. Ualꝫ ad opposita: non tñ in quecũq; opposita: sed ad illa que sequunt ad actum volendi vel nolẽdi. Et lꝫ intellectus aliquando possit ad opposita: sicut ad actus intelligẽdi oppositos: ⁊ ad actus exteriores: nō tñ potest ad quecũq; opposita nec semper. qꝛ qñq; nō est in potentia anime intelligere vel non intelligere: aut assentire alicui propositioni vel nō assentire eidem: imo generaliter potentia rationalis respectu primi actus intelligendi non plus potest in opposita q̃ ignis calefacere ⁊ non calefacere. sed voluntas semper nata est velle et non velle vel nolle.

Conclusio responsalis. ad necesse esse sequitur possibile esse: capiẽdo possibile pro possibili alto vel pro possibili necessario. Non autem sequitur capiendo possibile pro possibili non necessario. Conclusio patet ex dictis.

Dubitatur primo: vtrum in modalibus cōpositis eodem modo sit sumenda oppositio sicut in modalibus diuisis. Pro cuius declaratione mouentur tres difficultates. Quarꝫ prima est. Qualis sit hec diuisio propositionis modalis in compositam ⁊ diuisam. Ad quam respondetur ꝙ est diuisio equuoci annalogi in sua equiuocata. qꝛ modalis composita nō est modalis nisi fm qd: propter quandam similitudinem quam habet cuꝫ vera modali. Nam in modali composita ponit aliquis modus similis illi modo qui ponitur in modali diuisa que ē vere ⁊ simpliciter modalis. Secunda difficultas. Quot conditiōes requiruntur ⁊ sufficiunt ad hoc ꝙ aliquis modus faciat propositionem modalem proprijssime sumptam. Respōdetur ꝙ quatuor. Prima est ꝙ talis modus prius conueniat significatis enuntiationum. ⁊ per hoc excluduntur omnes isti modi significatiui repꝛesentatiui per se per accidens mediatum ⁊ imediatum. Omnes enĩ isti modi primo conueniũt enuntiationibus. Secunda conditio. ꝙ talis modꝰ non conueniat significatis enuntiationum ſm attributionem ad intellectum. ⁊ per hoc excluduntur isti modi: scitum creditum opinatum ⁊ imaginatum. Tertia. ꝙ talis modus ex consequenti conueniat enuntiationibus: hoc ē ꝙ talis modus in recto sit verificabilis ex consequenti de tota propositione inq̃tum propositio est. ⁊ per hoc excluduntur iste determinationes: bene male preteritum ⁊ futurũ: ⁊ etiã contingens ad vtrũlibet contingens natum ⁊ contingens raruꝫ. qꝛ talia non possunt in recto ꝓpꝛie verificari de tota ꝓpõe inq̃tũ propositio est. Quarta conditio est ꝙ talis modꝰ ampliet copulam vltra tempus sue preiacentis. ⁊ per hoc excluduntur verꝫ ⁊ falsum. Et q̃ sequitur ꝙ tñ sunt quatuor modi faciẽtes ꝓpositionem modalem proprijssime captam. ſ. necessarium possibile impossibile ⁊ cõtingẽs altum. Ideo propositio modalis est ista q̃ modificatur aliquo illorum quatuor modorum. Et si queratur: vtrum possibile et necessarium eodem modo amplient copulam. Et videtur ꝙ non. qꝛ necessarium ampliat ad omne tempus: ⁊ possibile tñ ad duo tempora. ſ. ad presens ⁊ ad futurum: qꝛ ad preteritum nulla ē potentia. Respondetur qꝛ ampliant ad omne tempus. Quod patet. qꝛ necesse esse possibile non esse contradicunt ergo eodem mō ampliant. Patꝫ consequentia. qꝛ propositionum oppositarum vel equipollentium termini debẽt teneri eque ample ⁊ eque restricte. Et ad obiectionẽ dicitur ꝙ possibile capitur dupliciter. Uno modo specialiter vt tãtũ valet sicut potest vel poterit: ⁊ sic ampliat tñ ad duo tẽpora. ſ. ad presens ⁊ ad futurum. Alio modo capitur possibile generaliter: vt tantum valet sicut potest potuit vel poterit: ⁊ sic ampliat ad omne tempus disiunctiue: hoc est facit terminum precedentem ⁊ sequentes stare pro suis suppositis respectu omnium differentiarum temporis disiunctiue. ⁊ hoc modo contradicit impossibili quod ampliat ad omne tempꝰ copulatiue ⁊ negatiue. Et etiã inter ipsum ⁊ necesse quod ampliat ad omne tẽpꝰ copulatie ⁊ affirmatiue pōt ß mō sumi oppō vel egpollẽtia. Tertia diffi ᵉ (que ē ꝑncipale quesitũ)

est hec. Utrū eodē modo sit sumēda oppositō in modalib⁹ ꝓpositis et diuisis. Ad quam rñdet ꝙ nō. quia aliter sumitur opositio in illis de ineſſe et in modalibus. Nā ad ꝑdicendus in illis de ineē cū disparitate quantitatis subiecti sufficit copulam negari: Sz in modalib⁹ cū ꝗ regrit ꝙ mod⁹ negetur. modo ꝓpositio modalis ꝓposita ē simplicit de ineē vt patebit in dubio sequēti. g nō eoō mō stiit oppositio in modalibus ꝓpositis sicut et in diuisis.

Dubitatur secūdo Qualiter

differunt propositio modalis composita z diuisa. Respondet ꝙ tripliciter differunt. pro q̄rum prima differētia ꝑmittitur vna distinctio ꝙ istī quatuor modi possibile impossibile ꝓtīgens z necesse possunt accipi dupliciter. Uno modo ꝑmeintentionaliter: et sic sunt differentie entis: et tunc possibile tantū valet sicut ens potens esse. et necesse tātum valet sic ens necessarium: impossibile vero tantuz valet sicut ens non potens esse. et sic accipiendo eis ꝓpe tunt quatuor conditiones prius dicte. Alio⁰ possunt capi secundeintentionaliter et vt sunt differentie propositōis: et tunc possibile tātuz valet sicut propositio possibilis. et necesse tūt valz sicut ꝓpositio necessaria. Impossibile vo tantum valet sicut propositio impossibilis. n⁰ eis vt sic conueniunt quatuor ꝓditiones predicte in ꝑcedenti dubio. Tunc dicitur ꝙ modal⁹ diuisa et composita primo sic differunt. quia in modoli diuisa ponitur aliquis istorum quatuor modorum ꝑmeintentionaliter sumptorū sed in modali composita ponitur aliqs illorum modorum sumptorum secōeintentionaliter: vt aliquis alius qui potest de se ꝑdicare de tota propositione inquantum propositio. Secunda differentia quia modalis diuisa est simpliciter et vere modalis: cum in ea ponatur modus cui conueniunt ꝑdicte quatuor cōditiōes Sed modalis composita est simpliciter kathegorica de ineſſe. qō patet quia propositio ōz kathegorica de ineſſe quia in ea ē simplex inherentia ꝑdicati ad subiectum. ita ꝙ talis inherentia non fit modificata per aliquē modū Sed in modali composita est simplex inherētia modi ad dictum. Nam in ea mod⁹ tantuz est ꝑdicatum materiale: qō mediante copula presentis temporis indicatiui modi enuntiat de toto dicto tanquā de subiecto. Tertia differentia. Ad veritatem modalis composite reqritur et sufficit veritas vni⁹ propositionis in q̄ modus materialiter predicatur de propositione correspondente dicto vel pronomie demōstrante illam propositionem. vt ad veritatem istius modalis composite album esse nigrum est possibile requiritur veritas illius propositionis: hec propositio album est nigrū est possibilis. Sed ad veritatem modalis diuise reqtitur z sufficit veritas illius propositionis inq̄ modus predicatur de oratione composita ex predicato dicti et pronomine demōstrante id pro quo supponebat subiectuz dicti. vt ad veritatem istius modalis diuise album possibile est esse nigrum: sufficit veritas illi⁹ propositionis hoc esse nigrum est possibile: per ly ꝗ demonstrando parietem vel aliqō aliud subiectum album. Et si subiectum dicti fuerit termin⁹ cōmunis non connotatiuus: sicut in ista Omne astrum esse supra nostrum orisontem est possibile: requiritur ꝙ modus possit ꝑdicari de oratione composita ex predicato dicti et singularibus illius termini cōmunis vel ꝓnomine demonstrante illa singularia. vt dicē do hoc astrum esse supra nostrum orisontem est possibile. et illud astrum esse supra nostrū orisontem est possibile et sic de alijs. ita ꝙ ꝗ ly hoc demonstretur aliud et aliud astrum.

Dubitatur tertio vtrum omnes propositiones de cōtingenti reponantur in eisdem lineis vel in diuersis: Respondet

per quatuor dicta. Primum dictum. ꝙ ꝓpositiones de contingenti alto reponuntur in eisdem lineis sicut propositiones depossibili. propositiones autem depossibile reponuntur in diuersis lineis: vt deducit arestotiles ī textu. Secūdum dictum. propositiones de cōtingenti necessario reponitur in eisdez lineis sicut propositiones de necessario. patet qz ad inuicem conuertuntur. Tertium dictum. ꝓpositiones de contingenti non necessario equpollet vni copulatiue constitute ex duabus ꝓpositionibus de possibili: in quatum vnū dictum negatur: et affirmatur in alia. sicut ista sortem currere est contingens ad vtrumlibet: equipollet istī copulatiue: sortem possibile ē currere et sortem possibile est non currere: c⁰ contradictoria erit vna disiunctiua constituta ex partibus contradicentibus partibus prioris copulatiue: puta ista disiunctiua: sortē nō possibile est currere: vel sortem non possibile est non currere. Quartum dictum. Omnis propositio affirmatia de contingenti ad vtrūlibet in qua scilicet modus non negatur ponitur in duabus lineis scilicz in prima z in scōa et omnis negatiua de huiusmodi contingēti in qua scilicet modus negat ponitur in duabus lineis scilicet tertia et quarta. Ratio ante oppositum soluta est in primo notabili.

Ideo qr vna est vna et alia falsa sed vera et falsa una, dñ̃ pones modos enuntiandi

Liber.

Queritur quinto · vtruz contrarietas in enũtiatõib⁹ sit sumẽda penes ẕrios mõs enũtiãdi aut penes p̃ ⁱᵃ ẕria. Et ar ² qꝑ penes p̃ ⁱᵃ ẕria. qz dicit arestotiles inp̃dicamentis qꝑ ista sortes ẕ languid⁹: ẕriaꝯ isti sortes ẕ san⁹. g̃ ẕrietas sumẽda est in enũtiatõib⁹ pẽs p̃ ⁱᵃ ẕria. Secũdo ᶜ Cõtrarietas enũtiationũ sumit a ẕrie ⁱᶜ oppõm: et ẕrietas oppiõm a ẕrietate rerũ enũtiatarũ. g̃ ẕrie ᵉ enũtiatõis etiã suitur ex pte rerũ. Tertio ᶜ pl⁹ opponũt enũtiatões d ẕrijs p̃ ⁱᵈ q̃z ille q̃ sũt de ẕrijs mõis enũtiã ᶜ. g̃ magis suit oppõ ex pte p̃dicatorũ ẕrioꝝ. Aliꝯ pz qz pl⁹ regrit ad affirma ᵃ de pt ᵉ ẕrio q̃z ad verificãdũ illã de mõ enũtiãdi contrario. Jn oppositum est arestotiles in textu.

Sciendum primo qꝑ pro declaratõe tiorũ ponit due distictões z duo dicta. Prima distinctõ. Cõtrarietas ca ² dupliciter. Uno ᵉ spẕa ²: vt est repũgnãtia duarũ ꝓpõm ẕriarũ. et ᶜ ñ ca ²: hic. Alio ᵉ gñalit ꝑ q̃cũqz repũgnãtia q̃rũcũqz ꝓpõm oppositarũ aliq̃ triuz generũ oppositõis ꝓpõm. et sic ca ² B. Secũda distinctõ. Aliq̃ dicunt ẕria duplicit. Uno mõ formalit z intrisece: et ᶜ illa sũt ẕria q̃ sũt pria fundamẽta ẕrietatis. sic sũt res figurare ꝑ oppinões ẕrias. Alio mõ dicunt aliq̃ ẕria esse ex trinsece z obiectie: z sic illa dicũt ẕria q̃z obiecta vel figurata sunt cõtraria. sic sũt enũtiatões vel oppiõs. Prim dictũ. Illi mõi enũtiãdi q̃ sũt eorũdẽ extremorũ: z q̃z vn⁹ est affirmati⁹: alt ᵗᵒ negati⁹ dicit ꝓtrarie. sz i ᵃ p̃dicata dicũt ꝓtraria q̃cũqz bñt repũgnãtiaz ad simul et semel verificari d eodẽ sbiecto: liz bñ successiue. sic albũ et nigrũ. z ᵐ dictũ. Qñ termi teneãt se ex pte materie ꝓpõis: z: mõ⁹ enũtiãdi ex pte forme. iõ ꝓpões q̃ sũt de ꝓtrarijs mõis enũtiãdi simpli ᶠ magis dñt dici ẕrie q̃z ille q̃ sũt d p̃dicatis ẕrijs. Pz qz denoiatõ magis sumit ab eo qd se tenz ex pte forme q̃z ab eo qd se tenet ex pte materie.

Sciendum secundo qꝑ in hoc tertio tractatu (qui ꝓtinet vnicũ capitulũ) infestigat ex pte cꝑ attẽdit ẕrietas in enũtiatõibus vel oppiniõib⁹. et ꝓtinet vnã ꝓclusiõez p̃ncipalẕ q̃z forat ꝑmodũ q̃stiõis. Utrũ scz ꝓpõi affirmatie ẕriet ꝓpõ d mõ enũtiãdi ẕria. aut ẕriet alia ꝓpo affirmatia de p̃dicato ẕrio: sic si huic ꝓpõi affirmatie ois hõ ẕ iust⁹: ꝓtrariat ista negatia. n ⁹ hõ ẕ iustus: aut ista ois hõ ẕ iniust⁹. Et sil'r si isti callias ẕ iust⁹: ẕriet ista callias nõ est iust⁹: vel ista callias est iniust⁹. Ad hãc qõez rñdet arestotiles qꝑ p̃dictarũ enũtiationũ ille q̃ sũt d ẕrijs extremis nõ sũt ẕrie: sed q̃ sũt de ẕrio mõ enũtiandi. qd pbat. qz sic se bñt enũ ᵉᵐᵉᵒ mẽtales quãtũ ad ẕrietatẽ z non ẕrietatez. sic se bñt enũtiatões võles: qa ea q̃ sũt in voce sũt note corũ q̃ sũt ĩ mẽte. sz ozões mẽtales q̃ sũt de ẕrio mõ enũtiãdi sũt ẕrie: et nõ ille q̃ sũt de ẕrarijs extremis. g̃ similt ẕ in enũtia ᵇᵇ völib⁹. B ᵒᶻ pbat arestoᵗᵒ octo rõi ⁹ q̃z p̃ ᵃ ẕ. Oppiões ẕrie nõ pñt simul eẽ ve. sz oppio q̃ oppiat qꝑ bonũ ẕ bonũ: z i ᵃ q̃ oppiatur qꝑ malũ ẕ malũ sũt sil've. z n ᵐ bonũ z malũ ẕriat. g̃ oppiões q̃ sũt de reb⁹ vel de extremis ẕrijs nõ sũt ẕrie. z ᵃ rõ. De bono ẕ vna opinio q̃ oppiat qꝑ bonũ ẕ bonũ. z ẕ va: z etiã alia oppio q̃ oppiat qꝑ bonũ ñ ẕ bonũ: z alia q̃ oppiat bonũ eẽ aliqd qd n ᶜ ẕ n ᶜ pt eẽ: sic si qs opinet qꝑ bo ᵐ ẕ malũ. ẕ pter B alia opio q̃ opiat bonũ nõ eẽ id qd ipsũ ẕ. Uel g̃ ocs iste ẕriant pme affirmatie: vel solũ scda q̃ ẕ negatia scz ista bonũ nõ ẕ bonũ. Prim non eẽ d ᵐ qz cũ tales sint infinite oppiões seqret qꝑ idẽ infinitis ẕriet. g̃ relinqt scõm: scz qꝑ ista negatia bonũ nõ est bonũ: ẕriat isti bonũ ẕ bonuz rõe ẕrij mõi enũtiãdi. Tertia rõ. inẕ illas enũtiatões ẕ pma ꝓtrarietas inter q̃s est pma falsitas: sz pma falsitas ẕ inter mõs enũtiãdi ẕrios. g̃ et pma ẕrietas. B ᵒᵗ patz. qz pma falsitas ẕ inẕ illa inẕ q̃ fiũt generatões z corruptões: sz gñatões z corruptões sũt inter eẽ z ñ eẽ: q̃ sũt ꝓtrarij mõi enũtiãdi g̃ zẕ. Quarta rõ oppinio va fm se ꝓtrariat oppiõi false fm se sz oppinio q̃ oppiat bonũ eẽ bonũ ẕ va fm se et illa q̃ oppiat bonũ nõ eẽ bonũ ẕ fm se fl'a illa autẽ q̃ oppiat bonũ eẽ malũ fm accñs est fl'a eo qꝑ accidit bonũ nõ eẽ malũ. Quita rõ. Opiões ẕrie dicũt plurimum distare. sz opiniões de ẕrijs mõis enũtiãdi pl⁹ distãt q̃z ille q̃ sũt de reb⁹ ẕrijs g̃ zẕ. Sexta rõ oppiõi vere simplici ẕriat oppinio falsa et sim ˣ. sz opinio boni qñ bonum ẕ. est vera et sim ˣ: Opinio va boni quãdo nõ est bonũ ẕ falsa z sim ˣ. nõ autẽ oppinio boni qñ ẕ malũ. qz implicat aliã et nõ ecõtra. Septia rõ ẕrietas cũ sit repũgnãtia formalis vniformit debz sumi in oib⁹ termis. sz penes ꝓtrarietatẽ rerũ nõ ꝑt sumi ẕrietates in oppiniõib⁹: vt pz in his q̃ nõ bñt ẕrium: sic est hõ g̃ z ẕ. Octaua rõ: sic se habẽt iste bonũ est bonũ et nõ bonũ nõ est bonum: ita et iste: bonũ nõ est bonũ: et nõ bonũ ẕ bonuz g̃ p locuz a trãsmutata ꝓpozõe sic se bñt iste: nõ bonũ nõ est bonuz: et non bonũ ẕ bonuz: ita et iste: bonuz est bonuz: et bonuz non est bonuz: sz due pme sunt cõtrarie. g̃ etiã due scde erunt cõtrarie. B ᵒᶻ patet quia isti: non bonuz non est bonum: non contrariatur ista:

nō bonū est malū: nec ista nō bonū nō ē malū. q: iste tres sunt sil' vere. relinqt q̄ q: isti ñ bonū nō est bonū: ꝓriat ista nō bonū ē bonū: ⁊ p ꝓñs eaō rōe isti: bonū est bonū: cōtraria bitur ista: bonum non est bonū:

Sciendū tertio q: circa hūc

textū incidūt due difficultates. Pria ē Utruz due idefinite diuerse q̄ tio sint adinuicē ꝓrie. Et vi 2 q: sic p arestotilē in textu dicētē q: non bonū ē bonū: ꝓriat isti: bonū ñ ē bonū. rñdet ad arest lcm q: nihil refert q̄ntū ad itēciōes suā ponere vl'ez vel indefinitā. q: p indefinitā intelligit vl'ez: cui ꝓriat vl'is negatia: et ꝑdicit p ticl'art negatie. sic isti oē bonū est bonū: ꝓriat ista: nullū bonū est bonuz. et ꝑdicit ista aliqō bonū nō est bonū. Secūda difficultas. Utrū due cōtrarie possint simul esse vere. Rñdet a restotiles q: enūtiatio ꝟa nō ꝑt eē ꝓria enūtiatōi ꝟe. q: sicut ꝓria in enūtiādo nō ꝓtigit sil' eē in codē ſbiecto fm realē inherētiaz: licz bene successiue: ita etiā due enūtiatōes ⁊ due oppiniōes ꝓrie nūq̄ pñt sil' eē vere. licz aliqñ successiue sint vrre.

Conclusio responsalis Con

trarietas in enūtiatōib⁹ vōlib⁹ sūmēda ē pēs ꝓrias mōs enūtiādi: ñ autē penes p̄ ta ꝓria. cōclusio satis pz p ea q̄ dicta sūt in scdo notabili.

Dubitatur primo vtruz con

trarietas repiat codē mō in ꝓpōib⁹ vocalib⁹ mēta b⁹ ⁊ oppiniōibus aie. Rñ 2 p duo dicta. Prim dictū. q: in ipis ptm eodē o repit ⁊ ptiz nō. pmū pz. q: sic ꝓrietas oppinionū attēditur penes ꝓrias mōs oppinādi: sic in mēta b⁹ vocalib⁹ enūtiatōib⁹ attēdit ꝓrietas penes ꝓrios mōs enūtiādi. z m pz q: ꝓpōes ñtales aut vōles ñ sūt forma 2 et intrin ce ꝓrie: cū possint sil' eē i eoō ſbiecto: ſz tñ opponūt q̄ ad eē sil' ꝟa ſz oppiōes ñtales hñt repūgnātiā q̄ ad eē sil' in eoō itellectu: L⁹ forsā rō ꝑt eē. q: oppio vlt ꝓpōez mētalē addit assensū. mō imp⁹ lc est eūdez sil' assentire ꝓpōib⁹ ꝓrijs aut ꝑdictorūs Jō ille oppiōes siue ille assens⁹ dicūt inter se hre repūgnātiā ñ solū q̄ntū ad posse sil' stare in veri te: ſz etiā q̄ntū ad nō eē sil' in eō ſbiecto siue in eō intellectu. q: imp⁹ le ē eūdē intellectū sil' assentire duob⁹ ꝓrijs. z m dictū. ꝓrietas p⁹ ꝓuenit ꝓpōib⁹ mēta b⁹ q̄ vō b⁹ aut scriptis patz q: illis p⁹ ꝓuenit ꝓrietes qb⁹ p⁹ ꝓuenit veritas aut fl'i o. ſz sic ē de enūtiatōib⁹ mēta b⁹: cū fcēt naturalit ⁊ a natura beañt q: sint vere vel fl'e: Alie ꝟo ad placitum.

Dubitatur secundo que pro

positō ꝟ ꝓmo ⁊ p se fl'a: ⁊ q̄ ꝓpō ꝟ sim r. Rñ det p vna distictōez ⁊ duo dicta. Distictō ē b c ꝓpō ꝑt dici p o ⁊ p se fl'a du r. Uno o q: int p dicatū ⁊ ſbiectū nihil mediat: p q̄z possit oñdi p mm fl'e in eē ſbiecto. ⁊ sic ista ē p o falsa bōz ē malū. q: fm arestotilē p o p⁹teriozz: Illa ꝓpositō in q̄ ꝑdicat oppoīti de oppo to ē falsa Alio o ꝑt dici p o ⁊ p se fl'a: q: añ ipaz nō ē alia magis fl'a: ad quā sit reduci lto. Et e illa in q̄ negat idē ō se ipo ē p o et p se falsa: ñ autē i a in q̄ ꝑdicat vnū ꝓriū de alio. Prim dictū ē istud ꝓpō p o ⁊ p se falsa ꝟ in ꝓposito eē illa e⁹ extrema sūt termi gñatōis ⁊ corruptōis. qō pz. q: eē ⁊ nō eē sūt termi gñatōis ⁊ corruptionis: ⁊ sūt mōi enūtiādi ꝓrij. Et p̄ a p̄ ta q̄ pñt ꝟe vel false p̄ rc ō aliq̄. z m .o. Illa ꝓpō vōtur in ꝓposito sim r respectu alteri⁹ q̄ nec implicat nec infert aliā: ſz iplicat ⁊ infert in alia. sic ē ista bonū ñ ē bonū: in ordie ad istā. bonū nō est malū.

Dubitatur tertio vtrum iste

sint ꝓrie bonū ē bonū: ⁊ bonū ñ ē bonū: sic vi 2 dicere arestotiles i textu. Rñdet p distictōez. q: ꝓrietas ꝑt capi du r. Uno o large vt se extēdit ad oēz oppositōez ꝓpōm vtroqz termio p ticipātiū repūgnātiū i q̄ te: ⁊ sic ꝑdicte ꝓpōes pñt dici ꝓrie: cū sint ſb ꝓrie. Alio o ca 2 ꝓrietas ſpēalit ꝓ repūgnātia duaz ꝓpositionū vl'im in q̄ te ⁊ in veritate repūgnātiū: ⁊ e nō sūt ꝓrie tñ bñ ꝓticipāt legē ꝓriaz. q: nō pñt simul stare in veritate. Equipollēt eni duab⁹ vl'ib⁹ sic q̄libet indefinita de materia naturali eqpollet vni vniuersali. et B est qō dat intelligere grestotiles cū ditit. manifestuz est q̄ quoniā nihil interest nec si vniuersaliter ponam⁹ affirmatiōez: eo q: intellerit de ꝓpōib⁹ indefinitis in materia naturali: q̄ q̄ ad veritatē vel falsitatez eqpollēt vl'ib⁹. Jō si sint diūse q̄li tio onē ꝓrie

Ad rationes ante oppositū.

Ad pmā 2 q: arestotiles voluit solū eas eē enūtiatōes ō p tio ꝓrijs: nō voluit autē eas eē ꝓrias. Ad scdaz 2 q: res ꝑt capi du r Uno o gñalit ꝓ oi fca lc siue ꝓ xc siue inꝓ xe: et e ꝓcedit añs. Alio o ca 2 ſpēa 2 ꝓ vera entitate e⁹ libet realit existētis et hñtis ꝟm eē reale: ⁊ e negat añs. Ad tertiā negat añs. Ad pbatōez ꝓcesso añte negat ꝓña. q: distūctia ō ꝓtib⁹ ꝑdicētib⁹ pl⁹ oppōit copl'atie q̄z copl'atia copl'atie

Questōes mgri iohānis de mgris super porphirio et ve triarte arestotilis fm mentem doctoris subtilis foeliciter finiunt.